

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REPERTORIUM DIPLOMATICUM REGNI DANICI MEDIÆVALIS.

SERIES SECUNDA.

FORTEGNELSE OVER
DANMARKS BREVE FRA MIDDELALDEREN

MED UDTOG AF DE HIDTIL UTRYKTE.

2. RÆKKE.

UDGIVET VED

WILLIAM CHRISTENSEN

AF

SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE.

8. BIND.

(OPLYSNINGER OM ARKIVER,
OM HISTORIKERE OG SAMLERE M. FL.
OG OM HAANDSKRIFTSAMLINGER.)

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING.

KØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS G. E. C. GAD.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKLÆR).

1936.

Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie har den 28. Februar 1915 besluttet at udgive Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen med Udtog af de hidtil utrykte, 2. Række, ved fhv. Arkivar Dr. phil. *William Christensen* under Tilsyn af fhv. Rigsarkivar Dr. phil. *Kr. Erslev* og Stiftsskriver Dr. phil. *Johs. Lindbæk*; efter den sidstes i 1919 indtrufne Død indtraadte i hans Sted Museumsdirektør Dr. phil. *M. Mackeprang*.

Svend Aakjær. Erik Arup. Louis Bobé. Johs. Brøndum-Nielsen. William Christensen. Knud Fabricius. Aage Friis. Astrid Friis. Georg Galster. Holger Hansen. Holger Hjelholt. Ellen Jørgensen. Bjørn Kornerup. Alfr. Krarup. Axel Linvald. M. Mackeprang. Emil Marquard. Eiler Nystrøm. Poul Nørlund. Jørgen Olrik. Carl S. Petersen.

Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie

stiftedes i Januar 1877 med det Formaal at fremme Studiet af Fædrelandets Historie ved Offentliggørelsen af nogle af de mange Aktstykker, Breve, Krøniker og andre Kilder, som endnu henligger utrykte eller er mindre tilfredsstillende udgivne. Planen for Selskabet er den at betro Udgivelsen af de enkelte Kilder til et eller flere Medlemmer af Selskabet eller til Udenforstaaende, saaledes at de almindelige Regler for Udgivelsesmaaden vedtages af Selskabet, og saaledes at Udgivelsen kontrolleres gennem et af Selskabet nedsat Udvalg.

Selskabet har hidtil udgivet:

- Kong Frederik den Førstes danske Registranter**, udgivne ved *Kr. Erslev* og *W. Møllerup*. 1879.
- Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve**, udgivne ved *C. F. Bricka* og *J. A. Fridericia*. 1.—7. Bind. 1878—91.
- Codex Esromensis**. Esrom Klosters Brevbog, udgivet ved *O. Nielsen*. 1880—81.
- Danske Kancelliregistranter 1535—1550**, udgivne ved *Kr. Erslev* og *W. Møllerup*. 1881—82.
- Libri memoriales capituli Lundensis**. Lunde Domkapitels Gavebøger, udgivne ved *C. Weeke*. 1884—89.
- Aktstykker og Oplysninger til Rigsraadets og Stændermødernes Historie i Kristian IV.s Tid**, udgivne ved *Kr. Erslev*. 1.—3. Bind. 1883—90.
- Corpus constitutionum Danicæ**. Forordninger, Recesser og andre kongelige Breve, Danmarks Lovgivning vedkommende, 1558—1660, udgivne ved *V. A. Secher*. 1.—6. Bind. 1887—1918.
- Aktstykker til Oplysning om Stavnsbaandets Historie**, udgivne ved *J. A. Fridericia*. 1888.
- Forarbejderne til Kong Kristian V.s Danske Lov**, udgivne ved *V. A. Secher* og *Chr. Stochel*. 1.—2. Bind. 1891—94.
- Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis**. Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen med Udtog af de hidtil utrykte, udgivet ved *Kr. Erslev*, *William Christensen* og *Anna Hude*. 1.—4. Bind. 1894—1912.
- Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen**, udgivne ved *C. Nyrop*. 1.—2. Bind. 1895—1904.
- Aktstykker vedrørende Erik af Pommerns Afsættelse som Konge af Danmark**, udgivne ved *Anna Hude*. 1897.
- Breve til og fra Kristoffer Gøje og Birgitte Bølle**, udgivne ved *Gustav Bang*. 1898—99.
- Aktstykker og Oplysninger til Statskollegiets Historie 1660—1676**, udgivne ved *J. Lindbæk*. 1.—2. Bind. 1903—10.
- Vitæ Sanctorum Danorum**, udgivne ved *M. Cl. Gertz*. 1908—12.
- Missiver fra Kongerne Christiern I.s og Hans's Tid**, udgivne ved *William Christensen*. 1.—2. Bind. 1912—14.
- Luxdorphs Dagbøger**, udgivne ved *Eiler Nystrøm*. 1.—2. Bind. 1915—30.
- Scriptores minores historiæ Danicæ mediæ ævi**, udgivne ved *M. Cl. Gertz*. 1.—2. Bind. 1917—22.
- Kongelige Kammerregnskaber fra Frederik III.s og Christian V.s Tid**, udgivne ved *Emil Marquard*. 1918.
- Annales Danici mediæ ævi**, udgivne ved *Ellen Jørgensen*. 1920.
- Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie i dets første 50 Aar 1877—1927**. 1927.
- Inkvistionskommissionen af 20. Januar 1772**, udgivet ved *Holger Hansen*. 1.—4. Bind. 1927—36.
- Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis. Series secunda**. Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen med Udtog af de hidtil utrykte. 2. Række, udgivet ved *William Christensen*. 1.—8. Bind. 1928—36.
- Svaning-Hvitfeld**. Svanings Danmarkskrønike 1241—1282, sammenstillet med Hvitfeld og kildemæssigt oplyst, udgivet ved *Kr. Erslev*. 1928.
- Breve til og fra Mogens Gyldenstjerne og Anne Sparre**, udgivne ved *E. Marquard*. 1.—2. Bind. 1929—36.
- Reynold Junges Møntmesterregnskaber 1534—1540**, udgivne ved *Georg Galster*. 1934.

Bestyrelsens Medlemmer er for Tiden:

Ellen Jørgensen. Holger Hjelholt. Poul Nørlund.

INDHOLD.

	Side
Kronen og Hertuger af Slesvig samt Grever af Oldenburg	2
Tillæg	20
Landsomfattende Institutioner og hele Landsdele (men ikke saadannes Gejstlighed alene)	21
Bisper og Kapitler	25
Københavns Universitet	80
Klostre	84
Tillæg	118
Købstæder med Gilder og Lav, Bykirker, Tiggermunkeklostre og Hospitaler	124
Landsbykirker og Forbindelser af Præster uden for Købstæderne ..	233
Adelen og enkelte andre Enkeltpersoner	258
A. Herregaarde	266
B. Adelige og enkelte uadelige Personer	333
Landsbysamfund m. m.	426
Historikere og Samlere m. fl.	429
Haandskriftsamlinger	574
Det kongelige Bibliotek	574
Universitetsbiblioteket	596
Rigsarkivet	600
Nationalmuseet	604
Københavns Raadstuearkiv	604
Sorø Akademi	605
Karen Brahes Bibliotek i Odense	605
Odense Katedralskole	605
Ribe Katedralskole	606
Haderslev Statsskole	606
Statsseminariet i Tønder	606
Universitetsbiblioteket i Kiel	606
Universitetsbiblioteket i Oslo	607
Bergens Museums Bibliotek	608
Kungl. biblioteket i Stockholm	608
Linköping Stiftsbibliotek	609
Universitetsbiblioteket i Lund	609
Universitetsbiblioteket i Uppsala	610
Riksarkivet i Stockholm	611
Landsarkivet i Lund	612

FORTEGNELSE

over Forkortelser
anvendte i nærværende Bind.

- Additam. ∅: Additamenta.
AM. ∅: Arnamagnæanske Samling.
DAA. ∅: Danmarks Adels Aarvog.
DBL. ∅: Dansk biografisk Lexikon (DBL.¹ ∅: Udgivet af C. F. Bricka. —
DBL.² ∅: Redigeret af Povl Engelstoft under Medvirkning af Svend
Dahl).
Elgenstierna ∅: Gustaf Elgenstierna, Den introducerade svenska adelns
ättartavlor.
FLA. ∅: Landsarkivet for Fyn.
GA. ∅: Gehejmearkivet.
GHS. ∅: Genealogisk-heraldisk Selskab.
Hddb. ∅: Herredagsdombog.
HGA. ∅: Historisk-genealogisk Arkiv.
HPR. ∅: Hardsyssels Provstis Registratur.
KB. ∅: Det kongelige Bibliotek i København.
LA. ∅: Landsarkiv.
LDipl. ∅: Langebeks Diplomatarium.
NLA. ∅: Landsarkivet for Nørrejylland.
RA. ∅: Rigsarkivet (i København).
RDb. ∅: Rigens Dombog.
RFb. ∅: Rigens Forfølgningsbog.
1. Række ∅: Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis indtil 1450.
SA. ∅: Statsarkiv.
SBL. ∅: Svenskt biografiskt lexikon.
SKB. ∅: Stockholms kongelige Bibliotek.
SLA. ∅: Landsarkivet for Sjælland m. m.
SvRA. ∅: det svenske Rigsarkiv.
UB. ∅: Universitetsbibliotek.

Om nogle yderligere, i Afsnittet »Haandskriftsamlinger« anvendte For-
kortelser se nedfr. S. 574, 598, 600, 604, 605 og 606.

I nærværende Bind gives paa samme Maade, som det er sket i den første Del af 1. Rækkes 4. Bind, en Oversigt over det Brevstof, der kendes dels fra Tidens Arkiver (ordnet efter disse Arkiver) og dels fra Historikere og Samlere (saa vel i disses trykte Værker som i Haandskriftsamlinger)¹.

I Meddelelser om Rigsarkivet for 1916-1920 S. 25-29 omtales en i det anførte Tidsrum foretagen Omordning af »de fra Geheimerarkivet stammende ældre Rækker, især bestaaende af Pergamentsbreve«. For saa vidt denne Omordning har bestaaet i en Udsondring af de forskellige gejstlige Arkiver, Byarkiver, Godsarkiver og private Personers Arkiver fra Kongens Arkiv (jfr. anf. St. S. 28), skal det for at forebygge Misforstaaelse bemærkes, at den anførte Udsondring, hvad Tiden 1451-1513 angaar, i Hovedsagen er udført paa Grundlag af nærværende Udgivers Manuskript til Repertoriet. I Manuskriptet var nemlig allerede paa det nævnte Tidspunkt de enkelte Breve i alt væsentligt henførte til det Arkiv, hvortil de hørte, og Manuskriptet var derfor efter Rigsarkivets Ønske stillet til dettes Raadighed ved det omtalte Ordningsarbejde.

---

¹) Ligesom i det hertil svarende Afsnit af 1. Rækkes 4. Bd. gives en Henvi-
ning til Udgavens Numre ofte kun ved Anførelse af Cifrene for Tierne og
Enerne, nemlig i de Tilfælde, hvor det paagældende Tals øvrige Cifre falder
sammen med de tilsvarende Cifre i det umiddelbart forud citerede Tal; i saa
Fald er Cifrene for det forkortede Tals Tiere og Enere satte umiddelbart op ad
det foregaaende Tal, kun skilte derfra ved et Komma.

KRONEN OG HERTUGER AF SLESVIG SAMT GREVER AF OLDENBURG.

Riget.

Af, hvad man kunde kalde Rigets Arkiv i Modsætning til Kongens¹, kan der ikke paavises meget fra Tiden 1451-1513. Haandfæstningen af 1483, der er udstedt baade af det danske og norske Rigsraad og af Kong Hans, haves i 2 originale Eksemplarer (5172), af hvilke det ene mulig er Kongens, og det andet mulig Rigets Eksemplar; men noget bestemt kan der næppe siges herom, og endnu mindre om, hvor i saa Fald det Rigets Arkiv tilhørende Eksemplar oprindeligt har været opbevaret.

Forordninger gældende for hele Riget kan formentlig kun uegentlig henregnes til Rigets Arkiv, idet de sagtens i Regelen har været udstedte i flere Eksemplarer, et for hver af de Landsdele, for hvilke de gjaldt. Et særlig tydeligt Eksempel herpaa haves i de mange Eksemplarer, der kendes af 356-57; og ogsaa 2146, der kun vides at have været udstedt for Jylland, har formentlig eksisteret i flere Eksemplarer (hvoraf et fandtes i Viborg Domkirke).

Af et Rigsraadsarkiv, saaledes som det forekommer senere, kan der intet paavises med Sikkerhed i Tiden før Kong Hans's Død. En Afskrift af Ribe-Privilegiet for Slesvig og Holsten af 1460 Marts 5 har ganske vist hørt til dette Arkiv; men Afskriften er først skreven efter 1513².

Kongen.

Om Kongens Arkiv se 1. Række IV. 5-16. Om de i 1476 optagne Registraturer over Brevene paa Vordingborg og Kallund-

---

¹) Jfr. 1. Række IV. 5. ²) Se 1085 med Note b; jfr. den gamle Registrant over Rigens Raads Breve i RA. Reg. 8 og Bemærkninger i RA. Reg. 159.

borg¹ (ÆA. I. 1-160) se sstds. S. 5; men disse Registraturer indeholder kun meget faa Breve fra Tiden efter 1450, og nogle af de saaledes registrerede Breve er yngre end 1476 og maa altsaa være yngre Tilføjelser². Ogsaa adskillige andre Breve er indførte i de 2 Registraturer med Hænder, der er forskellige fra deres Hovedhænder³, og et Par saadanne yngre Hænder kan paavises i originale Breve fra Tiden omkring Aar 1500⁴ eller i Kancelliregistranten fra Christiern II.s Tid⁵.

Foruden de 2 nævnte Registraturer, der selv angiver Aaret 1476 som deres Tilblivelsesaar, haves en Del andre Registraturer over Breve i Kongens Arkiv, nemlig en af 1551 over Breve paa Kallundborg (ÆA. IV. 1-56), nogle fra Frederik I.s Tid over Breve, der for en stor Del fandtes paa Københavns Slot (ÆA. IV. 383-420), samt en Del andre fra forskellige Tider (ÆA. V. 1-70⁶). For alle de i disse Registraturer optagne Breves Vedkommende er det i nærværende Værk (i Modsætning til, hvad Tilfældet var i Værkets 1. Række⁷) søgt oplyst, hvorvidt de kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra.

M. H. t. Kopibøger førte i Kongens Kancelli i Tiden 1451-1513 over udgaande Breve se W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 123-28. De 3 Bøger fra det anførte Tidsrum, hvis Indhold endnu er bevaret, er for deres enkelte Breves Vedkommende opførte i Udgaven ovfr. bag de enkelte Aar (og for de udaterede Breve i Afdelingerne Udaterede Breve I og II) under Betegnelserne: Christiern I.s Brevbog, »Kancelliet: Optegnelsesbog« og Kong Hans's Brevbog.

Hvad Christiern I.s Brevbog angaar, indeholder den adskillige Breve, som er udstedte ikke i Kongens, men i andres Navn,

¹) Om Taarnet Folen paa Kallundborg Slot og en af Nationalmuseet i 1926 dér foretagen Undersøgelse se Hugo Matthiessen i Fra Holbæk Amt XXI (1927) S. 182-200. ²) Jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 140, 141-42. ³) Jfr. W. Christensen, anf. St. S. 141 om Brevene i ÆA. I. 82-86. ⁴) Haanden i Registratur-Haandskriftets S. 259 L. 12-S. 261 L. 7 har skrevet Brevene af Aar 1500 i Missiver I Nr. 202-3; og Haanden i Registratur-Haandskriftets S. 282, S. 321 nederst og S. 358 nederst har skrevet Brevet af Aar 1503 i Missiver I Nr. 242. Den Haand, som anses for Ove Billes, har skrevet de 2 nederste Linier i Registratur-Haandskriftets S. 354. ⁵) En Haand i Registratur-Haandskriftets S. 38-39, 48-49, 124, 261-62 (hvor der registreres Breve bl. a. af 1477 og 1484) genfindes i Christiern II.s Registrant, f. Eks. Bl. 182 b. ⁶) Hvad disse sidste Registraturer angaar, genfindes den Haand, der har skrevet ÆA. V. 45-47 L. 1, i Christiern II.s Registrant, Bladet foran Bl. 1; og den Haand, der i ÆA. V. 53-61 har skrevet Hovedmassen af Teksten B (jfr. ogsaa ÆA. V. 52 L. 6-8), genfindes i Christiern II.s Registrant Bl. 161 b L. 1-12. ⁷) Se 1. Række IV. 6.

især i Eventyreren Marcellus's. Brevbogen haves nu ikke i Orig., men i en Afskr. tagen af Bartholin i hans Collectanea Bd. B; men naar og hvorledes det originale Haandskrift er gaaet til Grunde, er uvist. Det har eksisteret paa Bartholins Tid, da det ifølge hans Angivelse tilhørte Grev Rantzau, hvorved skal forstås Grev Otto Rantzau (1632-1719), saaledes som det fremgaar af det af Jens Jenssøn Bircherod udgivne Breviarium eqvestre (Havniæ 1704) S. 48. Ifølge en haandskreven Optegnelse af Gram har »illustriss. et excellentiss. dominus comes de Rantzau, prorex Norvegiæ« foræret Haandskriftet til Universitetsbiblioteket¹. Der maa hermed menes Grev Christian Rantzau, der i 1731 blev Vicestatholder i Norge². Men hvorledes det forholder sig med denne Gave, er mindre klart; det vides i alt Fald ikke, at Haandskriftet har været blandt de vigtige Haandskrifter, som Rantzau i 1731 forærede til Universitetsbiblioteket, og som opregnes af B. Erichsen i Ex bibliotheca universitatis Hafniensis S. 126 f. At det enkelte Bind, som vi her beskæftiger os med, skulde være givet længe, før Rantzau blev »prorex«, saa at det kunde være brændt med Biblioteket i 1728, er naturligvis muligt, men ikke sandsynligt; og helt udelukket er det ikke, at Grams Angivelse kunde skyldes en Forveksling med de Haandskrifter, som Biblioteket virkelig fik i 1731. At Grams Karakteristik af Haandskriftet paa det anførte Sted er skrevet med Benyttelse af Bartholins Ord i Indledningen til Afskriften i dennes Collectanea Bd. B, er i alt Fald givet. Men paa den anden Side er der en ganske mærkelig Overensstemmelse mellem den Maade, hvorpaa Gram i sin Optegnelse benævner Rantzau, og den Maade, hvorpaa denne benævnes i de trykte Meddelelser om Giveren, der er indklæbede i de i 1731 forærede Haandskrifter³. Og ét Haandskrift af Christian Rantzaus Gave, nemlig Æbelholt-Bogen, har i alt Fald en Tid været forsvundet, saa at man kunde tænke sig, at ogsaa Christiern I.s Brevbog var forsvunden efter 1731. Men Æbelholt-Bogen er dog senere atter kommen til Stede⁴ (selv om den nu findes i en anden Haandskriftsamling end den øvrige Del af Rantzaus Gave, nemlig i Additam. Fol. 51), hvorimod Originalen til Christiern I.s Brevbog maa anses for uigenkaldelig tabt.

Hvad den saakaldte Kong Hans's Brevbog angaar, indeholder den i sin bageste, utrykte Del nogle Aktstykker (nummererede 76, 77 og 79), der hører til Ove Billes Arkiv fra den Tid, da

¹) RA. Langebeks Saml., Pk. IV, bagest. ²) Danske Mag. 6. R. V. 204. ³) Se Afbildningen i Ex bibliotheca universitatis Hafniensis S. 127. ⁴) SRD. VI. 132, 218.

han var Biskop af Aarhus. Disse Aktstykker er fastsyede i Haandskriftet, og der foreligger ingen positiv Grund til at antage, at dette skulde være sket i en forholdsvis ny Tid; men det vil ses, at hvis de siden deres Tilblivelse er blevet opbevarede sammen med Kopibogen, bliver der en stor Sandsynlighed for, at denne oprindeligt har haft hjemme ikke i Kongens, men i Ove Billes eget Arkiv.

Det maa derfor beklages, at der ikke foreligger nogen autentisk Oplysning om, naar og hvorledes den bevarede »Kong Hans's Brevbog« er kommen til Gehejmearkivet. Sagen har Interesse m. H. t. Besvarelsen af, hvorvidt Svaning og Hvitfeld har kendt det nu bevarede Eksemplar. At der har eksisteret Brevbøger fra det her omhandlede Tidsrum, der nu er tabte, nævnes paa det ovfr. S. 3 anførte Sted; og nedfr. i Afsnittet »Historikere og Samlere m. fl.« under Svaning og Hvitfeld tales der nærmere herom. Maaske er det det sandsynligste, at de 2 Historikere slet ikke har kendt den bevarede »Kong Hans's Brevbog«, men kun én, fra den afvigende og mere omfattende Kopibog.

Hyldinger, Troskabseder o. l.: 245 2265,69 5911 6078 6137 6964 12241.

Haandfæstninger: 5172 (?) (jfr. S. 2, Rigets Arkiv).

Ægteskabssager: 4118.

Løfter om Gudstjeneste o. l.: 87 1096 6516 7156 (hvori 5517) 9590 10155 10584.

Forskellige religiøse Anliggender: 1674 (?) 2270 6477 13069.

Vidner om Kongernes Regering: 2399 2411,17 8400.

Forhold til Axelssønnerne (især Iver): 2509 2949 3293 3795 4085 5300 5684 6094 12541 12713.

Forhold til Oluf Nielssøn († 1455)'s Arvinger (Axel Olsson og Niels Nielsson Brahe): 6262 6679 6703,62 11712.

Optegnelser om Lensbreve: 198-99 304 3005 3167-69 3315 12510-29.

Lensbreve hovedsagelig paa mindre Len (formentlig efter indkaldte Breve¹⁾): 418 1982 3757 12483-12509.

Breve om Inddragelse af Len og om Skatter af Len: 303 2496 (med Tilføj.) 2507,61 12542.

Købstæder, Slotte, Herreder o. l.²⁾:

Øst for Sundet: Forstrand m. m. for Barsebæk: 7220. — Halmstad og Aarstad Herreder: 6112. — Lund: 9299. — Indtægt af Mønten i Malmø: 4295. — Sølvidsborg Slot: 2720*. — Ønnestad: 6025*.

¹⁾ Jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 141. ²⁾ De med * betegnede Numre er Pantebreve udstedte af Kongen, men senere tilbagegivne.

Sjælland: Forskelligt: 8132. — Abrahamstrup: 2679. — Dronningholm: 7226. — Højstrup: 6692. — Jungshoved: 7680 7714*. — Københavns Slot: 7502,74. — Nygaard: 7515,20 7772. — Risby, Skullerup og Naaby: 8684*. — Stevns og Bjeverskov Herreder: 5309.

Møen: Sømark: 1880*.

Fyn: Hindsgavl og Rugaard m. m.: 7145. — Hindsgavl og Middelfart: 8955*. — Salling og Sunds Herreder: 941* 8481*.

Nørrejylland: Aarhus: 1005 5924. — Bygholm: 56* 609* 1580*. — Han Herred: 10453. — Forstrand for Kalø: 6210. — Ranæs Gods i Kalø Len: 7957*. — Kolding Slot: 6123*. — Lønborg Birk: 3992* 7719. — Middelsom og Sønderlyng Herreder: 9046*. — Ribe Slot: 5875. — Rinds Herred, senere Ø.-Velling Birk m. m.: 8425*. — Smerupgaard og Amtoftgaard: 7720*. — Tranholm: 2287*. — Øland: 4035.

Unævnte Panter: 7216.

Adkomstbreve paa Gods:

Øst for Sundet:

Malmø: 9136.

Landgods: 8794.

Sjælland:

København: 10012 12317. — Roskilde: 2712.

Landgods: 86 (?) 724 1635 (hvori 1593) 2322 3321 5738 5958 6138 6516 7373 8233,51,66 8864 9150 9332 9942 10777-78 11331 11913 12287. — Jfr. Førslev (Ø.-Flakkebjerg H.) Kirkes Arkiv.

Møen og Falster:

Landgods: 1483.

Fyn:

Landgods: 4048 5844 7260 8351 10177 (?) 11316,21. — Nyborg Lens Arkiv (?): 1485.

Nørrejylland:

Aarhus: 8118. — Saltkilde ved Kolding: 9212.

Landgods: se Thomas Jenssøn Kaas's Arkiv. — Endvidere: 13 187 421 1037 1839 2419 A 2771 3048 (med Besigtelse 2934) 3185 (med Besigtelse 3001) 3657 3852,54 4332 4418,20,35 4642 5707 6240,44 6686 6727 7144 7392 (?) 7411 (?) 7527-28,30 7656 7963 8221 8321,42 8946 (?) 9243 9790 10379 10503,09 10695 11347 11424 11655 (?) 11847 (?) 12197 12216 12466 12858 13057,79. — Hald Lens Arkiv: 9478. — Koldinghus Lens Arkiv: 13072.

Unævnt Gods: 7047. — Oluf Geds Gods: 2718. — Poul Laxmands Gods: 9712 (hvori 9711) 9827.

Gældsbreve udstedte til Kongen: 10072 12242.

Kvitteringer: 5564 10014 11282 11771.

Domme (for største Delen i Sager, hvori Kongen er Part) og Forlig samt Responsa i almindelige Retstilfælde: 2516 3587-88 3700 4710 5057,70 6230 6506 6962 7217 7679 10462 10692.

Missiver fra Christiern (II): 11060 11526 11904 12136.

Missiver (og enkelte aabne Breve) fra forskellige: 6958 7159 9625 10017 10886 11043 (med 11009 (med 10999) og 11010 og 11001 og 11022-23) 11053,95 11130,39-40 11283 11350 11401,20,79 11561 (?),72 (med 11552) 11575, 77-78,81-82 (med 11573 (med 11552)) 11587,90,97 11648 11762,84,86-87,91,95-96 11864 11931,70 12092,95,98 12101-02,04,10,18,21,37,40,42 12229 12343 12697 12758,99 12803 13021,30-31,65-67,68 (?).

Koncepter: 10218 11488 11701 12326 12482 12573-78 12656 (ell. Dronning Christines Arkiv). — Formentlig uafgaaet Renskrift: 9344 (?). — Samtidig Afskr. af Kongebrev: 12087.

Tabt Brevbog fra Christiern I.s Tid: Afgjort herfra: 682. — Formentlig herfra: 417 684 715,87 917 1363,70 1529,56 2118-19,28 (ikke 2281) 2288 2412-13,59,73 2518-23,46,98 2603,81-83. — Mulig herfra: 734 1526 2032 2137,98 2224 2460 2684.

Formentlig tabt Brevbog fra Kong Hans's Tid: 12160,63,69,87 12211,19 12350-53. — Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Hans Svaning (om dennes sandsynlige Benyttelse af en tabt Brevbog).

Forskelligt: 1461 5189 5436,38 7094 (?),97 (?) 7107 (?),09 (?),24 (?) 9595 10169 10617,85 12019 12279 12335 12441 13070 13136 (?) -38 (?).

Forhold til Hertug Frederik (Deling af Hertugdømmerne; hans Fordring paa Danmark; Arv efter Forældrene; Pengeforhold): 6763 A (med Tilføj.),64 A,65,79,80 A 7672 (med Tilføj.) 7927 8066,70-71 8258-60 9027-28 11250 A 12687.

Forhold til Slesvig og Holsten:

Forhold til Schauenburgerne: 1135,98-99 1203,16,18 1360 1533 1668.

Forhold til Morits og Gerhard: 1087 (senere i det slesvigholstenske Ridderskabs Arkiv) 1088 1223,25 1361-62 1537 1611 (?),67,73 1736 1906-07 2168,89 2582 2760,64,74A,75,84,92,96-97,98-99 3514.

Original Udfærdigelse af Ribe-Privilegiet: 1085 B.

Om Forleningen med Holsten: 5003 a (med Tilføj.).

Pavebiller: 3450,88 5695 A, B.

Finansielle Forhold m. m. under Christiern I: 2657 2836,84 4650,80 13086.

Fortegnelse over Sølvtøj m. m. (ell. Dronning Dorotheas Arkiv?): 13085.

Genbrev paa Len: 7836.

Adkomstbreve paa Gods: 103 (men med 119 overgaaet til Slesvigs Hertug) 4951 6113 6295 7260 7697(?) 7745 8869,72 10815 11316 12262.

Simple Gældsbreve: 2921,28 3788,97.

Kvitteringer (dels uden Nævnelse af Gods, dels for Pantessummer): 4379,81-82 4665,74,81-82 4792-4801 5398 5400 6671 7008 (jfr. 7003) (hermed formentlig tilbagegivet: 602) 8352 12693.

Pantebreve af Kongen (alle formentlig senere indløste): 1221 2804,31-32 (jfr. 2834) 3034 3268 (med Tilføj.) 4172.

Forskelligt: 3216 3302 4782 12540 13124.

Forhold til Ditmarsken: 1340 3265-66 3409 (og i 7430),81-84,89,93 4623 (med 4619) 9083 12778-79.

Forhold til Norge: Hyldinger o. l.: 254 812 6556 10983 (kun Vidisse af Brev af Aar 1449). — (Marcellus: 7. Bd. S. 369. —) Tilbud af Bisp Jens Andersson om Bisp Carl af Hamar: 11124. — Forskelligt: 813 5827 9672 11315. — Jfr. Christiern (II)'s Arkiv.

Forhold til Orknøerne: 1491.

Forhold til Gulland: 7913.

Forhold til Sverige: Forhandlinger med Sverige som selvstændig Magt: 189 217,33,53 372(?) 645 2020 2153 2405 a,53,68 2944,68-69 3102,16,28 3273-74,98 3415-16 3504 3856,90-91,96-97 3902,03(?) 5065 5266,90 5471 5529,36 (hvori 5520),37-38 6691 7663,66 (hvori 7649) 7708,17,24 7920,44,53,61 8360 9444 10020,46,73 10410 A,B,Ba,17,72 10683 10765 (hvori 10683 og 10688) 10808 10973 (med Tilføj.),90 11030 (med Tilføj.),48-49 (med Tilføj.),97 (med Tilføj.)-99 11187 11222,85 (med Tilføj.) 11328-29 11443 11593-94 11892 12091 12100,07,12,31 (med Tilføj.),32 (med Tilføj.),33,82. — Hyldinger o. l.: 739,48 814,16,28,32,39,47,71 8475,77,86 a,87,90 (med Tilføj.),91 8521,25,29-30 8752-53 (med Tilføj.),64 8828. — Troskabsbrev af Ture Turesson: 13042. — Hemming Gadd og Linköping Stift: 10666 (hvori 9542) 10667-68. — Forskelligt: 549 (ell. Dronning Dorotheas Arkiv) 1782,89,91,93 1802,12,19 1953,62 2448 2579 (oprindelig Antvorskov Kl. Arkiv) 2628 4075 8404 9227 9411 9600 (og i 10396) 9646 10179 (ell. Dronning Christines Arkiv) 10838(?),48,98 (med 10860 (med Tilføj.)) 11033,66 11524,83 11714(?),27(?) 12927-28.

Pavebuller og Forhold til Paven: 3449 4447 5694 A-B 5702 A 6328 8965 (hvori 12579).

Forhold til Kejseren: 3265-66 3407-08,09 (og i 7430) 3411,81-84,87

3611 11818 12210 12778-79 13062. — Jfr. Forhold til Burgund og Nederlandene.

Forhold til Brandenburg: 1545 3493 11973 12692. — Kong Hans's Datters Giftermaal: 9029 9584,86 10091. — Jfr. Dronning Dorotheas Arkiv.

Forhold til Bremen: 1901.

Forhold til Brunsvig: 7348,81.

Forhold til Burgund og Nederlandene: 1201 3608,10 8384 (med Tilføj.) 11044 11713.

Forhold til Böhmen: 1432.

Forhold til Hamburg: 2915 3221 11957 12321.

Forhold til Lübeck og Hansestæderne: 1698 2637 2915 (med Tilføj.) 3408 6649 7003,05,08 8932 (hvori 7089 7113,26) 9830,75 9963 10024A (?),35,58 10276 10387 10706 10800,22-24,28 11121 (?) 11204,08 11504-05,16-18,23 11933,59, 73,89 12155,83-85 12303 12886 (ell. Hertug Frederiks Arkiv?)-87 (ligeledes) 13060,94 (som 12886).

Forhold til Oldenburg: 409 1658 5437 7399 10373-76,82 12278 12854 13063.

Forhold til Ostfrisland: 10805.

Forhold til Pommern: 1324 1494 11860 12223. — Breve vedrørende Rügen under Roskilde Stift, indkomne i Kongens Arkiv i Udfærdigelser efter 1513: 4049 Aa 10097 Aaa.

Forhold til Sachsen-Lauenburg: 5273.

Forhold til England: 1810 1912,48,52 2027 2175 3233 3815 6667 6719 11480 12748 12998 13061,64.

Forhold til Frankrig: 608 (hvori 582 Ab 583 Ab og 606 B) 648 (hvori 606 Aa og 607 (hvori 583 Aaa og 582 Aaa)) 1204 3132 (hvori 2965 og 3106) 8859 (hvori 8799 (hvori 8615 og 8737)) 11031-32 12144 12269 12329. — Forhold til Bretagne: 3281.

Forhold til Lifland: 629 769.

Forhold til Polen: 877 980 1498 10501-02 11333 11495.

Forhold til Portugal: 1329.

Forhold til Rusland: 7494 9513 10653 12570-72.

Forhold til Skotland: 1204 2462,74-75 (hvori 2461) 2620 6938 7160 7650 8116 8799 (hvori 8615 og 8737) 10345-46 10411 10770 10801,66 10984, 86 11018,45 11571 12181 12204 12444 12569.

Breve, som først senere er kommet til Kongens Arkiv¹: 2374(?) 6040 (kasseret Privilegium for det tyske Kompagni i København) 10324(?),32

¹) Ikke faa saadanne Breve er opførte paa Listerne ovfr. (saaledes Adkomstbreve, der er fulgt med til Kronen ved dennes Erhvervelse af det paagældende Gods); her anføres en Del andre.

(begge for Corfits Rønnovs Arvinger) 11954 12227,73 (alle 3 for en Borger i Ribe og nu i Münchener-Samlingen) 12105 (for Christiern Friis) 12245 (Vidnesbyrd givet Abraham Eriksson Gyldenstjerne). — Hertil hører mulig ogsaa en Række Brevudtog, der angaar en Retssag mellem Joachim Reventlow og Ditlev v. Ahlefeldt og er skrevne med en Haand, der formentlig er Ove Billes: 8079,84 9941 10001 11200,72,86 11632,62,99 12384 12787-91. — Jfr. Roskilde Domkirkes Hellig tre Kongers Kapels Arkiv; Poul Laxmands Arkiv¹; Niels Clementssøns Arkiv; Skelm Pedersøns Arkiv.

Mulig opsnappede Breve se under Franciskanerordenens Provincialarkiv.

» Münchener-Arkivet. «

Om det saakaldte Münchener-Arkiv eller Christiern II.s Arkiv fra hans Ophold i Nederlandene og om den Fordeling af det, som i det 19. Aarh. fandt Sted mellem de 3 nordiske Riger, se Secher i Meddel. fra det danske Rigsark. I. 335-409, hvor der tillige henvises til Allens Fremstilling i hans Breve og Aktstykk. til Oplysn. af Christiern den Andens og Frederik den Førstes Hist. I (S. XXII-XXIX) og til Meddel. från svenska riksarkivet 1. Bandet. 1875-1879. III. 21-66. De Aktstykker, som ved Delingen var tilfaldet Danmark, kom i 1834 til København og indlemmedes samme Aar i GA.²; og de, som var tilfaldet Sverige, blev med ganske enkelte Undtagelser afgivne til det danske Rigsarkiv ved den i Aaret 1929 mellem Danmark og Sverige stedfundne Udvæksling af Arkivalier.

Af nærværende Udgaves Numre hidrører følgende fra den i 1834 til Danmark komne Del af Arkivet: 3409 (gammel Afskr.) 8071 8932 (hvori 7089 7113,26) 11954 12227,73.

Følgende stammer fra den i 1929 fra Sverige afgivne Del: 8314; og Kopibog, hvori Afskrifter af: 6764 Aa,79 Ab,80 Aa 7381 8066 8258 Aa,59 9027 Aa,28 10639.

Og følgende af Udgavens Numre er hentede fra den i Oslo beroende Del af Arkivet: 5172 (gammel Afskr.) 7381 10707 11495.

Registrum Christierni primi.

Om de 2 Haandskrifter af denne Kilde jfr. 1. Række IV. 18 f.

Hvad Haandskriftet Gl. kgl. Saml. Fol. 1150 angaar, er de 2 Paaskrifter paa dets Binds For- og Bagside, som er trykte i Hilles

¹) Et Brev herfra (9210) har Paategning med den Haand, der formentlig er Ove Billes. ²) Meddel. fra det danske Rigsark. I. 345. RA. Gehejmearkivets Kopibog 1835 Nr. 158.

Udgave i US. der Schlesw.-Holst.-Lauenburg. Gesellsch. IV S. VIII¹, skrevne ikke blot med 2 forskellige Hænder, men ogsaa formentlig til forskellige Tider, idet Paaskriften paa Forsiden efter sin Karakter kan sættes til c. 1600, medens Haanden paa Bagsiden vel er c. 50 Aar ældre. Denne sidste Haand er det ikke lykkedes at identificere; Haanden paa Forsiden viser sig derimod at tilhøre den gottorpske Embedsmand Hieronymus Moller eller Möller, der blev Hertug Johan Adolphs Kammerskriver og Kammersekretær og døde 1613². Men selvfølgelig beviser dette ikke, at Haandskriftet oprindeligt hører hjemme i det egentlige saakaldte Gottorper-Arkiv; dette (Arkivet for den ved Delingen 1544 opstaaede Hertugslægt) eksisterede jo slet ikke, da Haandskriftet blev til, og Paategningerne baade paa For- og Bagsiden af Bindet pointerer da ogsaa, at Haandskriftet hører til i den »gemeinen gewelbe« eller »ins gewelbe« (c: i Gemeinschaftliches Archiv), og den ene Paategning tilføjer udtrykkelig, at det skal leveres tilbage dertil.

Hvad Indholdet af Gl. kgl. Saml. Fol. 1150 angaar, er Hilles Angivelse af Forholdet mellem de forskellige Hænder ikke overalt helt klar. Saaledes er der paa hans S. IX en Modsigelse mellem L. 9 f. o.-13 f. o. og L. 13 f. n.-11 f. n., idet Udgavens Nr. 183 paa det første Sted siges skrevet »von gleich jüngerer Hand« som noget andet (jfr. ogsaa Udgavens S. 269 L. 17 f. n.), medens det paa det andet Sted hedder, at Nr. 183 »scheint nicht von einer Hand geschrieben zu sein«. Det sidste er øjensynlig det rigtige; af Nr. 183, der fylder Haandskriftets S. 241 L. 2 f. n.-S. 259, er Begyndelsen (til S. 244 incl.) og S. 246 L. 16-S. 254 incl. skrevet med én Haand; S. 245 L. 1-S. 246 L. 15 er skrevet med en anden Haand, og S. 255-59 vistnok med en tredje Haand. Men hvad der har nok saa megen Interesse, er, at det kan paa-vises, at den nævnte Haand i Haandskriftets S. 241-44 og 246-54, der har skrevet ikke blot en meget væsentlig Del af det vigtige Uddrag af Panteregistret, men tillige Haandskriftets S. 5 L. 20 f. n.-S. 6 nederst, Bemærkningen i Udgavens S. 166 (Haandskriftets S. 153) og de allerfleste Randbemærkninger i Haandskriftets S. 109-231, tilhører Enwald Souenbroder, den fra Hertugdømmernes finansielle Historie og Slesvig Stifts Historie kendte Domprovst i Slesvig.

¹) Nogle mindre Rettelser og Suppleringer til Hilles Læsning er indførte i Rigsarkivets Eksemplar af hans Udgave. ²) Se om ham Andresen i Quellen u. Forschungen zur Gesch. Schleswig-Holsteins XIV. 244 f. Hans Dødsaar anføres i RA. Reg. 145 S. 533.

Hvad Kieler-Haandskriftet af Registrum Christierni primi (hvis Betegnelse i Biblioteket er S. H. 45 CC) angaar¹, er dets Tekst, som anført af Hille, helt igennem skreven med én og samme Haand; dog er et Par enkelte Overskrifter (paa Haandskriftets S. 30, 42, 44 og 45) skrevne af Johan Moth († 1705), og det er vistnok ogsaa ham, der har pagineret Haandskriftet. Dette har tidligere (saaledes paa Klevenfeldts Tid) været i Tyske Kancelli², men er kommet til Biblioteket i Kiel »aus Prof. Falcks Nachlass«³.

Registrum Christierni primi indeholder for Tiden fra og med Aar 1460⁴ følgende Breve, der ifølge deres Indhold er medtagne i nærværende Værk:

1084-85,87-88,91,93-94 1104,14,19-21,28,31-33,36,48 1228-29,67-68,70-72,
76-77 1369,71,76 1402,15,71-72 1574-75 1686 1902,47,57,60,66,70 2077 2583,87
2638,47,57-58 2769,74-77,84,92,96 (?),97-2801, 2804-05,07-09,11,13-15,18,22-24,26,
31-36,38-41,43 3032 3134-35,42,48,52,92 3203-04,09-11,17-18,21-23,25,28-32,34,36-
42,44-47,52,55-59,68-69,79,88 3348-58,79,82-92,95,97-3400 3522,24-26,85 3622,30,
45,47-52,59,63-67,69,86-87,90 3719,25 3816,29,42-43,78 3907-08,26,34-37,39-42,44
4067 4113-14,98 4209 4318-19,76 4466 4508-09,15,17,26,64,77-79,84,86,95 4614,
16-17,22,27-28,50,54-55,62-63,71,80,89,96 4717,49-50 12543-47 12651 12820.

Gemeinschaftliches Archiv.

Om dette Arkiv og de ældre Registraturer over det se 1. Række IV. 16, Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 13 ff., 32 f., 44 f., 76, 271-74, West i Fortid og Nutid III. 40-43 og Kochendörffer i Nordelbingen IV. 335-46. Arkivet blev fra 1460 den danske Konges Arkiv og senere tillige Hertug Frederiks. Af de ældre, mere eller mindre fuldstændige Registraturer over det (der omtales udførligst og bedst af Kochendörffer) har den ældste⁵ mindre Interesse for nærværende Værk dels paa Grund af dens ringe Omfang (den registrerer kun c. 49 Dokumenter, hvis Aar den i Regelen ikke angiver) og dels paa Grund af dens Alder (den er i ethvert Fald affattet i Hertug Adolphs Tid, men nævner i det mindste ét Brev, der er saa ungt som af 1448). Den i Alder næste Registratur⁶ er en Del omfangsrigere end den første, idet

¹) Se om det Hilles Udgaave S. XI-XII. ²) RA. Klevenfeldt, Afskr. i Fol., Lund citerer 2 Gange »Reg. C 1 canc. Germ.« med Sidetal, der viser, at det er dette Eksemplar, som det drejer sig om. ³) Ratjen, Verzeichniss der Handschr. der Kieler Universitätsbibl. III. 521. ⁴) Om Tiden 1451-59 se nedfr. under Hertug Adolphs Arkiv. ⁵) Indhæftet i RA. Reg. 40; omtalt af Kochendörffer, anf. St. S. 335 f. ⁶) Løst liggende sammen med RA. Reg. 40; omtalt af Kochendörffer, anf. St. S. 336 f.

den dog registrerer c. 78 Dokumenter; den er skreven med en Haand, der synes at tilhøre det 15. Aarh. eller c. 1500, og det yngste af de registrerede Breve er af 1476, men der foreligger den Mulighed, at Registraturen ikke er fuldstændig bevaret, og det kan tænkes, at den er identisk med en anden Steds omtalt Fortegnelse af Aar 1493¹. Registraturen nævner en Del Breve fra Tiden 1451-1513, men heraf kun ét, der nu er ukendt, nemlig 436².

I 1533 gennemgik Frederik I.s bekendte Kansler Wolfgang v. Utenhof efter Kongens Befaling Arkivet for at bringe det i Orden, og en i den Anledning affattet Registrant haves endnu i RA. i 5 Eksemplarer³. I en i 4 Eksemplarer af denne Registrant bevaret Indledning taler Utenhof i første Person om det ham overdragne Hverv og om sin Udførelse af det⁴; og paa mange Steder i Registranten giver han højst karakteristiske Vidnesbyrd om sin meget personlige Opfattelse af de politiske Fænomener. Indledningen er imidlertid ikke bevaret i det Eksemplar af Registranten, som gør det mest konceptagtige Indtryk, og som A. D. Jørgensen derfor betegner som »Udkast«. Men selv dette Eksemplar er næppe skrevet med en Haand, der er Utenhofs egen, og om de andre Eksemplarer gælder det afgjort, at de er Afskrifter; det er derfor urigtigt, naar Heise⁵ betegner en Tekst af Indledningen, som han aftrykker, som egenhændig skreven af Utenhof. Registranten inddeler Arkivet i en lang Række Afdelinger, men efter et System, der slet ikke stemmer med de senere Registranters Inddeling. Da den tilmed i Regelen ikke daterer Brevudtogene, er den ret vanskelig at operere med, naar man vil forsøge at finde, hvor mange af dens Breve der nu er tabte; men det kan dog siges, at for Tiden 1451-1513 er følg-

¹) Se ovfr. 7531 med den dertil hørende Tilføjelse. ²) Af denne Registratur findes en Afskrift, der maa antages at hidrøre fra Christian III.s Broder Hertug Adolphs Tid, i Kiels SA., Acta A XX Nr. 3315 Bl. 124 b-134 b. Afskriften omtales af Sejdelin i Dipl. Flensborg. I. 497 og af Kochendörffer, anf. St. S. 336 Note 1; hele det Bind, hvori den findes, er afskrevet af Jon Mortensen i RA. Gem. Arch. XVII. 1 b, for Arkivregistraturens Vedkommende S. 170-83. ³) RA. Reg. 38. Om Utenhofs Registrant se især Kochendörffer, anf. St. S. 337-42, 344 f. Naar der flere Gange tales om 4 Eksemplarer af Registranten (nærværende Værks 1. Række IV. 16; Kochendörffer, anf. St. S. 338), er det herved overset, at et Bind, som findes i den nævnte Pakke Reg. 38 i RA. og har indtrykt et forgyldt »38« i sin Pergamentsryg, i Virkeligheden indeholder 2 Eksemplarer af Registranten. 2 af de 5 Eksemplarer ender med 2 Breve af 1549; jfr. om andre Breve yngre end 1533 Kochendörffer, anf. St. S. 339. ⁴) Indledningen er trykt af Heise i Hist. Tidsskr. 4. R. VI. 208 og af Kochendörffer i Nordelbingen IV. 338. ⁵) Paa det i Note 4 anførte Sted.

ende af Registrantens Breve ikke paatruftne af nærværende Værks Udgiver i et saadant Eksemplar, som Registranten anfører¹:

6328 6763 12541-42 12713 13042 5396 11752 436 12693 4951 12778-79
6835 6072 210.

I 1598 blev der affattet en ny Registrant ved en Kommission bestaaende af 4 Medlemmer, 2 fra kongelig Side (Abel Berner og Georg Heydenreich) og 2 fra gottorpsk (Nicolaus Junge og Johan Friedrich)². Registranten findes i 4 Eksemplarer i RA., nemlig en Konzept og en Renskrift (med senere Rettelser og Tilføjelser, for en stor Del af Burchard Niederstett), der er indbundne sammen i ét Bind³; en anden Renskrift, der har tilhørt V. J. Coyet⁴; og endnu et, noget yngre Eksemplar⁵. Den inddeler Brevene i 42 nummererede Kapsler og nummererer atter de enkelte Brevudtog inden for disse Kapsler; og da den endvidere næsten altid anfører Brevenes Aar og jævnlig ogsaa deres Dag, er den langt lettere at benytte end Utenhofs Registrant. Registranten af 1598 nævner følgende Breve, der nu ikke haves i det Eksemplar, hvori de registreres i Registranten:

6328 4951 12825 6763 11752 3797 5396 436 (med Tilføj.) 12367 3. Bd. S. 131 (efter 4750) 3450 7601 7531 (med Tilføj.) 5. Bd. S. 502.

Et i 1661 foretaget Eftersyn af Arkivet er af Interesse, fordi der i den derover optagne Protokol findes en Fortegnelse over de da manglende Breve⁶.

¹) Det bemærkes, at hvor Registranten er citeret i nærværende Udgave, er det ikke alle dens 5 Eksemplarer, der citeres, men kun det, der (som ovenfor nævnt) af A. D. Jørgensen betegnes »Udkast«, eller, hvor dette mangler, det første af de Eksemplarer, der er indførte i det med det forgyldte Rygtal »38« betegnede Bind (jfr. her S. 13 Note 3). ²) Om Registranten se nærværende Værks 1. Række IV. 16 og Kochendörffer, anf. St. S. 342, 345; om Kommissærerne se Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. (i Registret), for de kongelige Vedkommende tillige Meddel. fra Rentekammerarch. 1872 S. 165, 1873-76 S. 187 og for de hertugeliges Quellen u. Forschungen zur Gesch. Schleswig-Holsteins XIV-XV (i Registret i XV. 427, 421). ³) RA. Reg. 39. ⁴) RA. Reg. 41. ⁵) RA. Regeringskanc. i Glückstadt, Gesamtthaus Holstein Nr. 5, Under-Nr. 1. Af Registranten af 1598 er fundet nævnt endnu et 5. Eksemplar, som imidlertid i alt Fald ikke er paatruftet af nærværende Værks Udgiver; det omtales i RA. Reg. 145 S. 533 som »deinde cont. et auctum a b. Hier. Müller, † 1613, Marco Schwenke et Jac. Preusser« (dersom Angivelsen da er rigtig; det synes paafaldende, at en Registrant over Gemeinschaftliches Archiv er bleven suppleret af 3 gottorpske Embedsmænd, uden at der nævnes nogen Repræsentant for Kongen). ⁶) Orig. i RA. Regeringskanc. i Glückstadt, Gesamtthaus Holstein Nr. 5, Under-Nr. 5 (udfærdiget af den kongelige Kommissær), ufuldstændig trykt: Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 250 f. Et andet Eksemplar udfærdiget af den hertugelige Kommissær findes indhæftet i RA. Reg. 40.

Men i 1671 foretoges et grundigt Eftersyn af Arkivet ved Johan Moth fra kongelig Side og Burchard Niederstett, der var gottorpsk Embedsmand, men havde faaet Udnævnelse ogsaa af Kongen som Arkivar ved Fællesarkivet¹. Af den af de 2 Embedsmænd optagne Registrant findes et originalt Eksemplar i RA.²; men i øvrigt haves den i et ikke ringe Antal Afskrifter, og efter to saadanne i Universitetsbiblioteket i Kiel er den trykt i Falcks Sammlungen zur nähern Kunde des Vaterlandes III. 195 ff. Registrantens Inddeling afviger væsentlig fra den i de ældre Registranter af 1533 og 1598; og inden for de enkelte Afdelinger har man i 1671 tilstræbt en kronologisk Ordning af Dokumenterne, en Stræben, der dog fremtræder betydelig mere konsekvent gennemført i Udgaven hos Falck end i det originale Eksemplar, selv om der ogsaa kan træffes Afvigelser derfra hos Falck.

Endnu maa nævnes den af Arkivsekretær Eskel Lohmann i 1732-33 affattede Registrant, hvis Fortale er dateret 1733, og som er den Registrant, der endnu benyttes, men som i høj Grad bygger paa Registranten af 1671. Efter Udarbejdelsen af Lohmanns Registrant overførtes Gemeinschaftliches Archiv i 1734 til Gehejmearkivet i København. Allerede i 1689, medens den kongelige Inddragelse af den gottorpske Del af Slesvig endnu varede, havde Teologen H. G. Masius faaet en Del Breve af Gemeinschaftliches Archiv, særlig af dets Caput I, til Laans; og der kan være Grund til at gøre opmærksom paa, at naar den i 1690 afdøde Thomas Bartholin i sine Collectanea Bd. C S. 635 ff. afskriver en Del Breve af Gemeinschaftliches Archiv, drejer det sig om lutter Breve, som Masius havde laant.

Dronning Dorothea.

Vidner om hendes Medgift i Kong Christophers Tid: 1978 3282.

Strid om hendes Besiddelser i Sverige: med Karl Knutsson: 549 (ell. Kongens Arkiv); — med Sten Sture: 4169 4325 4620,94 (hvori 4693) 4908 (hvori 4828 og 4881) 4912 (hvori 4911) 4979,90 (hvori 4989), 4991,96 5879 6272 6376 6574-75 6618 (hvori 6340) 6693 6754 6879 (hvori 6878) 12561-63 12608 12825 13087-88.

Rigsraaders Løfte Aar 1482: 5021 (hvori 5020).

¹ Se Jørgensen, anf. St. S. 44 f. og Kochendörffer, anf. St. S. 344, 346.

²) RA. Reg. 42.

Løfter om Gudstjeneste o. l.: 642 1191 5316 5406 5514 6159 7115 7966.
— Erklæring om Relikvier: 5554.

Adkomstbreve paa Gods: Kallundborg: 6472. — Roskilde: 604,25. —
Sjællandsk Landgods: 1025 1179 (hvori 1175) 1583-84 2545 (?) 4117 (?) 4837,
39. — Kronens Ret i Haagen Broges Gods: 2902.

Forskelligt: 3393 4058 (hvori 2115) 5547 5972-73 6430 6562 7690 7857.

Forhold til Slesvig og Holsten: 2676 4518,95 4726 4853 5208 5561.

Fortegnelse over Sølvtoj m. m. (ell. Kongens Arkiv?): 13085.

Adkomstbreve paa Gods i Slesvig: 3392 (Claus Rixstorps Gods)
7211,14.

Gældsbreve udstedte af Kongen ell. Dronning Dorothea selv
(afgjort ell. formentlig senere tilbagegivne): 3677 4126 4977 5394 5619.

Kvitteringer: 4371 4565,72 4808.

Dronning Christine.

En lille Kopibog fra hendes Arkiv findes i RA. og er trykt
i Danske Mag. 4. R. V. 82-95.

Foruden Brevbogen kendes følgende Breve:

Breve af Hertug Frederik: 9692 9921.

Brev fra en nyvalgt Pave: 9956.

Adkomstbreve paa Gods i Nyborg: 5331 6991-92.

Kvitteringer til hende: 10095 10533 11503,54 11971 12812.

Kvitteringer udstedte af hende: 11338-39.

Andre Breve om økonomiske Forhold (delvis udstedte paa hendes
Vegne og senere tilbagegivne): 10678 10869 11086 11630 11838 12655 12900.

Koncepter, Afskrifter ell. uafgaaede Renskrifter: 9460 10567 11006
11808,16 12652-54,56(ell. Kongens Arkiv),57.

Christiern (II).

Forhold til Bisp Carl af Hamar: 11124 12339.

Dronning Dorothea, Kongen og Hertug Frederik¹.

Kvittering for Betaling af Pantesium for Flensborg: 4976 5161 6017.

Kongen og Hertug Frederik.

Pavebuller: 5694 C 5702 B 7696.

Løfte om Gudstjeneste for Dronning Dorothea: 8072.

Forhold til Pogwisch'er: 5843 6346 6673.

¹) Eller mulig ikke dem alle tre.

Gældsbrev udstedt af Kongen (og Hertugen) (Afskr.): 5389.
 Kvitteringer: 5391 5936 6209 6427-28 6653-55,72,74; — for Betaling af
 Pantenum for Flensborg: 5383 5825.
 Opgørelser med forskellige: 5395-97.
 Forhold til Holsten og Ditmarsken: 7430; til Ditmarsken: 9077.
 Forhold til Hamburg: 6153.
 Registratur af Aar 1493: 7531 (med Tilføj.).

Hertug Adolph († 1459).

Kongelig Stadfæstelse af Lensbrev: 503 (senere i Ridderskabets
 Arkiv).
 Afslidsbrev af Kongen af Cypers Fuldmægtig: 395.
 Adkomstbreve: 103,19,46 218 436 (med Tilføj.).
 Kvittering af Indlænding: 89.
 Forhold til Søstersønnerne Morits og Gerhard: 784.
 Forhold til Hamburg: 713.
 Forhold til Lübeck, Hansestæderne, de hollandske Stæder og Bur-
 gund: 251 352,54 542 779.
 Forskelligt: 58 210.

Registrum Christierni primi.

Denne Kilde¹ indeholder for Tiden 1451-59 følgende i nær-
 værende Værk medtagne Breve:

11 17 28 49 121-22,50,85-86 278-79,95-96,99 364,89 431-32,37,82 515-17
 644 804-05 12666-69 12864.

Hertug Frederik.

Ægteskabssager: 8863 9116 9307 9585 (Koncepten).
 Forhold til Kong Hans (og delvis til Lübeck, især som en Følge af
 Mæglingen 1503): 5229 6763 B (med Tilføj.), 64 B,66-68,80 B 7817,45 7927 (?)
 8260 8397 9968 10024 B 10141 (?) 10284 (?) 10491 (?),92 10620 10759 11250 B
 11378,93,97 11537,48 12609,88 (?) 12886(ell. Kongens Arkiv ?)-87 (ligeledes)
 13091-93,94 (som 12886).
 Pavebulla og Forhold til Paven: 6482 (jfr. 6481) 9466 12284. — Jfr.
 Ægteskabssager.
 Løfte om Gudstjeneste: 11310.
 Fejdebrev af v. d. Wisch'er: 12198.
 Adkomstbreve: 7854 8237,87 (?),88(?),89(?) 8362,98 8405,52,55 8504(?),
 05(?),24,63 8756 9246 9568,72 9610 9753 9878 9936,54 11641 12818.

¹) Jfr. ovfr. S. 10-12.

Kvitteringer: 6018(?) 7188 7345,51-52 7412 7506 7710,36 7816,21,71 7979 8078,92-95,97-8104 8106 8268 8322,28,31 8412,50 8523 8676 8724,36 8892 9165 9308,99 9407,16 9514 9941 10051 10269 10334 10638 10740 10875 11008 11822 12079,85 12783.

Senere tilbagegivne Pante- ell. Gældsbreve (udstedte af Christiern I ell. Kong Hans ell. Hertug Frederik; mon alle tilbagegivne til Hertugen?): 1369 2486 2826 3383 3522,24 4676-77 5158 7058 7562 7818 8151 8462 9104 9281-82 9520-23 9634 9773-75,77 9926 10005-06,59-62 10279-80 10542-43 11334 11456 11715,21 12080. — Nedsættelse af Renten af et ældre Gældsbreve: 10281.

Senere tilbagegivne Gældsbreve (udstedte af Christiern I; tilbagegivne til Hertug Frederik, men i 1513 af ham afgivne til Christiern II): 2485 2658 4690.

Breve vedrørende Inddigning: 7601 8275 11752.

Missiver: 10811,17,39,74 11064,70.

Tilbagekommet Missive fra Hertugen til Tolder i Husum: 8249.

Koncept: 12670.

Forskelligt: 5991 7798 10055(?) 10242 10742 12296 12367 12811 (mulig lig 12367) 13095(?).

Forhold til Ditmarsken: 7735 8749.

Forhold til Bremen (i Anledning af Helgoland): 10473 10549,56,62-63,66,75,81,88,93 10614,21.

Forhold til Brügge og Ostende: 11873-74.

Forhold til Hamburg: 8749 9154 10900.

Forhold til Lübeck: se Forhold til Kong Hans.

Hertug Frederiks Registrant.

Fra Hertug Frederiks Kancelli er bevaret en Kopibog, der indeholder Breve udstedte i Hertugens (og for enkelte Breves Vedkommende i hans Hustrus) Navn i Tiden 1508-13. Bogen, der tidligere var indbunden i et Pergamentsbrev af 1508 Juli 26 fra Hamburg til Hertug Frederik og i et Brudstykke af et andet Brev af Aar 1504, som imidlertid begge nu er aftagne¹, findes i RA. Gem. Arch. XXXVIII, Accessoria 1. Den gør Indtryk af at være snart en Kopibog, hvori Koncepter (eller Originaler?) er afskrevne, og snart en Konzeptbog, hvori Koncepterne straks er nedskrevne uden noget forudgaaende Forlæg; undertiden kan Grænsen mellem disse 2 Bestanddele dog være vanskelig at drage, saa at der kan fremkomme en Form for Breve, som man

¹) De er flyttede til RA. Gem. Arch. XXVIII. 16 i.

kan kalde Afskrift med Rettelser. De daterede Breve er ikke altid indførte strengt kronologisk, og de ikke faa udaterede Breve, der findes i Kopibogen, kan man derfor i en Udgave ikke anbringe umiddelbart efter det nærmest foregaaende daterede. Alle de udaterede Breve, der er indførte i selve Registranten (o: ikke paa løse Sedler) saaledes, at det nærmest foregaaende og det nærmest efterfølgende daterede Brev er af ét og samme Aar, er derfor af Udgiveren anbragte under dette Aar, men uden Dag.

M. H. t., hvilke af Registrantens Breve der er medtagne i nærværende Udgave, henvises til, hvad der er udtalt i 1. Bd. S. VIII om Hertug Frederiks Arkiv. Om de Vanskeligheder, som frembyder sig, naar der her skal trækkes en Grænse, er talt ovfr. under 12055¹.

Følgende Numre i nærværende Udgave er hentede fra Hertugens Registrant²:

11113-14,18,37,51-52,54,82-83,97 11210,36,44 11311,13,24,30,41,42-43,44,48-49,52,70-71,75-77,79-84,89-92,94-96,99 11400,02,10,44-49 11570 11604 11702-04, 63-64 (det sidste skrevet i Hertugens Hustrus Navn) 11800-01,06-07,11-13, 19,23,29-30,48-49,53,56,66-68,75-76,78,80-81,88-89,93-94,96-98 11901-02,07,15,34, 43,63-65,67,75,80,86 12020-32,33 (skrevet i hans Hustrus Navn), 34-73,76 12106,29-30,45,52,64,66,71,76 12215,51,59,89-90,96 12312,23,36-37,40,87-12404 12405 (skrevet i hans Hustrus Navn), 06-24,25 (skrevet i hans Hustrus Navn), 26-36,45,47 (skrevet i hans Hustrus Navn), 51,68,73-79 12671-86,89 (skrevet i hans Hustrus Navn).

Hertug Frederiks Hustru Anna.

Hertugens Livgedingsbrev for Hustruen: 9585 (Originalen; gennemskaaet; senere tilbagegivet til hans eget Arkiv).

Greverne Morits og Gerhard af Oldenburg.

Om Breve fra disse 2 Mænds (Christiern I.s Brødres) Arkiver se ovfr. 1. Bd. S. VIII, men især Tilføjelsen 7. Bd. S. 465. Af

¹) Foruden den her omtalte bevarede Kopibog er funden nævnt en anden, der nu ikke vides bevaret, se ovfr. 5. Bd. S. 502. Naar det allerede dér er anført, at det næppe kan dreje sig om en Forveksling med den bevarede Registrant, kan som et yderligere Argument mod Identificeringen nævnes, at den bevarede Registrant findes citeret i de samme Registraturer, som citerer den tabte, men nogle faa Numre tidligere. ²) Alle de Breve af Registranten, som er medtagne i nærværende Udgave, findes opførte her uden Hensyn til, at mange af dem ifølge deres Indhold kunde være blevet anførte under andre Afdelinger ovfr.

de her nedfr. anførte Breve er det kun 2 (2190 og 2661), der ikke findes paa den i 7. Bd. S. 465 citerede Fortegnelse over Breve i Arkivet i Oldenburg, af hvilken en i 1773 attesteret Afskrift haves i RA.; og begge disse Breve er nu tabte i Origg.

Grev Morits af Oldenburg.

Overdragelse af Andel af Oldenburg og Delmenhorst: 1095.

Grev Gerhard af Oldenburg.

Overdragelse af Andel af Oldenburg og Delmenhorst: 1092.

Breve (omtrent alle af Kongen) om Pengeforhold og Forhold til Slesvig og Holsten: 1090 1973-75,77 2169-70,80,90-91 2264 2326-29,81 2659-61 2774B,76 (alle disse Breve undtagen 2661 (i alt altsaa 20) med Tilføjelser).

Kongebreve m. m. vedrørende Slesvig og Holsten, udstedte til andre end Gerhard, men formentlig senere afgivne til denne: 1222 1967,72 (alle 3 med Tilføjelser).

TILLÆG.

Sveriges Riges Arkiv.

Breve, som snarest maa henregnes til Sveriges Riges Arkiv (i Modsætning til Kongens Arkiv), er:

11403,82 (med Tilføj.) 11501.

LANDSOMFATTENDE INSTITUTIONER OG HELE LANDSDELE

(MEN IKKE SAADANNE GEJSTLIGHED ALENE).

Rigsraadet.

Om Rigsraadets Arkiv se ovfr. S. 2 under »Riget«.

Det slesvig-holstenske Ridderskab.

Om det slesvig-holstenske Ridderskabs Arkiv og den »Lade«, hvori det opbevaredes, og som tidligere fandtes paa Breitenburg og senere (efter at være blevet opbevaret forskellige andre Steder) i lang Tid i Klostret i Preetz¹, se Jensen u. Hegewisch, Privil. der Schlesw.-Holst. Rittersch. S. XXVI-XXX, v. Buchwald i Zeitschr. f. Schlesw.-Holst.-Lauenburg. Gesch. IX. 203-14 og Kochendorffer i Nordelbingen II. 199 og IV. 340. Arkivet findes nu i Itzehoe sammen med Itzehoe Klosters Arkiv²; det er ikke undersøgt af nærværende Værks Udgifter.

Privilegier: 1085 A 1114 5126.

Forbund mellem Kongen, Ridderskabet m. fl., Lübeck og Hamburg: 2818.

Meddelelse om Fuldmagt til at opkræve en Skat: 5237.

Reverser af Kongen (og Hertugen) angaaende bevilgede Skatter: 8643 10744.

Overenskomst med Lübeck om Neutralitet: 11393, jfr. 11398.

Kongelige Missiver: 11544,59.

Koncept til ell. Kopi af Missive til Kongen: 11567.

Lensbrev for Hertug Adolph: 503 (oprindelig dennes Arkiv).

Morits og Gerhard overdrager Kongen deres Ret til Slesvig og Holsten: 1087 (oprindelig Kongens Arkiv).

---

¹) Ikke i Plöen, som angivet i nærværende Værks 1. Række IV. 19. ²) Nordelbingen II. 199.

Rønneberga, Harjagers og Onsjø Herreder?

Et Brev om Udlæggelse af Veje kendes bl. a. fra en senere kongelig Stadfæstelse og fra en Vidisse af denne: 10003.

Bornholms Land.

2 af Ærkebispens udstedte Forordninger for Almuen paa Bornholm haves i omtrent samtidig Afskr. i et Hæfte, der sagtens har tilhørt Ærkebispens Arkiv: 8845,60. En 3. Forordning af Ærkebispens for de samme eksisterede i Orig. endnu paa Langebeks Tid, men kendes nu kun i Afskrifter: 9413.

Lollands Land?

Et til Lolland stilet Eksemplar af en kongelig Forordning af Aar 1454 maa antages at have hørt hjemme i Lollands Lands Arkiv, men kendes nu kun i en Afskr. fra 16. Aarh.: 357.

En kongelig Dom mellem Købstadmænd og Bønder paa Lolland har mulig hørt til samme Arkiv; men den er kun kendt i Afskrifter, hvoraf dog de ældste er fra c. 1500: 1193.

Fyns Gejstlighed og Adel.

Medens et originalt Eksemplar af »Fyns Vedtægt« i dens ældste kendte Skikkelse (af Aar 1473) er bevaret gennem Fyns Bispearkiv (se nedfr. under Odense Bisp), er et andet originalt Eksemplar af »Fyns Vedtægt« (af Aar 1492) øjensynlig bevaret sammen med det Fyns Gejstligheds og Adels Arkiv (eller Fyns Adels Arkiv), som engang har eksisteret: 7079.

Langelands Bønder.

Et kongeligt Privilegium for Bønderne paa Langeland haves i Udtog i en Rettertingsdom: 12586.

Ginding Herred.

Et kongeligt Privilegium for Kronens Bønder i Herredet kendes i en Afskr. efter yngre Domme, hvori det har været optaget: 10461.

Hellum Herred.

Et kongeligt Privilegium for Hellum Herreds Bønder kendes i et Udtog i en Rettertingsdom: 10506.

Nørvang Herred.

Et Kongebrev, at Herredets Bønders Afgifter ikke skal forhøjes, kendes i en senere kongelig Stadfæstelse i en Kancelliregistrant: 9084.

Øster (Horne) Herred.

En kongelig Fastsættelse af Herredets aarlige Skat kendes i en senere kongelig Stadfæstelse i Kancelliregistranter: 2444.

Landskaberne Eidersted, Everschop og Utholm.

Se 1. Række IV. 19. Over Landskabet Eidersteds Arkiv findes en Registratur (der sikkert er affattet under Gottorpernes Regering i Slesvig) i en Afskr. fra 18. Aarh. i Ny kgl. Saml. Fol. 904. Arkivet, der opbevares i Tønning, indeholder enkelte Dokumenter i Origg.:

Privilegier af Landsherren: 1280 5127 og 7898 (i Origg. og senere Stadfæstelser)¹.

Landret for de 3 Landskaber, givet af dem selv (i originalt Perg.-Haandskrift, den saakaldte røde Bog): 2023.

Femern Land.

Se 1. Række IV. 19. Den ældste Del af Landets Arkiv fandtes tidligere i Landkirchen Kirke i en »Landsblok« (∩: en rund, af en Træstamme udhulet Kasse), men blev i 1873 deponeret i Statsarkivet i Slesvig² (nu i Kiel). Der fandtes dog herimellem ikke mange originale Breve fra Tiden 1451-1513 (i alt kun 3: 681 7440 7733); og nogle Breve fra denne Tid kendes kun i Afskrifter. Et enkelt (1902) er allerede afskrevet i Registrum Christierni I, men tillige anden Steds; og blandt saadanne andre Afskriftsamlinger kan foruden flere i RA. samt i Kiels SA. (se under 1902) nævnes: Ny kgl. Saml. 4to 1443, Thott Fol. 1236 og 4to 2074 og 2075 samt Uldall Fol. 50.

Privilegier og andre Kongebreve: 1902 6576 (i 7440) 7733 8672 9041 10093. Vidisse af ældre Privilegie-Stadfæstelse: 681.

Nordstrand Land.

Nogle Breve kendes fra forskellige Afskriftsamlinger. Et enkelt Brev er afskrevet i Registrum Christierni I; og dette og et

¹) Hertil kommer et noget lignende Brev, der tidligere fandtes i Orig. sstds., men nu kun kendes i Afskrifter: 11247. ²) G. Hanssen, Historisch-statistische Darstellung der Insel Fehmarn S. 75, 321-23. US. der Schlesw.-Holst.-Lauenburg.-Gesellsch. III. II, Fortale.

Par andre er endvidere afskrevne af A. Heimreich (i Haandskrifter dels i KB. og dels i Kiels UB.) eller i andre Haandskrifter. Af Heimreichske Haandskrifter skal nævnes: Ny kgl. Saml. Fol. 882 og Kiels UB., S. H. 497 N; af andre Haandskrifter (foruden nogle i RA. og i Kiels SA.): Gl. kgl. Saml. Fol. 1148, Thott 4to 2070 b og Kiels UB., S. H. 222 A, S. H. 222 B, S. H. 226, S. H. 497 M og S. H. 497 N.

Privilegier af Landsherrerne: 1132 5128 7965.

Erklæring af Slesvig Bisp om Frivilligheden af en Ydelse: 11198.

Kær Herred i Slesvig.

Et Privilegium af Hertug Adolph m. H. t. Herredets Beboeres Besiddelse af Frimandsgods findes i Afskr. i Registrum Christierni I: 805. Senere Landsherrers Stadfæstelser af det samme Privilegium haves i andre Afskrifter, dels i København, dels i Kiels SA.: 1531 7209. Og et Privilegium for Slesvig Kapitels Fæstere i Herredet findes i Afskr. i Kiels SA.: 8546.

BISPER OG KAPITLER.

Lunde Ærkebisp.

Se 1. Række IV. 21; L. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 54-61. Hvad den i ÆA. IV. 291 (295)-364 aftrykte Registratur over Breve paa Lundegaard angaar, skal om de forskellige Tekster af den henvises til Indledningen paa sidst anførte Sted S. 292-94. Naar det her siges, at Teksten A »er rimeligvis skreven 1555«, kan det tilføjes, at Registraturens Affattelse sagtens er foranlediget af et Kongebrev af 1555 Marts 23, som i et i SvRA. opbevaret Haandskr., der citeres som »Skåne-brefsförteckningen« eller »Specifikation« og omtales nedfr. S. 33 under Lunde Kapitel, er registreret paa følgende Maade¹:

»Konungh Christiani påbud och befallningzskriff, att effter såsom Sty Pors hade funnitt några gamla breef, som hade varit bortsætt, skulle capitelet sig forsambla i Lund och dhem öfversee och sedan dhem klarligen registrera. Dat. Nyborgz slott lögerdagen nest effter sondagen oculi d. 10 martii 1555.«

Registraturens Tekst C er formentlig den Registratur over Lunde Stifts Breve, som Kongen 1577 Apr. 24 erklærer, at han »nu« har ladet optage². Den viser sig at være skreven med en Kancellihaand, der ogsaa ellers har udført Registreringsarbejde og saaledes har skrevet et Par af Læggene i det første Hæfte i RA. Sverige A III, Pk. 77.

Det kan bemærkes, at Registraturen indeholder en stor Del Breve vedrørende skaanske Sognekirkers Gods, dels fordi Ærkebiskoppen havde Forsvaret over mange af disse, og dels mulig

---

¹) Haandskriftets Bl. 254 b (Afdelingen Lunde Domkapitel Nr. 185). — Om Breve paa Lundegaard i 1551 se Kanc. Brevbøger 1551-1555 S. 31; jfr. sstds. 1566-1570 S. 489 om Breve lydende paa det til Kirkerne og Præstegaardene i Skaane hørende Gods. ²) Kanc. Brevbøger 1576-1579 S. 175. Jfr. ogsaa sstds. 1593-1596 S. 79-81, hvor der opregnes en lang Række af de i ÆA. IV. 295-301 registrerede Breve.

ogsaa fordi den i det citerede Kongebrev af 1555 nævnte Stig Pors, der var Stiftslensmand i Skaane, har samlet i Lund en Del Breve, der tidligere fandtes i de enkelte Sognekirkers Arkiver¹. Det er dog vanskeligt at afgøre, hvad der i Registraturen skal henføres til Ærkebispens og hvad til de enkelte Kirkers Arkiver. De Genbreve paa Leje af Sognekirkers Gods, der har faaet Numre i Udgaven ovfr., er med Undtagelse af 10159 alle stiledede til Ærkebisper; og disse Breve (herunder tillige indbefattet 10159) er derfor betragtede som virkelig hørende til Ærkebispens Arkiv og er i Arkivoversigten nedfr. opførte under dette. Det samme er gjort med et noget beslægtet Brev 10004; og ogsaa Breve som 9723 og 11638 maa vel anses for udstedte til Ærkebispens og er opførte nedfr. under hans Arkiv. Hvad derimod egentlige Adkomstbreve for Sognekirkerne angaar (for saa vidt de har faaet Numre i Udgaven ovfr.), er de ganske vist under Numrene ovfr. ofte betegnede som hørende til Lunde Ærkebispens Arkiv. Men i den umiddelbart herefter følgende Oversigt over dette Arkiv er de ikke medtagne, hvorimod de er anførte under senere Afdelinger, dels (for Lunds Nicolai Kirkes Vedkommende) under Købstæder og dels (for en Række Landsbykirkers Vedkommende²) under Landsbykirker. Det turde dog være usikkert, om det altid er rigtigt at henføre saadanne Breve til de enkelte Kirkers Arkiver; saaledes maa et Brev som 9191 formentlig antages straks at være kommet til Ærkebispens. Og i øvrigt skal det tilføjes, at det kun er ved saadanne Breve i Lundegaard-Registraturen, der tillige kendes anden Steds fra, at der er gjort Forsøg paa at udskille Sognekirkernes Breve; de Breve, der kun kendes fra Registraturen selv, er i Udgaven ovfr. holdt samlede under Betegnelsen »Lunde Ærkebisop« bag de enkelte Aar.

Af den hele Lundegaard-Registraturs Breve er det kun en mindre Del, der endnu er bevaret i Orig. De fleste af de bevarede Breve findes i det svenske Rigsarkiv, og kun et ringe Antal i det danske; en Orig. (11110) og 2 Afskrifter med et Par originale Segl (8579,89) er havnede i Uppsala UB. En Del nu tabte Breve er endvidere registrerede i det ovfr. S. 25 nævnte Haandskrift »Specifikation« i SvRA.

Om nu tabte Kopibøger, der har indeholdt Breve udstedte hovedsagelig af Lunde Kapitel, men delvis af Ærkebispens eller

¹) Jfr. ÆA. IV. 294. ²) M. H. t. disse drejer det sig om Kirkerne Djurrød, Faageltofta, Fosie, Færlof, Hæglinge, Sankt Olofs i Lunkende, Lyngby (Bara H.), S. Mellby, Starby, V. Strø, Søndrum og Vapnø, Vaaxtorp, Vidtskøfle og Ysane.

af Ærkebisen og Kapitlet i Forening, tales nedfr. S. 34 f. under Lunde Kapitel. Samtlige de paagældende Breve opregnes dér, hvorimod de ikke er medtagne i den straks herefter meddelte specificerede Oversigt over Ærkebispens Arkiv.

I denne specificerede Oversigt er heller ikke medtagne de Breve, der er indførte i Haandskriftet AM. Fol. 293, som ligeledes omtales nedfr. under Lunde Kapitel (S. 37 f.). Dette Haandskrift indeholder Adkomstbreve for en af Ærkebisp Birger stiftet Gudstjeneste, og en stor Del af Haandskriftets Breve er derfor rettede til ham; men de er alligevel ikke opførte i den straks herefter meddelte specificerede Oversigt, selv ikke naar de foruden i Haandskriftet tillige haves i Origg. *Og paa samme Maade er for den overvejende Del behandlede de Breve, der er opførte nedfr. S. 38 og (uden at være indførte i Haandskriftet AM. Fol. 293) omhandler Gods, som er blevet lagt til den samme Gudstjeneste, men saaledes, at kun de færreste af disse Breve er udstedte til en Ærkebiskop.

Haandskriftet Gl. kgl. Saml. 4to 3124, der har tilhørt Superintendenten i Skaane Tyge Asmundsøn († 1586), indeholder en Række Lovstykker m. m., der er skrevne med forskellige Hænder, de ældste vel fra Slutningen af 15. Aarh. Ovfr. er herfra citeret: 6900 12979 13045 55 2970 2969, af hvilke der dog kun synes Grund til at henføre 12979 og 13045 til Lunde Ærkebispens Arkiv; men disse 2 Numre skal vistnok snarest betragtes som Formularer og ikke som virkelige Breve.

Ny kgl. Saml. 4to 1128 indeholder Afskrifter af en Del Aktstykker, der vedrører dels Universitetet, dels Forhold Øst for Sundet. Fra Ærkebispens Arkiv og de Landsbykirkearkiver, der var knyttede til det, stammer mulig eller afgjort Brevene 9110 11108 12265 og 12461.

Pavebrev: 5345.

Hans's Haandfæstning indført i Haandskrift ejet af Ærkebisp Birger (med Bemærkninger af denne): 5172.

Vidisser af og Vidner om Oplæsning af kongelige Privilegier og lignende Breve: 9176,93 9202-03 9687.

Kongelige Kvitteringer: 9289 11332.

Kongelige Missiver: 9925 12610.

Andre Kongebreve: 7017 9861 11883.

Gave af Dronningen til Birger personlig: 8034(?).

Bestemmelser af Ærkebisen: 7166(?) 9110(?) 10092(?) 11108(?).

Hæfte med Afskrifter af Breve vedrørende Bornholm, udstedte af Ærkebisp: 8632 8845,60.

Breve efter Jens Brostrups Død om hans Forhold til Ærkesædet og Kapitlet: 8579,89.

Breve om Hans Brostrups og hans Datters (Niels Hacks Hustrus) Forhold til Ærkebispe Birger: 8410 (i 9557),11 8506(?) 8915-16,20 (jfr. 8921).

Breve om Niels Hacks Forhold til Ærkebispe Birger: 8522 9849 10078 10180(?),86(?),88(?) 10215,90,92-93 10302 10448 13096.

Klage af Birger til Kongen over Poul Laxmand og Niels Hack: 9440.

Strid med Niels Høg: 10640; — med Mogens Gøye m. fl. om Torsø: 10840.

Retssager: 1792 2155 8889 8904 9310 9592 9719-21,23,25(?),79 9862,71 9970,88-89 11110(?) 11638; — om Ladke (Ladkegård, Norra Åsbo H.): 10082,88-89 10170,73 11003,83-85 11196.

Adkomstbreve: Ærkebispens Fjerding i Lund: 9128. — Gaard i Lund: 1629,48. — Aarhus: 9783. — Malmø: 4187 (senere til Kapitlets Arkiv?) 9177 (senere til Kapitlets Arkiv). — Dragør: 5942 (for Birger personlig; senere til Københavns Helligaandsklosters Arkiv). — Kallundborg: 5882 7088 7378 7417 (alle 4 oprindelig for Birger personlig) 9495. — København: 6454. — Landgods: 6323 6488 8333 9178 9428 9817,22 10015,74 10157 10351 10709,71 11294(?) 11428¹. — Vidisse af gamle Adkomstbreve paa bornholmsk Gods: 9192.

Genbreve paa Len, paa Gods liggende under Len, paa Tiende eller paa Aaledrætter: 9336 9736 9877 10201 10500,96 11353 11716.

Genbrev paa en Gaard paa Sjælland i Værges: 6700(?).

Genbreve paa Leje eller Forsvar af Gods hørende til Sognekirker (mest Landsbykirker): 8021 9337 9553 10159 10966,71.

Senere tilbagegivet Forleningsbrev paa en Præstegaard: 10004.

Vidner om Sognes m. fl.'s Fritagelse for Kongsskat: 9275,77-80,83-85.

Kvitteringer: 9435(?) 9884 9917 11455.

Missiver til Ærkebisp og hans Kansler: 11960 12722(?).

Brevformularer(?): 12979 13045.

Forskelligt: 755(?) 1170 3394(?) 7165 9092 10515(?) 12265(?).

Lunde Kapitel.

Se 1. Række IV. 21-35; L. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 45-54, 71-84; Carl Gustaf Weibull i Hist. tidskr. f. Skåneland IV. 160-76, 181-90.

¹) M. H. t. Adkomstbreve paa Sognekirkers Gods, der er optagne i Lunde-gaard-Registraturen, se ovfr. S. 25 f.

Om Lundebogen eller Registrum ecclesie Lundensis, der findes i SvRA., se 1. Række IV. 21 f., 24-29. Haandskriftet er skrevet af Kapitlets Kantor Bo Jenssøn¹, der har afsluttet sit Arbejde 1494 Juli 31²; bagefter hans Meddelelse herom og efter den i SRD. VII. 247-63 gengivne Indholdsfortegnelse til Haandskriftet følger paa dettes S. 270-72 endnu 5 Breve (fra Aarene 1512, 1528, 1516, 1517 og 1498), der er skrevne med andre (vistnok 5 forskellige) Hænder³. I 1. Række IV. 24-29 er givet en Indholdsfortegnelse til Haandskriftet ogsaa for Tiden efter 1450; denne Indholdsfortegnelse gentages her nedfr. for Tiden 1451-1513, idet det ligesom i 1. Række ved en vedføjte Stjerne betegnes, at det paagældende Brev ikke haves i Orig. Angivelserne i 3. Spalte viser Brevets Plads i den nedfr. omtalte Registratur, der er afskrevet efter en ældre, som oprindeligt var anlagt 1425.

	A (rødt).			I.	
Nr. 7	3442*	A (7)	Nr. 171	115	I 13?
- 8	3443	A (6)	- 176	1790*	,
	A (sort).			K.	
Nr. 27	2704*	G 23	Nr. 184	1031*	} K 8
- 28	5421*	A 17	- 185	1081	
			- 186	1807	
	C.				
Nr. 59	3076*	C 15	- 187	902	K 7
- 60	3314*	C 14	- 189	403*	K 6
			- 191	4266*	L 14
	E.			N.	
Nr. 87	603*	E 11 b	Nr. 230	2194	N 14
			- 231	6488	,
	F.			O.	
Nr. 96	2231*	F 12			
- 97	1938*	F 11			
- 98	1224*	F 15	Nr. 261	7224	O 9 ⁴
- 99	2129*	F 14			
	H.			P.	
Nr. 147	1756	H 17	Nr. 272	2935*	P 15
			- 275	6993	,

¹) Navneformen Johansøn, der findes i 1. Række IV. 21, er ukorrekt; Formen Jenssøn kan paavises hyppig, saaledes Weibull, Dipl. dioec. Lund. IV. 290, 360, 371, 391, V. 355, 400, VI. 38, 165, 213. ²) Se hans i SRD. VII. 247 trykte Angivelse (Henvisningen hertil i 1. Række IV. 21 er rigtig, medens der steds. S. 29 ved en Trykfejl er kommet til at staa SRD. VIII. 247). ³) Ordene i 1. Række IV. 21, at »Haandskriftet er helt igennem med samme Haand«, gælder altsaa ikke for disse sidste 5 Breve. ⁴) Originalen er i ÆA. V. 158 urigtigt henført til Aar 1490.

Nr. 276	6985	›	Nr. 328	3186	›
- 277	6984	›	- 329	3405*	›
	Q.		- 335	6748	›
Nr. 299	1622*	Q 9	- 336	6750*	›
- 300	5752*	Q 10	- 337	6789	›
	R.		- 344	661*	S 9
Nr. 315	3518*	›		X.	
- 316	7568	›	[Nr. 384 1458 Apr. 8 se 1. Bd. S. 269]		
- 318	3920*	R 8		Z.	
- 319	379*	›	Nr. 426	2429	Z 14
	S.		› 427	2428	Z 13
- 321	1621	›	› 428	2372*	Z 12
- 325	50*	›	Uden Nr.	12177*	›
- 326	190*	›	- -	8606*	›

Foruden de ovennævnte, i Haandskriftet afskrevne Breve nævner dette endvidere ganske kort følgende Breve fra 1451-1513 (jfr. 1. Række IV. 25 Note 3 og 29 Note 2):

1888 (hvori 1889) F 7
 12828 F 8
 1582 og 1717¹.

Af Lundebogen findes Afskrifter i Lunds UB.: Ha Fol. 1-2 (attesteret 1831 af N. G. Silfversparre og N. J. Ekdahl) og Ha 4to 1-2 (ifølge Titetbladet »Copieradt af Hr. CanzliR. Lagerbring«; men Afskriften er i det 2. Bind ikke helt fuldstændig, og Brevene staar dér delvis ikke i Nummerorden).

En Registratur over Kapitelsarkivet, der oprindelig er affattet i 1425 og senere fortsat, er nu tabt, men kendes fra en Afskr., som er tagen i det 15. Aarh. og ligeledes har faaet en Del Tilføjelser; jfr. herom 1. Række IV. 22, 30-34. Den ældste bevarede Tekst af Registraturen (tidligere Gl. kgl. Saml. 4to 2470) findes nu i RA. Lunde Kapitels Arkiv, og Registraturen er trykt herefter i ÆA. V. 123 (129)-74; om Haandskriftet tales paa sidstnævnte Sted S. 125-27 og i Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 213. Afskrifter og Oversættelser efter det bevarede Haandskrift nævnes i 1. Række IV. 22 (jfr. ÆA. V. 127 f.). M. H. t.

¹) Det i 1. Række IV. 29 Note 2 nævnte Brev: »Est concordia heredum Dn. Anne, que relicta fuerat Twonis de Harebergh« er ikke usandsynlig identisk med det tabte Brev 1879.

de dér omtalte Haandskrifter (Bartholin F V 1-37; Ny kgl. Saml. Fol. 725; Gl. kgl. Saml. 4to 2471; Uldall Fol. 188; Ny kgl. Saml. 4to 1203) kan der være Grund til at nævne, at Uldall Fol. 188 sagtens tidligere har haft en nu manglende Slutning (jfr. *ÆA.* V. 128 Note 1); en saadan Slutning findes nemlig i Ny kgl. Saml. 4to 1203, der formentlig er afskrevet efter Uldall Fol. 188, men til allersidst har godt en Side, som ikke findes i det Uldallske Haandskrift og heller ikke i Gl. kgl. Saml. 4to 2471 (og som nævner »det gamle register anno 1418«, hvad der formentlig skyldes en Fejlskrift).

Foruden de anførte Afskrifter og Oversættelser efter det tidligere i Gl. kgl. Saml. 4to 2470 opbevarede Haandskrift skal endnu nævnes, at AM. 4to 1052 er en Afskrift efter Bartholin F V 1-37, og at Kall 4to 640 er en fuldstændig Afskrift efter Gl. kgl. Saml. 4to 2471.

I 1. Række IV. 30-34 (sammenholdt med S. 24-29) er der gjort udførlig Rede for Indholdet af den Registratur, der tidligere fandtes i Gl. kgl. Saml. 4to 2470. Da Registraturen nu foreligger trykt fuldstændig i *ÆA.* V (saaledes som ovfr. anført), og da tilmed i Udgaven dér hvert af Registraturens Breve er søgt identificeret med en mulig bevaret fuldstændigere Tekst, er de i Registraturen indeholdte Breve for Tiden 1451-1513 ikke her nedfr. behandlede saa udførlig, som Tilfældet har været paa det tilsvarende Sted i 1. Række. Det skal dog nævnes, at foruden de ovfr. S. 29 f. efter Lundebogen anførte Breve af Registraturen, der er fra 1451-1513, indeholder Registraturen endvidere følgende (i *ÆA.* V gengivne) Breve, der afgjort eller mulig er fra det samme Tidsrum: A (sort) 14 a; B 12; C 15 a; D 6 a; E 11 a, 11 c; F 17; M 3; P 5, 9; Y 9, 30, 31; Z 13, 14, 16, 17.

1648 13. Nov. udgik der Kongebrev til Kapitlerne i Danmark og Norge om at indsende til Kancelliet dels en Jordebog over deres Gods og dels en Kopi af Kapitlets »statuter och privilegier, som nu vdi brug och observance ere«, og som de ønskede at faa kongelig Konfirmation paa¹. Det er sikkert en Følge af dette Kongebrev, at der haves 2 Eksemplarer af et Bind indeholdende en Række Privilegier for Lunde Kapitel og for Lunde Hospital, selv om intet af de 2 Bind er daterede, og det yngste Brev i hvert af dem først er af 1649 22. Aug. Af de 2 Eksemplarer findes det ene i RA. i Danske Kancellis Arkiv B 1. 2. f., XII. 4. a²,

¹) Sjøll. Tegn. XXXI (1648-50) Bl. 32 a. ²) Det er nævnt i 1. R. IV. 22.

og det andet i Lunds UB., Haandskr. H c Fol. 167. Eksemplarerne er enslydende og delvis endda skrevne med de samme Hænder; men det lundske Eksemplar mangler en Indholdsfortegnelse og et Segl, som Rigsarkivets Eksemplar har (Seglet findes paa dets Bl. 99 a). Af de 2 Binds Breve er følgende citerede i Udgaven ovfr.¹: 3314 8900 3334 3339 4850 5421 7972 9081 6024.

Efter de skaanske Provinsers Afstaaelse til Sverige blev der i 1662 foranstaltet en Samling af Lunde Kapitels og Hospitals Privilegier; Samlingen, der en Tid lang har været i privat Eje, findes nu i Lunds LA. i Lunde Kapitels Arkiv. Den udgør et Bind, der er forsynet med Kapitlets Segl og med original Attestation af Kapitlets »procurator generalis« Oluf Johanssøn Bagger (der senere blev Professor ved det nyoprettede Universitet i Lund og døde 1677; han var Fader til Sjællands Biskop Hans Bagger²). Af Samlingen, der betegnes som Oluf Baggers Kopibog, er ovfr. citeret: 3339 4850 5421 7972 6024 Aa 2703³.

Der har eksisteret en noget lignende Samling, som har været forsynet med en Attestation af Oluf Bagger, der ordret stemmer med Attestationen i hans nysnævnte Kopibog. Men denne anden Samling haves nu kun i en Afskr. fra 18. Aarh. i Lunds UB., Haandskr. H a Fol. 6, der betegnes: »Diplomata et litteræ regum et archiepiscoporum« eller: Lunde Akademis røde Kopibog. Samlingen indeholder for længere Afsnits Vedkommende de samme Breve i den samme Orden som i den ovennævnte Kopibog; men paa andre Steder er Indholdet afvigende. Ovfr. er fra den kun i Afskrift bevarede Samling citeret: 3314 8900 11217 3339 4850 5421 7972 6024 Abc 2703⁴.

¹) Principet for Citeringen er ikke gennemført helt konsekvent, idet der undertiden, men ikke altid, er citeret en Afskrift, skønt Originalen er bevaret. ²) Om Oluf Bagger se Svenskt biogr. lexikon II. 601. ³) Kopibogens Indholdsfortegnelse er aftrykt i Kirkehist. Saml. 4. R. IV. 328-31. En Afskr. af Kopibogen (heri indbefattet Afskr. af Oluf Baggers Attestation) findes i Linköping Stiftsbibliotek, Haandskr. J 49. Afskriften er for den allerstørste Del fra det 17. Aarh., men forsynet med en af 2 Mænd udfærdiget original Attestation, der er dateret Lund 1727, paa hvilket Tidspunkt Oluf Baggers originale Kopibog fandtes i Malmø Gouvernements Kontor. Fra Linköping-Afskriften er i Udgaven ovfr. citeret de samme Breve som fra Oluf Baggers egen Kopibog. ⁴) Det kan næppe siges at være helt korrekt, naar det i Udgaven ovfr. hedder om Brevene 3339 4850 5421 7972 og 2703 i den kun i Afskrift bevarede Samling, at de »formodentlig« (eller: »formentlig«) er afskrevne efter den nysnævnte Oluf Baggers Kopibog.

Efter at Lunde Domkapitels og flere andre skaanske Arkiver i 1689 var overførte til Stockholm, blev der i de nærmest følgende Aar optaget en Registratur over Samlingerne, og denne Registratur¹, som synes at have været færdig i 1693, findes nu i SvRA. Den har tidligere haft Signaturen E 102; men i Rigsarkivets nuværende »Förteckning öfver Riksarkivets samling af kopicböcker och jordeböcker m. m. från medeltiden« betegnes den B 29. Af svenske Historikere kaldes den »Skånebreffsförteckningen«; i nærværende Udgave citeres den ligesom i Værkets 1. Række med Betegnelsen »Specification«, idet dens Bl. 1 a begynder med Ordene: »Specification uppå dhee breff och documenta, som till Lunde dombkyrckio tilhörige finnas«. Registraturen er delt i forskellige Afdelinger², af hvilke de, som har Navne efter Lunde Domkirke og Lunde Domkapitel, registrerer Breve, hvis Forlæg endnu for en meget stor Del eksisterer. Brevene fra de følgende Afdelinger er derimod omtrent alle tabte, dog med den væsentlige Undtagelse, at i den Afdeling, som hedder Acta privata, er næsten alle de registrerede Breve for Tiden 1470-1509 endnu bevarede. I Udgaven ovfr. er citerede alle Breve i »Specification«en, for saa vidt Udtogenes Kilde ikke er bevaret.

Som anført i 1. Række IV. 34, er »Specification«en afskrevet i Ny kgl. Saml. Fol. 725 d (Afskriften er fuldstændig, bortset fra, at den (øjensynlig ved en Fejltagelse) overspringer Afdelingen Domkirken's Nr. 221-26, o: nøjagtig 2 Sider i Forlægget) og til lige i Uppsala UB., Haandskr. U 269 c; men denne sidste Afskrift indeholder af de Afsnit af Forlægget, som er af Interesse for nærværende Udgave, kun de 2 første (Domkirken og Domkapitlet). Endvidere kan det nævnes, at »Specification«ens Afsnit vedrørende Klostre er ekscerperede i forskellige Haandskrifter, der viser nært indbyrdes Slægtskab, men saaledes at Arten af Slægtskabet vanskelig kan fastslaaes med Sikkerhed; det drejer sig om: Lunds UB., H c Fol. 160 og H c Fol. 170, VII Bl. 21 a-26 b; Stockholms Kgl. Bibl., M 10 : 9 (et af Brocman skrevet Hæfte); samt Ny kgl. Saml. 8vo 407, der er skrevet med Jon Mortensens Haand.

¹) Se om den 1. Række IV. 21, 34 f.; L. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 80-83; Severin Bergh, Svenska riksarkivet 1618-1837 S. 379. Om Registraturens senere Skæbne se C. G. Weibull i Hist. tidskr. f. Skåneland IV. 174 Note 2. ²) Se om disse 1. Række IV. 34 og L. Weibull, anf. St. S. 81 f.

Foruden »Specifikation«en findes i SvRA. 2 andre, noget lignende Fortegnelser, der formentlig er omtrent fra samme Tid som Specifikationen. Af de 2 Fortegnelser har den ene i den ovfr. S. 33 nævnte »Förteckning öfver Riksarkivets samling af kopieböcker« Betegnelsen B 30; det er et ret tyndt Hæfte paa 63 Blade og med et med ganske moderne Haand skrevet Titellad, der lyder: »Extracter af åthskillige breff«. Hæftet registrerer en Række Breve uden nogen som helst nærmere Inddeling eller kronologisk Orden; mange af Brevene haves endnu i Orig., og de allerfleste af de øvrige er registrerede i »Specifikation«en eller i den anden af de nys nævnte Fortegnelser. Denne anden Fortegnelse, som har Rygtitelen: »Excerpta diplomat. E 102 a. Biörners m. fl. Extracter«, og som i Udgaven ovfr. citeres som E 102 a, er betydelig mere omfangsrig end B 30; men Indholdet er lidet overskueligt. Haandskriftet er ikke folieret, og Indholdet kun paa de færreste Steder kronologisk ordnet; Brevudtogene er vel nummererede, men sjældent delte i skarpt afgrænsede Afsnit med bestemte Titler; det samme Brev anføres undertiden 2 Gange i forskellige af Haandskriftets »Sextern«er; og Dele af Haandskriftet maa opfattes som Indholdsangivelser til nu tabte Brevbøger. Begge de 2 Fortegnelser B 30 og E 102 a er i Udgaven ovfr. behandlede paa samme Maade som Specifikationen: de Udtog, hvis Kilde ikke er bevarede, citeres i Udgaven, og hvis der f. Eks. af ét tabt Brev haves 3 forskellige Udtog, nævnes de alle.

Hvad de nys nævnte tabte Brevbøger angaar, som er benyttede i Fortegnelsen E 102 a, nævnes der udtrykkelig saadanne Bøger i Fortegnelsens Sextern 9 og 10; og Fortegnelsens Sextern 25 meddeler over 150 Udtog af Breve fra Tiden 1478-97, som den citerer med Tal fra »Fol. 210« til »Fol. 396«. Men paa hvilken Tid disse forskellige Bøger er skrevne, og hvor udførlig de har gengivet de i E 102 a registrerede Breve, synes vanskeligt at afgøre. I alt Fald til Dels har det dog utvivlsomt drejet sig om en samtidig ført Bog; naar saaledes Udstederen af et i Orig. bevaret og i Weibull, Dipl. dioec. Lund. V. 269 trykt Genbrev taler om »mit opne breff«, som »meg besegld ær och registreret standher vdi for^{ne} Lunde capitels booeg«, menes der hermed sikkert nærværende Udgaves Nr. 8045. Men 2 af de i Sextern 10 registrerede Bøger (betegnede: 137 Lit. B og 138 Lit. C) falder helt efter Aar 1513; og en i Sextern 10 som 136 Lit. A (eller blot: Lit. A) betegnet Bog synes at være identisk med den, der

registreres i Sextern 25 — hvis man da skal dømme efter de paa disse forskellige Steder citerede Bladtal, der supplerer hinanden. Bøgerne i Sextern 10 og 25 viser sig at indeholde Breve udstedte, de fleste af Kapitlet, nogle dog af Ærkebispem eller af Ærkebispem og Kapitlet i Forening eller af et enkelt Medlem af Kapitlet eller af Domkirkens Værger. De allerfleste af disse Breve er Lejebreve; nogle (de, som er hentede fra Bogen Lit. A eller 136 Lit. A i Sextern 10) er dog enten Pantebreve eller Mageskifter. En Fortegnelse over de fra Bøgerne i Sextern 10 og Sextern 25 hentede udgaede Breve gives her (disse Breve er ikke medtagne i den nedfr. S. 36 f. meddelte Fortegnelse over Kapitelsarkivet):

3183 3556-58 4030 4336-38,40 4540 4751-63 4952-53,55-57 5137-39 5348-53
5592-98 5784-99 5992-99 6129,85-95 6303-04 6393-6406 6619-25 6820-32 7027-28
7300-01,05-18 7532-36 7799-7805 8036-46 8272,90-95 8507-09.

De bevarede Breve af Kapitelsarkivet fra Tiden 1451-1513 findes næsten alle i SvRA.; et Par enkelte er dog komme til Uppsala UB., og et Par til Lunds LA. Et Pavebrev, der af Frederik Rostgaard var blevet foræret til Danske Selskab, er nu i den svenske Stats historiske Museum: 8592. Brevet 7166 fandtes i 1740 i Danske Kancellis Arkiv og er nu i det danske Rigsarkiv; men denne Bevaringsmaade tyder nærmest paa, at Brevet ikke har hørt til Kapitelsarkivet.

I den nedenstaaende Fortegnelse over Kapitelsarkivets Breve er indarbejdede de Breve, der i Udgaven ovfr. er citerede fra Lundebogen, fra Haandskriftet i Danske Kanc. af c. 1650, fra de 2 forskellige Oluf-Bagger-Haandskrifter, fra »Specifikation«en og fra Haandskrifterne B 30 og E 102 a i SvRA. — alt dog kun for saa vidt de paagældende Breve er regnede for at henhøre til Lunde Kapitels Arkiv, og for E 102 a's Vedkommende endvidere (som allerede nævnt) med den væsentlige Undtagelse, at de Udtog, der maa antages at være hentede ikke fra Originaler, men fra ældre Kopibøger i Fortegnelsens Sextern 10 og Sextern 25, kun er anførte ovfr. i Indholdsfortegnelsen til disse. I den umiddelbart herefter følgende Oversigt er heller ikke medtagne de Breve, der findes i det saakaldte Sanctuarium Birgerianum og i Haandskriftet AM. Fol. 293 (nedfr. S. 37 f.); disse Breve er kun opførte paa S. 37 f., og dette er gennemført saaledes, at selv Breve, der haves ikke blot i AM. Fol. 293, men ogsaa i Origg., kun er opførte under AM. Fol. 293.

Pavebreve: 3442-43 8592.

Kongelige Privilegier og Beskærmelsesbreve o. l.: 2273 2581 2703
(for Ærkedegne) 3073 3334,39 (for Præster, Degne og Kirkeværgere) 4850
(for Domprovsten) 5083 5420-21 6336 (for Dekanen) 6900 7972 9081.

Vidisser af kongelige Privilegier: 9249 9593.

Kongelig Forordning: 356 B,C,D.

Kongelige Missiver: 2510 7157.

Andre Kongebreve: 2576 2742 3861 4070. (Jfr. ogsaa under Adkomstbreve.)

Missive fra Dronningen: 754.

Breve af Ærkebispens (delvis til Enkeltpersoner): 1452 2935 3076
3314 5304 5570 5758 6331-32 6565 7166(?) 7237 8606,32 8900,35 9248 9373
9539 9776 9898 10270 10626 10951 (hvori 10950) 11117 11688-89 12167(?).

Brev af Ærkebispens og de 6 andre Bisper om Fiskeri-Tiende: 8588.

Afladsbreve: 2110 5168.

Retssager: 862,69 2726 7127 8601 10057 11612(?).

Adkomstbreve (jfr. i Almindelighed om disse nedfr. S. 38 under AM. Fol. 293):

Lund: 403 603 824 902 1224 1659 1756 2124,29,94 2429 2589 2709 3086-87
3308 3518,35 3625(?) 4027 4219(?) 4840 4978 5192 5203,58 5347 (med Tilføj.),
86 5527 5716 6070 6100,40 6267 6326,77 (hvori 2127) 6417,46 (hvori 2127)
7568 7885(?) 7975 8219 8418 8662-63 9047 9397 9474(?) 9536 9644 9767 9937
10371 11586 12258(?) 12318 12873.

Falsterbo: 11367. — Landskrone: 3675,82-83 3738-39,99 3809,11 3994
4030 4590-91 4692 5115 6115,46,51 6282 6331-32 6564 6756 6977 (med Tilføj.)-
79 7026 7151 7900-01 8020 8653 9021 9201. — Malmø: 115 396 1622 1790
1884 2373 (Afskr. i Malmø Stads Bog),89 3055 3122,60 3301(?),04,08 3495
3529,35 3744,47,56 3822 4187(?) 4266-67 4339 (med 3957) 5076 5181 5203,58
5347 (med Tilføj.) 5668 5703,21(?),52 7568 7608,92 7761 7813(?) 9177 9309
9475 11462 12873. — Ystad: 3465. — Kallundborg: 9353. — København: 10863.

Landgods: 50 190 379 533(?) 623,43,61 761 987-88,95-96 1006,22,31,81
1171 1500,82 1621 1706,16-17,97 1807,13,38 1938 2172 2231 2372 2426,28 2595,
99(?) 2688 2704,29(?) 2867 3100,86 3264 3308,80 3405 3798 3883,89 3910 4186
4231,42,51,53,58,65,69,74,83,86,92,93,99 4308,21,41(?),42(?) 4422-25,27,52,79,91
4504,24,81 4608 4722 4836 5111,21-22,85,93 5224,42 5404,77 6027 6170 6497
6504 6737,48,50,89 6872 6984-85,93 7009 7133 7207,24,47 (= 7501) 7302-04 7501
(se 7247) 7561 7608,45,67,75 7746 7919,75 8035 8154(?),72 8230,52,73 8315 8618-
19,63,85 8917 9047 9178 9350-51 9549 10107 10213 10371 10439,44,71 10516(?)
10722(?) 11019(?),21,51 11175(?) 11356,64 11562,85 11687 11910,62 12082 12177
12209 12300,01(?).

Unævnt Gods: 9682 10723.

Testamenter uden navngivet Jordegods: 9040 10018 11802 12369(?) (og i 12097(?)).

Genbreve paa Leje: 340 1159 1426 1546 (hvori 1541) 1888 (hvori 1889) 2976 3589,97 3920 8112,77 8394,99 8482 8805 9144 9806,23,76 9910 10304,12,83 10712,58 10844 11052 11123 11265 11429,81 11538 11668 11709 12108,19 12228 12828 12939-40; paa et Len: 6305.

Senere tilbagegivne Lejebreve: 2791 2816 3699 4066 5005 8842 9389 9733 10286 10786 11292(?) 11519(?) 11736; Afskrifter af Lejebreve: 6118,29. Kvitteringer: 2469 3092 5346 8905(?) 9146 11491 11882 12246.º

Missiver fra Personer uden for Kongefamilien: 9247(?) 12950(?),69 13044.

Forskelligt: 2999 8815 9166 11054 11473.

Sanctuarium Birgerianum.

Til Lunde Kapitels Arkiv maa ogsaa nærmest henregnes de 2 bevarede Haandskrifter af Sanctuarium Birgerianum, Fundatsen for den af Ærkebisp Birger stiftede Gudstjeneste i Lunde Domkirkes Krypt. Om Tiden for den oprindelige Affattelse af denne Fundats se L. Weibull i Hist. tidskr. f. Skåneland II. 276-79; sstds. S. 276 og her ovfr. under 12174 (og 9711) anføres de 2 Haandskrifter af Fundatsen: AM. Fol. 292 og det tidligere Haandskr. Gl. kgl. Saml. Fol. 846, der nu findes i RA. i Lunde Kapitels Arkiv 1518 uden Dag (jfr. om det sidste Haandskr.: Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 213). En Del Afskrifter, der nedstammer fra det tidligere Gl. kgl. Saml. Fol. 846, er nævnte under 12174: Gl. kgl. Saml. Fol. 847; Ny kgl. Saml. Fol. 724 (skrevet af Langebek); Thott 4to 2167; og hertil kan endnu føjes et stærkt forkortet Uddrag (ligeledes af det tidligere Gl. kgl. Saml. Fol. 846), der maa antages foretaget i Frederik III.s Tid og findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 848. De fuldstændige Tekster er, som allerede antydet, opførte under 12174; baade de og Gl. kgl. Saml. Fol. 848 indeholder Afskrifter af 9711.

AM. Fol. 293.

Til Haandskrifterne af Sanctuarium Birgerianum slutter sig AM. Fol. 293, der øjensynlig er en Kopibog for Adkomstbreve paa det Gods, som var lagt til den nævnte, af Ærkebisp Birger stiftede Gudstjeneste. Haandskriftet, der er skrevet med én Haand, indeholder Breve af Aarene 1541, 1545 og 1548¹; det kan altsaa

¹) Bl. 67 b, 65 b, 69 b.

ikke være skrevet »o. 1520«, som det siges i 1. Række IV. 164, og heller ikke, som det anføres sstds., være »skrevet af Kantor i Lund Asker Pedersøn«, idet denne Adser Pederssøn i alt Fald i 1540 nævnes som død¹. Bl. 48 b i Haandskriftet omtaler »ego Atzerus Petri« ganske yist noget, som han har gjort i Dec. 1518; men det maa her dreje sig ikke om en egenhændig Indførsel, men om noget, der er skrevet senere af en anden.

AM. Fol. 293 er i det 18. Aarh. afskrevet fuldstændig i Ny kgl. Saml. Fol. 726; og den største Del af Brevene i AM. Fol. 293 (men ikke alle) er tillige afskrevne i Uppsala-Haandskriftet E 164.

AM. Fol. 293 indeholder følgende Breve fra Tiden 1451-1513 (der alle er citerede i Udgaven ovfr.; de, der nedfr. er betegnede med en Stjerne, haves ikke i Orig.²):

9888* 11337* 8830*-31* 9306 9181* 10553* 7086*-87* 8927*-28 9889*
461* 624* 11557* 11532* 2132* 14* 10336* 10422* 9464 10421* 10589 10337*
10681* 10449* 546* 8480* 12178*-79* 6270* 9319 9547 11953* 7770 4188*
7555* 4044 8650 12253* 11624* 11088 10423* 10851*-52* 9393 10751* 12172*
10594* 7725* 8639* 10054*.

(Til de her anførte Breve slutter sig endvidere de følgende, der for største Delen er opførte ovfr. S. 36 under Lunde Kapitels Arkiv, Adkomstbreve (næsten alle paa Landgods) og vedrører det samme Gods som det, der omhandles i AM. Fol. 293, men ikke er afskrevne i dette Haandskr.:

2867 4186 4231,42,51,53,58,65,69,83,93,99 4308,21,41(?),42(?) 4452,79,91
4504,24 4722 5242 7247 (= 7501) 7561 7675 7746 7919 8154(?) 8618-19 9047
9177-78 9817,22 10722(?) 11626 12082.)

Roskilde Bisp.

Sjællands Bisparkiv brændte for største Delen ved Københavns Brand i 1728, uden at det dog vel nu er muligt at afgøre, hvor mange middelalderlige Dokumenter der er gaaet til Grunde ved denne Lejlighed.

Den i 1. Række IV. 35 omtalte Registratur fra 16. Aarh., der er trykt i ÆA. III. 313 (315)-74, er i Udgaven uden nogen som helst gammel Titel; den har imidlertid endnu bevaret et Omslag, der er beskrevet med en Haand, som er fra samme Tid som

¹) DBL.¹ XII. 611. ²) De bevarede Orig. findes i SvRA. Af alle Haandskriftets Breve (der alle direkte eller indirekte vedrører den af Ærkebisp Birger stiftede Gudstjeneste) er det kun de følgende, der omhandler Købstadgods: Gods i Lund: 14(?) 2132 11532,57; Gods i Malmø: 10054 10594 12253.

Registraturen selv, men uheldigvis er der af Omslagets Paaskrift kun et Brudstykke bevaret, der lyder: »Roskild....., som bleffu..... och indla..... skab paa .....«.

Roskildegaard-Registraturen er skreven med to forskellige Hænder, af hvilke den, der har skrevet Registraturens senere Sider (dens Bl. 37 a-62 b), øjensynlig er den samme Haand, der har ført Kopibogen Sjællandske Registre i RA. for det meste af Aaret 1572; Navnet paa Haandens Indehaver er det dog ikke lykkedes at udfinde.

Hvad den Haand angaar, der har skrevet Roskilde-Registraturens første Del (dens Bl. 2 a-36 a) samt nogle Ord paa dens Bl. 41 b, 42 b, 43 a og b, 44 a, 51 a og b, 52 a, 54 b og 62 b, er det den samme Haand, der har skrevet adskillige andre Arkivregistraturer, nemlig Børglum-Bispe-Registraturen af 1578 i ÆA. III. 45-58 (og 76 L. 10-11), et Brudstykke af en Viborg-Bispe-Registratur (i Ny kgl. Saml. Fol. 1567), en Del af Roskilde-Agnete-Kloster-Registraturen af 1575 i ÆA. IV. 275 (277)-90 (i alt Fald dens Bl. 4 a-9 b), Alling-Kloster-Registraturen af 1580 i ÆA. II. 167 (169)-94 og Viborg-St.-Hans-Kloster-Registraturen af 1574 i ÆA. II. 361 (363)-92. Nu ligger der i RA. bag efter Haandskriftet af den fuldstændige Tekst af Alling-Kloster-Registraturen et Folioark, der indeholder en Koncept til en mindre Del af denne sidste Registratur; og at dette Folioark er skrevet af Kancellisekretæren Jacob Vind, er ganske klart, naar man sammenligner Arket med en Prøve paa Jacob Vinds Haand, der findes i Rigsarkivets fotografiske Samling af Haandskriftprøver¹. Denne Jacob Vinds afgjort konceptagtige Haand har imidlertid ogsaa skrevet betydelige Dele af en Registratur over Viborg Bisps Arkiv, der er benyttet i Udgaven i ÆA. II. 195 (201)-360 og dér (S. 197) betegnes som B², og endvidere en ikke ringe Del (Bl. 2 a-3 b) af den nylig nævnte, i ÆA. IV trykte Registratur over Roskilde Agnete Klosters Arkiv. Og sammenligner man disse forskellige, ret omfattende Prøver paa Jacob Vinds »Koncept-Haand« med de ovennævnte, med én Haand renskrevne Afsnit af Roskildegaard-, Børglum-

¹) Man kan jævnføre den Maade, hvorpaa f. Eks. Navnet »Wind« eller Ordet »Och« er skrevet paa de 2 Steder (i Konceptarket paa dets 4. Side).
²) I alt Fald dens Bl. 1 b-14 b, 15 b-30 b, 51 a-52 b. Det kan bemærkes, at naar der i ÆA. II. 197 i denne Teksts Titel læses »Jacob Rud«, er dette en paa Grund af Haandens flygtige Karakter forholdsvis undskyldelig Læsefejl for Jacob Vind.

Bispe-, Viborg-Bispe-, Roskilde-Agnete-Kloster-, Alling-Kloster- og Viborg-St.-Hans-Kloster-Registraturerne, viser det sig, at ogsaa alle disse renskrevne Afsnit er skrevne med Jacob Vinds Haand¹.

Adskillige Breve er bevarede, de fleste i Origg. i RA., nogle kun i Afskr. (i Regelen sstds.).

Pavebrev: 12446 (med Tilføj.).

Privilegier og andre Kongebreve til Bispens Fordel: 707 866 1771 2014,24 A (og i 8674) 2034 2443 2854 5422 8912 9565.

Kongeligt Missive: 12275.

Landstingsvidisse af Kongebrev af Aar 1373: 808.

Strid om Retten til København: 5085 (hvori 236) 7590 8124 8458.

Strid med Enkedronningen om Bispens Fjerding i Roskilde: 5922,27 6050,80-81,93 7932(?).

Adkomstbreve: Almstofte Mølle: 518,93,98 611,49 720 935. — Skulle-
rupholm m. m.: 29(?) 382(?) 717,21,23,41-42 1315 (og i 1445). — Præste-
gaarden i Grønholt og Kirkegaarde i Lønholt: 7571,75 7976-77,91 8000,02,
05,06(?) (hvori 7987) 8007(?) (hvori 8004) 8009,11 8493. — Andet sjællandsk
Landgods: 872,86 2457 6297 7744 7864 7926,29,46 8243(?) 8548,65 8623 8856.

Genbrev paa Len: 12208.

Missive fra Lübeck: 7001.

Forhold til Rügen: 277 638 4064 6000 8390(?) 8783 8888 9515².

Forskelligt: 6342(?) 8526(?) 11016 12114(?) 12614(?) (Strid om Tiender).

Roskilde Kapitel.

Se 1. Række IV. 36, bl. a. om det Skab i Roskilde Domkirke, hvori Arkivet tidligere opbevaredes. En Del af Arkivet skal være gaaet tabt ved, at det af Biskop Christen Worm var blevet indlaant fra Roskilde til København og brændte ved Københavns Brand i 1728. Efterretningerne herom er dog ikke helt klare. Domprovst Henrik Meyer († 1756) taler ganske vist i sin »Beskrivelse over Roskilde, effter høy Befalning forfattet« om det tidligere Arkiv »ved Domkirken«, hvoraf nu »kun sees tomme Skabe og Skuffer«. Men om Arkivets Skæbne tør Meyer (der dog først i 1752 blev Præst i Roskilde) kun udtale ganske ubestemt, at »det er vel som aldt andet bragt ind til Khafn og opgaaet i Røg ved den fatale Ildebrand 1728«³. Og Vedel Simonsen,

¹) Om Arkivet paa Roskildeggaard i Frederik II.s Tid se i øvrigt Kanc. Brevbøger 1566-1570 S. 161, 1576-1579 S. 119, 145, 165. ²) Om Breve vedrørende Rügen, som i 17. Aarh. fandtes i Roskilde, se Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 276, 627 f. ³) Meyers Beskrivelse i Haandskrift: Thott 4 to 1405 S. 35; jfr. den trykte Udgave af hans Skrift (Kbhvn 1793) S. 33.

Udsigt ov. Nationalhistoriens ældste og mærkeligste Perioder I. I. 81 siger vel, at »den roeskildske Stiftskiste« brændte i København 1728; men efterser man den Kilde, som han anfører herfor (Danske Atlas VI. 143), tales her kun om »tvende Værelser, som har været Dom-Kirkens Archiv eller Brev-Kamre, hvor alle Capitulets Breve, Documenter og Pergamenter forvaredes, som nu gandske er bortført og forkommen, og er allene et gammeldags Brev-Skab og nogle tomme Kister tilbage«.

Det er da ikke helt klart, om der er brændt noget af Kapitelsarkivet i København 1728¹. Betydelige Dele af det eksisterer nu ikke mere; men foruden de i den Arnamagnæanske Samling bevarede Breve² haves endnu et ikke helt ringe Antal Papirsbreve, som vedrører dels Kapitlet i Almindelighed og dels Ærkedegnen i Særdeleshed; de var kommet i Danske Selskabs Besiddelse paa et saa tidligt Tidspunkt, at de fleste allerede er optagne i Bogen »Det Kongelige Danske Selskabs Begyndelse og Tilvekt i de tre første Aar 1745. 1746. 1747.«, men uden at det dér oplyses, hvorledes de er kommet til Selskabet. Derimod er nogle enkelte andre Breve, der er registrerede i den samme Bog og altsaa dengang ogsaa tilhørte Danske Selskab, nu forsvundne (1048 1147 2530 3599).

Klevenfeldt har ejet 11525. Blandt en Samling Dokumenter, som Sjællands Biskop L. Harboe gennem Guldberg forærede til GA., og som Guldberg i Jan. 1783 oversendte til Arkivet, var ogsaa de følgende øjensynlig fra Roskilde Kapitels Arkiv stammende Breve: 1501 2162 3326 4316 5407(?) 5548(?) (Afskrift) 9293(?) 94 9655. Fra Museet for nordiske Oldsager er kommet til GA. 7419 og 12325 (hvis da dette sidste Brev har hørt til Roskilde Kapitels Arkiv).

En Registratur over Breve i Kapitlets Arkiv, der anfører Breve helt ned til Aar 1671, fandtes efter Opgivelse af Arne Magnusson i Frederik Rostgaards Bibliotek; den maa nu anses for tabt, men haves i Afskrifter fra 18. Aarh. i AM. 4 to 1034³

¹) Thomas B. Bang i Aarb. udg. af Hist. Samfund f. Kbhvns Amt 1915 S. 86 betragter det som en Kendsgerning. Münster, Den Danske Reformations-hist. I. 421 bruger det mere ubestemt Udtryk »Roskilde Stifts Arkiv« om det af Biskop Christen Worm fra Roskilde til København indlaante Arkiv, der brændte 1728. ²) Jfr. 1. Række IV. 36. ³) Jfr. Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. II. 300 f., hvis Angivelse vel maa opfattes saaledes, at den af Rostgaard ejede »bog« skulde være en »skøde- og brevbog«; men Angivelsen er i saa Fald utvivlsomt urigtig. Rostgaards Bog har sikkert kun været en Arkivregistratur, der ligefrem er afskreven i det Arnamagnæanske Haandskrift. (Det anførte Brev af 1671 nævnes i Haandskriftets Bl. 9 a.)

og i RA. GHS., Gener. 4to 4 S. 309-42 (i dette sidste Haandskrift ufuldstændig i Begyndelsen). Registraturen er dog paa sine Steder meget summarisk, saa at den ofte sammenfatter mange Breve under ét, enten uden at nævne noget Aarstal for dem eller saaledes, at den kun nævner det første og sidste Aar for en saadan Række Breve. Af dem af Registraturens Breve, som har Aarstal, er de fleste ellers ukendte; følgende er citerede i Udgaven ovfr.:

8510-11 88 201 305 2529 3017 5599 9990 8047-48 2343 5086 9857 4958
3175 3559 5600 7612 7537 11163.

3 Breve af Kapitlets Arkiv kendes i korte Notitser med Lucoppidans Haand i Ny kgl. Saml. Fol. 561 (jfr. 1. Række IV. 36-38): 3766 7806 (med Tilføj.); se ogsaa ovfr. 4. Bd. S. 516.

Følgende Breve af Kapitlets Arkiv kendes anden Steds fra end fra den ovennævnte Arkivregistratur og end fra Lucoppidan eller af ham afhængige Udtog:

Pavebreve: 1080 3439(?) 12965.

Brev af Kapitlet til Paven: 1273.

Kongelige Privilegier og andre Kongebreve for Kapitlet: 88 316,56 A(?) 491 866 Aa(?),Ab(?) 2024 B (jfr. 2343) 5423 8912 (Privilegium for Bispen, men i Kapitlets Arkiv) 10069.

Landstingsvidisse givet Bispen af kongeligt Privilegium for Kapitlet af Aar 1241: 809.

Privilegier og andre Breve af Bisper for Kapitlet: 1356 2738 5086 5498 (i 5548 A (og i omtr. samtidig Afskr.(?)) 6235 6529 8961 9602 9856-57 12462.

Domprovstiet: Den udvalgte Konge giver Domprovsterne et Vaaben: 10975.

Ærkedegnedømmet¹: Strid med Bispen om gejstlig Jurisdiktion: 1040,48 1144,47,57. — Retstrætte: 13033. — Adkomstbreve: 475 982 1141 3098 3164 3599 5217 6306(?).

Adkomstbreve (jfr. de enkelte Kannikedømmer, Kapeller og Altre): Roskilde: 71 160(?) 192(?) 1610 3590. — København: 6776 (Testamente). — Køge: 9465. — Malmø: 3305 11037. — Sjællandsk Landgods: 423(?) 1160 1234 1478 1778,94 1961 3590 5898 6725,40 7612 7806 (med Tilføj.) 7956 9559 9607,96. — Unævnt Gods: 12880(?). — Adkomstbreve paa sjællandsk Landgods, der senere er komne til Københavns Universitets Arkiv: 7454(?) 9008(?) 11235(?),60(?),61.

Genbreve paa Leje ell. Laan: 35 1501 3326 3727 (af Dronningen) 7419 11525.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 5209(?).

¹) Næsten alle Brevene har tilhørt Danske Selskab; men nogle er nu tabte.

Responsum af Sjællands Landsting: 2530(?).

Forskelligt: 2306 4313 5407(?) 8526(?) 10133(?) (Vidnesbyrd givet Lage Urne, at han modtog et Præbende) 10687 11569 (Afskr. i Malmøregistret) 12443(?) 13009.

Duebrødre¹: Kongen opretter et Kannikedømme af Duebrødres Rente: 4153; Adkomstbreve: 1786 5093. — Præbendet Owerbolda: 9866.

Kapeller: Hellig tre Kongers se nedfr. S. 44 f. — Andreæ: 11998. — Laurentii: 280 3016. — Sigfridi: 9843.

Altre: Agathæ: 5531 6443 8148,84-85 8468. — Annæ: 937 1958 2435 4921(?) 12901(?). — Anthonii: 10985 11950 12325(?) 12899. — De 12 Apostles: 142. — Barbaræ: 2018 5043 6664(?) 9544 9698 10694 11972(?). — Bartholomæi: 10498 10545. — Catharinæ: 148-49 391 866 Ab(?) 1215 2566 2616 2733 3519 3695 3703 Aa(?) 3923 4018 4825-26 6105 7609-10 7747(?) 12088. — Erasmi: 1062-63,78-79 1122 1920 2438 3082,89 3101,36,53 3830 4174 4240 4814,20,91 5319 5701 5935 6535 6792(?) 6803 7408 7757-58 9810 12987. — Hellig 3 Kongers (ikke Kapellet): 469 12726. — Ivonis: 61 365 1649(?) 1709 2541(?) 2711(?) 3277 5850. — Jesu Christi, Jomfru Maries og Alle Helgens: 6149,64-65 6211 6695(?) (med Tilføj.) 6757(?) 7192 7387 7441 7613, 36-38,81 7704,09,13 7827-30,65 7911 8175 8205,65 8339 8414 8791 9101-02. — Johannis: 9295. — Laurentii: 1190 (ell. Vincentii?) 2162 6182 9293(?) -94 12701-02. — Lucii: 1746 10271,74-75,85,98 10440. — Magni: 881 914,40,90,97 4041 4173. — Mariæ Magdalenæ: 963,70 5191 5323 5531 5768 6501,25 10769. — Michaelis: 1154 2259 2433,36. — Olavi: 2 574 1366(?) -67(?) 1841 1915(?), 28(?),45(?) 2243(?) 5075 5101,23,65,99 5464 5504 6544 11490. — Pauli: 260 597 7615 9360-61 9562 9621. — Severini: 7319. — Thomæ Cantuariensis: 5896-97 6076 6107. — Vilhelmi: 10075. — Vincentii: 82 508 1003 1190 (ell. Laurentii?) 3065.

Jfr. nedfr. under Roskilde Købstad, Johannes Kirke.

Roskilde perpetui vicarii's Necrologium

findes (ufuldstændig bevaret) i Ny kgl. Saml. Fol. 718; i Tiden 1889-1918 var det i RA. (Danske gejstl. Sager, Appendix 9). Haandskriftet er trykt SRD. VI. 591-607; det er omtalt hos Gigas I. 215 (ganske kort) og Ellen Jørgensen, Catalogus codicum latinorum bibl. reg. Hafn. S. 411. Det indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af følgende Breve: 2738 6159 6477; af disse har imidlertid kun det første i Orig. hørt hjemme i Kapitlets eller Vikarernes eget Arkiv, og af dem alle 3 er kun 6159 bevaret i Orig.

¹) Om Duebrødres Historie jfr. Rørdam i Kirkehist. Saml. 4. R. II. 493-530 og Neergaard sstds. 4. R. VI. 445-49, 468-82.

Hellig tre Kongers Kapel og det tilhørende Broderskab.

Disse Institutioners Arkiv udgjorde oprindelig en Del af Roskilde Kapitels Arkiv; men paa Grund af den Interesse, som man tidlig nærrede for det af Christiern I stiftede Kapels Historie og for Broderskabets Forhold til Elefantordenen, blev et betydeligt Antal af Brevene i 17. Aarh. overført fra Roskilde til Kongens eget Arkiv i København. Iver Hertzholm († 1693) udtaler i Haandskrifter, af hvilke det enes Fortale er dateret 1668, medens det andets Fortale maa antages for at være fra 1667-69, at han i en haandskreven Fortegnelse over Roskilde Kapitels Arkiv har fundet nævnt 7 Pavebullaer, der angaar Hellig tre Kongers Kapel, men at han forgæves har eftersøgt Bullerne selv baade i Kapitlet og andre Steder¹. Ikke længe efter er Brevene dog blevet fundne; Hertzholm selv nævner anden Steds, at han for 16 Aar siden (altsaa i ethvert Fald senest 1677, da han døde 1693, og mulig før Peder Reedtz's i 1674 indtrufne Død) har fundet »bulla regia Christiani I« (c: 1795) i Roskilde Kapitel, og at den nu findes i Kongens Arkiv². Derimod siger Peder Resen i et Haandskr., der paa Titelbladet kalder sig »Elephant Ridder Ordens Beskrivelse« og dér har Aarstallet 1680 (medens det et Sted inde i Teksten nævner »nu i Aar 1679«), at det er ham selv (Peder Resen), der under sit Arbejde paa den Danmarks Beskrivelse, som han har under Hænder, i Roskilde Kapitels Arkiv har fundet Pius II.s og Sixtus IV.s Buller om Ordenen, og at disse Breve nu efter Kongens Befaling bevares i Rigets Arkiv »i en Lade dertill gjort«³. Men dette maa i alt Fald ikke forstaas saaledes, at samtlige de til Hellig tre Kongers Kapels Arkiv hørende Breve ved den Lejlighed er kommet til det nuværende Rigsarkiv. Nogle af Brevene er gaaet tabt i Origg. (791 1922 2151 5686); og mange var blevet tilbage i Kapitelsarkivet. Dette fremgaar ikke blot

¹) Gl. kgl. Saml. Fol. 756 S. 67 (da Fortalen nævner Peder Reedtz som Herre til Tygestrup, og da han 1669 afstod Tygestrup til Kronen, er Fortalen formentlig senest fra 1669); Gl. kgl. Saml. Fol. 757 S. 68. Begge Haandskrifter er skrevne med Iver Hertzholms egen Haand. ²) Thott Fol. 760 S. 255, Fol. 761 S. 255, Fol. 758 Caput IV tum § (IV), Fol. 759 S. 134. (Naar Gigas I. 283 nævner den senere Christianssand-Biskop Jens Jenssøn Bircherod som Forfatter til de nævnte 4 Haandskrifter, er dette urigtigt; den Person, der (f. Eks. i Thott Fol. 760 S. 9) taler om sin i 1673 trykte »diatribe« »de servitute personali et reali«, maa være Iver Hertzholm, hvis Skrift af det nævnte Indhold opføres i Bibliotheca Danica I. 655.) ³) Gl. kgl. Saml. Fol. 758 S. 45 (m. H. t. Aaret 1679), 3,14, 197; jfr. Werlauff, De hellige tre Kongers Kapel i Roskilde-Domkirke S. 24 Note h.

af, at nogle Breve ganske vist nu findes i RA., men kun fordi de ligesom en Del andre af Roskilde Kapitels Breve¹ er kommet dertil fra Danske Selskab (1963 2025) eller i 1783 fra Biskop Harboe (4316 9655). Men endvidere opbevares et ikke helt ubetydeligt Antal af Kapellens Arkivs Breve endnu i AM.; der kan herimellem findes kongelige Gave- og lignende Breve, og af Breve af samme Dag kan det ene nu findes i RA. og det andet i AM. (974-75). Paa den anden Side kan det nævnes, at man ved Fjernelsen af Breve fra Kapitelsarkivet øjensynlig ikke har holdt sig nøje til en nyere Arkivtekniks strenge Proveniensprincip; Brevet 2306, der netop er en Forpligtelse af Kapellens Indehaver over for Kapitlets Prælater og saaledes slet ikke hører til Hellig tre Kongers Kapels eget Arkiv, er dog blandt de Breve, der nu findes i RA.

Pavebreve: 1477 3431,44-45 3636 4377.

Kongelige Fundatser og Privilegier og kongelige Gave- og Skødebrev: 974-75 (dette sidste Brev ikke udstedt af Kongen) 1795 A-B 2165, 66 A-B 3841 5429 5522 9655.

Kongeligt Præsentationsbrev til et af Kapellens Altre: 10319(?).

Gave af Dronning Dorothea: 1922 (med 1583-84).

Privilegium af Dronning Dorothea og Hans: 5686.

Bispelig Overdragelse af Bispetiende og bispelig Ret: 2151.

Adkomstbreve: 791(?) 1963 2006,25 2282 2414 3748; (for Alle Sjæles Alter:) 11681; (for Annæ Alter i Kongens Kapel:) 4316; (for Johannis evangelistæ Alter i Kongens Kapel:) 8786 9840 9964.

Københavns Kapitel med Frue Kirke.

Se 1. Række IV. 38. De fra dette Arkiv bevarede Originaler hidrører i alt Fald, hvad Tiden 1451-1513 angaar, for den overvejende Del fra 2 Gaver, som i det 18. Aarh. blev skænkede til GA., den ene af Sjællands Biskop L. Harboe, fra hvem GA. i Jan. 1783 gennem Guldberg modtog mellem 30 og 40 fra Kapitelsarkivet eller Frue Kirkes Arkiv stammende Breve², den anden af en Søn af Grev Adam Gottlob Moltke, nemlig Gehejmerraad Grev Frederik Ludvig Moltke († 1824), fra hvem Gehejmearkivet i August 1785 gennem Danske Kancelli fik foræret en Række Breve, mellem hvilke der ligeledes var mellem 30 og 40, som stammede fra Kapitelsarkivet eller Frue Kirkes Arkiv. Begge

¹) Jfr. ovfr. S. 41. ²) Jfr. ovfr. S. 41 om nogle Breve fra Roskilde Kapitels Arkiv, der fandtes i den samme Gave.

disse Overdragelser betegnes som Gaver; men for Biskop Harboes Vedkommende ligger det nær at tænke sig den Mulighed, at hans Erhvervelse af Dokumenterne kan have staaet i Forbindelse med hans Stilling som Sjællands Biskop, sammenholdt med Tidens ikke alt for samvittighedsfulde Hensyntagen til Ejendomsretten til lokale Arkiver.

Harboes og Moltkes Gaver indeholder i alt Fald for Tiden 1451-1513 hver for sig et større Antal originale Breve af Kapitelsarkivet og Frue Kirkes Arkiv, end der ellers vides at være bevaret for det anførte Tidsrum. Der haves dog en Del andre saadanne Origg., navnlig i RA., men for de fleste af disses Vedkommende uden at det lader sig oplyse, hvorledes de er kommet til GA.; en enkelt Orig. har imidlertid tilhørt Klevenfeldt (8417), og en anden Danske Selskab (3162), (hvis da disse 2 Breve er kommet fra Kapitlets Arkiv), og en tredie er kommet til RA. fra Museet for nordiske Oldsager (2365). En Orig., der har været ejet af Biskop Hersleb, er havnet i Arkivet paa Gaunø (6527), og nogle er komne til Konsistoriums Arkiv (4929 6802 7208 11951 12138).

En Mængde af Brevene er imidlertid gaet tabt i Origg. (mulig under Bombardementet i 1807¹) og kendes nu kun i Afskrifter. Saaledes haves et tabt Brev i en omtrent samtidig Afskr. i Arkivet paa Bregentved (1355), og et andet kendes i Udtog i Resen-Haandskrifter (12158). Nogle Breve (heriblandt en Del Afladsbreve, af hvilke et Par er udstedte af Kardinaler) er afskrevne af Bartholin, og et (1468) er afskrevet for Arne Magnusson; men navnlig har Langebek selv afskrevet et stort Antal Breve af Kapitelsarkivet. De fleste af disse Afskrifter har han efter sin egen Opgivelse taget i Aaret 1750 efter Breve i Vor Frue Kirkes Arkiv; men nogle af de af eller for ham afskrevne Origg. havde han i 1757 laant af Stiftsprovst H. C. O. Bützow, Sognepræst ved Vor Frue Kirke (868 9446 9451 10806 12146), en enkelt i 1764 af Graver Peder Birch ved Vor Frue Kirke (125), og en anden i 1774 af »Blikkenslager Henningsen i Skobogaden« (8680). Et Par Breve kendes kun i Udtog skrevne med Biskop Harboes Haand (459 8389).

Et Par Haandskrifter, som indeholder Afskrifter af Breve, der alle eller dog for en væsentlig Del har tilhørt Kapitelsarkivet, nævnes nedfr. (Kall Fol. 40; Hæfte i Konsistoriums Arkiv Pk. 161; Gl. kgl. Saml. Fol. 727).

¹) Jfr. 1. Række IV. 38.

M. H. t. Forholdet mellem de københavnske Kanniker og Vikarer kan mærkes en Dom af Roskilde Biskop af 1464 Febr. 29, der bl. a. fastsatte, at de Breve, som Kannikerne, og de, som Vikarerne hidtil havde haft, fremtidig skulde holdes under begge Parters fælles Laas¹.

Om Københavns St. Gertruds Kapel jfr. nedfr. blandt Købstæder under København.

Pavebreve: 6092 (i 6135) 7208 7334.

Vidisse af Pavebrev for Roskilde Kapitel og Københavns Dekan: 6071 (hvori 1080).

Breve af Roskilde Bisp: 1720,22 2365 (med 3215 s) 4929 5498 (i 5548) 6713 11388.

Afladsbreve (delvis af Roskilde Bisp): 2095-96 2404 3900 7006 11308-09. Stiftelse af Alter: 1451.

Strid mellem Vikarerne og Peder Unger: 4882 5102 12982-83.

Strid mellem Kapitlet og Esbern Skriver: 4644 4713,23 4846 (hvori 4813),59 4995 5000,03 b,10,12,24,27-28,30-31,33-35,37-38,41 5153.

Adkomstbreve: København: 125,45 408,34 650 868(?) 1164,68(?) 1862 2314 2740 2940,48,79-80 4031 4232 4723 4909 5328 5970 6228,32,89,94 6494 6526-27 6925 7341,54 8679 8890 9354 9446,51 10016,66 10682 10806 11574 12138,48,58 12731. — Dragør: 3307 4896. — Landgods: 1102-03 1468 6734 7404 9355(?) 9700 11212 12919-20.

Genbreve paa Leje: 62 459 1600 3074-75 3120 3836 3929 4483 4667 4817 5283 6229 6785 7233 7512 8069 8389 8556 8680 9225 9369 9811 11199 11295 11474 11734 11991 12905.

Senere tilbagegivne Lejebreve: 690 6802(?) 8417(?) 8571 8651(?) 8858(?) 10106 12146(?).

Gave af Smykker: 11951.

Missiver: 3162(?) 5183 6139,61 12724.

Forskelligt: 1007 1355 1752 3316 4704 4988 5842 6135 (hvori 6092) 6912 10196 13097.

Haandskriftet Kall Fol. 40 indeholder Afskrifter af en Samling Breve, der alle vedrører Trefoldigheds Alter i Københavns Vor Frue Kirke. Haandskriftet, der skal have tilhørt Langebek², er utvivlsomt skrevet paa hans Foranledning, idet den Haand fra det 18. Aarh., der har skrevet saa at sige hele Haandskriftet, tilhører Langebeks »amanuensis« Matthias Martin;

¹) Se Nr. 1722 ovfr.; jfr. Rørdam, Kbhvns Kirker S. 217. ²) Gigas I. 188. Det er dog ikke fundet nævnt blandt Haandskrifterne i Bibliotheca Langebekiana (s: Auktionskataloget over Langebeks Bibliotek).

Langebek selv har dog hist og her gjort nogle Bemærkninger (se under 1437-39, 1440-44, 1865-69 og 1954). Men hvad der er Haandskriftets Kilde, faar man ingen Oplysning om.

Haandskriftet indeholder følgende Breve (for den allerstørste Del rene Adkomstbreve):

401 595 614,17 752-53,71 1403,17,37-44 1554 1639 1777 1834,65-69 1954
2055 4116 4378,96 10172,74.

Et Hæfte i Konsistoriums Arkiv Pk. 161 indeholder en Række Breve vedrørende Margrethæ Alter i Københavns Vor Frue Kirke. Dette Alter blev imidlertid 1497 Marts 6 af Kapitlet overdraget til Universitetet¹, og de Breve, som er yngre end denne Dag og indførte i det paagældende Hæfte, maa derfor antages straks at være kommet til Universitetets Arkiv, hvorimod de ældre Breve i Hæftet (der alle er af Aar 1496 og alle er Adkomstbreve) maa antages oprindelig at have tilhørt Kapitelsarkivet; det er: 8117,33,49,63-65,91 8212.

Endnu et Brev af Aar 1496, der altsaa ogsaa maa henregnes til Kapitlets Arkiv, og som er et Genbrev paa Leje af Altrets Jord, er kendt fra Udtog i Universitetsarkivet: 8296.

Om Haandskriftet Gl. kgl. Saml. Fol. 727 se nærmere nedfr. under Københavns Universitets Arkiv. De Breve, som der er nogen Grund til at henføre til Københavns Kapitels Arkiv, er: 2045,67 7011 10409 11269 11466 11958.

Odense Bisp.

Af Bispearkivets middelalderlige Del er saa at sige intet tilbage; den antages navnlig at være gaaet til Grunde, da Svendborg Borgere 1534 i Grevens Fejde brændte »Ørckel Slaat, som Bisen tilhørde, met alle Stictens Breffue oc huad der fands«².

Gennem Bispearkivet er bevaret et originalt Eksempplar af »Fyns Vedtægt« i dens ældste kendte Skikkelse (af Aar 1473; jfr. ovfr. S. 22 under Fyns Gejstlighed og Adel): 3309.

Et Par Adkomstbreve har maaske hørt hjemme i Bispearkivet: 7844 9805 (det sidste kun kendt fra Udtog af Kopier i skaanske Brevregistraturer).

Gennem Bispearkivet er maaske ogsaa bevaret et Aktstykke indeholdende en Række af Biskoppen fremsatte Klagepunkter: 11905.

¹) 8355; jfr. Rørdam, Kbhvns Kirker S. 61, 173. ²) Hvitfeld IX Bl. K ij, Fol. 1428 L. 18 f. n.-17 f. n.; Cragii Hist. Christiani III. S. 59. Jfr. Rørdam, Monum. 2. R. II. 529.

Et kun i Udtog kendt Vidne angives at have været i »Stifts-gjemme«: 6833.

Jfr. ogsaa under Privatarkiver, Jens Andersson Beldenak.

Odense St. Knuds Kloster.

Se 1. Række IV. 38-44¹.

Christiern Poulssøns Registratur, der nu findes i RA. Odense St. Knuds Klosters Arkiv, er nu udgiven i ÆA. V. 175 (179)-269 (for de i den afskrevne eller i udførligt Udtog meddelte Breves Vedkommende dog ikke fuldstændig).

Odensebogen (c: Uppsala UB., De la Gardie Nr. 39; se 1. Række IV. 38-43²) indeholder af Breve fra 1451-1513 kun: Bl. VIII a S. 13: 2997; S. 40: 2625; S. 64: 1000.

Det i 1. Række IV. 40 og 43 omtalte Hæfte i Kall 8vo 668, som er skrevet af Cornelius Hamsfort og har faaet Blyants-paategningen »Eccl. Fion.« (af Gram), indeholder for Tiden 1451-1513 Udtog af: 2626 2997 (i 1. Række IV. 43 L. 17 anført med urigtigt Aar 1479) 1000 6263 13098 12611.

Et i det samme Haandskrift beroende Hæfte med indvendig Overskrift: »Privilegia ecclesiae Othoniensis« (omtalt 1. Række IV. 44) indeholder for Tiden 1451-1513 en ufuldstændig Afskrift (af Hamsfort) af 2627.

De 3 Numre 2625-27 (af hvilke 2626 i Virkeligheden formentlig bør opfattes som 2 Breve) indeholder Attester om Ægtheden af Privilegier, der i alt Fald for 2625's og 2627's Vedkommende er indførte foran Attesterne i bestemte Haandskrifter. 2625, der findes i Odensebogen, angiver, at disse Privilegier optager 5 Læg; og 2627 udtaler, at de fandtes paa det paa-gældende Haandskrifts sidste 14 Sider, hvad der i alt Fald ikke stemmer med Odensebogen.

Foruden de i Odensebogen og de ovennævnte 2 Hamsfortske Hæfter i Kall 8vo 668 anførte Breve kendes endnu nogle andre Breve af Odense St. Knuds Klosters Arkiv. Men kun 2 af dem

¹) I alt Fald endnu i 1596 fandtes Klostrets Arkiv i Klostret (Kanc. Brevbøger 1596-1602 S. 49). ²) M. H. t. de dér S. 39 Note 2 omtalte forskellige Afskrifter af Odensebogen bemærkes, at Afskriften i Bartholins Collectanea H 385 ff. (i hvilken der mangler adskillige af Brevene) atter er afskrevet i Thott 4to 1580 S. 97 ff. og af Jon Mortensen i et Kvarthæfte i RA. Langebeks Saml. Pk. VI. I denne sidste Pakke findes endvidere ret udførlige Optegnelser af Langebek selv om det originale Uppsala-Haandskrift — Optegnelser, der øjensynlig staar i Forbindelse med de Langebekske Afskrifter af de enkelte Breve, som (ifølge den ovfr. citerede Note i 1. Række) er indsatte i LDipl.

er bevarede i Origg., det ene (10403) i RA., hvortil det er kommet med Klevenfeldts Samlinger, det andet (12161) i AM. Af de tabte Breve ejedes dog et (10037) paa Grams Tid af en Privatmand, og et andet (2678) fandtes endnu i Aaret 1849 i et sønderjydsk Godsarkiv; et tredie (11427) haves i Udtog i Rigens Forfølgningsbog. Samtlige Breve anføres nedfr. (dog ikke de, der kun kendes i Udtog fra Christiern Poulssøns Registratur).

Pavebreve: 1000 2997 6263.

Kongebrev: 12611.

Breve om Attestation af Klostrets Privilegier: 2625-27.

Bispelig Anneksion af 2 Landsbykirker til et Kapel i Kirken: 2424.

Adkomstbreve: Odense: 4150 (hvori 3528) 5001. — Landgods (jydsk, fynsk og langelandsk): 2678 5001 10037 10403 11427 12161.

Vidisse af Testamente: 5778.

Breve i Processen Aar 1489¹: 6476,84,92 6557,63,71 6604.

Forskelligt: 13098.

Odense Kapitel (de sækulære Kanniker).

Et Notarialinstrument af Aar 1475, udstedt til Fordel for Odense sækulære Kanniker i deres Strid med Odense St. Knuds Kloster, er med den ovfr. (S. 41 og 45) omtalte, af Biskop L. Harboe skænkede Gave i 1783 kommet til GA.: 3708.

Et Par af de ovfr. under Odense St. Knuds Kloster anførte Adkomst- o. l. Breve er udstedte i det korte Tidsrum, da der fandtes et Kapitel af sækulære Kanniker i Odense, og kunde saaledes ogsaa henregnes til dettes Arkiv: 4150 (hvori 3528) 5001 5778.

Børglum Bisp.

Se 1. Række IV. 46. Den dér omtalte Registratur er affattet 1578²; den findes i et Hæfte, der omfatter ÆA. III. 45-76. Den Haand, der har skrevet Udgavens S. 45-58, tilhører (som omtalt ovfr. S. 39 f.) Kancellisekretæren Jacob Vind; Udgavens S. 59-76 er skrevet med en anden Haand (jfr. ÆA. III. 59 Note 1) og indeholder ikke mange Breve fra Tiden 1451-1513 og intet, som der er Grund til at henhøre til Børglum Bisps Arkiv. Om dette Arkivs Opbevaringssted i det 16. Aarhundredes 1. Halvdel jfr. i øvrigt Dipl. Viberg. S. I-III: 1535 fandtes Bispen af Vendsyssels

¹) Det ældste nu kendte Haandskr. af disse Breve er Gl. kgl. Saml. 4 to 2491 (fra c. 1600). ²) Det Kongebrev, der har foranlediget dens Affattelse, er gengivet i Kanc. Brevbøger 1576-1579 S. 506 f.

Breve i Aalborg; 1544 fandtes Vendelbo Stifts Breve (alle?) paa Hald¹.

Uden for Registraturen er det kun faa Breve af Børglum Bisps Arkiv, der kendes, og endnu færre af disse, der haves i Origg. Et originalt Pavebrev haves kun i et Brudstykke (5961). Derimod eksisterer der fuldstændige Eksemplarer af en Del Adkomstbreve, af hvilke nogle er fulgt med det paagældende Gods, naar det afhændedes fra Bispestolen. Saaledes er 3 Adkomstbreve paa Birkelse (7582 7600 7846) forærede til GA. i 1852 af Kammerherreinde Charlotte Adelaide Skeel († 1865)²; et andet Brev (10182), der dog mulig er Børglum Klosters Arkiv, er kommet til GA. ved dettes Køb af Kancelliraad C. Olsens Samlinger; et Brev (11550) er kommet til NLA. fra Voergaard Godsarkiv; og endnu et Brev (6133), som i 1889 fandtes paa Sindinggaard i Hammerum H., er i 1935 af Fru Hedvig Weidemann foræret til RA. Om et Par andre i RA. bevarede Breve kan det være tvivlsomt, hvorvidt de har tilhørt Børglum Bisps Arkiv eller for det enes Vedkommende (1910) Hundslund Klosters Arkiv og for det andets Vedkommende (5045) Ø. Klosters Arkiv; dette sidste Brev har en Tid været ejet af Danske Selskab, til hvilket det var kommet gennem et Par af Aalborg-Bispen Jens Bircherods litterære Arvinger.

Andre Breve (af hvilke et Par dog maaske ikke har tilhørt Bispearkivet, men Ø Klosters Arkiv) er derimod nu forsvundne i Origg., men haves i Afskrifter. Et enkelt af dem (4686) har været hos en anden af den nævnte Jens Bircherods litterære Arvinger; 3 (1139 5017 11492), af hvilke dog det første er Aalborg Helligaandsklosters Arkiv, fandtes i Aalborg Bispearkiv i 1714 i Jens Bircherods Efterfølger paa Bispestolen Frands Thestrups Tid, men er nu tabte; og det samme gælder et Brev (5007), der endnu i Søren Abildgaards Tid var paa Børglum Kloster, men om hvilket det kan være tvivlsomt, om det har hørt til Bispearkivet eller til Ingstrup Kirkes Arkiv. Endnu et Par andre Breve kunde nævnes, der kendes i Afskrift eller Udtog (de sidste fra et Tingsvidne af Aar 1534, der i 1760 fandtes i Thisted, fra Herredags- eller lignende Dombøger og fra Peder Dyrskjøt).

Pavebrev: 5961(?).

Kongeligt Privilegium for Thisted: 12612.

¹) Danske Mag. 3. R. V. 120, 4. R. I. 37. ²) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Charlotte Adelaide Skeel.

Adkomstbreve: Aalborg: 1235(?). — Birkelse: 7582 7600 7846. — Andet jydsk Landgods: 1910 4686 5007,17,45 6133 (med Tilføj.) 9902 10182 11492 11550.

Orfejde: 765 (i 1515, som mulig ikke er Bispearkivet).

Jfr. nedfr. under Købstæder, Aalborg Helligaandskloster.

Børglum Kloster.

Se 1. Række IV. 46 om en i ÆA. III. 79-108 trykt Registratur af Aar 1542¹. I udførligere Skikkelse end den nævnte Registraturs Udtog kendes kun nogle faa Breve. Et Brev (12966) var øjensynlig i GA. i 18. Aarh., men i alt Fald i en meget medtagen Forfatning og er nu forsvundet; nogle Originaler har GA. købt i 1883 med Kancelliraad C. Olsens Samlinger, og om et Par af disse kan det paavises, at de var i Arkivet paa Hammelmose i 1672. Af Breve, der er tabte i Origg., haves et Par i Afskrifter eller Udtog fra 17. Aarh., der gennem Danske Selskab er kommet til GA.; et Par andre kendes fra Notitser med Aalborg-Bispen Jens Bircherods Haand (hvis da disse Breve har hørt til Klosterarkivet) eller af Peder Dyrskjøt.

Vidisse af Brev, hvori almindeligt Privilegium for Præmonstratenserordenen: 12966.

Kongelig Dom om Strid mellem Børglum Kloster og Biskop (kun for en mindre Del om Gods): 947.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 1892 2992 3560 6921 (hvori 1897 2855,87 3095) 6949 9153 9357.

Breve af uvist Indhold: 9512(?) 9639(?).

Viborg Bisp.

Om Arkiver af forskellig Art, der tidligere har været opbevarede i Viborg Domkirke, se Dipl. Viberg. S. I-XI (jfr. Ellen Jørgensen, Historieforskn. og Historieskrivn. S. 167).

Om Viborg Bisps Arkiv se 1. Række IV. 49, bl. a. om de i det 16. Aarh. (i Tiden 1540-49² og 1574) optagne 2 Registraturer,

¹) Om Arkivets Opbevaringssted senere i 16. Aarh. (paa Hald og i Viborg, endnu senere i Aarhundredet til Dels paa Børglum Kloster) se Dipl. Viberg. S. III og Kanc. Brevbøger 1556-1560 S. 322 f., 1571-1575 S. 43, 430, 443 f., 520, 543 f., 1576-1579 S. 661 f., 1584-1588 S. 435 f., 1588-1592 S. 143, 1596-1602 S. 689.

²) Hvis denne Tidsbestemmelse er rigtig, ligger det nær at tænke sig Registreringen foretagen i Henhold til 2 i 1544 udstedte Kongebreve, der er gengivne i Danske Mag. 4. R. I. 37. Men hvis Registreringen dengang er kommen til Udførelse, er der i alt Fald ikke gaaet lang Tid, før den er bleven anset for utilfredsstillende; thi i 1552 udgaar der Kongebreve om en ny Registrering, idet

der er udgivne i ÆA. II. 195 (201)-360¹; jfr. ogsaa om disse Registraturer og om Arkivets Opbevaringssted i det 16. Aarh. Dipl. Viberg. S. I-II. Hvad den Tekst angaar, som i ÆA. II (S. 197) betegnes som B, er det nævnt ovfr. S. 39, at betydelige Dele af den er skrevne med Kancellisekretæren Jacob Vinds Haand. Andre Dele af den² er skrevne med en Haand, der tillige forekommer i den i ÆA. IV trykte Registratur over Roskilde Agnete Klosters Arkiv³, men hvis Indehaver det ikke er lykkedes at udfinde⁴; derimod er det formentlig en tredje Haand, der findes i Viborg-Registraturens Tekst B Bl. 33 b-34 b og 37 b-38 b. Foruden de 2 i ÆA. II benyttede Tekster findes der, som tidligere nævnt⁵, i Ny kgl. Saml. Fol. 1567 et Brudstykke af en tredje, der er uden Begyndelse og Slutning, men svarer til den i ÆA. II benyttede Tekst B Bl. 35 b L. 14 f. n.-Bl. 56 b L. 1 f. n., dog med enkelte mindre væsentlige Afvigelser. Og da det nævnte Brudstykke er skrevet med én Haand og formentlig ud i ét Træk, medens den i ÆA. II benyttede Tekst B gør et langt mere kladdeagtigt Indtryk og, som nylig omtalt, formentlig er skreven med 3 forskellige Hænder⁶, er Brudstykket øjensynlig en Afskrift og mulig en Del af en Tekst, hvis Tilblivelse betegnes paa følgende Maade: »och bleff samme register« (∩: Teksten B) »omschreffuen och klar giortt och siiden jnd vdi cantzlj offueranttuordett«⁷. I alt Fald er det nævnte Brudstykke, saaledes som tidligere anført⁸, skrevet med en Haand, der er Kancellisekretæren Jacob Vinds⁹.

En Del Breve af Bispearkivet haves endnu i Origg., og andre er kendte i Afskrifter eller i Udtog uden for de ovennævnte Registraturer¹⁰. For Originalernes Vedkommende drejer

der dog ved denne Lejlighed tales om det Register, der allerede findes (Kanc. Brevbøger 1551-1555 S. 128, jfr. 143).

¹) Naar den ene af disse Registraturer hos Læseren frembringer et Indtryk af Nøjagtighed derved, at den som oftest angiver Brevenes Dag, maa det desværre siges, at i de Tilfælde, hvor Originalerne er bevarede, er det et beklagelig stort Antal af Registratur-Udtogene, der viser Fejl i Dateringerne (se 1343 1740 2148,77). ²) Bl. 15 a, 31 a-33 a, 35 a-37 b, 38 b-50 b, 53 a-60 a. ³) Dennes Bl. 10 b (nederst)-12 b. ⁴) Haanden forekommer i RA. Sjæll. Tegn. 12 (1572-74) fra Bl. 51 a og vistnok lige til Bl. 176 a. ⁵) S. 39. ⁶) Jfr. ÆA. II. 198. ⁷) ÆA. II. 197. ⁸) S. 39, 40. ⁹) At nogle af de i Registraturen over Viborg Bispearkiv opførte Breve ligeledes er registrerede i yngre Registraturer over Breve paa Hald, er omtalt i ÆA. V. 76. — I 1619 er der Tale om en i Kapellet i Viborg Domkirke staaende Kiste kaldet Stiftskisten, hvis Indhold 2 Adelsmænd faar Kongebrev om at registrere (Kanc. Brevbøger 1616-1620 S. 518). ¹⁰) Paa Grund af Biskoppens Forhold til andre kirkelige Institutioner er der adskillige af Bispe-

det sig saa godt som udelukkende om Adkomstbreve; og af saadanne bevarede Originaler fandtes ganske vist en Del (290 4648, 66(?) 5303 (i Vidisse af Aar 1580) 7015 7519 9445 11851) i Viborg Bispearkiv, dengang dette afleveredes til Provinsarkivet i Viborg, og de er derfra afgivne til Rigsarkivet i København. Men adskillig flere er bevarede ad anden Vej, idet de utvivlsomt er afgivne fra Bispearkivet, naar det paagældende Gods afhændedes til private. Om nogle Breve vides det bestemt, at de har været i et Godsarkiv; 7077 og 10167 skal have været paa Viffertsholm og er i alt Fald af Ejeren af Visborggaard forærede til GA.; 388 og 5938 er kommet fra Ovegaards Møllers Arkiv; 9728 er bevaret i en yngre Vidisse, der er kommet fra Lundbæk Godsarkiv; og 9325 har mulig været i Torstedlund Godsarkiv. Andre Breve er indkommet i GA., enten uden at det nu synes at kunne oplyses, hvorledes det er sket, eller i alt Fald uden at det vides, paa hvilken Maade den sidste private Ejer er kommet i Besiddelse af Brevene. Det første gælder om 4207 og 12254 og ogsaa om 10197 og 11486, hvilke 2 sidste Breve maa have været i privat Eje endnu paa N. M. Petersens Tid, da de blev »meddelt til Afbenyttelse af Hr. Prof. Wegener i Sorø«; det sidstnævnte af disse Breve var i 1756 blevet »tilsendt« Langebek fra Luxdorph. 8181 var i 1756 blevet laant til Langebek af Christen Sørensen Testrup og ejedes senere af Klevenfeldt; og en ikke helt ubetydelig Række Breve (978 1298 1343-44 1740 1909 2139, 48,77 4669 12201,91) blev i 1861 foræret til GA. af en Pastor emeritus Christen Praëm, der havde været Præst i Skivum-Giver i Aars H. 1831-61 og døde 1871. Og endelig findes et Par Origg. (7267 og 7580) i AM.

Et ret betydeligt Antal Breve er kendte i Afskrifter eller i Udtog uden for Arkivregistraturerne. Disse Breve kan være kommet til vor Tid paa mange forskellige Maader; rent eksemplvis kan nævnes, at et enkelt Brev (9675) er kendt bl. a. gennem »Anne Krabbes Kopibog« og andre fra Christen Sørensen Testrup og Oluf Hermanssøn Nysted.

Kongeligt Privilegium: 12548.

Kongelige Pantebreve og Brev om Salg paa Genkøb: 1718 6543 7267.

Kongelig Stævning: 13136.

---

arkivets Breve, der helt eller delvis angaar saadanne; se nedfr. under Aalborg Frue Kloster og under Landsbykirkerne Bislev, Brorstrup, Bælum, Gunderup, Ravnkilde, Skørping, Solbjærg, Tordrup og Tostrup. Jfr. Dipl. Viberg. S. XVI.

Genbrev af Prior i Sebber Kloster: 8512.

Vidne om, hvorunder Viborg (og andre Steder) hører: 5455,89(?)-90(?); om Asmild Birk: 569; om Bispens Ret til 2 Kirker: 281.

Adkomstbreve¹: jydsk Landgods og Fiskeri: 290 388 961 (med Tilføj.), 78 1298 1343-44 1740 1909 2139,48,77,85 2228 2344 2531,84 4207 4300,43-45, 50-52 4472,74 4638,48,66,69 5140-41,86 5303,36,54-55 5453 (hvori 1089) 5575 5938 6196 7015,77 7519,80 8181 8804 8986 9325 9402,45 9665,75 9728 10167,97 10287 11300 11486 11605 11851 12201,54,91 13026.

Genbrev paa Forsvar(?) af Kirkegaarde: 1127 (med Tilføj.).

Jfr. nedfr. under Viborg St. Hans Kloster og under Biskop Niels Friis og Arvinger.

Viborg Kapitel.

Se 1. Række IV. 49 f. og Dipl. Viberg. S. XII-XV. Fra den i 1. Række IV. 49 f. omtalte, nu tabte Brevbog kendes dog ingen Breve for Tiden 1451-1513. Derimod er der fra det nævnte Tidsrum bevaret et ikke ringe Antal Breve i Origg.; af samtlige de fra Kapitelsarkivet kendte Breve fra 1451-1513 eksisterer endnu over Halvdelen i Origg. Et enkelt af dem (8613) er i 1925 kommet til RA. fra KB., men alle de øvrige fandtes i Stiftsarkivet i Viborg indtil Oprettelsen af Provinsarkivet sstds.; de kom saa til dette, men afgaves ikke længe efter til Rigsarkivet i København med en enkelt Undtagelse (12467), der endnu opbevares i NLA. Paa sidstnævnte Sted (og delvis ogsaa i Rigsarkivet i København) findes tillige en Del Breve, der nu kun kendes i yngre Vidisser, i Afskrifter eller i Udtog. Blandt disse sidste kan nævnes nogle, der forekommer i et i det 17. Aarh. skrevet »Register ofuer de brefue, som findes i capitulets skab i Wiborg udi capitulets skuffe« (509 633 4068 4222 4407 8612 10698).

Kongelige Privilegier: 633 3059 4193 (og i 4222) 5297.

Kongeligt Beskærmelsesbrev for en Kannik og St. Michaels Hospitals Gods: 8603 (jfr. nedfr. under Købstæder, Viborg Hospital).

Kongebreve (aabne og lukkede): 509 1913 2146 (Forordning) 3975,79 4407 4646 8088 8659 9160 9787.

Afladsbrev: 9850.

Adkomstbreve: Viborg By: 116(?) 4068 4505(?) 5630(?) 7566 9786 11529 12357 12930,31(?). — Jydsk Landgods (herunder Læsø) og Fiskeri: 123 367 551 759,90(?) 802 1339,72,81-82 2037 2862 2984 3085 3561 5706 6061 6357-

¹) Adskillige af disse Breve vedrører helt eller delvis Landsbykirkers Gods; jfr. ovfr. S. 53 Note 10.

59 6569 7193 7389 7451 7915 8498 8613 8980 9164 10505 10698 11058 12580-81 12930.

Genbreve paa Leje: 1996 3617.

Breve vedrørende Læsø (jfr. ovfr. under Adkomstbreve): 3868 4661 4701 4843,72 5829,71 6479 6868 10849,54 10936 11011 12467.

Bestemmelser om Fiskeri: 2895 3052,60.

Forskelligt: 1423(?) 1997 3191 4119 8896.

Aarhus Bisp.

Se 1. Række IV. 44, bl. a. om de i ÆA. II trykte Registraturer over Breve paa Silkeborg af 1558 og paa Aakær af 1611. Hvad Silkeborg-Registraturen angaar, kan det oplyses, at dens i ÆA. II. 3 Note 1 omtalte Tekst A øjensynlig er skreven med den samme Kancellihaand, der har skrevet bl. a. i Kopibogen Tegnelser over alle Lande 6, f. Eks. dennes Bl. 142 a. Og at denne Haand tilhører den i 1564 afdøde Kancellisekretær Jacob Reventlow¹, fremgaar af, at i den sidstnævnte Kopibog Bl. 151 b, hvor den samme Haand er kommet til at begaa en Fejl ved Indførelsen af et Brev, har en af den skrivendes Kollegaer i den Anledning i Margenen udtalt den mindre smigrende Dom: »Jacob Reuentlow haffuer mus i hoffuedit«². M. H. t. Teksten B af Silkeborg-Registraturen skal det bemærkes, at naar det i ÆA. II. 108 Note 1 hedder, at af de i denne Teksts Slutning med forskellige Hænder skrevne Stykker »er neppe noget Stykke senere end Slutningen af det 16 Aarhundrede«, saa er dette delvis urigtigt. Den Haand, som omtales i ÆA. II. 109 Note 2, og som af Udgavens S. 109-11 har skrevet Udtogene Ø. 1-2 og Y. 12-20, tilhører den bekendte Erik Krag (1620-1672). Og den Haand, som har skrevet Udgavens S. 109 L. 15-24 og S. 111 L. 15-19, har i alt Fald skrevet senere end Erik Krag³.

M. H. t. den i ÆA. II. 113 (117)-66 trykte Registratur over Breve paa Aakær og Forholdet mellem denne Registratur i ÆA. II. 116 omtalte 2 Tekster⁴ kan henvises til, hvad der er anført

¹) Se om ham DAA. X. 368. ²) Jfr. Kanc. Brevbøger 1556-1560 S. 326.

³) Og Angivelsen i ÆA. II. 109 Note 1 om, hvem der har anført, »naar nogle Breve mangledes«, er urigtig; den Haand, der har anført dette, er Erik Krag. — Om en i 1612 paabudt Registrering af latinske Breve paa Silkeborg, som var blevet forbigaaede ved en i 1611 foretagen Registrering, se Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 505 f. ⁴) De Kongebreve, der har foranlediget Udarbejdelsen af Aakær-Registraturerne af 1591 og 1611, er gengivne i Kanc. Brevbøger, henholdsvis 1588-1592 S. 645 (jfr. 618) og 1609-1615 S. 318. Om en Brevkiste paa Aakær i 1598, hvor Seglene var ødelagte af Rotter og Ukræ, se sstds. 1596-1602 S. 261.

i ÆA. V. 106 om en stedfunden Flytning af en hel Del af Aakær-Brevene, der i 1624 fandtes paa Stjernholm. Hvis Aakær-Brevene, saaledes som antaget i ÆA. V. 106, for den overvejende Del først er blevet flyttede til Bygholm, er dette maaske sket i Henhold til et Kongebrev af 1604, der er gengivet i Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 209.

Af Origg. var kun faa bevarede i den Del af Bispearkivet, som ved Oprettelsen af Provinsarkivet for Nørrejylland afgaves til dette og senere derfra til Rigsarkivet i København; og en stor Procentdel af disse Originaler stammer øjensynlig ikke fra selve Biskoppens Arkiv, men fra Arkiver for Institutioner som Aarhus Dominikanerkloster og Randers Helligaandskloster eller er Adkomstbreve for private paa Gods liggende helt uden for Aarhus Stift (endogsaa saa langt borte som i Horns H. Jylland (6015 9905)), saa at det for saadanne Breves Vedkommende er vanskeligt at forstaa, hvorledes de er kommet til Bispearkivet. Og andre af de fra dette til Provinsarkivet afgivne Breve hører afgjort eller muligvis til Kapitlets Arkiv og ikke til Biskoppens eget Arkiv. Derimod er der adskillige andre Breve (især Adkomstbreve), der allerede tidligere var kommet bort fra Bispearkivet, formodentlig naar det paagældende Gods afhændedes fra Bispestolen, og som nu især er bevarede gennem forskellige Godsarkiver. Saaledes var et Brev (5073) kommet til Fussingø og fandtes i alt Fald for en Del Aar siden paa Sierhagen i Holsten: 3 Breve (3329 9024 9893) har afgjort eller efter al Sandsynlighed været paa Grinderslevkloster og har i alt Fald senere været ejede af Klevenfeldt, fra hvem de kom til GA.; et Brev (2730) er kommet til RA. fra Holbækgaard Godsarkiv; et andet (889 A) var kommet til Ryomgaard, hvorfra det indsendtes til Danske Kancelli; et Brev (5838) var i 1761 blevet laant Langebek af Søren Testrup og findes nu i RA.; og et Brev (7994) har Danske Selskab købt af Overkrigskommissær N. C. Øst. Og endnu kan det nævnes, at et Brev, der ganske vist nærmest vedrører en Aarhus-Biskop personlig, (7852) er kommet til Ribe Kapitels Arkiv¹.

Kongelige Privilegier: 51 2111 (ell. Kapitlets Arkiv?).

Forlig mæglet af Kongen: 889 A(?).

Forlig med Aarhus By om Jord: 5641.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 2730 (med Tilføj.) 3329 5073 5838 7994 8948 9024 (ell. Kapitlets Arkiv?) 9893 (ligeledes) 12723 12869-70 13076.

¹) Derimod er det vist lidet troligt, at Brevet 11347 nogen Sinde har tilhørt Aarhus Bispearkiv.

Forskelligt: 7852 10098(?).

Jfr. nedfr. under Privatarkiver, Biskop Eiler Madssøn Bølle og Arvinger; Biskop Jens Iverssøn Lange; Biskop Niels Claussøn Skade.

Aarhus Kapitel.

Se 1. Række IV. 45 f., bl. a. om den i SRD, VI. 376-519 trykte Aarhusbog¹, som imidlertid for hele Tiden 1451-1513 kun indeholder 4 Breve; de er alle Adkomstbreve, de 2 (af Aar 1476) i Udgavens S. 514 og 515 paa jydsk Landgods, og de 2 (af Aar 1477, ved hvilke Biskoppen stifter et Kapel) i Udgavens S. 509 og 510 paa jydsk Landgods og Gods i Aarhus By. Hvad den Registratur »fra 1555« over Kapitelsarkivet angaar, som findes i Ny kgl. Saml. Fol. 754 og ifølge 1. Række IV. 45 er trykt i Kirkehist. Saml. 3. R. V. 329-37, drejer det sig paa dette sidste Sted ikke om et fuldstændigt Aftryk af Registraturen; et saadant findes i ÆA. V. 271 (275)-317, og det fremgaar af dette, at Registraturen er fortsat efter 1555, i alt Fald til 1587. Et Brudstykke (skrevet med Haand fra c. 1600) af et andet Eksemplar af denne Registratur findes i Langebeks Ekscerpter 47; det omfatter Breve, som er gengivne i ÆA. V. 292-303 og 308-9.

Af Breve i en bedre Skikkelse end den, der foreligger i Aarhusbogen eller i den ovennævnte yngre Arkivregistratur, kendes kun faa. Nogle, der var forblevet i Aarhus ved Bispearkivet dér, kom ved Oprettelsen af Provinsarkivet i Viborg til dette og senere derfra til Rigsarkivet i København; men som nævnt ovfr. under Aarhus Biskop, kan det ved enkelte af disse Breve være tvivlsomt, hvorvidt de skal henregnes til Bispe- eller til Kapitelsarkivet. Det sidste gælder ogsaa om Brevet 5641 og om et Par af de Breve, der, som anført under Aarhus Biskop, er bevarede gennem Klevenfeldt. Af et Par andre af de faatallige Origg. er en (7921), der mulig har hørt til Kapitelsarkivet, kommet til GA. fra Danske Selskab, og en anden (8171) har tidligere været paa KB.; en nu tabt Orig. (9436) har tidligere været i Viborg Landstings Arkiv og er mulig kommet dertil med Erik Timmessøn Rosenkrantz's Arkiv.

Kongeligt Privilegium: 2111 (ell. Bispens Arkiv?) 5440.

Kongelig Forordning: 356 E.

¹) Haandskriftet (Donatio variorum Fol. 53) er en Gave fra Grev Christian Rantzau i 1731.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 7921(?),49 8171 9024 (ell. Bispens Arkiv?) 9436 9893 (ell. Bispens Arkiv?) 10314 11109 12212(?) 12723.

Genbrev paa Leje: 5580.

Ribe Bisp.

Se 1. Række IV. 46; det bemærkes dog, at naar dér tales om Kopibogen Ribe Oldemoder, indeholder denne for Tiden 1451-1513 intet vedrørende Ribe Biskops, men derimod adskilligt vedrørende Ribe Kapitels Arkiv (jfr. nedfr. S. 62 f.).

Af Bispearkivets Breve er det nu kun et mindre Antal, der kendes, og navnlig er der ikke mange, der er bevarede i Origg. Dog fandtes en Del Breve vedrørende Trøjborg og et enkelt vedrørende Møgeltønder (8867 9018,89 10099 10303,05-06,09,11, 13,88) allerede i Thomas Bartholin († 1690)'s Tid i Origg. i GA.¹, hvortil de utvivlsomt er kommet ved Reformationen², og de opbevares endnu i RA.; et Par andre Breve (4088 og 4441), der i 1740 formentlig ejedes af Hielmstjerne, kom senere til Danske Selskab og er bevarede ad denne Vej; og et Brev (9012), der vel ogsaa har hørt til Bispearkivet, men vedrører en Landsbykirke, var blevet afleveret til Provinsarkivet i Viborg og kom derfra til Rigsarkivet i København. En Del andre Breve have nu højest i Afskrifter, for en stor Del i den Afdeling af det tidligere Gemeinschaftliches Archiv, der betegnes Hansborg (60 2497 3831 5574 6083,86 8866); et Par Breve (52 10607 12807 12996) kendes fra Udtog i Ribe Bispekrønike eller fra Hvitfeld, og nogle fra Udtog i Herredags- og andre Dombøger.

Synodalstatuter: 12807.

Pavebrev: 10607.

Kongelige Privilegier: 52 2497 5574 6086 8866.

Andre Kongebreve: 4088 4441.

Ærkebispesbrev om Tiende: 6083.

Kapitlets Tilladelse for Bispen til at oppebære Hjælp af Sognene: 12996.

Forhold til Trøjborg (især Strid herom med Thomas Iverssøn Juel): 8867 (og i 10311) 9018(?) 10099 10303,05-06,09(?),13,88.

Lensmands Genbrev paa Møgeltønder: 9089.

¹) RA. Reg. 8, Skab IX. 6, Nørrejylland 213-14. ²) Brevet vedrørende Møgeltønder (9089) har i alt Fald Paategning af en Jens Thomessøn Skriver, der var ansat i Kancelliet under Christian III (jfr. om ham Kirkehist. Saml. 6. R. I. 285-96).

Vidner om Bispens Ret til Skærbæk Kirke: 60 (med Tilføj.) 3831.
Adkomstbreve: Lemvig: 10856 11072. — Jydsk Landgods: 4743 9978
11683.

Senere tilbagegivet Lejebrev paa Landsbykirkes Jord: 9012(?).
Forskelligt: 958(?).

Ribe Kapitel.

Se 1. Række IV. 47-49. Den Del af Arkivet, der tidligere i GA. betegnedes Ribe Stiftskiste, 1. Supplement, er den Samling, der har været længst i GA.; men af de 47 Numre, som den omfattede i sin oprindelige Skikkelse, var kun et fra Tiden 1451-1513, nemlig 2279¹. Om disse 47 Numre siger Grønlund snart, at de af Biskop Hagerup blev »oversendte« til Langebek², snart at de af Biskoppen, da han rejste fra Ribe Stift til København, er »medtagne og overleverede«³ (eller »modtagne og overleverede«⁴) til Langebek.

Ifølge det i 1. Række IV. 47 omtalte Kongebrev af 1775 Jan. 5 til Ribe Biskop skulde Grønlund efter Langebeks Anvisning tage en Afskrift in duplo af Arkivets Dokumenter⁵. Af denne Afskrift var Grønlund ifølge et Brev af 1776 Febr. 14 dengang færdig med det Eksemplar, som skulde forblive i Ribe, og haabede at faa det, som skulde oversendes til GA., færdigt til Paaske 1776⁶. Dette er ogsaa nogenledes gaaet i Opfyldelse, idet Fortalen til det Eksemplar af Grønlunds fuldstændige Afskrift, der opbevares i RA.⁷, og sammen med hvilket han ifølge Fortalen ogsaa oversendte Originalerne, er dateret 1776 Maj 6. Derimod er Fortalen til det i Bispearkivet tilbageblevne og nu i NLA. blandt Ribe Bispearkivs Registraturer opbevarede Eksemplar af Grønlunds Afskrift dateret 1776 Maj 8⁸.

¹) Brevene 12894 og 12997 samt Haandskriftet af Ribe Oldemoder har alle en Tid hørt til Samlingen, men var først blevet indlemmede i den længe efter, at den var blevet afgiven til GA. ²) Thott Fol. 749 (jfr. 1. Række IV. 47 Note 4). ³) NLA. Ribe Bispearkiv, den under 9391 Ad anførte Fortegnelse. ⁴) RA. Reg. 58, bagi. ⁵) RA. Indlæg til Jydsk Miss. 1775 Nr. 2. ⁶) RA. Gehejmearkivets Embedspapirer. ⁷) Blandt dettes Registranter under Nr. 59. ⁸) Grønlunds Arbejder i Ribe Kapitels Arkiv har foruden i de ovennævnte 2 Afskrifter af Breve in extenso givet sig Udslag i en Række Registraturer, der alle er skrevne med hans egen Haand: RA. Reg. 58; NLA. Ribe Bispearkiv, »Index antiquorum documentorum dioecesis Ripensis ab anno 1236«; og 4 andre, der er citerede adskillige Gange i nærværende Arbejde, f. Eks. under 9391 (jfr. ogsaa her nedfr. S. 62).

Det var afgjort den største Mængde af den middelalderlige Del af Kapitelsarkivet, der ved denne Aflevering kom i Gehejmearkivets Værge. Men adskillige Breve fra samme Tid er dog bevarede paa anden Maade. Klevenfeldt var kommet i Besiddelse af ikke faa Breve fra Kapitelsarkivet (for Tiden 1451-1513 dog kun c. 15), som kom til GA., da Staten i 1777 købte største Delen af Klevenfeldts Originaldokumenter; men de blev her ikke samlede med den fra Ribe afleverede Del, men af den i 1780 tiltrædende Gehejmearkivar Voss indordnede i forskellige Afdelinger af den af ham dannede Vossiske Samling¹ og er først i den nyeste Tid forenede med de øvrige Breve i det nydannede Ribe Kapitels Arkiv. Endvidere havde G. L. Baden, mulig gennem Forbindelser i sine yngre Aar med sin foresatte Stiftamtmand Hellfried i Ribe², faaet en Del Breve af Kapitelsarkivet i Eje; og da Staten paa hans ældre Dage afkøbte ham en stor Del af hans Samlinger³, fulgte ogsaa disse Originaler med og findes derfor nu i RA.⁴ Og da Danske Selskabs og det i dette opgaaede Genealogisk-heraldiske Selskabs Samlinger af Dokumenter i 1849 forenedes med GA.⁵, var der blandt dem adskillige Breve, der oprindelig havde tilhørt Ribe Kapitels Arkiv. Til Danske Selskab havde Gram i 1747 foræret 1042; 3063 8681 og 9630 er givne til Selskabet, formentlig af Hielmstjerne, medens 2597 og 4401 er komne til Selskabet formentlig fra Sandvig; og GHS. havde i 1785 købt 7363 og 12997 af en Student Falck. 5196, som i 1795 havde været i privat Eje, kom derefter til Fyns Bispearkiv og er med den ældre Del af dette afgivet til RA. Og trods de store Afleveringer fra Ribe Bispearkiv i 18. Aarh. var der endnu i 1893 nogle middelalderlige Breve tilbage i dette, saaledes som det var afgivet til Provinsarkivet i Viborg; i det nævnte Aar blev der derfor overført til Hovedarkivet fra Provinsarkivet følgende Breve af Ribe Bispearkiv: 4 1227 2136 3062 (af hvilket sidste dog en Del først overførtes i Aaret 1924), 9379 9659 10787 11226 11248 og 11948. Og et enkelt Brev, som var kommet til KB., afgaves i 1901 fra dette til RA.: 12894.

¹) Under Reg. 69 (Fasc. 18, Krabbe), Ribe Købstad, forskellige jydsk Herreder og den Samling, der betegnedes Ribe Bispedømme og Kapitel. Jfr. nedfr., Afsnittet Historikere og Samlere m. fl. under Klevenfeldt. ²) Jfr. Personallist. Tidsskr. 5. R. II. 116-19. ³) RA. Finansdeputationens Protokol ov. kgl. Resolut. 1835 I Nr. 271; sammes Referat-Journal 1835 Nr. 507, 1550. ⁴) Jfr. nedfr., Historikere og Samlere m. fl. under G. L. Baden. ⁵) Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. XV·XVI.

Der er dog endnu et Par middelalderlige Breve af Kapitelsarkivet bevaret i Origg. uden for Rigsarkivet i København. 2 Breve findes fremdeles i NLA., afgivne dertil fra Ribe Bispearkiv: 9887 9901; et Brev, der sagtens ogsaa har hørt til Kapitelsarkivet, opbevares i Grønlunds Samlinger i Ribe Katedralskole: 2851; 2 Originaler er komne til Ribe Bys Arkiv: 6566 8628; og 4903, hvori er optaget 4886, haves kun i en Vidisse af Aar 1547, der ligeledes findes i Orig. i Ribe Bys Arkiv.

En Del Breve af Kapitelsarkivet kendes kun i Afskrifter. Et Brev findes i Afskr. i Eggert Frilles Arkiv: 1109; et Par er afskrevne af Ærkedegnen Jens Viborg († 1581) og tillige af andre: 8568¹ 9103¹ og 10788; et er afskrevet af Langebek efter den saakaldte »Coldingische Handlung«: 1474; et findes i Afskr. i Hansborg-Arkivet: 3193; nogle er afskrevne i en til Rentekamret i 1666 indsendt Kopibog: 4592 6902 7213 7416 (og 8415[?]); et, om hvilket det dog ikke er helt sikkert, at det har hørt til Kapitelsarkivet, haves i Afskrifter, der maa antages at gaa tilbage til Anne Krabbes Kopibog: 7205; 2 er afskrevne af Arne Magnusson i Bartholins Collectanea: 1463 og 10953; et er afskrevet af Grønlund, hvis Afskrift findes i den ovfr. S. 60 nævnte Afskriftsamling i Ribe Bispearkiv i NLA.: 6584; og et Brudstykke af et Brev findes i Afskr. i et Haandskrift paa KB.: 11164. Endnu kan hertil føjes, at Terpager i Ripæ Cimbricæ har trykt (helt eller delvis) ikke faa Breve af Kapitelsarkivet, hvis Origg. nu er tabte: 362 570 1137 2042 2642 3459,70 3547-48 5089(?) 6264(?) 6775 6920 7134 7206 7572 10802(?) 11467 11521,68 12735 12975 13034.

Hos Terpager er ogsaa gengivet et Udtog af et tabt Brev: 8937. Andre Udtog af nu tabte Breve findes i Rigens Dombog: 9979 og 12826 (for Dekanen); i Rigens Forfølgningsbog: 5780; i Ribe Hospitals Kopibog: 7538 og 7807; i et Haandskrift paa KB.: 3018 (skrevet af Peder Hegelund); i en forgæves efterspurgt Registratur over Ribe Stiftskiste, der i alt Fald tidligere fandtes i Ribe Bys Arkiv: 12846; i Registraturer, som er skrevne med Grønlunds Haand og findes i NLA. og delvis tillige andre Steder: 2207 6730 9391 9567 9613 10658,60 11038,40 11737 11969 12190.

Det i 1. Række IV. 47 omtalte Haandskrift Ribe Oldemoder, der nu ligeledes findes i RA. i Ribe Kapitels Arkiv, indeholder af Brevstof, der er citeret i nærværende Udgave, kun

¹⁾ Jfr. Tilføjelser og Rettelser.

hvad der er anført ovfr. under Brevbøger ved Slutningen af Aarene 1452, 1453, 1455, 1467, 1469, 1477, 1479 og 1495.

Den i 1. Række IV. 47 omtalte Registratur over Kapitelsarkivet, som er affattet i Aaret 1553¹, men har faaet adskillige senere Tilføjelser, er nu trykt i ÆA. V. 319 (323)-461. Den Haand, der har skrevet Hovedmassen af Registraturen, tilhører Kapitlets Ærkedegn Jens Viborg († 1581)². Af de yngre Hænder i Registraturen tilhører en, der nævnes i Udgavens S. 334 Note 1 (og S. 422 og 424), den senere Biskop i Odense Jacob Madssøn Veile († 1606)³; en anden, der nævnes i Udgavens S. 416 Note 1 og ret hyppig paa dens følgende Sider, tilhører Lægen Ludvig Pouch († 1681), og en tredie, der nævnes i Udgavens S. 419 Note 2 (og S. 421 og 459), Biskop Peder Hegelund († 1614). Derimod er den i Udgavens S. 450 Note 5 udtalte Formodning, at en nærmere betegnet Haand »muligvis« er Peder Terpagers, formentlig urigtig.

Den i 1. Række IV. 47 og her ovfr. S. 62 omtalte Kopibog af 1666 findes i RA. Rentekammerarkivet B IV 2, Pakken »Indberetninger indsendte i Henhold til kgl. aabent Brev af 25. Jan. 1666 om dem, som pro officio nyde gejstligt Gods eller Tiende«; men foruden en Række Breve, som endnu kendes i bedre Skikkelse, men som i Kopibogen jævnlig er urigtig daterede (hvorom Vedtegninger i saa Fald nu er gjorte i den), indeholder Bogen for Tiden 1451-1513 af Breve, for hvilke den er den primære Kilde, kun de ovfr. paa S. 62 nævnte 5⁴.

Pavebreve: 1463,74 2565 5248 10816 10953.

Kongelige Privilegier og Beskærmelsesbreve (delvis udstedte af

¹) Dette Aarstal anfører Registraturen i alt Fald selv (ÆA. V. 327, jfr. 321); men det er unægtelig paafaldende, at der i 1556 udgaar Kongebrev til 3 Mænd (af hvilke den ene er den, der har skrevet den her omtalte Registratur) om at registrere »Riber Stifts Breve«, der staar uden Tilsyn og uregistrerede i Kapitels-huset i Domkirken (Kanc. Brevbøger 1556-1560 S. 16). ²) Se om ham DBL.¹ XVIII. 522. Ved første Øjekast synes der ganske vist at være en Del Forskel paa Karakteren af Hovedhaanden i Registraturen og af Jens Viborgs Haand; men sammenligner man denne sidste, saaledes som den forekommer f. Eks. i RA. Ribe Kapitels Arkiv, Papir 1541 Jan. 15 og 1541 Sept. 21(?), med Haanden i Registraturen f. Eks. Bl. 235 a, kan der efter den Maade, hvorpaa Navnet Moghens Kaassz er skrevet paa disse forskellige Steder, formentlig ikke være Tvivl om, at det alle 3 Steder er den samme Haand. ³) At Haanden er hans, fremgaar ved en Sammenligning mellem Registraturens Bl. 328 b L. 8 f. n.-7 f. n. og RA. Fyns Bisparkiv 1588 Febr. 12. ⁴) Jfr. dog ogsaa Bemærkning under 112 A.

Kongen som Hertug af Slesvig: 26 112 (i 2961) 1125 3062 3754 (i 11620) 5399 (og i 11620).

Kongelig Forordning: 356 F.

Kongelige Missiver: 915 1252 2642 4594 5196 7875 7924 8568 (med Tilføj.) 8681 8853 9103 (med Tilføj.) 9630 10788 (med Tilføj.) 10997.

Andre Kongebreve: 2188 3063 7205(?) 10787 (med Tilføj.). (Jfr. ogsaa under Adkomstbreve.)

Missiver fra Dronningen: 6775 10987 11467.

Breve af Ribe Bisp (bl. a. om Anneksion af Kirker): 162 430,50,52 1923 3018 5974-75 8367 8733 8923 9127 9575-76 11935.

Afladsbreve: 2042 2101 (oprindelig Ribe Nicolai Gildes ell. Peblingegildes Arkiv) 7363.

Adkomstbreve:

Ribe: 578,92 691 977 1042 1101,09,37 1581 1905 2083 3502,09 4803 4939 7134(?) 10011 11226,49,53 11319 11459 11521,30,68 12975.

Varde: 4886 (i 4903) 6047,54.

Jydsk Landgods: 65 68 78 132 220,26 321,47,60,69 485,94,98 538,89 756 851,70,73 945-46 (og i 1503) 958(?) (i 1503) 1032,42 1101,09 1473 1549,52,81,90 1612 1712,21 1927 2246,79 2572 2654 2851(?),91-93 2932,58,83 3053,61 3206,50, 72,87 3459 3865,74,76 4093 4309 4487,98 4503,11,16,92 4603,52,99 4824,27 4926 5066 5124,57,62-63 5204 5644,97 5770,72,80(?) 5830,39,41 5916,44-45 6121,32,50 6214 6311 6503,11,66,84 6689 6715,30 6902,20,76,89 7049,69 7118,70 a,76 7206, 13,59 (hvori 7255) 7379,85,88 7406,16,28,68-69 7524,38,72 7614,73-74,94 7703,43 7807 7970 8137,58 8415(?) 8534,60,81 8628,38 8750 8906,22,37-38 9030,32,45,50,91 9311,58,79,85,91 9417,33 9567 9613,56,59 9828,87,95 9901,28,57 10128,44,51 10216 10390 10496 10658,60,63 10796 10939,82,94 11004,15,28,34,38,40 11164 11205,48(?) 11306 11497 11737 11947-48,49,69 12084 12190 12205 12735,96.

Fynsk Landgods: 10194.

Unævnt Gods: 9628 13034.

Genbreve paa Leje: 384 647 2075 2916 7374.

Responsum af Viborg Landsting: 5623.

Missiver fra Ribe Biskop: 1227 1428 2136,41,49 5747 10988-89 11722 12827.

Missiver fra andre end Kongefamilien og Ribe Biskop: 4 1281 2597 3109,93 (med Tilføj.) 3470 3547-48 4401 12846,94 13099.

Forskelligt: 320,62 570 1016 1890 1980 2207 3420 3904 (hvori 3849) 4941(?) 5089(?) 6264(?) 6903 9904 10451 (hvori 12757) 11553 12189 12855 12994-95,97.

Jfr. endvidere Aarhus Bisp 7852 (ovfr. S. 57); Kolding Kirke 8262; Ribe Helligaandshus (under Ribe Købstad); Kolding Lens Kalentegilde;

Gørding (Gørding H.), Skanderup (Andst H.), Vejrum (Hjerm H.) og Brøns Kirker.

Ribe Puggaard og Mikkels Kirke eller Kapel.

Om Stiftelsen Puggaard og den til den hørende Mikkels Kirke se Kinch, Ribe I. 122-28, 532-34; om Overdragelse i 1554 af Overskudet af Puggaards Gods til Ribe almindelige Hospital se Kinch, Ribe II. 54 f., 793 f.

2 Afladsbreve for Kirken kendes fra Aftryk hos Terpager efter tabte Origg.; nogle Adkomstbreve for Kirken eller for Puggaard kendes samme Steds fra eller fra Afskrift eller Udtog i Ribe Hospitals Arkiv (et enkelt haves dog i Orig. i det norske Rigsarkiv); og et Par senere tilbagegivne Lejebreve paa Gods er øjensynlig blevet tilbagegivne til Kapitelsarkivet, idet efter Tilbagegivelsen ét altid har været i Kapitelsarkivet, og et andet i Vidisse har været ejet af G. L. Baden.

Afladsbreve for Kirken: 1874 3938.

Adkomstbreve for Kirken eller for Puggaard: 3672,80-81 4964 11170-71 12458.

Senere tilbagegivet Forleningsbrev paa hele Puggaard: 10802.

Senere tilbagegivne Lejebreve: 1732 8729.

Kvittering: 5700(?).

Ribe Dekan.

Et Par Breve vedrørende hans Forsvar over Kirkegods findes i Udtog i Rigens Dombog: 9979 12826.

Provsten i Hardsyssel.

Af Arkiver for enkelte Medlemmer af Ribe Kapitel nævnes Jelling Syssels Provstis Arkiv i Aaret 1606¹. Mere vides dog om Arkivet for Provsten i Hardsyssel eller, som han, da hans Stilling var bleven ændret, kaldtes, Domprovsten². I den for hele Kapitlet fælles Registratur nævnes ganske vist nogle enkelte Breve fra 16. Aarh. vedrørende Domprovsten³; men desuden har der eksisteret et omfattende, men nu forsvundet Arkiv, som Provsten har haft i Værg. Dette fremgaar af en endnu bevaret Registratur, der findes i Ribe Katedralskoles Bibliotek blandt Grønlunds Samlinger under III. 31 i et Haandskrift i Kvart, som

¹) Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 499. ²) Se om ham Kinch, Ribe I. 432 f.

³) Se ÆA. V. 335, 360, 373 under Iver Juel.

er betegnet: »En gammel Fortegnelse over Documenter angaaende Kirkerne i Ribe Stift, og bagefter en Fortegnelse paa en heel Deel Kirkers Indkomster i det nordlige af Stiftet.« Denne sidste Fortegnelse over Kirkernes Indkomster er skreven med en Haand omtrent fra Slutningen af 17. Aarh. og omfatter Herrederne Bølling, Hammerum, Ginding, Hjerm, Vandfuld, Hind, Ulvborg og Skodborg, altsaa netop hele Hardsyssel. Haandskriftets første Afsnit indeholder den nævnte Registratur, der i Hovedsagen er skreven med 2 forskellige Hænder; begge kan de efter deres Karakter henføres til Tiden c. 1600 eller lidt senere, og det yngste Brev, som er indført af hver af dem, er for den første Haands Vedkommende af 1604 og for den andens af 1620¹. Uheldigvis er Registraturen nu defekt, idet hele Haandskriftets Begyndelse mangler; der kan spores Rester af i alt Fald 24 udrevne Sider. Hvis Registraturen nogen Sinde har haft en Titel, mangler denne altsaa nu; ifølge dem af dens Overskrifter, der er bevarede, falder den imidlertid i en Række Afsnit, som (bortset fra et paa dens S. 171 ff., der omfatter kongelige Breve og Mandater) er betegnede med Navnene paa følgende Herreder: Hind, Ulvborg, Vandfuld, Skodborg, Hjerm, Ginding og Hammerum; og at Registraturen tillige har omfattet Bølling Herred, fremgaar af en Henvisning paa dens S. 174. Ogsaa her er det altsaa alle Hardsyssels Herreder, og kun Hardsyssels Herreder, som man træffer paa. Brevene, som Registraturen anfører, hører, for saa vidt deres arkivalske Oprindelse kan bestemmes gennem de ofte meget kortfattede Udtog, for største Delen hjemme i de paagældende Herreders Sognekirke Arkiver. Men af og til forekommer der ogsaa Breve, som hører til Provstens eget Arkiv²; og da Kirkerne i de opregnede Herreder netop var dem, som m. H. t. Regnskabsaflæggelse hørte under Provsten i Hardsyssel, kan der ikke være Tvivl om, at hele det Arkiv, hvis Breve Registraturen anfører, har været den nævnte Provsts. Naar han har faaet Brevene i Forvaring, vides ikke; et Brev af 1531 registreres saaledes: »Biskob Iffuers breff, att mester Iffuer Kieldßen skulle anname kirckens breff y Harsøßell«³, men om dette betyder, at Brevene ikke tidligere i Regelen har været i den til enhver Tid fungerende Provsts Varetægt, er vel usikkert. Derimod kan det nævnes, at Arkivet allerede i 16. Aarh. har lidt forskellige Tab; et Udtog af et Brev af 1568 lyder: »Itt m.

¹) Registraturens S. 106 og 13. ²) Se 3565-66 og 6632. ³) Registraturens S. 71.

Caspers klaubreff till Viborge landtztng aar 1568, huorledis att den tid Iffuer Jull proust for hannom udi Harsøsell wor død och affgangen, daa er mange breffue paa kirckernis guodtz och egendomb udi for^{ne} Harsøsell er[!] bleffuen forrøck och kirckerne foruent forre«. Trods disse Tab vilde det dog have været en Fordel, om Arkivet havde været bevaret blot saaledes, som det forelaa, da det registreredes; men uheldigvis er der ikke et eneste af dets Breve (i alt Fald fra Tiden 1451-1513), der vides at eksistere endnu i Orig., og kun et, der maaske kan paavises i sin fulde Ordlyd¹.

Derimod kendes der enkelte andre Breve, der skriver sig fra Sognekaldsarkiver i Hardsyssel, men ikke nævnes i Registraturen; jfr. herom nedfr. Afsnittet Landsbykirker under Borbjerg, Dejbjerg, Ejsing, Haderup, Hee, Vedersø, Vejrum og Ørre (hvorved dog maa bemærkes, at Registraturen i sin nuværende Skikkelse helt mangler Bølling Herred, hvori Dejbjerg ligger, og at Hind Herred, hvori Vedersø ligger, ikke er fuldstændig bevaret i Registraturen).

Om Breve hørende til Provstens eget Arkiv se S. 66 Note 2 og S. 67 Note 1.

Registraturen omfatter følgende Breve 1451—1513:

S. 1: 6631	S. 37: 1243 5365	S. 73: 4359 4550 7550
- 5: 11436	- 38: 4546 3023	- 74: 5148 5603 5364
- 7: 6632	- 39: 8515 7033	3371
- 8: 6844 7323	- 41: 2212 4547 6200	- 81: 5149
- 15: 6845-48	- 43: 8712 1244 2536	- 85: 12009
- 16: 6849-51 2878 6852	- 44: 2877 3775	- 86: 12011
- 17: 10525	- 45: 1050-51	- 88: 5366-67 3178
- 18: 7546 8711 9256	- 49: 4774	- 89: 2213 1830 7034
- 19: 6853	- 57: 8054 9503	- 90: 7035 4773
- 20: 7547	- 58: 1049 9504 8984	- 91: 7036-37 4356
- 21: 6854	9505	- 92: 9255
- 22: 6855 4776	- 60: 12375	- 93: 8302
- 28: 1245 1052	- 62: 3567 4141 8985	- 94: 5806-07
- 31: 4777-78	- 63: 3568 1392	- 100: 8303
- 33: 11695 11439	- 64: 4548 5809 6006-07	- 102: 8304 5810
- 34: 1242	- 65: 555	- 103: 9507
- 35: 4358 6199 3965	- 67: 3966 11437	- 104: 5808 11694
- 36: 2693	- 68: 8514	- 117: 9761-62

¹) Se 3565 og 3479 (om et Brev, der nu findes i Afskr. i Ribe Bispearkiv i NLA.).

S.124: 6841 4357	S.151: 5604	S. 160: 6413
- 127: 4545	- 155: 7325-26 6410	- 161: 4549
- 128: 6842	- 156: 7327-28 6411	- 162: 9995
- 133: 3565-66 5150 3967	- 157: 12010 1390 5805	- 163: 1680
- 136: 6843	- 158: 7038 1391 7549 7812	
- 146: 4140 10925	- 159: 4775 6412 13111	2. Paginering S. 23:
- 149: 7324	6201	7548

Slesvig Bisp.

Se 1. Række IV. 50-53. Det ældste af de i nærværende Ud-gave benyttede Haandskrifter af Slesvig Biskops Arkiv er en Jordebog »Liber censualis episcopi Sleswicensis«, der ikke er omtalt i 1. Række IV. 50-53; den findes nu i RA. Slesvig Bisps Arkiv. Haandskriftet er udgivet i Quellensamml. f. Schlesw.-Holst. Gesch. VI. 145-267. Udgiverne omtaler i deres Indledning (S. 135-44) ikke blot selve Haandskriftet og dets Historie, men ogsaa dets Forhold til et andet, noget yngre, men nu forsvundet Haandskr., der er trykt i SRD. VII. 456-507; naar Udgiverne af Quellensamml. flere Gange (paa deres »Vorwort«s 1. Side samt S. 136 og 140) klager over den mangelfulde Tekst i SRD. VII, maa det dog bemærkes, at heller ikke deres Udgave er helt fejlfri. Af Jordebogen citeres i nærværende Værk 3 Breve: 1303 1931 4297.

Hvad den i 1. Række IV. 51 omtalte Svavsted-Bog angaar, har den ifølge en ikke særlig klar Fremstilling, som gives af den attesterende Notar Detleuus Wolders¹ foran i det bevarede Eksemplar af Bogen (i RA. Slesvig Bisps Arkiv), tidligere eksisteret i 2 Eksemplarer. Den er fremstillet efter den afdøde Konge Frederik II.s Befaling til Lensmanden paa Svavsted Claus v. Ahlefeldt til Gelting. Denne havde overdraget Detleuus Wolders det Hverv at auskultere Brevene, hvad der i alt Fald ikke er blevet færdigt før 1589; men da Lensmanden derefter ønskede endnu en auskulteret Kopi af Brevene, blev den ny Kopi udført paa Grundlag af den først tagne og derefter attesteret af Notaren, hvad der skete paa Wandsbek paa det store Hus 1590 Maj 6.

¹) Denne Mand har aabenbart staaet i den bekendte Henrik Rantzaus Tjeneste, idet der forekommer Breve skrevne med hans Haand blandt Henrik Rantzaus Relationer til Kongen i alt Fald i Tiden 1571 (Marts 18)-1595 (Sept. 16) (RA. T. K. I. A.). Og det er øjensynlig ogsaa af denne Grund, at det andet Eksemplar af Svavstedbogen, saaledes som det nævnes straks herefter, blev fuldendt paa det store Hus paa Wandsbek, idet dette Gods dengang tilhørte Henrik Rantzau.

Det maa antages at være dette sidste Eksemplar, der nu er bevaret; derimod er det øjensynlig det derfra forskellige Eksemplar, hvoraf et i det 18. Aarh. skrevet Uddrag er bevaret i Thott Fol. 1002¹. Dette fremgaar af, at den efter det 1. Brev følgende Notarialattest i det Thottske Haandskrift har noget, som mangler i den egentlige Svavstedbog²; men i øvrigt vil en Sammenligning mellem de 2 Haandskrifter være uden synderlig Interesse paa Grund af den forkortede Form, hvori Teksten fremtræder i det Thottske Haandskrift.

Den fuldstændige Svavsted-Bog indeholder Afskrifter af 53 Breve for Tiden 1451-1513. Afskrifterne er citerede i Udgaven ovfr. ved hvert enkelt af disse Breve; men da Afskrifternes Forlæg er bevarede for de 47 af disse Breve, er det anset for overflødigt at give en samlet Liste over dem paa dette Sted, hvorimod der her skal anføres de 6 Breve, for hvilke Svavsted-bogens Forlæg ikke mere kendes:

Bl. 3 a: 1634; Bl. 4 a: 1625; Bl. 58 a: 1266 Aa; Bl. 63 b: 1520; Bl. 67 a: 8782; Bl. 71 a: 1601.

Et Registrum maius, der nævnes i en Optegnelse fra omtrent 2. Halvdel af 15. Aarh. og maa have indeholdt Kopier af Breve tilhørende Bispearkivet (se 1626 A), kendes nu ikke mere³.

Den i 1. Række IV. 50, 52 omtalte »Registratur fra 1588« er identisk med den udførligste af de 2 Registraturer over Slesvig Bisps Arkiv, der er omtalte og aftrykte i ÆA. V. 463 (469)-98. Her skal dog gøres et Par Bemærkninger om Registraturens forskellige Tekster, bl. a. fordi de, dengang de blev trykte, delvis var urigtig anbragte.

En Tekst af en Registratur af 1588, som i ÆA. V. 466 er betegnet som C, fandtes dengang indlagt i Svavsted Bogen, skønt den, som allerede nævnt i ÆA. anf. St., i Virkeligheden hørte hjemme i Gottorper-Arkivet; den er nu tilbageført til dette paa

¹) Jfr. ogsaa m. H. t. det nu forsvundne Eksemplar ÆA. V. 497 Note 2.
²) Jfr. 2012 Aa. ³) Der findes bag paa adskillige Breve af Bispearkivet en Paaskrift »Registrata«. Den forekommer paa ikke faa Kongebreve fra Begyndelsen af Christiern I.s Regeringstid som Hertug af Slesvig (1118 1266 1424 1896); men da den tillige forekommer paa et Kongebrev fra omtrent samme Tid, der ikke har tilhørt Bispearkivet (1222), vilde man være tilbøjelig til at opfatte Paaskriften som Tegn ikke paa en Kopiering foretagen i Bispearkivet, men paa en Registrering i det kongelige Kancelli (jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 127). Men modsat kan man ogsaa finde Paaskriften »Registrata« paa Breve i Bispearkivet, der ikke er Kongebreve (1636 2012 2746), hvad der tyder paa en i Bispearkivet foretagen Kopiering.

det Sted (i Camera III, Capsa XL under Nr. 32 (S. 338 f.)), hvor den allerede var registreret af Lohmann (nyere Pk. Nr. 157). Til den samme Pakke er endvidere flyttet den i ÆA. V. 469-71 trykte Beretning af Wulf Schirmpster, der ligeledes var registreret af Lohmann paa det samme Sted af hans Registratur over Gottorper-Arkivet. Derimod er til Slesvig Biskops Arkiv blevet overført de i ÆA. V. 466 anførte Tekster A og B, af hvilke ingen bærer Spor af at have hørt hjemme i Gottorper-Arkivet; navnlig kan det m. H. t. Teksten A (der tidligere fandtes i dette Arkivs nyere Pakke 100) bemærkes, at den, saaledes som nævnt i ÆA. anf. St., ganske vist er registreret i Lohmanns Registratur over Gottorper-Arkivet (i Camera II, Cap. XXI, Conv. XIV (S. 352 og 353)), men ikke af Lohmann selv, men derimod af afdøde Arkivsekretær Matthiessen.

I ÆA. V. 467 omtales en Afskr. fra 18. Aarh. af en Tekst D — en Afskr., som, da det nævnte Værk udkom, var indlagt i Svavstedbogen og fremdeles findes i RA. i Slesvig Biskops Arkiv, nu sammen med Teksten A. Teksten D var imidlertid, dengang ÆA. V blev trykt, kun bekendt for Udgiveren i en yngre Afskr.: men senere er Afskriftens Kilde bleven paatruffen, og den findes nu i RA. i Pakken: »Registraturer over Slesvig Domkapitels- og Bispearkiv«. Det kan bemærkes, at skønt det i ÆA. V. 467 udtales, at det er »lidet sandsynligt«, at en Beretning i D om noget, der er foregaaet i 1624, skulde være indført i D's Kilde bag efter en Tilføjelse af 1631, viser dette sig alligevel at være Tilfældet, saa at Ordenen af de forskellige Afsnit er ganske den samme i D's Kilde som i Aftrykket i ÆA. Hvad Underskrifterne i D's Kilde angaar, er de, der svarer til Udgavens S. 494 og 495, selvfølgelig ikke originale; paa det til Udgavens S. 496 L. 10-11 svarende Sted har der i D's Kilde staaet Kopier af Underskrifterne: »Key von Alefeldt. Georgh von Alefeldt«, men disse Navne er atter overstregede; og endelig findes i D's Kilde paa det til Udgavens S. 498 L. 10-12 svarende Sted de paagældende 2 Personers originale Underskrifter med deres derunder trykte Laksegl.

Hvad dernæst den Protokol af 1558 angaar, som omtales i 1. Række IV. 51 og 52, og hvis Breve er afskrevne i Gem. Arch. XVII. 43 og i Gott. Arch. Cam. III Capsa XL Nr. 10, findes der blandt dens Breve et ikke ringe Antal fra Tiden 1451-1513, for største Delen hørende enten til Slesvig Bisps eller til Slesvig Kapitels Arkiv. Men de allerfleste af disse Breve haves endnu i Origg., og der synes derfor ingen Grund at være til at opregne

dem her; kun for 2 af Brevenes Vedkommende er Originalerne tabte, nemlig for 9651, der sagtens har hørt til Slesvig Bisps Arkiv, og for 7696, der har hørt til Kongens og Hertug Frederiks Arkiv.

Den Protokol af 1579, der omtales i 1. Række IV. 51 og 53, haves foruden i de dér S. 51 nævnte 2 Eksemplarer (i RA. Slesvig Stift 16 og i Gott. Arch. Cam. III Capsa XL Nr. 2) endnu i et 3. Eksemplar, der ligeledes findes i RA. Slesvig Stift 16; og det kan nævnes, at adskillige af de latinske Breve i det ene Protokol-Eksemplar i Slesvig Stift 16¹ er skrevne med Historikeren Poul Cypræus's Haand. Brevene i Protokollerne af 1579 hidrører for Tiden 1451-1513 fra Slesvig Bisps eller Kapitels Arkiv (til det sidste kan man formentlig regne 4719, der vedrører Kapitelsmedlemmet Enwald Souenbroder personlig, men hvor Protokollernes Kilde i øvrigt ikke har været en Orig.). Ogsaa her er de fleste af Protokollernes Breve bevarede i Origg., og de opregnes derfor ikke her; men her er der dog et forholdsvis større Antal Breve, hvis Originaler er tabte, nemlig (foruden 4719) 10753 og 9125.

Hvad de løse Afskrifter før Aar 1450 angaar, der ifølge 1. Række IV. 51 og 53 findes i RA. Slesvig Stift 16, haves der samme Steds tilsvarende Afskrifter for Tiden 1451-1513. De fleste af disse sidste stammer fra Slesvig Bisps eller Kapitels Arkiv; men det gælder ikke om 6481 og 6482, der begge sagtens har hørt til Hertug Frederiks Arkiv, eller om 7696, der har hørt til Kongens og Hertugens Arkiv. Ogsaa for de fleste af de løse Afskrifter eksisterer de til Grund liggende Origg. endnu, og heller ikke de løse Afskrifter opregnes derfor her; men nogle Origg. er dog gaaet tabt, nemlig Originalerne til de nysnævnte 6481-82 og 7696 samt til 5385, der har tilhørt Slesvig Bisps Arkiv.

Endnu skal det nævnes, at der i den nedfr. under Haderslev Kapitel omtalte Brevbog Haderslevregistret har været indført enkelte udgaaede Breve, hvis Originaler maa antages at have været i Slesvig Biskops Arkiv.

For saa vidt de nedfr. opregnede Breve af Bispearkivet endnu er bevarede i Origg., har de for den aldeles overvejende Del hørt til den Samling, der, som anført i 1. Række IV. 50-51, tidligere fandtes paa Bispeslottet Svavsted og i 1851 afgaves fra

¹) Nemlig Brevene paa Bl. 1 a-13 b og 30 a-31 b af det Eksemplar, der paa sit Pergaments-Omslag har en med Augustus Erichs Haand skreven Titel.

Indenrigsministeriet til GA.¹ Et Par Breve, der vel engang har hørt til Bisparkivet, har dog været i Kongens Arkiv allerede i 17. Aarh. (9651 og 9677)²; et Brev som 9833 er øjensynlig kun bevaret, fordi det er blevet optaget i en til et andet Arkiv hørende Orig.; og om Brevet 2334, der nu findes i Kiels SA., er det muligt, at det snarere maa henføres til Kapitelsarkivet end til Bisparkivet. Af Breve, hvis Orig. er tabte, kan foruden saadanne, der kendes fra de ovennævnte Afskrifter, anføres Breve, der haves i Afskrifter eller Udtog hos Historikere af Slægten Cypræus eller hos Ulrik Petersen.

Pavebreve: 3437-38 (begge for Slesvigs forhenværende Biskop; begge i 3458) 3441 7221 9651 (?) 10807 12859.

Breve af Kardinaler, af Pavens camerarius og af Kardinalkollegiets camerarii: 8931 9333 9833 (i 10395) 10841 12165.

Forskellige Breve vedrørende Forholdet til Paven og til Kurien: 10636 (hvori 12860-62) 10753.

Kongelige og hertugelige Privilegier: 1118 1266 1424 A 1896 5385.

Kongeligt Missive: 5573.

Missive af Hertug Frederik: 7750.

Brev af Lunde Ærkebisp: 2635.

Løfte af Biskoppens eventuelle Efterfølger: 3381 A 3419.

Breve af Haderslev Kapitel med Forpligtelse til Gudstjeneste o. l. (delvis fra Haderslevregistret): 91 366 404 575 3322.

Breve vedrørende Svavsted: 2140 2334 (?) 7808 8050 (?).

Breve vedrørende Landsbykirker (om Præsternes Løn, Stiftelse af Vikarier m. m.): 101 237,73,75-76,97 (med Tilføj.), 98 328 447 714 913 (med Tilføj.) 2567 5450.

Adkomstbreve: Haderslev: 348 512. — Slesvigsk Landgods: 81 93 97 232 310 586 781 1017 1138 1520,99 1601 1730,55 1844 2012 2746 2890 6082 6111 6696 6884 7043 7161 7869 8324 8725,30,82 10772 10937 (hvori 9011) 11142 11799 (hvori 11797) 12256,60 12305. — Fiskeriet ved Guldholt: 1624-26,31-32,34,36-37,87 1703 2277.

Genbreve o. l. paa Leje ell. Fæste: 1 1773 2256.

Leje- ell. Fæstebreve (Afskr. ell. senere tilbagegivet): 1931 2252.

Breve vedrørende Digevæsen: 1303 1757 2085-86 2142 2293 4444.

¹) Jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. XXXIX, de under 3 c nævnte »gamle Adkomstbreve med en af Dr. Hübertz forfattet Registrant«. ²) De er begge registrerede i Thomas Bartholins Registrant over GA. (RA. Reg. 8) under Slesvig Stift Nr. 6-7, og 9677 i RA. Reg. 4 under den tilsvarende Afdeling (Læg 33) med en Haand fra 2. Halvdel af 17. Aarh.

Missiver fra andre end Kongefamilien: 9321 9676.

Forskelligt: 2305 2653 4297 11320,62 A 11487 12281 12750(?).

Breve af Godske Ahlefeldts Arkiv, før han blev Biskop (Breve af Hans og Frederik, af Ærkebisp og af Bisper): 8329 9677,89 9710 10139-40.

Slesvig Kapitel.

Se 1. Række IV. 53. Over Slesvig Kapitels Arkiv foreligger der forskellige Fortegnelser og Registraturer, af hvilke nogle er trykte i ÆA. V. 499 (505)-551, hvor der meddeles Oplysninger om de trykte Teksters Kilder. Den sstds. S. 539 (543)-551 trykte Registratur af 1632 og den sstds. S. 541 omtalte utrykte Registratur af 1631 findes nu begge i en Pakke i RA. betitlet: »Registraturer over Slesvig Domkapitels- og Bispearkiv«.

Den samme Pakke indeholder endvidere en Registratur paa 34 folierede Blade, betegnet: »Inventarium der bey einem wollwurdigen thumbcapittull zu Schließwigh verhandenen acten«. Registraturen er udateret, men skreven med en Haand fra 17. Aarh. og indeholder Akter til og med Aar 1653. Den har i Margenen ud for de enkelte Stykker Vedtegninger som: »Bleibet in der gemeinen lade«, »Ist den herren künigl. extradiret« og »Ist den herren fürstl. extradiret« — Vedtegninger, der er skrevne med en anden Haand end selve Registraturen. Den indeholder et ret betydeligt Antal Breve, der er fra Tiden 1451-1513, men hvoraf de fleste er kendte i bedre Skikkelse anden Steds fra. Enkelte af Registraturens Udtog kunde der dog have været Grund til at citere; og naar det ikke er sket, skyldes det den beklagelige Omstændighed, at Udgiveren, da nærværende Værks Trykning begyndte, ikke var blevet opmærksom paa Registraturen.

Men de paagældende Udtog, som der var Grund til at citere, er alligevel blevet anførte i nærværende Værk, men ganske vist efter en anden Tekst. Haandskriftet S. H. 8 i Kiels UB. er for sit Bl. 486 a-509 a (eller S. 1-47) en med en Haand fra c. 1700 skreven Afskr. af den her omtalte Registraturs Bl. 1 a-24 b (dog saaledes at den kielske Tekst ikke kan være afskrevet direkte efter Rigsarkivets¹⁾); og dette kielske Haandskrift er blevet benyttet i nærværende Værk fra dets Begyndelse, saa at hvad der

¹⁾ Se den Forskel, der er mellem Registraturens Nr. 63 i Rigsarkivets Tekst Bl. 22 a og i det kielske Haandskrift Bl. 506 b. — Derimod mangler helt i den kielske Tekst Rigsarkivets Registraturs Bl. 25 a-34 a; men der findes i dette Afsnit ingen Breve fra Tiden 1451-1513.

er fundet Grund til at citere, er citeret efter den kielske Tekst, men altsaa uheldigvis ikke efter Rigsarkivets.

I den ovennævnte Pakke i RA., der indeholder de anførte Registraturer, findes endnu forskellige andre Registraturer. En af dem, der er skreven med en lidt flygtig Haand fra 17. Aarh. og har Overskriften »Inventarium der bei einem wollwürdigen thumbcapittull zu Schleßwig verhandenen acten« (altsaa den samme Overskrift som den nylig citerede over en anden Registratur i samme Pakke), er paa 46 paginerede Sider; den indeholder i det væsentlige de samme Dokumenter som Bl. 1 a-25 a i denne nylig nævnte Registratur, men i en anden Orden og maa betragtes som et Forarbejde til den. Endvidere findes i Pakken en Registratur med Overskrift: »Inventarium, wes von den Schleßwigischen capittulß acten den herren fürßlichen extradirt worden« samt 2 Eksemplarer af et »Inventarium der schleßwigischen capittuls acten, so in die gemeine lade geleet worden, worzu iede partey einen schlüssel hat«; disse 3 Tekster indeholder Fortegnelser over de Breve, som i den ovennævnte Registratur i samme Pakke har faaet Vedtegningerne: »Ist den herren fürstl. extradiret« (for den førstes Vedkommende) og »Bleibet in der gemeinen lade« (for de 2 sidstes Vedkommende).

Hvad de nedfr. anførte Breve af Slesvig Kapitels Arkiv angaar, kan bemærkes, at medens der i Kiels SA. kun findes ét originalt Brev, der mulig har henhørt til Slesvig Bisps Arkiv, og det endda er tvivlsomt, om ikke dette Brev i Virkeligheden tilhører Kapitelsarkivet¹, saa indeholder Kiels SA. et noget større Antal af Originalbreve hidrørende fra Slesvig Kapitels Arkiv, end der findes i det danske Rigsarkiv, — i ethvert Tilfælde naar man medregner de Breve af Vikarernes Arkiv, der findes i Kiel. I alt Fald mange af disse sidste Breve har, saa vidt vides, aldrig været i det danske Gehejmearkiv, medens derimod de Originaler af det egentlige Kapitelsarkiv, der nu findes i Kiel, for den overvejende Del er afgivne til Preussen fra GA. ved Arkivudleveringen efter 1864.

Men selv om man sammenlægger Tallet af de Origg. af Kapitelsarkivet, der findes i København, og af dem, der findes i Kiel, naar man ikke derved op til Tallet af de nedfr. anførte Breve, der kun kendes i Afskrifter, i Udtog eller i ældre Aftryk. Blandt saadanne Afskrifter kan nævnes en enkelt, der findes i

¹) Jfr. ovfr. S. 72.

Registrum Christierni primi (437), og nogle, der findes i de ovenfor¹ under Slesvig Bisp anførte Protokoller af 1579²; men det er dog, saaledes som det blev sagt under Bisparkivet, kun de færreste af de i disse Protokoller optagne Breve, der nu ikke mere haves i Origg. Det er allerede omtalt, at af de 3 paa det anførte Sted nævnte Breve af denne Art (4719, 9125 og 10753) er 4719, der ikke har foreligget i Orig. for Protokollernes Affattere, egentlig Enwald Souenbroders personlige og ikke Kapitlets Arkiv; derimod er 9125 Kapitlets eget Arkiv, medens det kan være tvivlsomt, om 10753 har været Bispens eller Kapitlets Arkiv.

Men ogsaa anden Steds findes Afskrifter eller Udtog af nu tabte Breve, der har hørt til Kapitelsarkivet, bl. a. Afskrifter i Voss's Ekscerpter (her dog kun en enkelt: 312), hos Ulrik Petersen og i Kiels SA., og Udtog hos Poul Cypræus, i Westphalens Monumenta og i Haandskrifter paa vort kongelige Bibliotek og paa Kiels UB. Og endvidere kan man finde Breve, der nu kun kendes i Aftryk i Noodts Beiträge.

Pavebreve: 1345 (i 1643) 9007.

Kongelige og hertugelige Privilegier: 1097 1255 1373 1424 B 1827 3142 5390.

Missive af Hertug Frederik: 9125.

Breve af Slesvig Bisp: 312(?) 1616 1828 1956(?) 3381 B 3871 5219 12747 12749(?) -50(?).

Breve udstedte af Kapitlet: 4442(?) 9991(?) 10842(?) 12438(?), 42(?) 13012.

Adkomstbreve: Slesvig By: 1004 1733,72 (i 6197) (for Lektoren) 4765 5849 10745(?). — Husum: 1004 2088 8068. — Slesvigsk Landgods: 437 1060 1257 1429 1527 1964 2009 2318 2868 3019 3113,57 3823 (Ærø) 3958-59 4056 4133,77 4764 4959 5142-44 5618 5800,93 5976-77 6934 7492 7539 7660-61 8143 8327 9772 10007 10282 10724 11287 11725 12740-41,45(?) 12888 12948,93. — Unævnt Gods: 6657.

Forskelligt: 534 921 7466 (en enkelt Kanniks Arkiv) 9497 11288 11362 Aa 12370 13027(?) 13100(?) -03(?).

¹) S. 71. ²) Derimod findes der i de S. 70-71 omtalte Protokoller, der gaar tilbage til en Protokol af 1558, ikke afskrevet noget Brev af Kapitelsarkivet fra Tiden 1451-1513, hvis Original er tabt. Og heller ikke blandt de ovfr. S. 71 omtalte løse Afskrifter, der findes samme Steds som de 2 af Protokollerne af 1579, er der noget Brev fra Tiden 1451-1513, der gaar tilbage til nogen tabt Original i Kapitelsarkivet.

Slesvig Domkirkes Mariæ Rosenkrans's Broderskab.

Broderskabets Statuter og et Par Adkomstbreve kendes i Hovedsagen dels fra Aftryk i Noodts Beiträge (og derefter i Nyrops Gilde- og Lavsskraaer), dels fra Afskrifter og Udtog hos Ulrik Petersen.

Statuter: 5613.

Adkomstbreve: 8496 a 10779.

Slesvig Domkirkes Marianer-Samfund.

En Gave af Gods i Slesvig By omtales i en Slesvig Bys Bog og i Afskrifter derefter: 4805.

Haderslev Kapitel.

Se 1. Række IV. 53 f. Af Arkivets Breve fra Tiden 1451-1513 er nu kun ét bevaret i Orig., nemlig 615¹. Et andet Brev (6314) er afskrevet i et Haandskrift af Biskop Knuds Glosser til Jydske Lov. De øvrige kendes fra en Kopibog og Registraturer over Kapitlets Arkiv, om end enkelte af Brevene tillige have anden Steds (90 i en Afskr. i Flensborg Nicolai Kirke; 1228-29 i Registrum Christierni primi).

Arkivet kom senere i Hertug Hans den ældres Besiddelse, som det ses af en gennem Voss's Ekscerpter bevaret »Extract aus dem register aller und iglichen siegell und briue uff die gutter, so dem capittel zw Hadersleben zuehörig gewesen und itzo unser gnediger herr hertzog Johans zw Schlesswig Holstein etc. vom capittel uberkommen; gemacht den 18ten aprilis anno a partu salutifero 1564«². Udtrykkene her maa vel nærmest forstaas saaledes, at Voss har afskrevet en ham foreliggende »Extract aus dem register« og ikke selv gjort Uddrag af et ham foreliggende Register; men Ekstrakten omfatter i alt Fald kun 22 Breve, alle fra Tiden 1414-85 (heraf de 11 fra Tiden efter 1450). Og selv om der dengang formodentlig ikke har været noget ældre Brev af Kapitelsarkivet bevaret³, viser det sig, at Ekstraktens Liste ikke kan være fuldstændig, idet det ovennævnte

¹) Naar der blandt de nedfr. opførte Breve ogsaa forekommer det i Orig. bevarede 366, hører dette Brev som Orig. hjemme i Slesvig Bisps Arkiv, hvorimod en Afskrift af det findes i en i Haderslev Kapitel anlagt Kopibog. ²) RA. Voss's Ekscerpter Bd. LXX b, XIII e 9 a. ³) Listen i 1. Række IV. 54 kender i alt Fald ingen Orig. ældre end denne Listes Nr. 5379 (af Aar 1414), hvis da dette Brev er Kapitlets Arkiv.

eneste af Kapitlets Breve fra Tiden 1451-1513, som nu haves i Orig., nemlig 615, ikke er opført blandt Ekstraktens Breve¹. I øvrigt skal det nævnes, at dens Udtog i alt Fald for Tiden efter 1450 er trykte i Aarsberetn. fra Geheimearch. II, Till. S. 71-72 med Undtagelse af 2 (1292 og 2515), der kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra.

Under de Registreringsarbejder, som foretoges i Hertug Hans den ældres Arkiv efter hans Død i Anledning af Spørgsmaalet om Arven efter ham, nævner den kongelige Kancellisekretær Abel Berner: »Eine laden signirt: Hirin alle deß capittelß zu Haderschleben brieffe unnd sigell. Ist ein register darbey befunden, darin alle contenta in der laden specificiret, welchs Jorg Beier zu dem behueff zugestaldt, do hertogk Adolffen f. g. copiam dauon begheren wurde, daß ihr dieselbigen sollen gefolgtt werden. Sonsten seindt alle contenta in der laden den koninglichen rheten beuohlen unnd neben obgeschriebenen documenten inß cantzleyschap niedergesetztt, dauon die schlussell Marten Volckell, von Abell Berner vorsiegeltt, verwarhlich zugestaltt.«² I en anden Fortegnelse over Hertug Hans's Arkiv, som udtrykkelig angives at være affattet i 1586, nævnes »ein capsul, darinnen alle haderslebische capittelßbrieffe, an der zahl 149, befunden«, medens en vedlagt Fortegnelse over dem havde »numero 41«³. Men selvfølgelig maa det her anførte Tal af 149 Breve reduceres betydelig, naar det kun drejer sig om at udfinde Antallet af Breve for Tiden 1451-1513.

Af større Betydning for Kendskabet til Haderslev Kapitels Arkiv end den ovennævnte Ekstrakt af 1564 er det egentlige Haderslevregister eller Haderslevbogen, som det betegnes i nærværende Værks 1. Række, c: den nu tabte Brevbog, der omtales i 1. Række IV. 53 f. Det er formentlig den, der i den ovfr. nævnte Fortegnelse over Hertug Hans's Arkiv af 1586 kaldes: »Ein allt in weiß pergamin eingebunden buch intitultirt: Registrum capituli et ecclesie Haderslebiens. ab anno 1460«⁴. Men at Aarstallet

¹) Ogsaa mange andre af de nedfr. nævnte Breve mangler i Ekstrakten; og det synes i Betragtning af, hvad der straks herefter anføres til Arkivets Historie i 1580'erne, lidet troligt, at alle saadanne Breve skulde være gaaet tabt i Origg. før 1564. ²) RA. Pkr. til Rigsarkivets Hist., Pk. »Hansborg«, Hæfte »Verzeichnuß der von gottsäligen hertzogen Johansen etc. in der Hansburgischen cantzley nachgelassenen brieffe unnd documenten« Bl. 3 b. ³) RA. samme Pk., Hæfte »Communia. Gemeine brieffe unnd hendell, alß von gottsäligen hertzogen Johansen f. g. in der cantzley zu Haderschleben nachgelassen« Bl. 25 b. ⁴) Det i den foregaaende Note anførte Hæfte Bl. 28 a.

1460, hvis det da er rigtig gengivet, ikke kan angaa Aarene for de i Brevbogen optagne Breve, vil fremgaa af, at Brevbogen er Kilden for et stort Antal af Kapitlets i nærværende Værks 1. Række gengivne Breve, saaledes allerede for et af Aar 1321 (med deri optagne Breve af Aarene 1311 og 1273). Men mulig betegner Aaret 1460 det Aar, da Bogen er anlagt, eller kun det tilfældige Aarstal for det Brev, der har faaet den første Plads i den.

Haderslevregistret er, som nævnt, nu forsvundet; men Langebek har i Aaret 1762 afskrevet en stor Del af dets Breve, medens ét Brev (3322), som ogsaa skal hidrøre fra Haderslevregistret, kun er nærværende Udgiver bekendt fra et Aftryk af A. L. J. Michelsen fra 1828¹. Dette behøver dog naturligvis ikke at betyde, at Kopibogen selv endnu eksisterede i 1828, idet Michelsens Kilde jo godt kan have været en Afskrift (af Langebek eller en anden), som nu kan være gaaet tabt eller i alt Fald ikke er kommen nærværende Udgiver for Øje.

En Overskrift i Kopibogen til et Brev af Aar 1473 (3376) er vel snarest skreven i Slesvig-Bispen Claus Wulfs Levetid, der døde 1481. I øvrigt kan der være Grund til at gøre opmærksom paa, at medens de Bøger over retslige Dokumenter, som middelalderlige gejstlige Institutioner har anlagt, som Regel kun indeholder de til vedkommende Institution indgaaede Dokumenter, er Forholdet et andet for Haderslevregistrets Vedkommende; dette har nemlig øjensynlig tillige omfattet et ikke ubetydeligt Antal af udgaaende Breve.

I Voss's Ekscerpter finder man endvidere et samlet Stykke »Ex registro capituli et ecclesie Hadersleb. sive ex reg. no. 2«², der i det væsentlige er trykt i Aarsberetn. fra Geheimearch. II, Till. S. 68-70. Stykket maa anses for forskelligt fra det ovennævnte Haderslevregister, men er for den paa det anførte Sted trykte Dels Vedkommende ingen egentlig Brevregistratur. Af en noget anden Karakter er derimod de fra den samme, nu tabte Kilde hentede Brevudtog 91 1292 5179 5262 og 9496³, der ligeledes findes

¹) Derimod er det formentlig med Urette, at Brevene 91 1292 5179 5262 og 9496 (det sidste dog med Tvivl) ovfr. under de enkelte Numre er antagne afskrevne i Haderslevregistret; jfr. straks herefter S. 78 f. ²) RA. Voss's Ekscerpter Bd. VII Bl. 5 a-6 b. ³) Kilden for dette sidste Brev er i Udgaven ovfr. angiven ligesom hos Voss: »Ex registro capit. et eccles. Hadersleb. sive ex reg. no. 2«, og den samme Kilde angiver Voss selv ogsaa for de 4 andre Breve; det er da mindre korrekt, naar dette i Udgaven ovfr. for de 4 Breves Vedkommende kun er gengivet ved »Haderslevregistret«.

i Voss's Ekscerpter, men paa andre Steder end den nysnævnte, i Aarsberetn. fra Geheimearch. trykte Del og overhovedet ikke er trykte paa dette sidste Sted. Det maa beklages, at ogsaa vort Kendskab til dette registrum no. 2 er saa mangelfuldt; dette mangelfulde Kendskab har medført, at de ovennævnte 5 Brevudtog ovfr. under de enkelte Numre (formentlig med Urette) er antagne for at være hentede fra det egentlige Haderslevregister.

Pavebreve: 615 4597.

Kongelige Privilegier: 1228-29.

Breve af Slesvig Bisp: 90 (med Tilføj.) (med Haderslev Kapitel som Medudsteder) 1374 3376.

Adkomstbreve: Haderslev: 736 4211. — Landgods: 37 685,87-88 1291 1318 1609 2386 2504 4094 5179 5262.

Ikke udleveret Mageskiftebrev udstedt af Kapitlet: 1292.

Forskelligt: 5669 6314 9496.

Udgaaede Breve indførte i Haderslevregistret (eller i det ovennævnte registrum no. 2): 91 366 (bevaret i Orig. i Slesvig Bisps Arkiv) 404 (den nu tabte Orig. har rimeligvis ligeledes været i Slesvig Bisps Arkiv) 1364-65 1742,99 1849,52,71 2515 3322.

KØBENHAVNS UNIVERSITET.

Om Universitetets Arkivs Historie i Almindelighed henvises til Victor Petersen, Universitetets Arkiv gennem Tiderne (i Ex bibliotheca universitatis Hafniensis S. 65-118).

Universitetet fik i 1561 ved Mageskifte med Kronen overdraget Roskilde Claræ Kloster i Stedet for Knardrup Kloster¹. Det har utvivlsomt været ved denne Lejlighed, at ogsaa Roskilde-Klostrets Arkiv kom til Universitetet, og over de 2 saaledes forenede Arkiver affattedes en Del Aar senere en Registratur, der dog nu kun kendes i en ufuldstændig Afskr. af Arne Magnusson. Ifølge en Indførsel i den nedfr. nævnte Registratur over Universitetsarkivet af 1633 var den ældre Registratur forfattet 1586², og det samme Affattelsesaar angives i en Notits af Arne Magnusson, der nu formentlig er forsvunden og i alt Fald kun er paatruffen i Afskr.; men Registraturen maa dog i saa Fald have faaet nogle senere Tilføjelser³. Uheldigvis er Arne Magnussons Afskr. af Registraturen ikke blot ufuldstændig, men ogsaa splittet ad paa 2 forskellige Steder, nemlig i AM. 4 to 1050, Afsnit IX, og i samme Saml. 4 to 911 Bl. 15 a-24 a⁴. Den førstnævnte Del af hans Afskr. er trykt i ÆA. V. 565-601; men den sidstnævnte Del var dengang ikke Udgiveren bekendt og blev ikke trykt, og der blev kun i ÆA. V. 1293 f. som en Tilføjelse meddelt en Oplysning om Haandskriftet Kall Fol. 149, der har vist sig at indeholde en noget forkortet Afskr. af Arne Magnussons Afskr. baade i AM. 4 to 1050 og 911. AM. 4 to 911 har dog ikke mange Breve før 1514, nemlig 3 Breve af Roskilde Claræ Klosters Arkiv, der alle er før 1450 (Bl. 15 b, 20 a og b)

---

¹) Rørdam, Kbhvns Univ. Hist. IV Nr. 121, jfr. Nr. 118 og II. 47-50. ²) ÆA. V. 562-63; se ogsaa AM. 4 to 911 Bl. 18 a. ³) Kall Fol. 149 Bl. 87 b (trykt ÆA. V. 1294). Jfr. ÆA. V. 563. ⁴) I Ex bibliotheca universitatis Hafniensis S. 74 opfattes den i det sidste Haandskr. indeholdte Registratur urigtig som affattet i 18. Aarh.

og et ganske vist noget større Antal Breve fra Universitetets Arkiv; de Breve fra det sidstnævnte Arkiv, for hvilke der i nærværende Udgave er fundet Grund til at citere AM. 4to 911, er: 4541 2045,67 8627,33 11958 7011. Men i øvrigt er der i den samlede Registratur anført enkelte Breve, som fra først af hverken har tilhørt Roskilde Claræ Klosters eller Universitetets Arkiv; og om et enkelt af disse Breve er det vanskeligt at forklare, hvorledes det er kommet til Universitetet¹.

Den ovennævnte forkortede Afskr. af Arne Magnussons Afskr. findes i (det i den nyeste Tid folierede Haandskr.) Kall Fol. 149 Bl. 84 a-87 b, 93 a, 94 a-98 b, 105 a-106 b og 110 a-113 a, dog saaledes at den begynder Bl. 93 a, medens Bl. 84 a-87 b udgør dens Slutning. Denne Afskr. er skreven med C. F. Wadskiærs Haand; og efter den Orden, hvori den meddeler Brevudtogene, maa det antages, at Bladene i Arne Magnussons Afskr. dengang fulgte efter hinanden i følgende Orden: Titelbladet til AM. 4to 1050 IX; AM. 4to 911 Bl. 16-19, 15, 20-24; AM. 4to 1050 IX Bl. 1-11, 16-17, 12-15 og 18-20.

I 1633 affattedes paa ny en Registratur over Universitetets Arkiv, i hvilken Roskilde Claræ Klosters Breve dog kun nævnes ganske summarisk². Denne Registratur er endnu bevaret og findes i Konsistoriums Arkiv Nr. 201, men er ikke trykt³.

Ved det samme Nr. 201 af Konsistoriums Arkiv findes som Nr. 201 a (»Ældre Fortegnelser over Universitetets Dokumenter«) bl. a. et Par Folioark, der er skrevne med Hænder fra 18. Aarh., og paa hvilke der ogsaa nævnes Breve ældre end Aar 1514 hørende til Universitetets Arkiv; det ene Ark begynder: »Peder Franzens og Jacob Adzersens Skiøde«, det andet: »Chirstine Bølles Skiøde til Mogens Giøde«.

Ogsaa Additam. Fol. 102 indeholder en Fortegnelse (for en stor Del med Grams Haand) over Breve i Konsistoriums Arkiv.

Universitetsarkivet har i Tidens Løb lidt betydelige Tab. Adskillige af Brevene kendes nu kun i Afskrift, men til Gengæld jævnlig i et ret betydeligt Antal Afskrifter⁴, hvilket sidste særlig gælder de ældste til Universitetet udstedte Kongebreve. Andre af dets Breve er afskrevne i et Hæfte i Konsistoriums Arkiv Pk. 161 samt i Gl. kgl. Saml. Fol. 727. Atter andre Breve

¹) Jfr. nærmere ÆA. V. 562. ²) Se ÆA. V. 562. ³) Et i det 18. Aarh. gjort kort Uddrag af den haves i Additam. 4to 631. ⁴) En Række saadanne citeres under 4294.

haves kun i Udtog i Registraturerne over Arkivet; og endnu andre Dele af dette (bl. a. saadanne, der ikke er egentlige Diplomer, men foreligger som Haandskrifter) kan nu findes i Bibliotekernes Haandskriftsamlinger (saaledes 4520 og 8420, der udgør Additam. 4to 299, som bl. a. har været ejet af Jens Rosenkrantz, og 12876, der er Gl. kgl. Saml. 4to 3199)¹.

Pavebrev: 3637 (med Tilføj.).

Kongebreve (herunder nogle Adkomstbreve) og Brev af den udvalgte Konge: 4294 4541 4709 5023 7013 7163-64 8594.

Breve af Ærkebisp: 4298 4521; af Roskilde Bisp: 4310.

Statuter for Universitetet: 4520 8420; for det juridiske Fakultet: 12876.

Adkomstbreve: Jacobi Alter i Københavns Vor Frue Kirke: 11922. — Margrethæ Alter sstds.²: 8355 9498; se videre nedfr. under Hæfte i Konsistoriums Arkiv Pk. 161. — Olavi Alter sstds.³ (oprindelig Københavns Kapitels Arkiv): 4929 7208. — Forskelligt Gods: 2532 2701(?) 3768 4306 5145 8195-96 8330 12138. — Gods, der oprindelig (formentlig ell. afgjort) har tilhørt Roskilde Kapitel: 7454 9008 11235,60-61.

Lejebrev udstedt af Roskilde Bisp og Kapitel og senere kommet til Universitetets Arkiv: 7541 s.

Lejebrev udstedt af (og vel tilbagegivet til) Københavns Kapitel (senere til Universitetets Arkiv): 6802.

Gavebrev paa Smykker (oprindelig Københavns Kapitels Arkiv): 11951.

Om et Hæfte i Konsistoriums Arkiv Pk. 161 se ovfr. S. 48. Da det Alter (Margrethæ Alter i Københavns Vor Frue Kirke), som Hæftets Breve angaar, 1497 Marts 6 blev overdraget til Universitetet, maa det formodes, at de af Hæftets Breve, der falder efter denne Dag, straks er kommet til Universitetets Arkiv⁴. Det er:

Kongeligt Beskærmelsesbrev for Alterets Indehaver: 8686.

Adkomstbreve: 8586 8671.

Haandskriftet Gl. kgl. Saml. Fol. 727 bestaar af 2 Bind, der er afskrevne af Jon Mortensen, men mulig paa Foranledning af Gram og i alt Fald paa en Tid, da denne endnu levede, idet hans Haand forekommer ret jævnlig i Overskrifterne til Haandskriftets enkelte Afsnit. Det indeholder en lang Række Breve fra det 15. til det 17. (og for et Par ganske enkelte Breves Ved-

¹) Sammenlign ogsaa ÆA. V. 601 Note 1.   ²) Jfr. AM. 4to 911 Bl. 17 b.

³) Jfr. sstds.   ⁴) Jfr. dog Rørdam, Kbhvns Kirker S. 173.

kommende det 18.) Aarh.; de bestaar, naar Haandskriftet ses som Helhed, især af Lejebreve eller Genbreve paa Leje, og man kan formentlig gaa ud fra, at alle de afskrevne Breve har tilhørt Universitetets Arkiv, dengang Afskrifterne blev tagne. Hvad Brevene for Tiden 1451-1513 angaar, er de fleste dog rene Adkomstbreve (og kun nogle enkelte er Lejebreve eller Genbrev paa Leje), og adskillige af dem er oprindelig udstedte til Københavns Kapitel. Men da man, som nævnt, formentlig kan antage, at alle de afskrevne Breve senere er havnede i Universitetets Arkiv, da endvidere det samme ogsaa ad anden Vej kan paa-vises for flere af de tidligere til Københavns Kapitels Arkiv hørende Breve (2045,67 11958), og da det arkivalske Forhold kan kompliceres saaledes, at et Brev (7011) ganske vist er Fundats for et Alter i Frue Kirke, men saaledes at dette Alter skal betjenes af en Mester »in studio«¹, er alle de Breve, som Haandskriftet indeholder for Tiden 1451-1513, opførte her paa dette Sted uden Hensyn til, hvem der er den oprindelige Modtager (medens der ovfr. S. 48 under Københavns Kapitel kun er opført saadanne Breve, som med Rimelighed kan antages oprindelig at have været i dettes Arkiv).

Adkomstbreve: 2045,67 4167,71 4312 6680 7011 8627,33 11958 12143 12234.

Genbrev til Kapitlet paa Leje: 10409.

Lejebreve, vel senere tilbagegivne (til Kapitlet): 11269 11466.

---

¹) Derimod er der i Haandskriftet kun 2 af Brevene fra 1451-1513, der er udstedte direkte til Universitetet, nemlig 8627 og 8633.

KLOSTRE.

I den her nedfr. meddelte Oversigt er medtagne Roskilde Agnete og Claræ Klostre, men i øvrigt ikke Dominikaner- og Franciskanerklostre og heller ikke Helligaandsklostre, Helligaandshuse og Hospitaler; disse maa alle søges under vedkommende Købstad.

Lunde Stift.

Aas.

Se 1. Række IV. 55. Enkelte Adkomstbreve kendes: 2 i Origg. i SvRA.: 6877 7119; og 3 i Udtog i »Specifikation«en og et beslægtet Haandskr. i SvRA.: 3604(?) 8597 12832.

Bosø.

Se 1. Række IV. 55 f. og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 66 f., bl. a. om en middelalderlig Brevbog, hvoraf kun enkelte Brudstykker er bevarede. I 1559 er der udgaaet Befaling til 2 Mænd om at begive sig til Bosø Kloster og registrere alle de Breve, der angaar Klostret og dets Gods¹; men hvis en saadan Registratur dengang er bleven affattet, er den i alt Fald uheldigvis ikke bevaret.

Det omfattende Arkiv, som engang fandtes i Klostret, brændte for den ganske overvejende Del paa Stockholm Slot i 1697², og det er yderst lidt deraf, som endnu haves i Origg.: fra Tiden 1451-1513 6 Breve i det svenske Rigsarkiv (1038 5374 5483 9022 9566³ 9611) og 1 i det danske (6448 3: et af Klostret udstedt Lejebrev, der maa antages senere at være tilbagegivet til det). Fra den ovfr. nævnte gamle Brevbog kendes 2 Breve: 3728 12690, men intet af dem i dets fulde Ordlyd. Alle de øvrige neden-

¹) Kanc. Brevbøger 1556-1560 S. 309. ²) Weibull, Bibliotek och arkiv S. 80.

³) Dette Brev er dog uden Spor af Segl.

nævnte Breve haves kun i korte Udtog fra 17. Aarh., især i »Specifikation«en i SvRA. (og her for største Delen i de Afdelinger, der betegnes: »Specification uppå dhe breef till Bosiö samt åthskillige fleere andra closter tilhörige finnas« og »Bosiö samt åtskillige fleere andre closters tillhörige breef och skriffter«), men ogsaa i 2 andre Fortegnelser i SvRA., der benævnes B 30 og E 102 a (jfr. ovfr. S. 34 f.).

Pavebrev: 4960 (i 8183).

Kongelige Privilegier: 1024 5826.

Brev af Kardinal Raimund: 9679.

Ærkebispebreve (om Bispetiende og Aflad): 250 3596 6473.

Afladsbrev: 6147.

Broderskabsbreve af Klostre: 1038 4868 5374.

Breve om Strid om Lejestad Mark: 7135 7346 7540 9554,63-64,66 9611-12,14 9754-58 9837 12729.

Adkomstbreve: Lund: 5483,86. — Landgods: 174 266 777 1585,92 1715 2960 3728 4766 5120 8687 8854 11087 12690(?) 12874.

Genbreve paa Leje: 1108 1696(?) 1855(?) 2384 2745 3826(?) 4924 7343 7964 9062(?) 10331 10603(?),42,64.

Lejebreve udstedte af Klostret og formentlig senere tilbagegivne: 1107 2821 4004 4934 6448 9946 12306.

Forskelligt: 5859 8809 9022 10560 12308(?).

Bækkeskov.

Se 1. Række IV. 56 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 69. C. 1539 fik Abbeden kongelig Befaling om at henlægge Klostrets Breve under Forsegling¹. Og senere i 16. Aarh. er der flere Gange Tale om en Registrering af Breve paa Bækkeskov²; men nogen Registratur over Klostrets Arkiv er i alt Fald ikke bevaret.

Et enkelt Brev (et Adkomstbrev), som ikke er udstedt til Klostret, kom senere en Tid til dets Arkiv, men gik derefter over i andres Hænder og er derved bevaret: 11509. Et Par Breve af Klostrets Arkiv har i sin Tid tilhørt Jens Rosenkrantz; de er nu tabte, men afskrevne i Bartholins Collectanea: 9426 (hvori 9375) 11227 12881. Et andet Brev kendes fra en Afskr. i Lyngbygaard Godsarkiv: 2707; men de faa andre Breve, der

¹) Danske Mag. 3. R. VI. 281. Den noget uklare Ordlyd maa formentlig forstaaes bl. a. som angivet. ²) Kanc. Brevbøger 1561-1565 S. 203 f., 1588-1592 S. 354, 910, 1593-1596 S. 1 osv.

nævnes nedfr., haves kun i Udtog (bl. a. i Herredagsdombøger), om end et enkelt af dem (6108) formentlig er identisk med et Brev, der er bevaret i Orig. i et andet Eksemplar.

Vidisse af paveligt Privilegium: 9426 (hvori 9375).

Breve om Forholdet mellem Abbeden og Personer i Klostret: 11227 12881.

Adkomstbreve: 2707 4131 6108 9971 11509 (det sidste ikke umiddelbart for Klostret; jfr. ovfr.).

Børringe.

Se 1. Række IV. 55. Et kongeligt Privilegium haves i en af Kong Hans til Søren Norby udstedt Stadfæstelse, der kun kendes i en Afskr. i SvRA.: 548 (i 12613). Et Brev af Ærkebispens vedrørende Forandring af Klostrets Orden har vel ogsaa hørt til Klostrets Arkiv; det haves kun i et Udtog i »Specifikation«en: 740.

Dalby.

Se 1. Række IV. 56. 3 kongelige Missiver stiledede til Provsten haves i Origg. i RA.: 10748 11411 12153; de er sagtens bevarede med Anders Billes Arkiv, idet denne senere havde Klostret i Forlening.

Herrisvad.

Se 1. Række IV. 55. Et Brev fra Abbeden i Sorø til Abbeden i Herrisvad, der findes i Orig. i RA., har vel hørt til det sidstnævnte Klosters Arkiv: 3278.

Landskrone Carmeliterkloster (Vor Frue Kloster).

Et Genbrev til Klostret paa Leje haves i Udtog i »Specifikation«en i SvRA.: 2646. Et Gavebrev til Klostret kendes derimod kun i en Afskr. i Giverens (Stig Olufssøn Krognos's Enkes) Arkiv i RA.: 5276.

Lunds Allehelgens Kloster.

Se 1. Række IV. 56 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 64 f. En ret summarisk Registratur, der er affattet i Aaret 1559 paa Foranledning af Mogens Gyldenstjerne, som havde faaet Klostret i Forlening i 1558, findes i RA. og er trykt i ÆA. V. 553 (555)-58.

2 Adkomstbreve for Klostret haves i Origg., det ene paa Gaunø og det andet i RA.: 7461 7624. Et 3. Adkomstbrev findes i Afskr. i RA.: 234, og et 4. (der er udstedt af Abbeden) i Udtog i »Specifikation«en i SvRA.: 10458.

Lunds Peders Kloster.

Se 1. Række IV. 56. I 1605 paalagde Kongen 2 Mænd at registrere Indholdet af en gammel Kiste med Breve, der stod i Klostret¹; men om det er sket, vides ikke.

Af 2 Ærkebispbreve har det ene (et Beskærmelsesbrev m. m.) været i Konsistoriums Arkiv og findes nu i Orig. i AM.: 10762; det andet (et Brev om Jomfruernes aarlige Rente) haves i SvRA., men kun i en Afskr. (der vel har været Klosters Arkiv): 11144.

Tommerup.

Se 1. Række IV. 56 f. og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 68 f., bl. a. om 2 i det 16. Aarh. affattede og i ÆA. IV. 365 (367)-82 trykte Registraturer over Klosterarkivet, af hvilke den ene dog kun er bevaret i et Brudstykke. Af de i Registraturerne opførte Breve er for Tiden 1451-1513 omtrent Halvdelen tabte; de findes anførte i Udgaven ovfr. bag Aarene 1452, 1466, 1470, 1471, 1474, 1478, 1490, 1491, 1492, 1493, 1497, 1498, 1499, 1500, 1502, 1503, 1507, 1511 og i 7. Bd. S. 431. Men mange af Brevene er dog endnu bevarede, og disse findes for Tiden 1451-1513 næsten alle i det danske Rigsarkiv; kun 7400 findes i det svenske, og 5755 har forvildet sig til det norske. De bevarede Breve er følgende:

Kongeligt Privilegium: 5869.

Ærkebispbrev om Anneksion af en Kirke: 3584.

Adkomstbreve (og Breve i Retstrætter): Tommerup By: 7832 11748.

— Ystad: 7184. — Landgods: 727 5755 6739 6889-90 6916 7335,44 7400,31 7682 8264 8357 8600 (kun i Afskr.) 8754 8934 9619 12821.

Genbrev paa Leje: 7834.

Vidner om Overgreb fra Ærkebisp og om Rettighed for Klostret: 9570-71.

Torkø.

2 Afladsbreve for St. Claræ Kapel paa Torkø ejedes senere af Klevenfeldt og er fra ham komne til RA.: 2310 5720. Et

¹) Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 292. Jfr. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 66.

Adkomstbrev (et kongeligt Gavebrev og Stadfæstelse af en Privatmands Gave) for Torkø Franciskanerkloster har været ejet af Holger Parsberg og Jens Rosenkrantz og findes nu i Orig. i AM.: 7825.

Roskilde Stift.

Antvorskov.

Se 1. Række IV. 57 f., bl. a. om en i 1607 paa Grundlag af en ældre Fortegnelse nedskreven Registratur, der er trykt i ÆA. IV. 57 (61)-274¹. Næsten alle de i denne Registratur anførte Breve er nu tabte i Origg., og det er heller ikke mange af Brevene, der kendes i Afskr. Men som nærværende Værks Udgiver anden Steds² har gjort opmærksom paa, maa det være Brevene i denne i 1607 nedskrevne Registratur, der har været Kilden for en Række Seglafbildninger, som findes i Niels Krags nu i RA. opbevarede Vaabenbog. Denne Niels Krag var meget personalhistorisk interesseret og var i 1607 øverste Sekretær i Danske Kancelli; og det kan anses for givet, at han paa en eller anden Maade er bleven opmærksom paa de originale Segl og saa har benyttet dem til sin Vaabenbog.

Som nævnt, er det kun meget faa af Registraturens Breve, der nu er bevarede i Origg. Fra 1451-1513 kendes kun 5: et Brev (2579) er øjensynlig i gammel Tid (senest i 2. Halvdel af 16. Aarh.) blevet overført fra Klosterarkivet til Kongens Arkiv i snevrere Forstand; 2 Breve (6 og 8375) findes nu i AM.; et (4071) var kommet til Danske Selskab, og et (5622) har tilhørt Klevenfeldt, der mærkelig nok havde faaet det fra Kærgaardsholm Godsarkiv, skønt Brevet drejer sig om sjællandsk Gods³.

Af de Breve, som nu kun kendes i Afskrifter, er der nogle (3342 4542 9560 11494 11917), som er afskrevne (eller ekscerperet) enten af Peder Hanssøn Resen selv eller dog i et Par af hans Haandskrifter. Andre (1638 1872 (hvori 1640) 2291 4936) har været ejede af Jens Rosenkrantz og er afskrevne i Bartholins Collectanea af Arne Magnusson; et Brev (1603) ejedes af Arne Magnusson selv; et Par (2481 7436 10404) maa antages at have

¹) Om Arkivet i 1577 se Kanc. Brevbøger 1576-1579 S. 244; om Breve i Arkivet vedrørende Rügen se sstds. 1609-1615 S. 276, 628. ²) Personalhist. Tidsskr. 9. R. II. 13 f. ³) Derimod er det usikkert, om det er rigtigt, naar det ligeledes i Orig. bevarede Brev 7861 i Rigsarkivet er blevet antaget for at stamme fra Antvorskovs Arkiv.

været ejede af Jens Rosenvinge og blev afskrevne af eller for Gram; og nogle kendes kun fra Udtog i Herredags- og lignende Dombøger.

Endnu kan det nævnes, at ogsaa et Brev som 9631, der efter sin Form skulde antages at have været Ribe St. Hans Klosters Arkiv, maaske straks er kommet til Antvorskov. I alt Fald er ogsaa dette Brev optaget i Antvorskov-Registraturen, og det har delt Skæbne med de ovennævnte nu tabte Breve, der har været ejede af Jens Rosenkrantz og er afskrevne af Arne Magnusson i Bartholins Collectanea. Det kan tilføjes, at Antvorskov-Registraturen ogsaa indeholder en Del Breve, som i Virkeligheden er Viborg St. Hans Klosters Arkiv; de findes i Aftrykket i ÆA. IV. 268-74.

Kongebreve: 2579 (Gave af Kirke paa Öland til St. Hans Orden; senere i Kongens Arkiv) 3342 (Stadfæstelse af pavelige Privilegier) 4542 (Gave af Ribe St. Nicolai Kloster til St. Hans Orden) 9560 (Privilegium) 9631 (Afgørelse af Strid mellem St. Nicolai og St. Hans Klostre i Ribe).

Genbrev af Dronning Dorothea paa Forlening af en Sø: 6180.

Kvitteringer og andre Breve vedrørende Priorens Forhold til Ordenen: 1603,38,40 (i 1872) 2291 4936.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 2481 3174 5622 7288-91 8375 10404 11494 (hvori 1. Række Nr. 1851) 11917 (hvori 1. Række Nr. 2214 og 400) 12000. — Fynsk Landgods: 6 4071.

Forskelligt: 7436.

Jfr. endvidere Roskilde Bisp 12614.

Esrom.

Se 1. Række IV. 58. Det er kun meget faa af Klosters Breve, der kendes anden Steds fra end fra den i 1. Række (anf. St.) og her nedfr. omtalte Brevbog Codex Esromensis¹.

En Vidisse af en Oversættelse af et paveligt Privilegium for Cistercienserne i Almindelighed (7565) har mulig tilhørt Esrom Klosters Arkiv; den kom i 1929 fra det svenske Rigsarkiv til det danske. Et til Klosteret givet Vidne om Forfølgning af Vold i Birk (9151) kendes i en Afskr. af en til et andet Kloster givet Vidisse. Et Adkomstbrev, der mulig har tilhørt Klosterarkivet, kendes fra Udtog i Registraturer i SvRA. (2739); et andet findes i Orig. i AM. (3201), og et tredie var i GA. allerede i C. E. Voss's

¹) Dette Haandskrift (Donatio variorum 4to 140) er en Gave fra Grev Christian Rantzau i 1731.

Tid (4907). Derimod har 2 andre Adkomstbreve (11372-73) øjensynlig kun i kort Tid været i Klosterarkivet, idet de maa antages at være tilbagegivne til Giverens eller hans Slægts Arkiv og derefter i lang Tid at have været opbevarede paa Vidtsköfle; det første af disse Breve kom senere til det danske Gehejmearkiv (indleveret dertil af Høegh-Guldberg i 1781), og det andet til det svenske Rigsarkiv. Og endelig anføres et til Klostret udstedt Genbrev paa Leje i et Register af 1582 over Breve, der fandtes paa Gaarden Birkholm (7541)¹.

I Forhold til de her nævnte Breve er det et betydelig større Antal, der kendes fra Brevbogen Codex Esromensis. I denne findes følgende Breve fra Tiden 1451-1513 (et »S.« i Listen nedfr. henviser til Sidetallet i O. Nielsens Udgave af Haandskriftet):

Pavebrev for Cistercienserordenen i Almindelighed: S. 277 (i Vidisse S. 276).

Kongebreve: S. 81, 85, 84, 140, 145. (Jfr. ogsaa under Adkomstbreve.)

Breve af Lunde Ærkebisp (Vidisser af Breve før 1450): S. 49, 52, (50).

Adkomstbreve: Helsingborg: S. 260, 261, 262. — Helsingør: S. 253, 253, 254, 255, 256, 257. — København: S. 241, 243, 234, 235, 242, 244 (= 4907), 247, 236, 237, 238, 239. — Slangerup: S. 263. — Søborg: S. 251, 250, 252, 251. — Skaansk Landgods: S. 144. — Sjællandsk Landgods: S. 136, 138, 139, 180, 141, 142, 200, 143, 201, 205, 202, 203, 215, 206, 209, 211, 212, 181, 183, 182, 214, 206, 204, 208, 217, 220², 185, 187, 217.

Genbrev paa Leje: S. 173.

Attest om Haandskriftets Nøjagtighed: S. V.

Gaunø.

Se 1. Række IV. 58. Et Afladsbrev (eller Broderskabsbrev) udstedt af Maribo Kloster nævnes i et Udtog af Hamsfort: 1236. — Om det nuværende Arkiv paa Gaunø se nedfr. under Godsarkiver.

Helsingør Carmeliterkloster (Vor Frue Kloster).

Se 1. Række IV. 85. En kongelig Bevilling paa Bygning af en Mølle, der maa antages at være givet dette Kloster, haves i

¹) Derimod hidrører et i Orig. bevaret paveligt Afladsbrev for et af Johan Oxe i Klostret stiftet Alter (6260) vel snarere fra Johan Oxes end fra Klostrets Arkiv. ²) Haandskriftets Bl. 171 a, indeholdende Slutningen af det paa Udgavens S. 217 begyndende Brev (Nr. 204) og Begyndelsen af det paa S. 220 begyndende Brev, findes i Faksimile (med Transskription) i Palæografisk Atlas, Dansk Afdel., XLIV (jfr. 1. Række IV. 58).

daarlige Afskrifter fra 18. Aarh.: 12616. 2 Adkomstbreve, det ene paa sjællandsk Landgoods, det andet paa Gods i København, fandtes i GA. allerede i C. E. Voss's Tid: 2560 7158.

Knardrup.

Se 1. Række IV. 57. 4 Breve (3 Adkomstbreve og 1 Genbrev paa Leje) kom i 1513 til Københavns Petri Kirkes Arkiv og er bevarede med dette: 1331 6353 12974; 8748. Af 2 andre Adkomstbreve kendes det ene (6680) kun i Afskrifter fra 18. Aarh., hvorimod et Brudstykke af det andet (9578) er bevaret i Orig. og fandtes i GA. allerede i C. E. Voss's Tid.

Næstved Peders Kloster.

Se Skovkloster.

Præstø Antonii Kloster.

Et Par Adkomstbreve findes i RA.; det ene (4994) var der allerede i C. E. Voss's Tid; men 2 andre (7510 og 12989) er kun ufuldstændig bevarede og har været brugte til Hæfteremme om Haandskrifter.

Ringsted Bents Kloster.

Se 1. Række IV. 59. Der kendes ingen Breve af Klosters Arkiv fra Tiden 1451-1513.

Roskilde Agnete Kloster.

Se 1. Række IV. 59 f., bl. a. om en i 1575 affattet og i ÆA. IV. 275 (277)-90 trykt Registratur over Arkivet. Denne Registratur er i sin Begyndelse skreven med en Haand, der er ganske den samme som den, der har skrevet det ovfr. S. 39 omtalte Koncept-Brudstykke af en Alling-Kloster-Registratur og altsaa tilhører Kancellisekretæren Jacob Vind; efterhaanden antager Haanden i Roskilde-Kloster-Registraturen i betydelig højere Grad Karakteren af en Renskrift, men der kan formentlig ikke være Tvivl om, at den største Del af denne Registratur er skreven med Jacob Vinds Haand. En anden Del af Agnete-Kloster-Registraturen er derimod skreven med en Haand, der er omtalt ovfr. S. 53 under Viborg Bisps Arkiv; og en tredje Del af den (det meste af dens Bl. 10 a-b og dens Bl. 13 a) er skreven med en Kancellihaand, der findes f. Eks. i RA. Skaanske Reg. 1 Bl. 101 a-122 a og Skaanske Tegn. 1 Bl. 51 a-61 b og 77 b-90 b.

Roskilde-Klostrets Arkiv fandtes i 1575 i Roskilde, men er ikke længe efter ført til København og henstod ifølge en i Tiden 1589-96 affattet Registratur, der er trykt i Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 227-30 og i ÆA. V. 63-70, dengang i en gammel Kiste uden for Kancelliet. Paa Bartholins Tid fandtes i alt Fald mange af Klostrets Breve i Danske Kancellis Arkiv¹; men de fleste af disse for ham afskrevne Breve er nu gaaet tabt. I 1782² blev en Del til Klosterarkivet hørende Breve afgivne fra KB. til den Arnamagnæanske Kommission; de anbragtes i den Arnamagnæanske Samling af danske Diplomer, Supplementet, men afleveredes i 1922 til RA., hvor en betydelig Del af Arkivet i Forvejen fandtes³. Blandt disse saaledes afleverede Breve var der imidlertid kun ét af Agnete-Klostrets Arkiv fra Tiden 1451-1513, nemlig 196⁴; og hvorvidt et andet Brev (355), der fandtes og endnu findes paa et andet Sted i den Arnamagnæanske Diplom-samling, har tilhørt Klosterarkivet, er usikkert.

Registraturen af 1575 opfører kun ganske faa (3) Breve af Klosterarkivet fra Tiden 1451-1513, og disse er alle 3 bevarede i Origg. I det hele omfatter Klosterarkivet ogsaa uden for Registraturen kun et forholdsvis ubetydeligt Antal Breve fra Tiden 1451-1513, naar man sammenligner dette Antal med, hvad der er kendt før 1450. De in extenso kendte Breve fra 1451-1513 er følgende:

Afladsbreve af pavelige Legater for Nonnerne: 3729 9667; — af Roskilde Bisp for dem, der gør vel mod Klosteret eller besøger Klosterkirken: 196 10904.

Brev af Roskilde Bisp om Forsvar over Klostergodset og om Observans: 11017.

Broderskabsbrev af Maribo Kloster: 6035.

Adkomstbreve: Roskilde: 7187 12213. — Sjællandsk Landgods: 414 12192.

Genbreve paa (eventuel) Leje: 5392-93 12270 (med Koncept 12264) 12459.

Kvittering: 10905.

Forskelligt: 350 (?) 355 (?).

Roskilde Claræ Kloster.

Se 1. Række IV. 61. Om Klostrets og dets Arkivs Forhold til Universitetet og dets Arkiv se ovfr. S. 80 f. Da Bartholin lod

¹) Se Bartholins Collectanea H S. 919. ²) Árni Magnússon's levned og skrifter I (Kbhvn 1930) I. 185, 192 har urigtig 1772, men S. 146: 1782. ³) Jfr. Rigsarkivets Journal 1922 Nr. 315. ⁴) Og desuden et Brev af Roskilde Frue Klosters Arkiv (853).

afskrive en Del af Klosters Breve, var de endnu i Konsistoriums Arkiv¹. Men i 1716 laante Arne Magnusson af Konsistorium »een skuffe af det grønne skab neder ved døren med 390 gamle breve (enten alle, eller de fleeste om St. Claræ Kloster) de fleeste deraf skrefne paa pergament, og nogle paa papiir«; og dette Laan er aldrig blevet berigtiget, idet Brevene kom ind i den Arnamagnæanske Samling og findes dér endnu².

Brev af Minoriternes Generalminister: 8381.

Afladsbreve (af Kardinaler, andre Udlændinge, nordiske Ærkebisper og Bisper; for Nonnerne eller for dem, der gør vel mod Klosteret eller besøger Klosterkirken): 478 1349 3726 5081 6540 8460 9660.

Brev af Roskilde Bisp: 11507.

Vidne om Klosters Ret til Bøder: 11469.

Adkomstbreve: Roskilde: 1711,13 3165. — Sjællandsk Landgods: 616 887 (i 2179) 1431 1815 2605 2917 3899 7238,46 9055(?). — Jydsk Landgods: 4482(?).

Genbreve paa Leje: 4869 6341 6883.

Lejebreve (senere tilbagegivet eller i Afskrifter): 1129 6252 10264 11105 13000.

Overdragelser fra Klosteret af Bønder (Brevene aldrig udleverede?): 11483 11921.

Kvitteringer: 696 (til Klosteret) 10897 (fra Klosteret; Afskrift).

Forskelligt: 6942.

Roskilde Frue Kloster.

Se 1. Række IV. 59. Nogle enkelte Breve fra Tiden 1451-1513 er bevarede. Et (4569) fandtes i 18. Aarh. i Danske Kancellis Arkiv og afgaves i 1848 fra Justitsministeriet til GA. De andre har været i AM. og er der endnu med Undtagelse af ét (853), der var blevet anbragt i Samlingens Supplement og i 1922 sammen med største Delen af dettes Breve afgaves til RA.³;

¹) Bartholins Collectanea K S. 90; jfr. Rørdam, Kjøbenhavns Univ. Hist. fra 1537 til 1621 II. 48. ²) Arne Magnusson, Embedsskrivelser og andre offentlige aktstykker udg. af Kr. Kålund (Kbhvn 1916) S. 591 f.; Birket Smith, Om Kjøbenhavns Universitetsbibliothek før 1728 S. 58. Et enkelt Brev er dog havnet i RA. (se ÆA. V. 569 Note 8), og et Par andre er kommet til Danske Selskab og med dettes Samlinger til RA. (anf. St. S. 573 Note 10, S. 582 Note 9, S. 584 Note 3). Om det i ÆA. V. 582 Note 9 nævnte Brev nogen Sinde har hørt til Klosterarkivet, er imidlertid tvivlsomt og det havde i alt Fald været i Arne Magnussons Besiddelse, før han laante Konsistoriums Breve i 1716 (se 1. Række I Nr. 488). ³) Jfr. ovfr. S. 92 med Note 4.

men af et af de paagældende Breve i AM. (9934) er det rigtignok kun nogle faa Ord, der nu er bevarede i Orig.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 216,65 853 4569.

Senere tilbagegivet Tilstaaelse af Klostret for Gods modtaget i Forvaring: 9934.

Skovkloster (Næstved Peders Kloster).

Se 1. Række IV. 58 f., bl. a. om den i 1528 affattede, paa Herlufsholm opbevarede og i SRD. IV. 335 (336)-406 aftrykte Registratur. Af Registraturens mange Breve kendes nu kun et ringe Antal in extenso; de fleste af disse findes i Origg. paa Herlufsholm, men et Par Origg. (6288 og 6536) er indkommet i AM., hvorimod det turde være tvivlsomt, om det i RA. bevarede Eksemplar af 4152 har hørt til Klosters Arkiv. Af Afskrifter af nu tabte Breve findes en enkelt (61) i Fyns Bispearkiv (det paagældende Gods var senere kommet til Roskilde Kapitel); andre Udtog og en enkelt Afskr. (3429 s, 3461 s, 3561 s, t, 3574 s) skyldes senere førte Processer, og én Afskr. (3724) er i dette Aarhundrede afgivet til RA. fra KB. Endelig haves et paveligt Afladsbrev (4587) i et omtrent samtidigt, kort Udtog i Klosters Obituarium.

Naar den nu forsvundne Del af Arkivet er gaaet tabt, kan ikke siges med Vished. Der haves dog i RA. ved Herlufsholm Skoles Regnskab for 1671 en »Herlofsholms goetzis besigtelse« af 1671, der paa Bl. 12 a-18 b indeholder en i 1671 optagen »Registering offuer Herlufsholmb nye och gamle breffue«; og denne Fortegnelse er ganske vist for den katolske Tids Vedkommende langt daarligere end Registraturen af 1528, men den anfører i alt Fald fra Tiden 1451-1513 ikke flere Breve end de endnu bevarede. I Tiden fra omtrent 1750 til 1851 opbevaredes Klosters Arkiv for en stor Del i Danske Kancellis Arkiv¹; og i

¹) Jfr. herom Grove i Aarb. f. nord. Oldkyndigh. 1890 S. 288-92. At de gamle Herlufsholm-Breve fandtes i Kancelliarkivet allerede 1750, fremgaar af en Fortegnelse, dateret 1750 Sept. 15, over en Del Herlufsholm tilhørende Dokumenter, som da var i Kancelliarkivet (Arkivet paa Herlufsholm, i en Pakke »Arkiv-Designationer —1930«); ligeledes findes paa Herlufsholm en Række Afskrifter af Brevene, som ogsaa er daterede 1750 Sept. 15 og attesterede af 2 Sekretærer i Danske Kancelli og Registratorer i Kancelliets Arkiv, i hvilket sidste Originalerne dengang siges at være »nedsat«. (Den af Grove, anf. St. S. 288 omtalte originale Fortegnelse af Aar 1718 findes ligeledes i den nysnævnte Pakke i Arkivet paa Herlufsholm; dog er Fortegnelsens Dag 27. Maj og ikke, som af Grove angivet, 27. Juni.)

Herlufsholms Arkiv findes endnu en Række Arkivdesignationer fra dette Tidsrum og delvis fra en tidligere Tid af det 18. Aarh. (samt et Par fra det 17. Aarh.)¹. Men heller ikke i disse Designationer anføres andre Breve fra 1451-1513 end de, som endnu haves i bedre Skikkelse; og Formodningen maa da nærmest være for, at de nu forsvundne Breve er gaaet tabt før 1671.

Paveligt Afladsbrev: 4587.

Adkomstbreve: Jord ved Næstved: 3077 6281 6593. — Roskilde: 61. — Sjællandsk Landgods: 3429 s,61 s 3561 s,t,74 s 4152 (?) 5538 s,51 s,63 s,71 s, 72 s 5621 s,92 s 5835 s 6279,88 6536 7170 b 8348 8875 9100 11289 12134.

Genbreve paa Leje: 1357 1704 3724 4633 5059 9036.

Slangerup Kloster.

Et Afladsbrev kendes i Udtog, der vistnok alle stammer fra Resens Atlas: 673.

Sorø.

Se 1. Række IV. 61 f. og Bemærkning her nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Bartholins Collectanea Bd. K S. 285-330. Det i 1. Række IV. 62 anførte Haandskrift Sorø Gavebog (Gl. kgl. Saml. 4 to 2485) nævner ingen Breve 1451-1513. Sorøbogen (AM. Fol. 290)² indeholder en original Autorisation af Ærkebisp Johannes (Jens Brostrup) af Lund, dateret 1494 Juni 22 ell. 23 (7688), hvorefter der i Haandskriftet følger Afskrifter dels af en Række Pavebreve, som vedrører Cistercienserordenen i Almindelighed og for Tiden 1451-1513 anføres nedfr. under Ordensarkiver, og dels af en Række Breve, som specielt angaar Sorø, og som for Tiden 1451-1513 er følgende:

Bl. 29 a 5568	Bl. 40 a 5774
- 34 b 6337	- 41 a 7508
- — 1435	- — 7470.

Alle de til Grund for disse 6 Breve liggende Origg. er tabte. Haandskriftet AM. Fol. 291, som er nævnt i 1. Række IV. 62, har for nærværende Udgate kun Interesse ved, at det i sin Be-

¹) I den i forrige Note nævnte Pakke »Arkiv-Designationer —1930«.

²) Om dette Haandskrifts Tilblivelse se Lindbæk i Hist. Tidsskr. 8. R. I. 261, 282; om dets senere Historie se Birket Smith, Om Københavns Universitetsbibl. S. 67 f., Rørdam, Hist. Saml. og Studier I. 8 og Hist. Tidsskr. 9. R. III. 183. Naar Birket Smith, anf. St. S. 68 taler om en Paategning paa Titelbladet af Hans Poulsøn Resen, er dette dog urigtigt, idet Haanden (det drejer sig om de hos Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. I. 251 L. 6 f. n.-3 f. n. trykte Linier) er den ældre Stephanus's.

gyldelse indeholder en Indholdsfortegnelse til Sorøbogen (o: til AM. Fol. 290) — en Indholdsfortegnelse, der er trykt i SRD. IV. 558 (560)-69¹. AM. Fol. 291 ejedes senere af Jens Rosenkrantz.

I Origg. er kun et forholdsvis ringe Antal af Klostrets Breve bevarede². Den i Sorøbogen indførte originale Autorisation (7688) er allerede nævnt. Et Par Origg. er kommet til Danske Selskab; af disse havde en (2554) tidligere været »hos« Sekretær Daniel v. Bergen, og en anden (5280) havde formentlig tilhørt Sandvig. Et Brev (7960), der nu findes i RA., men om hvilket det dog er tvivlsomt, hvorvidt det overhovedet har tilhørt Klosterarkivet, har formentlig været ejet af Klevenfeldt. 2 Breve (2817 og 5015) har været i Gehejmearkivet i alt Fald i T. A. Beckers Tid; og 2 daarlig bevarede Breve (4697 og 5118) blev i 1902 af Amtsforvalter Holst i Maribo forærede til RA. Et noget større Antal Origg. er bevarede i AM. (1517 2058 4434 4708 (hvori 3044) 5279 5513 5610 6465 6580 7455); det kan næppe bevises, men er ret sandsynligt, at disse sidste Breve har været i Jens Rosenkrantz's Besiddelse³. Og endelig findes Brudstykker af et Brev (4276), der maaske engang har tilhørt Klosterarkivet, nu i RA.

Af Breve, hvis Origg. er tabte, er ovenfor nævnt 6, som i Afskrift er indførte i Sorøbogen. Enkelte andre Afskrifter eller Udtog er kendte ad forskellige Veje: gennem den yngre Stephanus (9624; det paagældende Brev har dog mulig kun været deponeret i Klostret), Lucoppidan (13104), Klevenfeldt (5097) osv.⁴ Et Par Sorø-Breve (5610 og 6218) kendes i Udtog af Jens Rosenkrantz i Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4 to 634⁵; men det første af disse 2 Breve er endnu bevaret i Orig., og om det andet har tilhørt Klostrets Arkiv, er ikke helt sikkert. Og 3 Breve (5774 10711 og 12109) eksisterede i Origg. i Sorø Akademis Arkiv endnu i 1757, da de blev afskrevne af Langebek; sstds.

¹) Den samme Indholdsfortegnelse findes i Uppsala UB., De la Gardie Nr. 30-32 (jfr. Rørdam, Hist. Saml. og Studier III. 187 f.). At det er med Urette. at AM. Fol. 291 tidligere (f. Eks. i 1. R. IV. 62) er tillagt den yngre Stephanus, er nævnt af Rørdam, anf. St. III. 188 og Gertz, *Scriptores minores* II. 134 f. En Indholdsfortegnelse til AM. Fol. 291 findes hos Gertz, sidst anf. St. S. 135 f. ²) Om Klostrets Arkiv i 1569 og 1590 se Kanc. Brevbøger 1566-1570 S. 534 og 1588-1592 S. 393 f. ³) Jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 338. ⁴) 1436 er bl. a. kendt gennem en Provstebog. ⁵) Jfr. om dette Haandskrift og om den sandsynlige Anledning til, at Jens Rosenkrantz har anstillet Undersøgelser i Sorø (og Maribo) Klosters Arkiver, Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 336 f.

fandtes samtidig endnu et 4., ogsaa af Langebek afskrevet Brev (9159), der dog oprindelig maa antages at have tilhørt Holme Klosters Arkiv.

Som bekendt brændte Sorø Akademis Bygninger i 1813, og det er efter al Sandsynlighed ved denne Brand, at i alt Fald de nævnte, endnu i 1757 eksisterende Origg. er gaaet tabt. Endnu faa Aar før 1813 omtaler Molbech, at der »findes paa Bibliotheket« (i Sorø) »et jernbeslaget Egeskab, hvori giemmes en betydelig Samling af Klosterets og Academiets ældste Skiøder og andre Brevskaber«¹. Men da Indholdet af dette Skab sandsynligvis er identisk med, hvad der kort efter Branden betegnes som »det paa Bibliotheket værende og i et Skab beroende saakaldte Academiets gamle Archiv opbrændt tilligemed selve Bibliotheket«, skal der herved sikkert især forstaas Arkivet for Tiden efter 1623², saa at Molbechs Ord næppe skal fortolkes om Klosters ældste Skøder. Og hvor meget af Klosters Arkiv fra Tiden 1451-1513 der endnu var bevaret umiddelbart før Branden, er det vanskeligt at udtale sig om med Sikkerhed; dog kan man vistnok sige, at det ved Branden forvoldte Tab for selve Klosters Historie jævnlig er blevet betydelig overdrevet³. I 1640 nævnes ganske vist uden Specifikation »nogle gamle eyendoms munchedreffue staaendis udi adskillige schuffer udi sachristiet wed kiercken, huorjaa ingen registrering her Jost Høg at werre leffueret«⁴; men senere, da der i forskellige Registraturer fra det 17. og det 18. Aarh. over Klosters Arkiv dog specificeres nogle Breve fra 1451-1513⁵, udgør disse tilsammen kun et meget

¹) Molbech, Ungdomsvandring i mit Fødeland S. 269. — Vel omtrent ved Midten af det 18. Aarh. hedder det derimod, at »de ælste og fornemste Documenter og Brevskaber, Sorø Closter og Skole med dets Gods angaaende« »findes forvaret paa Academiets Skriver Stue i Soer og er henlagt i et dertil med Skuffer efter Alphabet fra A til Z indrættet Skab« (Ny kgl. Saml. Fol. 392 c S. 1). ²) Fra Arkiv og Museum V. 341 (jfr. 351). ³) Saaledes i Trap⁴ III. 30, af F. C. Matthiessen i Aarskrift for Sorø Skole og Opdragelsesanstalt for Skoleaaret 1912-13 S. 15 og (noget mere reserveret) af Norvin i »Sorø. Klostret, Skolen, Akademiet gennem Tiderne« II. 269 (jfr. samme Forfatter i Fra Arkiv og Museum V. 351, 355, 356). ⁴) RA. Sorø Klosters Lens Kvittansiarums-Bilag 1640-49, Inventarium af 1640 Bl. 26 a. ⁵) En Registratur af 1673-74, der findes i Afskr. af Jon Mortensen i RA. Langebeks Saml. Pk. VI, indeholder slet intet fra 1451-1513. En Registratur af 1687, der dels er indført i den straks herefter nævnte Protokol af 1697 paa S. 606-10 og dels haves i en af Jon Mortensen tagen Afskrift i den nysnævnte Pakke RA. Langebeks Saml. Pk. VI, specificerer dog 4 Breve fra 1451-1513; men disse 4 Breve, der i øvrigt alle kendes i Afskrifter tagne af Langebek 1747 efter Originalerne, tilhører ikke Sorø, men Maribo

beskedent Antal, som endda delvis tilhører ikke Sorø, men Maribo Klosters Arkiv, og som alle endnu kendes in extenso undtagen det ene Brev 12006. Og endvidere er det værd at lægge Mærke til, at allerede Jens Rosenkrantz i sit ovennævnte Haandskrift Ny kgl. Saml. 4to 634 har benyttet et betydelig større Antal Maribo-Kloster-Breve end Sorø-Kloster-Breve, og at da Langebek i Aarene omkring 1750 afskrev en Række til Sorø Akademis Arkiv hørende Origg., drejede det sig ogsaa her om betydelig flere fra Maribo Kloster stammende Breve end de faa, som han har hentet fra Sorø-Klostrets eget Arkiv. Det maa da vistnok antages, at det Tab, som Sorø Klosters eget Arkiv for Tiden 1451-1513 har lidt ved Branden i 1813, ikke har været af større Omfang i Sammenligning med, hvad der allerede tidligere er gaaet tabt.

Kongelige Privilegier: 5568 5774.

Andre Kongebreve: 7508 10711 12109.

Lunde Ærkebispens Autorisation af Sorøbogen: 7688 (med Tilføj.).

Andre Breve af Lunde Ærkebisp: 6337 13104.

Brev af Roskilde Bisp (Mageskifte): 1435.

Adkomstbreve: Kallundborg: 5513. — Slagelse: 1517 5097. — Sjællandsk Landgods (og Fiskeri): 1436 2058 2554 2817 4697 5015 5118 5279-80¹ 7455 7960(?) 12006. — Falstersk Landgods: 4276(?).

Genbreve paa Leje: 3044 (i 4708) 4434 5610.

Forskelligt: 6218(?) 6465 6580 7470 9159 (Holme Klosters Arkiv) 9624.

Klosters Arkiv. I RA. Rentekamrets Arkiv findes et Arkiv for en Kommission af 10. Juli 1697 til at undersøge, i hvad Stand Sorø Klosters Bygninger befinder sig; det bestaar hovedsagelig af et tykt Bind, der foruden den nylig nævnte Registratur af 1687 tillige indeholder paa sin S. 596-605 en i 1697 dateret »Specification paa efterschrefne Brefue og Documenter, som findes paa Sorøe Closter«. Der anføres heri det ovennævnte Haandskrift Sorøbogen (som altsaa dengang var i Sorø); men af Breve fra Tiden 1451-1513 specificeres kun en 4-5 Stykker, der dog (i Modsætning til de i Registraturen af 1687 nævnte) virkelig hører til Sorø Klosters Arkiv med Undtagelse af 9159, der oprindeligt maa have været Holme Klosters Arkiv. Men ogsaa disse i 1697 nævnte Breve kendes næsten alle in extenso, idet de i Aaret 1757 blev afskrevne af Langebek, ene undtagen 12006, der nu kun haves i Udtog. Endelig skal nævnes en Registratur fra det 18. Aarh., der findes i Ny kgl. Saml. Fol. 392 c og ligeledes specificerer nogle Breve fra 1451-1513; det er de fleste af de i de 2 Fortegnelser af 1687 og 1697 anførte Breve (men ikke dem alle); og af Breve, som ikke kendes in extenso, nævnes altsaa ogsaa her kun 12006.

¹) Af disse 2 Breve er det andet en Anmodning om Medbesegling af det første; men de er bevarede hvert paa sin Maade.

Æbelholt.

Se 1. Række IV. 62-65. Som dér anført, er Arkivet fuldstændig tabt, saa at der intet af dets Breve er bevaret i Orig. Derimod haves endnu Klosters Brevbog, Additam. Fol. 51, der er trykt i SRD. VI. 132-218¹, hvor dog Brevene er omstillede i kronologisk Orden²; en Redegørelse for Brevenes Rækkefølge i Haandskriftet og i den trykte Udgave (ogsaa for Tiden efter 1450) findes i 1. Række IV. 63-65.

Brevene efter 1450 kan efter deres Art fordeles paa følgende Maade (»S.« henviser til Sidetallene i SRD. VI):

Kongeligt Privilegium: S. 190.

Adkomstbreve: København: S. 188, 192, 201, 205, 212. — Sjællandsk Landgods: S. 183, 183, 184, 184, 185, 185, 186, 186, 187, 187, 189, 190, 191, 191, 193, 193, 194, 195, 196, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 210, 211, 212, 213, 218.

Odense Stift.

Halsted.

Se 1. Række IV. 65. Et Adkomstbrev, der nu er tabt, blev afskrevet 1762 af Langebek efter Originalen, der da fandtes blandt den afdøde General Lerches Breve (∴ Grev Christian Lerche († 1757), Søn af Vincents Lerche): 3540.

Maribo.

Se 1. Række IV. 65 f.; det var dog først under Christian IV, omtrent fra 1620-21, at der blev Tale om Maribo Klosters Ophævelse, saa at dets Gods i 1623 endelig blev lagt under det nyoprettede Sorø Akademi³. Da Maribo-Arkivet registreredes i 1624 (ÆA. III. 251 (253)-312), fandtes det paa Sorø, og det forblev øjensynlig dér ogsaa, efter at Godset var kommet derfra ved Akademiets Ophævelse i 1665⁴. Arkivet har derfor haft en noget

¹) Haandskriftet hører til Grev Christian Rantzaus Gave til Universitetsbiblioteket af 1731, men var forsvundet, da dets Trykning i SRD. VI begyndte, og blev først fundet, medens denne stod paa (SRD. VI. 132, 218; jfr. her ovfr. S. 4). ²) Det yngste af de Breve, der i Haandskriftet er skrevet med den oprindelige Haand, er af 1458 (Haandskriftets Bl. 38 a, Udgavens S. 184); 3 forskellige yngre Hænder har skrevet dels Haandskriftets Breve efter 1458 og dels enkelte, som er ældre end dette Aar. ³) A. Kall Rasmussen, Musse Herred I. 207-14. »Sorø. Klostret, Skolen, Akademiet gennem Tiderne« I. 378-84. Jfr. Kancelliets Brevbøger 1621-1623 S. 746-53. ⁴) Jfr. Laursen, Kronens Skøder I. 420.

lignende Skæbne som Sorø Klosters, og der er, som tidligere¹ nævnt, i en Registratur over Breve paa Sorø af 1687 specificeret enkelte Maribo-Kloster-Breve. Men der er for Tiden 1451-1513 ikke engang bevaret saa mange Origg. af Maribo Klosters Arkiv som af Sorø Klosters. Der kendes af Origg.: 3 Breve, der er indkomne i AM. (709 4200 7137 (hvori 2080)); 1, der af Frederik Rostgaard er blevet foræret til Danske Selskab (1518); 3 (eller, om man vil, 4), der har været ejede af Klevenfeldt (897 1555 9329 samt 1803, hvilket sidste kun er en gammel Kopi); 2, der var i GA. i alt Fald i T. A. Beckers Tid (222 11869); og 2, der er bevarede med Maribo Bys Arkiv, men af hvilke det ene maaske straks er kommet til Byens Arkiv (6290 9155).

Derimod haves der af Breve, der kendes i Afskrifter eller i Udtog uden for Arkivregistraturer, adskillig flere fra Maribo Kloster end fra Sorø Kloster. Et (7753) er afskrevet af Provsten Jørgen Christiernssøn i hans Kopibog paa en Tid, da Arkivet endnu ikke var kommet til Sorø. 4 (77 2664 3737 10397), som blev afskrevne (fuldstændig eller delvis) af Arne Magnusson for Bartholin, siges udtrykkelig dengang at have været i Jens Rosenkrantz's Museum. En Række Breve (202 577 660,72 1563 2689 3343 3769 4353 6626 9859) er benyttede af Jens Rosenkrantz i hans Haandskrift Ny kgl. Saml. 4to 634; og 3 (10433-34,41) er afskrevne i det af ham ejede Haandskrift Ny kgl. Saml. Fol. 785 (hvis da disse 3 Breve har tilhørt Klosterarkivet). Alle de øvrige nedfr. anførte Breve, der ikke er nævnte her eller som bevarede i Origg. ovfr., har været til Stede i Origg. (eller Koncept) paa Sorø Akademi engang i Tiden 1747-53, da de blev afskrevne af eller for Langebek². Det drejer sig for Tiden 1451-1513 om 39 Breve, altsaa et i Forhold til de 4 Breve af det egentlige Sorø-Kloster-Arkiv, som i 1757 blev afskrevne af Langebek³, betydeligt Tal. Og da disse ved Tiden 1750 eksisterende Breve jo efter al Sandsynlighed er gaaet til Grunde ved Sorø Akademis Brand i 1813, har Branden, saa vidt det kan ses, været en betydelig større Katastrofe for Maribo-Kloster-Arkivet end for det egentlige Sorø-Kloster-Arkiv. Men om man derfor i al Almindelighed kan sige, at Arkivet »gik tilgrunde« eller »gik under« ved Branden i 1813⁴, turde være tvivlsomt. Givet er det i alt Fald, at de Maribo-Breve, der blev afskrevne c. 1750, kun har

¹) S. 97 f. ²) Om ét af disse Breve (9615) er det dog ikke fundet udtrykkelig angivet, naar Afskrivningen er foretagen. ³) Jfr. ovfr. S. 96 f. ⁴) Se disse Udtryk i A. Kall Rasmussen, Musse Herred I. 58 og i nærværende Værks I. Række IV. 65.

udgjort en ringe Del i Sammenligning med dem, der blev registrerede i 1624. Og vil man sige, at disse øvrige, i 1624 registrerede Breve godt kan have eksisteret endnu c. 1750, selv om de ikke dengang blev afskrevne, kan en saadan Betragtning naturligvis ikke med Sikkerhed afvises. Men dels kan der gøres opmærksom paa, at Afskrivningen har strakt sig over Tidsrummet 1747-53, i hvilken Tid der skulde synes at kunne være blevet afskrevet adskillig flere Breve, hvis der havde været Overflod af dem. Og dels er det værd at lægge Mærke til, at der blandt alle de afskrevne Maribo-Breve fra 1451-1513 kun er 4, som opgives at have været paa Pergament (463 776 5230 6309), medens de øvrige opgives at have været paa Papir; i Betragtning af den fremtrædende Interesse, som det 18. Aarh. viser for Pergamentsbreve i Modsætning til Papirsbreve, og af den lange Tid, som Afskrivningen har strakt sig over, synes det paafaldende, at Langebek ikke skulde have haft Lyst og Evne til at skaffe sig Pergamentsbreve til Afskrivning i større Omfang, end Tilfældet er blevet. Og det maa derfor vistnok antages, at Maribo-Arkivet har lidt væsentlige Tab allerede før c. 1750.

Brev af pavelig Legat: 77.

Kongelige Privilegier: 463 2664 3737 5230 6290 9155(?).

Andre Kongebreve: 222 255 897 984 1604.

Brev af Odense Bisp: 1803.

Broderskabsbrev af Observans-Minoriternes Provincialvikar: 10397.

Retstrætter: 1328 7444 12824,95-96.

Adkomstbreve: Malmø: 7137 (hvori 2080). — Maribo: 9622(?) 12344.

— Landgods: Skaane: 4200; Sjælland: 6309 11976 12135; Falster: 2708 3325 3873(?) 7250(?) 7367(?); Lolland: 577 660,72 704(?),09,76 1518,55,63 3285 3343 3598 3769 4460 6233 6626 7634 7753 9329 9596 9615,63 9859 10797 11194 11869; Fyn: 4353; Langeland: 8134; Jylland: 1701 4459 12230.

Vidisse af ældre Adkomstbrev: 202.

Gave af rede Penge: 10433(?) (med 10434(?),41(?)).

Forskelligt: 1873 2689(?) 7721 (med Tilføj.) 10793.

Dalum.

Se 1. Række IV. 66; Breve af Klosterarkivet fra 1451-1513 kendes ikke fra Hamsfort.

Et Tingsvidne af Dalum Birk af 1661 Apr. 5 udtaler, »at huis breffue som war i den kiste, som stoed i Dallum chlosters

kirche, er aff fienden sønderblagen [!] och breffuene bortkommen saauelßom huis breffue som fandtis i Dallum chlosters schriffuerstue; det skete, da »den suenske konge, det første hand kom her til landet, hæfde sit hoffued quarter paa Dallum chloster, och den gandsche armee stoed omkring ued chlosteret«¹, altsaa utvivilsomt i Februar 1658².

Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra en Herredagsdombog: 12592.

Holme.

En Vidisse af et til Esrom Kloster givet Vidne om Forfølgning af Vold i Birk maa antages at være udstedt til Holme Kloster, men fandtes ganske vist senere i Sorø Kloster; den originale Vidisse er nu tabt: 9159. — Af et Par Adkomstbreve kendes 2 i Udtog i senere Domme: 6707,81; og et i Afskrifter fra 18. og 19. Aarh.: 8570.

Odense St. Hans Kloster.

Se 1. Række IV. 66. Den dér omtalte Registratur af 1558 er nu trykt bogstavret i ÆA. V. 603 (611)-42; den viser sig at være skreven med den paa dens Omslag (anf. St. S. 611) nævnte Kancellisekretær Lave Brockenhus's egen Haand. Med Hensyn til den i 1. Række IV. 66 omtalte Brug, som Vedel Simonsen i 1811 har gjort af de da endnu i Origg. bevarede Klosterbreve, og til Paludan-Müllers Benyttelse (i hans Skrift »Om St. Hans Kloster i Odense«) af Uddrag, som Vedel Simonsen stillede til hans Raadighed, kan henvises til Omtalen i ÆA. V. 606-10; paa de derefter følgende Sider 611-42 er Vedel Simonsens i 1811 gjorte Uddrag af St.-Hans-Kloster-Brevene fuldt udnyttede. Det i RA. beroende Eksemplar af Vedel Simonsens Indberetninger af 1811 findes i MS. Danmarks Topografi, Løbe-Nr. 7 a. Et kronologisk ordnet Uddrag af Brevene, som (med en af Vedel Simonsen skreven Overskrift »S. Hans Kloster i Odense«) opbevares i Vedel Simonsens Samlinger i Nationalmuseet Pk. XLVI i et Omslag betegnet »Vedel Simonsens Samlinger til Odense By's Historie«, er ikke usandsynlig identisk med det Stof, som han har stillet til Raadighed for Paludan-Müller.

Af Breve fra Klosterarkivet, som er kendte i bedre Skikkelse end fra Registraturen af 1558 og fra Vedel Simonsens og Paludan-Müllers Benyttelse, haves for Tiden 1451-1513 nu kun

¹) RA. Dalum Klosters Lens Kvittansiarums-Bilag 1645-59 Nr. 5. ²) Jfr. Fridericia, Adelsvældens sidste Dage S. 307.

ganske faa¹. Et (6) er indkommet i AM., idet det i Brevet omhandlede Gods ved et Mageskifte af Aar 1484 kom til Antvorskov. Et andet (2610) ejedes i 1901 af en nogle Aar senere afdød privat Samler; men dets nuværende Opbevaringssted er ikke Udgiveren bekendt. Et Brev (6378) var forblevet i Odense Amtsarkiv, kom derfra til FLA. og afgaves derefter til Rigsarkivet i København. Og et (6220) blev saa sent som i 1920 afgivet fra KB. til RA. Flere Origg. kendes ikke fra Tiden 1451-1513; en (9802), der eksisterede endnu i 1845, maa nu antages for forsvunden. Derimod haves 2 Breve (2421 7759) i gamle Afskrifter, det ene bl. a. i et Privatarkiv fra det 15. Aarh.; og et Par Breve kendes i Udtog i en Hddb.

Adkomstbreve: Odense eller Omegn: 7759. — Fynsk Landgods: 6 2421 2610 6220 6378 9802 10222-23.

Nørrejylland.

Aalborg Frue Kloster.

En Registratur fra 16. Aarh. over Klosters Breve er trykt i ÆA. III. 21-30 (jfr. 69-70); det viser sig, at denne Registratur for Aftrykket ÆA. III. 3-30's Vedkommende samt for den Teksts Vedkommende, der i Noterne til Aftrykket i ÆA. III. 30-44 betegnes med A, er skreven med Historikeren Arild Hvitfelds Haand².

Af et Par Adkomstbreve, der er opførte ovfr. under Viborg Bispearkiv, er det ene (5303) bevaret gennem Bispearkivet i en yngre Vidisse, og det andet (5938) er kommet i Orig. til NLA. med Ovegaards Møllers Arkiv. Et Adkomstbrev (10168), der i 1756 var blevet tilsendt Langebek fra Luxdorph og maa have været i Privateje engang i 1. Halvdel af 19. Aarh., findes nu i Orig. i RA.

Adkomstbreve: Landgods: 5303 5938 10168.

¹) Jfr. ÆA. V. 606 f. ²) Hvad Hvitfelds Haand angaar, er det en ganske fejlagtig Prøve, der gives af den i Rørdam, Bemærkninger om den historiske Kritik (i Vidensk. Selsk. Skr. 5. R. hist. og philosoph. Afd. 4. Bd. IX, Tavle VII a, jfr. S. 414 (28)) og derefter i P. Hansen, Illustreret dansk Litteraturhist. (1. Udg.) I. 384 og 2. Udg. I. 459 samt i den danske Underskrift i Carl S. Petersen og Vilhelm Andersen, Illustreret dansk Litteraturhist. I. 326. En Prøve paa Hvitfelds Haand fra hans yngre Dage, der falder godt sammen med Haanden i den her nævnte Arkivregistratur, findes i RA. Danske Kanc., Diverse 1481-1571, (D I) Nr. 92 (trykt i Rørdam, Historieskriveren Arild Hvitfeldt, Tillæg S. 6 f.). — Det Kongebrev, der har foranlediget Registreringen paa Aalborghus af Aar 1573, er gengivet i Kanc. Brevbøger 1571-1575 S. 290.

Alling.

Se 1. Række IV. 67 om en i ÆA. II. 167 (169)-94 trykt Registratur af Aar 1580¹; at denne Registratur (saa vel det renskrevne Eksemplar af den som et Brudstykke, der haves i Koncept) er skreven med Kancellisekretæren Jacob Vinds Haand, er omtalt ovfr. S. 39 f.

Ordlyden af et enkelt Adkomstbrev kendes fra Rosenholm-Arkivet: 8661.

Asmild.

Se 1. Række IV. 66 (jfr. dog et Brev af Aar 1441 i ÆA. II. 207). Enkelte nu tabte Breve fandtes i Viborg Bisps Arkiv, sikkert paa Grund af Bispens Forhold til Klostret²; se ÆA. II. 203 f. A. 15, 19, 20, jfr. nærværende Værks Nr. 569 og 9666 (det sidste efter Udtog i et Brev i Viborg Bys Arkiv). Om Klosters Breve i 1603 se Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 47, 51; om mulige Tab for Arkivet under Krigen med Kejseren se sstds. 1627-1629 S. 759.

Børglum.

Se ovfr. S. 52.

Dueholm.

Se 1. Række IV. 67 om Brevbogen Dueholms Diplomatarium (AM. 4to 875 og 877), der er udgiven af O. Nielsen³, og om en i 1591 optagen Registratur over Klosters Breve, der er trykt i ÆA. III. 171 (173)-206. Om Klosterarkivets senere Skæbne og Undergang ved Brand i Nykøbing paa Mors i 1628 se Niensens Udgave af Dueholms Diplomatarium S. IV-V⁴; jfr. (bl. a. om Datum for Branden) C. V. Christensen, Nykjøbing paa Mors 1299-1899 S. 60.

Det er omtalt i Udgaven af Dueholms Diplomatarium (S. III), at den historisk interesserede Anne Krabbe († 1618) har ladet ikke faa af Brevbøgernes Breve afskrive. I hendes »Kopibog« (Gl. kgl. Saml. Fol. 844) og i beslægtede Haandskrifter findes adskillige saadanne Breve, der imidlertid i nærværende Udgave kun er optagne som selvstændige Numre i de Tilfælde, hvor

¹) Jfr. Kanc. Brevbøger 1580-1583 S. 170. Brevene har utvivlsomt været paa Silkeborg endnu i 1599 (sstds. 1596-1602 S. 448; jfr. Erslev, Danm.-Norges Len og Lensmænd 1596-1660 S. 40). ²) Jfr. Dipl. Viberg. S. II. ³) Jfr. dog tillige nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Bartholins Collectanea Bd. K S. 49-56. ⁴) Det her paaberaabte Tingsvidne af 1630 Apr. 3 findes i RA. Dueholm Lens Kvittansiarums-Bilag 1609-27 Nr. 24.

de ikke findes i de 2 Brevbøger (der, som omtalt af O. Nielsen i hans Udgave S. I-II, nu kun er ufuldstændig bevarede). Disse Breve, der ovenfor har faaet selvstændige Numre (og alle er Adkomstbreve paa jydsk Landgods), er følgende: 349 891¹ 1847 3497 4998; men af disse findes 891 og 3497 ikke i den egentlige saakaldte »Anne Krabbes Kopibog« (Gl. kgl. Saml. Fol. 844).

I de bevarede Dele af de 2 Brevbøger for Dueholm findes følgende Breve for Tiden 1451-1513 (et »S.« i Listen nedfr. henviser til Sidetallet i O. Niensens Udgave af Dueholms Diplomatarium):

Kongelige adlende Breve: S. 71, 33.

Kongeligt Gavebrev til Nykøbing Sognekirke paa et Kapel: S. 101.

Bestemmelser vedrørende Ordenen i Danmark: S. 59, 60, 76.

Adkomstbreve: Nykøbing p. M. og (ganske overvejende) jydsk Landgods: S. 27, 53, 24, 72, 62, 63, 23, 8, 31, 18, 40, 41, 34, 55, 85, 86, 74, 64, 28, 29, 66, 91, 62, 66, 58, 70, 5, 75, 10, 85, 83, 87, 111, 112, 112, 113, 105, 90, 97, 111, 111, 106, 107, 89, 84, 94, 92, 88, 88, 96, 84, 94, 97, 98, 82, 99, 86, 113, 114, 97, 102, 115.

Forskelligt: 32, 30.

Essenbæk.

Se 1. Række IV. 67, bl. a. om en i 1558 paa Silkeborg optagen og i ÆA. II. 92-107 trykt Registratur over Klosters Arkiv; som omtalt ovfr. S. 56, er denne Registraturs Tekst A skreven af Kancellisekretæren Jacob Reventlow.

3 Breve (alle Adkomstbreve paa jydsk Landgods) kendes in extenso, de 2 (4392 og 7060) i Origg., idet de var kommet til Gl. Estrup Godsarkiv og senere til RA., det 3. (4653) i en Afskrift fra 19. Aarh. efter en Vidisse.

Glenstrup eller Nørre Kloster.

Se 1. Række IV. 67. Det nøjagtige Tidspunkt, da Klosteret er blevet ophævet og dets Gods lagt ind under Mariager, kan næppe angives, om end der foreligger 2 Pavebreve af Aarene 1446 og 1451 om Klosters Overdragelse til Mariager². Efter 1450 kendes i alt Fald ingen fuldstændig Tekst af noget til Glenstrup Kloster udstedt Brev. Og om de Brevudtog vedrørende Glenstrup eller Nørre Kloster, der findes optagne dels i Langebeks »Beretning om Nørre-Kloster eller Glenstrop-Kloster i Jylland« (i Danske Mag. II. 132-46) og dels i den nu fuldstændig

¹) Dette Brev findes dog delvis i Brevbogen (Udgavens S. 94). ²) Acta pontif. Dan. III. 139, 183.

trykte Registratur over Mariager Klosters Breve (i ÆA. V. 643 (649)-761), gælder det, at disse Udtog gennemgaaende er saa kortfattede, at det i Regelen ikke fremgaar af dem med Sikkerhed, hvorvidt Glenstrup eller Nørre Kloster eksisterede, da det paagældende Brev blev udstedt. Saaledes kan man finde Breve af Aar 1453, af hvilke ét giver Indtryk af, at Nørre Kloster da endnu eksisterede, medens et andet giver Indtryk af, at dets Gods da laa under Mariager¹.

Grinderslev.

Se 1. Række IV. 67. Af Klosters Arkiv i Tiden 1451-1513 vides intet at være bevaret; men nogle enkelte Breve nævnes i en Forpligtelse af Aar 1556, der haves i en Vidisse i Viborg Landstings Dombog, og hvorved en Mand lovede at tilbagelevere i Kongens Brevkiste i Viborg nogle Breve, som han havde laant af Hovedsmanden paa Hald: 423 s 2207 s 2868 s-t. Da Klosteret i 1581 mageskiftedes fra Kronen, skulde ifølge udstedte Kongebreve de Breve, som lød paa det bortmageskiftede Gods, udleveres til den ny Ejer, og de øvrige overdrages til Lensmanden paa Hald, hvilket sidste Opbevaringssted dog snart ændredes til Viborg Kapitel².

Sognepræsten til Grinderslev meddelte i 1679, at han havde søgt Underretning om Klosterarkivet hos Grinderslevklosters Ejerinde (Sophie Reedtz), der havde oplyst, at hendes afdøde Mand Valdemar Lykke havde eftersøgt Arkivet »i Viborg Domkirke, hvor alle Kirkens og Clostrets Breve i forrige Tider efter Bispernes Befaling i een af de gamle Kister var indlagt og forvaret, endeel af Frygt for Ildebrand, eftersom det var et fattigt Closter og i Munkenes Tid takt med Straa-Tag, som engang var afbrændt, og endeel fordi samme Kirke efter Fundatzen var lagt til Viborg Domkirke«³.

Derimod var der, efter at Klosteret i 1581 var kommet i privat Eje, paa Gaarden blevet samlet et ikke ubetydeligt Arkiv, ogsaa af middelalderlige Breve; jfr. herom nedfr. under Godsarkiver, Grinderslevkloster.

Gudum.

Se 1. Række IV. 67 om en i 1592 affattet Registratur, der er trykt i ÆA. III. 207 (209)-30⁴. Anden Steds fra kendes fra

¹) ÆA. V. 749 (L. 4), 714 (FF. 6). ²) Kanc. Brevbøger 1580-1583 S. 276, 360, 1584-1588 S. 335, 785 f. ³) Hist. Aarb. f. Skive og Omegn VI. 97 f. ⁴) Om Kongebreve vedrørende Fortegnelser over Klosters Breve se Kanc. Brevbøger 1588-1592 S. 296 f., 901 f., 1593-1596 S. 457 f., 576.

Tiden 1451-1513 kun 3 Breve (der alle er Adkomstbreve paa jydsk Landgods). De 2 af dem findes nu i Origg. i RA.¹; det ene (8186) var senere kommet til Mogens Gøyes Arkiv, og det andet (10341) har tilhørt Christen Sørensen Testrup. Det 3. af Brevene (9929) kendes fra en Afskr. i Christian V.s Matrikel.

Hundslund.

Se 1. Række IV. 67 om en i 1573 paa Aalborghus optagen Registratur over Klosters Breve, der er trykt i ÆA. III. 3-21; Registraturen er, som anført ovfr. S. 103, skreven med Hvitfelds Haand. Arkivet fandtes paa Aalborghus allerede i 1554², men synes i 1580'erne at have været delt mellem Hundslund og Aalborghus³. I Betragtning af disse Brevenes Opbevaringssteder kan man øjensynlig rolig afvise Peder Dyrskjøts fantastisk lydende Beretning i Saml. til jydsk Hist. III. 260 om Maaden, hvorpaa Klosterarkivet skal være gaaet til Grunde. Men paa den anden Side er det tvivlsomt, om alle de paa det anførte Sted registrerede Breve virkelig har tilhørt Klosterarkivet. Kun ét i Registraturen nævnt Brev kendes anden Steds fra, nemlig Brevet af Aar 1465 i ÆA. III. 21 (der er identisk med nærværende Udgaves Nr. 1910, som findes i Orig. i RA., hvortil det dog først er kommet i en forholdsvis ny Tid med Kancelliraad Olsens Samlinger); men om dette Brev gælder det, at det lige saa godt kan antages at have hørt til Børglum Bisps som til Hundslund Klosters Arkiv⁴.

Mariager.

Se 1. Række IV. 67 f. Den dér omtalte Registratur af 1584 er nu trykt fuldstændig i ÆA. V. 643 (649)-761, hvor der tillige S. 644-48 gives Oplysning om de forskellige Tekster af Registraturen⁵; den Tekst, som i Udgaven i ÆA. V er betegnet som A,

¹) De er her først fundet registrerede af Kall Rasmussen (RA. Reg. 74, Gudum Kloster 5-6). ²) Kanc. Brevbøger 1551-1555 S. 285. ³) Sstds. 1580-1583 S. 273 f., 335, 472, 1584-1588 S. 117 (jfr. 1596-1602 S. 313 f. (Aar 1598)). ⁴) Jfr. ovfr. S. 51. ⁵) Om Arkivet i 1562 se Kanc. Brevbøger 1561-1565 S. 171. — I Anledning af, hvad der anføres i ÆA. V. 646 Note 1 om en Gave til Danske Selskab af Frands de Thestrups Samlinger, kan det nævnes, at Skifteprotokollen i Frands de Thestrups Bo findes i NLA. Randers Amts Arkiv, og at den paa Bl. 36 b-40 a indeholder en Fortegnelse over de af ham til Danske Selskab testamenterede Samlinger, men at der derimellem ikke findes nogen Mariager-Kloster-Registratur. Derimod nævnes der paa Skifteprotokollens Bl. 197 b blandt de Dokumenter, som i Henhold til en i 1798 over Mariager Kloster holdt Auktion udleveredes til den ny Ejer, under Nr. 17: »En meget gl. Register Bog over ad-

er formentlig skreven med Kancellisekretæren Christen Knudssøn Akeleye († 1632)'s Haand. Hvad Tiden for Arkivets Undergang angaar, skal dette (om end med en Del Tab) have eksisteret i 1664, da Kronen solgte Klostret til private, men være forsvundet ikke længe efter, endnu i det 17. Aarh.¹ Det er dog ikke helt klart, hvor meget af Arkivet der eksisterede i 1664². Og om Maaden, hvorpaa det skulde være gaaet til Grunde, maa det bemærkes, at Kilden herfor er Peder Dyrskjød³, hvis Ry for Paalidelighed jo ingenlunde er det bedste; og Sandsynligheden for, at Arkivet straks skulde være overladt af de ny Ejere til andre (saaledes som Peder Dyrskjød's Fremstilling maatte forstaas), forekommer ikke overvættets stor. Men hertil kommer, at Peder Dyrskjød paa ét Sted betegner det, som han engang har set, blot som noget, der var »uddraget af Mariager Klosters gamle Breve«⁴; paa et andet Sted taler han derimod ganske vist om »de Antikviteter«, som en Mand »havde især fra Mariager Kloster, hvilke dog vare meget fordærvede af Muggenhed og Raadenhed, som han havde for at udtegne, hvad deraf kunde læses«⁵; men om herved skal forstaas det hele Mariager-Kloster-Arkiv, turde vel være tvivlsomt.

Fra andre Steder end fra Registratur-Teksterne kendes nu kun meget faa af Arkivets Breve. Nogle ganske enkelte findes i Origg. i RA.: to (285 4982) var i GA. allerede i Grams Tid; et tredie (4402) blev i 1856 foræret til GA. af den senere Conseilpræsident Estrup, og et fjerde (8898) kom i 1918 med Bidstrup Godsarkivs gamle Pergamentsbreve til RA.

Flere Breve af Klosterarkivet fra Tiden 1451-1513 haves nu ikke i Origg.; derimod kendes en Del andre Breve in extenso fra yngre Vidisser eller Afskrifter i Godsarkiver, idet det paa-gældende Jordegods sikkert er kommet i den vedkommende Godsejers Besiddelse. Et Brev (8240) er kommet til GA. med

---

skillige Breve og Documenter, den Tiid for det meste Mariager Closter vedkommende, underskrevet af Esge Brok og Knud Brahe. 1600«. Og hvis denne Beskrivelse af det paa-gældende Haandskrift er nøjagtig og ikke gælder den samme Tekst, som er omtalt i ÆA. V. 645 nederst, maa det antages at dreje sig om en Tekst, der i Alder staar mellem de 2 i ÆA. V. 644-47 nævnte Tekster A og B.

¹) Dahlerup, Mariager S. 1. ²) Udtrykkene i en Besigtelses- og Overleveringsforretning af 1664 Maj 10 (S. 11-12; i RA. Konc. og Indl. t. Skøde 1664 Juni 14) om Arkivet er ikke særlig klare. ³) Dahlerup, Mariager S. 1 og 210 citerer som sin Kilde Saml. til jydsk Hist. III. 253-54, hvortil maa føjes III. 273. ⁴) Saml. til jydsk Hist. III. 254. ⁵) Sstds. S. 273.

Brusgaard Godsarkiv i en i en Dom indført Vidisse; og en Række Breve (697 760 1187 2640 7014 8742 8880 8939 9386) kendes fra Vidisser eller Afskrifter i det ligeledes i GA. havnede Gl. Estrup Godsarkiv. Et Brev (11809), der i 1752 fandtes hos Mariager Klosters Ejer, er nu kun kendt fra et Aftryk; og et Par Breve (2317 3783 8839) haves in extenso kun i Afskrifter, der for det enes Vedkommende utvivlsomt gaar tilbage til »Anne Krabbes Kopibog«. Endelig kendes nogle Breve kun i Udtog, dels fra Damsgaard Godsarkiv (2533 6834), dels fra Visborggaard Godsarkiv (8846 12381) og dels fra Herredagsdombøger og lignende Bøger (de øvrige nedfr. anførte Numre, for saa vidt de ikke allerede er nævnte her ovfr.).

Stiftelse af Kapel og Alter: 3783.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 285 697 760,90 1187 1998 2317 2533 2640 4402 4982 6834 7014 8033 8240,81 8742 8839,46,80,98 8939,73(?) 9386 11809 12381 12710.

Maristed (Sæby).

»Klosterkisten« med Klosters og Kirkens Ejendomsbreve var af Bisp Stygge Krumpen af Børglum bleven ført til Vorgaard i Vendsyssel og forblev her, indtil den under Grevens Fejde blev opbrudt og Brevene udtagne¹. Et Adkomstbrev for Klosteret (9015) kom senere til Hverringe Godsarkiv og findes sammen med dette i Orig. i FLA. 4 andre Breve af Klosterarkivet er afskrevne i et Haandskr., der er forfattet af Sæby-Borgemesteren Christen Lauridssøn Rhuus († 1709) i 1694 (men med mange senere Tilføjelser); Haandskriftet findes endnu i Sæby Købstads Præstearkiv ved selve Embedet og er udgivet (for hele den ældre Tids Vedkommende fuldstændig) af Anton Jacobsen i »Vendsyssel. Folk og Land« III. 15-109.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 3187 5611 7556 9015.

Løfte af Klosteret om Gudstjeneste (formentlig senere tilbagegivet): 7557.

Ribe St. Hans Kloster.

Se 1. Række IV. 66. M. H. t. Tiden 1451-1513 se ovfr. S. 89 under Antvorskov; jfr. et til 4542 svarende Brev af Aar 1493 i Antvorskov-Registraturen i ÆA. IV. 264.

¹) Hofman, Fundationer IX, Appendix til Aalborg-Stifts Fundat. S. 31 f. (om det dér trykte Brevs urigtige Aarstal 1529, der maaske skal være 1539, jfr. Reg. 7945).

Ring.

Se 1. Række IV. 68 om en i 1606 affattet Registratur over Breve paa Skanderborg, der er trykt i ÆA. I. 161 (163)-276¹. De Breve af denne Registratur, som med Vished eller med overvejende Sandsynlighed kan henføres til Ring, Vor og Øm Klosters Arkiver, er i Udgaven ovfr. anførte under disse; m. H. t. Vissing Kloster se her nedfr. S. 112. De Breve af Skanderborg-Registraturen, som ikke har kunnet henføres til et bestemt Arkiv, er derimod her ovfr. betegnede som: Skanderborgske Registratur.

Sebber.

Se 1. Række IV. 66. Viborg Kapitel skulde efter kongelig Befaling af 1581 modtage Sebber Klosters Breve og indsætte dem i god Forvaring; og Klosterarkivet var i Kapitlets Værge i alt Fald i 1584 og 1588-89². Nu er intet deraf bevaret; et Brev af Aar 1483, der er et Adkomstbrev paa ret fjerntliggende Gods og i 1856 fandtes paa Sebber Kloster, men i 1934 var i Aalborg Museum, (5195 med Tilføj.), kan sikkert ikke antages at have hørt til Klosterarkivet.

Stubber.

Se 1. Række IV. 68. Arkivet skal have eksisteret indtil c. 1850-70, da det gik til Grunde som Følge af manglende Interesse hos en Ejer, der lod den daværende Hovedbygning nedrive og flyttede Bygningerne anden Steds hen. Noget af Arkivet blev kørt ud i en ved Gaarden liggende Sø, og adskillige Pergamenter skal være brugte af Egnens Bønder til at lappe deres Skindtøjer med³. For c. 45 Aar siden fandtes paa Sindinggaard i Hammerum Herred nogle Breve, der tidligere havde været paa Stubbergaard, men i alt Fald ikke kan antages at have tilhørt Stubber Klosters Arkiv⁴.

Kun ganske faa af Stubber Klosters Breve kendes endnu, og gennemgaaende i en lidet tilfredsstillende Skikkelse. 3 Adkomstbreve paa jydsk Landgods (7029 7296-97), af hvilke det endda er tvivlsomt, om det sidste har hørt til Klosterarkivet,

¹) Kongebrevet om Affattelsen af Registraturen er gengivet i Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 491. ²) Kanc. Brevbøger 1580-1583 S. 248, 1584-1588 S. 140, 1588-1592 S. 108, 139. Jfr. Dipl. Viberg. S. IV. ³) Nielsen, Hjerm og Ginding Herreder S. 451-52. Hardsyssels Aarvog V. 40-41. ⁴) Danske Mag. 5. R. II. 28. De paagældende Breve er senere komne til RA. ved Gave fra Fru Hedvig Weidemann (jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl.).

haves kun i Udtog, det første i et yngre Brev i Aalborg Bispearkiv, og de 2 andre i RDb. Et til Klostret udstedt Genbrev paa Pant (10094) er bevaret i Orig., men er maaske snarere kommet tilbage til Udstederen (Niels Clementssøn), end at det skulde være bevaret gennem Klosterarkivet.

Tvilum.

Se 1. Række IV. 68 om en i 1558 paa Silkeborg optagen og i ÆA. II. 48-62 trykt Registratur over Klostrets Arkiv; som omtalt ovfr. S. 56, er denne Registraturs Tekst A skreven af Kancellisekretæren Jacob Reventlow.

Tvis.

Se 1. Række IV. 68. Klostrets Arkiv har maaske staaet i Viborg Domkirke i 16. Aarh. efter Reformationen¹. 2 Adkomstbreve paa jydsk Landgods (6181 9978) kendes i Udtog fra Herredagsdombøger (og det ene tillige fra en Landstingsdombog).

Vestervig.

Se 1. Række IV. 69 om en i Klostret i 1599 optagen og i ÆA. III. 131 (133)-70 trykt Registratur². I 1703 overgik der den Hovedgaard, som havde afløst Klostret, en Brand, ved hvilken Lejlighed Klostrets Arkiv brændte³. 2 Breve (9129 11617) kendes dog i deres fuldstændige Skikkelse i Afskrifter fra 18. Aarh. i et af en Ejer af Vestervig, Peder Moldrup († 1787), forfattet Haandskr. (Thott 4to 1453); om det sidste af de 2 Breve siges det udtrykkelig, at det da fandtes i Orig. hos Forfatteren. Af nogle andre Breve haves Udtog i en Hddb. og en RDb.

Adkomstbreve: Thisted: 4537 4945. — Jydsk Landgods: 9129 9232 11617 12771 12906,09.

Viborg St. Hans Kloster.

Se 1. Række IV. 69, bl. a. om en Registratur af Aar 1574, der er skreven med Kancellisekretæren Jacob Vinds Haand (saaledes som omtalt ovfr. S. 39 f.) og er trykt i ÆA. II. 361 (363)-92⁴, samt om en Del af Klostrets Breve, der senere fandtes paa Ant-

¹) Dipl. Viberg. S. V, 362. ²) Om det Kongebrev, der foranledigede Registreringen, se Kanc. Brevbøger 1596-1602 S. 397; om Klostrets Arkiv se sstds. 1556-1560 S. 416 f., 1609-1615 S. 606. ³) Thott 4to 1453 S. 2-3, 224. Danske Atlas V. 510. Trap⁴ V. 410, 413 f. ⁴) Jfr. Dipl. Viberg. S. IV. Brevene omtales i alt Fald endnu i 1604 (Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 136).

vorskov og derfor er medtagne i Antvorskov-Registraturen og trykte sammen med denne (i ÆA. IV. 268-74).

Af Breve fra Tiden 1451-1513 kendes kun faa i en anden Skikkelse end i Registraturerne, og intet i Orig. Et Par haves i Afskrifter, dels i de private Samlinger af Domme, der blev almindelige omtrent fra Slutningen af 16. Aarh. (2366 2988), og dels fra Christen Sørensen Testrup m. fl. (1083; Brevet var senere kommet til Viborg Bispearkiv). Nogle andre Breve kendes i Udtog i en Hddb. og en RDb.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 1083 2988 5413 9237-38 10229-31.

Responsa af Landsting: 2368 (med Tilføj.) 2988 (ligeledes).

Vissing.

Se 1. Række IV. 69. En Del Breve, ogsaa fra Tiden 1451-1513, anføres i den i ÆA. I. 161 (163)-276 trykte Skanderborgske Registratur som hidrørende fra Vissing Klosters Arkiv. Klostrets Gods var dog allerede under Bisp Ulrik Styke af Aarhus (1424-49) delvis blevet lagt ind under Vor Kloster, og da denne Udvikling fortsattes (om end den sandsynligvis først er afsluttet i 2. Halvdel af 15. Aarh.)¹, er de Breve efter 1450, der i Skanderborg-Registraturen anføres, som om de var Vissing-Breve, i Udgaven ovfr. opførte under Vor Kloster. Det drejer sig dog kun om de følgende Breve:

Aar 1465 (ÆA. I. 204), 1469 (ÆA. I. 205), 1470 (ÆA. I. 261, 261), 1485 (ÆA. I. 182, 182, 184) og 1497 (ÆA. I. 206).

Uden for Skanderborg-Registraturen kendes intet Brev fra 1451-1513 af Vissing Klosters Arkiv.

Vitskøl.

Se 1. Række IV. 69, bl. a. om den nu ikke i Orig. bevarede Vitskølbog af 1499, der er trykt i Dän. Bibl. VI. 133-83 efter en senere, attesteret Afskrift. Hvad de i 1. Række IV. 69 anførte Haandskrifter angaar, kan det bemærkes, at naar Bartholin H 337 selv som sin Kilde citerer et Papirshaandskrift hos Jens Bircherod († 1708), er dette ifølge Arne Magnussons udtrykkelige Angivelse i AM. 4 to 1045 Bl. 31 a (jfr. Bl. 26 a) urigtigt, idet det her hedder, at Bartholins Kilde er identisk med et Haandskrift, som Arne Magnusson købte paa Bircherods Auktion, men som var paa Pergament. Af de øvrige i 1. Række IV. 69 citerede Haandskrifter

¹) Acta pontif. Dan. IV. 366.

er Ny kgl. Saml. 4to 1193 formentlig det, der ligger til Grund for Aftrykket i Dän. Bibl. Dette Haandskrift har paa sin S. 1, sin S. 6 og sin S. 11 nogle Bemærkninger, der viser sig at være skrevne med Aalborg-Biskoppen Matthias Foss's Haand, hvem Haandskriftet sagtens har tilhørt. Af de øvrige i 1. Række IV. 69 citerede Haandskrifter er Gl. kgl. Saml. 4to 2494 skrevet med Bogsamleren Niels Foss's egen Haand; om en af Afskrifterne i Thott 4to 1556 se nedfr. under Frands de Thestrup.

Vitskølbogen indeholder, foruden et om selve dens Affattelse udfærdiget Notarialinstrument af 1499 Maj 6, kun 2 Breve fra 1451-1513, nemlig et kongeligt Privilegium af 1477 (der ogsaa er kendt anden Steds fra) og et Brev af Børglum Bisp af 1495.

Anden Steds fra end fra Brevbogen kendes kun ganske enkelte Breve af Klosters Arkiv: det nysnævnte kongelige Privilegium, der ogsaa haves i et Udtog efter en Vidisse, og 2 Adkomstbreve, af hvilke det ene i Orig. er foræret Danske Selskab af Frederik Rostgaard, medens Danske Selskab i 1837 har købt en Vidisse af det andet¹.

Kongeligt Privilegium: 3980.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 7578 (hvori 7225) 10209.

Vor.

Se 1. Række IV. 69 og her ovfr. S. 110 og 112 under Ring Kloster og Vissing Kloster. Uden for Registraturen kendes intet Brev af Vor Klosters Arkiv.

Vrejlev.

Se 1. Række IV. 69 f. om en i 1556 affattet og i ÆA. III. 30-44 trykt Registratur over Klosters Breve, der da var paa Aalborghus, samt om en i 1573 foretagen forkortet Afskrift derefter; den Haand, der har skrevet Registraturen af 1573, viser sig, som anført ovfr. S. 103, at være Historikeren Hvitfelds². Uden for Registraturerne kendes intet Brev af Klosterarkivet.

Ø.

Se 1. Række IV. 70, bl. a. om en c. 1542 affattet og i ÆA. III. 109 (111)-30 aftrykt Registratur over Klosters Breve.

¹) Breve af Klosterarkivet nævnes i Aaret 1587, men ret ubestemt og uden at det kan ses, hvor de da opbevaredes (Kanc. Brevbøger 1584-1588 S. 797).

²) Brevene fandtes paa Aalborghus ogsaa i den følgende Tid (Kanc. Brevbøger 1571-1575 S. 694, 1576-1579 S. 334, 1580-1583 S. 361, 720, 1588-1592 S. 638 f. (Aar 1591)), men i 1618 i Viborg Domkirke (sstds. 1616-1620 S. 306 f.).

Adskillige Breve haves endnu i Origg. Nogle er bevarede sammen med de gejstlige Arkiver i Viborg¹ (skønt Klostret laa i Børglum Stift); fra Viborg Bispearkiv blev de afgivne til Provsarkivet i Viborg og derfra til Rigsarkivet i København: 6065 6285 7658 10677. Et Brev findes nu i AM. (4302) og har mulig tilhørt Aalborg-Biskoppen Jens Bircherod; og det samme kan antages om et Par andre Breve (6231 12615), der nu findes i RA. og har tilhørt Bircherods Søstersøn Provsten Jens Villumssøn Rosenvinge². Og endelig har et Brev, der nu findes paa KB., tidligere tilhørt Danske Selskab (5045); men det er tvivlsomt, om det har hørt hjemme i Klosterarkivet.

Andre Breve er nu tabte i Origg., men haves i fuldstændige Afskrifter. Saadanne Afskrifter blev c. 1600 tagne af en Række Breve i praktisk Øjemed (1499 1641 2296 2498 4649 4865 (hvori 2345 2869-70) 6068 og 8089), og den dengang tilvejebragte Tekst blev senere i det væsentlige afskrevet af Frands de Thestrup. Og en Del Breve, der endnu eksisterede i 18. Aarh., og af hvilke i alt Fald flere dengang var »penes« den nævnte Jens Rosenvinge, er blevet afskrevet af forskellige, bl. a. af Gram, Langebek og Frands de Thestrup (2333 4277,81 4375 4686 4789 og 5017); men om et Par af dem kan det være tvivlsomt, hvorvidt de har tilhørt Klostrets eller Børglum Bisps Arkiv. Endelig kendes et Par Breve i Udtog skrevet af Biskop Jens Bircherod (6372 og 8513).

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 1499 1641 2296 2333 2498 4277,81 4302,75 4649,86 4789 4865 (hvori 2345 2869-70) 5017,45 6065,68 6231,85 7658 8089 8513(?) 10677 12615.

Brev af ukendt Indhold: 6372.

Øm.

Se 1. Række IV. 70 om 2 ældre Registraturer over Arkivet; den Registratur, som dér siges at være »fra Midten af 16. Aarh.«, er trykt i Suhms Nye Saml. III. 326-35 og viser sig at være

¹) Jfr. Dipl. Viberg. S. III-IV, XVI. Allerede under Christian III havde der i Viborg Domkirke staaet en Kiste med Klostrets Breve (Kanc. Brevbøger 1566-1570 S. 264 (jfr. 216)); endnu i 1623 tales der om Breve i en Kiste i Domkirken vedrørende Oxholm (det senere Navn for Ø Kloster; sstds. 1621-1623 S. 530).

²) Bircherod omtaler et Sted, at »der jeg igiennemleedte adskillige gamle Pergementsbreve, som mig nyligen vaare komne til Hænde«, fandt han derimellem nogle gamle kongelige Privilegier for Ø Kloster, som dog alle var ældre end Aar 1400 (Ny kgl. Saml. 4 to 1986 c, Bd. 40 under 1701 Maj 2).

skreven med den ovfr. S. 56 nævnte Kancellisekretær Jacob Reventlows Haand¹. Denne Registrators Breve er optagne i den ovfr. S. 110 under Ring Kloster omtalte Skanderborgske Registratur af 1606; dog mangler i Registraturen af 1606 3 af den ældre Registrators Breve (nemlig Brevene i Suhms Nye Saml. III. 328 L. 8 f. o.-13 f. o. og 329 L. 11 f. o.-13 f. o.), men disse er alle 3 ældre end 1450, hvorimod samtlige den ældre Registrators Breve fra Tiden 1451-1513 forekommer i den yngre, men ganske vist dér ikke i samme Rækkefølge som i den ældre.

Kun ét Brev fra Tiden 1451-1513 (et Adkomstbrev paa jydsk Landgods) kendes ogsaa anden Steds fra end fra Registraturerne, nemlig fra en Rettertingsdom: 10716.

Ørlev.

Se 1. Række IV. 66. De fleste og bedste af Klosters Breve fandtes i Klostret i en forsegleet Kiste i 1572, da der udgik Kongebrev til 2 Mænd om at aabne Kisten og udfærdige en Registratur over dens Indhold i 2 Eksemplarer. I Henhold til et Kongebrev af 1585 blev 2 Kister med Breve indsatte paa Kapitelshuset i Viborg i dette sidste Aar, og Brevene fandtes hos Kapitlet endnu i 1609 og formentlig ligeledes i 1626 og 1631².

Fra Tiden 1451-1513 kendes kun 3 af Klosters Breve (alle Adkomstbreve paa jydsk Landgods), de 2 i yngre Vidisser af Viborg Landsting: 2465 og 9591, og det 3. i et Udtog (ligeledes i et yngre Brev): 11659.

Sønderjylland.

Løgum.

Se 1. Række IV. 70-72, bl. a. om den i SRD. VIII. 1-258 trykte Løgumbog (Haandskrift af Aar 1578 i Ny kgl. Saml.

¹) Derimod er det næppe troligt, at den skulde være nøjagtig fra samme Tid som det i Suhms Nye Saml. III. 302-25 trykte Inventarium af 1554. Affattelsen af dette var foranlediget af et Kongebrev af 1554 Jan. 29 (Kanc. Brevbøger 1551-1555 S. 290), og ifølge dette skulde der ganske vist ogsaa gives en Fortegnelse over Klosters Breve; men denne Opgave har Inventariets Affattere øjensynlig skudt fra sig (se Suhms Nye Saml. III. 324), og det viser sig da ogsaa, at selve Inventariet og den bevarede ældre Arkivregistratur ikke er skrevne med samme Haand. ²) Kanc. Brevbøger 1571-1575 S. 177, 1584-1588 S. 242 (jfr. 727), 1588-1592 S. 296, 299, 1609-1615 S. 19, 1624-1626 S. 810, 1630-1632 S. 405; jfr. Dipl. Viborg. S. IV.

Fol. 881¹). Den i 1. Række IV. 70-72 omtalte Registratur af Aar 1575, der findes i RA. Gem. Arch. (Hansborg) VI. 27, er nu trykt i ÆA. V. 763 (767)-81, men indeholder kun nogle faa Breve fra Tiden 1451-1513; de anføres i ÆA. V. 773 f. og 778 f. og findes alle tillige i Løgumbogen.

Kun faa Breve af Klosterarkivet fra 1451-1513 kendes anden Steds fra end fra Registraturen af 1575 og fra Løgumbogen, nemlig: et kongeligt Privilegium, der findes i Udtog i Registrum Christierni primi (1268); et Adkomstbrev paa Gods i Ribe, der haves i en tysk Oversættelse, som mulig er foretagen direkte efter Originalen: 1637 s; nogle Adkomstbreve paa jydsk Landgods, af hvilke et (482) findes i Afskr. i Registrum Christierni primi, medens de øvrige (5084 5902 6923-24 7177 8236 og 11669) haves i Origg. i RA., hvortil de² i 1884 afgaves af Museet for nordiske Oldsager; samt endelig et Privilegium af Hertug Frederik (12251), der findes i dennes Registrant. Men alle de 11 her nævnte Breve er tillige indførte i Løgumbogen, og kun om én Orig. (11651) gælder dette ikke; til Gengæld er det tvivlsomt, om dette Brev har været i Klosterarkivet, idet det er et Forpligtelsesbrev udstedt af Klostret til en af dets kvindelige Velgørere, men da Brevet er kommet til RA. paa samme Maade som de nysnævnte Adkomstbreve, er der en ikke ringe Sandsynlighed for, at det er blevet leveret tilbage til Klosterarkivet.

Brevene fra Tiden 1451-1513 i Løgumbogen fordeler sig paa følgende Maade (et »S.« i Listen nedfr. henviser til Sidetallet i Udgaven af Haandskriftet i SRD. VIII):

Pavebrev: S. 192. — Pavebrev for Cistercienserordenen i Almindelighed: S. 204 (i Vidisse S. 203).

Kongelige Privilegier: S. 175, 173, 174.

Privilegier af Hertug Frederik: S. 176, jfr. 202 (i Vidisse S. 202), 172.

Brev af Ribe Bisp om Tiende: S. 131.

¹) I Oplysningerne i SRD. VIII. 1 til Haandskriftets Historie er Aarstallet 1724 en Trykfejl for 1774, som O. H. Møller selv angiver paa Haandskriftets Titelblad. Den dér omtalte tidligere Ejer af Haandskriftet, Johannes Aegidius Mechlenburg, Regerings- og Overretsadvokat, var født 1701 og døde 1774 (Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. 38. Bd. S. 317 f.). — O. H. Møller har i Ny kgl. Saml. 4 to 1492 c benyttet Løgumbogen og bl. a. egenhændig afskrevet en hel Række af dens Breve; og i Ny kgl. Saml. 4 to 1492 e har han afskrevet Breve af Løgumbogen vedrørende Brede Kirke (i Tønder, Højer og Lø Herreder) og Bylderup Kirke (i Slogs H.). ²) Sagnetens ogsaa 11669, skønt det ikke kan siges med Vished om dette Brev.

Breve af Slesvig Bisp om Tiende: S. 207, 211, 208. — Vidisse af ældre Brev af Slesvig Bisp om Tiende: S. 210.

Adkomstbreve: Ribe: S. 237, 236, 238. — Jydsk Landgods: S. 135, 26, 57, 75, 3, 3, 235, 2, 144, 1 (jfr. 2), 152, 167¹, 99, 95, 68, 6, 55, 76, 78, 76, 226, 130, 58, 59, 102, 36, 35, 39, 35², 16, 33, 67, 49, 66, 67, 47, 48, 65, 36, 73, 72, 226, 101, 62, 58, 166, 57, 54, 106, 51, 74, 157, 56, 53, 52, 52, 24, 53, 112, 166, 47, 90, 53, 107, 105, 103, 162, 156, 60, 4, 70, 25, 4, 43, 37, 41, 38, 8, 106, 69, 136, 83, 98³, 49, 152, 50, 9, 10, 61, 61, 137, 137, 138, 140, 139, 138, 140, 141, 245 (?), 12, 154, 141, 170, 23, 164.

Forskelligt: 168⁴.

Maarkær.

Se 1. Række IV. 72. Breve af Klosters Arkiv anføres allerede i Utenhofs Registrant over Gemeinschaftliches Archiv⁵ (og altsaa ikke som et selvstændigt Klosterarkiv) i et Antal af c. 38⁶; og saadanne Breve nævnes ligeledes i Registranten af 1598 over Gemeinschaftliches Archiv i dets Kapsel 11⁷. Men ikke længe efter maa de være blevet overførte til det egentlige Gottorper-Arkiv; de opføres i Registranter over dette af 1603 og 1605⁸.

De Maarkær-Breve, der endnu er bevarede i Origg., er adskilte paa en uheldig Maade, idet nogle findes i RA. og andre i Kiels SA.; endvidere er der enkelte, der kun kendes i yngre Udtog: 6072 6835 7030.

Et paveligt Privilegium for Antoniterklostret i Vienne Stift af Aar 1470 findes i Orig. i RA., hvortil det øjensynlig er kommet med Maarkær-Arkivet; det er ikke medtaget i Nummer-rækken i nærværende Værk, men anføres nedfr. blandt Ordensarkiver.

¹) S. 79 (Reg. 4635) er Aar 1578 (Haandskriftets S. 187). ²) Om Aaret jfr. Reg. 4911. ³) S. 61 (Reg. 5411) er Aar 1519 (Haandskriftets S. 148). ⁴) S. 246, som i Reg. * 7876 sættes til »Post 1486?«, er yngre end 1513, idet Brevet nævner Fru Anne af Solvig, der døde 1516 (DAA. XI. 132), som død, ligesom det nævner Jens Clare, der var Abbed 1502 (SRD. VIII. 60), som forhenværende Abbed. ⁵) Jfr. om denne Registrant ovfr. S. 13 f. ⁶) RA. Reg. 38, »Udkast« Bl. 135 a-137 b. ⁷) RA. Reg. 39 Bl. 56 b = Bl. 168 a-b = RA. Reg. 41 Bl. 62 a-b; jfr. Nordelbingen IV. 345. Naar der i 1545 tales om Maarkær-Breve, som Hertug Adolph lod modtage »ausem gewelbe zu Gottorff« ved Jørgen Corper (RA. Pkr. til Rigsarkivets Hist., Pk. »Fællesarkivet på Gottorp I (til 1599)«, 2 Læg af 1545 Bl. 4 a og 5 b (delvis trykt (efter det daarlige Eksemplar) hos Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 208 f.)), maa det altsaa antages, at der endnu denne Gang kun har været Tale om et midlertidigt Laan. ⁸) RA. Pkr. til Rigsarkivets Hist., Pk. »Cam. IV Cap. LXXII Pag. 438 Convol. I«. Sstds., tilsvarende Pk. »Con. 2«, 2 Eksemplarer (henholdsvis Bl. 147 b-149 a og 128 b-130 a).

Bispen af Ratzeburgs Vidisse af Privilegier for Ordenen: 7030.

Romerske Eksekutionsbreve i Strid om Præstø Kloster: 10948 (hvori 10945-47, og med 11002 paa Bagsiden) 11122 (hvori 10945-47).

Kongelige Privilegier og lignende Breve: 1542-43 2795 3227 6600.

Privilegier af Kongen og Hertug Frederik: 5381,88.

Kongelig Gave af Præstø Kirke: 2749.

Bispebrev og andre Breve om Præstø Kirkes og Klosters Forhold til Maarkær: 2750 3414 (hvori Pavebrevet 3224) 4636 5759.

Adkomstbreve: sønderjydsk Landgods: 2041 2319 2822 4249 4315 5909 6072 6110,19,54 6365 6656 6835 7371 8731 8908 9558.

Gælds brev: 2842.

Broderskabsbrev udstedt af Klosteret (senere tilbagegivet?): 2539(?).

Ry.

Se 1. Række IV. 72. 2 Adkomstbreve findes i Origg. i Kiels SA.: 908 10474; et af en Abbed udstedt Fæstebrev haves i Afskrifter, af hvilke den ene, der er omtrent samtidig, mulig stammer fra Klosterarkivet: 6701. — Jfr. Burchard Krummediges Arkiv.

Slesvig Johannes Kloster.

Se 1. Række IV. 72 om det endnu i Klosteret opbevarede Arkiv.

Kongeligt Privilegium: 1270.

Adkomstbreve: Slesvig By: 5625. — Sønderjydsk Landgods: 1692 3140 6945 8135.

Brev om Pengegave mod Gudstjeneste: 11778.

Præsentation af Klosteret til et Vikarie: 1814 9870.

Fuldmagt af Klosteret til Indsamling af Almisse: 6091.

Senere tilbagegivet Forpligtelse af Klosteret til Underhold af en Kvinde: 8569 a.

TILLÆG.

Vadstena Klosters Arkiv?

En anbefaling for en Mand fra Dronning Christine til Christiern (II), som i 1929 af det svenske Rigsarkiv er udvekslet til det danske, har mulig hørt til det ovennævnte Arkiv: 10632.

ORDENSARKIVER.

Antoniterordenen.

En Pavebulle af Aar 1470 Maj 1 for Antoniterordenens Kloster i Vienne Stift i Sydfrankrig findes i Orig. i RA., hvortil den øjensynlig er kommen med Maarkær Klosters Arkiv; den er ikke medtagen i nærværende Værks Nummerrække, men trykt i Acta pontif. Dan. III. 422¹.

Carmeliterordenen og dens Provincialarkiv.

Et paveligt Privilegium af 1477 Apr. 1 for hele Ordenen (jfr. 1. Række IV. 76) haves i Orig. i Rom og var optaget i et af en Italiener udfærdiget Notarialinstrument, der fandtes i Helsingør Carmeliterklosters Arkiv og nu er tabt, men kendes fra en Afskrift i Resens Atlas. Privilegiet af 1477 er ikke medtaget i nærværende Værks Nummerrække, men trykt i Acta pontif. Dan. IV. 155.

Et kongeligt Privilegium for Carmeliterne i Danmark, Sverige og Norge kendes kun i Udtog, der ligeledes gaar tilbage til Resens Atlas: 1676 (med Tilføj.). Et Adkomstbrev for Carmeliterne i Provinsen Danmark paa en Jord i København findes i Orig. i RA. og var i GA. allerede i C. E. Voss's Tid: 4500.

Cistercienserordenen.

Se 1. Række IV. 73 ff. En Række Pavebuller vedrørende Ordenen i Almindelighed kendes fra Brevbøger i danske Klostre (og for en enkelt Vedkommende tillige i en i en original Vidisse indført dansk Oversættelse: 7565). Over Brevene gives en Fortegnelse nedfr., hvor et »S.« efterfulgt af et Bladtal betegner Bladtal i Haandskriftet af Sorøbogen (AM. Fol. 290; jfr. ovfr. S. 95). Det vil ses, at samtlige Listens Breve findes i Sorøbogen; men et enkelt af dem har tillige eksisteret i andre Udfærdigelser, se Side 120 Note 2.

(1459 Aug. 4	Se nedfr. 1476 Marts 7)	
1461 ell. 1462 Apr. 10	S. 10 b ²	Acta pontif. Dan. III. 299
1463 Juni 29	- 11 b ²	Anf. St. III. 347
((1467 ☉:) 1468 Marts 1	Se nedfr. 1476 Febr. 29)	
(1465 ☉:) 1475 Dec. 13	S. 12 a ²	Anf. St. IV. 135

¹) Jfr. ovfr. S. 117. ²) Ex transumpto impresso. (Om Betydningen heraf se 1. Række IV. 73.)

1475 Dec. 13	S. 12 b ¹	Anf. St. IV. 137
(1475 ☉): 1476 Febr. 29	- 42 b	Anf. St. IV. 143
Heri: (1467 ☉): 1468 Marts 1	- 43 a	Magnum bullarium Romanum I (Luxemburgi 1742) Side 384
(1475 ☉): 1476 Marts 7	- 38 a ¹	Acta pontif. Dan. IV. 144
Heri: 1459 Aug. 4	- 38 a	Anf. St. III. 283
1481 Juli 23	- 12 b ¹	Anf. St. IV. 237
1482 Sept. 26	- 31 a ¹	Anf. St. IV. 267
1487 Aug. 30	- 26 b ¹	Hodie a nobis emanarunt
Heri: 1487 Aug. 30	- 26 b ²	Anf. St. IV. 404
1489 Aug. 13	- 27 b ¹	Anf. St. IV. 469
(1501 ☉): 1502 Febr. 16	- 44 b	Anf. St. V. 347

Franciskanerordenens Provincialarkiv.

Se 1. Række IV. 75 om et i Bartholin D S. 1-297 afskrevet Haandskrift³. Bartholins Kilde er et af Nicholaus Jordani (Niels Jordsson, der var Gardian i Helsingør Franciskanerkloster⁴) i Aaret 1500 egenhændig skrevet Pergamentshaandskrift, der indeholdt en lang Række af Pavebullaer m. fl. Breve, som Aar 1500 Okt. 15 blev attesterede af Roskilde-Bispen Niels Skave. Bartholins Kilde fandtes i sin Tid i Resens Bibliotek⁵ og var forsynet med et Titelblad, paa hvilket Nicholaus Jordani kaldes »socius quondam venerandi patris fratris Laurentii Johannis vicarii provincialis hujus provincie Datie«. Men hvorvidt Nicholaus Jordani har skrevet noget af selve Roskilde-Bispens originale attesterende Brev, er vel tvivlsomt; dette var i alt Fald skrevet med 2 forskellige Hænder, idet selve Notarens Attest, der slutter Brevet, har været skreven med dennes egen Haand. Og om Nicholaus Jordanis Afskr. af de attesterede Breve er selve det Eksemplar, der er indført i Bispens originale Attestation, er vel ogsaa usikkert⁶.

¹) Ex transumpto impresso. (Om Betydningen heraf se 1. Række IV. 73.)

²) Dette Brev findes ligeledes (Ex transumpto impresso) i S. 25 b (men her med urigtigt Aar 1481) samt i danske Oversættelser i Cod. Esrom., Udgavens Side 277, i SRD. VIII. 204 (☉: i Løgumbogen) og i det under 7565 anførte Brev (men her alle 3 Steder med Dateringen 1487 i September Maaned). ³) En ufuldstændig Afskr. af den Bartholinske Tekst findes i RA. Langebeks Saml. Pk. VI. ⁴) Om hans Person se Lindbæk, De danske Franciskanerklostre S. 70, 181 f. ⁵) Om Pladsen deri se Birket Smith, Om Københavns Universitetsbibl. S. 75 og Nr. 9179 her ovfr. I Haandskrifter af Resens Atlas siges Niels Skaves »instrumentum« at være i Villum Worms Bibliotek (Gl. kgl. Saml. Fol. 724 S. 144; Uldall Fol. 186, II. 118). ⁶) Ovfr. under Nr. 9179 har jeg derimod uden at ytre nogen Tvivl identificeret Nicholaus Jordanis Haandskr. med Originalen af 1500 Okt. 15. — Haandskriftets Titelblad er trykt efter Bartholin i Dipl. Norv. X. 231, og Niels Skaves Brev af Aar 1500 sstds. S. 230 f. Naar Udgiverne her S. 229 kalder Bar-

Af Brevene i det Bartholinske Haandskrift er det, ligesom Tilfældet var i 1. Række, kun dem, der vedkommer »Dacia«, som er medtagne i nærværende Værks Nummerrække¹. Det drejer sig om følgende Breve:

Pavebreve: 4580 5890 7839.

Andre Breve: 4618 9179 (o: Niels Skaves Attestation af Aar 1500 Okt. 15).

Derimod skal der, ligesom det er sket ovfr. med de fra danske Kilder kendte Pavebreve vedrørende Cistercienserordenen i Almindelighed, her ogsaa gives en Liste over de Pavebreve fra Tiden 1451-1513, som det Bartholinske Haandskrift indeholder, og som ikke særlig angaar Franciskanerne i Provinsen »Dacia«, samt over de Vidisser, hvori saadanne Breve er optagne (i denne Liste betegner »S.« efterfulgt af et Tal Sidetallet i Bartholin D).

1464 Jan. 12	S. 261	Dipl. Norv. IX. 317
(1466 o:) 1467 Febr. 28	- 173	Anf. St. IX. 324
(i 1482 Okt. 2	- 158	Anf. St. IX. 358)
1472 Okt. 3	- 272	Anf. St. IX. 334
1474 Aug. 31	- 205	Anf. St. X. 190
(i 1482 Okt. 30 (?)	- 203	Anf. St. X. 207)
1476 Febr. 28	- 270	Anf. St. IX. 340
1479 Juli 26	- 159	Anf. St. IX. 346
(i 1482 Okt. 2	- 158	Anf. St. IX. 358; se ovfr. under 1467 Febr. 28)
(1482 o:) 1481 Okt. 12	- 267	Anf. St. IX. 356
1487 Marts 17	- 264	Anf. St. IX. 366
1493 Marts 30	- 126	Anf. St. IX. 381
(i 1496 Marts 22	- 103	Anf. St. IX. 393)
(1495 Jan. 23	- 282	Anf. St. X. 209)

tholins Kilde for »en samtidig Afskr.«, forstaar de vel herved ikke blot Teksten af Bisperevet, men hele Nicholaus Jordanis Haandskrift. Derimod siges det i 1. Række IV. 75, at det var Nicholaus Jordanis Haandskrift, der »autoriseredes af Biskop Nils Skave«; og Lindbæk. De danske Franciskanerklostre S. 69 udtaler, at Niels Jordsson »lod den bekendte store Privilegiesamling afskrive og vidimere (1500) af den daværende Vikar Laurens Hansen og Biskop Niels Skave i Roskilde« — en Udtalelse, der, hvad man end vil indvende mod dens Nøjagtighed i visse Enkeltheder, dog viser, at ogsaa Lindbæk mener, at det er selve Nicholaus Jordanis Haandskrift, der vidimeredes.

¹) Derimod indeholder Haandskriftet for Tidsrummet 1451-1513 ingen i Danmark udstedt Vidisse af nogen almindelig Pavebulle, med mindre man da hertil vil regne selve Niels Skaves ovennævnte Attestation af 1500 Okt. 15.

I Origg. er bevarede en Del Missiver til Konventualernes Minister Jens Mogenssøn:

11450 11783 12706 12849,93 (dette sidste Brevs Adressat er dog usikker).

Proveniensen for 2 af den nævnte Jens Mogenssøn udstedte Breve er uvis: 10597 11619.

Kun hvis disse 2 Breve ikke er afsendte, kan de antages at høre til Provincialarkivet. Eller mulig er 11619 opsnappet af danske Skibe og hører saaledes til Kongens Arkiv. Og det samme kan antages om 2 Breve, som er skrevne fra Danmark til en forhenværende Gardian i Enköping: 12730 12872¹.

Helligaandsordenen.

En af en Italiener 1473 Nov. 3 udstedt Transsumpt af forskellige Pavebullaer for Helligaandsordenen i Almindelighed, der, for saa vidt deres Dateringer kan læses, er ældre end 1450, haves i en medtaget Orig. i RA. Helligaandsordenens Arkiv. Et kort Udtog findes i Lindbæk og Stemann, Helligaandsklostre, Dipl. S. 44.

Af 2 meget medtagne, af italienske Bisper udstedte Pergamentsbreve vedrørende Helligaandsordenen har det ene rimeligvis tilhørt det københavnske Helligaandsklosters Arkiv, og det samme kan med en Del større Sikkerhed antages om det andet.

Det første af Brevene, som er udstedt af Petrus de Vicentia i Tiden 1488-95, men hvis Datum nu ikke kan konstateres, findes i RA. i Helligaandsordenens Arkiv; det indeholder Vidisse af nogle Pavebullaer vedrørende Ordenen, af hvilke der fra Tiden 1451-1513 er en af 1482 Juni 8 (trykt Acta pontif. Dan. IV. 254) og en af Innocens VIII. Petrus de Vicentias Brev meddeles i et kort Udtog hos Lindbæk og Stemann, anf. St., Dipl. S. 76, ifr. 242.

Det andet af de 2 Breve er udstedt af Antonius de Monte 1505 Nov. 7 og findes nu i det norske Rigsarkiv, Danica; det giver Oplysning om forskellige for Helligaandsordenen gældende Regler og meddeles i et kort Udtog hos Lindbæk og Stemann, anf. St., Dipl. S. 123 (hvor Originalen fejlagtig siges at være i det danske Rigsarkiv).

¹) Jfr. Lindbæk, De danske Franciskanerklostre S. 251, 274.

Endelig haves i Orig. i RA. i Helligaandsordenens Arkiv en af Ordenens Stormester 1516 Jan. 22 for det københavnske Helligaandskloster udstedt Transsumpt af 2 pavelige Privilegier for Ordenen i Almindelighed, af hvilke det ene var ældre end 1450 og det andet af 1488 Sept. 22 (Acta pontif. Dan. IV. 439; Lindbæk og Stemann, anf. St., Dipl. S. 166).

KØBSTÆDER

MED

GILDER OG LAV, BYKIRKER, TIGGERMUNKEKLOSTRE OG HOSPITALER.

Om Købstadprivilegier i Almindelighed se 1. Række IV. 77-80. Her nedfr. gives for Tiden 1451-1513 Oplysninger om en Indsendelse af Afskrifter i 1648, om Resens Atlas, om en mindre Indsendelse i 1735 og om en Indsendelse i 1773-74.

Ved kongeligt Missive af 1648 Juli 29 til Lensmændene paalagdes det hver Købstad at indsende »en rigtig designation och copie« paa alle de Privilegier, som var i Brug hos den, og som Borgerne ønskede Konfirmation paa til Kroningen¹. Der indsendtes som en Følge heraf fra en Mængde Købstæder et større eller mindre Antal Privilegier og lignende Breve, dels i Afskrift og dels i Udtog. Alt det indsendte, der, for saa vidt det er bevaret, findes i RA., er for Tiden 1451-1513 blevet citeret i Udgaven ovfr. (uanset, om de paagældende Origg. endnu eksisterer) og er ligeledes registreret paa den her efterfølgende Liste; de dér anførte Købstæder er dem, der har indsendt Brevene.

Christianstad (alle Brevene 1451-1513 har oprindelig tilhørt Væ Bys Arkiv): 9126 9896 Aaa 6276 10325.

Helsingborg: 4097 6033 (3. Bd. S. 572) 8914 (hvori 4829) 5294 5506.

Landskrone: 6467 10613 7558.

Malmø: 6029 Ab 6030 Ab 8914 (hvori 4829) 6935 6033 (3. Bd. S. 572) 5227 4854.

Aakirkeby: 8832 Ab.

Store Heddinge: 383.

Helsingør: 5617 10565 620 3792 3793 a Ab 6425 Ab 7625 Ab.

Korsør: 962.

---

¹) Sjøll. Tegn. 1648-50 (XXXI) Bl. 17 a.

Køge: 2513 4084 5834 Ad 8126 10661 6033 (3. Bd. S. 574).
 Nykøbing S.: 1453 5687.
 Ringsted: 102 5569.
 Roskilde: 33 470 Ab 3124 Ab 3802 5866 Ab.
 Skelskør: 455 3743 1142 4036 5313 12341.
 Slagelse: 1145 Aaa 6453 7257.
 Stege: 3879 5376 10901 4835.
 Nakskov: 42 465 1375 2266 4443.
 Nykøbing F.: 4389 5692 7 5298.
 Rødby: 351 10630.
 Saksøbing: 10142 Ac 43 Aa, Ac 5870.
 Stubbekøbing: 256 10138 Ab.
 Assens: 11540.
 Bogense: 5655 Ac 5. Bd. S. 592.
 Faaborg: 124 Ab 5467 7198 7486 Ab 9300 Aaa.
 Kerteminde: 3270 5472 9800.
 Middelfart: 8176.
 Nyborg: 703 5475.
 Odense: 8125 Ad 3998 Ad 370 12618.
 Rudkøbing: 7140.
 Svendborg: 20 3996 4705 4583 Ab 5317 9163 9162 10105.
 Aarhus: 5231 2065 3710 6367 5833 Ab 5914 5835 Ab 6787 9167 10481.
 Grenaa: 1071 5228 Ac 10476 Ac.
 Hjørring: 10465.
 Horsens: 184 3711 5661 9796.
 Kolding: 1211 959 Ab 2908 Ab 3857 3688 412 5205 7603 7053 6995 7236.
 Randers: 744 927 7563 Ab 7874 10485 10486 Ab.
 Ribe: 4700 Ad 7055 Af.
 Skagen: 10883 Aaa.
 Skive: 9789.
 Thisted: 10490 Ae.
 Varde: 5202 7056.
 Vejle: 2070 5480 Aaab 10117 Aaab.

Resens Atlas.

Se 1. Række IV. 77 ff. Til de dér anførte Henvisninger til Steder, hvor Haandskrifter af Værket nævnes (Kofod Ancher, Dansk Lov-Hist. II. 384-92 = Saml. jurid. Skrifter II. 718-29; S. Grundtvig, Danmarks gl. Folkeviser II. 646), kan føjes, at Universitetsbibliotekets Haandskrifter omtales af Birket Smith, Om Københavns Universitetsbibliothek før 1728 S. 71. Men

særlig maa dog nu henvises til Johannes Knudsens Redegørelse for Haandskrifterne i hans Oversættelse af »Peder Hansen Resens Atlas Danicus«, Bornholm (Kbhvn 1925) S. VII-XV, Helsingør (Kbhvn 1928) S. V-X og Roskilde (Kbhvn 1929) S. V-VII; til Gunnar Knudsens Redegørelse i Fortsættelsen: Viborg Bispedømme (Kbhvn 1934) S. V-VII og Sydsjælland (Kbhvn 1935) S. V-VII; samt til Ellen Jørgensens Anmeldelse i Hist. Tidsskr. 9. R. IV. 193-97 og sidstnævntes Historieforskn. og Historieskrivn. i Danm. S. 137 f.¹

Resens egen Haand findes i følgende Haandskrifter (i større eller mindre Omfang, undertiden kun nogle faa Gange): Gl. kgl. Saml. Fol. 734, AM. Fol. 359 og 361-62, Donatio variorum Fol. 21, 23 og 24 og Ny kgl. Saml. Fol. 1088 (hvilket sidste Haandskr. dog kun omfatter Færøerne, Island og Grønland)². Derimod forekommer Resens Haand ikke, saaledes som det angives dels hos S. Grundtvig og dels hos Birket Smith paa de ovfr. anførte Steder, i AM. Fol. 360 og i Donatio variorum Fol. 19 og 20³.

I adskillige Tilfælde kan man paa en forholdsvis let Maade afgøre, at et Haandskrift ikke kan stamme fra Resens egen Tid. De under de enkelte Stiftsstæder anførte Bisperækker er nemlig jævnlig fortsatte ud over Resens Tid, for Aalborg Stifts Vedkommende endogsaa engang helt ned til Christoffer Mumme, der var Biskop 1735-37⁴; og under Viborg Stift kan man finde omtalt Bartholomæus Deichmans Forflyttelse som Biskop til Christiania (i 1712) med Tilføjelsen: »Reliqvos qvære ex meo diario«⁵.

¹) Resen-Haandskrifter, der nu er tabte, men har været ejede af Holger Parsberg, berøres nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Holger Parsberg.
²) Ogsaa i Gl. kgl. Saml. Fol. 735 forekommer Resens Haand, men kun én Gang, nemlig paa et S. 22 indklæbet Kort over Neksø (der er gengivet i Johannes Knudsens Udgave af Bornholm S. 24). Men tilsvarende Kort (over Rønne, Aakirkeby og Hasle) med paaskrevne Bemærkninger af Resen findes indklæbede eller indhæftede med Knappenaale i Donatio variorum Fol. 23, der faktisk stammer fra Resens egen Tid; og det synes saaledes ikke udelukket, at Neksø-Kortet i Gl. kgl. Saml. Fol. 735 rettelig hører hjemme i Donatio variorum Fol. 23. I alt Fald er Gl. kgl. Saml. Fol. 735 efter de nyere Undersøgelser (Hist. Tidsskr. 9. R. IV. 193 f., jfr. Ellen Jørgensen, Historieforskn. og Historieskrivn. i Danm. S. 137) et af de Haandskrifter, som hører til en af Christen Aarslev besørget Redaktion, der først kom i Stand efter Resens Død. ³) Naar Donatio variorum Fol. 19 (der er skrevet med samme Haand som Gl. kgl. Saml. Fol. 735) henføres til Resens egen Tid i 1. Række IV. 77, er dette formentlig urigtigt, idet Haandskriftet maa anses for at høre til Aarslevs Redaktion (Hist. Tidsskr. 9. R. IV. 194, jfr. Ellen Jørgensen, anf. St. S. 137). Det blev i 1751 af Langebek foræret til Universitetsbiblioteket. ⁴) Hæfte i Kall 4 to 378. ⁵) Ny kgl. Saml. 4 to 732; Thott Fol. 732; det nysnævnte Hæfte i Kall 4 to 378.

Men omvendt er selvfølgelig det, at et Haandskrift ender Bisperækker med Bisper, der er Resens samtidige, intet Bevis for, at Haandskriftet er fra hans egen Tid.

Det kan nævnes, at man kan træffe forskellige Haandskrifter af Værket, der er skrevne med den samme Haand (en eller flere). Det gælder om *Donatio variorum* Fol. 19, AM. Fol. 360 og Gl. kgl. Saml. Fol. 735¹; og andre saadanne sammenhørende Haandskrifter er Gl. kgl. Saml. Fol. 724 og 725; dernæst Thott Fol. 725 og 732; endvidere Uldall Fol. 183, 189 og 191; og fremdeles Kall Fol. 33 og et Hæfte i Langebeks Ekscerpter 46.

Haandskrifter, der indeholder Breve (navnlig Byprivilegier), sjældnere dog i fuldstændige Afskrifter end i Udtog, som endda ofte er saa korte, at de indskrænker sig til at meddele Brevets Aar², er følgende:

for hele Danmark: Uldall Fol. 186; Uldall 4to 249, hvis 2 Bind er et øjensynlig for Kofod Ancher gjort (og i 2. Bind til Dels med hans egen Haand skrevet) Uddrag, i 1. Bd. af Uldall Fol. 186 og i 2. Bd. af AM. Fol. 361 og af *Donatio variorum* Fol. 19, 21, 22, 24 og 25³;

for spredte Egne: *Additam.* Fol. 89;

for København: Langebeks Ekscerpter 34; Gl. kgl. Saml. Fol. 725; Ny kgl. Saml. Fol. 374; Kall Fol. 35; Stockholms Kgl. Bibl., K 16;

for København og Dele af Sjælland: Kall Fol. 33;

for Sjælland: Gl. kgl. Saml. Fol. 724; Kall Fol. 31; Oslo UB., Haandskr. Fol. 48; Uldall Fol. 183 og til Dels 184; *Donatio variorum* Fol. 19 (med de derefter afskrevne Ny kgl. Saml. 4to 659 og Thott Fol. 703 b og det dermed nær beslægtede Haandskrift i Sorø Akademis Manuskript-saml. Nr. 168 b); *Donatio variorum* Fol. 21; samt (kun for Roskilde) Thott 4to 1575 S. 340-417 (afskrevet efter Gl. kgl. Saml. Fol. 724) og Langebeks Ekscerpter 46;

for Dele af Sjælland: AM. Fol. 361 (med det derefter afskrevne Ny kgl. Saml. Fol. 390);

for Møen: AM. Fol. 362 (med et derefter afskrevet Afsnit i *Donatio variorum* Fol. 24 (der vistnok atter ligger til Grund for en ufuldstændig Afskrift i Thott Fol. 722) samt den efter det Arnamagnæanske Haandskrift tagne Afskrift Ny kgl. Saml. Fol. 395);

for Bornholm: Gl. kgl. Saml. Fol. 734-35; *Donatio variorum* Fol. 23-24; RA. Fr. Thaarups Papirer Nr. 15 (Optegnelser til Bornholms ældre

¹) Jfr. Hist. Tidsskr. 9. R. IV. 194 og Ellen Jørgensen, anf. St. S. 137. ²) Saadanne korte Udtog er ikke nævnte i nærværende Udgave. ³) Om *Donatio variorum* Fol. 22 og 25 se Birket Smith, Om Københavns Universitetsbibliothek før 1728 S. 71.

Historie¹; denne Tekst er ret nær beslægtet med Gl. kgl. Saml. Fol. 734¹, men i alt Fald ikke afskrevet direkte derefter);

for Gulland: Donatio variorum Fol. 24;

for Fyn, Smaalandene og Jylland: Gl. kgl. Saml. Fol. 726; Ny kgl. Saml. Fol. 401 og 4to 731-32 og til Dels 4to 868 e, 1. Bd.; Thott Fol. 724; Kall 4to 376; AM. Fol. 360; RA. GHS., Gener. 4to 36; samt Oslo UB., Haandskr. Fol. 49;

for Fyn og Smaalandene: Thott Fol. 725; Uldall Fol. 189; samt (kun for en Del af Fyn) Thott 4to 1425 og RA. GHS., Gener. 4to 36 b;

for Jylland: Thott Fol. 732; et Hæfte i Kall 4to 378; Uldall Fol. 191; samt (kun for mindre Dele) Thott 4to 1446 og 1450 og 8vo 459.

Af Resens Atlas er i Udgaven ovfr. citeret:

Af Uldall Fol. 186:

1. Bd.: 12158 (S. 206 og 213)².

2. Bd.: Slagelse S. 238: 1237 3002 se under 2853.

Præstø S. 312: 5802.

Slangerup Kloster S. 388: 673.

Slangerup By S. 391: 12371.

Carmeliterordenen S. 431: 1676.

3. Bd.: Stege S. 22: 3879; S. 24: 4835; S. 26: 5376; S. 27: 10901.

Rønne By S. 256: 6773.

Rønne Kirke S. 274: 9617.

Aakirkeby S. 303: 8832; S. 306: 12266; S. 308: 11769.

4. Bd.: Odense S. 71: 370; S. 81: 8125.

Nyborg S. 327: 703; S. 330: 5475.

Svendborg S. 430: 20; S. 431: 3996; S. 437: 5317.

Faaborg S. 461: 5828; S. 466: 1758; S. 480: 124; S. 481: 5467;

S. 483: 7198; S. 484: 7486; S. 507: 12775.

Assens S. 520: 11540.

Middelfart S. 541: 8176 Ab; S. 549: 8176 Acc.

Bogense S. 556: 5722; S. 563: 5655; S. 565: 5. Bd. S. 592.

5. Bd.: Nykøbing F. S. 33: 7; S. 34: 4389; S. 36: 5692.

Stubbekøbing S. 78: 256 10138.

Nakskov S. 123: 42; S. 125: 465; S. 126: 1375; S.¹128: 2266; S. 129:

4443.

¹) De 2 Tekster indeholder saaledes for Tiden 1451-1513 Afskrifter af de samme Breve. ²) Dette Brev findes ogsaa i Haandskrifterne: Langebeks Eks-cerpter 34 (i dette Haandskr. dog kun ét Sted); Gl. kgl. Saml. Fol. 725; Ny kgl. Saml. Fol. 374; Kall Fol. 33 (i dette Haandskr. dog kun ét Sted); Kall Fol. 35; Stockholms Kgl. Bibl., K 16.

Sakskøbing S. 245: 5870; S. 247: 10142.

Nysted S. 296: 11496.

Rødby S. 307: 351; S. 308: 10630.

Rudkøbing S. 374: 7140.

6. Bd.: Skagen S. 37: 674.

Viborg S. 282: 1289 (med Tilføj.).

Skive S. 334: 9789 (med Tilføj.).

Mariager (Bjørnholm Godsarkiv) S. 386: 2298.

Aarhus S. 523: 5231.

Æbeltoft S. 555: 10524.

Kolding S. 696: 2908 3857.

Af AM. Fol. 361¹:

Ringsted Bl. 15 a: 12999.

Slagelse Bl. 35 a-41 a: 1202 (hvori 1145) 2500 3002 2853 4015 6453
6658 7257 12122 406. — Bl. 57 a-64 b: 13011 2618 2904-05 2618.

Antvorskov Bl. 85 a: 3342; Bl. 86 a: 9560.

Næstved Bl. 181 a: 5612; Bl. 183 b: 4812 (hvori Bl. 185 a: 39); Bl. 195 a:
2. Bd. S. 337.

Af AM. Fol. 362²:

Stege S. 16-20: 3879 4835 5376 10901.

Af Gl. kgl. Saml. Fol. 734³:

Rønne By S. 31: 6773.

Rønne Kirke S. 43: 9617.

Aakirkeby S. 67: 8832; S. 69: 12266; S. 70: 11769.

Af de øvrige Haandskrifter er følgende citerede ovfr.:

Gl. kgl. Saml. Fol. 724; Kall Fol. 31; Oslo UB., Haandskr. Fol. 48; af
disse 3 Haandskrifter er anført: 3002 (se under 2853) 673 12371 5802 5801
1676 (med Tilføj.).

Kall Fol. 33: 1676; se ogsaa ovfr. S. 128 Note 2 om 12158.

Uldall Fol. 183: 673 1676.

Uldall 4to 249, I: 12371 674 1289. — Uldall 4to 249, II: 5802 5801.

Donatio variorum Fol. 19⁴: 673 1676.

¹) Jfr. 1. Række IV. 77, 79. Herefter er afskrevet Ny kgl. Saml. Fol. 390.
²) Jfr. 1. Række IV. 77, 79. Om Afskrifter stammende herfra se ovfr. S. 127. ³) Jfr. 1. Række IV. 77, 79. Af de ovfr. S. 127 f. nævnte Tekster, der omhandler Bornholm, er det (foruden Gl. kgl. Saml. Fol. 734) kun Teksten i RA. Fr. Thaarups Papirer Nr. 15, der indeholder Afskrifter af de her anførte 5 Breve. ⁴) Jfr. 1. Række IV. 77. Herefter er afskrevet Ny kgl. Saml. 4 to 659 og (efter en Del af Donatio variorum Fol. 19) Thott Fol. 703 b. Og et nær beslægtet Haandskr. i Sorø Akademis Manuskriptsaml. Nr. 168 b har ogsaa de samme 2 Brevudtog, som her er anførte.

Donatio variorum Fol. 21: 5802 5801.

Additam. Fol. 89: 4542 673 1676.

En mindre Indsendelse af Privilegieafskrifter i 1735 foranledigedes ved et gennem Rentekammeret udfærdiget kongeligt Reskript til Stiftamtmandene af 1735 Juni 25, der forlangte Oplysning om en hel Række Poster¹. Besvarelserne findes ikke i Rentekammerets, men i det kort efter oprettede Kommercekollegiums Arkiv²; de er for ikke faas Vedkommende i en nyere Tid gengivne i forskellige af de historiske Amtstidsskrifter, men er af ringe Interesse for Kendskabet til Købstadprivilegierne. Under Aarhus Stift findes dog for Grenaa Afskrifter af 1071 5228 og 10476. Og under Ribe Stift findes (som Bilag til den fra Ribe By under 1735 Juli 21 indsendte Indberetning) en »Disignation paa de Riiber Byes allernaadigste meddeelte Privilegier«, der giver Uddrag af Privilegierne³; men i alt Fald for Tiden 1451-1513 anfører Designationen kun saadanne Privilegier, der kendes anden Steds fra i bedre Skikkelse og (med Undtagelse af 992 og 10650) endnu er bevarede i Origg. Designationen vil derfor ikke findes citeret i Udgaven ovfr. for noget af Ribe-Brevene.

Om en Indsendelse af Privilegieafskrifter i 1773-74 se 1. Række IV. 78, 79 f.; de er foranledigede ved en Skrivelse fra Kommercekollegiet til Stiftamtmandene af 1773 Sept. 7 (ikke, som angivet i 1. Række IV. 78, Sept. 9), hvorved det paalagdes Stiftamtmandene at fremskaffe og indsende Kopier af Købstædernes Privilegier⁴. Besvarelserne er journaliserede i Kollegiets danske Journal under B Nr. 500, 508, 518, 519, 520, 538, 539, 550, 559, 565, 589, 590, 652, 676, 680 og C Nr. 1, 16, 39, 88, 150, 318. Men af selve Journalsagerne, der tillige skulde indeholde Kopier af Byprivilegierne, er der i RA. kun noget bevaret under B 538 og C 16, 39 og 150 (jfr. 1. Række IV. 78). Og heraf er C 39 og 150 kun Følgeskrivelser, der ikke indeholder Privilegieafskrifter; B 538 har derimod Afskrifterne for Aarhus, men indeholder af forskellige nærmere angivne Grunde

¹) RA. Rtk., Eksp. Prot. 1732-36 Nr. 182. ²) Næmlig i de i Vejled. Arkivreg. II. 306 L. 1-7 registrerede Relationer over de danske Stifters Tilstand (den dér opgivne Datum 25. Juli 1735 er en Trykfejl for 25. Juni 1735). ³) Selve Byens Indberetning af 1735 Juli 21, men ikke Bilaget med Privilegie-Udtogene, er trykt i Fra Ribe Amt 6. Bd. (1923-27) S. 463 ff. ⁴) RA. Komm. Koll. Danske Sekretariats Kopiprotokol 1773 Nr. 438.

ingen for Randers for Tiden 1451-1513; og C 16 indeholder Afskrifterne for Nyborg. Hertil maa dog endnu føjes Afskrifterne fra Kolding, der ganske vist ikke findes under Journal-Nr. C 318, hvorunder de er journaliserede; men det i Orig. indsendte Afskrifthæfte opbevares nu i Museet paa Koldinghus, hvortil det er kommet paa den nedfr. under Kolding By angivne Maade.

Imidlertid findes der, som anført i 1. Række IV. 78, i Uldall Fol. 5 en Fortegnelse over de i 1773-74 indsendte Privilegie-afskrifter¹. Og Haandskrifterne Kall Fol. 52, 54, 57, 59 og 60 indeholder i det væsentlige Afskrifter af de indsendte Afskrifter eller af indsendte Skrivelser, som giver Oplysninger om Byarkivernes Tilstand². Dog kan der i de Kallske Haandskrifter findes Dele, som ingen Forbindelse har med Indsendelsen i 1773-74. Kall Fol. 52 har saaledes nu under Slagelse en Genpart af de i 1648 af Byen indsendte Privilegieafskrifter; den er skreven med Haand fra c. 1650 og har været forsynet med et nu manglende Segl; men den har ganske vist, som angivet i Tilføjelser og Rettelser under 1145 Aab, en Tid været splittet mellem Kall Fol. 52 og Kall 4to 378. Kall Fol. 57 indeholder under Faaborg en Afskrift af 5828, der er senere indhæftet og udtrykkelig angives at være efter Resens Atlas. De i det samme Haandskrift gengivne Afskrifter af Odense-Privilegier for 1451-1513 kan ikke antages at skrive sig fra Indsendelsen i 1773, men stammer rimeligvis direkte eller indirekte fra Ny kgl. Saml. 4to 1312 b. Og Afskrifterne af Aalborg-Privilegier i Kall Fol. 60 hidrører sikkert heller ikke fra Indsendelsen i 1773, idet de udtrykkelig angives at være »af Magnæi Manuscripter«, hvorved dog skal forstaas Kall 4to 558, saa at Kilden kun indirekte er AM. 8vo 21.

De i 1773-74 indsendte Afskrifter er alle anførte i Listerne nedfr.; men de er dér satte i Parentes, for saa vidt de ikke er citerede i Udgaven ovfr.

Nyborg: Komm. Koll. danske Journal C (1774) Nr. 16: 324 703 5475.

Aarhus: sstds. B (1773) Nr. 538: (3710) (5833) (5914) (6787) (8115) (10481) (9167) (3989).

¹) Foran i Uldall Fol. 5 er desuden indført en Genpart af de Privilegie-afskrifter, som Nakskov i 1648 indsendte til Danske Kancelli, dog med en Fortsættelse, der strækker sig nogle faa Aar efter 1648. ²) Saadanne Oplysninger er benyttede nedfr. under mange af de enkelte Købstæder, især paa Øerne. Af de anførte Kallske Haandskrifter omhandler Kall Fol. 52 Sjælland, Fol. 54 Bornholm, Møen, Falster og Lolland, Fol. 57 Fyn og Langeland, og Fol. 59-60 Jylland.

Kolding: Museet paa Koldinghus: 10490 (1211) (188) 2908 (3689) (3688) 4557 (5205) (6995) 7053 (7236) (7603) (412) (188 Ab).

Kall Fol. 52:

Helsingør: (620) (3792) (7990) (7989).

Holbæk: (10568 (hvori 470 3124 5866¹)) (10609) (326) (390).

Kallundborg: (7851) (8924).

Køge: 2116 5834 2513 4084 8126 10661.

Korsør: (930) (962) (1152) (5315) 8469 (10315).

Næstved: 39.

Præstø: 5666 8893.

Skelskør: (5313) (6354).

Slagelse: se ovfr. S. 131 om en Afskrift af Aar 1648 4015.

Slangerup: 322 8667.

Vordingborg: 451 2109 4468 5507 9186.

Kall Fol. 54:

Stege: 3879 5376 10901 4835.

Nysted: 11496.

Rødby: 10630.

Kall Fol. 57:

Assens: 11540.

Faaborg: 5828 (se her S. 131) 5467.

Kerteminde: (1186) (1185) (3270) (5472) (8263) (10278) (9800).

Odense (se her S. 131): 370 936 1314 1425 3110 4000 (3998) 7521.

Rudkøbing: (12663) 7140.

Kall Fol. 59:

Viborg: (2631) (6368) (6366) (7062) (7594) (7882) (8241) (8341) (8655) (8769) (9845) 10118 (10268) (10267) (10490).

Skive: 9789.

Kall Fol. 60:

Aalborg (se her S. 131): 4. Bd. S. 111 12619-20.

Aarhus: de samme Breve, som er anførte her S. 131 under Komm.

Koll. Journ. B 538.

Horsens: (9796).

Æbeltoft: (10598).

Kolding: de samme Breve, som er anførte ovfr. paa denne Side under Museet paa Koldinghus.

¹) Disse 3 Breve er Roskilde Bys Arkiv.

Viborg: de samme Breve, som er anførte ovfr. S. 132 efter Kall Fol. 59, blot at det 2. og det 3. er ombyttede.

Skagen: 12622.

Thisted: 10490 Ag.

Skaane, Halland og Blekinge.

For Købstæder Øst for Sundet findes i svenske Arkiver en Del Privilegiesamlinger omfattende flere Købstæder. I SvRA. indeholder Samlingen Städernas privilegier Skåne, Halland och Blekinge (Skånska commissionens handlingar Z): Privilegier for Sølvidsborg, Malmø, Landskrone og Halmstad; Samlingen Kommerkollegii arkiv, Städernas privilegier indeholder Privilegier for Halmstad, Malmø og Sølvidsborg; og Samlingen Städers akter indeholder Privilegier for Landskrone, Væ, Halmstad og Malmø¹. Og i Lunds LA. indeholder Skånska generalguvernementskansliets arkiv, Pakken Skånska, halländska och blekingska städers privilegier: Privilegier for Væ og Halmstad.

Aahus.

Se 1. Række IV. 80. To kongelige Privilegier og en kongelig Dom mellem Byen og Villands Herred om Pligten til Vedligeholdelse af en Bro findes i Orig. i RA.: 1192, 6901; 4818; og ligeledes en af Byens Øvrighed attesteret Oversættelse af et ældre kongeligt Privilegium: 11241. Et Adkomstbrev for en Privatmand paa en Gaard i Aahus er med Christianstad Bys Arkiv kommet til Lunds LA.: 9735; men at dette Brev har været i Aahus Bys Arkiv, er vel ikke helt sikkert.

Kirken.

Om Arkiver for gejstlige Institutioner i Aahus se Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 86 f.

Et Afladsbrev af Ærkebispem for et af ham indviet Alter i Kirken er i Orig. kommet til Lunds LA. med Christianstad Bys Arkiv: 11623.

Dominikanerklostret.

Af 2 Adkomstbreve var det ene kommet til Aahus Hospitals Arkiv og fandtes i 1764 i Christianstad Bys Arkiv, men er senere

¹) Endnu en lignende Samling findes i SvRA.: »Handelsexpeditionens utredning rörande Städernas privilegier 1717«; men den indeholder for 1451-1513 kun Afskrifter vedrørende én tidligere dansk By, nemlig Helsingborg; se her nedfr.

gaaet tabt og kendes nu kun i Afskrifter: 4429 (med Tilføj.). Det andet findes i Orig. i SvRA. og er kommet dertil med de paagældende Udstederes Arkiv (∴ fra Arkivet paa Vidtsköfle over Arkivet paa Löberöd; jfr. nedfr. under Vidtsköfle Godsarkiv): 4731.

St. Jørgens Gaard.

En pavelig Privilegiestadfæstelse, der var kommet til Aarhus Hospitals Arkiv¹ og i 1764 var i Christianstad Bys Arkiv, er nu tabt, men kendes i Afskrifter: 9190. Et Adkomstbrev og et Afladsbrev kom ligeledes senere til Aarhus Hospitals Arkiv og derfra til Christianstad Bys Arkiv og er med den ældre Del af dette afgivet til Lunds LA.: 3832 8787. Et andet Adkomstbrev, der ikke oprindeligt, men senere har tilhørt Aarhus St. Jørgens Gaards Arkiv, er sikkert derefter kommet til Aarhus Hospitals Arkiv; 1764 var det i Christianstad Bys Arkiv, men findes nu i Orig. i Lunds UB.: 12162.

Hospitalet.

Se 1. Række IV. 80 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 70. En Registratur af Aar 1600 (og senere) over Breve i Aarhus og Christianstad Hospitalers Arkiver kendes i en Afskr. af N. R. Brocman, der nu findes i SKB., Haandskr. M 10 : 9; en (ikke bogstavret) Afskr. efter Brocman af Langebek er indlagt i LDipl. under Aar 1600. Registraturen er trykt i ÆA. V. 787-96; jfr. sstds. S. 784-86, hvor der omtales Breve i Registraturen, som ikke fra først af har været forenede med de 2 nævnte Hospitalers. Saadanne Breve, der oprindeligt har tilhørt andre Institutioner, anføres ovfr. under Aarhus Dominikanerkloster og Aarhus St. Jørgens Gaard. De øvrige Breve fra Tiden 1451-1513, der opføres i Registraturen, er: 1741 (med Tilføj.) 7093 og Brevet her ovfr. i 7. Bd. S. 200; de kendes alle 3 i deres fulde Ordlyd, men det første og det sidste (af hvilke det sidstes Aar ikke kan være 1512) haves ikke i Origg. Dette er derimod Tilfældet med 7093; men til Gengæld er dette Brev og 2 andre Breve (11069 og 11223), der ogsaa i Origg. er komne til Lunds LA. med Christianstad Byarkiv, Adkomstbreve paa Gods i Odense. Og Brevet 1761, der ligeledes er kommet til Lunds LA. fra Christianstad, er et Adkomstbrev for Helsingør Dominikanerkloster paa Gods i Helsingør. M. H. t. Grunden til, at Breve fra saa

¹⁾ Jfr. m. H. t. denne Forening af de 2 Stiftelsers Breve ÆA. V. 785.

fjernt liggende Byer som Helsingør og Odense er havnede i Aarhus, jfr. ÆA. V. 785 f.

Baastad.

Kirken.

Et Adkomstbrev for Baastad Kirke kendes i Udtog fra en Hddb.: 550.

Cimbrishavn.

Da Byen i 1648 skal indsende sine Privilegier, erklærer den, at de er opbrændte som en Følge af de gentagne Ildebrande, der er overgaaet den¹.

Hellig Trefoldigheds Kapel.

Et Adkomstbrev, der senere (som det maa antages, i alt Fald i Slutningen af 16. Aarh.) var i Kongens Arkiv, findes i Orig. i RA.: 10619.

Elleholm.

Se 1. Række IV. 80. Et kongeligt Privilegium haves i en omtrent samtidig Afskr. i SvRA.: 10830. 2 Ærkebispers Stadfæstelser af Birkeret findes som originale Paategninger i SvRA.: 12719 12833; og en Forordning af Ærkebisp Birger haves i Afskr. fra 18. Aarh. i det ovfr. S. 32 nævnte Haandskr. H a Fol. 6 i Lunds UB.: 11217.

Halmstad.

Se 1. Række IV. 81. Byens Arkiv har lidt betydelig ved Brande i 1619 og 1880. Begge Gange brændte Raadhuset, hvor Arkivet opbevaredes; men der er dog stadig et betydeligt Antal middelalderlige Breve tilbage, som fremdeles opbevares i Byens Raadhus² med Undtagelse af et enkelt, der er kommet til Lunds LA. (3793 b), ligesom et enkelt andet Brev, der efter sit Indhold skulde antages at have hørt til Byarkivet, nu findes i SvRA. (2375). Arkivets ældste Del er registreret af L. Weibull i Hist. tidskr. f. Skåneland I. 158-74, der for en Række af de dengang endnu utrykte Breve meddeler Udtog, i Hovedsagen i Overensstemmelse med de i nærværende Værks 1. Række angivne Grundsetninger.

¹) RA. Danske Kanc.; jfr. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 95 f. ²) Om Arkivet og dets Historie se L. Weibull i Hist. tidskr. f. Skåneland I. 153-56 og samme, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 85 f.

Foruden de bevarede løse Dokumenter findes tillige i Byens Arkiv paa Raadhuset en »Halmstads Stads Privilegiebok«, som i en Fortale, dateret 1664 Jan. 4, siges at være bleven til paa Byens daværende Øvrigheds Foranstaltning, men som er bleven fortsat længe efter den Tid. Den indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af meget af det, som endnu er bevaret i Orig., men tillige Afskrifter af adskilligt, som nu ikke kendes i ældre Skikkelse¹.

Af nogle Kongebreve findes foruden Afskrifter i Privilegiebogen andre officielle Afskrifter fra 17. Aarh., dels i Lunds LA. (i »Skånska generalguvernementskansliets arkiv«), dels i SvRA. (i Samlingen »Städers akter«; i Pakken ell. Bindet: »Städernas privilegier. Skåne, Halland och Blekinge. Z. Ur »Skånska commissionens handlingar«; samt i »Kommerskollegii arkiv. Städernas privilegier« Nr. 6). Fra saadanne Samlinger er ovfr. citeret: 173 6255 8532.

Kongelige Privilegier: 173 (med Tilføj.) 985 (med Tilføj.) 6255 6432 8532 9213 10624 12550(?).

Andre Kongebreve: 885 1591 2375 (?) 2623 3791,93 b 4086 4983 6251 12549.

Tekst af Kong Hans's almindelige Stadsret (i Halmstads Stads Privilegiebog): 6033.

Adkomstbrev for Byen: 8353.

Adkomstbreve for private (først senere til Byens (ell. Kirkens?) Arkiv): 1835 4272 4327 4605 5301 6426 6678 7823 12457.

Forskelligt: 443 12698 12742.

Kirken.

Se 1. Række IV. 81. Kirkens Arkiv er blevet forenet med Byens, og hvad der er bevaret deraf fra Tiden 1451-1513, findes ligesom Byens Arkiv paa Raadhuset. Og mange af Kirkens Breve er ligeledes indførte i »Halmstads Stads Privilegiebok«².

Kongen præsenterer Ærkebispem en Præst: 1798.

Breve af Ærkebispem: 1454 3581 (Afladsbrev).

Adkomstbreve (mest paa Gods i Halmstad)³: 415,41 1738 1939 2040 2548 3453 4585 4807,73 5177 5647 6598 6777 7353 7773 7892 8486 b 8785

¹) Om Privilegiebogen se nærværende Værks 1. Række IV. 81 og Hist. tidskr. f. Skåneland I. 155. ²) Jfr. Hist. tidskr. f. Skåneland I. 153, Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 86 og Privilegiebogens S. 560. ³) Om Adkomstbreve for private, der nu findes i Origg. i Byens Arkiv, men mulig i Virkeligheden er Kirkens Arkiv, se ovfr. under Byens eget Arkiv.

(ogsaa for Kalentegildet) 9142,56 9296 9456 10200 10488 10570 12822. — Adkomstbreve for Kalentealtret se under Kalentegildets Arkiv.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 9143.

Kvitteringer til Kirkeværger: 5278 5857.

Kalentegildet.

De bevarede Breve findes paa Byens Raadhus sammen med Byens eget Arkiv¹.

Adkomstbreve for Gildet og dets Alter i Bykirken: 440 1765 6313,73 6433 8785 (dette Brev ogsaa for Kirken).

Dominikanerklostret.

Et kongeligt Privilegium findes i Orig. i Halmstad Bys Arkiv: 5933.

Franciskanerklostret.

Af 2 Adkomstbreve (9352 10443) er det første optaget i et yngre Brev, der er afskrevet i Byens Privilegiebog; det andet findes i Udtog i »Specifikation«en.

Helsingborg.

Af Byens Arkiv er intet fra Tiden 1451-1513 bevaret i Orig.; endnu i 1675 fandtes der et gammelt Arkiv, men 11 Aar senere siges det, at det blev »spolierat« af de Danske under den skaanske Krig². Ordlyden af 3 kongelige Privilegier, af et Eksemplar af Kong Hans's almindelige Stadsret og af den samme Konges Stadfæstelse af et Brev af Christiern I kendes dog saa vel fra Kopier indsendte 1648 (i RA.) som fra Kopier af Aar 1663 (i SvRA. i Samlingen »Handelsexpeditionens utredning rörande Städernas privilegier 1717«, 2. Bd.): 4097 5294 5506; 6033; 8914 (hvori 4829).

Landskrone.

Se 1. Række IV. 81 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 96. Af Byens Arkiv fra Tiden 1451-1513 er kun 2 Breve (Kongebreve) bevarede i Orig.: 5540 10326 (begge nu i Lunds LA.). Nogle kongelige Privilegier haves i forskellige Afskrifter, dels i en i 1648 til Danske Kancelli indsendt Kopi i RA.; dels i Samlinger i SvRA. (»Städernas privilegier. Skåne, Halland och Blekinge. Z. Ur »Skånska commissionens hand-

¹) Jfr. Hist. tidskr. f. Skåneland I. 153 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 86. ²) Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 96 f. L. M. Bååth, Hälsingborgs historia II: 1 S. 6 f.

lingar«; samt Samlingen: »Städers akter« og for et enkelt Brev Vedkommende (10459) et Bind i Kammararkivet); dels i Lunds LA. (2 Hæfter i en Pakke: »Landskrona rådstuvurätt och magistrat. Privilegier (avskrifter)«); og dels endelig i Landskrona Raadhusarkiv i Byen selv (2 Bind, begge betegnede: Landskrona stads privilegier, det ene tilhørende Magistratens og det andet Stadens Arkiv).

Kongelige Privilegier: 6467 7558 10459 10613.

Andre Kongebreve: 5540 10326.

Gertruds Kapel.

Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra 17. Aarh. i SvRA.: 3432.

Lund.

Se 1. Række IV. 81. Da Byen i 1648 fik Paalæg om at indsende Kopi af sine Privilegier, meddelte den, at Originalerne var blevet »forkommede« af Svenskerne ved deres Indfald under Christian IV.s sidste Krig; og Byen indsendte derfor ikke Kopi af noget Brev for Tiden fra 1451 til og med Kong Hans's Død¹.

Botolphi Kirke.

Se 1. Række IV. 81. Et Adkomstbrev findes i Orig. i SvRA.: 11214, og et andet i Udtog i »Specifikation«en: 11850.

Vor Frue Kirke (hvilken?).

Der haves i »Specifikation«en Udtog af 2 Breve, der sandsynligvis har hørt til en Lunds Vor Frue Kirkes Arkiv, men uden at det kan afgøres, om det har været den store eller den lille (jfr. straks herefter). Det ene Brev er et Testamente (9250), det andet et sandsynligvis senere tilbagegivet Lejebrev: 6277.

Vor Frue Kirke magle.

Se 1. Række IV. 81. Et Adkomstbrev findes i Udtog i »Specifikation«en: 9916.

Lille Vor Frue Kirke.

Et Genbrev paa Leje findes i Udtog i »Specifikation«en: 11251.

Mikkels Kirke.

Se 1. Række IV. 82. Et Genbrev paa Leje findes i Udtog i »Specifikation«en: 1450.

¹) RA. Danske Kanc.; jfr. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 96.

Mortens ell. Nicolai Kirke.

Et Adkomstbrev findes i Udtog i »Specifikation«en og anden Steds: 11209.

Nicolai Kirke.

Et Adkomstbrev, der er registreret i Lundegaard-Registraturen, findes i Udtog i SvRA.: 10036.

Petri Kirke.

Se 1. Række IV. 82. Nogle Adkomstbreve findes i Udtog i »Specifikation«en: 5289 5302 7516 7676.

Det store Præstegilde.

2 Ærkebispebreve, det ene en Stadfæstelse af Gildets Præsentationsret til et Alter i Domkirken, det andet en Stadfæstelse af Gildets Statuter, haves i Afskrifter (de fleste fra det 18. Aarh., en enkelt ældre) i Arkiver og Biblioteker i Stockholm og Lund: 3626 10380.

Det lille Præstegilde.

En ærkebispelig Overdragelse af Præsentationsretten til en Kirke i Lund findes i Orig. i SvRA.: 11984. Og et Vidnesbyrd om et af Ærkebispens udstedt Privilegium for Gildet haves i Afskrifter fra 18. Aarh. i svenske Samlinger: 11985.

Dominikanerklostret.

Se 1. Række IV. 82 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 65. En Del Breve kendes i Udtog i »Specifikation«en og lignende Fortegnelser i SvRA.

Kongelig Gave af et Kapel: 10199.

Adkomstbreve: 83 1864(?) 2278(?) 2871 6721 a 9517.

Kvittering: 8907(?).

Franciskanerklostret.

Et Afladsbrev og et Adkomstbrev, der begge mulig er udstedte for dette Kloster, haves i Udtog i Fortegnelser i SvRA.: 4961 12309.

Helligaandshuset.

Se Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 65. Et ærkebispeligt Privilegium for Helligaandshusets Gods eller maaske snarere for Ærkedegnen i Lund fandtes i Orig. i Antikvitetsarkivet i Stockholm i 1754, da det blev afskrevet for Langebek, men er nu tabt: 8814. Af nogle Breve, som i Ud-gaven ovfr. er henførte til Lunde Kapitels Arkiv, kendes 2 Ad-

komstbreve kun i Udtog i Fortegnelser i SvRA.: 10163 10243, medens 4 Breve i en Retstrætte i den samme Anledning mellem Ærkedegnen og Eskil Gøye haves i Orig. i det samme Arkiv: 10401,20,27,31. Og et senere tilbagegivet Lejebrev paa en af Helligaandshusets Gaarde findes i Orig. sstds.: 5321.

Hospitalet (St. Jørgens Kloster).

Et Brev (10391) findes i Orig. i SvRA., et andet (3846) i Orig. i Uppsala UB.; et tredie (6024) er bevaret i Afskrifter, for en stor Del sammen med Afskrifter af Lunde Kapitels Privilegier; og et fjerde (2173) kendes i Udtog i »Specifikation«en og i en lignende Fortegnelse.

Kongeligt Privilegium: 6024.

Ærkebispeelig Opfordring til at give Almisser: 3846 (formentlig identisk med 3960; jfr. Tilføj.).

Adkomstbrev: 2173.

Genbrev paa Leje: 10391.

Malmö.

Se 1. Række IV. 82 f. Byen har et ret vel bevaret Arkiv, der findes paa dens Raadhus, og paa hvilket allerede Reuter Dahl i 1843 henlede Opmærksomheden¹; senere er det omtalt af L. Weibull², af A. U. Isberg jun.³ og udførligst af L. Ljungberg⁴.

Foruden de originale løse Dokumenter i Arkivet maa særlig nævnes den i 1420 anlagte Pergamentsbog Registrum ville Malmöyge (eller, som den citeres i nærværende Værk, Malmöregistret), som er fortsat ned i 17. Aarh. Haandskriftet er omtalt flere Steder, saaledes i SRD. VII. 243-46 (hvor der aftrykkes enkelte korte Afsnit af det og gives en Indholdsfortegnelse til det) og af Weibull⁵, der meddeler Oplysninger til dets Historie, som dog maa suppleres med, at Haandskriftet, saaledes som omtalt af Isberg og Ljungberg, i 1904 er kommet tilbage til Byens Arkiv fra Lunds UB.⁶ Det indeholder følgende i nærværende Udgave

¹) Hist. Tidsskr. IV. 547-64. ²) Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 87-95. ³) Malmö. En skildring i ord och bild av stadens utveckling och nuvarande tillstånd. I (Malmö 1914) S. 403-7. Et Billede af en Del af Raadhusgaarden med Nedgangen til det i 1917 i Kælderen indrettede Arkiv findes i A. U. Isberg, Malmö stads 600-årsjubileum 1319-1919 S. 530. ⁴) »Stadsarkivet i Malmö. En orientering« (i Malmö fornminnesförenings årsskrift 1934 S. 47-90). ⁵) Det i Note 2 anførte Skrift S. 88-90. ⁶) Det i Note 3 omtalte Værk »Malmö« af 1914, I. 406; Haandskriftets Bind er afbildet sstds. I. 16. Den i Note 4 omtalte Artikel S. 58 f., ligeledes med Afbildning (S. 58) af Bindet.

citerede Numre: 9640 10572 8773 3722 11254 6896 6029,30 3151 4854 9640 693 7498 3151 12892 622 10608 11569 13123 12551 3320 3235; de er alle anførte her nedfr., dels (og mest) under Byens eget Arkiv, dels under dens Bødkerlavs Arkiv.

I Byarkivet findes tillige en »Malmö Stadsbok 1503-1548«¹, hvis Indhold ganske vist i og for sig er af megen Interesse, men paa Grund af dets Art kun i ringe Grad har fundet Optagelse i nærværende Værk; bortset fra 2 Breve fra før den Tid, da Bogen blev anlagt (2373 og 12891), er ovfr. kun 10108 hentet fra Stadsbogen; og af de nævnte 3 Breve er 2373 et Brev om Salg fra en Privatmand til private.

Fremdeles indeholder Byarkivet adskillige Privilegiebøger, i hvilke der er indført Afskrifter af Byens ældre Privilegier; én saadan Bog er beskrevet hos Schlyter, Corpus juris Sueo-Gotorum antiqui IX S. LXXXVI, og andre, der er yngre, er anførte her ovfr. under 5227. Men da Byens Privilegier er saa vel bevarede i Origg., har Privilegiebøgerne i Byarkivet ingen Interesse undtagen for saa vidt, som det viser sig, at den ældste har indeholdt en Tekst af Kong Hans's almindelige Stadsret², og det af flere af de andre fremgaar, at Privilegiet af 1483 Maj 22 har eksisteret i 2 forskellige Eksemplarer med forskellig Besegling³.

Endvidere findes i SvRA. forskellige Samlinger af Malmø Privilegier. 3 saadanne Samlinger er nævnte under 5227, og hertil kommer en 4. Samling i »Städers akter«. Og Lunds LA. indeholder under Ystad Magistrats Arkiv en tilsvarende Samling af Malmø Privilegier. Men disse Samlinger er ikke af større Betydning end de nylig nævnte i Malmø Bys Arkiv.

Ogsaa i de større Biblioteker kan der findes Samlinger af Malmø Privilegier. En (i SKB.) er nævnt under 5227, et Par andre under 4087; Haandskriftet i Uppsala UB. L 40 anfører det ellers ikke paatruftne Brev 10922; det nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Jørgen Seefeldt omtalte Haandskr. Gl. kgl. Saml. 4to 3161 indeholder nogle Malmø vedrørende Breve, af hvilke i Udgiven ovfr. er citeret: 8914 (hvori 4829) og 13123. Andre Haandskrifter kunde tilføjes, der dog for Tiden 1451-1513 ikke sjældent nøjes med at afskrive de 2 Malmø-Privilegier af 1487 Febr. 16, som de jævnlig (ligesom Malmøregistret) slaar sammen til ét (jfr. 6029 Aa og 6030 Aa). Der kan blandt saadanne Haand-

¹) Se om den Weibull, anf. St. S. 91-93. ²) Jfr. nærværende Udgaves 3. Bd. S. 574 L. 1. ³) Se under 5227. Det er saaledes ikke korrekt, naar Herlitz, Privilegier för Sveriges städer I. 372 taler om varierende Kopier af samme Original.

skrifter særlig være Grund til at anføre de 2 i »Tilføjelser og Rettelser« under 6029-30 citerede: SKB. B 71 og Oslo UB., Haandskr. 4 to 488, fordi Malmø-Brevet af 1487 i dem begge er skrevet med en Haand, der tilhører en Mand, som øjensynlig har været i Byens Tjeneste i alt Fald i Aarene 1507-15.

Kongelige Privilegier, Forordninger o. l.: 41 135,59 693 882 4087 4854 5227 6029 (med Tilføj.) 6030 (med Tilføj.) (jfr. 6031 (med Tilføj.), 6032 og 6033 (c: Tekst af Kong Hans's almindelige Stadsret)) 6444 6893,99 (jfr. 6896) 6935 (jfr. 6936) 7498 8109 9098 9636 (og i 9886) 9640 10572 10922.

Kongebrev om Helligaandsklostret: 12551 (efter Malmøregistret).

Kongelig Kvittering: 11357.

Kongelig Missiver: 4199 10153 10548 11506,51 11640.

Forlig med Ærkebisp Birger: 10950 (i 10951).

Modbogen c: Artikler for dem, som søger Høstmarked i Malmø: 13123.

Breve udstedte af Byens Øvrighed og indførte: i Malmøregistret: 3722 11254 11569 12892; i Malmø Stads Bog 1503-48: 12891.

Vedtægter og andre Optegnelser o. l. indførte i Malmøregistret: 622 3151 3235 3320 10608.

Vedtægt af Skaanes Købstæder (bl. a. om Markeder og Handel paa Landet), indført i Malmø Stads Bog 1503-48: 10108.

Om 1041 jfr. nedfr. under Henrik Dringenbergs Arkiv.

Bagerlavet.

2 Adkomstbreve for private, der først senere kan være kommet til Lavets Arkiv, findes i Malmø Museum, det ene i en lidt yngre Vidisse: 1627 (i 5891); det andet i Orig.: 9653.

En Del paa Lavets Møder tagne Bestemmelser er indførte i noget yngre Afskr. i Lavets ældste bevarede Protokolbog, der nu findes i Malmø Museum: 8075 9768 10821 11177-78.

Bødkerlavet.

Artikler givne Bødkerlavet af Borgemestre og Raadmænd er indførte i Malmøregistret: 8773.

Bødkersvendene.

Artikler givne Svendene af Byens Bødkerlav findes i Orig. i Malmø Museum: 9969.

Petri Kirke.

Se 1. Række IV. 83. Et enkelt Adkomstbrev findes i Orig. i SvRA.: 10087, og et andet i Orig. i Christianstad Museum: 11215. Et Brev, der mulig senere er kommet til Kirkens Arkiv, haves i Orig. i SvRA.: 3866. Et Løfte af Byen om Vederlag til

et Alter i Kirken findes i Afskr. i Malmø Stads Bog 1503-48: 12891. I den tidligere omtalte »Specifikation« i SvRA. og i beslægtede Fortegnelser findes endvidere korte Udtog af en Del til Kirkens Arkiv hørende Breve, baade Adkomstbreve (1457,69 2346(?) 6117) og andre (5215(?) 10825).

For det af Henrik Dringenberg stiftede, men i 1792 nedbrudte Kapel i Malmø Petri Kirke haves i RA. et Adkomstbrev paa en Gaard i København, som Henrik Dringenbergs Søn Johan gav til et Alter i Kapellet: 9312. Og hertil slutter sig formentlig en Række Adkomstbreve for Henrik Dringenberg, der sagtens i alt Fald delvis angaar den samme Gaard og nu ligeledes findes i RA.: 2977 3539 4123 5663,70 6319.

Om Malmø Kalentegilde og dets Alter se straks herefter.

Kalentegildet.

Arkivet for dette Gilde (med dets tilhørende Alter Annæ Alter i Malmø Petri Kirke) er ikke altid helt let at skelne fra Kirkens eget Arkiv — hvis da de 2 Institutioners Arkiver overhovedet bør holdes adskilte; og bedre bliver Forholdet ikke, naar et Brev (2285) kun kendes i 2 Udtog, der hvert giver det paa-gældende Alter sit forskellige Navn.

Et nu tabt Adkomstbrev, der senere var i Malmø Bys Arkiv, haves i en ufuldstændig Afskr. af Klevenfeldt: 1725. Og en Del andre Adkomstbreve kendes kun i korte Udtog i »Specifikation«en og i beslægtede Fortegnelser: 99 1176 1728 1924 2285 5335.

Franciskanerklostret.

Et Adkomstbrev, der i 1752 fandtes i Malmø Bys Arkiv, er nu tabt, men kendes baade i en Afskr. i Klevenfeldts Samlinger i RA., der er taget af Lagerbring og rettet af Klevenfeldt, og i et Udtog af Lagerbring i Haandskriftet H c 4to 109 i Lunds UB.: 6246.

Helligaandsklostret.

En Del Breve hidrørende fra Arkiver for gejstlige eller velgørende Institutioner i Malmø har eksisteret endnu ved Midten af det 18. Aarh., men er nu for største Delen tabte¹. Et Pavebrev, der synes at have tilhørt Malmø Helligaandsklosters Arkiv, findes dog nu i Orig. i RA.: 12263. Og et Genbrev til Helligaandsklostret paa Leje af en Gaard haves i Orig. i Christianstad Museum: 8710. Men paa Klevenfeldts Tid (saaledes i 1752) fandtes

¹) Jfr. ogsaa ovfr. under Franciskanerklostret.

der i Malmø Bys Arkiv en Del Breve af Malmø Helligaands-
hus's Arkiv, som nu er forsvundne, men som er blevet afskrevne
(oftest dog i ufuldstændige Afskrifter) eller ekscerperet af Kleven-
feldt selv eller af Lagerbring; det gælder om Adkomstbrevene
1184 2311 2925 10820 og 11601 og om et af Helligaandsklostret
udstedt Genbrev til det sidstnævnte Brev: 11602.

Medens vort Kendskab til alle de her nævnte Breve, for saa
vidt Originalerne er tabte, skriver sig fra Klevenfeldts Samlinger
i RA., findes et Adkomstbrev for Helligaandsklostret i Udtog i
»Specifikation«en og i et beslægtet Haandskrift i SvRA.: 9680.
Og Lagerbring har i Haandskriftet H c 4to 109 i Lunds UB.
givet Udtog af en Del andre Malmøbreve, der sagtens hidrører
fra gejstlige Institutioners Arkiver: 6246 2957 1785 2590 579
6478 4481. Men for saa vidt saadanne Breve kun kendes fra
Lagerbrings Udtog (det gælder 1785 2590 4481), er disse saa
kortfattede, at de intet oplyser om Brevenes arkivalske Hjem-
sted. Og de andre 4 Breve kendes ganske vist i deres fulde
Ordlyd; men kun et (det ovfr. under Malmø Franciskanerkloster
nævnte 6246) kan henføres til et bestemt Arkiv. De 3 andre er
Skøder til private; af disse er 2957 havnet i Christianstad Museum,
medens det nuværende Opbevaringssted for de 2 andre (579 og
6478), der i 1910 og tidligere var i svensk Privateje, ikke er
Udgiveren bekendt.

Ronneby.

Se 1. Række IV. 83 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne
under medeltiden S. 95. Af Byens Arkiv kendes fra 1451-1513
kun 2 kongelige Privilegier; det en findes i Orig. i SvRA.: 5873,
det andet i et Udtog sstds.: 6895 s.

Skånør.

Se 1. Række IV. 83. Et kongeligt Privilegium kendes i en
Afskr. i Göta hovrätts Bibliotek i Jönköping og i en anden der-
efter tagen Afskr.: 914 s.

Sølvidsborg.

Se 1. Række IV. 83. Tre kongelige Privilegier findes i atte-
sterede Afskrifter fra 2. Halvdel af 17. Aarh. i SvRA. (i »Städernas
privilegier. Skåne, Halland och Blekinge. Z. Ur »Skånska com-
missionens handlingar« og delvis i »Kommerskollegii arkiv.
Städernas privilegier« Pk. 17): 57 (med Tilføj.) 3296 6886.

Varberg.

Byens Arkiv blev ødelagt under Syvaarskrigen¹.

Væ.

Se 1. Række IV. 84 og Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 85-87. Arkivet kom senere til Christianstad og derfra til Lunds LA. Af de nedfr. anførte Breve af Byens eget Arkiv er det kun 9126, der nu ikke mere haves i Orig. I 1648 indsendte Christianstad til Danske Kancelli Kopier af Væ Bys Privilegier, og disse Kopier er, ligesom Tilfældet er med de i 1648 fra andre Byer indsendte Kopier, citerede i Udgaven ovfr., selv naar Originalerne er bevarede. I SvRA. haves i Samlingen »Ståders akter« Afskrifter af en Række Privilegier for Væ; og i Lunds LA. i »Skånska generalguvernementskansliets arkiv« findes et Hæfte med Privilegier for Væ og Christianstad, som er attersteret af Christianstad By i 1662. Men af disse 2 svenske Samlinger er det kun et Par enkelte Breve (230 9126), som (af særlige Grunde) er citerede ovfr.

Kongelige Privilegier: 230 (med Tilføj.) 5824 6276 9126 9896 10322 (bl. a. at Byen skal ligge under Fadeburet) 10325 10998.

2 til private udstedte Breve, som i Origg. er kommet til Lunds LA. med Christianstad Bys Arkiv, var maaske før den Tid kommet til Væ Bys Arkiv: 6437 (et kongeligt Salg af Landgods) og 10792.

Vor Frue Gilde.

Et Adkomstbrev haves i Afskr. fra 16. Aarh. i RA.: 8956.

Helligaandshuset.

Et kongeligt Privilegium findes i Afskr. fra c. 1600 i et Haandskr. paa KB.: 4855; et Adkomstbrev haves i Afskr. fra 16. Aarh. i RA.: 7702.

Ystad.

Byens Arkiv brændte i 1569, da Byen og Raadhuset under Syvaarskrigen blev afbrændt af Svenskerne².

Skomagervævet.

Et Adkomstbrev for Skomagernes Alter i Byens Vor Frue Kirke er bevaret i en forsvensket Afskr. fra Slutningen af 18. Aarh. (6475) hos en af Byens Historieskrivere G. H. Bæijer; af hans Arbejde findes haandskrevne Eksemplarer baade i Ystad

¹) Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 95. ²) Weibull, anf. St. S. 97.

Magistrats Arkiv (i Ystad) og i de 3 store svenske Biblioteker (i Stockholm: M 118; i Uppsala: S 60; og i Lund: H c Fol. 162)¹.

Smedelavet.

En Skraa for Smedene i Ystad (med en 10 Aar yngre Tilføjeelse, hvorved Smedene optager andre Haandværkere i deres Lav) haves i originalt Pergaments-Haandskr. i SKB. B 610: 8316 10672.

Nogle Adkomstbreve paa Gods, der først senere er kommet i Lavets Besiddelse, samt et Genbrev paa Leje af en Lavet tilhørende Gaard haves i nyere svenske Udtog fra 18. Aarh. i et Tillæg til det nævnte Pergaments-Haandskr. og desuden i et Par af de ovfr. under Ystad Skomagerlav nævnte Haandskrifter (i Ystad Magistrats Arkiv og i SKB.): 1999 2347 7073 10725.

Frue Kirke.

Et Adkomstbrev anføres i Udtog i en Hddb.: 9235.

Bornholm.

Aakirkeby.

Se 1. Række IV. 84. Da Købstæderne i 1773 skulde indsende Afskrifter af deres Privilegier til Kommercekollegiet, var der ingen af de bornholmske Købstæder, der havde noget at sende².

For Aakirkeby kendes dog Ordlyden af 4 Privilegier udstedte af Ærkebispens af Lund (4631 (med Tilføj.) 8832 9582 11769) og af et Adkomstbrev (en Dom af Ærkebispens om Jordegods: 12266). Saa godt som alle disse Breve eksisterede i Origg. endnu i 1742, da de blev afskrevne af Langebek; det eneste af Brevene, om hvilket dette ikke vides at have været Tilfældet, er 9582, der derimod haves i andre Afskrifter, bl. a. af Niels Foss.

Kirken.

Om Kirken (Aa Kirke (Bornholms St. Hans Kirke)) se nedfr. under Landsbykirker, Bornholm.

¹) Om endnu et Eksempel af Arbejdet, som findes i Strengnäs Stiftsbibliotek, men som nærværende Værks Udgiver ikke har haft Lejlighed til at benytte, se nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., G. H. Bæijer. ²) RA. Komm. Koll. danske Journal C (1774) Nr. 39.

Neksø.

Se 1. Række IV. 84. Byen havde i 1648 ingen Privilegier at indsende, idet der kun eksisterede et, som imidlertid var betydelig ældre end 1450 (men som ganske vist næppe var nogen Orig.). De øvrige Privilegier var under Christian IV.s sidste Krig blevet »bortplønderit« af de Svenske¹.

Rønne.

Et Privilegium af Ærkebispem er kendt fra Afskrifter i Resens Atlas og i andre Haandskrifter: 6773.

Kirken.

Et Afladsbrev af Kardinaler for Kirken kendes fra Afskrifter i Resens Atlas, heriblandt en af Resen selv: 9617.

Svaneke.

Se 1. Række IV. 84. Alle Byens Privilegier, der opbevaredes »in ædibus consulis Petri Brandt«, gik til Grunde 1610 Juni 6 i en Brand, der ødelagde Halvdelen af Byen².

Sjælland.

Store Heddinge.

Se 1. Række IV. 90. Et kongeligt Privilegium kendes (med urigtigt Aarstal) i Kopi indsendt 1648 og i en dermed beslægtet Afskrift: 383. Da Kommercekollegiet i 1773 anmodede om Indsendelse af Afskrifter af Købstædernes Privilegier, svares der fra Store Heddinge, at man dér ingen har ældre end 18. Aarh.³

Helsingør.

Se 1. Række IV. 84. Byen afgav i 1855 og 1862 en Del Dokumenter til GA., blandt hvilke der dog ikke var mange fra 1451-1513⁴; de paagældende Dokumenter findes nu i SLA.

Ved den i 1929 stedfundne Udveksling af Arkivalier mellem danske og svenske videnskabelige Institutioner afgav SKB. til RA. et Haandskr. fra Begyndelsen af 16. Aarh., der tidligere

¹) RA. Danske Kanc.; jfr. 1. Række IV. 84. ²) Gl. kgl. Saml. Fol. 734 S. 51 (oversat: Peder Hansen Resens Atlas Danicus, Bornholm. I dansk Oversætt. ved Johannes Knudsen S. 12); Uldall Fol. 186, III. 283. ³) Kall Fol. 52. ⁴) Aarsberetn. fra Geheimearch. II S. V (jfr. XVI f.), III S. XXVIII f.; jfr. RA. Pk. »Registraturer og Designationer«.

har tilhørt Helsingør By og fra Tiden 1451-1513 indeholder Afskrifter af 5617 og 10565 — 2 Dokumenter, der dog sikkert aldrig er blevet udfærdigede i Origg. for Helsingør, men formentlig er blevet meddelte Byen af Øvrigheden i København¹.

Helsingør fik 1639 Juni 8 Kongebrev om at indsende en Kopi af sine Privilegier til Kancelliet; og skønt det ikke begrundes, hvorfor denne Indsendelse forlanges², er det utvivlsomt sket, fordi de den samme Dag udstedte Privilegier for Christianshavn indeholdt en Bestemmelse om, at den ny Bys Indbyggere maatte nyde alle de Privilegier, som Helsingør havde³. Den forlangte Kopi indsendtes under 1639 Aug. 1, og det indsendte Eksemplar er formodentlig afgivet til Christianshavn; i alt Fald findes dette Eksemplar registreret i den trykte Registratur over Københavns Raadstuearkiv, men allerede, da denne udkom, eksisterede det rigtignok ikke mere⁴. Derimod haves Kopien af 1639 i Afskrifter; en, der findes i Gl. kgl. Saml. 4to 3161, lod Jørgen Seefeldt Christopherssøn tage allerede i 1639⁵, og den kom senere i V. J. Coyets Besiddelse; en anden Afskr. fra 17. Aarh. findes i Gl. kgl. Saml. 4to 3160.

Som en Følge af det i 1648 udgaaede almindelige Paabud til Købstæderne om at indsende deres Privilegier indkom der ogsaa et Hæfte fra Helsingør; og dette Hæfte viser, som det var at vente, et vist Slægtskab med den i 1639 indsendte Kopi (saaledes som denne kendes i de bevarede Afskrifter), men dog ikke et saa stort Slægtskab, at Kopien af 1648 kan antages afskrevet direkte efter den af 1639. Kopien af 1648 blev afskrevet i 1780 paa Foranledning af Københavns Magistrat; denne Afskrift findes i Københavns Raadstuearkiv blandt »Bøger« som Nr. 39⁶.

¹) Jfr. det under 5617 anførte tillige med den Henvisning, som dér gives til Faksimile m. m. i L. Pedersen, Helsingør i Sundtoldstiden 1426-1857; Faksimile af Bindets Forside findes sstds. II. 79; se ogsaa sstds. II. 90-94. ²) RA. Sjæll. Tegn. 1636-39 (XXVI) Bl. 456 b. ³) Kbhvns Dipl. I. 654 § 3. ⁴) Se: Fortegn. ov. de udi Kiøbenhavns Raadstues Archiv bevarede Documenter (Kbhvn 1786) S. 21 og 137; det Eksemplar, som det paa dette sidste Sted omtales, at Magistraten fik Afskrift af, er ikke Kopien af 1639, men en i 1648 indsendt Kopi. ⁵) Det er urigtigt, naar det i 1. Række IV. 84 siges, at Afskriften er »af« Jørgen Seefeldt; men han har bl. a. indført et ret betydeligt Antal Rettelser i Haandskriftet; jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 330, 331. Jørgen Seefeldt havde faaet det indsendte Eksemplar til Laans af Niels Trolle til Trolholm, der i 1639 var Lensmand paa Københavns Slot (Gl. kgl. Saml. 4to 3161 Bl. 174 b; jfr. 1. Række IV. 85). ⁶) Se dette Binds Titelblad (jfr. den misvisende Angivelse i den her ovfr. Note 4 citerede Fortegnelse S. 137).

Kall Fol. 50 er et Haandskr. fra 18. Aarh., der ikke stemmer med noget af de foregaaende; det afskriver Kong Hans's almindelige Stadsret (6033) og en Række Privilegier m. m. for Helsingør, men fra Tiden 1451-1513 ikke andre af disse sidste end saadanne, der endnu er bevarede i Origg.

En Fortegnelse fra 18. Aarh. over Helsingør Bys Arkiv findes i Uldall Fol. 185; den nævner imidlertid kun Breve, der i alt Fald for Tiden 1451-1513 alle kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra (i Origg. eller ældre Afskrifter).

Kongelige Privilegier: 620 3792,93 a 6425 7625.

Et andet Kongebrev: 11414.

Breve, som sikkert ikke har været udfærdigede i Origg. for Helsingør (jfr. her ovfr.): 5617 (med Tilføj.) 10565.

Udtog af almindelig Stadsret: 6033 (c: 3. Bd. S. 574 L. 14-18).

Adkomstbrev: 7989 (med kongelig Stadfæstelse 7990).

Skomagerlavet.

En kongelig Tildeelse af den Skraa, som Københavns Skomagere har, findes i Orig. i Helsingørs Bymuseum: 11508.

Olai Kirke.

Nogle Adkomstbreve haves i Origg. i SLA.: 8837 10534 11966 (dette Brev dog kun optaget i et yngre Brev af Aar 1560) 12465. Endnu et Adkomstbrev kendes i Udtog i 2 Bøger i det samme Arkiv: 12460. Og et Testamente, som efter sit Indhold skulde antages ligeledes at have hørt hjemme i Olai Kirkes Arkiv, anføres i et kort Udtog i den ovfr. S. 33 nævnte »Specifikation« over skaanske Breve: 9992.

Endvidere haves der i Origg. 3 Breve, som der paa Forhaand synes at være Grund til at hense til Olai Kirkes Arkiv, nemlig: 3040 (et kongeligt Privilegium for en Kapellan ved et Kapel i Kirken), 5272 (et Adkomstbrev udstedt af Johan Oxe for det nævnte Kapel) og 7947 (et Kaldsbrev af Johan Oxes Enke og Søn for en Mand til det paagældende Alter). Men disse 3 Breve fandtes i GA. paa et saa tidligt Tidspunkt (i alt Fald allerede i C. E. Voss's Tid), at der næppe ellers lader sig paa- vise noget Brev af Kirkens Arkiv i GA. dengang; og der kan da være nogen Formodning for, at Brevene snarere hidrører fra et Adelsarkiv (Johan Oxes og hans Arvingers?).

Dominikanerklostret.

Se 1. Række IV. 85. Et Adkomstbrev, der formentlig senere er kommet til Aarhus Hospitals Arkiv og i alt Fald i 1764 fandtes

i Orig. i Christianstad Bys Arkiv, er nu med dettes ældre Del afgivet til Lunds LA.: 1761.

Holbæk.

Se 1. Række IV. 85. Af Holbæk Bys Arkiv var en Del gamle Breve kommet til Museet for nordiske Oldsager og afgaves i 1880'erne derfra til GA. Det drejer sig dels om kongelige Privilegier udstedte direkte til Holbæk: 326 390 10609 og dels om nogle Privilegier for Roskilde, af hvilke denne sidste Bys Øvrighed meddelte Holbæk By en Vidisse (og som derefter ved det nysnævnte Kongebrev 10609 gjordes gældende for Holbæk): 470 3124 5866 10568. Endnu et Privilegium for Holbæk er kendt fra et kort Udtog i en Arkivdesignation: 6001.

Kallundborg.

I Kallundborg Bys Arkiv var bevaret et ikke ringe Antal middelalderlige Breve, der nu findes i SLA. Det er dog paa-faldende faa af disse Breve, der er kongelige Privilegier; og en stor Del af Brevene har øjensynlig tilhørt Byens Kirkes og ikke Byens eget Arkiv, ligesom adskillige Adkomstbreve for private, hvis blivende Opbevaringssted vanskelig vil kunne udredes uden dybere gaaende Undersøgelser, sagtens ogsaa snarere er kommet til Kirkens end til Byens Arkiv.

Enkelte Breve er dog gaaet tabt, saa at de nu kun kendes i Afskrifter eller Udtog. Et kongeligt Privilegium haves nu kun i Udtog i Haandskrifter af Resens Atlas: 5801; men det er ganske vist tvivlsomt, om dette Brev har eksisteret i en lovformelig udfærdiget Orig. for Kallundborg. Og et af de ovfr. nævnte tvivlsomme Adkomstbreve (5435, der oprindeligt er udstedt af Byens Øvrighed til en Landsbypræst) fandtes i Byens Arkiv i 1747, da det blev afskrevet af Langebek, men er senere gaaet tabt.

Kongelige Privilegier: 5801 (?) 7851 8924.

Adkomstbrev for Byen: 11369.

Adkomstbreve for private (først senere til Byens eller mulig til Kirkens Arkiv): paa Gods i Kallundborg 413 668 1352 1409-10 1513 5435 5819 7483 8152 (disse 2 sidste for den senere Ærkebisp Birger) 11599; — paa Landgods: 70.

Overdragelse af et Alter: 8774.

Forskelligt (Brevene oprindeligt udstedte til private): 7984 9216 9387.

Kirken.

Som nævnt under Kallundborg By, var der til Byens Arkiv kommet ikke faa middelalderlige Breve, der i Virkeligheden er Kirkens Arkiv. For saa vidt disse Breve endnu er bevarede, findes de i SLA.; dog har et enkelt Adkomstbrev været ejet af Biskop Hersleb og er nu kommet til Gaunø (3440). Og nogle Breve er gaaet tabt og kendes kun i Afskrifter: et kongeligt Privilegium, der bl. a. formentlig er afskrevet af Præsten Laurids Kock (48), og nogle Adkomstbreve, der fandtes i Origg. i Byens Arkiv endnu i 1747, da de blev afskrevne af Langebek (165 1115).

Kongeligt Privilegium: 48.

Brev af Roskilde Bisp: 7978.

Adkomstbreve: 76 8386 (med 6791 (?) og 7598 (?)) 10210; for Erasmi Alter: 1850 2019 2706 3440; for Gertruds Alter: 165 335 547 1115 1735 2049 8823 8824 (med 5375); for Hellig Kors Alter: 850.

Senere tilbagegivne Lejebreve: for Erasmi Alter: 8541; for Hellig Kors Alter: 2512 7252.

Hospitalet.

Af Hospitalets Arkiv er enkelte Breve bevarede i Afskrift, dels særskilt i en Indberetning fra c. 1619-20, og dels sammen med Breve tilhørende Vartov i København, idet Kallundborg Hospital i 1631 blev lagt ind under Vartov¹. For Tiden 1451-1513 drejer det sig dog kun om ét Brev, nemlig en kongelig Privilegiestadfæstelse: 9132.

Korsør.

Se 1. Række IV. 86. En Del Privilegier, af hvilke et har Form af en Rettertingsdom, kendes i Origg.; de findes nu i SLA. I Kopi indsendt 1648 haves fra 1451-1513 kun et enkelt Privilegium, og dette eksisterer ogsaa i Orig. Derimod findes i et Afskrifthæfte fra c. 1650 i SLA.² Afskrift ikke blot af adskillige bevarede Breve, men ogsaa af det tabte Privilegium 336 (samt af et bevaret Adkomstbrev for Korsør Kirke). Og en Fortegnelse fra Aar 1586 over Breve, som en fratrædende Borgemester overgav en tiltrædende³, anfører ligeledes Udtog dels af

¹) Hofman, *Fundationer* X. 44-48; jfr. 1. Række IV. 85. Se ogsaa nedfr. under Københavns Helligaandskloster. ²) Pakken: Korsør Bys Papirbreve 1445-1731. ³) I den i den foregaaende Note nævnte Pakke; omtalt: 1. Række IV. 86.

nogle bevarede Kongebreve, men tillige af et ellers ukendt kongeligt Privilegium: 3928.

Kongelige Privilegier: 336 (med Tilføj.) 962 (med Tilføj.) 1152 3928 5315 8469 10315.

Rettertingsdom om Borgernes Græsgang og Skovhug: 930.

Kirken.

Et Adkomstbrev findes i Orig. i SLA.: 6758.

København.

Se 1. Række IV. 86. Om Københavns Raadstuearkiv se O. Nielsen i Danske Saml. IV. 234-49. Der har eksisteret ældre Registraturer over det af 1563¹, 1584, 1646 og 1668, som alle er tabte², om end den af 1646 findes afskrevet i et Par Haandskrifter, hvor den har Betegnelsen: »Register offuer det fornemste, som findes paa Raadstuen a^o 1646« (Gl. kgl. Saml. 4to 3155 Bl. 407 a-419 a; sstds. 4to 3154 Bl. 327 a-334 b, 337 a-340 b)³. Derimod haves endnu en Registratur fra 1680'erne, der findes i Raadstuearkivet blandt dettes »Bøger« som Nr. 18; den er fremgaaet af en i 1681 paabegyndt Revision af den i 1668 affattede Registratur, der var mindre tilfredsstillende, og den er indtil 1684 ført med én Haand⁴. Men denne Registratur fra 1680'erne nævner overhovedet ingen ukendte Breve, som der er positiv Grund til at henføre til Tiden 1451-1513. Og ganske vist an-

¹) Danske Saml. IV. 237 f., 241. ²) Sstds. IV. 238 f., 240 f. At Registraturen af 1668 er gaaet tabt, siger O. Nielsen paa anf. St. S. 239; men S. 236 taler han rigtignok om »Arkivets ældste opbevarede Registrant fra 1668«, og ogsaa i nærværende Værks 1. Række IV. 86 nævnes en Registrant fra 1668, som om den endnu eksisterede. Men der menes øjensynlig hermed den Registrant, som er fremgaaet af den ovfr. i Teksten omtalte Revision i 1680'erne. Og naar der i 1. Række IV. 86 tales om »Byens Adkomstbreve«, som nævnes »ganske summarisk i en Registrant over Arkivet fra 1668«, ses det ikke, at der blandt de i »Bøger« Bd. 18 under Skab 1 Skuffade G Nr. 1-21 anførte Adkomstbreve findes noget, som der er positiv Grund til at henføre til Tiden før 1514 ud over de endnu bevarede 7189 og 7194. ³) Det førstnævnte af disse 2 Haandskrifter har Rygtitel og forskellige Bemærkninger skrevne med Peder Hanssøn Resens Haand og har altsaa formentlig tilhørt ham; det sidstnævnte af Haandskrifterne har en Indholdsfortegnelse med Otto Sperling den yngres Haand. — Den paagældende Registratur af »1646« maa dog være fortsat noget efter dette Aar, idet den nævner Breve fra nogle af de efterfølgende Aar indtil 1661 (Gl. kgl. Saml. 4to 3155 Bl. 418 b; sstds. 4to 3154 Bl. 340 a). De 2 Haandskrifter er nær beslægtede; men deres Indhold er dog ikke identisk. ⁴) Se Danske Saml. IV. 240 f., hvor bl. a. Titelbladet til det nævnte Bind »Bøger« Nr. 18 er aftrykt. M. H. t. et Skifte af Hænderne i Bindet se under Skab 1 Skuffade E Nr. 129-30.

fører den 3 Breve fra dette Tidsrum, som nu ikke haves i Origg. (nemlig 458 733 og 6098); men om dem alle 3 siger Registraturen, at de ikke var til Stede i Origg., da den affattedes, og kun ét af dem (458) er øjensynlig senere kommet for Dagen for en Tid, men er nu atter forsvundet¹.

Københavns Privilegier er selvfølgelig ofte blevet gjort til Genstand for Afskrivning. Det bekendteste af de Haandskrifter, hvori saadanne Afskrifter er indførte, er det i Litteraturen jævnlig omtalte, prægtige Haandskrift »Valkendorfs Bog«, der stammer fra Aaret 1582 og tilhører Københavns Raadstuearkiv²; det afskriver dog for Tiden 1451-1513 af tabte Origg. kun 4, nemlig de 3 ovennævnte (458 733 og 6098) samt 9305. Men der eksisterer endvidere et Forarbejde til Valkendorfs Bog; det angiver selv Aaret 1581 som sit Tilblivelsesaar og findes nu i Ny kgl. Saml. Fol. 375 b³, og det indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af ganske de samme Breve som Valkendorfs Bog. Og endvidere findes der, ligeledes fra Tiden omkring 1600, et Par andre Haandskrifter⁴, der viser Slægtskab med de 2 nysnævnte, men ikke er identiske med noget af dem og heller ikke indbyrdes identiske; det er: Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 4; Bartholins Collectanea (Donatio variorum Fol. Nr. 1) Bd. 27; og Ny kgl. Saml. Fol. 375 a. Men heller intet af disse 3 Haandskrifter indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af flere tabte Breve end Valkendorfs Bog.

Et andet Haandskrift (Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 5) har paa Bl. 1 a Paategningen »Hanß Nickellsen Lundt. Haffniæ. Anno 1639« og har altsaa i ethvert Fald eksisteret i dette Aar⁵; Haandskriftet indeholder for Tiden 1451-1513 ud over de i Valkendorfs Bog afskrevne Breve kun 10565. Endnu kan anføres en Del andre Haandskrifter indeholdende Afskrifter fra Byens Arkiv, nemlig: Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 8 (fra Aar 1681)⁶; sammes »Bøger« Bd. 44 (a) (ifølge Titelbladet samlet af Hans de Hofman

¹) At 733 skulde have eksisteret i Orig. i 1786, er lidet troligt. ²) Det nævnes f. Eks. i Danske Saml. IV. 238 og omtales udførlig i Hist. Meddel. om København VIII. 193-205. ³) Haandskriftet omtales udførlig i Hist. Meddel. om København VIII. 206-14. ⁴) De omtales (mere kortfattet) anf. St. S. 215 f. ⁵) Jfr. Danske Saml. IV. 240. Hans Nikkelsen Lundt var Borgemester i København fra 1638 til sin Død 1654 (Nielsen, Kjøbenhavns Hist. III. 213 f.). ⁶) Bindet, der hører til Resens Samlinger, er det, der nævnes i Danske Saml. IV. 239 under 1) samt hos Ellen Jørgensen, Historieforskn. og Historiekrivn. i Danm. S. 135 L. 14-15 og paa samme Side Note 1, 1.-2. Linie.

1758)¹; Gl. kgl. Saml. 4 to 3154-55²; Ny kgl. Saml. Fol. 372 I (nær beslægtet med »Bøger« Bd. 44 (a))³; et Afsnit i Ny kgl. Saml. 4 to 662 c; Ny kgl. Saml. 4 to 663, 664 og 668 III (det sidste hidrørende fra Luxdorph); Karen Brahes Manuskript Nr. 1648 (Vogelsangs Nr. 281); og Oslo UB., Haandskr. Fol. 20 (det sidste formentlig afskrevet efter det ovfr. S. 153 nævnte Haandskrift Bartholins Collectanea Bd. 27).

Af Bøger, der har hørt hjemme i Raadstuearkivet, men nu er tabte, citeres under 10565 »den sølvbeslagne Raadstuebog«⁴. Forskellig herfra er den ligeledes tabte »Raadstuens gamle Pergamentsbog« (eller »en gammel Pergamentsbog paa Kiøbenhaffns Raadstue«), som kan findes citeret bl. a. i nogle af de i Raadstuearkivet opbevarede Afskriftsamlinger⁵, og som, efter hvad Oluf Nielsen antager, er identisk med et Bind, der i Registraturen fra 1680'erne⁶ registreres som »En huid Pergement indbunden Bog med grønne Baand udi, huor udi ere indschrefne adschillige gamble Brefue, som ere tilsammen 145, huilche i samme Bench findes och ej eller af en huer læses kand«⁷.

Af de forskellige Samlinger, som er fremgaaede af Resens Syslen med Københavns Historie⁸ eller dog utvivlsomt har tilhørt ham, er ovfr. S. 152 og 153 nævnt Gl. kgl. Saml. 4 to 3155 og Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 8. Gl. kgl. Saml. 4 to 3155 indeholder foruden den førnævnte Registratur tillige en Række Afskrifter, af hvilke følgende er citerede i Udgaven ovfr.: 6033 10565 12617; Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 8 indeholder foruden Breve, der findes i Valkendorfs Bog, for Tiden 1451-1513 endnu kun ét Brev, der ikke haves i Orig. og derfor er citeret ovfr., nemlig 4084. Til Resens Samlinger i Raadstuearkivet hører end-

¹) Bindet indeholder for Tiden 1451-1513 foruden Breve, der findes i Valkendorfs Bog, tillige Afskrifter af 4084 og 10565. ²) Jfr. her ovfr. S. 152. ³) De 2 Haandskrifter indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af ganske de samme Breve i den samme Orden; men deres Indhold er uden for dette Tidrum ikke helt identisk. Naar Gigas I. 188 angiver, at Ny kgl. Saml. Fol. 372 er samlet af »Henr. de Hielmstierne«, er denne Angivelse urigtig; Titelbladet har kun »H. de H.«, hvad der, som det fremgaar af »Bøger« Bd. 44 (a), betyder Hans de Hofman. Og at Haanden i Ny kgl. Saml. skulde være Hielmstiernes, saaledes som angivet hos Gigas, anf. St., er utvivlsomt urigtigt. ⁴) Ikke at forveksle med »den forgyldte Bog«, hvormed der, saaledes som anført i Hist. Meddel. om København VIII. 205, menes Valkendorfs Bog. ⁵) Se under 2076 3834 11541; jfr. vel 11458 og 11652. ⁶) Jfr. ovfr. S. 152. ⁷) Raadstuearkivet, »Bøger« Bd. 18 under Skab 3 Nr. 6. Jfr. Danske Saml. IV. 236. ⁸) Jfr. Ellen Jørgensen, Historieforskn. og Historieskrivn. S. 135.

videre dels 2 Bind, der vedrører henholdsvis de fattige og Lavene og omtales nedfr.¹, og dels et Bind fra Aar 1681 (Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 9), hvis udførlige Titel begynder: »Kiøbenhafns Raadhvs, Byting, Arresthvs, Slvtteri, Rettersteden, Torfver, Magistrat, Byfogeder« (osv.)². Dette sidste Bind indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af følgende Breve, som nu ikke kendes i Origg., og som er citerede i Udgaven ovfr.: 3154-55 4480 2076 8726.

Kongelige Privilegier, Forordninger og lignende Kongebreve: 315 513,19 705,33 841 1313 1878 2672 3045-46 3709 4084 4461 5617 (med Tilføj.) (og til Dels i 6098) 6896 A 7148 10565(?) 12617.

Vidne om Kongebrev med foreløbigt Forbud mod at dele Københavns Borgere til Stavns: 9305, jfr. 10261.

Adkomstbreve: 7189,94 8726.

Senere tilbagegivne Overdragelsesbreve fra Byen(?): 11458 11541 11652³.

Forskelligt: 458 2076 3834 4480 12288.

Catharinæ Gilde.

Et kongeligt Stadfæstelses- og Beskærmelsesbrev for Gildet var i Københavns Nicolai Kirkes Arkiv i 1747, da det blev afskrevet af Langebek, men er senere gaaet til Grunde ligesom omtrent hele Kirkens øvrige Arkiv: 1707.

Københavnske Lav i Almindelighed.

Dokumenter vedrørende en hel Række københavnske Lav findes i Afskrift i Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 15, der udvendig bærer Titlen: »Kiøbenhafns Lavgers gamle oc ny Privilegier Tom. 2. Aar 1683«. Bindet (der nævnes i Danske Saml. IV. 239 f. under 9)) hører til Resens Samlinger; Afskrifterne er ikke fejlfri, men adskillige af Brevene haves ikke i bedre Tekster; og i ethvert Fald maa det beklages, at det tilsvarende 1. Bind er gaaet tabt, idet det bevarede Bind i Hovedsagen kun omhandler Lav, hvis Navne begynder med Bogstaverne P-V. En udførlig Fortegnelse over Bindets Indhold findes i C. Nyrop, Den danske Enevoldsmagt og Lavene S. 133-40; i Udgaven ovfr. er der fra Bindet citeret følgende Numre: 7394 32 13106 12173 4367.

¹) S. 160 f., 155. ²) Jfr. Danske Saml. IV. 239 under 2) og Ellen Jørgensen, anf. St. S. 135 L. 15-16. ³) Eller stammer alle 3 Tekster kun fra en Brevbog? jfr. S. 154 Note 5 her ovfr.

Bagerlavet.

En Skraa uden nøjagtig Datum og uden bestemt Angivelse af Udsteder nævnes i en Beretning af 1672 som flyttet fra ét Opbevaringssted til et andet: 13105; den kendes nu ikke.

Barberlavet.

En af Kongen given Skraa nævnes ganske kort i en i Aaret 1718 optagen Fortegnelse over Barberlavets Dokumenter: 10550.

Guldsmedelavet.

En af Kongen given Skraa findes i Orig. og Genpart i Københavns Raadstuearkiv som Depositum fra Lavet; en ændret Tekst, hvis Ændringer maa være yngre end 1536, haves i Afskr. i RA.: 8244.

Kødmangerembedet (Slagterlavet).

En af Kongen given Skraa findes i 2 Afskrifter fra 1683 i Resens ovennævnte Haandskr. i Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 15: 32; sstds. findes Afskr. af en anden, til et urigtigt Aar henført Skraa: 13106. En kongelig Stadfæstelse af et ældre Brev af Christopher af Bayern haves i Orig. i RA., hvor den i alt Fald fandtes allerede paa Christian V.s Tid: 11067.

Remmesnider- og Pungmagerlavet (Sadelmagerlavet).

En Skraa for Københavns Remmesnider- og Pungmagerlav, som var stadfæstet af Høvedsmanden paa København og af Byens Borgemestre og Raad, og som senere tilhørte Byens Sadelmagerlav, er i 1904 af Camillus Nyrop deponeret i RA.: 1113 med Tillæg 11891.

Skinderlavet.

En kongelig Stadfæstelse af Privilegier givne af Kong Christopher (af Bayern) findes i Orig. i RA., hvor den allerede var paa Christian V.s Tid: 7908.

Skomagerlavet.

Et Kongebrev mod »buschhatzer« indsendtes i Afskr. (eller er det et Falskneri?) af Skomagerlavet i 1727: 2276 b. En Skraa given af Kongen findes i Orig. i RA., hvor den allerede var paa Christian V.s Tid: 11354.

Skrædderlavet.

En kongelig Stadfæstelse af en Skraa findes i Afskr. fra 1683 i Resens Haandskr. i Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 15: 7394.

Smedelavet.

En kongelig Stadfæstelse af en Skraa, som Smedeembedet havde ladet skrive, findes i Orig. i RA., hvor den allerede var paa Christian V.s Tid: 12173.

Vognmandslavet.

En Skraa given af Vognmændene selv fandtes i en ubeseglet Bog, hvorefter den i 1518 blev stadfæstet (ordret?) af »borgemester« og Raad i København; en Afskr. af Stadfæstelsen af 1518 haves i Resens Haandskr. i Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 15: 4367.

Frue Kirke.

Se Københavns Kapitel (ovfr. S. 45-48).

Nicolai Kirke.

Se 1. Række IV. 86. Af Kirkens Arkiv er nu kun et Par enkelte Breve bevarede i Origg.: et Adkomstbrev (1449), der først senere er kommet til Kirkens Arkiv, men har været i GA. i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid, og et Afladsbrev (3901) for et Alter; dette Brev tilhørte i 18. Aarh. Danske Selskab og er i nyere Tid gaaet gennem flere private Ejeres Hænder, indtil det i 1923 af den sidste Ejerinde foræredes til RA.

Derimod haves Ordlyden af en hel Del tabte Breve. Enkelte synes kun kendte fra Aftryk; men de allerfleste haves i Afskrifter, af hvilke nogle er tagne af Langebek i 1747¹, men et betydelig større Antal af andre (dels af Jon Mortensen, dels af ukendte Afskrivere). Aaret, da disse andre Afskrifter er tagne, findes ikke angivet; men ifølge Paategninger, som Langebek har gjort paa dem, maa det antages, at Afskrivningen er foretagen for ham. Et enkelt Brev (9487) kendes kun i Udtog fra en senere Rettertingsdom, og et andet (11165) fra en Designation i Dronning Charlotte Amalies Arkiv.

De tabte Origg., der tilhørte Kirkens Arkiv, er gaaet til Grunde, da Kirken brændte i Byens store Ildebrand 1795². Af Københavns Bys eget Arkiv opbevaredes dengang en stor Del i Nicolai Kirke, og hele denne Del eller i alt Fald meget deraf brændte ved samme Lejlighed³.

¹) Én saadan Afskrift har han taget efter en Orig. »laant af Mr. N. Prehn« (10583); men det er uvist, om denne Orig. nogen Sinde har tilhørt Kirkens Arkiv.

²) Rørdam, Københavns Kirker og Kloster S. 255. ³) Danske Saml. IV. 242 f., 244, 246, 247.

Afladsbreve: 3901 11219.

Adkomstbreve: København og for enkeltes Vedkommende Dragør:
249 641,66 840,61 1112 1304,21,36 1449 1595 1670 1729 1805,09 2397 3220 3377
3544-45 4239 4732 5524 6554 7370 8197 8200 8456 8886 9120 9439,87 9670
9726 9872 10043,52 10767-68 10969,74,76 11065,96 11615 11743,65,72.

Genbreve paa Leje: 1416 1598 1726,80.

Senere tilbagegivne Lejebreve: 161 5201 8402 10583(?).

Overdragelse af et Alter: 11870.

Pengegave: 11165.

Forskelligt: 5964.

Se endvidere Københavns Catharinæ Gildes Arkiv.

Petri Kirke.

Se 1. Række IV. 87. Af Kirkens Arkiv er et ikke helt ringe Antal Origg. bevarede. De findes i RA. og var i GA. i Gehejmearkivar Voss's Tid undtagen 4920 6286 og 9852¹. Og formodentlig har alle de bevarede Breve med de her nævnte faa Undtagelser og med Undtagelse af 4039 (med 4037) (om hvilke sidste 2 Breve det vides, at de først kom til GA. i 1785, og om hvilke det i øvrigt er tvivlsomt, hvorvidt de har hørt til Petri Kirkes Arkiv) været i GA. allerede i Grams Tid. I alt Fald viser det sig, at Gram i LDipl. personlig har afskrevet eller ekscerperet en stor Del af Brevene (fra Tiden 1453-81); og naar Gram ikke har gjort noget ved de yngre, af Voss registrerede Origg., skyldes det vel blot, at han ikke har haft Tid eller Lyst dertil, men derimod næppe, at de paagældende Breve dengang ikke var i GA. Men naar eller paa hvilken Maade Kirkens Arkiv er kommet til GA., vides ikke.

2 Breve (7860 og 11753) er nu gaet tabt i Origg.; de eksisterede endnu i 1757, da de blev afskrevne af eller for Langebek, og de tilhørte dengang begge Stiftsprovst H. C. O. Bützow, Sognepræst ved Vor Frue Kirke.

Afladsbreve: 269 2105.

Adkomstbreve: København: 229 836-37 1525 1700 2094 2121 3327 3446
3858 4039(?) (hvori 4037) 4406 4919,87 5465 5576 5718,64,71 6286 6490 6522
6939 7075 7409-10 10348 11718 11886-87.

Adkomst- og andre Breve paa Gods i København, som er kommet fra Knardrup Kloster til Petri Kirke: 1331 6353 8748 12974.

¹) De originale Breve er med faa Undtagelser registrerede af Voss selv i de forskellige Afdelinger af hans Samling.

Genbreve paa Leje: 6558 6714 7859,70 8361 8416,51 8788 8857 9330
9852 11193,95 11753 12147 12310.

Afstaaelse af en Lejeret: 11782.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 7860.

Forskelligt: 319(?) 4920 6254 8779.

Gertruds Kapel.

Kapellet kom senere til Københavns Kapitel (jfr. Rørdam, Kbhvns Kirker S. 344 f.), og det her nedfr. nævnte Brev hører til den Gave, som Grev F. L. Moltke, saaledes som omtalt ovfr. S. 45, i 1785 forærede til GA.

Genbrev paa Leje: 12149.

Helligaandsklostret.

Se 1. Række IV. 87. Kun et Par enkelte Breve (som er af et mere almindeligt Indhold) er bevarede i Origg. (i RA. og i det norske Rigsarkiv)¹. Klostrets eller det senere Vartovs Arkiv har i det 17. Aarhundredes 2. Halvdel formentlig været opbevaret paa Konventhuset (paa Hjørnet af Silkegade og Pilestræde)²; herpaa tyder det i alt Fald, at det nedfr. nævnte Haandskr. i Raadstuearkivet, »Bøger« Bd. 10-1, efter at være blevet færdigt blev leveret paa Konventhuset 1679 Dec. 31³. Og i 1697 blev der affattet et »Register over Wartovs Hospitals Fundatzer og Breve, som anno 1697 fandtes i Hospitalets Kiste paa Conventhuset«⁴; men heri nævnes for Tiden 1451-1513 kun: 2574 3166 12094 9132 7967 5448 5499 139 og 7265. Og af disse Breve har 5448 og 5499 sikkert ikke været Origg., og et Par af de andre (9132 139 og 7265) har ganske vist hørt til Vartovs Arkiv, men ikke til Københavns Helligaandsklosters, idet de er kommet til Vartov gennem andre Institutioner, som er blevet forenede med Vartov (nemlig Kallundborg Hospital, Næstved Helligaandshus og Næstved St. Jørgens Kloster⁵). Hvis man da ikke vil antage, at store Dele af Københavns Helligaandsklosters Arkiv i 1697 opbevarede helt andre Steder end i Konventhuset, maa man gaa ud fra, at det meste af Klosterarkivet allerede da var gaaet tabt; og det kan i

¹) Se ovfr. S. 122 f. under Helligaandsordenens Arkiv i Almindelighed. ²) Se om dette: Hofman, Foundationer X. 226 og Nielsen, Kjøbenhavns Hist. IV. 18 f. ³) Se nedfr. ⁴) RA. Danske Kanc. 1660-99, Div. Breve, Dokum. og Akter sagligt ordnede X. 10 b. ⁵) Jfr. her S. 151 og 165. Man vil derfor ogsaa i de nedfr. nævnte Haandskrifter med Samlinger af Afskrifter finde Breve hidrørende fra de nævnte Institutioner i Kallundborg og Næstved.

denne Henseende anføres, at et Par Breve, som vides at have eksisteret i 2. Halvdel af 18. Aarh. (139 og 7967), og af hvilke det ene (139) eksisterer endnu, men stammer fra Næstved Helligaandshus's Arkiv, var blandt dem, som registreredes i 1697. At der derimod skulde være gaaet Breve fra Tiden 1451-1513 tabt under Københavns Brand 1728, er vel mere tvivlsomt trods de ubestemte Antydninger, der gives i denne Retning i Hofman, Foundationer X. 237, 238; Konventhuset brændte i alt Fald ikke 1728 (og heller ikke det af Vartov, som dengang var bygget).

Et stort Antal Breve af Helligaandsklostrets Arkiv kendes endnu i Afskrifter eller Udtog¹. Ny kgl. Saml. 4to 686 er ifølge sit Titelblad: »Af Kiøbenhafns Hospitals Foundationibus och Brefve, kongelig Benaadinger och Stiftelser samlede och her udi denne Bog indskrefne Aar 1673 af Hans Nielssøn«. Haandskriftet er skrevet egenhændig af Hans Nielssøn, der havde været Hospitalets Forstander 1663-70², men kom i Proces med Hospitalet angaaende sin Regnskabsaflæggelse m. m., en Sag, hvori Højesterets Dom (af 1673 Juli 15) nærmest gik ham imod³. Bindet indeholder Afskrifter af ikke faa nu tabte Breve vedrørende Helligaandsklostret i København og Institutionerne i Kallundborg og Næstved.

Raadstuearkivets »Bøger« Bd. 10-1 har et Titelblad, der begynder: »I. N. Je. Petri Resenii Tractat om de rette fattigis i Kiøbenhafn Handel oc Vnderholding bestaandis i trende Tomis: I. Om Hospitalet. II. Om Conventhuset eller husarme. III. Om Børnehuset, Pesthuset oc Quæsthuset«; Haandskriftet er »samlet oc skrefvit i tre Aar fra 1675 til 1678 oc lefverit paa Conventhusett Aar 1679 den 31. Decemb.«⁴ Ogsaa dette Haandskrift afskriver ikke faa nu tabte Breve; og en Del af dets Afskrifter gaar igen i Thott 4to 1575, der hører til Erik Ludvigssøn Pontoppidans Samlinger og for en Del er afskrevet efter »Bøger«

¹) Et enkelt af de tabte Breve (7967) ejedes i sin Tid af Chr. Brandt († 1780) ligesom det ovfr. nævnte, endnu bevarede Brev 139, der oprindeligt har hørt til Næstved Helligaandshus's Arkiv og nu findes i det norske Rigsarkiv. ²) Haandskriftets Bl. 115 b, jfr. 116 a. ³) RA. Højesterets Stævningssag 1673 Bl. 41 a; sammes Dombog 1673 B Bl. 309 b-340 b; sammes »Protocol« 1673 B Bl. 103 a; sammes Slutningsbog 1673 Bl. 82 a-b. ⁴) Jfr. m. H. t. Haandskriftet (der altsaa kun udgør 1. Bd. af det paa Titelbladet lovede) Danske Saml. IV. 239 Note 1 og Ellen Jørgensen, Historieforsk. og Historieskrivn. S. 135 Note 1. Bindet fandtes tidligere (indtil Slutningen af 1860'erne) i Vartov; se Danske Saml., anf. St., Rørdam, Kbhvns Kirker S. 301 Note 10 og Till. S. 135, Ny kirkehist. Saml. II. 790 og vel ogsaa Paludan, Beskriv. ov. Møen I. 276.

Bd. 10-1. I de Arnamagnæanske Afskrifter forekommer nogle faa af Brevene i Afskrifter, hvis Kilde ikke angives; men det drejer sig kun om Breve, der er afskrevne baade i Ny kgl. Saml. 4to 686 og i Raadstuearkivets Haandskrift.

Nogle Breve kendes kun i Udtog; saadanne forekommer i en Tekst, der har Titelen: »Hospitalet i Kiøbenhafn, hvorledis det er funderit, tilvoxen oc conserveret« eller »Beretning, hvorledes Hospitalet i Kiøbenhavn er funderet, tilvoxet og conserveret indtil Aar 1676«, og som haves i 3 Eksemplarer (RA. Reg. 30, 1. Afdel., Fasc. 2, Art. 8, Nr. 12 ab; Gl. kgl. Saml. 8vo 3595; og Ny kgl. Saml. 4to 687). Teksten er altsaa affattet 1676; men der er ingen Grund til at antage noget af de 3 Eksemplarer for Originalen.

Endnu kan nævnes et Par andre Haandskrifter, der giver Udtog af Breve, men som ikke er blevet citerede, da det kun drejer sig om Udtog af Breve, hvis fuldstændige Ordlyd kendes. Saadanne Haandskrifter er Thott 4to 1403, Kall Fol. 44 og Københavns Raadstuearkivs »Bøger« Bd. 47; de er kun nævnte ovfr. i 4. Bd. S. 516.

Pavebreve: 7203 (i 7935) 8484.

Breve af Ordenens Magister generalis og af pavelig Auditør: 3430 8494(?).

Kongeligt Privilegium: 3166.

Adkomstbreve: Malmø: 3562. — København og sjællandsk Landgods: 7967 (jfr. 8003). — København: 464 1657 2872 3712 (jfr. 7959) 4421,28 5025 6836 6950 8051 8744 9134 9251 9879 9993 10171 10244-45 10517-18 11166 11258 11430 11690. — Dragør: 5942. — Sjællandsk Landgods: 3021 4117 4839 6407 8003 (se ovfr.). — Møensk Landgods: 2574 4134 4489.

St. Jørgens Hospital.

Se 1. Række IV. 87. En kongelig Skikkelse mellem de fattige i Hospitalet og deres Forstander haves i Orig. i Københavns Raadstuearkiv: 11138; 2 andre Kongebreve findes i Afskr. sstds. (i Arkivets »Bøger« Bd. 10-1): 10625 10713.

Køge.

Se 1. Række IV. 87. For Køge By og for største Delen fra Byens eget Arkiv er der bevaret et ikke ringe Antal middelalderlige Breve, der, for saa vidt de stammer direkte fra Byens eget Arkiv, nu er afgivne til SLA., efter at de fleste af dem i et forholdsvis kortere Antal Aar havde været opbevarede i Hoved-

arkivet; men der er ogsaa til Landsarkivet kommet enkelte Køge-Breve ad en Omvej (over Roskilde Katedralskole). Og et Par andre Breve, der er bevarede i Origg., findes nu af forskellige Grunde i Rigsarkivets Hovedarkiv. Hvis man forsøger nærmere at efterspore de forskellige Originalers Proveniens, viser det sig imidlertid, at selv af dem, der er kommet fra Byens Arkiv til Landsarkivet, hører de fleste ikke til Byarkivet i egentlig Forstand, men til Kirkens eller til Byens St. Gertruds Kapels Arkiv eller til forskellige Kompagniers eller Lavs Arkiver, der har haft Altre i Kirken. Og naar dette er Tilfældet, bliver man ret tvivlraadig m. H. t., hvorvidt det kan anses for berettiget at henføre en Del af de her nedfr. anførte, til private udstedte Breve, hvis senere Skæbne vanskelig kan forfølges, til det egentlige Byarkiv. I alt Fald er der af virkelige Byprivilegier kun ét bevaret i Orig., og det er endda kun en under Retteringsseglet udfærdiget Stadfæstelse af 5 af Byens Privilegier fra Tiden omkring Aar 1300. Byens øvrige Privilegier fra Tiden 1451-1513 kendes kun i Afskrift¹ eller for en Del kun i Udtog (bl. a. fra Kopier 1648), hvorimod et Par andre Kongebreve (2 Udførselsforbud, en Kvitering m. m.) dog haves i Origg.

Kongelige Privilegier: 2513 5834 8126 10661.

Kongelig Stadfæstelse af ældre (i Stadfæstelsen indførte) Privilegier: 6922.

Andre Kongebreve: 2116 6236 6810 7199 7542 8426.

Almindelig Stadsret i Udtog: 6033.

Forskelligt, der med Sikkerhed kan henføres til Byens Arkiv: 7110 8682.

Forskelligt, om hvilket det ikke er fundet oplyst, hvorledes det er kommet til Byens Arkiv: 2062 3629 6438. — Endvidere: Adkomstbreve for private: 4008 4582 4833 7091 7120 7617 8128 8747 9398 9538 9938 10353. — Adkomstbrev for Ørslev Kirke (Ringsted H.): 3582.

*St. Annæ Lav eller Danske Kompagni*².

Et Adkomstbrev for Lavet (et Kongebrev) er gaaet tabt, men bevaret i en Afskrift af Arne Magnusson: 2736. 2 Genbreve paa Leje er bevarede i Origg. med Byens Arkiv (i SLA.): 6455 7277.

¹) Notitsen i Aarb. udg. af Hist. Samfund f. Kbhvns Amt 1917 S. 133 skal sikkert ikke forstaas saaledes, at 5834 i Aaret 1743 eksisterede i Orig. ²) Jfr. nedfr. under Køge Kirke, Annæ Alter.

Jomfru Mariæ Lav eller Tyske Kompagni.

Se 1. Række IV. 87. Et Par Breve er kommet til SLA. med Byens Arkiv.

Adkomstbreve: 4165 7386 10039.

Genbrev paa Leje: 12120.

Johannes Lav.

Et Lejebrev, der sagtens senere er tilbagegivet til Lavet, er med Byens Arkiv kommet til SLA.: 8849.

Skomagerlavet.

En kongelig Stadfæstelse af en tidligere Skraa findes i en ret sen Afskr. paa KB. Af nogle Adkomstbreve findes 2 i SLA., til hvilket det ene er kommet direkte fra Byens Arkiv, men det andet over Roskilde Katedralskole; og et 3. Adkomstbrev, der er ældre end de 2 andre, var allerede i Kong Hans's Tid indkommet i Kongens Arkiv og findes derfor nu i RA.

Kongelig Stadfæstelse af Skraa: 11871.

Adkomstbreve: Gods i Køge: 3932 4250,90.

Kirken og Gertruds Kapel.

Se 1. Række IV. 87. En Tilladelse for Præsterne ved Kirken og Kapellet til at holde Messe »ante auroram« kendes nu kun i Afskrifter (bl. a. af Peder Syv og Arne Magnusson): 92.

Kirken.

Som nylig nævnt, er det ikke usandsynligt, at adskillige af de ovfr. under Byens Arkiv opførte, men oprindeligt til private udstedte Breve senere er komne ikke til Byens eget egentlige, men til Kirkens Arkiv. Og om de ovfr. under forskellige Lav eller Kompagnier anførte Breve gælder det, at adskillige af dem vedrører Gods liggende til et Alter i Byens Kirke, der hører til vedkommende Institution, saa at saadanne Breve mulig ogsaa kunde henregnes til Kirkens Arkiv.

Breve, der maa henføres til Kirkens Arkiv, er i øvrigt følgende:

vedrørende Kirken i Almindelighed: 18(?) 1760 10833;

vedrørende bestemte Altre: Annæ¹⁾: 374; — Catharinæ: 3090 3267 3850 4212; — Erasmi: 12968; — Guds Legems: 3595(?) 9119; — Jeps: 1350; — Nicolai: 510 6225 9457; — Olavi: 1447 5971; — Trinitatis (Trefoldigheds): 3290 5324 7631 12327.

¹⁾ Er vel identisk med Danske Kompagnis Alter (jfr. ovfr.).

Disse Breve er komne til SLA. med Køge Bys Arkiv, naar undtages 3595, der er kommet dertil fra Roskilde Katedralskole, og 7631, der er foræret til RA. af Stiftsskriver, Etatsraad H. R. Hiort Lorenzen.

Gertruds Kapel.

2 tabte Afladsbreve (2089 12834) kendes i Afskrifter, det første af Arne Magnusson. Et Adkomstbrev (6873) foræredes af Frederik Rostgaard til Danske Selskab og er derved bevaret i RA. Nogle andre Breve (et Adkomstbrev, 2 Genbreve paa Leje og et senere tilbagegivet Lejebrev) er med Byens Arkiv kommet til SLA.

Afladsbreve: 2089 12834.

Adkomstbreve: Gods i Køge: 2780 6873.

Genbreve paa Leje: 10654 10763.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 4163.

Se endvidere ovfr. under: Køge Kirke og Gertruds Kapel.

Nykøbing S.

Se 1. Række IV. 88. Af Byens Arkiv kendes kun 2 Privilegier, dels i Kopier af 1648, dels i Brudstykker anførte i en yngre Landstingsdom: 1453 5687. Da Kommercekollegiet i 1773 anmodede om Indsendelse af Afskrifter af Købstædernes Privilegier, svarede der fra Nykøbing S., at man dér ingen havde fundet¹.

Kirken.

Af 2 Adkomstbreve kendes et i Afskrifter, bl. a. af N. M. Petersen, og et andet i Udtog med den sammes Haand: 7432 10784.

Næstved.

Se 1. Række IV. 88. Et Par Privilegier og et beslægtet Brev kendes dels i Afskrifter efter Origg., dels i en Vidisse i RfB. og dels i Udtog i forskellige Domme: 39 (med Tilføj.) 4812 5612 6261 (med Tilføj.). En kongelig Kvittering for Byskat findes i Orig. i RA.: 11150. En kongelig Indbydelse til Tronfølgerens Bryllup er bevaret i en Mængde Afskrifter: 4264. Et Adkomstbrev for Borgemestrene haves i korte Udtog: 4767.

Petri Kirke.

Om denne Kirkes Arkiv giver Søren Abildgaard følgende Oplysning: »I St. Petri Kirkes ² Capell³ i et gammelt Ege-

¹) Kall Fol. 52. ²) Her har Abildgaard ladet aaben Plads til c. 4 Bogstaver.
³) o: i Næstved.

Skab fantes en stor Deel gamle Pappirs Breve, kongelige Breve, Ordre, Rescripter, particulier Breve adelige Personers, nogle Closter Breve etc., temmelig gamle, ingen nyere end af 15de seculo; største Deel vare af Muggenhed og Fugtighed ilde tilreede. Af Pergaments Breve havde her været en stor Deel, men vare alle hændfaldne i Støv og Smuler; nogle af disse Breves Sigiller fantes løse. Jeg anvente baade d. 19. og 20de til at udlede disse Breve fra andre unyt. Lapper og Papirer, saa og at eftersee i Raadstuen de der beholdne gamle diplomata, af hvilke ikkun faa fantes.«²

2 Afladsbreve for et Alter kendes, det ene i Afskr., det andet i Udtog, begge for Arne Magnusson: 2508 5409. Et Adkomstbrev haves i Afskr., bl. a. af Frederik Rostgaard: 5410.

Helligaandshuset

lagdes i 1631 ind under Vartov Hospital³; og en kongelig Privilegie-Stadfæstelse for Helligaandshuset, der kan findes afskrevet i et Haandskr. vedrørende det københavnske Helligaandskloster og senere ejedes af Samleren Chr. Brandt († 1780), eksisterer endnu i Orig., men i det norske Rigsarkiv: 139. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA., hvor det i alt Fald var i Gehejmearkivar Voss's Tid: 10893.

St. Jørgens Kloster

eller Gaard er formentlig i 16. Aarh. blevet forenet med Næstved Helligaandshus⁴; med dette sidste kom det til Københavns Vartov, og i Haandskrifter vedrørende det københavnske Helligaandskloster findes derfor Afskrift af et Kongebrev, der forliger en Trætte mellem Næstved St. Jørgens Klosters Forstander og Beboere: 7265.

Præstø.

Af Byens Privilegier blev 2 afskrevne af Langebek i 1744 og haves ogsaa i andre Afskrifter; et 3. kendes i Udtog fra Resens Atlas: 5666 5802 8893. Privilegierne brændte i 1757 ved en Brand i Byen⁵, og da Kommercekollegiet i 1773 anmodede om Indsendelse af Afskrifter af Købstædernes Privilegier, maatte Byfogeden derfor meddele, at der ingen fandtes⁶.

¹) Naar, kan ikke ses. ²) Werlauffs Manuskripter 7, Sjælland. ³) Jfr. ovfr. S. 159. ⁴) Trap⁴ III. 296, 303. ⁵) Nationalmuseet, Orig. Indberetn. vedr. Sjæll. til Thura og Hofman, II Bl. 686 a. ⁶) Komm. Koll. danske Journal C (1774) Nr. 39; dog kunde Stiftamtmanden fra sit Arkiv sende Afskrifter af 5666 og 8893.

Skomagerlavet.

En kongelig Stadfæstelse af en Skraa for Lavet kendes i Afskr.; det originale Kongebrev er mulig brændt 1750¹: 11661.

Ringsted.

Se 1. Række IV. 88. Et Par Privilegier kendes i Kopier indsendte 1648: 102 5569. Formodentlig er Originalerne til disse Breve gaaet til Grunde ved en stor Brand i Byen 1747; i alt Fald eksisterede de ikke mere i 1773, da Kommercekollegiet anmodede om Indsendelse af Kopier af Byens Privilegier².

En Række udførlige, udaterede Bestemmelser for Byen, som er givne af dens Borgemestre, Raadmænd og Menighed, haves i Afskr. i et til Resens Atlas hørende Haandskr.: 12999.

Roskilde.

Se 1. Række IV. 88. Ordlyden af forskellige Privilegier, givne Byen af Kongerne samt for et enkelt Privilegiums Vedkommende af Dronning Dorothea, kendes dels fra en Vidisse, som Byen i Aaret 1506 meddelte Holbæk By³, og dels fra Kopier indsendte 1648: 33 470 3124 3802 5866. Originalerne er brændte ved den omfattende Brand, der overgik Roskilde i 1731, og hvorved bl. a. Raadhuset med en meget stor Del af Byarkivet gik op i Luer⁴. I 1773 var der saaledes ingen Privilegier tilbage⁵.

Skomagervendelavet.

En udateret Skraa for Roskilde Skomagervende (bekendtgjort af dem selv, men givet dem af »burghemesther«, Raad og Skomagergildet) kendes i Perg.-Haandskr. paa KB.: 13001.

Smedelavet.

En Skraa givne af Byens Øvrighed samt en kongelig Stadfæstelse af Skraaen findes i Orig. i SLA., hvortil de er afgivne af Lavet: 7042 7279.

Johannes Kirke.

Et Adkomstbrev for Kirken er bevaret i Orig. i AM. og er vel altsaa allerede i gammel Tid kommet i Kapitlets Besiddelse: 153.

¹) Jfr. dog, hvad der er anført her ovfr. om Byens Privilegiers Brand i 1757.

²) Hassø, Bidrag til Ringsted Købstads Hist. indtil Aar 1600 (Ringsted 1922) S. 54; jfr. Komm. Koll. danske Journal C (1774) Nr. 39 og Kall Fol. 52. ³) Jfr. ovfr. S. 150. ⁴) J. Kornerup, Roskilde i gamle Dage, Forord og S. 6 f.; jfr. Aarb. udg. af Hist. Samfund f. Kbhvns Amt 1917 S. 120. Som nævnt af Kornerup, anf. St. S. 7, er det urigtigt, naar Danske Atlas VI. 147 (og 148) henfører Branden til 1733. ⁵) Kall Fol. 52.

Kalentebrødrene.

Et Genbrev paa Leje er bevaret i AM. sammen med Breve af Roskilde Kapitels Arkiv: 22.

Trinitatis Præstegilde

(forskelligt fra foregaaende¹). Nogle Breve er bevarede i AM. sammen med Breve af Roskilde Kapitels Arkiv, nemlig:

Adkomstbreve: 5330 8743 10489.

Genbreve paa Leje: 9863 10633 11465.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 10634.

Franciskanerklostret.

Se 1. Række IV. 88. Rester af et Pavebrev om Klosters Omdannelse til et Observantkloster er bevarede i et Brudst. af et udateret Brev af en uvis Udsteder, der atter er optaget i et Brudst. af et andet udateret Brev af en uvis Udsteder (i RA.): 6603 13107-08.

Et Adkomstbrev for Klosterset er allerede i gammel Tid kommet til Kongens Arkiv og bevaret med dette i RA.: 2712.

Helligaandshuset.

Se 1. Række IV. 88. Et Adkomstbrev kendes i Afskr. af Langebek, uden at det vides, hvor Originalen da fandtes: 12320.

Skelskør.

Se 1. Række IV. 89. Af Byens Arkiv er der fra Tiden 1451-1513 kun meget lidt bevaret i Orig. De paagældende Breve blev i Begyndelsen af 1880'erne indsendte fra Byen til RA. og ved Oprettelsen af SLA. overførte til dette; men de bestaar kun af: et kongeligt Privilegium, et andet kongeligt Privilegium (der dog ikke foreligger i Orig., men i en original Vidisse af Aar 1554) og en af Køge By udstedt Erklæring om Indholdet af nogle af denne Bys Privilegier: 1142 5313 6354.

Langebek har afskrevet nogle af Skelskørs Breve, der nu er tabte (et kongeligt Privilegium, 2 kongelige Kvitteringer og et Adkomstbrev): 455 1182 2856 6751.

Og endelig kendes endnu nogle tabte Privilegier, men kun i Udtoget, der indsendtes til Kancelliet i 1648: 3743 4036 12341.

Kongelige Privilegier: 455 1142 3743 4036 5313 12341.

Erklæring om Køge Bys Privilegier: 6354.

Kongelige Kvitteringer: 2856 6751.

Adkomstbrev: 1182.

¹) Jfr. Nyrop, Gilde- og Lavsskraaer I. 307.

Slagelse.

Se 1. Række IV. 89. Byens Arkiv brændte med Raadhuset i Aaret 1740¹. Adskillige Privilegier og andre Breve, mest Kongebreve, kendes dog i forskellige Afskrifter. Den i 1648 til Danske Kancelli indsendte Kopi af Byens Privilegier indeholder Afskrifter af 2 kongelige Privilegier samt af et af Kongen mellem Byen og Antvorskov Kloster mæglet Forlig: 1145 (dette dog kun efter en (dér ikke afskrevet) Vidisse) (med Tilføj.), 6453 (med Tilføj.), 7257 (med Tilføj.). En Afskrift af den i 1648 indsendte Kopi findes i Ledreborgske Haandskriftsaml. Fol. 250; og Kopien af 1648 haves tillige i en Genpart, der er omtalt ovfr. S. 131. Og ogsaa enkelte andre Steder kan der forekomme Afskrifter af de i 1648 kopierede Breve.

Af særlig Interesse for Slagelses Historie er dog Resen-Haandskriftet AM. Fol. 361², der afskriver ikke faa Slagelse-Breve og atter er afskrevet i Ny kgl. Saml. Fol. 390. I disse 2 sidste Haandskrifter findes Afskrifter (foruden af de 3 i 1648 afskrevne Breve) af en Del kongelige Privilegier: 406 2500 2853 3002; af en Vidisse af et saadant: 1202; og af 2 Kongebreve om Forlig mæglede mellem Slagelse og henholdsvis Antvorskov og Sorø Kloster: 4015 6658.

Endelig kan nævnes et Byprivilegium, der forekommer i Udtog i Resen-Haandskrifter, men øjensynlig er identisk med 2500 (og ikke med 1145): 1237 (med Tilføj.).

Kongelige Privilegier: 406 1145 (med Tilføj.; i 1202) (1237 med Tilføj.) 2500 2853 3002 6453 (med Tilføj.).

Forlig mæglede ved Kongen: 4015 6658 7257 (med Tilføj.).

Bagerlavet.

En Skraa given af Borgemestre og Raad haves i Afskr. i det under Slagelse By nævnte Resen-Haandskr. AM. Fol. 361: 2905.

Skomagerlavet.

En Skraa given af Borgemestre og Raad samt et Kongebrev, der gengiver Skomagerne en af Kongen tidligere ophævet Skraa, haves begge i Afskr. i AM. Fol. 361: 2904 12122.

¹) RA. Danske Kanc., Efterretn. om Købst. og Amterne indsendte i Henh. t. Oversekretærens Skriv. 1743 6. Apr. I, Indberetn. fra Slagelse 1744 Juli 11, 37. Post. Kall Fol. 52 (under Slagelse, Afskr. af Brev af 1773 Sept. 29). ²) Jfr. 1. Række IV. 77, 79 og her ovfr. S. 126, 127, 129.

Skomagersvendene.

En Skraa, der maa opfattes som udstedt af Skomagersvendene selv, haves i Afskr. i AM. Fol. 361: 13011.

Smedelavet.

En Skraa given af Borgemestre og Raad haves i Afskr. i AM. Fol. 361: 2618.

Mikkels Kirke.

Se 1. Række IV. 89. En Del Afladsbreve er bevarede i Origg. i RA.; i alt Fald de fleste af dem tilhørte endnu i 1746 Kirken: 627 2494 3129 3886-87 4711 6537¹.

Et nu tabt Afladsbrev fandtes hos den i 1690 afdøde Thomas Bartholin og kendes nu kun i Udtog: 9813.

En Del Adkomstbreve, der endnu haves i Origg., er utvivlsomt senere komne til Knud Ruds Arkiv² og bevarede med dette: 2604 5100 10699 11533 12456.

Mortens Kirke.

Et nu tabt Adkomstbrev kendes fra et kort Udtog af Søren Abildgaard: 3176.

Peders Kirke.

Se 1. Række IV. 89. Et Vidnesbyrd om Præstens Ret til Tiende er senere kommet til Danske Selskab og derved bevaret: 2056.

Nogle Adkomstbreve nævnes i Udtog i en Registratur, der er afskreven i en Provstebog og trykt derefter i ÆA. V. 799 ff.

Helligaandshuset.

Breve af Helligaandshusets Arkiv er registrerede i den i ÆA. IV trykte Registratur over Antvorskov Klosters Breve S. 250-61.

Slangerup.

Om Byens Arkiv se 1. Række IV. 89; jfr. Sundbo, Frederikssunds og Købstaden Slangerups Hist. I. 342, 405. Af Byprivilegierne fra 1451-1513 haves nu kun 2 i Origg., begge i RA., hvortil de er kommet fra Danske Selskab, idet de var forærede til dette, det ældste af Brevene af Personalhistorikeren D. G. Zwergius, der i mange Aar var Præst i Slangerup, det yngste af en teologisk Kandidat Mads Rostok Schierner, der (øjensynlig med Rette) er

¹) Breve af Kirkens Arkiv nævnes i Almindelighed i Abildgaards Dagbøger i Nationalmuseet, Hæfte 1 S. 93. ²) Jfr. Vedel Simonsen, Ruderne I. 123.

blevet anset for identisk med en Mads Rostock Schirner, som i 1746 blev Organist i Slangerup¹: 72 9855.

Da Kommercekollegiet i 1773 forlangte Indsendelse af Afskrifter af Købstædernes Privilegier, indsendte Stiftamtmanden i 1774 8 fra Slangerup Byfoged modtagne Originaldokumenter paa Pergament²; men af disse var kun 2 fra Tiden 1451-1513, nemlig Privilegierne: 322 8667. Og medens de 6 andre af de 8 Breve³ senere er kommet til RA., om end ikke alle paa samme Maade, er netop de 2 Breve fra 1451-1513 nu gaaet tabt. Heldigvis var de dog i Tide blevet afskrevne af den ovennævnte Zwergius i hans Haandskr. Thott 4to 1390, hvori han tillige har afskrevet af Byens Arkiv 2 Adkomstbreve og et Tingsvidne om Fastsættelse af Pligt til Vedligeholdelse af Gærde: 8335-36 9068.

Endelig maa nævnes et Privilegium, der kun kendes fra Udtog i Resen-Haandskrifter: 12371.

Kongelige Privilegier: 72 322 8667 9855 12371.

Adkomstbreve: 8335-36.

Forskelligt: 9068.

Vordingborg.

Se 1. Række IV. 90. En Række Privilegier for Byen eksisterede endnu i 1747 (og delvis i 1759); de afskrevet af Langebek 1747 og kendes ogsaa i andre Afskrifter, men er nu tabte: 451 2109 5507 9186. Ét Privilegium har allerede Langebek kun kendt i Kopi: 4468.

Kirken.

Et ikke helt ringe Antal Originalbreve tilhørende Vordingborg Kirkes Arkiv var kommet til Sjællands Stiftsøvrigheds Arkiv og blev med dette afgivet til SLA. For største Delen er det Adkomstbreve: 267 2225 5556 7573 7738 8364 9297-98 9370 10592; men et enkelt Brev indeholder en Aftale mellem Kirken og Helligaandsklostret om Benyttelsen af en Teglovn og Tegllade: 2028.

Møen.

Borre.

For den tidligere Købstad Borre (Østerborg) paa Møen kendes i Afskr. (delvis af Arne Magnusson) 2 kongelige Privilegier samt

¹) Sundbo, anf. St. S. 342. ²) Komm. Koll. danske Journal C (1774) Nr. 39.

³) Se Fortegnelsen over dem i Kall Fol. 52 under Slangerup.

en til Byen af Nykøbing F. afgiven Erklæring om Indholdet af denne sidste Bys Privilegier: 1155 6259 6310.

Stege.

Se 1. Række IV. 89 f. Af Byens Arkiv er intet bevaret i Orig. fra Tiden 1451-1513. Naar det hedder i Danske Atlas VI. 436, at Lübeckerne i 1510 »ruinerede Byen, nedbrød Raadstuen og toge Byens Privilegier bort«, er dette urigtigt, idet Stege i 1510 ikke blev erobret af Lübeckerne¹. Og der har da ogsaa endnu i 1648 eksisteret Privilegier for Stege ældre end 1510, idet Byen i 1648 kunde indsende Kopier af adskillige saadanne Privilegier. Men paa den anden Side er det troligt, at der allerede før 1648 er gaaet adskillige af Privilegierne fra 1451-1513 til Grunde; i alt Fald indeholder den saakaldte »Stege Bys Bog«² korte Notitser om 3 Privilegier af Christiern I, hvis fulde Ordlyd nu ikke kendes³: 12552-54. De Privilegier, der blev afskrevne i 1648⁴ (og som i øvrigt ogsaa kendes i andre, fra denne Afskr. direkte eller indirekte stammende Afskrifter, bl. a. i Resen-Haandskrifter), er: 3879 4835 5376 10901. Hvor længe disse Breve har eksisteret i Orig., er ikke helt klart; Resen siger i sit Atlas, at dem af Byens Privilegier, som han meddeler, har han faaet i Afskr. fra Kancelliet, og om de originale Privilegier udtaler han ét Sted blot i Almindelighed, at de »omnia infelici incendio periere«, men et andet Sted, at »curia« (∴ Raadhuset) »in proximo bello Svetico penitus deleretur, ablatis omnibus civium privilegiis«⁵. I 1740 overgik der ganske vist Byen en Brand, hvorved »Raadhuset med samt Archivet« blev »lagt i Aske, de faa Privilegier og Documenter allene undtagen, som min« (∴ Byfogedens) »Formand i Embedet just paa den Tid haver haft hos sig i sit Hus«⁶. Men de i 1648 afskrevne Breve har næppe eksisteret i

¹) Jfr. Allen I. 521. ²) Se om dette, nu i RA. opbevarede Haandskr.: Stege Bys Bog 1418-1607 ved F. Bojsen (Kbhvn 1904), hvor Haandskriftet er aftrykt. Jfr. Paludan, Beskriv. ov. Møen I. 11-13 og nærværende Værks 1. Række IV. 90, hvor Haandskriftet urigtig siges »indrettet 1408«. Det fandtes i 1743 i Frederik Rostgaards Bibliotek paa Krogerup (RA. Langebeks Saml. Pk. VI) og senere paa Universitetsbiblioteket i Rostgaards Saml. 4 to 33. ³) Jfr. ogsaa 1. Række IV. 90 om 2 Breve før 1450, der nævnes i Stege Bys Bog, men ikke er afskrevne 1648. ⁴) Hele det i 1648 indsendte Afskrift-Hæfte er trykt i Bojsens ovfr. Note 2 nævnte Udgave af Stege Bys Bog S. 92-110, men med Brevene omstillede i kronologisk Orden. ⁵) AM. Fol. 362 S. 14, 44; jfr. Uldall Fol. 186 III. 19, 56, Donatio variorum Fol. 24, 1. Paginering S. 41, 124 og Ny kgl. Saml. Fol. 395 S. 41, 113. ⁶) Aarb. f. Hist. Samfund f. Præstø Amt 1919 S. 72; jfr. den originale Indberetning fra Stege af 1743 i den ovfr. S. 168 Note 1 nævnte Pakke, 37. Post.

Tiden nærmest før 1740; thi da Byen i 1773 skal indsende Afskrifter af sine Privilegier til Kommercekollegiet, kan den kun skaffe de ældre fra en attesteret Kopi, som man havde udstedt i Danske Kancelli i 1677 af de i 1648 indsendte Afskrifter¹.

Endnu maa nævnes en kongelig Dom mellem Borgerne og Bønderne paa Møen, som kendes i Udtog fra en i Kancelliregistranterne indført senere Stadfæstelse: 6002.

Kongelige Privilegier: 3879 4835 5376 10901 12552-54.

Kongelig Dom: 6002.

Kirken.

Et Adkomstbrev kendes i Udtog i en Hddb.: 6178.

Falster.

Nykøbing F.

Der er intet originalt Brev bevaret fra Byens Arkiv i Tiden 1451-1513. Nogle Privilegier og et enkelt Adkomstbrev haves i Afskrifter indsendte 1648 (og et Par af disse Privilegier tillige i Afskrifter i Resens Atlas). Og nogle flere Breve end de, der afskrevs i 1648, forekommer i et Afskrift-Hæfte i Folio, der tidligere var i Biblioteket paa Berridsgaard og nu findes paa Orebygaard. Af dette Hæfte mangler nu baade Begyndelsen og Slutningen; det er skrevet med en Haand fra 2. Halvdel af 17. Aarh.² og har paa sit nu løse Omslag Titelen: »Copier aff Nykøbings Preuilegier«. Hæftet indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af alle de 7 nedennævnte Breve, men ikke i den nedfr. anførte Orden og tillige saaledes, at Begyndelsen af 12777 mangler i Hæftet. Dette er nævnt i: A. E. Boye, Efterretninger om Abraham Lehn og hans Familie (Kjhbv'n 1839) S. 38 under Nr. 56.

Da Byen i 1773 skal indsende Afskrifter af sine Privilegier til Kommercekollegiet, kan den ingen finde før Aar 1760³.

Kongelige Privilegier: 7 1399 4389 5298.

Adkomstbreve paa Byskoven: 5292 5692 12777.

Kirken.

Rhode, Saml. til Lollands og Falsters Hist. II (1794) S. 48 nævner under Nykøbing paa Falster's Kirke »et lidet Skab i Muren, hvorudi Kirkens Documenter forvares«. Disse Doku-

¹) Kall Fol. 54 (under Stege). ²) Det yngste Brev, der er afskrevet i Hæftet, er af Aar 1671. ³) Kall Fol. 54 (under Nykøbing F.).

menter blev i 1825 indsendte til Kommissionen for Oldsagers Opbevaring¹, og Rasmus Nyerup har affattet en Fortegnelse over dem², som dog nu ikke haves i Nationalmuseet. Der kan imidlertid næppe være Tvivl om, at Brevene har udgjort en Del af en Samling, som i 1883-84 af Museet for nordiske Oldsager blev afgivet til GA.; foruden en Del nedenfor under Falsters Vingods's Arkiv anførte Breve og Breve fra mange andre Steder fandtes der i denne Samling følgende Adkomstbreve for Nykøbing Kirke:

2390 4462 4856 8206 8365 8691 10121.

Helligaandshuset.

Nogle Adkomstbreve blev i 1849 af en J. Christian Sidenius i Nykøbing F. (øjensynlig Johan Christian Sidenius, f. 1827, † 1872, Vinhandler i Nykøbing³) forærede til HGA., med hvis Samlinger de er komne til GA.: 1205 5009 5212 6022 (det sidste Brev haves dog kun i en kongelig Stadfæstelse af Aar 1528).

En kongelig Gave af en Kirke til Helligaandshuset kendes kun i Afskrifter: 5860.

Og en Overdragelse af et Alter til en Præst (et Brev, om hvilket det maaske ikke er givet, at det stammer fra Helligaandshusets Arkiv) kendes kun i en Afskr., der mulig kun gaar tilbage til et ældre Aftryk: 111.

Stubbekøbing.

Se 1. Række IV. 92. Af Byens Arkiv kendes kun 2 Privilegier i Afskrifter, bl. a. af Langebek i 1741, da Originalerne endnu eksisterede; nu er de tabte: 256 10138.

Kirken.

Se 1. Række IV. 92. Et Bispebrev om Anneksion til Stubbekøbing af en Landsbykirke findes i Udtog i Bispearkivet: 12835.

Et Brev om Gave af Løsøre til Præstebordet fandtes i Byens Arkiv i 1741, da det blev afskrevet af Langebek, men er nu tabt: 1816.

---

¹) Nationalmuseets Arkiv, Brev af 1825 Aug. 31 (jfr. Breve sstds. af 1825 Juli 11 og 18). — Om et ligeledes tidligere i Kirken beroende Bibliotek af trykte Bøger se Rhode, anf. St.; det er øjensynlig disse Bøger, der omtales af Walde i Nord. tidskr. f. bok- och biblioteksvæsen XIX. 32-35. ²) Antiquariske Annaler IV (Kjhbvn 1827) S. 521. ³) (Imm. Barfod,) Stamtavle over Familien Sidenius S. 61 f.

Guds Legems Kapel og Broderskab.

Et Adkomstbrev er gennem Fyns Bispearkiv kommet til RA. (den daværende Sognepræst i Byen var Broderskabets Oldemand): 8432.

Lolland.**Maribo.**

Se 1. Række IV. 90. 2 Kongebreve, der formentlig begge oprindelig er udstedte til Maribo Kloster, men ifølge deres Indhold nærmest er at opfatte som en Art Privilegier for Byen, er i Origg. kommet fra Maribo Bys Arkiv til SLA.: 6290 9155 (jfr. ovfr. S. 100).

En Række Artikler eller en Art Stadsret, som Klostret har givet Byen, er ligeledes i Orig. kommet fra Byarkivet til SLA.: 6317.

Nakskov.

Om Byarkivets Historie se 1. Række IV. 90 f., Danske Atlas III. 287 f. og C. C. Haugner, Lolland 2. Bd. Vestlolland (Nakskov 1918) S. 164-66. Byarkivet har mulig lidt Tab ved den lybske Erobring af Byen 1510, og i alt Fald var det Tilfældet ved Svenskernes Erobring i 1659. Der var dog i 1684 adskillige gamle Origg. tilbage¹; og endnu Søren Abildgaard nævner som bevarede ikke blot et Brev af Aar 1404 (1. Række Nr. 4618), men ogsaa Privilegier »af Christian d. 1te og vidre«². Men da Byen i 1773 skulde indsende Afskrifter af Privilegier til Kommercekollegiet, havde den ingen gamle at sende, »siden vores Forfædre derom allerede har efterladt os saadan skriftlig Tradition, at disse gamle Privilegia, da Byen effter en haard Belejring blev indtagen, af Fienderne bleven borttagen«³. Og heller ikke nu kendes der originale Breve fra Byarkivet for Tiden 1451-1513 med Undtagelse af et enkelt Adkomstbrev (3484 s), som i 1934 er kommet til RA., efter at det i en forholdsvis kortere Aarrække

¹) Se 1. Række IV. 91 Note 1. I det dér nævnte Indlæg specificeres kun 2 Breve fra 1451-1513 (42 og 4443), og af disse er det kun det sidstnævnte, der meddeles i Afskrift; men om dem begge siges det, at de i 1684 eksisterede i Origg. Og Udtrykket anf. St. S. 91, at der i 1684 kunde »kun forelægges fem Privilegier, deraf tre før 1450«, kan næppe forsvares, idet det ingenlunde er givet, at det dengang har været Hensigten at fremlægge alle de bevarede Privilegier. ²) Nationalmuseet, Abildgaards Dagbøger Hæfte 1 S. 56 f. ³) Kall Fol. 54 (under Nakskov).

havde været opbevaret i Københavns Raadstuearkiv, uden at det vides, hvorledes det var kommet dertil.

En Registratur af 1630 Febr. 16, som med en ikke helt korrekt Betegnelse kalder sig for Udtog af Nakskovs Privilegier, og som nu kun kendes fra Samleren Poul Rogerts Haandskr. Thott Fol. 730 Bl. 76 a-b (uden at det med Sikkerhed kan afgøres, om Rogerts Tekst indeholder en fuldstændig Gengivelse af den originale Registratur), opregner en Række Breve fra 1451 til Kong Hans's Død; af disse haves de følgende 6 ikke i udførligere Skikkelse anden Steds: 21 424 3770 8218 9252 12555.

En Række andre Breve kendes i Kopier indsendte 1648 og i andre Afskrifter (bl. a. hos Resen, i Uldall Fol. 5¹ og i Kall 4to 374), der sagtens for største Delen gaar tilbage til Kopien 1648: 42 465 1375 2266 4443².

Endelig nævnes i Danske Atlas og i et formentlig derfra stammende Haandskr. 2 Privilegier, der imidlertid maaske kun er fremkomne ved Forveksling med 2 af de ovenstaaende: 8297 9253.

Privilegier (af Konger og af Dronning Dorothea): 42 424,65 1375 2266 3770 4443 8218,97 9252-53 12555.

Adkomstbreve: 21 3484 s.

Kirken.

Se 1. Række IV. 91. Et Adkomstbrev er bevaret i Orig. i AM.: 235; nogle andre nævnes i ÆA. V. 882-83.

Helligaandshuset.

Se 1. Række IV. 91. 2 Adkomstbreve haves i Origg. i RA.; det ene er allerede registreret af Gehejmearkivar Voss, det andet først af Kall Rasmussen: 7867 12734.

2 andre Adkomstbreve kendes kun fra Aftryk i Hofmans Foundationer: 7414,78.

Nysted.

Se 1. Række IV. 91. Byens Raadhus brændte 1654 Maj 22 »med alle kirchens och byens originalbrefve«³. Der kendes derfor

¹) Om dette sidste Haandskrift jfr. ovfr. S. 131 med Note 1. ²) Dette sidste Brev kendes ogsaa i en Afskrift fra Aar 1684 (se ovfr. S. 174 Note 1) og i et Par Afskrifter, der utvivlsomt gaar tilbage til denne. I 1. Række IV. 91 Note 2 hedder det, at »efter Relationen har Povl Rogert afskrevet (ovenanf. Haandskrift Bl. 35)«; men dette skal ikke forstaaes saaledes, at Rogerts Afskrifter af 42 465 1375 og 2266 hidrører fra et Forlæg af Aar 1684, og det siges da heller ikke udtrykkelig paa det citerede Sted af 1. Række. ³) RA. Rtk., Indberetn. indsendte i Henh. til kgl. aab. Brev af 25. Jan. 1666 af dem, som pro officio

af Byens Privilegier fra 1451-1513 kun ét; det haves i en i 1648 indsendt Kopi og i et Par, formodentlig fra denne direkte eller indirekte stammende Afskrifter: 11496.

Kirken.

Om Kirkens Arkivs Skæbne jfr. ovfr. under Byen. Et Adkomstbrev, der nævnes i ÆA. V. 828, kendes endnu i Afskrifter, utvivlsomt fra 1666: 9778.

Rødby.

2 Privilegier kendes i Kopi 1648 og i andre Afskrifter (saaledes fra Dronning Sophie Amalies Enke-Tid og i Resens Atlas): 351 10630. Det første af Brevene har endnu Søren Abildgaard set i Orig.; men det er nu tabt ligesom »en Copiebog over Byens Privilegier fra Kong Hans af og følgende Konger«, som Søren Abildgaard saa' paa Raadstuen, og som i øvrigt ogsaa indeholdt 351, om end uden Datum¹.

Sakskøbing.

Om Byens Arkiv se 1. Række IV. 91 f. Af dens Breve fra 1451-1513 er nu intet bevaret i Orig. 2 kongelige Privilegier kendes i Kopi 1648: 43 5870; og det sidste af disse og et enkelt andet Brev (2192) haves ogsaa i andre Afskrifter, bl. a. af Langebek, paa hvis Tid Originalen til 2192 fandtes hos Byens Præst, ligesom Langebek ogsaa har set Originalen til 5870. Saa vel de her nævnte Breve som de øvrige faa, der kendes fra Byarkivet, er alle afskrevne i en Kopibog, der nu findes i SLA. som hørende til Sakskøbing Kirkes Arkiv. Den er af Byskriveren dateret Aar 1777 og indeholder Afskrifter (som ingenlunde altid er lige heldige) af Breve fra Tiden 1306-1771, der stammer saa vel fra Byens eget som fra dens Kirkes Arkiv. Fra Byens Arkiv indeholder Kopibogen Afskrifter af følgende Breve (foruden af de 3 ovennævnte): 6330 10142 10631 11460.

---

nyde gejstligt Gods ell. Tiende, Fyn, »Kopier af Benaadninger, som ere givne Gejstligheden i Fyens Stift« Nr. 30 (3: et Hæfte: »Om Præsternis Mensal udi Toreby, Vester Vlsløff och Kettinge«). SLA. Lolland-Falsters Bispearkiv, »Jordbøger, Herredsbøger og Dokumenter vedr. Gejstlighedens og Kirkernes Indtægter m. m. Lolland 1568-1717«, Hæfte: »Om Præsternis Mensal udi Toreby, Vester Vlsløff och Kettinge«. Langebeks Ekscerpter 71, Nysted, Afskr. af Indberetn. af 1743 Aug. 27. Jfr. F. R. Friis, Hist.-topograph. Efterretn. om Musse H. i Laaland II. 11 f. og Trap⁴ IV. 59.

¹) Nationalmuseet, Abildgaards Dagbøger Hæfte 1 S. 39 f.

Hvor længe de paagældende Origg. har eksisteret, er uvist; da Byen i 1773 skal indsende Afskrifter af sine Privilegier til Kommercekollegiet, erklærer Byfogeden, at han ingen Privilegier har fundet¹.

Kongelige Privilegier: 43 5870.

Kongeligt Forlig mæglet mellem Saksjøbing og Vaabensted: 10142.

Kvitteringer for Byskat: 10631 11460.

Adkomstbrev: 6330.

Forskelligt: 2192.

Kirken.

Se 1. Række IV. 92. En Række Breve af Kirkens Arkiv er nu alle tabte, men kendes i forskellige Afskrifter, til Dels af Arne Magnusson eller andre, men i større Omfang af eller for Gram eller af eller for Langebek. Paa disse sidste Afskrifter har Gram eller Langebek næsten altid noteret, at Originalen da fandtes hos Præsten i Saksjøbing; og en enkelt Gang (ved 4109) navngiver Gram Præsten som »Magn. Hosum« (c: Mogens Hosum, der var Byens Præst 1731-45).

Afladsbreve: 4109 6547.

Adkomstbreve: 227 3404 7737.

Alle disse Breve saa vel som det under Saksjøbing By nævnte Brev 2192 (der senere fandtes hos Præsten) er afskrevne i den under Saksjøbing By omtalte Kopibog, for de 2 Afladsbrevs Vedkommende dog kun i danske Oversættelser af de latinske Origg.

Derimod kendes ad anden Vej et nu tabt Brev (en Stævning til Fordel for Saksjøbing Sognepræst), der fandtes i Taars Præstegaard i Musse Herred i 1752, da Brevet blev afskrevet for Langebek: 3517 (hvori 3513).

Et Par Adkomstbreve for Præstegaarden nævnes i ÆA. V. 820.

Helligaandshuset.

2 Adkomstbreve kendes fra Afskrifter i den ovfr. under Saksjøbing By omtalte Kopibog, men ogsaa fra andre Afskrifter, bl. a. i LDipl., uden at det i Diplomatariet oplyses, om Originalerne da eksisterede, eller hvor de fandtes: 5220 6221.

¹) Kall Fol. 54; jfr. 1. Række IV. 92 Note 1.

Fyn.

Assens.

Byens Privilegier er gaaet til Grunde under Krigene i det 17. Aarh.; det skal være sket baade ved Ødelæggelser, som danske Tropper forarsagede paa Raadhuset under Christian IV.s Deltagelse i Trediveaarskrigen, og ved, at Svenskerne under Carl Gustavs Krige bortførte Privilegier, som siden skal have været i Göteborg, hvor de kunde være blevet indløste for 10 Rdlr.¹ Hvad der i 1773 kunde oplyses om ældre Privilegier, er anført i 1. Række IV. 92.

Kun ét Privilegium kendes fra Tiden 1451-1513, og det kun i Kopi af 1648 og i en sagentens derfra stammende Afskrift: 11540.

Kirken.

2 Adkomstbreve er bevarede i Origg. i FLA. i Assens Sognekaldsarkiv: 3749 7072. Et Par andre Adkomstbreve kendes fra Udtog i Baag Herreds Provstebog, ligeledes i FLA.: 3564 6837 10246. Og et enkelt nævnes i ÆA. V. 994.

Skomagerlavet.

En Skraa for Assens Skomagergilde, som er givet det af Byens Øvrighed, haves i FLA. i en Afskr. fra 1598, da Skraaen blev »fornygett»: 10294.

Bogense.

Et kongeligt Privilegium haves bl. a. i en Afskr. fra 17. Aarh., der jævnlig eftertegner Originalens Forkortelser: 5655. Et Privilegium af Dronning Christine nævnes i Bircherod'ske Udtog: 11167. (Om et til Aaret 1504 henført Privilegium af Dronning Christine for Bogense se ovfr. 5. Bd. S. 592.)

Den utilfredsstillende Oplysning, som Byfogeden i 1773 kunde give om Byens Privilegier, er anført i 1. Række IV. 93.

Kirken.

Et Forleningsbrev paa et Vikarie i Kirken, som kendes fra et Udtog i en senere Rettertingsdom, har mulig hørt til Kirkens Arkiv: 8550.

Faaborg.

Om Byens Arkiv og om, hvorledes en Del af dets Breve er forsvundne, efter at de i 18. Aarh. var blevet udlaante til Assessor

¹⁾ 1. Række IV. 92. Aktstykk. udg. af Fyens Selsk. I. 144.

Jonas Ramus, se 1. Række IV. 93; til, hvad dér er citeret, kan føjes Henvisning til Kall Fol. 57 under Faaborg.

Fra 1451-1513 kendes nu kun ét af Byens Breve (et Adkomstbrev) i Orig. (i FLA.): 9300.

Flere Privilegier findes afskrevne i Kopi indsendt 1648: 124 5467 7198 7486. De samme 4 Breve haves ligeledes i Resens Atlas; men kun det første af dem er ogsaa afskrevet af Langebek, men til Gengæld baade i 1753 og i 1767. Derimod er der i 1753 for ham afskrevet ikke blot det ovennævnte 7486, men ogsaa Brevene 7780 8180 10655 12775 og 12800 (hvori 4095); af disse findes 12800 ogsaa afskrevet i en Række Bircherod'ske Haandskrifter.

Et Adkomstbrev kendes kun i et trykt Udtog (hvis dette er rigtig gengivet): 4135. Og et Brev vedrørende Borgemestre og Raad kendes i et Par Afskrifter, hvoriblandt Resens Atlas: 5828.

Kongelige Privilegier: 124 5467 7198 7486.

Erklæring om et Privilegium for Odense By: 8180.

Adkomstbreve: 4135 7780 9300 10655 12775.

Forskelligt: 5828 12800 (hvori 4095).

Nicolai Kirke.

Se 1. Række IV. 93. Et Adkomstbrev kom siden i Orig. til Baroniet Holstenshus's Arkiv og findes nu med dette i FLA.: 1076.

Et andet Adkomstbrev kom senere til Byens Arkiv, men er nu tabt og kendes kun i Afskrifter (dels for Langebek; dels andre, især Bircherod'ske): 1758.

Et tredie Brev kendes nu kun i et Udtog i en yngre Rettertingsdom; men det synes paa den ene Side tvivlsomt, om det her drejer sig om en Gave til Byens ældre Kirke (Nicolai Kirke) eller til Helligaandsklostrets Kirke (Byens nuværende Sognekirke), og det er paa den anden Side heller ikke helt klart, om det paa-gældende Brev har hørt til den vedkommende gejstlige Institutions Arkiv, eller om det netop modsat har været det af Kirken til den private Giver udstedte Genbrev: 12986.

Helligaandsklostret.

Et Par af Klostrets Adkomstbreve kom senere til Kongens Arkiv, fordi det paagældende Gods overdroges til Kronen, og 2 af disse Breve findes derfor endnu i Orig. i RA., medens et 3. er gaaet tabt, efter at det var kommet i Kronens Besiddelse: 6113 6295 7260.

Et Brev af Faaborg By om Begunstigelser for Klostret var optaget in extenso i et til Byens Arkiv hørende Brev og kendes i Afskrifter af dette sidste, nu tabte Brev: 4095.

Klostrets eget Arkiv kom senere til Odense Hospital, idet dets Gods var blevet overdraget til denne sidste Stiftelse¹. En kongelig Privilegie-Stadfæstelse for Faaborg-Klostret haves i Afskrifter fra 17. Aarh.: 5474; og i øvrigt kendes der ganske vist et ikke helt ringe Antal Breve af Klosterarkivet, men det er kun i korte Udtog, der stammer dels fra de forskellige over Odense Hospitals Arkiv optagne Registraturer², dels fra Bircherod'ske (eller med disse beslægtede) Haandskrifter. Der kan blandt saadanne Udtog findes et kongeligt Beskærmelsesbrev: 4136; men ellers drejer det sig om Adkomstbreve (hvorimellem der ogsaa kan forekomme nogle Kongebreve): 4543-44 6627 9532 10247 10726 10923 11431 11691 12774 12976.

Kerteminde.

Se 1. Række IV. 94. Hvad der kendes af Byens Arkiv fra 1451-1513, er endnu bevaret i Orig. og af Byen afgivet til FLA.

Kongelige Privilegier: 1185-86 3270 5472 9800.

Breve (delvis Kongebreve) om Byens Ret til Kerteminde Fed: 8263 8356 10278.

Kvitteringer for Skatter (mest Kongebreve): 7422 7895 8792 9096 10214.

Vidne om en Orfejde givet Byens Borgere for et Drab: 12150.

Kirken.

2 Breve er senere kommet til Byens Arkiv og findes nu med det i FLA.; det ene er et Løfte af Byen om Afholdelse af en Gudstjeneste, og det andet et Brev af Byen om Udlejning af en Alterjord til en Borger: 6096 8780.

Middelfart.

Af Byens Arkiv kendes for Tiden 1451-1513 kun ét Privilegium, og det kun i Afskrifter, hvoraf de ældste er fra 17. Aarh. (efter en i Aaret 1634 udfærdiget Stadfæstelse; samt i en Kopi indsendt 1648): 8176.

Kirken.

Et Afladsbrev haves i Udtog af Hamsfort: 3771.

2 Adkomstbreve er bevarede gennem Fyns Bispearkiv, det ene i Orig. (nu i RA.), det andet i Afskr. (nu i FLA.): 302 9940.

¹) Jfr. Saml. til Fyens Hist. V. 13, 14 (og Trap⁴ IV. 293, 622). ²) Jfr. nedfr. S. 191 f.

Et tredie Adkomstbrev (et Testamente), der ogsaa muligvis hidrører fra Kirkens Arkiv, har i længere Tid været i Orig. i RA.: 10910.

Nyborg.

Se 1. Række IV. 94. Naar der, saaledes som dér anført, i 1648 kunde indsendes en forholdsvis god Afskrift af Byens Privilegier, skyldes dette sikkert i alt Fald bl. a., at Byen dengang havde en Borgemester Peder Nielssøn Arendrup eller Arndrup († 1653)¹, der havde en ikke ubetydelig historisk Interesse. Han efterlod sig forskellige Manuskripter til Byens Historie, deriblandt et »Nyborg Stads Spejl« eller Byens hvide Bog, som det kaldtes efter sit Bind; det var for største Delen skrevet med hans egen Haand og indeholdt Afskrifter af Byens Privilegier m. m.; Fortalen var dateret 1639, men der var dog indført Breve i det indtil 1652. Originalerne, hvorefter Afskrifterne var tagne, fandtes dengang ifølge Haandskriftets Titelblad endnu »i Byens Skrin og Gjemme forvaret paa Raadhuset, Gud skee Lov«, men blev efter, hvad den nedfr. nævnte Jacob Lerche beretter, »bortplyndrede af Svensken Anno 1659, og efter den Kundskab, mand haver, skal de nu findes i Malmøe i Schaane(!)«². Da den som Præsident i Nyborg og senere som Politimester i København bekendte Claus Rasch († 1705) foruden mange andre Overgreb over for Nyborg ogsaa havde vidst at bemægtige sig flere af Peder Nielssøn Arendrups Manuskripter, hvoriblandt Nyborg Stads Spejl, savnede man i Byen Kendskab til dens gamle Privilegier og var derfor ret vanskelig stillet over for Claus Rasch. Men i 1698 lykkedes det Borgerne at skaffe sig en af Danske Kancelli attesteret Genpart af den i 1648 indsendte Afskr. af Byprivilegierne; og da Byen nu fik anlagt Sag mod Claus Rasch, blev han dømt ved en Kommissionsdom 1699 og en Højesteretsdom 1700 og maatte i Henhold hertil bl. a. i 1701 udlevere Stadsspejlet til Byens Øvrighed³. Haandskriftet fandtes derefter i Raadstuearkivet endnu i 1811, da Vedel Simonsen omtaler det⁴, men synes nu forsvundet.

¹) Ikke at forveksle med en anden Borgemester Peder Nielssøn, der døde 1638 (Personalhist. Tidsskr. IV. 37, 39). ²) Ny kgl. Saml. 4 to 736 k Bl. V b. ³) Om Peder Nielssøn Arendrup, hans Nyborg Stads Spejl, dets senere Skæbne og Byens Forhold til Claus Rasch se de 2 nedfr. nævnte Redaktioner af Jacob Leres Det renoverede Nyborg Stads Spejl, nemlig Eksemplaret i FLA. Bl. 9 a-10 a og Ny kgl. Saml. 4 to 736 k Bl. V a-VIII b. ⁴) RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814«, Rapport for Okt. 1811.

Tabet af Haandskriftet er dog mindre føleligt, idet dets Indhold lader sig rekonstruere efter en senere Samlers Arbejde. Et Medlem af Byens Magistrat ved Navn Jacob Lerche († 1772)¹, der 1735 var blevet Byfoged og Vice-Raadmand (med Ret til i Tilfælde af Vakance at blive virkelig Raadmand) og 1745 Borge-mester, nærrede ligesom Peder Nielssøn Arendrup megen Interesse for Byens Historie og dens Arkiv, og han afskrev en stor Del Breve til Byens Historie i en Samling, som han kaldte »Det renoverede Nyborg Stads Spejl«, og som endnu er bevaret, tilmed i 2 Redaktioner, men ganske vist, som det maa antages, ikke helt fuldstændig. Den ene Redaktion var i Vedel Simonsens Tid (efter hans Mening ved Udlaan fra Raadstuearkivet) kommet til en af ham ikke navngiven Mand, der øjensynlig har været G. L. Baden²; i alt Fald er den senere med mange andre af Badens Papirer kommet til det nuværende Rigsarkiv og findes nu i FLA. Topogr. Saml. Nyborg. Den bestaar af en Første Part og en Anden Part, der begge paa deres Titelblade nævner »nævrende Tiid Anno 1740«; af Fortsættelsen findes slet intet af nogen Tredie Part, og af Fjerde Part kun Titelblad (der tidligst kan have været fra 1754) og Fortale. Første Part indeholder Privilegier m. m. for selve Byen, Anden Part Adkomst- og andre Breve for Kirken, Skolerne og de fattige, og Samleren har i disse 2 Parter bl. a. givet en fuldstændig Afskrift af Peder Nielssøn Arendrups Stadsspejl, der findes i den første Part Bl. 9 b-30 b og anden Part S. 1-24. Den anden Redaktion af Jacob Lerches renoverede Stadsspejl findes i Ny kgl. Saml. 4to 736 k, men kalder sig selv »Den første Part«, uden at der vides at være mere bevaret; den gaar ifølge Titelbladet »til Anno 1747« og har senere faaet et Par Breve tilføjede, det yngste af 1766. Denne Redaktion afviger ikke uvæsentlig fra den første og giver f. Eks. ingen Oplysning om, hvor meget af dens Indhold der stammer fra Peder Nielssøn Arendrups Stadsspejl; foruden dette har begge Lerches Redaktioner nemlig ogsaa benyttet andre Kilder³.

¹) Jfr. om ham Personalhist. Tidsskr. IV. 274 f. ²) At det af Vedel Simonsen paa det i næstforrige Note anførte Sted benyttede Eksemplar er identisk med det, der nu findes i Odense, fremgaar formentlig af, at Vedel Simonsen i sin Opregning af Haandskriftets Indhold intet har om Indholdet af nogen »Tredie Part«, og af, at det, som hos ham skriver sig fra den fjerde Part, ikke behøver at have anden Kilde end dennes endnu bevarede Titelblad. ³) Blandt saadanne kan anføres en i hans første Redaktions 2. Part S. 96 omtalt Protokol, der til-

Af de faa Byprivilegier fra Tiden 1451-1513, hvis Ordlyd nu kendes, haves foruden i de anførte Samlinger ogsaa Afskrifter anden Steds, der dog er nær beslægtede med de ovennævnte. Foruden Afskrifter i Resens Atlas findes der Afskrifter af Frands de Thestrup i Ny kgl. Saml. 4to 733 c; disse sidste er nær beslægtede med Peder Nielssøn Arendrups Stadsspejl, saaledes som dette foreligger i Jacob Lerches Afskrift¹, og efter Frands de Thestrups Afskrift er øjensynlig atter en Afskrift tagen, der findes i Thott 4to 2014. Endelig er, som anført ovfr. S. 131, Nyborg en af de meget faa Købstæder, fra hvilke der endnu er bevaret den originale Tekst af den Kopi, som Byerne indsendte af deres Privilegier i Henhold til Kommercekollegiets Paalæg af 1773 Sept. 7. Nyborg-Kopien, der findes blandt Sager til Kommercekollegiets danske Journal C (1774) Nr. 16, udtaler selv, at den er afskrevet efter et af Borgemester Lerche samlet Bind. Der kan herved ikke menes Jacob Lerches første Redaktion; derimod er Teksten af 1773 meget nær beslægtet med Jacob Lerches Redaktion i Ny kgl. Saml. 4to 736 k, men kan dog ikke være afskrevet efter denne, saaledes som den nu foreligger.

Af Byens Arkiv kendes for Tiden 1451-1513 ingen Orig., men kun de nedennævnte faa Breve i Afskrift (dels i Kopi 1648, dels i de ovfr. anførte Samlinger):

Kongelige Privilegier: 703 5475.

Landstingsvidne om Byens Privilegier: 324.

Skomagerlavet.

En Skraa given af Kongen kendes i en Afskr. fra 18. Aarh., der fra Rigsarkivets Hovedarkiv er blevet afgiven til FLA.: 11461.

Frue Kirke.

Se 1. Række IV. 94. Intet af Kirkens Breve kendes i Orig.; derimod haves 3 c. 1650 eller i 2. Halvdel af 17. Aarh. anlagte

hørte Vinding Herreds Provstearkiv og øjensynlig er det i ÆA. V. 1067 nævnte, nu formentlig forsvundne Eksemplar af Vinding Herreds Herredsbog af 1572. — Den Redaktion, der findes i Ny kgl. Saml. 4to 736 k, er for en mindre Dels Vedkommende, der ikke giver Afskrifter af Breve, bleven afskrevet i Additam. Fol. 226, XI; af en af Laurids Engelstoft foran denne Afskr. gjort Bemærkning fremgaar det, at Haandskriftet i Ny kgl. Saml. dengang tilhørte Auditor J. C. Kall (se om ham DBL.¹ og Richter, Jurid. og statsvidenskabel. Stat (1881) S. 164).

¹) Frands de Thestrups samlede Afskrift af Byens Privilegier gaar nøjagtig lige saa langt ned i Tiden, som Peder Nielssøn Arendrups Stadsspejl gør det i Jacob Lerches Afskrift; men ganske vist har Frands de Thestrup Byens ældste Privilegier (omkring Aar 1300) paa Latin, medens Peder Nielssøn Arendrup i Jacob Lerches Afskrift kun har dem paa Dansk.

Afskriftsamlinger, der nu findes i FLA., den ene i Nyborg Sognekaldsarkiv (B 3, Protokol 1445-1664) og de 2 i Nyborg Kirkeinspektions Arkiv (kaldte: Bog ov. Nyborg Kirkes og dens Betsjentes Indtægter, den ene: »1664-76« (skønt den i Virkeligheden fortsættes længere ned i Tiden) og den anden: 1664-1748); disse 2 sidste Tekster indeholder foruden de nedfr. anførte Afskrifter ogsaa den Registratur over Kirkens Breve, som er trykt i ÆA. V. 1092-1103 efter et ældre Haandskrift. Endvidere indeholdes i det ovfr. under Nyborg Bys Arkiv omtalte »Det renoverede Nyborg Stads Spejl« af Jacob Lerche (den ældre Redaktions Anden Part) Afskrifter eller Udtog af de samme 3 Breve, der nævnes nedfr. som forekommende i de 3 Haandskrifter i Nyborg Sognekalds Arkiv og i Nyborg Kirkeinspektions Arkiv.

De ovfr. omtalte 4 Tekster (de 3 Afskriftsamlinger i Nyborgs kirkelige Arkiver i FLA. og Teksten i Jacob Lerches Nyborg Stads Spejl i det sidstnævnte Arkiv) indeholder:

Afskrifter af Adkomstbreve: 4573 6882 samt Udtog af et formentlig senere til Kirken tilbagegivet Genbrev paa det førstnævnte Brev: 4574.

Et kongeligt Pantebrev, der senere kom til Johan Friis's Arkiv, kendes i Afskr. fra det 16. og Udtog fra det 15. Aarh.: 3207.

Om et Præsentationsbrev til et Alter i Kirken, der kun kendes fra yngre Udtog i Dombøger, hører hjemme i Kirkens Arkiv eller i Glorup Godsarkiv, er tvivlsomt: 2202.

Derimod nævnes en Del af Kirkens Breve 1451-1513 i ÆA. V. 1094-97, 1102 f.

*Nyborg Gamle Kirke*¹.

Et Adkomstbrev haves i Afskr. i 3 af de 4 ovfr. under Nyborg Frue Kirke omtalte Samlinger: 10266.

Odense.

Om Byens Arkiv se 1. Række IV. 94 f., Engelstoft, Odense Byes Hist., 2. Udg. S. 558-60 og Wad i Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 476-78. Af originale Breve fra Tiden 1451-1513 er ikke mange bevarede; de findes nu i FLA., nemlig: ét, men ganske vist udførligt Privilegium: 3998; nogle Adkomstbreve angaaende Byens Ejendom: 2950 3801 4053 4588 7995 10996; og nogle Adkomstbreve for private, hvilke sidste

¹) Se Trap⁴ IV. 646.

Breve altsaa først kan antages at være kommet til Byens Arkiv senere: 2630 4201 9638.

Et betydelig større Antal Privilegier er nu gaaet tabt i Origg., men er indførte i et Perg.-Haandskr. af Jydske Lov (Ny kgl. Saml. 4to 1312 b), i hvilket de er afskrevne i 1496 eller dog c. 1500, og som indeholder følgende Privilegier: 370 936 1314 3110 4000 5478 (hvori 3998) 6687 7521 7896 (og 12618) samt et Brev af beslægtet Art: 1425.

Dette Haandskrifts Afskrifter har afgjort eller sandsynligvis været den direkte eller indirekte Kilde for en Række andre Afskrifter, saaledes i LDipl. (af Langebek), Kall 4to 471, Ny kgl. Saml. Fol. 406 og 4to 733 c og Kall Fol. 57. Ogsaa en Fortegnelse over Odense-Breve, som findes i RA. Langebeks Saml. Pk. VI, og som er skreven med Th. Br. Bircherods Haand (og har en af Jacob Bircherod skreven Overskrift: »Jeg veed ikke, hvor disse Breve findes«), gaar sikkert for sine ældre Breves Vedkommende tilbage til Ny kgl. Saml. 4to 1312 b, idet Fortegnelsen opfører Brevene i den samme (ikke kronologiske) Rækkefølge, hvori de er indførte i det ældre Haandskrift. Hvorvidt ogsaa en Del Afskrifter af Brevet 370, som findes i nogle Haandskrifter (Karen Brahes Manuskript Nr. 1649; Gl. kgl. Saml. 4to 3166-67; Ny kgl. Saml. 4to 737; Thott 4to 1575 og 2014), gaar tilbage til Ny kgl. Saml. 4to 1312 b, er derimod vistnok mere tvivlsomt.

En paa Langebeks Tid endnu eksisterende og af ham afskreven Vidisse af et ældre Privilegium er nu gaaet tabt: 4997. Og det samme er Tilfældet med et Adkomstbrev, hvoraf Vedel Simonsen har meddelt Udtog: 425.

Foruden de ovfr. omtalte Origg., Afskrifter og Udtog have endvidere forskellige Registraturer over Byarkivet. I RA. Danske Selskabs Samlinger under Løbe-Nr. 3 findes der 2 forskellige Registraturer, der ikke er daterede, men formentlig begge er fra Frederiks II.s Tid; de er benyttede af Vedel Simonsen i det 1.-2. Læg af hans Rapport for Juni 1811 i RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814«, hvor han dog paa en uheldig Maade har sammenblandet de 2 Registraturer. Fremdeles have en i Aaret 1583 paa Foranledning af »bormester« og Raad optagen Registratur, der er beslægtet med den anden af de 2 nysnævnte fra 16. Aarh. og gennem forskellige private Ejere var kommet i Arkæologen C. F. Herbsts Besiddelse. Denne sendte

den i 1879 til Borgemester G. Koch i Odense med Anmodning til ham om at lade den komme tilbage til sit Hjemsted; og Registraturen findes derfor nu i FLA. Odense Magistrats Arkiv, Pakken »Arkivfortegnelser 1583-1867«¹. I denne sidste Pakke opbevares endvidere en Afskr. af en anden, i Løbet af Aaret 1718 optagen officiel Registratur over Raadstuearkivet. Og Ud-drag af denne sidste Registratur (dog med en Fortsættelse, der ikke haves i Eksemplaret i FLA.) findes i 2 Foliohæfter i RA. Danske Selskabs Samlinger under Løbe-Nr. 2. I Bircherod'ske Haandskrifter findes en »Fortegnelse paa Odense Byið Breve, som findis paa Raadstuen« (se under 5360). Og endelig har Vedel Simonsen selv optaget en Registratur over Raadstuearkivet, der findes i Rigsarkivet i det 2.-3. Læg af hans Rapport for Juni 1811 i den nysnævnte Pakke.

I disse forskellige Registraturer opføres et ikke helt ubetydeligt Antal Breve fra 1451-1513. Mange af dem haves tillige i udførligere Skikkelse; men de er ikke altid lette at identificere, idet de i Registraturerne ofte refereres meget kortfattet og ikke sjældent er udaterede eller fejlagtig daterede. I Tekstbindene ovfr. vil Registraturerne dog ogsaa ved Breve, der kendes i en bedre Skikkelse, jævnlig findes citerede, saaledes naar de viser, at en nu tabt Orig. endnu har eksisteret paa et bestemt Tids-punkt, eller giver Oplysning om ellers ukendte Vidisser². Men endvidere er der en Række Breve, der kun kendes fra Registraturerne, saaledes en Vidisse af Privilegier: 1383³; en Dom om Borgernes Ret til Handel: 9499; et Par Adkomstbreve for Byen: 2690 8298; et Par Adkomstbreve for private (der altsaa først senere kan antages at være kommet til Byens Arkiv): 2873 4962 11432; og et Par Breve af uvist Indhold: 426 7809. Og endnu kan det nævnes, at der i Registraturerne ogsaa forekommer Breve hørende til flere af de nedfr. nævnte Institutioners Arkiver (idet disse Arkiver maa være blevet forenede med Byarkivet), nemlig det elende Gildes, Gertruds Gildes, Trefoldighedsgildes, Albani Kirkes og Vor Frue Kirkes.

¹) Om Registraturens Historie se et ved den liggende Brev fra Herbst til Koch af 1879. Registraturen omtales hos Engelstoft, Odense Byes Hist., 2. Udg. S. 558; en af Plesner tagen Afskrift af den findes i RA. Pakken »Registraturer og Designationer (for en stor Del fra Embedspapirer 1829-82)«. ²) Se under 370 425 1314 3998 4000 5478 7521 7896 7995. ³) Om Vidissen 4768 se Tilføjelser og Rettelser.

Kongelige Privilegier: 370 (med Tilføj.) 936 1314 3110 3998 4000 5478 6687 7521 7896 12618.

Vidisse af kongelige Privilegier: 1383 (4768; se Tilføjelser: formentlig identisk med) 4997.

Kongebrev om et ældre Skøde: 1425.

Dom om Borgernes Ret til Handel: 9499.

Adkomstbreve for Byen: 425 2690 2950 3801 4053 4588 7995 8298 10996.

Forskelligt: 426 7809.

Adkomstbreve for private: 2630 2873 4201 4962 9638 11432.

Frue Gilde eller det elende Gilde.

Af Arkivet er intet bevaret i Orig. Nogle Adkomstbreve kendes i Udtog; et enkelt er kun paatruffet i en trykt Bog, uden at Forfatteren dér angiver sin Kilde, og de øvrige nævnes dels af Vedel Simonsen, dels i de ovfr. under Odense Bys Arkiv omtalte Registraturer, idet Gildets Arkiv er kommet til Byarkivet.

Adkomstbreve: 1384 1564 2874 2918¹ 9759.

Gertruds Gilde.

Et Par Adkomstbreve kendes, men kun i Udtog, dels af Vedel Simonsen, dels i de ovfr. under Byens Arkiv omtalte Registraturer, idet ogsaa dette Gildes Arkiv er kommet til Byarkivet: 5803 8981.

Trefoldighedsgildet eller Købmandsgildet.

En Skraa af Aar 1462 nævnes i en af de ovfr. under Odense By omtalte Registraturer over Byarkivet: 1565. En anden (af Aar 1476), som var given af Gildet selv og var kommen til Odense Bys Arkiv, findes nu i Orig. i FLA.: 3859. En tredie (af Aar 1496), som ligeledes var given af Gildet selv, og et udførligt Kongebrev (af samme Aar) med Bestemmelser om Gildet fandtes begge i Origg. i Odense Bys Arkiv i det 18. Aarhundredes 1. Halvdel, da de blev afskrevne af Jacob Bircherod (og Kongebrevet tillige af Langebek i 1735), men er nu gaaet tabt; derimod kendes de i forskellige Afskrifter, hvoriblandt et Perg.-Haandskr., der ikke er meget yngre end Originalerne: 8114 8125. Et Kongebrev af 1497 med forskellige nærmere Bestemmelser for Gildet findes kun i Afskrifter: 8334. Og en Stævning til en Præst i en Strid mellem ham og Gildet er i nyere

¹⁾ Ifølge dette Brev maa Gildet antages at have haft et Vor Frue Alter i Albani Kirke.

Tid bleven fremdragen i Orig. paa Rønningesøgaard og findes nu i FLA.: 1325 (hvori 1311). Endelig kan m. H. t. et Alter, der stod i Forbindelse med Gildet, henvises til Odense Albani Kirkes Arkiv nedfr.

Kongebreve: 8125 8334.

Skraaer: 1565 3859 8114.

Stævning: 1325 (hvori 1311).

Skinderlavet.

En Skraa, vedtagen af Gildebrødrene med Borgemestres og Raadmænds Samtykke, foræredes i 1845 af Professor, Stadsbygmester P. Malling til GA. og findes nu i RA.: 7364.

Skomagerlavet.

Se 1. Række IV. 95. En Skraa paa Perg., der angives at være af Aar 1509, nævnes i en Registratur over Odense Byarkiv, men eksisterer i alt Fald nu ikke mere: 11433. Derimod findes 2 noget yngre Afskrifter af en af Kongen given Skraa, der i den ene Afskr. (som formentlig har tjent som Koncept for en yngre Skraa af Aar 1560) er udateret, men i den anden er dateret 1508 Nov. 12. Begge Afskrifter tilhørte i 1841 Lavet; den udaterede ejedes senere af Kancelliraad H. H. J. Lyng, efter hvem den i 1898 blev købt af RA., i hvilket den nu er; den daterede var i 1896 i Odense Museum og findes nu i FLA.: 11133.

Skrædderlavet.

En Skraa, vedtagen af Gildebrødrene med Borgemestres og Raadmænds Samtykke, var i 1718 og i 1841 i Byens Arkiv og findes nu i FLA.: 7336.

Derimod er nu gaaet tabt et Par Breve, som endnu i 1845 tilhørte Lavet, nemlig et Brev, hvorved Borgemestre og Raadmænd fastsatte Artikler for det, og en af Kapitlet i Odense given Tilladelse for Lavet til at have et Alter i St. Knuds Kirke og sætte Præst til Alteret: 30 4702.

Smedelavet.

En Skraa given af Borgemestre og Raad fandtes i 1718 i Odense Bys Arkiv og c. 1896 i Odense Museum og opbevares nu i FLA.: 8141.

Af nogle Adkomstbreve nævnes et i Bircherod'ske Udtog; et Par andre, der i 1845 tilhørte Smedelavet, findes nu i FLA.: 2209 6213 6338 6965; og det samme gælder ogsaa om et Brev,

som i Virkeligheden er et Adkomstbrev for et Vor Frue Alter i Albani Kirke, men dog i 1845 var i Smedelavets Besiddelse: 6090.

Smedesvendene.

En Skraa vedtagen af Svendene haves i en Afskr. fra c. 1570, der ejedes af Odense Smedelav, men nu findes i RA.: 154.

Kirkerne.

En Vidisse af et Adkomstbrev for et »Guds Legeme« (om hvilken Institution det er tvivlsomt, til hvilken Kirke den hørte¹⁾) fandtes senere i Byarkivet og kendes i Afskr.: 1029.

Albani Kirke.

En Del Breve kendes ad forskellige Veje, i Regelen enten som bevarede Origg. eller kun gennem Registraturer.

Et Adkomstbrev, der ikke kan henføres til et bestemt Alter, nævnes i Registraturer over Byarkivet: 5360. Et Afladsbrev for et Alter (Erasmi og Trinitatis Alter), der stod i Forbindelse med Odense Trefoldighedsgilde²⁾, var kommet til Odense Byarkiv og findes nu i Orig. i FLA.: 2098; og et Adkomstbrev for det samme Alter nævnes i en Registratur over Byarkivet: 10248. Om Adkomstbreve for et eller to Vor Frue Altre se ovfr. under Odense Vor Frue Gilde og under Odense Smedelav. Nogle Adkomstbreve for et St. Knuds Alter og mulig for et andet Alter er bevarede i Origg. i AM.: 2391 2910 3523 8802; til det sidste slutter sig et, der kun er nævnt i en senere Dom: 12841.

Breve om Overdragelse af Altre haves i Udtog med Hamsforts Haand, uden at det dog vel er sikkert, at de er fra Kirkens Arkiv: 353 402 1965 5762 6038.

Endnu maa nævnes det til Jomfru Marie Psalters Broderskab knyttede Alter i Kirken. Af Alterets og Broderskabets Arkiv kendes Ordlyden af 4 Breve: 2 Afladsbreve og en Vidisse af dem samt en af Bispen given Stadfæstelse af Broderskabets Statuter. Om 3 af de 4 Breve vides det, at de senere har været i Byens Arkiv, og 3 (men ikke de samme 3) er endnu bevarede i Origg.; af de bevarede er 2 senere kommet med Byarkivet til FLA., og det 3., som i 1811 tilhørte Vedel Simonsen, findes nu i RA.: 7114,38 7497 8120.

¹⁾ Se de forskellige Angivelser i Engelstoft, Odense Byes Hist., 2. Udg. S. 88, 113. ²⁾ Om denne Forbindelse se 1311 og 1325.

Frue Kirke.

Et mulig fra denne Kirkes Arkiv stammende Brev (o: et mulig senere til Kirken tilbagegivet Lejebrev til en Privatmand) nævnes i en Registratur over Byens Arkiv: 12372.

Dominikanerklostret.

Se 1. Række IV. 95. Klosters Arkiv kom senere til Odense Hospital, idet dets Gods var blevet overdraget til denne Stiftelse¹. Et Adkomstbrev (et Kongebrev) kendes i fuldstændige Afskrifter, bl. a. af Langebek: 4734 (med Tilføj.). Nogle andre Adkomstbreve haves kun i korte Udtog, der stammer dels fra de forskellige over Odense Hospitals Arkiv optagne Registraturer², dels fra Bircherod'ske (eller med disse beslægtede) Haandskrifter: 203 1606 3177 12823.

Franciskanerklostret.

Se 1. Række IV. 95. Et Pavebrev om Klosters Reformation nævnes ganske kort i Minoriterkrøniken: 2609.

Klostret gik senere op i Odense Hospital³; men i de forskellige Fortegnelser over dettes Arkiv forekommer intet Brev fra Tiden 1451-1513, som der er Grund til at henføre til Franciskanerklosters Arkiv.

St. Jørgens Gaard.

Arkivet kom senere til Odense Hospital, idet Gaardens Gods var blevet overdraget til denne Stiftelse⁴. Et enkelt Adkomstbrev kendes i fuldstændig Afskr. af Langebek (efter en Orig., der da var i Privateje, og om hvilken det ganske vist næppe kan bevises, at den har været i Hospitalsarkivet): 5329. En Del andre Breve haves kun i korte Udtog, der stammer dels fra de forskellige over Odense Hospitals Arkiv optagne Registraturer⁵, dels for et enkelt Brevs Vedkommende fra Udtog i Bircherod'ske Haandskrifter. Der findes heriblandt et kongeligt Privilegium eller Beskærmelsesbrev: 11168, medens Resten er Adkomstbreve.

Kongeligt Privilegium: 11168.

Adkomstbreve: 553 1677 2208,10 2349 5329 7543.

Hospitalet paa St. Hans Kirkegaard.

Arkivet kom senere til Odense Hospital, idet det Hospitalet paa St. Hans Kirkegaard tilhørende Gods var blevet overdraget

¹) Jfr. Saml. til Fyens Hist. V. 14 (og Trap⁴ IV. 293, 323). ²) Jfr. nedfr. S. 191 f. ³) Jfr. nedfr. S. 191. ⁴) Jfr. Saml. til Fyens Hist. V. 18 (og Trap⁴ IV. 293, 325). ⁵) Jfr. nedfr. S. 191 f.

til den nævnte Stiftelse¹. Kun ét Brev af Arkivet kendes (et Løfte af St. Hans Kloster om en aarlig Ydelse), dels i en Afskr. fra 17. Aarh., dels fra de forskellige over Odense Hospitals Arkiv optagne Registraturer²: 9955 (med Tilføj.).

Hospitalet.

Odense Graabrødrekloster oprettedes 1539 til et Hospital, og til dette henlagdes efterhaanden flere andre gejstlige Institutioners Gods³, hvorved ogsaa disse Institutioners Arkiver forenedes med Graabrødrehospitalets. Hospitalsarkivets originale Dokumenter fra 1451-1513 er dog nu alle forsvundne⁴; og kun et Par enkelte af dem kendes i fuldstændige Afskrifter (4734 5474 9955 og formentlig 5329). Derimod haves der forskellige Registraturer fra det 17. og 18. Aarh. over Hospitalets Arkiv⁵, og i mange af disse nævnes Breve fra 1451-1513. I Fyns Bispearkiv⁶ findes 3 saadanne Registraturer, nemlig en af c. 1651, en af 1701 (med senere Tilføjelser) og en, som er henført til 1711, men dog i alt Fald er noget senere (den nævner paa S. 6 et Brev af 1714) og nærmest kan betragtes som et Forarbejde til den straks herefter nævnte Registratur af 1743. I Odense Graabrødrehospitals Arkiv⁷ findes lignende Registraturer af 1676, 1681, 1701 (et Forarbejde til den ovfr. nævnte af samme Aar i Bispearkivet) og 1743. Og endelig er i Hofmans Foundationer V. 167-86 trykt en Registratur over Hospitalsarkivet; den er, hvad Tiden 1451-1513 angaar, men ellers ikke altid, i alt væsentligt (ogsaa m. H. t. Brevenes Nummerering) identisk med de ovennævnte Registraturer af »1711« og af 1743; ingen af disse 2 er imidlertid affattet med det Formaal at skulle benyttes af Hofman.

Ved Gengivelsen af Registraturerne i nærværende Værks Tekst er for hvert enkelt Brev valgt den Registratur, som giver det fyldigste Udtog af Brevet (hvad enten det er den, som er trykt hos Hofman, eller en hidtil utrykt); de øvrige Registraturer, hvori det paagældende Brev anføres, er alle nævnte, men noget af deres Ordlyd meddeles kun, naar de giver positive Enkeltheder ud over det aftrykte Udtog, og derimod ikke, hvis de er mere kortfattede end dette, eller hvis deres Afvigelser fra dette kun er stilistiske.

¹) Jfr. Saml. til Fyens Hist. V. 14 (og Trap⁴ IV. 293, 324). ²) Jfr. nedfr. S. 191 f. ³) Saml. til Fyens Hist. V. 4 ff., 13 f., 18 (jfr. Trap⁴ IV. 293). ⁴) Jfr. Aktstykk. udg. af Fyens Selsk. I. 133 f.; Vedel Simonsen, Odense II. I S. XII. ⁵) Jfr. 1. Række IV. 167. ⁶) I FLA. Pakkerne: Odense Hospitals og Kommunitets Breve, ældre Nr. 129, 56 og 221. ⁷) I FLA. Pakken: Arkivforfølgelser 1618-1899.

Der er ovfr. under de enkelte Udtog forsøgt at sondre mellem de forskellige Institutioner, hvis Arkiver er gaaet op i Hospitalsarkivet; det drejer sig for Tiden 1451-1513 om følgende: Faaborg Helligaandskloster, Odense Dominikanerkloster, Odense St. Jørgens Gaard og Hospitalet paa Odense St. Hans Kirkegaard¹. Ofte er Udtogene dog saa kortfattede, at det ikke kan afgøres, til hvem et Brev oprindeligt er udstedt, og der har i saa Fald ikke kunnet angives nogen anden Proveniens end »Senere til Odense Hospitals Arkiv«. De Breve, om hvilke dette gælder (og af hvilke kun ét er kendt anden Steds fra end fra de ovennævnte Registraturer, nemlig 2348, der haves i Bircherod'ske Udtog), er følgende: 204 1385 1566 2348 2875 4137-38 6409 6628 7320 8299 9500 11692; de er alle Adkomstbreve undtagen 11692, hvis Aarstal mulig er urigtig angivet.

Svendborg.

Se 1. Række IV. 95. Adskillige af Byens Breve er bevarede i Origg.² Nogle er kommet direkte fra Byens Arkiv til FLA., saaledes nogle Privilegier: 4583 (af den udvalgte Konge), 4705 9162 10105; en Vidisse af et Privilegium: 9419 (hvori 9163); en paa Kongens Vegne udstedt Kvittering: 11136; et Adkomstbrev: 562; og en Række Adkomstbreve for private, som altsaa først senere er kommet til Byarkivet. Et Par andre Breve fandtes i Byens Arkiv endnu i 1841, da 1. Bd. af Aktstykk. udg. af Fyens Selsk. udkom, men er nu tabte, nemlig: et yngre Vidne, hvori var optaget et Privilegium: 4706; samt et Adkomstbrev: 9424. En Del Breve var kommet i Danske Selskabs Besiddelse og findes derfor nu i RA. Det er mest Papirsbreve udfærdigede af Kongen eller Dronningen (og heriblandt et forholdsvis betydeligt Antal Missiver): 504 8572 9187 10096 11472 11542,63 og formentlig ogsaa 9427; men der findes derimellem tillige et Adkomstbrev paa Perg.: 1481. Et Par Privilegier er gaaet tabt i Origg., men haves i Kopier fra 1648: 20 3996 5317; og et Adkomstbrev er kun kendt i et Udtog i en yngre Rettertingsdom: 1512.

Privilegier af Kongen og den udvalgte Konge: 20 3996 4583 4705-06 5317 9162 9163 (og i 9419) 10105.

Andre kongelige aabne Breve: 9427 (med Tilføj.) 10096.

Missiver fra Kongen: 504 9187 11472 11563; fra Dronningen: 8572 11542.

¹) Jfr. ovfr. S. 180, 190, 190, 190 f. ²) Om Arkivet jfr. Wad i Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 478.

Adkomstbreve for Byen: 562 1481 1512 9424.

Kvittering paa Kongens Vegne: 11136.

Adkomstbreve for private: 2651,77 2754 3496 4098 6219 9392 10048.

Annæ Gilde.

En kongelig Stadfæstelse af Gildets Skraa findes i Orig. blandt den Arnamagnæanske Samlings Diplomer: 3997.

2 Adkomstbreve er med Svendborg Bys Arkiv kommet til FLA.; men det er tvivlsomt, hvorvidt det ene af disse Breve skal regnes til Gildets Arkiv eller til Svendborg Frue Kirkes Arkiv: 9587 9930.

Jfr. nedfr. under Svendborg Frue Kirke.

Haandværkere(?)

En af den udvalgte Konge udfærdiget Stadfæstelse af et Forlig mellem Byens Haandværkere og dens Øvrighed fandtes i Orig. i SvRA., hvortil Brevet skal være kommet fra et svensk Privatarkiv; men det blev i 1929 udvekslet til RA.: 3927 (med Tilføj.).

Guldsmede-, Remmesnider- og Sværdfejer-Lavet.

En Skraa for Lavet, stadfæstet af Byens »borghmester« og Raad, kom i Orig. i Danske Selskabs Eje og findes nu i RA.: 13109.

Et Adkomstbrev, som ovfr. i Nummerrækken er henført til Svendborg Frue Kirkes Arkiv, men ogsaa kunde henregnes til Lavets Arkiv, er med Byens Arkiv kommet til FLA.: 4928.

Jfr. nedfr. under Svendborg Frue Kirke.

Frue Kirke.

Se 1. Række IV. 96. Et Adkomstbrev er af Museet for nordiske Oldsager afgivet til GA. og findes nu i RA.: 4906; og et Par andre Adkomstbreve er med Byens Arkiv kommet til FLA.: 3721 4606 8637. Men da disse Breve vedrører Altre med de samme Navne som de Breve, der er nævnte ovfr. under Byens Annæ Gilde og dens Guldsmede-, Remmesnider- og Sværdfejer-Lav, er det muligt, at ogsaa de her anførte Breve bør henføres til de sidstnævnte Institutioners Arkiver og ikke til Kirkens.

I den til Sunds Herreds Provstearkiv (i FLA.) hørende Kopibog Sunds Herreds Liber copiarum¹ findes afskrevne en Del Breve

¹) Jfr. nedfr. under Landsbykirker, Fyn, Sunds H.

hørende til Svendborg Frue Kirkes Arkiv, nemlig: Adkomstbreve: 735 854(?) 1405 2312 2741 5739,56 8758,63 og 8947, og et simpelt Gælds brev: 1404. Et Brev om Indsættelse af Dommere i en Retssag kendes i en Afskrift af Lucoppidan: 5495. Og endelig nævnes endnu et Par ellers ukendte Adkomstbreve fra Tiden 1451-1513 i ÆA. V. 1042.

Nicolai Kirke.

Et Adkomstbrev kom i Orig. til Danske Selskab og findes derfor nu i RA.: 2235. Et Par andre Breve vedrørende Kirkens Ejendomsforhold og et utvivlsomt senere tilbagegivet Pantebrev findes i Afskr. i den ovfr. S. 193 nævnte Sunds Herreds Liber copiarum: 2193 9197 10408.

St. Jørgens Hospital.

Se 1. Række IV. 96. 2 kongelige Privilegier nævnes i Udtog i en Hddb.: 27 10559; en udførlig Fundats om Hospitalets Forhold, udstedt af Odense Biskop m. fl., findes i Afskr. i Karen Brahes Bibliotek: 5854; og et Adkomstbrev nævnes i Udtog i den ovfr. anførte Hddb.: 10718. Jfr. i øvrigt 1. Bd. S. 98 med Tilføj.

Langeland.

Rudkøbing.

Se 1. Række IV. 95. Byens Privilegier for 1451-1513 er tabte¹ og kendes kun i senere Afskrifter og Uddrag. Disse er i sig selv ikke gode, og værre bliver Forholdet, idet de er skødesløst udgivne i P. Rasmussen, Oplysninger betræffende Rudkøbing Kjøbstad, hvor end ikke Udstedernes Navne altid er rigtig gengivne.

Blandt Kilderne til vor Viden om Byprivilegierne kan nævnes den i 1648 indsendte Kopi samt en hermed beslægtet Afskr., der ender med et Privilegium af 1670 og paa Foranledning af en Henvendelse fra Kommercekollegiet af Aar 1704 indsendtes fra Byen i dette Aar; et Eksemplar af denne Afskr. (med en original Attestation udstedt af 6 Mænd i Byen 1704 Juni 28) findes i Oslo UB., Haandskr. 4 to 173, og et andet Eksemplar af Afskriften, men uden nogen Attestation, haves i FLA. Rudkøbing Byfogeds Arkiv, Kopibog 1695-1728. Endvidere kan anføres, at Uddrag af et Par

¹) Jfr. Rasmussen, Rudkøbing S. VII, 33.

Privilegier findes i FLA. Rudkøbing Raadstues Arkiv, Bindet »Forskellige Privilegier for Rudkjøbing«. I 1773 kunde Byfogeden ingen originale Privilegier finde, men indsendte Tekster, som var »extraheret af de i Archivet forefundne gamle Protocoller«¹.

Privilegier af Konger og Dronning Christine: 7139-40,96 11653 12662-63.

Kirken.

To Adkomstbreve, af hvilke dog det yngste oprindelig har tilhørt Odense St. Knuds Kloster, uden at det nu kan oplyses, hvorledes det er kommet til Rudkøbing, var kommet i Klevenfeldts Eje og findes derfor nu i RA.: 3888 10403.

Nørrejylland.

Aalborg.

Se 1. Række IV. 96. Byens Arkiv fra Tiden 1451-1513 er i ethvert Fald i alt væsentligt gaaet til Grunde, enten ved en Brand 1530 eller i Grevens Fejde². Intet af Byens Privilegier er bevaret i Orig.; derimod haves en Del Privilegier i Afskrifter fra 16. Aarh. i Haandskriftet AM. 8vo 21, hvorfra de til Dels er blevet afskrevne i Kall 4to 558 og derfra atter i Kall Fol. 60 (men Dateringerne er jævnlig højt uheldige i alle Afskrifterne).

En i 1714 affattet Registratur over Raadstuearkivet, hvoraf en Tekst findes i Thott Fol. 1175, nævner af Breve før 1514 kun 2, der imidlertid begge maa henregnes til Byens Kirkers Arkiver og vil findes anførte nedfr. under Aalborg Peders Kirke. Langebek har afskrevet nogle andre Breve, der paa hans Tid (til Dels i det bestemt angivne Aar 1751) fandtes i Byarkivet. Et af disse Breve, der er en kongelig Stadfæstelse af en Fuldmagt for en Borgemester til at oppebære Told, er maaske straks kommet til Byens Arkiv; det er endnu bevaret, men findes nu i Aalborg Bispearkiv: 10310. Af de andre af Langebek afskrevne Breve eksisterer kun ét i Orig. (i RA., hvor det i alt Fald var allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid): 722, medens de øvrige

¹) Kall Fol. 57 under Rudkøbing. ²) Trap⁴ V. 533; jfr. Klitgaard, Aalborg Handelsstands Hist. S. 24 og samme, Aalborg Købmænd gennem 500 Aar S. 25. Christian III.s Privilegium af 1546 Febr. 21 nævner dog udtrykkelig Stormen og Plyndringen under Grevens Fejde som Grunden til, at de ældre Privilegier er Byen »afhændet og frakommen« (Rosenvinge, Love V S. XXXX).

nu er tabte: 596 1418 3454; men disse 4 Breves Indhold er af en saadan Art, at de ikke kan antages oprindelig at have hørt til Byens eget Arkiv, og det samme gælder nogle ligeledes af Langebek afskrevne Breve, der maa henføres til Byens Frue Kirkes Arkiv og er anførte nedfr. under dette. I 1861 indsendte Kommunalbestyrelsen i Aalborg til GA. nogle Dokumenter¹, der endnu findes i RA.; blandt dem har utvivlsomt været: 1502 4445 4632 11780 12222, men ogsaa om disse Breve gælder det, at de ikke kan antages oprindelig at have hørt til Byens Arkiv.

Kongelige Privilegier: 1419 1693 12619-20; se ogsaa 4. Bd. S. 111.

Kongelig Stadfæstelse af Fuldmagt til at oppebære Told: 10310.

Forskelligt (der formentlig først senere er kommet til Byens Arkiv): 596 722 1418 1502 3454 4445 4632 11780 12222.

Guds Legems Lav.

Et Gælds-brev af Lavet til en Privatmand er indført i Lavets Vedtægtsbog (nu i NLA.): 1908.

Skomagerlavet.

En af Kongen given Skraa for Skomagerne kendes nu kun i Aftryk, der gaar tilbage til en med Originalen omtrent samtidig Afskr., som i 1747 synes at have tilhørt Pastor Andreas Reiersen (da i Mov i Jylland; † 1785): 11266.

Et kongeligt Privilegium for Lavet haves i et Udtog fra 16. Aarh. i det ovfr. S. 195 under Aalborg By omtalte Haandskr. AM. 8vo 21: 10362.

Nogle Adkomstbreve var forærede til Danske Selskab, formentlig af den ovennævnte Pastor Reiersen, og findes derfor nu i RA.: 2721 3403 3508.

Budolphi Kirke.

Se nedfr. under Aalborg Peders Kirke.

Frue Kirke.

2 Adkomstbreve (som begge har været for Smedegildets Alter i Kirken) er afskrevne af Langebek, paa hvis Tid de var i Byens Arkiv; nu er de tabte: 4735 8793.

Peders Kirke.

Et Adkomstbrev for denne nu nedrevne Kirke (hvis Gods i 1542 henlagdes til dens tidligere Anneks Budolphi Kirke²) nævnes

¹) Aarsberetn. fra Geheimearch III S. XVI. ²) Danske Kancelliregistr. 1535-1550 S. 228; jfr. Trap⁴ V. 533, 535.

i den ovfr. S. 195 under Aalborg By omtalte Registratur af 1714 i Afsnittet »St. Botulphi Kirke i sær vedkommende«: 793. Og et Testamente, der formodentlig ogsaa har hørt til Peders Kirkes Arkiv, forekommer i Udtog et Par andre Steder: 9501. — I den nævnte Registratur anføres et Adkomstbrev for et Alter i Pouls Kirke: 5601; men da en saadan Kirke ikke vides at have eksisteret i Aalborg, er det vel rimeligst, at der her skal læses Peders Kirke i Stedet for Pouls.

Adkomstbreve: 793 5601 (?).

Testamente: 9501 (?).

Helligaandsklostret.

Se 1. Række IV. 96. Hvad de talrige bevarede Breve af Klosters Arkiv angaar, synes de i ældre Tid i Regelen at have været i Aalborg Bispearkiv: det nu tabte, men i Afskrifter bevarede Brev 1139 var i 1714 i Bispearkivet; og en Registratur fra 18. Aarh. i brækket Folio, som findes i Bispearkivet¹, og som med nyere Haand har faaet Titelen »Fortegnelse paa ældre Gavebreve, Domme osv. (1442-?)«, er en Registratur over Klosterarkivet, men opfører foruden endnu bevarede Breve et ikke ringe Antal, der nu kun kendes fra denne Registratur. I en i 1779 optagen Reversal over Aalborg Bispearkiv² nævnes dels 2 specificerede Breve — 951 og 3471 —, der endnu c. 1860-62 fandtes i Aalborg i Bispearkivet, men nu opbevares i NLA., og dels under Capsa A: »Loc. 6 med Titul Aalborg Hospital. Deri findes 66 St.^r Pergaments Breve. — Ligesaa Loc. 7 under samme Titul«, indeholdende 26 Dokumenter angaaende Hospitalet. Men Indholdet af disse 2 Afdelinger findes ikke mere i Bispearkivet; Biskop Fogtmann i Aalborg har nemlig i Aaret 1842 med Samtykke af Danske Kancelli afgivet til GA. en Samling af 73 Pergamentsbreve vedrørende Aalborg Hospital, som dengang opbevarede i Bispearkivet, og af hvilke omtrent to Trediedele var fra Tiden 1451-1513³. I Modsætning til denne Klosterarkivets tidligere Opbevaring i Bispearkivet maa det dog bemærkes, at i alt Fald adskillige Breve af Klosterarkivet, som er blevet af-

¹) I NLA. Pk. 1 (»Ældre Reversaler«). Det er denne Registratur, der nævnes i 1. Række IV. 96. ²) I NLA. (jfr. Fortid og Nutid V. 84). ³) RA. Gehejmearkivets Embedspapirer 1842 Okt. 27, Nov. 15 (med Bilag) og 30, 1843 Marts 9; jfr. RA. Gehejmearkivets Kopibog 1843 Jan. 9. Om et af disse Breve (6659) udtaler Arne Magnusson, at han i 1718 forærede Originalen til Biskop Frands Thestrup i Aalborg, men selv ikke véd, hvorfra han havde faaet den.

skrevne af eller for Langebek, paa Afskrifterne har faaet Paa-tegninger af ham om, at de dengang fandtes i Aalborg Bys Arkiv¹.

Som nævnt, er en stor Del af Klosters Arkiv endnu be-
varet. Enkelte Breve var blevet forærede til Danske Selskab,
dels af Christen Sørensen Testrup (144), dels af Frands de The-
strup (743 1808 6660), og er ad denne Vej kommet til RA. Den
største Del af Klosterarkivets Bestand for Tiden 1451-1513 kom
dog til GA. ved den nylig nævnte Indsendelse i 1842; men ikke
faa Breve var blevet tilbage i Aalborg, og i 1919 afgav Hospitals-
forstander Faber i Aalborg fra Hospitalsarkivet til RA. en be-
tydelig Efterslæt², der imidlertid for Tidsrummet 1451-1513 ikke
i Omfang kunde maale sig med Afleveringen af 1842 og tillige
lider af den Mangel, at det for et ret betydeligt Antal af Brevenes
Vedkommende i alt Fald ved de hidtil anstillede Undersøgelser
ikke er lykkedes at konstatere, hvorledes de er kommet til
Hospitalsarkivet. Endelig er enkelte Breve kommet direkte fra
Bispearkivet til NLA.; dette er allerede nævnt for 951 og 3471,
hvorimod 1288 vel ad anden Vej er kommet til Landsarkivet.

Medens der altsaa er bevaret et betydeligt Antal Breve af
Klosters Arkiv, er der ogsaa gaaet mange tabt. Ovfr. nævnedes
en Registratur i Aalborg Bispearkiv, hvori der forekommer et
ikke ringe Tal af nu tabte Breve. Og det i 1. Række IV. 96
omtalte Hæfte, der er en Afskr. af Uddrag, som Aalborg-Bispen
Jens Jacobssøn Bircherod havde gjort af Breve i Klosterarkivet,
indeholder ogsaa Uddrag af mange tabte Breve fra 1451-1513;
Hæftet, der før fandtes i RA. Topogr. Saml. Papir, Aalborg e,
er nu overført til RA. MS. Afskrifter og Uddrag af Breve vedr.
Aalborg Helligaandshus. Endvidere kan der spredt rundt om
paavises adskillige nu tabte Breve af Klosterarkivet; af et findes
et Brudstykke af en middelalderlig Afskr. i Thott 4to 710: 2449;
et Par kendes kun fra Udtog i Rettertingsdomme: 3951 5578;
et Brev, som i 1714 var i Aalborg Bispearkiv, kendes nu kun i
Afskrifter: 1139; et nu tabt Brev haves i Afskr. blandt Rigs-
arkivets Schimmelmansske Papirer: 7463; et tabt Brev ejedes
af Christen Sørensen Testrup: 10957, og det samme har for-
modentlig været Tilfældet med 2350; et tabt Brev kendes i Af-
skrifter af Jon Mortensen efter Originalen, der da var i Aalborg
Bys Arkiv: 9437; og et tabt Brev blev i 1774 laant Langebek

¹) Se saaledes 2321 4897 5125 5416 5923 6034 7881; se ogsaa Bemærkning
i Nye Danske Mag. VI. 140 om 2081 og jævnlige Paaskrifter i Ny kgl. Saml. 4 to
747 a paa Afskrifter af Brevene. ²) RAJ. 1919 Nr. 573.

af en Major Kaalund (øjensynlig en Hans Wilhelm Kaalund, † 1777, der netop ejede det i Brevet omtalte Hvanstrup¹⁾): 6308.

I Listerne nedfr. er der ikke skelnet mellem, ad hvilke Veje de forskellige Breve er kendte eller bevarede.

Pavebreve: 2449,67 6660.

Brev af italiensk Biskop om de Helligaandsordenen givne Indulgenser: 6659.

Kongelige Privilegier og Gavebreve: 182 743 951-52 1694 5447 10700.

Kongelig »Fundatz«: 922.

Andre Kongebreve: 580 10697.

Breve af Børglum Bisp og Provst om Kirker: 1808 2612 3471.

Vidne af Aalborg By om Helligaandshusets Stiftelse og den dér stedfindende Sygepleje: 283.

Adkomstbreve: Aalborg: 287 524 2308 3049 3661 3730 3828 4278 4937 5056 5416 5923 6034 6583 7881 8538 8929 9340,77 9437 9668 10696 10708 11522 11857 12450. — Holstebro: 11493. — Nibe: 118 8239. — Randers: 2401. — Jydsk Landgods: 144 152 179 243 495 565 664 772 904 1139 1288 1386-87 1482 1538 1836 2081 2133,61 2211 2321,50 2456,63 3091,96 3276 3367 3490 3537,43,63 3772 3951 4206 4311,55(?) 4897 4937,80 5125 5578 5727 6089 6156,60 6308 6408 6702,04 6891 6927 7007,31,52 7181-82 7463 8261 8300(?),63 8538 8933,40,44 9043 9272 10203 10463-64 10519-20 10794 10957,67 11968 12007(?) 13051. — Unævnt Gods: 792.

Forskelligt: 621 1082 8850 10178.

Breve af Afleveringen af 1919, om hvilke det ikke er lykkedes at fastslaa, at de har været i Helligaandsklostrets Arkiv: 6291 6505 8406 8784 8810,87 9033,93 9455 10042 10137 11512 12282 12980-81.

Aarhus.

Se 1. Række IV. 96 f. Af Aarhus Bys Arkiv er bevaret et ikke ubetydeligt Antal Breve i Origg. Ikke faa var i sin Tid, uvist naar og hvorledes, kommet i Klevenfeldts Eje og kom efter hans Død til GA., da de tillige med hans øvrige Breve blev købte af Kongen; og til disse, afgjort til Aarhus Bys Arkiv hørende Breve slutter sig en Del andre, som ligeledes har været ejede af Klevenfeldt, og som vedrører Aarhus-Forhold, men oprindelig er udstedte til private, saa at Aarhus Bys Arkiv i alt Fald ikke har været disse Breves oprindelige Hjemsted, hvis de da nogen Sinde har været i Byarkivet. I den umiddelbart her-

¹⁾ DAA. XXV. 224.

efter følgende Fortegnelse over Byens Arkiv er ikke medtaget disse sidste, mere tvivlsomme af Klevenfeldts Aarhus-Breve, men kun den første Klasse, om hvilken man afgjort kan gaa ud fra, at den har været i Byens Arkiv; derimod vil i den Oversigt over samtlige de af Klevenfeldt ejede Breve, som vil blive meddelt nedenfor under Afsnittet »Historikere og Samlere m. fl.«, ogsaa findes samlede de af hans Aarhus-Breve, der ikke af indre Grundre maa antages at have hørt til Byarkivet.

Af de Breve, som ogsaa efter Klevenfeldts Tid fandtes i Byarkivet, henregnedes en Del (lutter Kvitteringer) til Byfogedens samt By- og Raadstueskriverens Arkiv og blev i sin Tid afgivne med dette til Provinsarkivet i Viborg og derefter derfra til Hovedarkivet i København. De øvrige originale Breve af Byens Arkiv (som gennemgaaende er udførligere og maa siges at være af større Interesse end de Breve, der afgaves til Viborg) henregnes derimod til Byraadskontorets Arkiv og findes endnu i Aarhus; i 1921 opbevaredes de allerfleste af dem paa Tinghuset, men 2 (3710 og 10888) paa Kæmnerkontoret, og 1 (8090) i Aarhus Museum.

Endnu kan det nævnes, at en enkelt Orig. (7458) var kommen i Evald Tang Kristensens Besiddelse og nu tilhører Herning Museum. Og et Par andre Breve (5907 og 6906-07) findes i Origg. i RA., uden at det nu kan oplyses, hvorledes de er kommet der; det første af dem (som først vides at være blevet registreret af Kall Rasmussen) betegnes af Klevenfeldt selv som »Perg. civit. Aarh.«, saa at Brevet vel paa hans Tid har været i Aarhus i Byarkivet¹, hvorimod de 2 andre fandtes i GA. allerede, medens Voss var Gehejmearkivar².

Kun om et enkelt Brev af selve Byens Arkiv gælder det, at det nu kun kendes i Afskr., nemlig 5231, der haves i Kopi 1648.

Og et Par Registraturer over Breve i Aarhus Byarkiv er uden Interesse, idet de ikke indeholder andet end, hvad der endnu er bevaret i Origg. Én saadan Reversal (skreven i 18. Aarh.) findes i Ny kgl. Saml. Fol. 413 u; en anden Fortegnelse (fra 19. Aarh.) haves i Ny kgl. Saml. Fol. 495 d.

Kongelige Privilegier: 2065 3037 3989-90 5231 5833 (og i 5876) 6367 8110,15 9167 9795 10481,83.

Andre Kongebreve: 3710 12231.

¹) RA. Reg. 73 i Kvart, Tyrsting H. 44. RA. Klevenfeldts Segltegn., Orm og Westeni, begge under 1486 Juli 7. ²) RA. Reg. 73 i Kvart, Aarhus 1 og 5.

Adkomstbreve o. l. om Byens Mark: 1932-33 5430 (og i 5553) 5441 5631,39,42 5835 (og i 5877) 5929 6364 6424,45,99 6771,87 11858.

Andre Adkomstbreve paa Byens Vegne: 2145 3848 8090 8113 8745 10546 10888.

Genbreve paa Leje: 6788 6906.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 6907(?).

Breve om Strid med Øm Kloster: 5886 5901,07,14.

Breve om Forhold til andre gejstlige (hvoriblandt Aarhus Biskop): 1261 6079 6247.

Breve angaaende en hængt Tyv: 4385,94,98 4404-05,30,32,39,69 4513.

Kvitteringer af Kongen eller (afgjort eller formentlig) paa Kongens Vegne (for største Delen for Sise): 991 1213 5243 6718 7063 7258 7591 7879 8108 8343 8492 9075 9794 10482 10703 10906 11146 11785.

Kvitteringer af Aarhus Biskop (for største Delen for Byskat): 2667 6057 6380 6605 8018 8485 8930 9222 9577 9724 9965 10710 10902 11148.

Missiver: 5904 7458 12929.

Forskelligt: 507 1547 7462 8430.

Se ogsaa Aarhus Gertrudsgildes Arkiv.

Gertrudsgildet.

Gildets Arkiv har formentlig været eller er i alt Fald senere blevet forenet med Byens Arkiv.

En Kvittering af en Aarhus-Borger til Byens Øvrighed og til Gildets Oldermænd for Borgerens Mellemværende med dem om Jordegods er fra Byens Arkiv kommet til Provinsarkivet i Viborg og derfra til Hovedarkivet i København: 8870.

Og et Adkomstbrev for Gildet paa en Gaard er kommet til RA. med Klevenfeldts Originaler og har vel altsaa tidligere været i Aarhus Bys Arkiv i Henhold til, hvad der er anført ovfr. under dette: 10208.

Den ældre Frue Kirke.

Se 1. Række IV. 97. 2 Afladsbreve for Hellig Kors Kapel paa Vor Frue Kirkegaard¹ kendes fra Bartholins Collectanea og beslægtede Haandskrifter, det ene i Afskrift, det andet kun i Udtog: 5742 6545.

Dominikanerklostret.

2 Adkomstbreve paa Gods i Aarhus By er i Origg. kommet fra Aarhus Bispearkiv til Provinsarkivet i Viborg og derfra til Hovedarkivet i København: 6327 8838.

¹⁾ Se Trap⁴ VII. 67.

Catharinæ Spedalskhus (Hospital).

Et paveligt Beskærmelsesbrev og Privilegium haves i Afskr. i Bartholins Collectanea: 12276.

Et Kongebrev om Almissekorn af 7 Herreder til Hospitalet kendes i Afskrifter, dels i Aarhus Hospitals Arkiv (i Aarhus), dels i en Kopibog i NLA.: 12347.

Grenaa.

Se 1. Række IV. 97. Intet af Byens Breve haves i Orig. Et Par Privilegier kendes i Udtog fra 1648 og i Afskrifter fra det 18. (og i mindre Grad det 19.) Aarh., bl. a. af (eller for) Langebek og Frands de Thestrup; men ingen af disse 2 Mænds Afskrifter er tagen efter nogen Orig. Derimod gaar i alt Fald de fleste af Afskrifterne tilbage til en Afskr., som i 1720 atterstedes af Byens Byfoged Blichfeldt og nu findes i NLA.¹

Et Par Adkomstbreve for Byen haves i Udtog, de fleste efter en i 1693 optagen Registratur over Byarkivet, som atter er afskreven af den historisk interesserede Præst F. J. V. Dauw. I denne Registratur og i Dauws Afskr. af den var tillige anført et Par af de ovennævnte Privilegier.

Kongelige Privilegier: 1071 5228 10476.

Adkomstbreve: 2238-39,57 2716-17.

Hjørring.

Af Byens Privilegier haves 2 i en Vidisse af 1552 i NLA., og det yngste af de 2 tillige i Orig. sstds. Et 3., meget udførligt Privilegium af Aar 1505 kendes fra en i 1648 indsendt Kopi.

Kongelige Privilegier: 948 5444 10465.

Catharinæ Kirke.

Nogle Adkomstbreve kendes, men kun i Afskrifter, der findes i Aalborg Bispearkiv i NLA. Originalerne til 2 af Brevene var i 1666 paa Raadhuset i Hjørring i Byens Brevskrin: 3679 8207(?); 3 andre Breve er indførte i Afskrift i Aalborg Bispearkivs Præstekaldsbog 1555-1689 i NLA.: 6650(?) 10834 11705.

Holstebro.

I 1552 udstedte Christian III et udførligt Privilegium for Holstebro i Anledning af, at Byen »nu« var afbrændt, og med den tillige dens Privilegier og Friheder². Dette ny Privilegium

¹) Jfr. ogsaa her ovfr. S. 130. ²) Saml. til jydsk Hist. X. 179-83.

af 1552 er derfor det ældste, af hvilket Byen er i Stand til at indsende Kopi i 1648; og det har saaledes ingen Betydning for Nutidens Kendskab til Holstebros Historie i Tiden 1451-1513, at »alle gamle Kongebreve eller Privilegier«, som Byen havde, brændte i Aaret 1733, da paa ny en stor Del af Byen (tillige med Raadhuset) brændte¹.

Kirken.

Et Afladsbrev haves i en omtrent samtidig Afskrift (formentlig af en Præst ved en Kirke i Ribe) i et Haandskr. paa KB.: 1899.

Horsens.

Se 1. Række IV. 97. Nogle kongelige Privilegier er fra Byarkivet afgivne til Provinsarkivet i Viborg og findes nu i Hovedarkivet i København.

Kongelige Privilegier: 183-84 3711 5661 9796.

St. Jørgens Gaard.

En kongelig Stadfæstelse af en ældre Gave af en Landsbykirke haves i Udtog i et Kongebrev af Aar 1569, der kendes baade i Orig. og fra Kancelliregistranten: 9760.

Kolding.

Se 1. Række IV. 97. Byens Arkiv opbevaredes i ældre Tid i Sakristiet i Bykirken, saaledes i 1618, da der anskaffedes en ny Egekiste med Nøgle og Laas til at forvare Byens Breve i². Om Arkivets senere Opbevaring i Byens ældre Raadhuse se Fyhn, Kolding S. 184 og 185.

Et ikke helt ubetydeligt Antal af Byens middelalderlige Breve er bevaret i Origg. og findes i RA. i København, hvortil de blev indsendte direkte fra Byen efter de i Aarene 1880-83 af Statens Arkivvæsen anstillede Undersøgelser. Desuden haves ikke faa Afskriftsamlinger, hvori dels forskellige af de bevarede og dels adskillige nu tabte Breve er afskrevne; men disse tabte Breve udgør dog, i alt Fald for Tiden 1451-1513, tilsammen et mindre Antal end de bevarede.

Den ældste af saadanne Samlinger er Thott 4to 2013, hvis Bl. 3-59 og 65-70 er skrevne med en Haand fra Begyndelsen af

¹) Hardsyssels Aarboeg XIV. 28. Branden fandt Sted 22. Juli (Danske Atlas V. 797). ²) Vejle Amts Aarboeger 1918 S. 216.

17. Aarh., der kan paavises at tilhøre en Frederik Hanssøn (eller Frederik Skriver), der var Byskriver i Kolding f. Eks. 1613-14¹ og nævnes som saadan endnu 1636 Sept. 5 i Byens Raadstueprotokol for 1630-50, som han egenhændig har ført fra 1630 til og med 1638 Nov. 3. Han omtales som Raadmand i Raadstueprotokollen i Tiden 1631-36² og begravedes ifølge Kolding Kirkebog og Kirkeregnskab 1639 Marts 26.

Endvidere haves i RA. ogsaa for Kolding et af de fra saa mange Købstæder i 1648 indsendte Hæfter med Kopier af vedkommende Bys ældre Privilegier. Og i Kolding Raadstuearkiv (i Kolding selv) i en Pakke med Titel: »Diverse gl. Registranter over Byens Breve« findes dels et med Haand fra 2. Halvdel af 17. Aarh. skrevet, pagineret Hæfte indeholdende Afskrifter af Breve, og dels et upagineret Hæfte fra 18. Aarh., der i alt væsentligt er en Afskr. af det ældre i Raadstuearkivet.

Foruden dette Hæfte haves endnu adskillige andre fra 18. Aarh. En Raadmand Baltzar Bahnsen († 1749) har ladet Byens Breve afskrive i en Bog og i 1741 indsendt Afskriften til Stiftamtmanden i Ribe³; en Fortegnelse over de afskrevne Breve (men ikke Afskriften af Brevene selv) findes i Afskrift fra 19. Aarh. i Ny kgl. Saml. Fol. 495 d og er i en noget ændret Skikkelse trykt hos Fyhn, Kolding S. 185-93; saa vel i Afskriften som i Aftrykket har Fortegnelsen dog faaet en Del senere Tilføjelser ud over de 93 Numre, som den oprindelige Bahnsen'ske Fortegnelse omfatter. Hvad den af Bahnsen indsendte Afskrift af selve Brevene angaar, er den mulig identisk med et Bind, der nu findes i NLA. i Kolding Raadstuearkiv; herfor taler dels, at det yngste Brev, som er afskrevet i dette Bind, er fra Aar 1740, og dels, at Bindet er afleveret til Landsarkivet fra Vejle Amtsarkiv, til hvilket Bindet kan tænkes at være kommet paa en naturlig Maade, da Bestyrelsen af Købstæderne gik over fra

¹) I RA. Bilag til Koldinghus Lensregnskab 1613-14 Nr. 257 og 259-60 findes Vidner skrevne med samme Haand som Afskrifterne i Thott 4 to 2013; og at disse Vidner i Lensregnskabs-Bilagene er skrevne med Frederik Hanssøns Haand, fremgaar af en Sammenligning mellem den Maade, hvorpaa Navnet Frederik Hanssøn er skrevet i Vidnerne, og Frederik Hanssøns egenhændige Underskrift, saaledes som den findes i RA. Bilag til Koldinghus Lensregnskab 1616-17 Nr. 135, 139, 142, 145, 154-55. ²) Se i øvrigt om ham NLA. Kolding Raadstueprotokol 1630-50 Bl. 1-75, saaledes Bl. 47 a, 8 b, 41 b. Det er ham, der har skrevet de 2 Hyldingsfuldmagter for Kolding af 1608 og 1610 (RA. Hyldinger 62,20 og 75,1). Han nævnes hos Fyhn, Kolding S. 73, 159. ³) Jfr. Fyhn, Kolding S. 185.

Stiftamtmanden til de enkelte Amtmænd. Efter dette nu i Viborg beroende Bind er formentlig afskrevet et Bind, der endnu findes i Kolding Raadstuearkiv i Kolding By og indeholder ganske de samme Breve som Bindet i Viborg, endda saaledes at i alt Fald Brevene fra Tiden 1451-1513 ikke blot har de samme Numre begge Steder, men ogsaa næsten alle begynder paa den samme Side begge Steder. Men det Haandskr., der er i Kolding, er fortsat længere ned i Tiden end det i Viborg, idet det anfører Breve ned til 1779. Haandskriftet i Kolding har en med en Haand fra 19. Aarh. skreven Titelseddel, ifølge hvilken »Afskrifterne ere tagne af den i 1779 afdøde Commerceraad Jens Riis, tidligere Borgmester i Kolding«; og denne den nævnte Jens Riis's Interesse for Byens Dokumenter er omtalt i stærkere Udtryk anden Steds¹. Hvor stor hans Interesse i Virkeligheden har været, er dog vanskeligt at afgøre for den, der ikke har drevet Specialstudier i Koldings Historie. Men selv om man ikke vil lægge for megen Vægt paa Titelseddelens Udtryk: Afskrifter »tagne af« Jens Riis (skønt det drejer sig om et Haandskrift, som er skrevet med flere Hænder, og som selv nævner Jens Riis's Død, om end med en yngre Haand²), kan man vistnok rolig sige, at Jens Riis's historiske Interesse er bleven ikke lidt overdrevet. Naar saaledes Eliassen, Kolding fra Middelalder til Nutid S. 387 Note 8 betegner den ovfr. omtalte Fortegnelse i Ny kgl. Saml. Fol. 495 d som »samme Afskriftsbog« som den nysnævnte, til Jens Riis henførte Afskriftsbog i Kolding Raadstuearkiv i Kolding, maa herved bemærkes, at Ny kgl. Saml. Fol. 495 d (der ikke nævner Jens Riis's Navn) ikke er nogen »Afskriftsbog« med fuldstændige Afskrifter, men, som ovfr. nævnt, kun en Fortegnelse over ældre Breve. Og naar Eliassen et andet Sted³ taler om, at en af Jens Riis's »Kopibøger« findes i »Afskrift« i Museet paa Koldinghus, til hvilket den er skænket af Dr. K. Carøe, har det Haandskr., hvortil der her sigtes, i Virkeligheden en anden Oprindelsehistorie. Det viser sig nemlig, at det er selve det originale Eksemplar af den Samling af Privilegieafskrifter, som ifølge Kommercekollegiets Skrivelse til Stiftamtmandene af 1773 Sept. 7 skulde indsendes til Kollegiet fra de enkelte Købstæder. Nærværende Eksemplar indsendtes fra Kolding Raadstue til Stiftsbefalingsmanden 1774 Apr. 27 og derefter

¹) Vejle Amts Aarbøger 1911 S. 187. ²) Under Haandskriftets Nr. 101.

³) Vejle Amts Aarbøger 1911 S. 187.

fra denne til Kommercekollegiet¹; men det kom ligesom saa mange af de tilsvarende Afskriftsamlinger fra andre Købstæder bort fra Kollegiets Arkiv og blev ifølge et i Haandskriftet liggende Brev købt paa en Auktion af den nævnte Kredslæge K. Carøe, der derefter i 1891 forærede det til Kolding By. Haandskriftet er altsaa ikke blot blevet til paa en Tid, der falder adskillige Aar efter, at Jens Riis i 1759 var frattraadt Borgemesterstillingen; men dets Indhold afviger ikke saa lidt fra den ovfr. nævnte Bog i Kolding Raadstuearkiv, der er henført til Jens Riis. Museets Haandskrift indeholder nemlig i alt Fald for Tiden 1451-1513 et betydelig færre Antal Breve end Bogen i Raadstuearkivet; men det skal indrømmes, at de Breve, som Museets Haandskrift meddeler for det anførte Tidsrum, dér gives i samme indbyrdes Rækkefølge, som de tilsvarende Breve har i Raadstuearkivets Bog. — Det kan tilføjes, at en Afskr. af Museets Haandskrift findes i Kall Fol. 60.

Fremdeles kan det nævnes, at endnu et Hæfte fra 18. Aarh., der findes i den i NLA. beroende Del af Kolding Raadstuearkiv (i Pakken: »Kolding Bys Papirbreve. Varia I«), ogsaa indeholder et Par Breve, der nu ikke kendes i Orig.

I Langebeks Ekscerpter 53 findes et »Register paa Colding Byes allernaadigste meddelte kongelige Privilegier«. Det bærer Aarstallet 1767 og omfatter 85 Numre, af hvilke Nr. 1-82 gengiver de samme Breve med de samme Numre som i Ny kgl. Saml. Fol. 495 d; men derefter følger som Nr. 83-85 3 Breve fra Tiden 1747-67, og efter Nr. 85 har Hans de Hofman egenhændig (men uden Nummerering) givet Uddrag »af en gl. Fortegnelse« af 4 Breve fra Tiden 1562-89. Hele dette »Register« i Langebeks Ekscerpter er i det væsentlige trykt i Danske Atlas V. 880-87. — En anden Fortegnelse over Byens Breve er dateret 1822 Okt. 19 og underskrevet af den daværende konstituerede Borgemester og Byfoged Christen Estrup, som ligeledes har underskrevet en Tilføjelse af 1825 til den; Fortegnelsen findes i Orig. i Kolding Raadstuearkiv i Byen selv (i den ovennævnte Pakke: »Diverse gl. Registranter over Byens Breve«), og en Afskrift af den haves i Additam. Fol. 226, IX. Estrup siger, at Fortegnelsen er »ved Archivets Ordning affattet«; men ogsaa den bygger i alt

¹) Jfr. RA. Komm. Koll. Danske Journ. C (1774) Nr. 318; Kolding-Samlingen er her betegnet med Litra F, og det samme Bogstav findes netop paa det bevarede Haandskr. i Koldinghus-Museet. Sammenlign her ovfr. S. 131, 132.

Fald i høj Grad paa den Bahnsen'ske Fortegnelse, idet de første 91 af dens 102 Numre svarer Nummer for Nummer til de samme Numre hos Bahnsen.

Kongelige Privilegier: 188 412 959 1211 2908 3688 4215 5205 6995 7053 7321 7603.

Kongeligt Privilegium for Viborg: 10490 Ab (i Vidisse Aar 1640).

Adkomstbreve o. l., de fleste om Brændkærs Mark: 147 (i 4972) 3689 4557 4602 6223,56 6722 7175 7648 8198.

Vidisser af ældre Adkomstbreve om Brændkærs Mark: 4857-58.

Forskelligt: 10689 11387.

Se ogsaa Kolding Kirkes Arkiv 11111 og Kolding Franciskanerklosters Arkiv.

Kirken.

Se 1. Række IV. 97. Nogle Adkomstbreve kendes, de fleste i Origg. Et af dem er kommet til Hovedarkivet med Ribe Kapitels Arkiv, hvad der dog næppe beviser, at Brevet nogen Sinde har tilhørt Kapitelsarkivet: 8262. 2 andre Breve er komne til Hovedarkivet direkte fra Kolding By som en Følge af de ovfr. under Byens Arkiv nævnte, i 1880-83 anstillede Under-søgelses: 7236 11111; men af disse er det første dog kun en Stadfæstelse fra Kongens Retterting af Adkomstbreve fra 1. Halvdel af 15. Aarh., og det andet er et Adkomstbrev for et af Byens Øvrighed stiftet Vikarie i Kirken, saa at det maaske kunde henregnes til Byens eget Arkiv. 2 originale Adkomstbreve er afgivne fra selve Kirkens Arkiv til NLA.: 8813 10437; og det samme gælder en Vidisse af Aar 1594 af et tredje Adkomstbrev: 11974. Og endelig kendes et Adkomstbrev kun i Afskrifter, dels i et endnu i Kolding Raadstuearkiv i Kolding opbevaret Bind (der har Titelen: »Pergamentsbreve i Copi vedr. Kolding Sognepræstembede« og for dette Afsnits Vedkommende er skrevet af en Sognepræst i Byen Matthias Bakke († 1767)) og dels i en i 1754 til Danske Kancelli indsendt Samling, hvor Brevet er afskrevet af den samme: 11804.

Adkomstbreve: 7236 8262 8813 10437 11111 11804 11974.

Franciskanerklostret.

Se 1. Række IV. 97. Et kongeligt Gavebrev til Klostret var senere kommet til Oluf Nielssøn Rosenkrantz's Arkiv og fra dennes til Byens eget Arkiv, men kendes nu kun i Afskrifter: 3857.

Lemvig.

Fra Byens Arkiv kendes ingen Breve. I et Brev af 1479 omtales, at Byens Raadhus nogen Tid forinden var brændt¹.

Nibe

var i Tiden 1451-1513 endnu ikke Købstad.

Kirken.

Et Adkomstbrev for Kirken (∴ Sognepræsten) haves i Orig. og i en yngre Vidisse; begge er fra Viborg Bispearkiv afgivne til Provinsarkivet i Viborg og findes nu i Hovedarkivet i København.

Adkomstbrev: 5454.

Nykøbing M.

I en Brand, som overgik Byen i 1560², gik nogle af dens ældre Privilegier til Grunde i Origg., deriblandt et, som dog nævnes senere under Frederik II, idet det da blev stadfæstet efter en ligeledes tabt yngre Vidisse af det. Af et andet Privilegium er ogsaa baade Orig. og en Vidisse tabt; men dette Privilegiums Ordlyd kendes dog i yngre Afskrifter. En Vedtægt, som Byen selv udstedte angaaende dens Jorder, blev stadfæstet af Frederik I og kendes derfor fra Kancelliregistranterne fra denne Konges Tid.

Kongelige Privilegier: 955 1238.

Vedtægt: 1167.

Randers.

Om Byens Arkiv se 1. Række IV. 97 og nogle Bemærkninger i Danske Atlas IV. 360 og i Stadfeldt, Beskriv. ov. Randers Kjøbsted S. 117. Af Arkivets Breve er nu ikke mange fra Tiden 1451-1513 bevarede i Orig. Et enkelt fandtes dog fra gammel Tid i RA.; nogle andre blev i 1893 indsendte direkte fra Byen til Rigsarkivets Hovedarkiv; og atter nogle andre findes nu i Origg. i Byens Museum. Nogle Breve haves i Kopi indsendt 1648; men af disse er der kun ét (927), der ikke ogsaa kendes anden Steds fra. Endvidere foreligger et Par Breve i Afskrifter, der fandtes i Gl. Estrup Godsarkiv og nu med dette er forærede til Rigsarkivets Hovedarkiv. Fremdeles har Langebek i 1749,

¹) Nielsen, Harsyssels Dipl. S. 64; jfr. Danske Atlas V. 787, 788. ²) Jfr. C. V. Christensen, Nykøbing paa Mors 1299-1899 S. 54 f.

men især i 1750 afskrevet en Del Breve, som dengang fandtes i Byens Arkiv, men nu er tabte; og de samme Breve findes afskrevne af Frands de Thestrup i Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 742 b, dog afgjort eller formentlig efter Langebeks Afskrifter. Et Par Breve haves i Afskrift eller Udtog af Søren Abildgaard, og det Brev, som han har afskrevet (10338), kendes ellers ikke anden Steds fra.

I 1797 blev Byens Arkiv ordnet, og der optoges ved denne Lejlighed en »Reversal over Randers Byes Raadstue Archiv«, der senere er fortsat til Aaret 1828 og nu findes i den til NLA. afleverede Del af Raadstuearkivet. Men Reversalen opfører for Tiden 1451-1513 ikke andre Breve end saadanne, der endnu eksisterer i Origg.¹, naar bortses fra, at den paa sit Bl. 28 b ganske kort nævner et Par Breve, der ellers ikke kendes anden Steds fra. Det er formentlig den her nævnte Reversal af 1797, der har tjent som Kilde for en tilsvarende i Ny kgl. Saml. Fol. 495 d, som dog kun giver et Brudstykke af den originale Reversal og ogsaa har enkelte fra den afvigende Aarstal at opvise.

Randers Bys Historieskriver S. A. Stadfeldt har efterladt et med hans egen Haand skrevet »Randers Bys Diplomatarium«, der nu findes i NLA. og indeholder Afskrifter og Udtog af et betydeligt Antal Breve vedrørende Byens Historie. Afskrifterne er for en stor Del tagne efter Afskrifter i LDipl. eller efter endnu bevarede Origg. Enkelte af Stadfeldts Afskrifter og en Del af hans Udtog er dog afgjort eller mulig tagne efter »Optegnelser« eller »Excerptblade«, der paa hans Tid tilhørte en Bedemand Knud Kiergaard († 1818), men nu maa antages at være forsvundne, saa at der intet nærmere kan siges om dem ud over, hvad der fremgaar af Stadfeldts Gengivelse af dem. Og de fleste af disse Udtog stammer øjensynlig fra Breve, der oprindeligt har hørt hjemme ikke i Byens eget Arkiv, men i dens Kirkers eller Franciskanerklosters Arkiv.

Det her omtalte Eksemplar af Stadfeldts Randers Bys Diplomatarium var kommet i den historisk og topografisk interesserede Randers-Prokurator Christen Olsens Eje. Men Olsen har ligeledes ejet et andet, nu ogsaa i NLA. opbevaret Eksemplar af Haandskriftet; det er afskrevet efter det første, om end hist og her med lidt Omstilling af Brevenes Rækkefølge, men har som afledet

¹) En Undtagelse danner dog 10486, der nu ikke haves i Orig., men er registreret paa Reversalens Bl. 5 b under § 2 Nr. 1 b; det er imidlertid ikke klart, om Reversalen har kendt nogen bedre Tekst end de endnu bevarede.

Kilde ingen Interesse. Dog indeholder det allerbagest (paa sin Side 431) Begyndelsen af en Afskr. af 10485, som slet ikke forekommer i Stadfeldts eget Eksemplar; men da Afskriften i det yngre Haandskrift er ufuldstændig og tagen efter en endnu eksisterende Tekst, er det yngre Haandskrifts Afskr. af dette Brev lige saa lidt citeret i Udgiven her ovfr. som alle de Steder, hvor det yngre Haandskr. er en Afskr. af Stadfeldts eget Eksemplar.

Kongelige Privilegier: 744 927 2263 5232 7054 7268 7563 7874 9793 10485-86.

Andre Kongebreve (mest Missiver): 9082 11103 11654.

Brev af Børglum Bisp om Borgernes Handel: 764.

Adkomstbreve for Byen: 1239(?) 1388(?) 1489 2761,81 4296 6487 7234 10124,46 10338.

Forskelligt: 783 1495 3427 4046 8228 8437 10249-50 10469 10522.

Adkomstbreve for private: 950 (Kongebrev) (med Tilføj.) 1959 2973 4243 4940.

Barbaræ Gilde.

2 Broderskabsbreve, der senere var kommet til Byens Arkiv, men nu er tabte, kendes i Afskrifter af Langebek og (afgjort eller utvivlsomt derefter) af Frands de Thestrup: 8340 8535.

Catharinæ Gilde.

Et Adkomstbrev, der senere fandtes i Byens Arkiv, er nu tabt, men kendes fra en Afskr. af Langebek og derefter af Frands de Thestrup: 10288.

Frue Gilde eller lille Præstegilde.

En Skraa given af Gildet selv haves i et Aftryk fra 18. Aarh., hvis Kilde ikke er paatruffen, og i et senere Aftryk efter det ældre: 5558.

Købsvendelavet.

Et (mulig uægte) Broderskabsbrev for Lavet (ell. for Randers Helligaandshus?) haves i en gammel dansk Oversættelse i et nedfr. under Randers Helligaandskloster nævnt Haandskr. paa KB.: 12769.

Smedelavet.

Et Broderskabsbrev for Lavet findes i en Afskr. fra 18. Aarh., der utvivlsomt er en Oversættelse fra Latin: 2393.

Clemens Kirke.

En Del Adkomstbreve kendes fra Udtog i Stadfeldts »Randers Bys Diplomatarium«, der skriver sig fra de ovfr. under Randers By omtalte Optegnelser, som tilhørte Bedemand Knud Kiergaard.

Adkomstbreve: 6003 7032 8982 9502 10585 10727.

Frue Kirke.

Se 1. Række IV. 98. Et enkelt Adkomstbrev, der senere var i Byens Arkiv, haves i Afskr. af Langebek og derefter af Frands de Thestrup: 11345; nogle andre Adkomstbreve kendes fra Udtog i Stadfeldts »Randers Bys Diplomatarium«, hvor de afgjort eller muligvis skriver sig fra Ekscerptblade eller Optegnelser, der tilhørte Bedemand Knud Kiergaard.

Adkomstbreve: 1039,65-66 2351 4963 8371 8647.

Laurentii Kirke.

Et Afladsbrev, der i 1750 var i Byarkivet, haves i Afskr. af Langebek og derefter af Frands de Thestrup: 7141.

Peders Kirke.

Nogle Adkomstbreve kendes fra Udtog i Stadfeldts »Randers Bys Diplomatarium«, der skriver sig fra Optegnelser, som tilhørte Bedemand Knud Kiergaard.

Adkomstbreve: 4769 6198 10251 10728.

Franciskanerklostret.

Se 1. Række IV. 98. Af et Par nu tabte Adkomstbreve kendes et, som i 1750 var i Byarkivet, i Afskr. af Langebek og derefter af Frands de Thestrup. 2 andre kendes fra Stadfeldts Randers Bys Diplomatarium, det ene i Udtog, der er efter de af Bedemand Knud Kiergaard ejede Optegnelser, det andet i Afskr., der mulig er efter samme Kilde.

En Vidisse af et ældre Adkomstbrev for Klostret haves i et Udtog af Søren Abildgaard; men Vidissen er udstedt paa et Tidspunkt, da Brevet maaske allerede var overgaaet til Byens eget Arkiv.

Adkomstbreve: 522 5602 9844.

Vidisse af Adkomstbrev: 11693 (jfr. 10338).

Helligaandsklostret.

Se 1. Række IV. 98. Nogle Afladsbreve, dels af Kardinaler, dels af Biskopper, og en Biskops Stadfæstelser af andres Afladsbreve kendes i et Haandskr. paa KB. fra c. 1500, hvori de er

indførte paa Dansk, dels i Udtog, dels i Afskrifter ell. Oversættelser; et Brudstykke af et Pantebrev til en Privatmand er fastklæbet paa Bindet af det samme Haandskr.

Af nogle Adkomstbreve kendes et, der senere var kommet til Byens Arkiv, nu kun fra en Afskr. af Langebek og derefter af Frands de Thestrup; 3 Origg., der fra Aarhus Bispearkiv var kommet til Provinsarkivet for Nørrejylland, er derfra afgivne til Hovedarkivet i København; 2 Breve kendes i ufuldstændig Afskr. eller i Udtog fra en yngre Dom i Gl. Estrup Godsarkiv, og et haves i et Udtog af Klevenfeldt.

Afladsbreve med Stadfæstelser: 12717 12836-38 13039.

Adkomstbreve: 954 8255 9173 10342 11112,69 11560.

Forskelligt: 3360 (?).

Jfr. ovfr. under Randers Købsvendelav.

Ribe.

Se 1. Række IV. 98. Af Byens Arkiv, der i ældre Tid fandtes i Domkirkens store Taarn, indtil dette delvis styrtede ned i 1594¹, er et stort Antal Breve bevaret i Origg.; de findes i Byen selv og er ikke afgivne til noget af Statens Arkiver.

Gl. kgl. Saml. Fol. 1128 indeholder en i 1542 affattet Fortegnelse over »Riiber byes priuilegia och friiheder«; den er ingen egentlig Arkivregistratur, idet den ordner Brevene efter deres Indhold i de enkelte Artikler, saaledes at det samme Brev kan komme igen flere Gange. Haandskriftet har været ejet af V. J. Coyet² og nævner enkelte nu tabte Breve: 1240-41 5147 7322 12732 12984.

Beslægtede med denne Fortegnelse er 4 andre, der dog er en Del yngre, idet det yngste Brev, som de anfører, er af Aar 1575. De findes i Ny kgl. Saml. 4to 646 c, sstds. 4to 1293 a (henimod Haandskriftets Slutning), sstds. 4to 1353 b (1. Foliering Bl. 60 a ff.)³ og Thott 4to 2012; men der er ikke 2 af disse 4 Haandskrifter, der i Gengivelsen af Ribe-Fortegnelsen stemmer helt overens indbyrdes.

Det nævnte Haandskrift Ny kgl. Saml. 4to 1353 b har i sit Bind indtrykt: »D. H. G. 1603«. Bogstaverne betyder Ditlev Hanssøn Guldsmid, Navnet paa en Mand, der var Byfoged og Raadmand i Ribe og døde 1633⁴. De samme Initialer, men

¹) Kinch, Ribe II. 529. ²) Se Ny kgl. Saml. 4to 2231 b S. 2 Nr. 9. ³) Dette Haandskr. nævner ogsaa det nedfr. under Ribe Gæsteboder anførte Brev 10523. ⁴) Gigas, Katalog ov. det kgl. Bibliotheks Haandskr. II. 155. Kinch, Ribe II. 626, 635.

med Aarstallet 1618, findes skrevne paa et Haandskr. i Ribe Raadstuearkiv, der er fortsat i alt Fald til 1633, men for Tiden 1451-1513 kun indeholder Afskrift af 3 Breve, og disse have alle i Origg.

Ifølge 1. Række IV. 98 »har der existeret et Haandskrift, der var ,tilsammenskreven og »registerit« efter menige Borge-mestre og Raad udi Ribe med de 24 Mænd, deres samtlige Be-gæring og Tilskynding ved Thomesz Jørgenszøn Borger og Raad-mand her sammesteds og dermed begyndt Fredagen den 2. Ja-nuarii Aar 1601 og udi samme Aar fuldendt Fredagen den 24. Aprilis'«. Selve dette Haandskr., der ikke har været kendt eller benyttet af 1. Rækkes Udgivere, findes endnu i Ribe Raadstue-arkiv. Det indeholder (foruden et Udtog paa sin S. 175 af en Vidisse af Brevet 2563, der ikke angaar Ribe) mere eller mindre ufuldstændige Gengivelser af en lang Række Breve af Ribe Bys Arkiv; men med Undtagelse af 992 1240-41 2563 6004 6929 8301 10650 og 11438 (hvori 5804) kendes de alle i deres fuld-stændige Skikkelse efter Origg. eller Vidisser i Ribe Bys Arkiv. Haandskriftets Samler Thomas Jørgenssøn, der havde været Tolder i Ribe og fra 1588 Raadmand sstds., døde 1606¹; Haand-skriftet er til Dels fortsat efter hans Død, men i alt Fald for Tiden 1451-1513 er det formentlig kun en mindre Del af det, der overhovedet er skrevet med hans egen Haand.

En Kladde til Raadstuearkivets Haandskr. findes i Ny kgl. Saml. Fol. 419 c, som ifølge sit Titelblad er »fuldendt thend 20. martii aar etc. 1601«; det ses ikke, at det nævner Thomas Jørgenssøns Navn, men da det indeholder Rettelser, som er blevet benyttede, og Anvisninger, som er blevet fulgte i Raad-stuearkivets Thomas-Jørgenssøn-Haandskrift, er Haanden i Ny kgl. Saml. Fol. 419 c utvivlsomt Thomas Jørgenssøns egen. Men uheldigvis er Haandskriftet i Ny kgl. Saml. ukomplet, saa at det i sin nuværende Skikkelse kun anfører 2 Breve fra Tiden 1451-1513 (992 og 4700), og af disse have det sidste i Orig.

En Afskr. af Raadstuearkivets Thomas-Jørgenssøn-Haand-skrift, tagen i 1667 paa Bekostning af og til Brug for Præsi-denten i Ribe Matthias Worm († 1707), findes i Ny kgl. Saml. Fol. 420. Afskriften forbigaar dog en Del af sin Kildes yngre Breve (der til Dels er yngre end 1667), men har til Gengæld et Brev af 1639, der mangler i Kilden.

¹) Se om ham Kinch, Ribe II. 236, 250, 626.

Den i 1648 indsendte Kopi af Ribe Bys Privilegier indeholder for Tiden 1451-1513 kun Afskr. af 2 Breve, og disse er begge bevarede i Origg. Et med Kopien af 1648 nær beslægtet Haandskr. findes i Oslo UB., Haandskr. 4to 115; det indeholder de samme Ribe-Breve som Kopien af 1648 og har for Tidsrummet 1451-1513 kun de samme 2, som findes i Kopien af 1648, men Oslo-Haandskriftet, der er skrevet med Haand fra 18. Aarh., indeholder tillige Afskrifter af 2 Breve fra 2. Halvdel af 17. Aarh.

En med Hans de Hofmans Haand skreven udateret Fortegnelse over Ribe Bys Privilegier, der som det yngste anfører et Brev af 1731, findes i Langebeks Ekscerpter 54; men Fortegnelsen indeholder ud over Breve, der endnu haves i Origg., kun 10650.

Om en i 1735 sket Indsendelse til Centraladministrationen af en »Disignation« over Ribe Bys Privilegier er talt ovfr. S. 130. Afskrifter efter denne Privilegie-Fortegnelse af 1735 findes i Ny kgl. Saml. 4to 742 b (af Frands de Thestrup), i Thott Fol. 1175 og i Ny kgl. Saml. 4to 646, 3. Bd. (paa dette sidste Sted i en friere og noget forkortet Skikkelse).

Kongelige Privilegier: 486 4700 (og i 4832 og 8943) 5233 6073 6997 7055 (og i 7707 og 8943) 7605 10116.

Vidisser af ældre Privilegier: 1870 4695 5147 7016 10649 12621 12732.

Andre Kongebreve: 992 3701 4707 5234 6567 6896 B 6929,96.7322 10650 10891 11528.

Adkomstbreve for Byen: 1240-41 2251 3313 7711 8156 8301 10749,54 11671.

Vidisse af ældre Adkomstbrev: 6732.

Forskelligt: 6004 6523 11706 12984.

Adkomstbreve for Kapitlet (senere i Byens Arkiv i yngre Vidisse ell. i Origg.): 4903 (hvori 4886) 6566 8628.

Adkomstbreve for private: 178 1195 1446 (alle 3 formentlig senere til Ribe Dominikanerklosters Arkiv) 8269 8374 10123 11076-77 11147.

Skibmandslavet.

En Skraa for Lavet er indført i et Eksemplar af en trykt Bog med en Haand tilhørende 1. Halvdel af 17. Aarh.: 4164.

Skrædderlavet.

En kongelig Stadfæstelse af Privilegier, som i Aaret 1349 var givet Ribe Skræddere af Byens Øvrighed, findes i Orig. i Byens Arkiv: 3530; og en ny kongelig Stadfæstelse af den ældre Stadfæstelse findes i Orig. sstds.: 9958.

Smedelavet.

Et kongeligt Privilegium angaaende fremmedes Salg af Jernværk findes i Orig. i Byens Arkiv: 10447.

Mikkels Kirke eller Kapel¹.

Se ovfr. S. 65.

Hellig Kors Kapel ved Ribe.

Et Afladsbrev udstedt af Kardinaler findes i Orig. i den Ledreborgske Haandskriftsaml.: 9196.

Præstegilde eller store Præstegilde.

Se 1. Række IV. 98. Af 2 Adkomstbreve er et tabt, men aftrykt af Terpager, og et andet er med Kapitlets Arkiv kommet til GA. i 18. Aarh.: 1455 11319.

Nicolai Gilde eller Peblingegilde.

Et nu tabt Adkomstbrev (der formentlig senere er kommet til Kapitelsarkivet) er aftrykt af Terpager: 581; et Afladsbrev for et Alter i Domkirken og for Gildet har været ejet af Klevenfeldt og er anført ovfr. S. 64 under Ribe Kapitels Arkiv: 2101.

Dominikanerklostret

blev i 1543 af Kongen skænket til et almindeligt Hospital med Undtagelse af dets Kirke, der kort før var blevet givet Byen som Sognekirke².

Et af Kardinaler udstedt Afladsbrev har været ejet af Klevenfeldt, til hvem det sagtens er kommet fra Ribe Kapitels Arkiv, og findes nu i RA.: 9195.

Af Klosters Adkomstbreve er en Del bevarede; af dem, der lyder paa Landgods, fandtes nogle i GA. i alt Fald allerede i Bartholins Tid: 1301 4495 4822 4981,86 5026,40 6067³, medens 2 andre, der ligeledes lyder paa Landgods, senere er kommet til Ribe Kapitels Arkiv og derfor i 18. Aarh. med dette til GA.: 9433 11015. Nogle Adkomstbreve paa Gods i Ribe By findes derimod nu i Byens Arkiv: 331 3338 3521 4670; og ogsaa de ligeledes i Byens Arkiv opbevarede Breve 178 1195 1446 har formentlig tidligere været i Klosterarkivet (jfr. 3338).

Franciskanerklostret.

Et Adkomstbrev paa Gods i Ribe By kom senere til Kapitelsarkivet og derefter i 18. Aarh. med dette til GA.: 11459.

¹) Se 1. Række IV. 99. ²) Trap⁴ VIII. 398. ³) De er opførte i Bartholins Reg. 8 under Nørrejylland 199.

Puggaard.

Se ovfr. under Ribe Kapitel S. 65 og nedfr. under Ribe almindelige Hospital.

Helligaandshuset.

Se 1. Række IV. 99. Om Helligaandshusets Forhold til Kapitlet før Reformationen se Kinch, Ribe I. 549. Helligaandshusets Gods blev (i Henhold til Fundatsen for Ribe almindelige Hospital af 1543) noget senere lagt til dette Hospital¹, og som en Følge heraf vil man i en Kopibog for Ribe Hospital 1298-1697, der nu findes i Ribe Hospitals Forstanders Arkiv i NLA.², finde indført et Kongebrev til Helligaandshusets Fordel, som ikke kendes i nogen ældre Tekst end den i Kopibogen indeholdte, men derimod i et Par derfra afledede: 4510³.

Et Par Adkomstbreve for Helligaandshuset (af hvilke det ene er et Kongebrev) er nu tabte, men kendes fra Aftryk hos Terpager: 4883 6227.

Almindeligt Hospital.

Da Ribe Hospital oprettedes 1543, bestemtes det, at der til det skulde henlægges forskellige ældre Institutioners Gods; og en Del Aar senere, i 1554, lagdes ogsaa Puggaards Gods til Hospitalet⁴. Den ovfr. under Ribe Helligaandshus omtalte Kopibog for Hospitalet indeholder derfor ikke blot det dér nævnte Kongebrev vedrørende Helligaandshuset (4510), men tillige Afskrift og Udtog af et Par Breve vedrørende Puggaard (4964 11170-71 12458). Og endvidere findes der i Kopibogen Udtog af et Par Adkomstbreve for et Alter i Domkirken (7538 7807), saa at man maa gaa ud fra, at ogsaa dette Gods er kommet til Hospitalet⁵.

Et Adkomstbrev paa Gods, der ogsaa maa antages at være kommet til Hospitalet, findes i en yngre Afskr. anden Steds i Hospitalets Arkiv (i NLA.), men uden at det vides, til hvilken ældre Institution dette Gods har hørt: 11670.

¹) Trap⁴ VIII. 399. ²) Om denne i 1595-96 anlagte Kopibog, der tidligere fandtes i Ribe Katedralskoles Bibliotek (Kinch, Ribe I. 381), se Kinch, Ribe II. 208, hvor der bl. a. tales om Biskop Peder Hegelunds og Raadmand Thomas Jørgenssens Forhold til den. Jfr. ogsaa her nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Peder Hegelund. ³) Om Kopibogens øvrige Indhold for Tiden før 1513 se straks herefter under Ribe almindelige Hospital. ⁴) Trap⁴ VIII. 376. ⁵) Jfr. Kinch, Ribe I. 571. — Om Tekster afledede fra Kopibogens se under 4510, især Aac.

Gæsteboder.

Et kongeligt Privilegium for Ribe Gæsteboder haves i Udtog fra c. 1600 i et Haandskr. paa KB.: 10523.

Et Skøde til Institutionen (der dog her ikke betegnes med Navnet Gæsteboder; jfr. Kinch, Ribe I. 440) findes i Orig. i AM.: 7971.

Skagen.

Se 1. Række IV. 99. En udførlig Stadsret haves i et Par Afskrifter, af hvilke en er fra Begyndelsen af 16. Aarh., og en anden er indsendt i 1648: 10883.

Et Par kongelige Privilegier kendes kun i yngre Udtog (og for det enes Vedkommende et Brudstykke), et af dem fra Haandskrifter af Resens Atlas: 106 674 12622.

Skive.

Se 1. Række IV. 99. Et Privilegium haves i Kopi 1648 og andre Afskrifter: 9789 (med Tilføj.).

Kirken.

Et Adkomstbrev kendes i Afskrifter fra 18. Aarh.: 2614.

Sæby.

Se 1. Række IV. 99. 2 udaterede Vidisser, bl. a. af Privilegium for Viborg af 1505 Nov. 28 (paa hvilken Tid Sæby næppe var anerkendt som Købstad¹⁾), er i 16. Aarh. meddelte Sæby By af Øvrigheden i Viborg: 10490 Ac-Ad.

Kirken.

Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA., hvor det har været i alt Fald i Plesners Tid: 1926.

Thisted.

Om Byens Arkiv 1773 og 1759 se 1. Række IV. 99²⁾. Et Privilegium for Viborg af 1505 Nov. 28 (paa hvilken Tid Thisted næppe var anerkendt som Købstad³⁾) haves i forskellige fra Thisted stammende, ret officielle Afskrifter, saaledes i en Kopi af 1648: 10490 Ae-Ag.

¹⁾ Jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 334. ²⁾ Efter Kall Fol. 60 under Thisted. ³⁾ Jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 334.

Et udateret Privilegium af Kong Hans paa Fædrift for Thisted Bymænd er omtalt ovfr. S. 51 under Børglum Bispes Arkiv og maa vist nærmest henføres til dette: 12612.

Varde.

Se 1. Række IV. 99. 2 Privilegier haves i Kopi 1648: 5202 7056.

Nicolai Kirke.

Nogle Adkomstbreve haves i Udtog i RFb.: 3366 9985 10232 10511-12.

Vejle.

Se 1. Række IV. 99 f. Byens Arkiv led betydelige Tab ved de kejserlige Troppers Besættelse af Vejle i 1627¹, og i Anledning heraf forærede Byens Borgemester Clement Severinssøn (Sørenssøn) Vedle² i 1631 til Byen en Bog, som han havde anlagt 20 Aar tidligere, og hvori han havde ladet indføre Byens Privilegier og mange andre af dens Breve. Bogen blev fortsat efter 1631 lige til 1781 og findes nu i NLA. i Vejle Raadstuearkiv. Den var i Byarkivet i 1794, da Gaarmann skrev sine Efterretninger om Weile Kiøbstæd³, og indeholdt paa Gaarmanns Tid et nu forsvundet første Blad, hvori Bogens Ophavsmand Clement Severinssøn gav Oplysning om dens Tilblivelse og om, hvorledes han forærede den til Byen i 1631⁴.

Den Skade, som Byens Arkiv havde lidt under Kejserkrigen, bevirkede, at en Del af dens ældre Privilegier blev stadfæstede af Kongen 1635 Marts 27⁵; men af de saaledes stadfæstede Breve var dog kun 2 fra Tiden 1451-1513 (5480 og 10116), og disse

¹) Gaarmann, Efterretninger om Weile Kiøbstæd S. 13, 58 f. Worsaae i Hist. Tidsskr. II. 201 f. Vejle Bys Hist. 1327-16. August-1927, redigeret af C. V. Petersen, S. 99. ²) Om denne Mand, der døde 1643 ell. 1644 og ikke maa forveksles med en ældre Borgemester Clement Sørenssøn, se især: Vejle Bys Hist. 1327-16. August-1927 S. 144 f., 147-52, men ogsaa Gaarmann, anf. St. S. 11, 81, 83, Hist. Tidsskr. II. 176, 190, 200-3 og Wegener, Anders Sørensen Vedel (2. Udg.) S. 6 f. ³) Det nævnte Skrift S. 58. ⁴) Dette Blad er trykt hos Gaarmann, anf. St. S. 58 f.; sstds. S. 59-83 er trykt en Indholdsfortegnelse til Haandskriftet samt forskellige Dele af det. I Hist. Tidsskr. II. 202 og Vejle Bys Hist. 1327-16. August-1927 S. 99 anføres Aaret 1621 urigtig som Afskriftbindets Tilblivelsesaar. Dets nuværende Overskrift (paa Bl. 1 a) lyder: »Wedle byes priuilegie«. — Haandskriftet er det samme, som er omtalt i 1. Række IV. 100 L. 3-4; det citeres i nærværende Udgave som »NLA. Vejle Raadstuearkiv, Haandskr. af Byens Privilegier«. ⁵) Jfr. 1. Række IV. 99 f.

eksisterer begge endnu i Origg. I det hele er der en Del af Byens Breve fra 1451-1513 bevarede i Origg.; de findes i RA. i København, hvortil de fleste af dem indsendtes direkte fra Byen selv efter de i Aarene 1880-83 af Statens Arkivvæsen anstillede Undersøgelser.

Kongelige Privilegier: 2070 5480 8585 8654 10493.

Andre Kongebreve: 3702 7683 10117.

Adkomstbreve for Byen: 3988 5171 6434 7121,25 9049 9804.

Forskelligt: 2011 12455 (ell. Kirkens Arkiv).

Kirken.

En Del Breve er bevarede i Origg.; nogle afgaves (sammen med Byarkivets ældre Breve) direkte fra Byen til Hovedarkivet i København efter de i Aarene 1880-83 anstillede Arkivundersøgelser; andre Origg. er derimod afleverede fra Vejle Kirkeinspektions Arkiv til NLA. For ét Brev kan der ikke fremskaffes nogen bedre Tekst end det ovfr. under Vejle By nævnte Haandskr. fra 17. Aarh., som Borgemesteren Clement Severinsson Vedle havde anlagt. Og 2 Breve kendes kun fra Aftryk.

En Række Breve vedrørende Kirkens Hellig Kors Alter har derimod i lang Tid været i Hovedarkivet i København. De er registrerede af T. A. Becker († 1869); men et af dem (8781) har en Paategning af Gram, og maaske har de da alle været i (eller er kommet til) GA. paa hans Tid. Deres Proveniens er uvis; men da de for største Delen vedrører en Strid mellem Alteret (paa hvis Vegne Niels Eriksson Rosenkrantz en Tid optræder) og Adelsmanden Anders Friis, er den Mulighed ikke udelukket, at Brevene hører hjemme i en Privatmands Arkiv snarere end i Kirkens.

Breve vedrørende Kirken i Almindelighed:

Adkomstbreve: 2051 2196 2505 4279 7382 8439 8536 8983 9185 9627 11101; for den tidligere Annekskirke Hornstrup: 6155 8337 9718 12830(?). Se ogsaa Vejle Bys Arkiv 12455 og Hornstrup Kirkes Arkiv.

Forskelligt: 8393.

Breve vedrørende Kirkens Hellig Kors Alter:

Adkomstbreve og Retstrætte: 4237 7954 8781 8855 9013 9111 9224 9404 9540 9605,37,49 9797 9918,22 12973.

Vidne om Indsættelse af Niels Eriksson Rosenkrantz som Alterets Værge: 12852.

Dominikanerklostret.

Et Adkomstbrev, der senere kom til Vejle Bys Arkiv, er bevaret i en Afskr. omtr. fra Midten af 16. Aarh., som indsendtes fra Byen direkte til RA. i København efter de i 1880-83 af Statens Arkivvæsen anstillede Undersøgelser: 3378.

Viborg.

Se 1. Række IV. 100. Byens Arkiv har i tidligere Tider lidt væsentlige Tab, saaledes ved Viborgs Brand i 1726¹; men hvor meget fra Tiden 1451-1513 der er gaaet til Grunde, vil vel vanskeligt kunne konstateres. Ikke lidet er dog bevaret. Et Brev, der formentlig har hørt til Byens Arkiv, var kommet i Klevenfeldts Eje og findes som en Følge deraf nu i RA.: 8201. Men et betydeligt større Antal Breve blev i 1853 af Byen foræret til GA.² og opbevares endnu i RA. i København.

Breve af Byens Arkiv er afskrevne i forskellige Afskriftsamlinger, saaledes i 2 Samlinger i RA. Topogr. Saml. Papir, Viborg (den ene: Nr. 248), samt i Gl. kgl. Saml. 4to 3169 (skrevet af Niels Foss) og i Thott Fol. 1176. Indholdet af de her nævnte Afskriftsamlinger er ikke helt det samme i 2 af dem; men der er ingen af dem, der afskriver mere end højst 2 Breve fra 1451-1513, der nu ikke haves i Orig. (nemlig 1289 og 10118).

En Reversal over Byens Breve, af hvilke de yngste, der nævnes, er af Aar 1772, findes i en Afskr. fra 19. Aarh. i Ny kgl. Saml. Fol. 495 d; men for Tiden 1451-1513 anføres her foruden endnu bevarede Origg. kun 10118. I 2 andre Haandskrifter findes for Tiden 1451-1513 dels Afskrift af et enkelt, endnu i Orig. bevaret Kongebrev vedrørende Viborg (6366) og dels Fortegnelse over et mindre Antal Breve af Byens Arkiv, som imidlertid ogsaa kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra. Disse 2 Haandskrifter, som indbyrdes er nær beslægtede, er Ny kgl. Saml. 4to 761 (der har været i Langebeks Eje, men hvor det paagældende Afsnit er skrevet af Frands de Thestrup) og Kall 4to 380 (der er skrevet af Jon Mortensen).

Kongelige Privilegier: 1289 (med Tilføj.) 2631 6368 7062 7594 7882 8341 9845 10118 10268 10490 A-Aa.

Andre Kongebreve: 6366 8241 8622,55 10267.

Brev af Christiern (II): 8769.

¹) Jfr. Dipl. Viberg. S. XI f. ²) Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. LXII.

Adkomstbreve: 6102 6339,61 6959,69 8605,14,17,68 8741,61 8803 9781.

Forskelligt: 1423(?) 6530 6904 7822 8201(?).

Laurentii Kirke (Kapel) uden for Viborg.

Et Afladsbrev kendes i Afskrifter fra 18. Aarh., bl. a. af D. G. Zwergius: 7136.

Annæ Præstegilde.

2 Adkomstbreve anføres i Udtog i en Hddb.: 12843-44.

Hospitalet.

Jfr. Dipl. Viberg. S. XV. Et Adkomstbrev kendes fra et Udtog i en Hddb.: 1985. Et kongeligt Beskærmelsesbrev for en Kannik og St. Michaels Hospitals Gods, som han har i Værge, er opført ovfr. S. 55 under Viborg Kapitels Arkiv: 8603.

Æbeltoft.

Et Privilegium, som i 1773 i Modsætning til Byens 4 ældre Privilegier fandtes i Orig. i Byarkivet¹, blev i 1848 tillige med de nævnte ældre Privilegier afgivet fra Byen til HGA. og findes derfor nu i Orig. i RA. i København: 10598.

En Gildeskraa, given af Byen, nævnes i et kortfattet Udtog i Resens Atlas: 10524.

Sønderjylland.

Aabenraa.

Se 1. Række IV. 100. Om Byens Arkiv findes nogle Notitser i Søren Abildgaards Dagbøger². I 1869 udleverede Byen en Del af sine gamle Arkivalier til Opbevaring i det preussiske Statsarkiv i Slesvig (nu i Kiel). Heriblandt var 3 af de nedfr. anførte 4 Breve, men derimod ikke 4668, som i Aaret 1702 var indsendt til Hertugen af Gottorp's Regering og formodentlig er kommet til GA. med Gottorperarkivet; i alt Fald findes Brevet endnu i RA. i København. De 3 andre af de 4 nedennævnte Breve er derimod i 1935 afgivne fra Kiels SA. til Landsarkivet i Aabenraa.

En i RA. i Tyske Kancellis Arkiv³ opbevaret Afskr. af Byens Privilegier, indsendt i Henhold til Patent af 1723 Maj 15, indeholder for Tiden 1451-1513 kun Afskr. af de samme 4 Breve.

Kongelige Privilegier o. l.: 3349,52 4668 6784.

¹) Kall Fol. 60; jfr. 1. R. IV. 100. ²) Trykte i Sønderjydske Aarbøger 1906 S. 140, 149 f. ³) T. K. I. A. 1670-1770, Afdeling VIII.

Skomagerlavet.

En Skraa, som var given af Borgemestre og Raadmænd, og som i 1921 ejedes i Orig. af nu afdøde Købmand Thomas Ries i Aabenraa, ejedes i 1930 af Byrådsmedlem, Købmand Jürgen Nicolai v. Bergen sstds.: 8145.

Burg.

Se 1. Række IV. 100. Byens Arkiv er i 1873 blevet deponeret i Statsarkivet i Slesvig¹ (nu i Kiel); et enkelt Brev var i 1863 af Frederik VII brevi manu blevet afgivet til Gehejmearkivar Wegener: 7358.

Kongelige Privilegier: 5851 6774.

Missive fra Hertug Frederik: 8008.

Missiver og andre Breve fra Nyborg, Visby og tyske Byer: 1900 4993 5405 5680 9324 10641 11335.

Orfejder: 7358 10873.

Testamenter: 44 655 2171 2911,93 3080 3976 5503 5665 5729 5888 6142 6887 8734 9339 9458 9803,60 9915 10158 10965 11236.

Forskelligt: 7092(?) 12814.

Johannes bapt. Broderskab.

En Skraa omtales i trykt Litteratur: 7814 (med Tilføj.).

Kirken.

Et Adkomstbrev for et Alter findes i Kiels SA.: 2573.

Jomfru Mariæ Kapel ved Burg.

En bispelig Stadfæstelse af en Vikarie kendes fra Afskrifter i RA.: 11026.

Eckernförde.

Et Brev af Dronning Dorothea gældende flere Byer, hvori blandt Eckernförde, findes i Afskr. i Kiels SA.: 4916 (med Tilføj.).

Kirken.

2 Adkomstbreve, af hvilke det ene angaar en efter en Brand i Byen nystiftet Vikarie, findes i Orig. i Byarkivet i Eckernförde: 9705 10590. En af Slesvig Bisp udfærdiget Stadfæstelse af en Vikarie ejedes i 1917 i Orig. af Lærer Willers Jessen i Eckernförde: 11419.

¹) US. der Schlesw.-Holst.-Lauenburg. Gesellsch. III. II, Fortale. Aaret for Deponeringen, der her ikke er klart angivet, nævnes af Pauls, Hundert Jahre. Gesellsch. f. Schlesw.-Holst. Gesch. 1833-13. März-1933 S. 163.

Godskegaarden.

Om denne Stiftelses Historie se Bobé, Ahlefeldt II. 13-15 (med Bilag S. 13) og Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. XL. 340-483. Stiftelsens Arkiv, der tidligere fandtes paa Olpenæs, er nu i Kiels SA.; dets ældre Del hidrørte fra Haderslev Vor Frue Kirkes Vor Frue Kapels Arkiv og fra Sønderborg Kirkes Vor Frue Vikaries og Gildes Arkiv og er anført under disse Institutioner nedfr.

Flensborg.

Se 1. Række IV. 101. Af Byens Arkiv er en Del bevaret fra Tiden 1451-1513, og det meste heraf blev i 1873 afgivet til Statsarkivet i Slesvig¹ (nu i Kiel); enkelte Stykker fra det nævnte Tidsrum forblev dog i Arkivet i Flensborg selv, hvorimod en »Stadbok«, som eksisterede, da Sejdelin i 1865 udgav første Bind af Diplomatarium Flensborgense, i 1922 forgæves er efterspurgt saa vel i Statsarkivet som i Arkivet i Flensborg. Ét Brev (11484) findes i Orig. i et Haandskr. paa KB.

Arkivet omhandles i 2 Arbejder fra en nyere Tid, nemlig E. Graber, Das Archiv der Stadt Flensburg (Flensburg 1910) og F. Graef, Geschichte des Stadtarchivs (Schriften der Gesellschaft für Flensburger Stadtgeschichte I; Flensburg 1928). Som Vidnesbyrd om Arten af Grabers Arbejdes Nøjagtighed kan henvises til, hvad der er anført ovfr. under 3575 og 9598 samt i 6. Bd. S. 297; Eksemplerne kunde forøges baade fra Tiden før 1451 og efter 1513.

Dokumenter af Byens Arkiv er afskrevne i flere Haandskrifter. For 2 saadanne Haandskrifter, der tidligere af Byen var deponerede i Statsarkivet og nævnes i 1. Række IV. 101, er der gjort udførlig Rede i Graefs ovennævnte Arbejde. Det Haandskrift, der ifølge 1. Række IV. 101 er betegnet Nr. 3, omtales af Graef S. 5-12 og 60-62; det, som er betegnet Nr. 2, omtales af ham S. 12-13 og 63-64². Men der er kun ét af de i disse 2 Haandskrifter afskrevne Dokumenter fra Tiden 1451-1513, der

¹) Graber, Das Archiv der Stadt Flensburg S. 5. ²) Dette sidste Haandskrift er øjensynlig identisk med det, som af Sejdelin i Dipl. Flensburg. (saaledes 1. Bd. S. 50, jfr. 129 og 656) betegnes som »en Pergamentsbog fra 15de Aarhundrede mærket XXXI«. Begge de deponerede Haandskrifter er ifølge Opgivelse af Statsarkivet tilbageleverede fra dette til Flensburg Byarkiv i 1904; men da denne Tilbagelevering ikke var Udgifteren bekendt, da han i 1922 søgte Flensburg Byarkiv, fik han dér ikke Lejlighed til at gøre sig bekendt med Haandskrifterne.

nu ikke haves i Orig., nemlig 5682 (jfr. Tilføjelser og Rettelser). Og andre Afskriftsamlinger vedrørende Flensborg (saaledes Kiels UB., S. H. 300, Ny kgl. Saml. 4to 1510 og Kiels UB., S. H. 519 M, af hvilke den sidste kun meddeler faa Breve) indeholder fra Tiden 1451-1513 intet, der ikke er kendt i Orig.

Om nogle Breve, der tidligere har været i Raadets Væрге, jfr. nedfr. under Flensborg Helligaandshus.

Kongelige Privilegier: 1267 4614 5129 6960 7000.

Andre Kongebreve: 4651 5682 (med Tilføj.) 6591 6782 7178 9009,56 10296.

Skraaer for Haandværkerlav: 211 8349.

Forskelligt: 6596 9598 11484.

Adkomstbreve for private (i Afskrift): 1322 6345 10540.

Frue Gilde.

Gildet var knyttet til Vor Frue Alter i Flensborg Nicolai Kirke; men dets Skraa er indført i et Pergamentslæg, der findes i Flensborg Mariæ Kirkes Arkiv i Flensborg: 7197.

Bagerlavet.

En Skraa for Lavet har været indført i Flensborg »Stadbok«, der i 1865 fandtes i Byens Raadstuearkiv, men i 1922 forgæves er efterspurgt saa vel i Statsarkivet i Slesvig (nu i Kiel) som i Byarkivet i Flensborg: 211 (jfr. ovfr. under Flensborg Bys Arkiv).

Bødkerlavet.

Artikler givne Lavet af Byens Raad findes i et Pergamenthaandskrift (sammen med en Stadfæstelse af Frederik II af Aar 1587) i Additam. 8vo 115: 6307.

Malernes, Guldsmedenenes, Glarmestrenes og Snedkernes Lav.

En Skraa for Lavet har foreligget i 2 Eksemplarer, af hvilke det ene var indført i en »Stadbok« i Flensborg Bys Arkiv, medens det andet findes i et Haandskr. i Kiels SA.: 8349 (jfr. ovfr. under Flensborg Bys Arkiv).

Nogle Breve om Lavets Forhold til forskellige gudelige Formaal (2 Broderskabsbreve, en Stadfæstelse af en Stiftelse af en Vikarie samt et bispeligt Afladsbrev for et nystiftet Alter) findes alle i Origg. i Flensborg Mariæ Kirkes Arkiv: 6800 7952 8695 10479(?).

Frue Kirkes (Mariæ Kirkes)

Arkiv fandtes i 1922 i et Rum i den i Kirkens Nærhed liggende Bygning »der Schranken« eller »Skranken«. Men medens der i

denne Bygning var Breve, som i Virkeligheden tilhører andre Arkiver¹, er der omvendt Breve af Kirkens Arkiv, der nu opbevares andre Steder (i Kiels SA.² og i Flensborg Bys Arkiv i Flensborg³).

Adkomstbreve: 3575 3613 5773(?) 7760 7942 9010 10166 10497 11297.

Se ogsaa Flensborg Maleres m. fl.s Lavs Arkiv.

Nicolai Kirke

har et i selve Kirken opbevaret Arkiv, der dog for Tiden 1451-1513 nu kun indeholder Afskrifter, hvis Originaler for nogles Vedkommende maaske aldrig og for Restens Vedkommende i alt Fald næppe straks ved deres Udstedelse er kommet til Kirkens Arkiv. En enkelt Orig. findes i Kiels SA. (7968; jfr. om dette Brev nedfr. under Flensborg Helligaandshus); 2 Breve haves i Afskrifter i Byarkivet i Flensborg (6708 12829(?)); og nogle Breve kendes nu kun i Aftryk (5286 11346 11649).

Adkomstbreve (med Bestemmelse om Præsentationsret og med bispelig Stadfæstelse): 5286 6708 7968 11346 11649 12829(?).

Afskrifter opbevarede i selve Kirken: 90 (med Tilføj.) 2552 5088 7940.

Gertruds Kapel⁴.

En bispelig Stadfæstelse af Oprettelsen af en Vikarie i Kapellet findes i Orig. i Kiels SA.: 505 (hvori 462) (jfr. nedfr. under Flensborg Helligaandshus).

Helligaandshuset.

Se 1. Række IV. 101. 2 Adkomstbreve haves i Origg., det ene i Kiels SA., det andet i Flensborg Mariæ Kirkes Arkiv: 2320 4514.

Det Arkiv, der er registreret af A. Wolff i Zeitschr. f. Schlesw.-Holst.-Lauenburg. Gesch. XVI. 195 (199)-203 som »Urkunden des Klosterarchivs zu Flensburg«, indeholder kun 5 Breve fra Tiden 1451-1513 og blandt disse Breve kun ét (det ovennævnte 2320), der oprindeligt har angaaet Helligaandshuset. Af de andre vedrører ét (505 med 462) Gudstjeneste i Gertruds Kapel i Flensborg (se umiddelbart her ovfr.); 2 (3575 og 3613) vedrører Gudstjeneste i Vor Frue Kirke i Flensborg, og det 5. (7968) Flensborg

¹) Se saaledes 4514 og vel ogsaa 7197. ²) Se 3575 og 3613 (jfr. om disse 2 Breve nedfr. under Flensborg Helligaandshus) og vel ogsaa 5773. ³) Se 7760.

⁴) Der skal herved formentlig forstås en selvstændig Kirke og ikke et Kapel i Frue Kirke; se Aus Flensburgs Vorzeit. Beiträge zur Gesch. der Stadt. Heft 1 (1887) S. 112 f. (i Modsætning til Zeitschr. f. Schlesw.-Holst.-Lauenburg. Gesch. XVI. 200).

Nicolai Kirke. Dog kan det nævnes, at disse Breve allerede anføres paa en Fortegnelse af Aar 1546 over Breve, som Raadet i Flensborg efter kongelig Befaling overgav til Forstanderne for Helligaandshuset¹; og naar Raadet har haft Brevene i Værge, skyldes det formodentlig, at det helt eller delvis har haft Patronatsretten til de Vikarier, af hvilke de paagældende Gudstjenester skulde afholdes.

Haderslev.

Se 1. Række IV. 101. Byens Arkiv gik til Grunde sammen med Raadhuset under en ødelæggende Brand, der udbrød i Byen 1627 Sept. 18 under Krigen og skyldtes de tilbagegaaende danske Tropper². Haderslevs Privilegier fra Tiden 1451-1513 kendes derfor nu kun i Afskrifter (delvis i Registrum Chr. I og fra det 16. Aarh.) samt i en Stadfæstelse af Christian IV af 1639 Maj 15, der endda ogsaa til Tider har været forsvunden, og til hvilken de efter 1639 tagne Afskrifter afgjort eller formentlig gaar tilbage. Om saadanne Afskriftsamlinger (i Haderslev Bys Arkiv, i Haderslev Statsskoles Bibliotek (her 2 forskellige), i Kiels SA., i Kiels UB. og i Additam. 4to 449) se under 1148 8182 a og 8800. Et Adkomstbrev for Byen haves i Orig. i RA.

Privilegier af Hertug Adolph, Christiern I og Hertug Frederik: 516 1148 (med Tilføj.) 8182 a 8800.

Adkomstbrev: 12170.

Vor Frue Kirkes Vor Frue Kapel.

Arkivet arvedes senere af Godskegaarden i Eckernförde (jfr. ovfr. under denne) og var en Tid paa Olpenæs, men findes nu i Kiels SA.

Bispelig Stadfæstelse af Stiftelse af Gudstjeneste: 613.

Bispelig Stadfæstelse af tidligere Gaver: 12111.

Andre Adkomstbreve: 8083 8225 8795 9112 9782 10047,50 10884 11650.

Husum.

Se 1. Række IV. 101. Til Statsarkivet i Slesvig (nu i Kiel) er fra Husum afgivet et betydeligt Antal Dokumenter, der dog

¹) Dipl. Flensborg. II. 383-85. ²) Sach, Der Ursprung der Stadt Hadersleben S. 39. Achelis, Haderslev i gamle Dage 1627-1800 S. 3-6. Jfr. Opel, Der niedersächsisch-dänische Krieg III. 331; Thorsen, De med Jydske Lov beslægtede Stadsretter, Forerindring S. 65 og Vorerinnerung S. 74 f.; Sønderjydske Aarbøger 1906 S. 139 (efter Abildgaards Dagbøger Hæfte 11). (Om Arkivets Tilstand c. 1922 se Personalhist. Tidsskr. 8. R. I. 96 f.)

mindre er Byens eget Arkiv end dens Kirkes og de til den knyttede Institutioners (Gilders og Lavs). Et Par saadanne Breve synes endnu at findes i Husum: 1904 10579 s; men desuden er der adskillige, der nu kun kendes i Afskrifter. Af saadanne Samlinger af Afskrifter kan nævnes: Thott Fol. 1232; nogle Afskrifter i RA. Ulrik Petersens Collectanea Vol. XIII; Kiels SA., Haandskr. Nr. 149; og Kiels UB., S. H. 241 B, S. H. 507 og S. H. 508 B.

Nedfr. er selve Husum Bys Arkiv og Arkiverne for Hellig Kors Kapel »vor« Husum, for St. Jørgens Kapel eller »gasthus« samt for Husum Kalente udskilte for sig. Derimod er det anset for haabløst at forsøge en Adskillelse mellem Byens egentlige Vor Frue Kapel (eller senere Kirke) og de forskellige til den knyttede Institutioner (Gilder som Vor Frues Gilde, Gertruds Gilde, Hellig Legems Gilde, Jomfru Mariæ Rosenkrans's Gilde, Nicolai Gilde, eller Lav som Buntmagerlavet). Dels vil det ofte ikke kunne afgøres, om et Brev skal henregnes til Kirkens eget Arkiv eller til et Gildes eller et Lavs, der har stiftet et Vikarie i Kirken; og dels er disse Gilder eller Lav i nogle Breve betegnede efter de Helgener, til hvilke deres Altre var indviede, men i andre efter det Haandværk, som Medlemmerne drev, og det er jævnlig kun efter nærmere Undersøgelse eller maaske ved et Tilfælde, at det viser sig, at 2 helt forskellige Navne betegner én og samme Institution.

Husum By.

Privilegier af Kong Hans og af Hertug Frederik: 6174 7499 11007 11708,54.

Vedtægt mod Luksus: 10022; stadfæstet af Hertug Frederik: 10028. Kvittering: 8256.

Kongelig Stadfæstelse af Skøder af Dronning Dorothea til private: 5925(?).

Vor Frue Kapel (senere Kirke) med Gilder og Lav.

Brev af Hertug Frederik om aarlig Afgift af Indbyggerne til Præsten: 8325.

Indstiftelse af Gudstjeneste: 10764.

Adkomstbreve: 835(?) 1787,96 2280 2301 2586 2953(?) 3111 3506 3704,89 4271(?),88 4301 5117 5310,33 5439,56,60 5543 5696 5723,33 5848,94 6059 6226 6324 (med Tilføj.),35 6681 6746(?),69 6807 6932 7366 7407(?),72 7620,28,57 7891(?) 8077 8157 8235 8358,69,77 8421,44 8562 8999(?) 9273,74(?) 9686(?) 9707 9829 9906(?) 10189,91 10265 10558,79 s 10610,90(?) 10746,47,76(?),89

10887 10907,49,56 11000 11228,30(?) 11545,65 11658(?) 11820,24(?),65(?) 11982(?)
12154,56 12206,20,97,99 12304,11(?),42(?).

Forskelligt: 9913 10850.

Hellig Kors Kapel »vor« Husum.

Indstiftelse af Vikarie: 10622(?).

Adkomstbrev: 8001.

Jfr. 8999.

St. Jørgens Kapel eller »gasthus«.

Et kongeligt Privilegium fandtes i 1902 i Orig. i Husum; Adkomstbrevene er i Orig. i Kiels SA.

Kongeligt Privilegium: 1904.

Adkomstbreve: 10790 11050 11225(?) 11323 11588 11833.

Kalentet.

Gave af Dronning Dorothea af Penge: 5918; med bispelig Stadfæstelse og Afladsbrev: 5920.

Adkomstbreve: 2090 2857 4082 4465 5946 7996 8136 8222 11252 11543.

Højer Flække.

Et Brev af Hertug Frederik om Beboernes Forpligtelse til Arbejde til Tønder Slot findes i Afskr. i Kiels SA.: 6733.

Kirken.

Et Vidne, at Præsten har været fri for Bispegæsteri, findes i Afskr. i Gem. Arch.: 5763.

Kappel Flække.

Kirken.

Se 1. Række IV. 107. Af 2 Adkomstbreve findes det ene i Orig., og det andet (som nu er tabt) i en Vidisse af Aar 1518 i Kiels SA.: 5002 10079; en Vidisse af et Adkomstbrev af Aar 1357 findes i Orig. i Kiels SA.: 11609.

Slesvig.

Se 1. Række IV. 101-3. Af Slesvig Bys endnu i nyere Tider ret righoldige Arkiv er for Tiden 1451-1513 nu kun lidet bevaret i Orig.; 9 Breve findes i Kiels SA. (1276 2775 C 2985 3796 4453 5382 (o: yngre Vidisse af et Brev af Aar 1484) 6208 6589 13017), og et enkelt i Kiels UB. (2936). En Privilegiebog af 1565, der er omtalt i 1. Række IV. 102 og dengang var deponeret i Stats-

arkivet i Slesvig, er senere blevet tilbageleveret til Byens Arkiv; men desværre har Udgiiveren ikke benyttet den.

I Henhold til et kongeligt Paabud af 1723 Maj 15 indsendte Byen til Tyske Kancelli dels sine originale Privilegier og dels Afskrifter af adskillige af dem; men for 1451-1513 sendtes kun Afskrifter af 2 Breve, af hvilke det ene (1276) endnu haves i Orig., og det andet (5382) i en Vidisse af Aar 1571¹.

Ny kgl. Saml. Fol. 886 er et i 1. Række IV. 102 f. omtalt Haandskr., der dér betegnes som »Lorentz Laarsens Privilegie-samling«; dets Titelblad begynder da ogsaa med Ordene »Inclita civitatis Slesvicensis privilegia«², men i alt Fald for Tiden 1451-1513 indeholder Haandskriftet færre Breve udstedte af Konger og af Hertug Frederik tilsammen end af andre. Og naar det i 1. Række IV. 102 L. 4 siges, at »Lorentz Laarsen ved Aar 1720 afskrev Byens Breve«³, foreligger der næppe noget autentisk Vidnesbyrd om, at den paagældende Haand er Lorentz Laarsens egen. Men da hans Navn staar paa Titelbladet, har han vel ejet Haandskriftet, og det er vel heller ikke udelukket, at det er ham, der har foranlediget dets Tilblivelse⁴. Hvad hans Livsforhold angaar, blev han 1726 valgt til deputeret Borger i Slesvig By⁵ og levede endnu 1738⁶.

Den, der har afskrevet de fleste nu tabte Breve fra Slesvig Byarkiv, er dog den flittige Samler Ulrik Petersen. Der findes saadanne Afskrifter ikke blot i hans Haandskr. Haupt- und Residenz-Stadt Schlesewig i RA. og i forskellige Bind (V, VII-X og XIV) af hans Collectanea sstds., men ogsaa i Thott Fol. 1230 og 1231 og i et Haandskr., som fra Slesvig Byarkiv var blevet deponeret i Statsarkivet i Slesvig (Handschriften III (»Von Städtén abgegebene Manuskripte«), Slesvig Nr. 6).

Ogsaa forskellige andre Haandskrifter indeholder Breve, der har hørt hjemme i Slesvig Byarkiv; nogle saadanne Haandskrifter

¹) RA. T. K. I. A. 1670-1770 VIII, Pk. »Afskrifter af Aabenraa og Slesvig Byers Privilegier, indsendte i Henh. til Pat. 15. Maj 1723« (jfr. 1. Række IV. 101 f.). ²) Titelbladet er trykt i 1. Række IV. 102, hvor der imidlertid umiddelbart efter det ovfr. citerede Ord »privilegia« er oversprunget Ordet »a«. ³) Jfr. ogsaa Noten paa den samme Side om »Lorentz Laarsens Haand«. ⁴) Derimod turde det være ganske overordentlig tvivlsomt, om det (saaledes som antaget, om end med Tvivl, i 1. Række IV. 102) er Gram, der paa Haandskriftets Titelblad har skrevet: »Emi Slesvici a. 1742 pro 100 marc. lub.«. ⁵) Ny kgl. Saml. Fol. 887, 55. Side. Thott Fol. 1230 Bl. 8 a. ⁶) Thott Fol. 1229, »Nahmen-Register der Schleswigschen Alten Beliebung-Stiftern« (trykt 1738); han var indtraadt i denne »Beliebung« i 1718.

(foruden adskillige af de ovfr. anførte) vil findes nævnte under 4696. Og et Par Breve har kun været Udgiveren bekendte fra Aftryk (9516 13014).

Kongelige Privilegier: 1276 4696 (med Tilføj.),98 5382.

Andre aabne Kongebreve: 2758 5334 6208.

Kongelige Missiver: 2479 2648 2765 4678 4790 6348.

Missive fra Kong Hans og Hertug Frederik: 7863; fra Hertugen: 9025.

Aabne Breve af Hertug Frederik: 6602 10026.

Adkomstbreve: 2985 3796 4453 6677 6970 9838.

Kvittering: 7476.

Missiver fra andre end Fyrsteslægten: 1881 2700,67,78,82-83 2936.

Koncepter til eller Kopier af Breve udfærdigede af Byen: 5013 6462 (jfr. 6463) 7106 13013 13014(?) 13015-19.

Forskelligt: 2775 C 6589 6880 (jfr. 6885) 9516 11229 13002.

Frue Kirke (paa Holmen).

Et Brev, der mulig senere har hørt til dette Arkiv, haves i en ufuldkommen Afskr. af Ulrik Petersen: 2803.

Michaelis Kirke.

Et Adkomstbrev findes i Orig. i Kiels SA.: 9414.

Helligaandshuset.

Se 1. Række IV. 103. Et kongeligt Privilegium for Hellig Trefoldigheds Kirke (som var Helligaandshusets Kirke) haves i Orig. i Kiels SA.: 1415; og et Adkomstbrev for Kirken findes i en Afskr. af Ulrik Petersen i RA.: 5166.

Nogle Adkomstbreve for Helligaandshuset haves dels i Origg. i Kiels SA., dels i Afskrifter (hvoriblandt en af Ulrik Petersen i RA.) og i et Udtog: 361,97 716 1714¹ 3549 13110.

Et Brev paa fri Adgang til Bad m. m. for et Antal fattige nævnes i et Udtog af Ulrik Petersen i RA.: 205.

Sønderborg.

Søren Abildgaard oplyser i 1776, at »Raadmand Cortzgen sagde, at for omtrent 120 Aar siden opbrændte alle gamle Brevskaber tillige med Raadstuen«². Der kendes som en Følge deraf

¹) Er en kongelig Stadfæstelse af et Gavebrev af Hertug Adolph til Helligaandshuset. — Om det under 1829 opførte Brev se Tilføjelser. ²) Sønderjydske Aarbøger 1906 S. 148 (jfr. S. 142, hvor Abildgaard siger, at han hos Byens Borgemester Hansen »blev begejnet med megen Grovhed og negtet Befordring«). En Notits af Søren Abildgaard om den samme Brand »for omtrent 120 Aar siden« findes i Thott Fol. 750, den største Mappe. Mulig sigtes her til en i 1666 stedfunden Brand (Trap⁴ IX. 544).

ingen Privilegier for Byen fra Tiden 1451-1513 ud over et kort Udtog i Registrum Chr. I af en Privilegiestadfæstelse af Aar 1461: 1277.

Skomagerlavet.

Af en Skraa for Lavet af Aar 1488 udstedtes i 1626 en Vidisse; af denne Vidisse er der gennem et Mellemlid taget en Afskr., som skal være i Kiels SA., og efter hvilken Skraaen er bleven trykt, men som i 1922 ikke var til at finde: 6239.

Kirken.

Et kongeligt Privilegium af Aar 1473 for St. Gertrud Vikarie i Sønderborg Kirke er i Afskr. indført i Registrum Chr. I: 3192.

Et Par Breve vedrørende Kirkens Vor Frue Vikarie (og Gilde) er senere ligesom forskellige haderslevske Breve, der staar i Forbindelse med Stiftelsen Godskegaarden i Eckernförde¹, kommet til Arkivet paa Olpenæs og derfra til Statsarkivet i Slesvig (Kiel). For de sønderborgske Breves Vedkommende er det et Adkomstbrev: 4225 og et Missive til Vikariets Patron: 10272.

Tønder.

Se 1. Række IV. 103. Tønder By havde i 1877 deponeret en Del af sit ældre Arkiv i Statsarkivet i Slesvig, men krævede det tilbage efter Verdenskrigen, saa at nu det hele findes i Tønder.

I Origg. er fra 1451-1513 kun bevaret nogle kongelige og hertugelige Privilegier samt et Brev, hvorved Hertug Frederik sælger Byen en Bondegaard.

Endvidere haves i Byarkivet en gammel Afskr. af et Brev, der findes i Orig. i RA.: 8835; men i Modsætning til de ovennævnte Breve har denne Afskr. aldrig været i det preussiske Statsarkiv, og det samme gælder det nedfr. nævnte, under Tønder Franciskanerkloster opførte Brev, der nu findes i Orig. i Byarkivet.

Forskellige Haandskrifter, der vedrører Tønder, indeholder ingen Breve ud over de ovfr. anførte. Af saadanne Haandskrifter kan nævnes: Thott Fol. 1233; Ledreborgske Haandskriftsaml. Fol. 214; Statsseminariet i Tønder, Haandskr. L 901 i Seminariets Bibliotek (omtalt i Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. XXXVIII. 355 f. og XXXIX (bl. a. S. 227-30)).

Kongelige og hertugelige Privilegier: 3203 4589 A og Aa 5380.

Adkomstbrev: 7228.

Forskelligt: 8835.

¹) Jfr. ovfr. S. 223, 226.

Skomagerlavet.

En Stadfæstelse af Hertug Frederik fra Aar 1492 af Artikler fastsatte af Skomagerne findes i Afskrifter fra c. 1600 i Kiels SA.: 7230.

Nicolai Kirke.

Et hertugeligt Præsentationsbrev og et bispeligt Kollatsbrev, der begge formodentlig er havnede i Kirkens Arkiv, haves i Afskrifter fra 16. Aarh. (det sidste tillige i tysk Oversættelse) i RA. i Hansborg-Arkivet: 9145,48.

Franciskanerklostret.

Et kongeligt Privilegium findes i Byens Arkiv (i Tønder): 10122.

LANDSBYKIRKER OG FORBINDELSER AF PRÆSTER UDEN FOR KØBSTÆDERNE.

Ved et Kongebrev af 1647 Marts 22 paalagdes det Biskopperne at annamme til sig og nedlægge i Landekisten alle Privilegier, som var givne eller fremtidig blev givne til Kirker, Præster eller Præstegaarde, og til Gengæld give Præsterne Kopi af Brevene. Grunden til Kongebrevets Udstedelse var, at Breve af den anførte Art hidtil jævnlig var gaaet til Grunde; og dets Udstedelse har bevirket, at adskillige saadanne Breve er blevet bevarede ved de gejstlige Arkiver i Stifternes Hovedstæder¹.

Om Landsbykirker som Opbevaringssted for Arkivalier, der ikke var den vedkommende Kirkes egne, se Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XIX-XXIII samt Fortid og Nutid IX. 234 f.

Skaane, Halland og Blekinge.

Villands og Gærds Herreders Præster. Et Brev af Ærkebispem om Herredernes gejstliges Forpligtelser m. H. t. Gæsteri haves i Afskr. fra c. 1600 i et Haandskr. paa KB.: 6103.

Om Breve vedrørende Landsbykirker, der opbevaredes i Lunde Ærkebispes Arkiv, se ovfr. S. 25 f.

Arrie (Oxie H.). En Dom om Helgenskyld m. m., som mulig i Orig. har været i denne Kirkes Arkiv, haves i Afskrifter i Lunds LA., i det danske Rigsarkiv og kongelige Bibliotek og i svenske Biblioteker: 9110.

¹) Secher, Corp. constit. Daniæ V. 520 f.; jfr. Meddel. om Rigsarkivet for 1889-91 S. 31 f. og Meddel. fra det danske Rigsark. I. 149. Om Landekisterne jfr. Dipl. Viberg. S. VIII og Oversigten i Erslev, Aktstykk. til Rigsraadets og Stændermødernes Hist. III. 493.

Broby (Ø. Gøinge H.). Et Adkomstbrev fandtes i 1804 og 1814 i privat Eje i Sognet og kendes nu fra en Afskr. i Lunds UB.: 8182 b.

Brønnestad (V. Gøinge H.). Et Par Adkomstbreve kendes i Afskrifter i Lunds UB. (delvis af Lagerbring) og i SKB.: 5132 11240,78.

Bunkeflo, V. (Oxie H.). Se 1. Række IV. 104. 3 Adkomstbreve kendes fra Udtog i »Specifikation«en i SvRA.: 8488 8620,64.

Djurrød (Gærds H.). Et Adkomstbrev haves i en Afskr. fra c. 1550, der er registreret i Lundegaard-Registraturen og nu findes i SvRA.: 11126.

Ensløf (Tønnersjø H. og Halmstads H.). Et Adkomstbrev haves i en Afskr. i Lunds Stifts Landebog af 1569 i Lunds LA.: 4415.

Faageltofta („Fugelztofta“) (Albo H.). Se 1. Række IV. 104. En Vidisse af et gammelt Adkomstbrev er registreret i Lundegaard-Registraturen og haves i 2 Udtog i SvRA.: 10574.

Fjælle (Torna H.). Et Adkomstbrev haves i Udtog, hvoraf 2 i SvRA.: 9548.

Fosie (Oxie H.). Et Adkomstbrev, hvis Orig. er registreret i Lundegaard-Registraturen, haves i Afskr. fra 16. Aarh. i Københavns Universitets Arkiv: 2701.

Færløf (Færlilde) (Ø. Gøinge H.). Se 1. Række IV. 104 (hvor urigtigt: Færsløf). En Række Adkomstbreve er registrerede i Lundegaard-Registraturen og findes i Udtog i »Specifikation«en: 8539 10671,80,84; et enkelt Brev haves tillige i Afskr. paa KB.: 12461.

Gryt (Ø. Gøinge H.). Nogle Adkomstbreve haves i Origg. og i Vidisser (dels før, dels efter 1513) i Lunds LA.: 2240 5094 5468 11220 (i 11263).

Holm (Halmstads H.). Et Adkomstbrev findes i Afskr. fra 16. Aarh. i RA.: 6381.

Holmby (Frosta H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i Lunds LA.: 9709.

Hæglinge (V. Gøinge H.). Et Brev, der sagtens har været i denne Kirkes Arkiv, er registreret i Lundegaard-Registraturen og findes i Orig. i SvRA.: 2962.

Kropp (Luggude H.). En Dom om Altermad, Helgenskyld m. m., der mulig i Orig. har været i denne Kirkes Arkiv, haves i Afskrifter i Arkiver og Biblioteker i Danmark og Sverige: 11108.

Lunkende se Sankt Olofs.

Lyngby (Bara H.). Et Adkomstbrev er registreret i Lunde-
gaard-Registraturen og findes i Udtog i »Specifikation«en: 10980.

Mellby, N. (V. Gøinge H.). Et Adkomstbrev, der mulig er
for denne Kirke, findes i Udtog i SKB.: 2986.

Mellby, S. (Albo H.). Et Adkomstbrev er registreret i Lunde-
gaard-Registraturen og findes i Udtog i SvRA.: 4042.

Sankt Olofs (i Lunkende) (Albo H.). Se 1. Række IV. 104.
I SvRA. findes dels Vidisser af nogle Adkomstbreve, hvoraf en
Del er ældre end 1450, og dels Udtog af nogle Adkomstbreve:
4918 (i 10573) 4954 5931 10539 10721. Brevene fra Tiden 1451-
1513 er registrerede i Lundegaard-Registraturen med Undtagelse
af 4954.

Sirekøpinge (Rønnebergs H.). Et Adkomstbrev findes i Afskr.
fra c. 1600 i SvRA.: 3833.

Starby (S. Aasbo H.). 3 Adkomstbreve findes i Udtog i
»Specifikation«en: 9106,24,52; et 4., der tillige er registreret i
Lundegaard-Registraturen, eksisterede i Orig. endnu i 1754 og
haves i Afskr. i RA.: 9191.

Strø, V. (Onsjø H.). Et Adkomstbrev, der mulig er regi-
streret i Lundegaard-Registraturen, haves i Udtog i »Specifika-
tion«en: 10277.

Søndrum og Vapnø (Halmstads H.). Se 1. Række IV. 104.
Et Adkomstbrev er registreret i Lundegaard-Registraturen og
findes i Udtog i »Specifikation«en: 4234.

Vaaxtorp (Høks H.). Et Adkomstbrev er registreret i Lunde-
gaard-Registraturen og findes i Udtog i SvRA.: 9911.

Vemmenhøg, Ø. (Vemmenhøgs H.). Et Adkomstbrev findes
i Udtog i en Hddb.: 12720.

Vidtskøfle (Gærds H.). Et Pantebrev er registreret i Lunde-
gaard-Registraturen og findes i Udtog i SvRA.: 5746.

Villie (Ljunits H.). Et Brev, hvorved Ærkebispens stad-
fæster, at Gods skal ligge til Sognet, findes i Afskr. i svenske
Biblioteker: 3731.

Vælluf (Luggude H.). Et Adkomstbrev findes i Udtog i en
Hddb.: 10221.

Ysane (Listers H.). Et Adkomstbrev er registreret i Lunde-
gaard-Registraturen og findes i Udtog i SvRA.: 12368.

Ønnestad (V. Gøinge H.). En Dom om Helgenskyld m. m.,
som mulig har været i denne Kirkes Arkiv, haves i Afskr. i
Lunds LA.: 9147.

Bornholm.

Aa Kirke (Bornholms St. Hans Kirke) (Sønder H.). Et formentlig til denne Kirkes Arkiv hørende Adkomstbrev haves i Udtog i SvRA.: 12274.

Mauricius's Kapel (i Ø.-Marie Sogn¹) (Øster H.). Et nu tabt Afladsbrev, der har været i Holger Parsbergs Eje, er afskrevet af Arne Magnusson i Bartholins Collectanea: 4629.

Sjælland.

Ramsø og Bjevskov Herreders Præstegilde. En Skraa for Gildet er indført i et samtidigt, men ufuldstændigt Perg.-Haandskr.: 5820.

Slagelse Herreds Præstekalente. Et Par Adkomstbreve, der (formodentlig 1647) fandtes i et lidet Skrin i Sakristiet i Slagelse Mikkels Kirke, kendes i Afskrifter fra 17. og 18. Aarh.: 2941 3003.

Det er øjensynlig det ovfr. S. 233 nævnte Kongebrev af 1647 Marts 22, der har bevirket, at Sjællands Biskop Jesper Brochmand paa Landemodet 1647 paabød Indrettelsen af Provstebøger for de enkelte Herreder i Stiftet. Disse Bøger er dog nu kun ufuldstændig bevarede, og af de bevarede er det kun de færreste, der indeholder Afskrifter af Breve ældre end 1514. Men efter de store Tab, som Sjællands Bispearkiv havde lidt ved Københavns Ildebrand i 1728, paalagde Biskop Christen Worm paa Landemodet 1729 Stiftets Provster at indsende Kopier af deres Provstebøger til Bispearkivet; og skønt ogsaa Rækken af disse (nu i Sjællands Bispearkiv i SLA. opbevarede) Kopier er højst ufuldstændig, tjener den dog i nogen Grad til at supplere Antallet af de originale ældre Provstebøger og indeholder Afskrifter af adskillige Breve, som ikke kendes fra disse.

Aarby (Arts. H.). 2 nu tabte Adkomstbreve kendes i Afskrifter fra 17. og 18. Aarh., der i alt Fald for en stor Del gaar tilbage til den paa Biskop Jesper Brochmands Foranledning i 1647 indrettede Provstebog: 5448,99.

¹) Trap⁴ III. 633 (St. Mauricii og St. Margrethes Kapel).

Asnæs (Ods H.). Et Afladsbrev kom i 18. Aarh. i Orig. til Danske Selskab og findes derfor nu i RA.: 2102.

Beldringe (Baarse H.). Et Vidne om Kirkens Tiende haves i et Udtog, der gennem en yngre Vidisse og Domme er bevaret ved Præstø Sognepræsteembede: 3069 s.

Brøndbyvester St. Nicolai Kapel (Smørum H.). 3 Adkomstbreve kendes i Udtog i en Hddb.: 2337 12727-28.

Egeslevmagle (V.-Flakkebjærg H.). Et Adkomstbrev, om hvilket det kan være tvivlsomt, hvorvidt det skal henregnes til Kirkens Arkiv eller til Præstens (og hans Arvingers) personlige Arkiv, er i 18. Aarh. af den daværende Provst i Herredet foræret til Danske Selskab og findes derfor nu i Orig. i RA.: 2731.

Everdrup (Baarse H.). Et Lejebrev til en verdslig og hans Slægt paa en til Præstebordet hørende Gaard fandtes i 17. Aarh. i Orig. i Kirkens Arkiv; det er nu tabt, men en Afskr. haves i RA.: 4784.

Fensmark (Tybjerg H.). Et Afladsbrev fandtes i 18. Aarh. i Orig. i Danske Kancellis Arkiv og afgaves i 1848 af Justitsministeriet til GA.: 5867.

(Frydendal) Kirke ell. Kapel (Tudse H.). Et Afladsbrev kom i Orig. til Danske Selskab og findes nu i RA.: 757.

Fuglede, Store (Arts H.). Se 1. Række IV. 104. 2 Adkomstbreve kendes hver for sig i Afskrifter, der formentlig alle gaar tilbage til Arts Herreds tabte ældre Provstebog (af 1647): 128 342.

Førslev (Ø.-Flakkebjærg H.). Et Adkomstbrev fandtes i alt Fald allerede i 1551 i Kongens Arkiv og haves endnu i Orig. i RA.: 8542.

Førslev (Ringsted H.). 2 Adkomstbreve kom senere i Klevenfeldts Eje og findes nu i Origg. i RA.: 3275 9429.

Gerslev (Løve H.). 2 nu tabte Adkomstbreve kendes i Afskrifter, bl. a. i Løve Herreds Provstebog: 8925 9708.

Gimlinge (V.-Flakkebjærg H.). Et Adkomstbrev kendes i en Vidisse af Aar 1563, der med Stiftsøvrighedens Arkiv er kommet til SLA.: 7467.

Gunderslev (Ø.-Flakkebjærg H.). En Del Adkomstbreve findes i Origg. i RA. (hvor i alt Fald et af dem (1861) har været allerede i Grams Tid): 1861 3057 5521 8129 9581. Ét Adkomstbrev er kun kendt i Udtog i en yngre Dom: 4139. — De i Origg. bevarede Breve er ikke usandsynlig komne til GA. med Christopher Gøye († 1584)'s Arkiv; se under 3057 (jfr. ogsaa 4139).

Helsinge (Holbo H.). 2 nu tabte Adkomstbreve kendes i Afskrifter, der gaar tilbage til Holbo Herreds tabte ældre Provstebog (af 1647): 7349-50.

Helsinge (Løve H.). Et Adkomstbrev kendes fra et Udtog i en Hddb.: 3758.

Holmstrup (Skippinge H.). Et Adkomstbrev nævnes i Udtog af Peder Dyrskjøt, et andet i Udtog i en Hddb.: 6629 10715.

Jordløse (Skippinge H.). Et Lejebrev til en verdslig og hans Hustru kendes fra en i Skippinge Herreds ældre Provstebog indført Afskr. og fra derfra stammende yngre Afskrifter: 5562.

Kongsted (Fakse H.). Et kongeligt Præsentationsbrev for en Mand som Præst til Kirken kendes i Afskrifter, bl. a. i Fakse Herreds yngre Provstebog: 10045.

Kvislemark (Ø.-Flakkebjerg H.). 2 Adkomstbreve kendes fra Vidisser i RFb.: 2069 3079.

Ondløse (Merløse H.). Se 1. Række IV. 104. 3 Afladsbreve kendes fra Afskrifter i Fr. Drejers Ondlosa: 3498 7095 7204. Et Brev om Promotion for en gejstlig, der kendes fra en Afskr. sstds., stammer sagtens ogsaa fra Ondløse Kirkes Arkiv: 9343.

Rislev (Tybjerg H.). 3 Adkomstbreve kendes i Afskrifter fra 18. Aarh., der gaar tilbage til Tybjerg Herreds tabte ældre Provstebog: 3141 4476 5314.

Roholte (Fakse H.). En bispelig Stadfæstelse af en af Kongen foretagen Adskillelse af Roholte og Kongsted Sogne kendes i en (efter en Afskr. tagen) Vidisse i RFb.: 2227.

Sandby (Tybjerg H.). Et Adkomstbrev kendes i Afskrifter fra 17. og 18. Aarh., der gaar tilbage til en tabt, urigtig dateret og friere Gengivelse, som trods sin uheldige Skikkelse er attersteret af Biskop Jesper Brochmand som en rigtig Kopi efter Originalen: 12949.

Skilbbinge (Baarse H.). Et Adkomstbrev kendes i en Afskr., der er indsendt til Rentekammeret i 1666: 8829.

Skibby (Horns H. Sjæll.). Et Adkomstbrev ejedes senere i Orig. af Biskop Peder Hersleb og findes nu paa Gaunø: 12249.

Tersløse (Merløse H.). Af et formentlig til Kirkens Arkiv kommet Adkomstbrev indsendtes i 1666 en Afskr. til Rentekammeret: 1086.

Værsløv (Skippinge H.). Et tabt Adkomstbrev kendes i Afskrifter i Skippinge Herreds ældre og yngre Provstebog: 11645.

Ørslev (Ringsted H.). Et Adkomstbrev er senere kommet i Orig. til Køge Bys Arkiv (nu i SLA.): 3582.

Falster.

Falsters Præsteskab. 2 kongelige Privilegier var i Origg. kommet i Danske Selskabs Eje og findes derfor nu i RA.: 636 8224.

Falsters Vingods. Nogle Adkomstbreve, der formentlig har hørt til Falsters Vingods's Arkiv, var kommet til Museet for nordiske Oldsager; de er efter al Sandsynlighed indsendte til Kommissionen for Oldsagers Opbevaring i 1825 sammen med de ovfr. S. 172 f. under Nykøbing F. Kirke anførte Breve, og de afgaves i 1883-84 fra Museet til GA.: 7626 7768,81-82 7824.

Falsters Sønder H. 2 Herredsbøger for Herredet er, for saa vidt de giver Udtog af Adkomstbreve, meddelte i ÆA. V. 809-15. Adkomstbreve for Tiden 1451-1513, der ikke er indordnede i nærværende Værks Nummerrække, anføres i ÆA. V. 811 f.

Alslev, N.- (Nørre H. Falster). Et Par Adkomstbreve nævnes i Udtog i et Hæfte af 1690 i det nuværende Lolland-Falsters Bispearkiv (i SLA.): 6838 8052.

Lillebrænde (Nørre H. Falster). Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i det under N.-Alslev omtalte Hæfte af 1690; et andet haves i Afskrifter fra 17. Aarh. (en i SLA. (i Lolland-Falsters Bispearkiv) og en i RA. (indsendt til Rentekammeret i 1666)): 2876 3121.

Maglebrænde (Nørre H. Falster). Et Adkomstbrev kendes i Afskrifter fra 17. Aarh., dels i SLA. (i Lolland-Falsters Bispearkiv), dels i RA. (indsendt til Rentekammeret i 1666): 4641.

Lolland.

Lollands Præsteskab. Breve vedrørende Præsterne paa Lolland i Almindelighed er blevet registrerede i 1589 og paa et Tidspunkt, der næppe er langt fjernet fra dette Aar, samt i 1626; se ÆA. V. 886-906. Brevene fandtes i 1626 og øjensynlig allerede tidligere i en stor »Knubkiste« i Stokkemarke Kirke¹; men adskillige af de registrerede Breve og navnlig de fleste af dem, der registreredes i 1626, angaar ikke hele Lollands Gejstlighed, men kun det Kalente, som Gejstligheden i Lollands Sønder Herred havde dannet (jfr. straks her nedfr.).

¹) Jfr. ÆA. V. 886, 898 f.

De Breve vedrørende hele Lollands Gejstlighed, som er registrerede i de 3 Registraturer, kendes i alt Fald for den Tids Vedkommende, der omfatter Aarene 1451-1513, alle i en udførligere Skikkelse end den, hvori de forekommer i Registraturerne. Men intet af disse Breve haves i Orig.; derimod forekommer de i Afskrifter fra 16. Aarh. og senere. De bestaar af:

Kongelige Privilegier: 731 8216.

Vidisse af Privilegier: 3808.

Vidne om Læsning af Privilegium: 8470.

Brev af Odense Bisp om Naadens Aar: 5634.

Jørgen Christiernssøns Kopibog. Om denne Kopibog se 1. Række IV. 165, Danske Mag. 4. R. V. 159 f. og Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 408-18; jfr. ÆA. V. 836. Jørgen Christiernssøn var Præst i Østofte og Provst i Fuglse H. og døde sagtens 1593¹. Haandskriftet, der findes i Karen Brahes Bibliotek Nr. 151 b (ældre Nr. (i Vogelsangs Fortegnelse) 280), er paabegyndt 1571, da en anden Præst i Herredet, Peder Jacobssøn Hvid i Tirsted og Skørringe († 1585), efter Jørgen Christiernssøns Anmodning afskrev en Række Privilegier for Lollands Præster i Haandskriftet. Foruden Peder Jacobssøn Hvids forekommer ogsaa andre Hænder i Kopibogen, hvoriblandt Jørgen Christiernssøns egen, der dog kun har skrevet 3 af Haandskriftets Breve fra Tiden 1451-1513, nemlig 357 7753 og 9771. Peder Jacobssøn Hvid har derimod efter sin egen Angivelse afskrevet: 731 Aa 3808 (hvori 731 Aa) 5634 8216 og 8470, medens de Afskrifter, som Haandskriftet indeholder af 2563 2946 3336 og 10961, ikke kan antages at være skrevne af nogen af de nævnte 2 Præster.

Som det vil ses af den her meddelte Fortegnelse over Kopibogens Breve, indeholder den Afskrifter dels af de ovfr. anførte Breve vedrørende Lollands Præsteskab i Almindelighed og dels af følgende Breve: 357 2563 2946 3336 7753 9771 og 10961. Af denne sidste Række Breve stammer 357 sagtens fra Lollands Lands Arkiv; 2563 og 2946 hører til de Domme af mere almindelig Interesse, der er afskrevne i en Mængde Domssamlinger; 7753 stammer fra Maribo Klosters Arkiv, og de 3 øvrige Breve afgjort eller mulig fra 3 forskellige lollandske Kirkers Arkiver (Fejø, Tirsted, Østofte), hvorfor de vil findes anførte nedfr. under disse.

¹) Dødsaaet 1591, der angives hos Wiberg III. 697, maa i alt Fald anses for urigtigt ifølge Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 408 f.

Brevene er i Kopibogen indførte i følgende Orden¹:

Bl. 3 3808 (hvori Bl. 4 731 Aba)	Bl. 67 7753 9771
- 8 5634	- 77 3336
- 9 731 Aa 8216	- 85 2946
- 10 8470	- 86 2563
- 30 10961	- 119 357

Lollands Sønder Herreds Kalente. Breve vedrørende dette Kalente er omtalte her ovfr. S. 239. Breve af Kalentets Arkiv er registrerede i alle de 3 dér nævnte Registraturer², og nogle af de saaledes registrerede Breve kendes kun fra den vedkommende Registratur; men de fleste af dem (i alt Fald for Tiden 1451-1513) have ogsaa i Afskrifter, dels af Præsten Poul Rogert, men for et Par enkeltes Vedkommende tillige af andre. Brevene 8641 og 9219 er saaledes afskrevne i Ny kgl. Saml. 4 to 1188, et Haandskrift, der er skrevet i 1621 og attesteret af de 4 lollandske Herredsprovster og af 3 andre lollandske Præster; Haandskriftet omtales (foruden hos Gigas II. 43) i Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 427-29 (hvor der dog S. 428 L. 2 f. n. skal læses: 19. Junii) og ÆA. V. 887.

Kongeligt Privilegium: 8641.

Adkomstbreve (lollandsk Landgods): 5105 6720 6913 8847,68,82 9219 9431.

Senere tilbagegivet Lejebrev: 3591.

Herredsbøger for enkelte lollandske Herreder. Forskellige Herredsbøger for enkelte lollandske Herreder er for de Deles Vedkommende, der giver Udtog af Adkomstbreve, aftrykte i ÆA. V. 816-85; de anfører et ikke ubetydeligt Antal af Breve fra 1451-1513, der ikke er indordnede i nærværende Værks Nummerrække.

Errindlev (Fuglse H.). Et Sognevidne, der formentlig har tilhørt Kirkens Arkiv, nævnes i Udtog i en Præstekrønike af en af Sognets Præster i 17. Aarh.: 5287.

Fejø (Fuglse H.). Et kongeligt Præsentationsbrev for en Mand som Præst i Sognet stammer mulig fra Kirkens Arkiv, men kendes kun fra en Afskr. i Provsten Jørgen Christiernssøns Kopibog: 10961.

¹) Den her anvendte Foliering er en anden og vistnok nyere end den, der er benyttet i 1. Række IV. 165. ²) ÆA. V. 889, 895 f., 899-903.

Fuglse (Fuglse H.). Se 1. Række IV. 105. 2 Adkomstbreve eksisterede endnu i 1735, da Langebek afskrev dem efter Origg., som han havde laant af Kleve(nfeldt); nu er Originalerne tabte: 1664 12907.

Gloslunde (Sønder H. Lolland). Se 1. Række IV. 105. 2 Adkomstbreve kendes i Udtog fra en Hddb.: 2526 7287.

Horslunde (Nørre H. Lolland). Et Vidne om Sognepræstens Strid med en anden gejstlig blev af Biskop Harboe foræret til Danske Selskab og findes nu i RA.: 11317.

Hunseby (Musse H.). Et Adkomstbrev nævnes i et Udtog af 1690 i det nuværende Lolland-Falsters Bispearkiv (i SLA.): 2352.

Købelev (Nørre H. Lolland). Et Adkomstbrev kendes i en Afskr. fra 17. Aarh. i det nuværende Lolland-Falsters Bispearkiv (i SLA.): 7754.

Landet (Sønder H. Lolland). Se 1. Række IV. 105. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA., hvor det allerede var i Gehejmearkivar Voss's Tid: 3330; et andet kendes i Afskrifter indsendte til Rentekammeret i 1666: 9322.

Nebbelunde ell. Sædinge (Fuglse H.). 2 Adkomstbreve kendes i Afskrifter fra 17. Aarh., indsendte til Enkedronning Sophie Amalie: 780 1189.

Stokkemark (Sønder H. Lolland). Et Adkomstbrev fandtes 1880 i Orig. i Arkivet paa Knuthenborg, hvor det nu ikke mere synes at være, men det kendes i Afskr.; et andet, hvori der ganske kort nævnes endnu et Brev, blev foræret til Klevenfeldt og findes derfor nu i Orig. i RA.: 1464 5862 8640.

Taagerup (Fuglse H.). Et Afladsbrev kendes i en Afskr. af Jacob Bircherod og i Aftryk: 2732; et sagtens fra Taagerup Kirkes Arkiv stammende Brev af uvist Indhold nævnes ganske kort i den ovfr. under Errindlev Kirke omtalte Præstekronike: 4771.

Taars (Musse H.). Se 1. Række IV. 105. Af et ikke helt ubetydeligt Arkiv, som eksisterede endnu i 1752, da Brevene blev afskrevne, kendes nu kun 2 Origg. (der er kommet til Arkivet paa Orebygaard), nemlig 2 Afladsbreve: 3922 9713¹. De øvrige er nu tabte, nemlig: 2 andre Afladsbreve: 6541 9714; et Adkomstbrev: 8086; et Par Breve angaaende Strid om en Kirkevej: 9650 (hvori 6500) 11257; og en Stævning, som oprindeligt

¹) Efter Hist. Tidsskr. II. 109 at dømme, hvor der ganske vist kun er Tale om Afladsbreve, var der ogsaa i 1841 kun 2 saadanne bevarede fra Tiden 1451-1513.

maa antages at have tilhørt Saksøbing Kirkes Arkiv (jfr. ovfr. S. 177): 3517 (hvori 3513).

Tirsted (Fuglse H.). Se 1. Række IV. 105. Et Adkomstbrev kendes i Afskr. i Provsten Jørgen Christiernssøns Kopibog: 3336.

Ulslev, V.- (Musse H.). Et Adkomstbrev kendes i Afskrifter fra 17. Aarh. (en i RA. (indsendt til Rentekammeret i 1666) og en i SLA. (i Lolland-Falsters Bispearkiv)): 8166.

Vestenskov (Sønder H. Lolland). Se 1. Række IV. 105. En Del nu tabte Konge- og Dronning- samt Bispebreve om Forholdet mellem Vestenskov Sogn og det Kapel, som senere foranledigede Oprettelsen af det nuværende Kappel Sogn, er optagne i 2 Vidisser, der haves i forskellige Afskrifter (saaledes Bircherod'ske; af Poul Rogert; og i Lolland-Falsters Bispearkiv i SLA.): 1768 1883 3112 4973 7769 11106.

Vindeby (Nørre H. Lolland). Et Afladsbrev er i Orig. indklæbet i Poul Rogerts Haandskr. Thott Fol. 730; et andet kendes i Afskrifter, bl. a. af Arne Magnusson (efter Orig. meddelt ham af Præsten i Saksøbing): 2636 10412.

Østofte (Fuglse H.). Et Adkomstbrev kendes i Afskr. i Provsten Jørgen Christiernssøns Kopibog: 9771.

Fyn og Langeland.

Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog, der findes i Odense Bispearkiv (i FLA.) og er udgivet af A. Crone (Odense 1853) og af A. R. Idum (Odense 1929-32), nævner ganske kort et ikke helt lille Antal Breve, som Biskop Jacob Madssøn († 1606) har set i forskellige Kirker.

Herredsbøger. En lang Række Herredsbøger for enkelte Herreder paa Fyn og Langeland er for de Deles Vedkommende, der giver Udtog af Adkomstbreve, aftrykt i ÆA. V. 907-1125; de anfører et ikke ubetydeligt Antal af Breve fra 1451-1513, der ikke er indordnede i nærværende Værks Nummerrække.

Baag Herreds Provstebog. En Baag Herreds Provstebog af 1667 (i Herredets Provstearkiv i FLA.) meddeler Afskrifter og Udtog af en Del Adkomstbreve for Præsterne i Herredets enkelte Sogne. Bogen er bleven afskrevet allerede 1686 af Herredets daværende Provst Bertel Ludvigssøn; Afskriften findes i Additam. 4to 104. En ikke uvæsentlig Del af Provstebogens Brevstof er hentet fra den Herredsbog, som for Brevenes Ved-

kommende er udnyttet i ÆA. V. 983-1001, og vil derfor ikke findes medtaget i nærværende Værks Nummerrække. I denne Nummerrække er derimod optaget de Breve, for hvilke Provstebogen af 1667 har haft andre Kilder; det drejer sig om Breve, som vil findes anførte her ovfr. under Assens Kirke og nedfr. under Assens Official og Dreslette, Flemløse og Ørsted Kirker.

Sunds Herreds Liber copiarum. I Sunds Herreds Provstearkiv (i FLA.) findes en »Liber copiarum s. literarum, quibus redditus ecclesiarum et ministrorum verbi in Sundz herrit confirmantur«. Den er anlagt 1565 og indeholder Afskrifter af et ret betydeligt Antal Breve fra Tiden 1451-1513, Afskrifter, der alle er skrevne af Herredets Provst Hans Eskilssøn, som var Sognepræst til Svendborg Vor Frue Kirke († 1587)¹. De paa-gældende Breve har henhørt til Svendborg Nicolai og Vor Frue Kirkers samt formodentlig til Ollerup Kirkes Arkiver og findes derfor anførte ovfr. og nedfr. under disse Kirker.

Assens Official(?). Et Vidne givet Officialen i Assens om Odense Stifts Sognepræsters Ret til Tiende og Sjølegave er optaget i en Vidisse af Aar 1572, der findes i Orig. i Fyns Bispearkiv (i FLA.): 10635.

Aaby, N.- ell. V.- (henholdsvis Vends ell. Salling H.). Et Bispebrev af uvist Indhold nævnes i Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog: 3773.

Aaby, V.- (Salling H.). Se 1. Række IV. 105. Et Adkomstbrev kendes kun i (mest Bircherod'ske) Afskrifter, af hvilke endda kun Begyndelsen er bevaret: 3114; et andet ejedes i Orig. af Jacob Bircherod, foræredes af Daniel v. Bergen til Danske Selskab og findes nu i Orig. i RA.: 10145.

Agernæs (Skam H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA., hvor det var allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid: 5042.

Allested (Salling H.). 2 Bispebreve af uvist Indhold nævnes i Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog: 9254 12374.

Bederslev (Skam H.). En Del Breve angaaende Sognegrænser fandtes tidligere i Origg. i Uggerslev Kirkes Arkiv, idet Bederslev dengang var Anneks til Uggerslev; de kom senere til Fyns Bispearkiv og opbevares nu i RA. under Bederslev Kirkes Arkiv: 979,93 2035,50 3039 6493.

¹) Om Sunds Herreds Liber copiarum og Hans Eskilssøn se Aktstykk. udg. af Fyens Selsk. I S. III og V-VI, Saml. til Fyens Hist. I. 80, 82 ff., Wiberg III. 230, ÆA. V. 1024, 1027 f., 1038 f. og her nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Hans Eskilssøn.

Brenderup (Vends H.). Se 1. Række IV. 105 f. Et Afladsbrev kendes i Udtog med Cornelius Hamsforts Haand: 1389. Nogle Adkomstbreve haves i Afskrifter fra 1568 i Fyns Bispearkiv (i FLA.): 5445 (hvori 5434) 6947 8017,82. En Sognehistorie, der er forfattet af en af Sognets Præster i 17. Aarh. (Jesper Lauridssøn), men kun er bevaret i Afskr. af Jon Mortensen (i Thott 4to 1424), afskriver et bispeligt Kollatsbrev for en Præst i Sognet: 5451 samt et Kongebrev til 2 Herreder om at give en Skriver paa Nyborg hans Skriverskorn: 11740 og meddeler ganske korte Notitser om 2 ellers ukendte Adkomstbreve: 7997 8053.

Bøstrup (Nørre H. Langeland). Se 1. Række IV. 106. Et Adkomstbrev var i Orig. kommet til Fyns Bispearkiv og findes nu i RA.: 10858.

Diernisse (Salling H.). Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra en Hddb.: 11155.

Dreslette (Baag H.). Se 1. Række IV. 106. Et Adkomstbrev kendes i Afskr., og et andet i Udtog, begge fra 17. Aarh. i Baag Herreds Provstebog (i FLA.) og i en derefter tagen Afskr.: 6699 11435.

Ellested (Vindinge H.). Se 1. Række IV. 106. Et Afladsbrev og 2 Breve af uvist Indhold, der alle 3 formentlig har tilhørt Ellested Kirkes Arkiv, haves i Udtog med Cornelius Hamsforts Haand: 25 3860 9014. Nogle Adkomstbreve (bl. a. paa Tiende) er optagne i en kongelig Stadfæstelse af Aar 1570, der findes i Orig. paa Ravnholt og ligeledes er indført i Kancelliregistranterne: 7576 (hvori 7544-45) 7629,41.

Ellinge (Vindinge H.). 2 formentlig til Kirkens Arkiv hørende Adkomstbreve nævnes i Udtog i en Hddb.: 8971 10914; et tredje Brev af Kirkens Arkiv nævnes i Udtog i en anden Hddb.: 10495.

Espe (Salling H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i AM.: 5426.

Flemløse (Baag H.). 3 Adkomstbreve kendes i Udtog, der er indførte i en yngre Herredsfoged-Dom, som findes i Orig. i RA.: 4851 4935 12125.

Flødstrup (Vindinge H.). Se 1. Række IV. 106. Et Adkomstbrev, der senere var kommet til Odense Amtsarkiv, nævnes i et haandskrevet Udtog af Vedel Simonsen: 7810.

Gudme (Gudme H.). Et Adkomstbrev nævnes i et Udtog i Odense Bispearkiv (i FLA.): 1342.

Haarslev (Skovby H.). Se 1. Række IV. 106. Et Adkomstbrev for Degnen findes i en Afskr. fra c. 1572 i et Hæfte i Odense

Bispearkiv (i FLA.) og i et formentlig derefter afskrevet Hæfte i Herredets Provstearkiv (sstds.): 11296. 2 Breve af uvist Indhold, og om hvilke det er tvivlsomt, hvorvidt det er Haarslev Kirke, de angaar, nævnes i Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog: 3774 6630.

Haastrup (Salling H.). Se 1. Række IV. 106. Et Afladsbrev, der sagtens angaar denne Kirke, nævnes i Udtog af Jacob Bircherod: 3368.

Hellerup (Vindinge H.). Se 1. Række IV. 106. Et Afladsbrev, der utvivlsomt fandtes i Hellerup eller i Søllinge Kirke (i samme Herred), nævnes i et Udtog fra 16. Aarh.: 2691. Og Udstedere af 3 Breve af uvist Indhold, der fandtes paa et af de samme Steder, nævnes i Optegnelser fra den samme Tid: 3369 3964 10924. Et Adkomstbrev, der maaske stammer fra Hellerup Kirkes Arkiv, findes i Orig. i RA.: 12151.

Herringe (Salling H.). Et Adkomstbrev for Herringe Kirke kendes fra en Vidisse af Aar 1579; men denne blev udstedt til Ejeren af Fjellebro: 5856. Og et andet Vidnesbyrd om den nære Forbindelse mellem Kirken og Godset er et Brev i Godsarkivet, ifølge hvilket Ejeren af Fjellebro ligefrem gør Lovhævd paa Kirkens Vegne: 7983. Jfr. ogsaa 1949.

Hjadstrup (Lunde H.). Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i et yngre Herredstingsvidne i FLA.: 2353.

Hundstrup (Skam H.). Se 1. Række IV. 106. Et Adkomstbrev, der sagtens stammer fra Kirkens Arkiv, blev af Klevenfeldt foræret til Danske Selskab og findes nu i Orig. i RA.: 4913.

Køng (Baag H.). 2 Breve af uvist Indhold, der formentlig hidrører fra denne Kirkes Arkiv, nævnes i Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog: 1678 3963.

Lumby (Lunde H.). Et originalt Afladsbrev for Kirken, som var blevet fundet omkring Bøndernes Bylov, kom til Fyns Bispearkiv og er nu i RA.: 3550.

Lunde (Lunde H.). 2 Adkomstbreve nævnes i Udtog i en yngre Dom i RA.: 794 7811; et tredje anføres i Udtog i et Udtog af en Præsteindberetning fra Begyndelsen af 18. Aarh., der findes i FLA.: 5363. Et Bispebrev af uvist Indhold nævnes i Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog, men uden at det kan ses, om det vedrører Lunde Kirke i Lunde H. eller i Sunds H.: 2692.

Ollerup (Sunds H.). Et bispeligt Kollatsbrev for en Mand som Præst ved Kirken har formodentlig tilhørt Kirkens Arkiv;

det kendes i Afskrifter, hvoraf den ældste er indført i Sunds Herreds Liber copiarum: 10027.

Orte (Baag H.). Se 1. Række IV. 106. En Vidisse af et ældre Adkomstbrev findes i Orig. i RA., hvor den i alt Fald var i C. E. Voss's Tid: 10659.

Ringe (Gudme H.). Et Adkomstbrev er bevaret i Orig. i Sognekalderets Arkiv (i FLA.): 9669. Nogle flere Adkomstbreve var afskrevne i Sognepræsten Jørgen Lundts Bog om Ringe Sogns Beskaffenhed 1745; denne er nu tabt, men Brevene var forinden blevet aftrykte efter den i en trykt Sognebeskrivelse: 6741 7393 7496 9951. Og endelig haves endnu nogle Breve i Udtog, skrevne med Haand fra 16. Aarh., i Odense Bisparkiv (i FLA.), nemlig: et Adkomstbrev: 6738; et kongeligt Præsentationsbrev: 10484; og et bispeligt Kollatsbrev 10487.

Sandager (Skovby H.). Et Adkomstbrev haves i en attersteret Afskr. fra 16. Aarh., som i 1909 er afgivet fra KB. til RA.: 4733.

Skamby (Skam H.). Se 1. Række IV. 107. Et Adkomstbrev var indført i en tabt Vidisse af Aar 1509, der senere fandtes hos Jens Rosenvinge og kendes i Afskr. af Gram: 4938 11242.

Skeby (Lunde H.). 3 Bispebreve af uvist Indhold nævnes i Biskop Jacob Madssøns Visitatsbog: 554 795 3370.

Skellerup (Vindinge H.). En Vidisse af et Adkomstbrev ejedes i 1886 af Sagfører, Justitsraad Ole Andersen og ejes nu af dennes Søn Professor, Dr. theol. J. Oskar Andersen: 6953, hvori 6601 (begge med Tilføj.); mulig er det et herfra forskelligt Brev, der haves i Udtog af Vedel Simonsen: 6839.

Skerninge, Ø.- (Sunds H.). Et bispeligt Kollatsbrev for en Mand som Præst ved Kirken har formodentlig tilhørt Kirkens Arkiv; det kendes i Afskrifter, der i alt Fald for største Dejen kan betegnes som Bircherod'ske: 9061.

Skrøbelev (Nørre H. Langeland). Se nedfr. under Trane-kær Godsarkiv.

Snøde (Nørre H. Langeland). Se 1. Række IV. 107. Om den saakaldte Snødebog, der paabegyndtes i 1576 af Stedets Præst Jacob Jørgenssøn Sadolin og bl. a. indeholdt Afskrifter og Udtog af Adkomstbreve for Snøde og Stoense Kirker, men brændte i Præstegaarden i 1883, se Kirkehist. Saml. II. 255-65, Ny kirkehist. Saml. IV. 435-41, Lütken, Langeland S. 21 og Wad i Festskrift til Kristian Erslev S. 470. Et Adkomstbrev for den saa-

kaldte Vor Frue Lysning i Snøde Kirke nævnes i Udtog i Snødebogen: 6005.

Stenstrup (Sunds H.). Se 1. Række IV. 107. En Række Afladsbreve, der afgjort eller efter al Sandsynlighed stammer fra denne Kirkes Arkiv, kendes i Udtog med Cornelius Hamsforts Haand: 166 371 2482 3805-07 6928.

Stoense (Nørre H. Langeland). Et Adkomstbrev kendes i ufuldstændig Afskr. i Bircherod'ske Haandskrifter: 796. Andre Adkomstbreve (for den saakaldte Vor Frue Lysning i Stoense Kirke) fandtes i Afskrifter eller Udtog i Snødebogen (jfr. under Snøde Kirke): 1456 3280,92 6435 6517.

Svanninge (Salling H.). Se 1. Række IV. 107. En Række Afladsbreve kendes i Udtog med Cornelius Hamsforts Haand: 1679 3817 4282 4861 6531.

Søllinge (Vindinge H.). Se 1. Række IV. 107. Et Adkomstbrev findes i Afskr. (formentlig fra c. 1578) i Kirkens Regnskabsbog 1578-1663 (i FLA.): 11877; og 3 Adkomstbreve haves i Udtog sstds.: 11821,43 12008. — Se ogsaa ovfr. S. 246 under Hellerup Kirke.

Tranekær (Nørre H. Langeland). 3 Adkomstbreve haves i Origg.; det ene var kommet til Fyns Bispearkiv og kom derfra til RA.: 8076; de 2 andre blev i 1862 forærede til GA. af en Svigerdatter af en tidligere Præst i Tranekær: 8155 11314. Et fjerde Adkomstbrev kendes i et udførligt Udtog i en Hddb.: 1823. Derimod er 2 andre Breve, der synes at være Adkomstbreve for Tranekær Kirke, vistnok bevarede ad anden Vej end med denne Kirkes Arkiv (nemlig gennem Bent Billes Arkiv): 3867 3985.

Veflinge (Skovby H.). En Dom om Tiende kom senere i Orig. til Fyns Bispearkiv og findes nu i RA.: 6273.

Vigerslev (Skovby H.). Se 1. Række IV. 107. 2 Adkomstbreve fandtes i GA. allerede i C. E. Voss's Tid: 2547,55. Nogle andre Breve var i Origg. kommet til Fyns Bispearkiv og haves nu i RA., nemlig: 2 Adkomstbreve paa Jord: 2245 8775; og 4 Breve om Tiende: 9217 9363 9730 9807.

Vissenbjærg (Odense H.). Et Adkomstbrev kendes i en Vidisse i RFb.: 7630.

Ørslev (Vends H.). Et Afladsbrev, der engang fandtes hos Professor L. Luja († 1732) i Odense, kendes i Bircherod'ske og beslægtede Afskrifter: 4180.

Ørsted (Baag H.). Et Adkomstbrev kendes i Afskr. fra 17.

Aarh. i Baag Herreds Provstebog (i FLA.) og i en derefter tagen Afskr.: 1275. Et andet Adkomstbrev findes i Afskr. i et af Biskop Jens Jacobssøn Bircherod ejet Haandskr.: 8138.

Nørrejylland.

Kolding Lens Kalentegilde. Et Adkomstbrev er senere kommet til Ribe Kapitels Arkiv og med dette til RA.: 8142.

Om Breve i Viborg Bispearkiv stammende fra Landsbykirkers Arkiver jfr. Dipl. Viberg. S. XVI og her ovfr. S. 53 f. Note 10.

Uvis Kirke under Hardsyssels Provsti. Et Adkomstbrev(?) anføres i HPR.: 11436.

Uvis Kirke i Hind H. Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 7323.

Uvisse Kirker i Skodborg H. 3 Adkomstbreve anføres i HPR.: 4550 7550 11437.

Aalsø (Sønder H. Dyr). 2 Adkomstbreve kendes nu kun i Aftryk i Hofmans Foundationer: 4930 5119.

Aasted (Horns H. Jylland). Et Adkomstbrev, som endnu i 1808 fandtes i Orig. ved Embedet, ejedes senere af Museet for nordiske Oldsager og er nu i RA.: 2289. — Jfr. Gerum Kirkes Arkiv.

Albæk (Dronninglund H.). Et Adkomstbrev ejedes senere af Jens Rosenvinge, men er nu tabt; det kendes dog i Afskr. af Gram: 8732.

Almind (Lysgaard H.). 2 Adkomstbreve kendes i Udtog efter Vidisser af Viborg Landsting, der nævnes i Udtog i RFb.: 5783 13084.

Arnborg (Hammerum H.). Et Adkomstbrev, der mulig har tilhørt denne Kirkes Arkiv, anføres i HPR.: 9995.

Asp (Hjerm H.). Nogle Adkomstbreve anføres i HPR.: 4356 4773 7034-37 11694.

Avlum (Hammerum H.). Nogle Adkomstbreve anføres i HPR.: 1390-91 4140(?) 5604 5805 7038 10925(?).

Bislev (Hornum H.). Et nu tabt Adkomstbrev var senere kommet til Viborg Bispearkiv og findes opført derunder ovfr. S. 55. En Vidisse, som Axel Juul til Villestrup i 1547 fik af Brevet, kom senere i Orig. til Lundbæk Godsarkiv og derfra til NLA.: 9728.

Bjært (N.-Tyrstrup H.). En Del Breve kom i Orig. til GA. ved Aaret 1882¹; for Tidsrummet 1451-1513 er det følgende Adkomstbreve: 5288 6486 8820,74.

¹) Ifølge en Optegnelse af Arkivsekretær Matthiessen, der har ligget ved Brevenes tidligere Opbevaringssted i RA.

Blidstrup (Sønder H. Mors). Et Genbrev paa Leje af Kirkens og Præstens Gods nævnes i udateret Udtog i et af Kongen mæglet Forlig af Aar 1549, der findes i Orig. i Aalborg Bispearkiv (i NLA.): 12868.

Bodum (Refs H.). 2 Adkomstbreve findes i Origg. i Aalborg Bispearkiv (i NLA.): 12207 12851.

Borbjerg (Hjerm H.). Nogle Adkomstbreve er bevarede i Origg. i Præstearkivet i NLA.: 1747 5055 5337; sstds. findes et formentlig fra Præstearkivet stammende Adkomstbrev i en yngre kongelig Stadfæstelse: 8441; og i det samme Arkiv findes (uvist, af hvilken Grund) et originalt Brev, hvorved en Præst i Børglum Stift appellerer til Lunde Ærkebisp og Kapitel mod en Præst i Ribe Stift: 3226. Et tabt Adkomstbrev kendes i Afskrifter fra 18. Aarh.: 9223; og endnu et Adkomstbrev anføres i Udtog i HPR.: 12009.

Brørstrup (Aars H.). 3 Adkomstbreve (af hvilke i alt Fald de 2 fandtes i Origg. i Viborg Bispearkiv, og som alle 3 er opførte ovfr. under dette Arkiv) er nu tabte tillige med Vidisser, som toges af dem i 1552, men kendes i Afskrifter efter disse Vidisser: 2185 2228 4638.

Buderup (Hornum H.). Et Afladsbrev findes i Orig. i RA., hvor det var i Gehejmearkivar Voss's Tid: 7142.

Bælum (Hellum H.). Af 2 Adkomstbreve, der tillige er opførte ovfr. under Viborg Bispearkiv, er det ene (5938) kommet til NLA. med Ovegaards Møllens Arkiv, og det andet (12291) til GA. som Gave fra Pastor emeritus Christen Praëm i 1861. Et tredie, nu tabt Adkomstbrev kendes i Afskr. og Aftryk hos Christen Sørensen Testrup: 6717.

Bøvling (Skodborg H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 1049.

Darum (Gørding H.). En Kvittering til Kirken for Tilbagebetaling af et Laan kendes nu kun i Aftryk: 8840.

Dejbjerg (Bølling H.). Et Adkomstbrev, der vel maa henregnes til Kirkens snarere end til Præstens private Arkiv, var kommet til Museet for nord. Oldsager og afgaves i 1883-84 derfra til GA.: 5549.

Dragstrup (Nørre H. Mors). Et Adkomstbrev kendes i et Udtog i Aalborg Bispearkivs Stiftsbog af 1690 efter en ,fornyet' yngre Tekst: 1749.

Ejsing (Ginding H.). Af et nu tabt Adkomstbrev blev der i 1630 taget en ligeledes tabt Vidisse, der kendes i Afskrifter fra 18. Aarh.: 9078.

Eltang (Brusk H.). Nogle Adkomstbreve for Degnen kendes i Afskr. fra c. 1600 i et Hæfte i Ribe Bispearkiv (i NLA.): 5452 7111,54 9220.

Fabjærg (Skodborg H.). 2 Adkomstbreve, af hvilke det ene afgjort, og det andet formentlig har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i HPR.: 3371 5364.

Farstrup (Slet H.). Et tabt latinsk Afladsbrev kendes i Afskrifter af en dansk Oversættelse, som formentlig Anne Krabbe har ladet foretage: 3289.

Flynder (Skodborg H.). Nogle Adkomstbreve anføres i HPR.: 8054 8984 9503-05 12375.

Føvling (Malt H.). Et Adkomstbrev, som sagtens først senere er kommet til Kirkens Arkiv, kendes i en Vidisse af Aar 1552, der blev given til Sognets Præst, men senere kom til Endrupholm Godsarkiv og nu findes i RA.: 10192.

Gaverslund (Holmans H.). Et Adkomstbrev haves i en fuldstændig Afskr. fra 18. Aarh.: 10704; en Række andre Adkomstbreve kendes i Udtog fra RDb. og RFb.: 8704 10508,13-14 10917-18 11158.

Gellerup (Hammerum H.). Nogle Adkomstbreve anføres i HPR.: 6410 7324-26.

Gerum (Horns H. Jylland). Et Adkomstbrev, som endnu i 1808 var i Aasted Kirkes Arkiv (idet Gerum indtil 1555 var Anneks til Aasted), kom senere til Danske Selskab og findes nu i RA.: 2302. Et andet, nu tabt Brev af uvist Indhold og om hvilket det er uvist, om det har hørt til Aasted eller til Gerum Kirkes Arkiv, fandtes ligeledes 1808 i Aasted Kirkes Arkiv: 4772.

Gimsing (Hjerm H.). Nogle Adkomstbreve, der (afgjort eller for det enes Vedkommende formentlig) har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i HPR.: 5806-08 8302.

Grimstrup (Skads H.). Et Adkomstbrev haves i en kongelig Stadfæstelse af Aar 1572, som RA. i nyere Tid har købt i Orig., og som ogsaa er indført i Kancelliregistranterne: 8825.

Gunderup (Fleskum H.). Et Adkomstbrev (for Kirken og for flere Institutioner), der mulig straks er kommet til Viborg Bispearkiv og findes opført ovfr. under dette Arkiv, er nu tabt, men kendt bl. a. i en Vidisse af Aar 1580, der fra Viborg Bispearkiv er kommen til RA.: 5303.

Gørding (Gørding H.). 2 Adkomstbreve er senere i Orig. kommet til Ribe Kapitels Arkiv og med dette til RA.: 5900 12277.

Haderup (Ginding H.). Nogle Adkomstbreve, der (afgjort eller for det enes Vedkommende formentlig) har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i Udtog i HPR. og for et enkelts Vedkommende i RDb.: 4357 4536,45 6841-43.

Hanbjærg (Hjerm H.). 2 Adkomstbreve anføres i HPR.: 9761-62.

Harlev (Framlev H.). Et tabt Adkomstbrev kendes i en Afskr. fra 17. Aarh. i RA.: 4568.

Hee (Hind H.). Et tabt Adkomstbrev haves i Afskr. i RFb.: 7080; et andet, ligeledes tabt, Adkomstbrev for Præsten var indført i en Dom af Aar 1648, hvoraf en Afskr. er bevaret gennem Voldbjærg Godsarkiv: 8836.

Heldum (Skodborg H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 555.

Herning (Hammerum H.). 2 Adkomstbreve anføres i HPR.: 7327-28.

Hjardemaal (Hillerslev H.). Et Vidne om Præstens Pligter og Indtægter og om den daværende Præssts Embedsførelse findes i Afskr. i Biskop Bircherods Dagbøger: 3093.

Hjerm (Hjerm H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 9255.

Hornstrup (Nørvang H.). 4 Adkomstbreve er bevarede i Origg. sammen med Vejle Kirkes Arkiv (idet Hornstrup tidligere var Anneks til Vejle), nemlig 3 i RA.: 6155 9718 12830(?) og et i NLA.: 8337.

En Række andre Adkomstbreve, der nu er tabte, haves i Afskr. (for et enkelts Vedkommende dog kun i Udtog) i det ovfr.¹ under Vejle Købstad omtalte, af Clement Severinsson Vedle anlagte Haandskr. fra 17. Aarh.: 4279 7071,82 8203 8305.

Hove (Vandfuld H.). 2 Fæstebreve til Præsten, det ene udstedt af Provsten, det andet af Kongen, anføres i HPR.: 4358 4546.

Hover (Tørrild H.). Et Genbrev til Kirken paa Leje af Jord nævnes i et Udtog fra 17. Aarh. i RA.: 4399.

Humlum (Skodborg H.). 3 Adkomstbreve anføres i HPR.: 1392 4141 8514.

Hygum (Vandfuld H.). En Række Adkomstbreve, der (afgjort eller for et Par enkeltes Vedkommende formentlig) har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i HPR.: 1050-51 1242-44 2212 2693 2877 3023 3775 3965 4774 5365 7033 8515. Og et Fæstebrev af Bispen paa en Ejendom anføres sstds.: 4547.

Idum (Ulvborg H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 8711.

¹) S. 218.

Ingstrup (Hvetbo H.). Et tabt Adkomstbrev, om hvilket det er tvivlsomt, om det har hørt til Børglum Bispes eller til Ingstrup Kirkes Arkiv, og som i Søren Abildgaards Tid fandtes i Orig. paa Børglum Kloster, kendes i en Afskr. fra 18. Aarh.: 5007.

Janderup (V.-Horne H.). Et Adkomstbrev kendes kun i et Udtog efter en Vidisse, der senere er kommen til Ribe Bys Arkiv, men ogsaa kun haves i et Udtog (i en Kopibog af 1601 i Ribe Bys Arkiv): 5804 11438.

Lerup (Ø.-Han H.). Et tabt Adkomstbrev fandtes i en ligeledes tabt Vidisse af Aar 1530, af hvilken der haves Afskrifter i Aalborg Bispearkiv i NLA.: 11281.

Lomborg (Skodborg H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 5149.

Lyby (Nørre H. Salling). Se 1. Række IV. 107. Et Adkomstbrev kendes i Afskr. efter en Vidisse af Aar 1570: 221.

Lyngaa (Sabro H.). Et Adkomstbrev nævnes i et Udtog fra 18. Aarh. med Samleren Andreas Königs Haand: 8055.

Maabjærg (Hjerm H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 8303.

Madum (Ulvborg H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 9256.

Navr (Hjerm H.). Nogle Adkomstbreve anføres i HPR.: 1830 2213 3178 5366-67.

Nibe (Hornum H.). Se ovfr. S. 208 under Købstæder.

Nissum, N.- (Skodborg H.). 3 Adkomstbreve, der (afgjort eller for det enes Vedkommende formentlig) har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i HPR.: 3966 4359 4548.

Nørlem (Skodborg H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 5809.

Raasted (Ulvborg H.). 2 Adkomstbreve anføres i HPR.: 7546-47.

Ravnkilde (Aars H.). Af 2 Adkomstbreve, som i alt Fald senere har været i Viborg Bispearkiv, og som findes opførte ovfr. under dette Arkiv, er det ene mulig endnu senere kommet til Torstedlund Godsarkiv; det findes nu i Orig. i RA.: 9325. Det andet Brev er tabt i Orig., men findes i Afskrifter i NLA. efter en ligeledes tabt Vidisse af Aar 1555: 9402.

Resen (Skodborg H.). 2 Adkomstbreve, der formentlig har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i HPR.: 6006-07.

Rind (Hammerum H.). Et Adkomstbrev anføres i et Udtog fra 17. Aarh. i Grønlunds Samlinger i Ribe Katedralskoles Bibliotek: 7548.

Sindal (Vennebjærg H.). Et Adkomstbrev er nu tabt baade i Orig. og i en Vidisse af Aar 1559; det er trykt efter en for Tiden ligeledes forsvunden Afskr. af den sidstnævnte: 4391.

Skanderup (Andst H.). 3 Adkomstbreve er senere i Origg. kommet til Ribe Kapitels Arkiv og med dette til RA.: 5443,92 7616; et 4. Adkomstbrev findes nu i Ribe Bispearkiv i NLA.: 7917. 2 andre Adkomstbreve var senere kommet til Trøjborg Godsarkiv, men er nu tabte; af det ene haves en Afskr., af det andet kun et Udtog, begge af H. C. Refslund: 2694 9000.

Skarrild (Hammerum H.). En Række Adkomstbreve anføres i HPR.: 4775 6201 6411-13 7549 7812 13111.

Skød (Hovlbjærg H.). En Orig., der i 1657¹ fandtes i Skød Præstegaard (uden at det er klart, af hvilken Grund), er nu tabt og kendes kun fra et Aftryk i Hofmans Fundationer: 5757.

Skørping (Hellum H.). Et Adkomstbrev for et Alter i Kirken har været i Viborg Bispearkiv og er opført derunder ovfr.; det kendes i Afskr., bl. a. hos Christen Sørensen Testrup: 961.

Solbjerg (Hellum H.). Et Adkomstbrev har været i Viborg Bispearkiv og er opført derunder ovfr., men er kommet til RA. fra et Godsarkiv: 7077.

Staby (Ulvborg H.). 3 Adkomstbreve, af hvilke det ene afgjort og de 2 (i Afskrifter) formentlig har hørt til Kirkens Arkiv, anføres i HPR.: 1052 1245 10525.

Sæby (Harre H.). 2 Adkomstbreve var i Origg. kommet til Viborg Bisps Arkiv, hvorfra de er afgivne til RA.: 2396 3478.

Sønderhaa (Hassing H.). Se 1. Række IV. 107. 2 Adkomstbreve er bevarede i Origg., det ene i AM.: 9645, det andet i Aalborg Bispearkiv i NLA.: 11270.

Thorsted (Hind H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 6844.

Thorstrup (Ø.-Horne H.). 2 Adkomstbreve anføres i Udtog i RFb.: 5988-89.

Tordrup (i Gunderup S., Fleskum H.). Et Adkomstbrev, der er opført ovfr. under Viborg Bispearkiv, er det samme, som er nævnt under Gunderup Kirke: 5303.

Tostrup (i Rostrup S., Hindsted H.). 2 Adkomstbreve, af hvilke i alt Fald det ene har været i Viborg Bispearkiv, og som begge er opførte ovfr. under dette Arkiv, er nu tabte, men nævnes i Udtog i et Brev af Viborg Landsting af Aar 1515, der nu findes i Dalsgaard Godsarkiv (i NLA.): 2584 8986.

Tøndering (Harre H.). Et Adkomstbrev kendes nu kun i Afskrifter, af hvilke den ældste er fra 16. Aarh. og er kommen fra Viborg Bispearkiv til RA.: 2963.

¹⁾ Ikke i 1759; se Tilføjelser og Rettelser (7. Bd. S. 487).

Tørring (Skodborg H.). 3 Adkomstbreve anføres i HPR.: 3567-68 8985.

Ugilt (Vennebjærg H.). Et Adkomstbrev kendes i et Udtog i Aalborg Bispearkivs Stiftsbog 1690 (i NLA.): 9506.

Vandborg (Vandfuld H.). 2 Adkomstbreve anføres i HPR.: 11439 11695.

Vandet, V.- (Hillerslev H.). Af et Adkomstbrev haves et Udtog med Frands de Thestrups Haand i RA.: 7272.

Vedersø (Hind H.). Et Afladsbrev haves i Orig. i RA., hvor det fandtes allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid: 3503. Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 6631.

Vejrum (Hjerm H.). Nogle Adkomstbreve er senere i Origg. kommet til Ribe Kapitels Arkiv og med dette til RA.: 5664 5868,78 7969 8552; 2 Adkomstbreve findes nu i Ribe Bispearkiv i NLA.: 6998 9188; og 3 Adkomstbreve anføres i HPR.: 5810 8304 9507.

Vesløs (V.-Han H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i Aalborg Bispearkiv i NLA.: 4609.

Vilbjærg (Hammerum H.). Et Adkomstbrev anføres i HPR.: 12010.

Vinding (Ulvborg H.). Nogle Adkomstbreve anføres i HPR.: 2878 4776-78 6845-55.

Vivild (Sønderhald H.). Et Adkomstbrev, der i alt Fald senere fandtes i Orig. i Hevringholm Godsarkiv og med dette er kommet til RA., tilhørte mulig oprindeligt Vivild Kirkes Arkiv: 1462.

Ølgod (Ø.-Horne H.). Et nu tabt Adkomstbrev blev optaget i en nu tabt Vidisse af Aar 1500, der atter er optaget i en Vidisse af Aar 1554, som findes i Orig. i Ølgod-Strellev Præstearkiv i NLA.: 7912 9117.

Ørre (Hammerum H.). 2 Adkomstbreve anføres i Udtog, det ene i HPR., det andet i RFb.: 4549 12365.

Sønderjylland med Als.

Frislands Præster. Et kongeligt Privilegium haves i en Afskr. fra 16. Aarh. paa KB.: 2138.

Maarkær Christi Legems Kalente. Kalentets Statuter (fastsatte af det selv) tillige med en bispelig Stadfæstelse af Statuterne har i originalt Perg.-Haandskr. været ejede af Danske Selskab og findes nu paa KB.: 11556 12889.

Nordstrand Kalente. En af Kalentets Dekan udfærdiget Fornyse af dets Artikler haves i en Afskr. fra c. 1600 i Kiels SA.: 12772.

Bevtoft (N.-Rangstrup H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i Ribe Bispearkiv i NLA.: 2998.

Broager (Nybøl H.). 2 Adkomstbreve kendes i Afskrifter fra c. 1600, det ene i RA., det andet i Kiels SA.: 9218 9606.

Brøns (Hviding H.). Et Genbrev paa Leje, der har hørt til Brøns Kirkes ell. Ribe Kapitels Arkiv, er indført i en Justitsprotokol for Hviding H. fra 18. Aarh.: 6485.

Embsbøl (Viding H.). Et vel fra Kirkens Arkiv stammende bispeligt Kollatsbrev paa Kirken er nu tabt, men kendes i Afskrifter, bl. a. af Heimreich: 11555.

Ensted (Lundtoft-Vis Herreder). 2 Breve (et bispeligt Kollatsbrev paa Kirken og et Vidne af en Notar, at han har indført en Mand i Besiddelsen af den) stammer vel begge fra Kirkens Arkiv; de er nu tabte, men haves i Afskrift i RA.: 11078 11127.

Eskris (Ny H. og Kappel H.). 2 Adkomstbreve, begge vedrørende Runtoft Ejers Tiendeydelse, er senere kommet til Arkivet paa Runtoft: 8876 11074.

Felsted (Lundtoft-Vis Herreder). Et tabt Adkomstbrev kendes i en Afskr. fra 18. Aarh., der en Tid fandtes paa Gaarden Grøngrøft i Sognet, men i 1920 foræredes til RA.: 6013.

Femerns St. Peders og Pauls Kapel. Et Afladsbrev kendes i Afskrifter fra 18. Aarh., bl. a. i RA.: 858.

Fjolde (Bredsted Amt). Et Adkomstbrev skal findes i Afskrift »im Kircheninventar« for Fjolde: 1784.

Før Nicolai Kirke. Et Adkomstbrev findes paa Før i en Afskr. af Aar 1709: 11267.

Hatsted (Husum Nørre H.). Et bispeligt Stiftelses- og Afladsbrev for et Vikarie kendes i Afskrifter, bl. a. af Heimreich: 1710.

Hjerpsted (Højer H.). Et Lejebrev paa Kirkens Jord, som utvivlsomt senere er tilbagegivet enten til Ribe Bisps eller til Hjerpsted Kirkes Arkiv, er med Ribe Bisps Arkiv kommet til RA.: 9012.

Højst (Slogs H.). Et Brev om Adskillelse af Højst og Høstrup Sogne haves i Afskr. fra Aar 1725 i Højst Præstearkiv: 10702. — Se ogsaa under Solvig Godsarkiv.

Klægsbøl (Kær H. Slesvig). Et Adkomstbrev for Kirken haves i en Afskr., der maa antages at have hørt til Anders Sønnikssøn v. Andersens Arvingers Arkiv: 6131.

Landkirchen (Femern). Et tabt Afladsbrev kendes i et Udtog fra 18. Aarh. i RA.: 9257; et Adkomstbrev haves i Orig. i Kiels SA.: 10885.

Langhorn (Bredsted Amt). Om et bispeligt Kollatsbrev til en Kannik paa Kirken har hørt hjemme i Slesvig Kapitels eller i Langhorn Kirkes Arkiv, er vel tvivlsomt; det er tabt, men kendes i en Afskr. i Voss's Ekscerpter efter en Kopi: 312.

Løgum, Ø.- (S.-Rangstrup H.). Et Adkomstbrev ejedes i 1809 af en Bonde i Sognet, men maa senere være kommet tilbage til Kirkens Arkiv, fra hvilket det nu er afgivet til det sønderjydske Landsarkiv: 3515.

Løjt (Rise H.). Nogle nu tabte Adkomstbreve haves i Afskrifter af Andreas Hojer paa KB.: 588 8883 8910 10355.

Mildsted (Husum Sønder H.). Se 1. Række IV. 108. En tabt Anmodning til Bispen om at stifte en Vikarie af Gods, der er skænket dertil, haves i Afskr. fra 18. Aarh. i RA.: 6783.

Morsum (paa Sild). Se 1. Række IV. 108. 2 Afladsbreve haves i Afskrifter, bl. a. af Heimreich: 4788 7684.

Notmark (Sønder H. Als). Se 1. Række IV. 108. Et Præsentationsbrev af Dronning Dorothea og et bispeligt Kollatsbrev, der begge blev registrerede i 16. Aarh., er nu tabte i Orig., men haves i Afskrifter og Oversættelser i RA. (til Dels i Glücksburg-Arkivet): 6063-64.

Skærbæk (Hviding H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i Grønlands Samlinger i Ribe Katedralskoles Bibliotek: 9620.

Stintebøl (Edoms H.; nu forsvunden). Et Notarialinstrument om Indvielsen af et Kor har mulig hørt til Kirkens Arkiv, men kendes nu kun i et Udtog fra 18. Aarh. i RA.: 9763.

Süderstapel (Stapelholm). Et tabt Adkomstbrev haves i Afskr. fra 17. Aarh. i Kiels SA.: 5737.

Ullerup Kirke (Nybøl H.) og St. Annæ Gilde. En Gildeskraa af 1506 findes i en højtysk Oversættelse skreven med Haand fra 17. Aarh. i Glücksburg-Arkivet i RA.: 10741.

Vonsbæk (Haderslev H.). En Aftale om Udlejning af Præstegaarden er i Orig. afgiven fra Kirkens Arkiv til det sønderjydske Landsarkiv: 2047.

ADELEN OG ENKELTE ANDRE ENKELTPERSONER.

Om Opbevaringen i ældre Tid af Adelens Arkiver, dels paa den vedkommendes egen Hovedgaard, dels i en Kirke eller i en verdslig Institutions Bygning, se 1. Række IV. 109 f.¹; jfr. ogsaa Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 15, 16, Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. X-XXVI, Dipl. Viberg. S. V-VI, IX-XI.

For Københavns Vedkommende kan et Opbevaringssted for adelige Brevkister findes betegnet som Helliggejst Kirke i Kongebreve omkring Aar 1600 (1593 og 1608)²; men i Brevfortegnelser, hvis Affattelse er foranlediget ved disse Kongebreve, kaldes Opbevaringsstedet for Helliggejsthuset³. Dette sidste er da sagtens det rette; det sættes i alt Fald af Gram i Forbindelse med, at »Adelen her boende« havde plejet at forsamles »udi en Bygning ved Helliggeistes Kirke«, hvor den ogsaa skulde have haft »et eget Bref-Kammer eller Archiv«⁴. Fra først af har dette

¹) Naar det her siges, at »en systematisk Undersøgelse« af Herregaardsarkiverne ikke har »kunnet forbindes med Repertoriet«, gælder det samme ganske vist ogsaa for nærværende Række. Men Udgifteren af denne har dog, naar han har truffet noget som helst Spor af, at der kunde tænkes at findes Breve fra Tiden 1451-1513 i et Godsarkiv inden for det nuværende Danmarks Omraade, forsøgt at faa saadanne Breve at se. Og naar han i saa Fald har rettet Forespørgsler eller Anmodninger om Laan til de paagældende Arkivers Ejere, har han i de allerfleste Tilfælde trods den derved forvoldte Ulejlighed mødt en forstaaende Velvillie, som det er ham en kær Pligt at udtale sin erkendtlige Tak for. ²) Kanc. Brevbøger 1593-1596 S. 31, 1603-1608 S. 720; jfr. Kbhvns Dipl. V. 21. ³) Danske adel. Brevkister S. 67 (»hellig gestus«). RA. Privatarkiver, Esge Bille Jørgenssøn 1608 Juli 18, 2 Stykker (»helligesthus« og »helliggiestes«). — Jfr. Rosenvinge, Domme IV. 418 (»helliggiesthiis huuss« Aar 1594). ⁴) Nye Danske Mag. III. 30; jfr. Nielsen, Kjøbenhavns Hist. III. 39. Den nøjagtige Beliggenhed, som denne af Adelen benyttede Bygning har haft inden for Helligaandshusets Komplex af Bygninger, lader sig næppe paavise (jfr. Hist. Meddel. om København III. 468-71 (og 3. R. I. 72-82) samt Lorenzen, De danske Helligaandsklostres Bygningshist. S. 56).

»Arkiv« i det enkelte Tilfælde sagtens kun været tænkt som et midlertidigt Opbevaringssted, der er blevet benyttet, naar en Mand var død¹, og hans Arvinger, indtil Skiftet efter ham kom til endelig Afslutning, ønskede hans Breve henflyttede til et mere neutralt Gemmested, end hans Hovedgaard frembød. Men Ordningen af saadanne Skifter trak ofte ud i en meget lang Aarrække; og naar Skiftet endelig var sluttet, havde de dalevende Arvinger maaske til Dels tabt Interessen for Brevene, eller Arvingerne var maaske saa mange, at det kunde være vanskeligt at faa dem samlede og faa Brevene fordelte mellem dem, og Brevkisterne blev saa fremdeles staaende.

Hvor naar Helligaandshuset er begyndt at blive anvendt paa den omtalte Maade, lader sig næppe oplyse. Man kan ikke slutte fra de Mænds Dødsaar, hvis Arkiver vides eller kan antages at have henstaaet dér; thi det er ikke givet, at Brevene er blevet henflyttede dertil straks efter den paagældendes Død. Saaledes hedder det i 1608, at Hr. Esge Billes Arvinger havde indsat Breve i Helliggejsthuset², og Betegnelsen »Hr.« viser her, at der menes den bekendte, i Aaret 1552 afdøde Esge Bille. Men at der er hengaaet en rum Tid efter hans Død, inden Brevene kom til Helligaandshuset, fremgaar af, at det lejlighedsvis oplyses, at det var i 1589, at »alle her Eskie Bieldis breffue kiester« blev flyttede fra Mogenstrup i Skaane, nemlig »othe breffue kiester wnde oc guode oc fiere skrienn, som er breffue vdi, oc enn sønder lienn skrienn, som duer inthze, oc fiendzs ther nogien røden breffue vdi«³.

Da det ovennævnte Kongebrev af 1608 (i hvilket der tales om Esge Billes Breve i Helliggejst »Kirke«) udgik, var Helligaandshusets Bygninger for ikke længe siden kommet i Kronens Eje, og Kongen lod her indrette et »Tugthus«⁴. Der vedblev imidlertid i Bygningerne at henstaa »nogle breffue adelen tillhörig«, og Kongen, der ønskede dem fjernede, paalagde da i 1622 Borgemestre og Raadmænd i København at tage Brevene til sig under god Forvaring, »parterne, som de tillhører, thill beste«⁵. Maaske har det da været ved denne Lejlighed, at Brevene

¹) Jfr. Kanc. Brevbøger 1593-1596 S. 31 f. ²) RA. Privatarkiver, Esge Bille Jørgensson 1608 Juli 18, 2 Stykker; jfr. Kbhvns Dipl. V. 21. ³) RA. Privatarkiver, Esge Bille VIII C, 1589 Juni 29; jfr. Møllerup og Meidell, Bille-Ættens Hist. I. 786 Note 4. — I 1585 nævnes Breve, der staaer forseglede i København, uden nærmere Angivelse af Stedet (Kanc. Brevbøger 1584-1588 S. 319). ⁴) Nielsen, Kjøbenhavns Hist. III. 364. ⁵) Kbhvns Dipl. V. 45; jfr. Kanc. Brevbøger 1621-1623 S. 256 f. og Nielsen, Kjøbenhavns Hist. III. 379.

blev flyttede til en til Frue Kirke hørende Bygning (skønt denne Kirke stod under Universitetets og ikke Magistratens Patronat). Allerede tidligere, i 1599, kan man høre tale om Brevkister, der stod i Frue Kirke i København, uden at deres Ejermænd kendtes¹; men Brevene fra Helligaandshuset synes ikke at være flyttede til selve den egentlige Frue Kirke, men til et dermed i Forbindelse staaende Kapel. Gram havde i 1709 eller 1710 hos en bekendt (den senere Bogtrykker Wielandt), der boede paa Vor Frue Kirkegaard, læst nogle Blade af Christian III.s saakaldte Klageskrift mod Biskopperne af 1536, som Wielandt havde faaet af Frue Kirkes Klokker. Og ganske vist siger Gram, at Klokkeren atter havde taget dem fra Brevkister »paa Hvelvingen af Sacristiet«². Men anden Steds betegner Gram det Sted, hvor Kisterne stod, som »supra testudinem sacelli templo d. virginis adjuncti«, og han siger, at der dér nederst var Forsamlingssted for den københavnske Gejstlighed, og at der i de 2 Etager ovenover opbevaredes Afdelinger af Universitetets Bibliotek³. Og ogsaa af andre Angivelser fremgaar det, at det ikke har været i selve Kirken, at de nævnte Afdelinger af Biblioteket og altsaa Brevkisterne stod, men derimod i en Udbygning paa den mod det nuværende Dyrkøb vendende Side af Kirken⁴.

Paa det omtalte Sted stod Brevkisterne nu i en Aarrække, og efterhaanden var de, som Gram siger, »fast gaaen alle af Glemme«⁵. Frue Kirkes Betjente har dog haft Adgang til dem, som det fremgaar af Grams Beretning om Klokkeren; og det samme gælder Haandværkere, der arbejdede paa Kirkens Tag. Gram siger, at en Borgerkone i 1731 fortalte, at »en Tømmermand, som hafde Arbeide ved Kirkens Sparverk, hafde bragt

¹) Kirkehist. Saml. 3. R. I. 468. I 1624 og 1628 tales atter om Breve, der er blevet indsatte i Frue Kirke, men uden at det angives, naar (Kanc. Brevbøger 1624-1626 S. 178, 1627-1629 S. 283). ²) Nye Danske Mag. III. 28 f., jfr. 30. ³) Sstds. S. 23. Med den af Gram her brugte Betegnelse »conclave conventus ministerii Hafniensis« kan sammenlignes Udtrykket: Københavns Ministerii Konventshus's Loft (hvor nogle nu tabte Breve fandtes før Branden 1728; se 1. Række I Nr. 525, 756). (Med dette Konventhus maa ikke forveksles det til Byens Fattigforsørgelse benyttede Konventhus paa Hjørnet af Silkegade og Pilestræde; jfr. ovfr. S. 159.) ⁴) Se de hos Engelstoft og Werlauff, Udsigt ov. Kiøbenhavns Universitets-Bygnings Hist. S. 26 anførte Steder. Jfr. Matzen, Kbhvns Univ. Retshist. II, Till. S. 3; den sstds. S. 2 givne Rekonstruktion af Frue Kirke viser dog paa den søndre Side ingen Bygning, der kan antages at have været i 3 Etager, saaledes som af Gram angivet. ⁵) Endnu i 1636 og 1637 har der dog været Tale om Eftersøgning i Kisterne i praktisk Øjemed (RA. Danske Kanc., Indl. t. Registr. samt henlagte Sager 1636 Maj 27, 1637 Maj 13; RA. Sjæll. Tegn. 1636-39 Bl. 191 b).

hendes Fader mange slige gamle Brevve, som de kaldte Eske-Bildes Brevve og brugte til at øfve Børnene i at læse vanskelig Skrift« — en mærkelig Udtalelse i Betragtning af Brevenes Alder, idet Hovedmassen af dem vel maa antages at have været fra 1. Halvdel af 16. Aarh. eller dog senest fra c. 1550. I ethvert Fald er en Del af Kisternes Indhold aabenbart kommet bort (ogsaa Otto Sperling d. y. var kommet i Besiddelse af nogle af Brevene), og adskillige af de saaledes bortkomne Breve er ved Københavns Brand 1728 brændte hos deres daværende Besiddere¹. Om der derimod ved denne Brand skulde være gaet nogen af selve Kisterne med deres daværende Indhold til Grunde, er mindre klart².

Efter Grams Beretning blev der et Par Aar efter Branden, i Marts 1731, fundet 7 Kister med Pergaments- og Papirsdokumenter »supra testudinem sacelli templo d. virginis adjuncti«³. I 1732 blev der fundet i alt Fald endnu 2 Kister, og disse blev nu (ifølge én Beretning tillige med de tidligere fundne Kister, hvoraf nogle var blevet bragte til Grams Hus) førte til Runde Kirke⁴, hvorved vel maa forstaas Universitetsbibliotekets Lokale, der var ved at blive taget i Brug efter Branden⁵. Derimod hedder det i Grams egen Fremstilling, der maa antages skreven i 1731,

¹) Nye Danske Mag. III. 29 f. (jfr. sstds. S. 22: »cum nemini jam viventium aliqua de iis esset notitia«). Om hvorledes Breve før 1728 var kommet bort fra Kisterne, jfr. nedfr. under Johan Pederssøn Oxe. ²) At det siges hos Nielsen, Kjøbenhavns Hist. III. 379 og Bruun, Kjøbenhavn I. 543, er der næppe Grund til at lægge for megen Vægt paa. Og Suhm XI. 405 taler kun ganske ubestemt om »en gammel Kiste, hvilken venteligen opbrændte i den store Ildebrand 1728«. ³) Nye Danske Mag. III. 22 f., 29, 30. ⁴) Staats- u. Gelehrte Zeitung des Hamburgischen unpartheyischen Correspondenten 1732 Nr. 63 (en Meddelelse fra København dateret 11. Apr.). Gram selv taler i en Skrivelse af August 1732 om »de gamle Papirer, som i Aar bleve fundne ved Vor Frue Kirke« (Numismatisk Forenings Medlemsblad XIII. 193). Hvor meget der er fundet i 1732, er vanskeligt at afgøre. I Langebeks Ekscerpter Fasc. 254 findes en med en Haand fra 18. Aarh. skreven Notits, der lyder: »1732 d. 4. April blef funden 28 Kister udi en muuret Veck, som blef nehrreven paa Vor Frue Kircke, som fantiß gamle Skriffter og Brever udi«. Og Jonge, Kiøbenhavns Beskriv. (1783) S. 158 omtaler 26 Kufferter fyldte med Papirer, som man fandt staaende indmurede under en Hvælving, »da man nedbrød Aar 1732 en gammel Muur af vor Frue Kirkes Sakristie«. Jonges Bog udkom ganske vist først et halvt Hundrede Aar efter Begivenheden, og en Karakteristik, som han giver af Kufferternes Indhold, er lidet heldig. Men paa den anden Side har han ved Udarbejdelsen af sin Bog haft Hjælp af Erik Torm, der var Politimester i København 1731-61 og saaledes kan antages at have haft i alt Fald nogle Betingelser for at vide Besked om Fundet. (Jfr. i øvrigt Vedel Simonsen, Udsigt ov. Nationalhistoriens Perioder I. 1. H. S. 22.) ⁵) Jfr. Svend Dahl, Universitetsbibliotekets Bygninger gennem Tiderne S. 25-28.

at Indholdet af de i dette Aar fundne Kister allerede da var kommet til Gehejmearkivet¹, og her er ogsaa de senere fundne utvivlsomt havnede.

Naar Kisternes egentlige Fundhistorie kun er mangelfuldt oplyst, kan der heller ikke med Sikkerhed siges meget om deres Indhold. Dette er efter Afleveringen til Gehejmearkivet ikke blevet holdt samlet. Pergamenterne indordnedes senere i Voss's Samling, og ogsaa Papirsbrevene splittedes paa forskellige Steder. Ganske vist forblev en stor Del af Papirsbrevene samlet under Betegnelsen: Samling af Breve til den danske Adels Historie, en Samling, der i 1826 afleveredes fra Gehejmearkivet til det kongelige Bibliotek, men i 1888 i det væsentlige kom tilbage til Gehejmearkivet². Men andre af Papirsbrevene var før Afleveringen til Biblioteket blevet anbragte i andre af Gehejmearkivets Samlinger. Og den til Biblioteket afleverede Part er i de godt 60 Aar, da Samlingen fandtes dér, øjensynlig ikke bleven behandlet som en Enhed; Dele af den er kommet ind i andre af Bibliotekets Haandskriftsamlinger og findes endnu dér og uheldigvis ikke i deres naturlige Hjemsted i RA. Og omvendt var der, før Samlingen i 1826 afgaves til Biblioteket, og endnu medens den fandtes i Gehejmearkivet, i den indkommet væsentlige Bestanddele, der aldrig kan have tilhørt de adelige Brevkister³; og et Forsøg paa at rekonstruere disses Indhold er saaledes ret vanskeligt og vil altid faa en vis hypotetisk Karakter. Gram nævner ganske summarisk, at en stor Del af Brevene har tilhørt Esge og Anders Bille, Mogens Gyldenstjerne og Peder Oxe⁴. Og Klevenfeldt anvender i sine Samlinger jævnlig et Citat som »orig. Esk. Bill.« ikke blot om Breve, der hører til Esge Billes eget Arkiv, men ogsaa om Breve stammende fra andre Privatarkiver, der ikke kan antages at være havnede hos Esge Bille. Man kunde da tænke sig Muligheden af at benytte disse Klevenfeldts Citater til at fastslaa, hvilke Arkiver der har været indeholdt i de adelige Brevkister; men det viser sig, at en saadan Fremgangsmaade ikke lader sig anvende, idet man kan finde den nævnte Betegnelse brugt af Klevenfeldt om Breve, der tilhører Kongens Arkiv, ja om et Brev, der tilhører Københavns Petri Kirkes Arkiv. Man faar da nærmest Indtryk af, at Klevenfeldt har anvendt den nævnte Citeringsmaade i al Almindelighed

¹) Nye Danske Mag. III. 22 f. (jfr. 29). ²) Jfr. nærværende Værks 1. Række IV. 109. ³) Jfr. Meddel. om Rigsarkivet for 1892-94 S. 23 f. (og Thiset i Museum 1896, 2. Halvbind S. 152). ⁴) Nye Danske Mag. III. 23.

ved saadanne Breve, der paa hans Tid endnu ikke var registrerede i Gehejmearkivets Registraturer. Og endvidere maa man antage, at der allerede i det 17. Aarhundredes Slutning fandtes i alt Fald nogle Breve i Danske Kancellis Arkiv, som oprindeligt har hørt hjemme i Privatarkiver (ét saadant Brev (8344 b) kendes ikke mere i Orig.; et andet (11365 B) findes nu i RA.). Man maa derfor ved en Bestemmelse af Brevkisternes oprindelige Indhold i det væsentlige holde sig til, hvad der fandtes i »Samling af Breve til den danske Adels Historie«, med behørig Kritik over for, hvad der maa antages at være indkommet i denne Samling paa et senere Tidspunkt. Et saadant Rekonstruktionsforsøg i store Træk er gjort af Thiset i Meddel. om Rigsarkivet for 1892-94 S. 24 og (paa enkelte Punkter noget afvigende) i Museum 1896, 2. Halvbind S. 153 f.

Men selv om der kan være gyldig Grund til at antage, at Dele af en Mands Arkiv har været i de i 1730'erne genfundne adelige Brevkister, behøver dette ikke at gælde hele hans Arkiv. Naar saaledes Gram blandt Kisternes Indhold nævner Breve tilhørende den bekendte Peder Oxe, er det ubestrideligt, at Dele af dennes Arkiv er kommet til Gehejmearkivet ad andre Veje. Og hvad Peder Oxes Farfader Johan Pederssøn Oxe angaar, er det meget troligt, at Brevkisterne har indeholdt ikke lidt af hans Arkiv; men et afgørende Bevis herfor kan næppe føres, og som det vil ses nedenfor, er det i alt Fald givet, at det, som endnu eksisterer deraf, er bevaret paa flere forskellige Maader.

Den fynske Adel skal have benyttet Domstuen i Odense (hvor Fynbo Landsting holdtes) til Opbevaringssted for sine Breve; men i hvilket Omfang det er sket, er vanskeligt at sige, idet der ikke synes at kunne oplyses meget herom¹.

Betydeligt hyppigere omtales det, at den jyske Adel havde Breve staaende i Viborg. For en stor Del er det i Domkirken². I 1626 faar Viborg Kapitel Tilladelse til at flytte Adelens Breve fra det Kapel i Domkirken, hvor den hidtil har plejet at indsætte dem, til et andet Sted³. I 1641-42 var der Tale om at lade foretage en Registrering af dem af Adelens Breve, der hen-

¹) Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XXIII f.; jfr. Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 104. ²) Se saaledes Kanc. Brevbøger 1624-1626 S. 105, 248, 674. Jfr. Dipl. Viborg. S. V-VI, IX-XI og Wad, anf. St. S. XVII-XVIII. ³) Kanc. Brevbøger 1624-1626 S. 597, 687.

stod i Domkirken, og derefter udlevere dem til de vedkommende daværende Ejere¹. Men om der er kommet noget som helst ud af denne Plan, vides ikke; vist er det i alt Fald, at Adelen endnu i 1653 havde Breve staaende i Domkirken². Men hvor naar disse Breve fra de adelige Brevkister er gaaet til Grunde, er uvist; maaske er det sket, da Biskop Deichman lod et Kapel i Kirken tømme for dets Indhold af Brevkister fulde af Breve³, og maaske er det først sket ved Domkirkens Brand i 1726.

Men ogsaa i Viborg Domhus, Sædet for Viborg Landsting, har Adelen haft Breve staaende⁴. Og af saadanne, ved Viborg Landsting opbevarede Breve eksisterede et ret betydeligt Antal endnu ved Midten af 18. Aarh., da en Række Pergamentsbreve derfra blev afskrevne af eller for Langebek og Klevenfeldt. Adskillige af Originalerne er dog siden gaaet tabt; men for en Del af de tabte (om end kun for en Del) drejer det sig om Breve, der har været udstedte til Præster og en uadelig verdslig, og om hvilke man ikke kan forklare, hvorledes de er kommet til Landstinget: 5541 8762 9023. Dog er der ogsaa gaaet Breve tabt, som har været udstedte til adelige, dels fra saadanne Arkiver, af hvilke der kun synes at kendes ét Brev, der har været ved Landstinget: 53 3469 9960, men tillige fra Arkiver, som hvert for sig paa Langebeks Tid omfattede flere ved Landstinget beroende Breve. Noget Eksempel paa et Arkiv af denne sidste Art, der er gaaet helt til Grunde, vil dog, saa vidt vides, ikke kunne paavises; der er nemlig den Dag i Dag bevaret en betydelig Del af de tidligere ved Viborg Landsting opbevarede Breve. Pergamenterne var i ret stort Tal kommet til Danske Selskab og derigennem til Gehejmearkivet, om end adskillige af dem var efterladte af Danske Selskab paa Universitetsbiblioteket og først i 1894 afgaves derfra til Rigsarkivet. Og ogsaa af Papirsbreve var der bevaret ikke faa, som imidlertid var forblevet i Viborg og først ved det jydsk Landsarkivs Oprettelse afgaves til dette, i hvilket de endnu befinder sig. Af bevarede Breve, som har været ved Viborg Landsting, skal foruden de enkeltstaaende 3621 og 10013 nævnes Breve af Erik Christiernssøn Fastis, Christopher Lykkes, Timme Nielsøn Rosenkrantz's og hans Søn Erik Timmessøns Arkiver. Det største nu bevarede Arkiv fra Tiden 1451-1513, der har været

¹) Wad, anf. St. S. XVIII-XIX; jfr. RA. Danske Kanc., Indl. t. Registr. samt henlagte Sager 1641 Febr. 1 I. ²) Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 333. ³) Dipl. Viborg, S. IX-X. ⁴) Se saaledes Kanc. Brevbøger 1616-1620 S. 544 (jfr. 214), 1621-1623 S. 156, 238 f., 1624-1626 S. 509 f.

ved Viborg Landsting, er dog Solvig Godsarkiv; men ogsaa af dette Arkiv er enkelte Breve nu gaaet tabt (490 4816 9604), og ét er havnet paa Gaunø (9087).

Ligesom i 1. Række er ogsaa her nedfr. en Del af Adelen Breve ordnet efter Godsarkiver¹, og en Del efter Personers Arkiver. Ved en saadan Deling i 2 Rækker vil det selvfølgelig altid kunne blive Genstand for Tvivl, hvor Grænsen skal drages mellem de 2 Rækker. Paa en Maade vilde det i Overensstemmelse med Nutidens Proveniens-Princip være det heldigste, om hele det Brevstof, hvorom der her er Tale, kunde have været ordnet efter Godsarkiver (paa samme Maade, som Statens Arkiver, naar de nu modtager Dokumenter fra et bestemt Gods, som Hovedregel bevarer disse som et samlet Hele). Men dels maa det erindres, at en tilsvarende Ordning, hvis den havde kunnet gennemføres, kun vilde være bleven en Rekonstruktion af Godsarkiverne, saaledes som de var, da Staten modtog dem, — medens mange af dem utvivlsomt allerede da har været sammensatte af flere forskellige, fra først af indbyrdes uafhængige Bestanddele. Og dels savner Nutiden paa meget væsentlige Punkter Muligheder blot for en Rekonstruktion efter Godsarkiver, saaledes som de var, da Brevene kom til Staten. Om Gehejmearkivet, da det i Begyndelsen af 1730'rne modtog Brevkisterne fra Frue Kirke, har kunnet se, fra hvilke Godsarkiver de enkelte Breve stammede, turde være meget tvivlsomt; og i ethvert Fald har man aldeles ikke haft Interesse for at bevare en saadan Viden. Og f. Eks. de af Klevenfeldt samlede Dokumenter var, da de kom i Statens Besiddelse, kun delvis ordnede efter de Steder, hvorfra han havde faaet dem, og en fuldstændig Rekonstruktion af de paagældende Arkiver lader sig næppe gennemføre og er i alt Fald paa visse Punkter forbunden med meget Besvær².

Men i øvrigt kan der være Grund til at gøre opmærksom paa, at en Rekonstruktion af et Godsarkiv ikke altid vil være tilstrækkelig til at give et Billede af en bestemt Mands Arkiv. Der kan i saa Henseende henvises til, hvad der nedfr. under

---

¹) Hvad saadanne Gaarde angaar, som i Tidens Løb har skiftet Navn, er deres Arkiver oftest nedfr. opførte under Gaardens moderne Navn. Der er dog adskillige Afbigelser herfra, og selv om dette til Dels kan bero paa den Maade, hvorpaa det enkelte Arkiv er bevaret, skal det dog indrømmes, at der mulig paa dette Punkt kunde være udvist noget større Konsekvens. ²) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Klevenfeldt.

Erik Ottessøn Rosenkrantz anføres om de mange forskellige endnu bevarede Godsarkiver, der indeholder Breve af hans Arkiv. Og noget lignende nævnes under Lave Esgessøn Brock og Niels Pederssøn Høg.

Endnu skal det tilføjes, at naar der i 1. Række IV. 110 er taget Forbehold m. H. t. Bestemmelsen af Brevene af de adelige Personers Arkiver, idet det udtales, at der »kun til foreløbig Orientering gives« »en Oversigt over de mere fremtrædende Grupper af Slægternes Breve«, saa er noget saadant ikke Tilfældet i nærværende Række; Udgifveren har i denne Afdeling bestræbt sig for at bestemme de enkelte Personers Arkiver i det væsentlige i samme Omfang, som Arkiverne er søgt bestemte i de andre Afdelinger.

A. HERREGAARDE.

Skaane.

Dufeke (Luggude H.). Se Knud Skelmssøn Gere (4647).

Glimminge (Jærrestads H.). Et nu tabt Brev af Kong Hans til Jens Holgerssøn Ulfstand fandtes paa Hvitfelds Tid paa Glimminge: 12640. Brevet 11805 har maaske dengang været sstds.

Hærløf (Gærds H.). Et Adkomstbrev for Joachim Trolle findes nu i Orig. i Hverringe Godsarkiv i FLA.: 11322.

Karsholm (Villands H.). Arkivet er afgivet til Lunds LA.

Adkomstbreve for Oluf Stigssøn Krognos: 4446 4601 5106 6940 Ca 7551 8306 (de 2 sidste kun i Udtog); for Poul Laxmand: 6972.

Lillø (Gærds H.). En Kopi af et Brev fra Arvid Trolle til Kongen synes senere at have været i Beate Huitfeldt († 1626)'s Besiddelse og kan være nedarvet fra Arvid Trolle gennem hans Søn Jacob (Joachim) Trolle og dennes Datter Øllegaard Trolle, gift med Christopher Huitfeldt, (der alle ejede Lillø) til det sidstnævnte Ægtepars Datter Beate Huitfeldt: 12708.

Lyngbygaard (nu Trolle-Ljungby) (Villands H.). Fra Aaret 1593¹ er der bevaret nogle Registraturer over Breve, der betegnes som Fru Sidsel Ulfstand's, der var død 1575 som Enke efter den bekendte Knud Pederssøn Gyldenstjerne til Tim og Lyngbygaard († 1552). Brevene angaar for største Delen Lyngbygaard og Gods, men fandtes i 1593 i København i Helligaandshuset;

¹) Ikke 1543, som angivet i 1. Række IV. 112.

de er imidlertid nu saa godt som alle forsvundne ligesom de Breve, der er opførte i en lignende Registratur fra 17. Aarh.¹

Arkivet og Biblioteket paa Lyngbygaard blev i 1710 under den store nordiske Krig gjort til Bytte af de Danske², og hvad der dengang blev bragt til Danmark af det egentlige Lyngbygaardske Godsarkiv, findes endnu i RA. Det indeholder imidlertid for Tiden 1451-1513 (foruden den ovennævnte Registratur fra 17. Aarh.) kun én Orig., nemlig 4151, der oprindeligt er et Adkomstbrev for Jep Tullæssøn Sparre og mulig senere har været i Mogens Gyldenstjernes Arkiv, samt en Afskr. (2707) af et Brev, hvis Orig. har været i Bækkeskov Klosters Arkiv.

Der findes dog i Uppsala UB. i Orig. et udførligt Skiftebrev, som enten i dette eller i et andet Eksemplar engang har tilhørt Lyngbygaard Godsarkiv: 1930. Endvidere er der i RFb. indført Afskr. af et Brev fra Godsarkivet: 2237. Og der er bevaret Udtog af enkelte Breve af Godsarkivet som en Følge dels af senere Retssager og dels af en senere Ejers, V. J. Coyets, historiske Interesse (der har ført til Affattelsen af et Skrift af Aar 1692 med Titelen: Relation om Liungby gårdh, dess hoorn och pijpa)³: 2354 11405,08 13037.

Næs (nu Trolleäs) (Onsjö H.). Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en RDb.: 9236.

Svaneholm (Vemmenhøgs H.). Om Brevskrin staaende paa Gaarden i 1619 se Kanc. Brevbøger 1616-1620 S. 661. Paa Gaarden fandtes endnu i 1901 nogle Breve i Origg., der alle er Adkomstbreve for Oluf Jepssøn Sparre til Skurup, en Gaard, som laa i Nærheden af Svaneholm: 10352,54,59 12180.

I Uppsala UB., Haandskrift S 51 findes en Kapsel med Titel: »Jakob von Engeströms Samling om Skåne. 1«, der indeholder et Læg betegnet: »Sparre etc. i Skåne« og »Engeströms (Grönsö) Saml.« I dette Læg findes bl. a. en meget medtagen Arkivregistratur bestaaende af 6 Blade, der nu slet ikke hænger sammen og alle er defekte; Registraturen, der citeres i nærværende Værks 1. Række Nr. 6985 (jfr. 1. Række IV. 167), er skreven med en Haand fra 1. Halvdel af 17. Aarh., og det yngste Brev, den anfører, er af 1608. Et Par af dens Breve efter 1513 angaar Svaneholms Hovedgaard, ligesom dens Blade ligger i Haandskriftet

¹) De paagældende Registraturer er trykte i Danske adel. Brevkister S. 47-83; jfr. Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 106 f. M. H. t. Registraturerne af 1593 jfr. Kanc. Brevbøger 1593-1596 S. 31 f. ²) Jfr. Danske Mag. 5. R. V. 97-108. ³) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., V. J. Coyet.

mellem Breve, der kan antages at stamme fra Arkivet paa Svaneholm; der kan derfor være Grund til at formode, at Registraturen omfatter Breve, som har været paa Gaarden, men det ses ganske vist ikke, at noget af dens Breve fra Tiden 1451-1513 er udstedt til nogen Ejer af Skurup.

Af Breve fra det nævnte Tidsrum anfører Registraturen: paa ét Blad: 2695 og 3569; paa et andet: 11172 og 9996; paa et tredje: 207; paa et fjerde: 4551; og paa et femte: 12977-78 og 12691.

· **Vidtskøfle** (Gærds H.). I 18. Aarh. affattedes en »Forteckning på de papper och handlingar, som finnes uti dett lilla hwalfwet på Widtschiöfle gård, uprättadt uti herr generalmajorens, landshöfdingens och öfwercomendantens samt commendeurens af kongl. mayts. swärdsorden högwälborne Christian Barnekovs närwaro«. Fortegnelsen, der findes i Lunds UB., De la Gardieska samlingen, Barnekow I, maa efter den Maade, hvorpaa den betegner den nævnte Christian Barnekow, antages at være fra 1750¹. Den er for den ældre Tid meget summarisk; den specificerer kun ét Brev fra Tiden 1451-1513, nemlig det nedfr. S. 273 nævnte 11909, og for dette angiver den ikke Datoen². Og at Fortegnelsen flere Gange³ ganske kort nævner: 43 (eller et lignende stort Antal) gamle (Pergaments-) Breve angaaende Gods i Danmark, hjælper jo ikke meget til at identificere Brevene.

Imidlertid ligger der i den samme Pakke som Fortegnelsen nogle Folioark, der indeholder mere specificerede Fortegnelser over Breve, som ganske vist ikke altid udtrykkelig siges at findes paa Vidtskøfle, men om hvilke man af den ene eller den anden Grund kan anse for givet, at det dengang har været Tilfældet. Et saadant Folioark er et, som begynder: »Uti lådan lit. E, som hörer til skåpet«, og som under sit Nr. 2-5 nævner Brevene: 4731 6023 8911 og 9917. Og et andet Folioark begyndende »Lådan litt. I« anfører under Nr. 21: 4860. Disse 5 Breve (og nogle andre formentlige Vidtskøfle-Breve som 1174 og 11373) findes nu i SvRA.; de har aabenbart hørt til den Samling, som ved Gave af Grev Christian Barnekow († 1830, Sønneson af den ovennævnte Christian Barnekow) kom til den de la Gardieske Samling paa Löberöd i Frosta Herred⁴, og er derefter havnede i SvRA.

¹) Den kalder ham Kommandør af Sværdordenen, men ikke Baron (jfr. Elgenstierna I. 236). ²) Se Fortegnelse S. 5, Brevet V Nr. 11. ³) Saaledes paa dens S. 2, 12, 13 og 14. ⁴) Wieselgren, De la Gardiska archivet I. 10-11; jfr. Walde i Nord. tidskr. f. bok- och biblioteksväsen XIX. 28.

Paa Folioark, der ligeledes findes i den samme Pakke som Fortegnelsen af 1750, nævnes imidlertid et noget større Antal Breve fra 1451-1513, der nu næsten alle opbevares i RA. Det drejer sig her om det nysnævnte Ark, der begynder »Lådan litt. I«, samt om 2 andre Ark¹; foruden det ovennævnte Brev 4860 i SvRA. nævner disse 3 Ark for Tiden 1451-1513 3 Breve, som det ikke er lykkedes at genfinde i Origg., nemlig: 3572 10531 og 12880 (hvis da dette sidste Brev er fra 1451-1513), men i alt 12 Breve, der nu findes i RA. Af de nævnte 3 Folioark har ét Paaskriften: »Häraf äro 29 st. h. Langebeck tilsända«, og et andet: »Af denna lådan äro 38 skickade til Langebeck« — Tal, der selvfølgelig angiver hele Antallet af de paagældende Breve og ikke blot dem, der er fra 1451-1513.

Hvad denne Sendelse af Breve til Langebek angaar, viser det sig, at Langebek paa sin svenske Rejse var i Forbindelse med en Generalmajor Barnekow, nemlig den ovennævnte Christian Barnekow, i hvis Tid Fortegnelsen af 1750 blev affattet; han døde i 1762, og Langebek havde i 1754 i Stockholm faaet af ham et af Christian IV.s egenhændige Breve². Og anden Steds nævner Langebek »en Mængde mest originale Documenter, som jeg ved mit Bekantskab i Skaane af en fornem Mand, nemlig General Barnekow, som descenderer fra« Peder »Oxes Familie, havde været saa lykkelig med meget mere at bekomme«³. Nu findes der i RA.⁴ en Designation, der er skreven paa Svensk og med en Haand fra 18. Aarh., og som omfatter 181 Numre. Ganske vist giver den ikke mindste Oplysning om, naar, hvor, hvorfor eller af hvem den er nedskreven, eller hvor de registre-rede Breve (der gaar fra Tiden 1412 til 1619) da fandtes; men allerede ved et flygtigt Gennemsyn viser det sig, at en stor Mængde af Brevene har hørt hjemme i Arkiver tilhørende den nævnte Christian Barnekows Forfædre Christian Barnekow († 1612) og dennes Hustru og Hans Barnekow († 1559) og dennes Hustru Mette Oxe samt Mette Oxes Søskende den bekendte Peder Oxe og Inger Oxe, disses Fader Johan Johanssøn Oxe og dennes

¹) Det ene (fra 2. Halvdel af 17. Aarh.) begyndende: »Kong Friderichs den andens laasbreff«; det andet (fra 18. Aarh.) begyndende: »No. 1. Borgmästers och råds uti Rosckild«. ²) Langebekiana S. 203 (o: 202), jfr. 205 og RA. Paaskrift paa Christian IV.s egenhændige Brev af 1636 Nov. 24. ³) RA. Langebeks Saml. Pk. I, Konzept til Brev fra Langebek af 1760 Okt. 31 (indlagt i Brev fra A. N. Ryge til Langebek af 1760 Okt. 1); jfr. Ryge, Peder Oxe, Fortalen Bl. c v. ⁴) Langebeks Saml. Pk. VI.

Fader Johan Pederssøn Oxe. Og tilmed genfindes paa Designationen 11 af de ovennævnte 12 Vidtskøfle-Breve, der nu findes i RA., samt 2 af de 3, som det ikke er lykkedes at paatræffe i Origg. Der kan da formentlig ikke være Tvivl om, at denne Designation i alt væsentligt er en Fortegnelse over de af General Barnekow til Langebek forærede Dokumenter. Barnekow maa have givet denne Gave tidligst 1750 (eftersom Brevene øjensynlig var paa Vidtskøfle endnu, da den summariske Fortegnelse over Vidtskøfle-Arkivet affattedes) og senest 1760¹; og da der i Kall Fol. 142 b findes en ikke ubetydelig Samling af Dokumenter, som vedrører den bekendte Peder Oxe og hans Arvinger, og paa hvilke Langebek har skrevet: »Fra Hr. Baron Barnekow 1757«², ligger det nær at antage, at ogsaa Barnekows Gave af Breve fra Aarene 1451-1513 skriver sig fra samme Tid.

Hvad Gavens Modtager angaar, maa det efter de om den brugte Udtryk antages at have været Langebek personlig³. Naar Dokumenterne i saa Fald er kommet til GA. (hvor de, for saa vidt de falder inden for Tiden 1451-1513, alle paa højst 3 nær⁴ endnu kan paavises), kan næppe oplyses; ikke usandsynlig er det først sket efter Langebeks Død, idet Kommissærerne i hans Bo udtaler, »at da de i Archivet forefindende Registraturer icke paa meget nær indeholde alle der henhørende Sager, saa have vi agtet det sikkerst, for at intet skulle Archivet fravendes ved denne Leylighed, at aflevere derhen alt, hvad vi have forefundet i Stervboen af gamle skrevne Sager saavel paa Papiir som paa Pergament, saa vidt det syntes at kunde tilkomme Archivet og vi icke med Vished kunde udfinde det at være Stervboen tilhørende. Men [*da*] det vel kan formodes, at afgangne Etats-Raad Langebek ogsaa selv haver eyet en god Deel af begge Slags, saa kan det let være, at noget af det saaledes afleverede er Stervboen virkelig tilhørende«⁵.

De Breve, som den omtalte anonyme Designation i RA. anfører fra Tiden 1451-1513, er følgende:

Roskilde Kapitels Arkiv(?): Nr. 52: 12880.

¹) Se her S. 269 Note 3. ²) Jfr. tilsvarende Paategninger af Langebek i RA. Topogr. Saml. Papir, Musse H., Vignæs S., Vignæs, og Nørre H. Loll., Birket S., Ravnsborg. ³) Se ovfr. S. 269 og sstds. Note 3. ⁴) Disse 3 er: Designationens Nr. 52 (o: 12880, der er udateret og ikke med Nødvendighed behøver at være fra 1451-1513), Nr. 70 (o: 3572) samt Nr. 108 (der er af fremmed Proveniens og ikke medtaget i nærværende Udgave). ⁵) RA. Reg. 61 Bl. 27 b.

Johan Pederssøn Oxes Arkiv: Nr. 21: 969; 15: 1010; 132: 1665 ell. 1666; 38: 1929; 37: 1935; 64: 3580; 27: 4426; 10: 5415; 127: 5494; 39: 5552.

Oluf Oxes Arkiv: (Nr. 69: 3417¹); 70: 3572.

Johan Johanssøn Oxes og Søkendes Arkiv: Nr. 137: 9899.

Torbern Oxes Arkiv: Nr. 83: 12302.

Christiern Nielssøn Dyres Arkiv (om hans Arkivs Skæbne se nedfr.): Nr. 77: 10183; 71: 11091; 171: 11779; (32: 11925²); 173: 12199.

Peder Langs Arkiv (Brevet er dog vel bevaret gennem et Oxe-Arkiv): Nr. 181: 5178.

Forskellige Arkiver (Brevene er vel for største Delen bevarede gennem Oxe-Arkiver, dog med Undtagelse af Nr. 108, der formentlig hidrører fra et Barnekow-Arkiv, men ikke er medtaget i nærværende Udgave): (Nr. 108: 1472 Dag?); 6: 3333; 99: 3971; 172: 4821; 35: 4984; 98: 5246; 180: 7589; 68: 7826; 50: 7833; 34: 8346; 72: 8852.

Breve vedrørende Faurholm (Brevene er utvivlsomt forblevne ved Gaarden, indtil Anders Barby 1554 solgte den til Peder Oxe³, og derefter bevarede gennem den sidstes Arkiv; dette turde fremgaa dels af, at det ene Brev (7907) nævnes ved Skiftet efter Peder Oxe, og dels af, at den Designation, som vi her beskæftiger os med, indeholder forskellige Breve af Anders Barbys Arkiv): Nr. 26: 7907; 8: 8169.

Vidtskøfle-Arkivet blev ikke helt blottet for gamle Dokumenter ved Christian Barnekows Gave til Langebek. Dette fremgaar ikke blot af de ovennævnte, i SvRA. havnede Vidtskøfle-Breve. Men man finder endvidere, at der ogsaa efter Christian Barnekows Død 2 Gange i 18. Aarh., nemlig i 1781 og 1787, er indkommet Dokumenter fra Vidtskøfle-Arkivet til Samlinger i København. Og naturligvis er der den Mulighed, at disse Dokumenter allerede før Christian Barnekows Gave til Langebek kan være kommet bort fra deres naturlige Opbevaringssted og i nogen Tid have ført en mere usikker Tilværelse f. Eks. hos Samlere, der nu ikke er os bekendte; men dette synes for de Dokumenters Vedkommende, der kom til GA. i 1781, lidet troligt⁴.

¹) Dette Brev kan dog ikke være kommet i Langebeks Besiddelse, eftersom det anføres paa en Fortegnelse over Dokumenter, der i 1781 indleveredes til GA. af Høegh-Guldberg (jfr. nedfr. S. 272 f.), og for hvilke der endnu haves en Koncept til en Kvittering udstedt af den daværende Gehejmearkivar Voss (RA. Gehejmearkivets Embedspapirer 1780-1812 under 1781 Dec. 1). ²) Dette Brev kan dog ikke være kommet i Langebeks Besiddelse, eftersom det anføres paa en Fortegnelse over Dokumenter, som N. H. Weinwich i 1787 forærede til GHS. (jfr. nedfr. S. 273). ³) Trap⁴ II. 135. ⁴) Blandt de dengang indleverede Dokumenter var nemlig et Naturalisationspatent af 1547 for Hans Barnekow som dansk

I 1781 indleverede Statsminister Høegh-Guldberg til GA. en Samling af 31 »Pergamentsbreve, som ere samlede i Skaane 1781«, uden at der i øvrigt ved Indleveringen siges noget som helst om, hvorledes Høegh-Guldberg var kommet i Besiddelse af dem¹. Imidlertid er det øjensynlig de samme Dokumenter, som af Arkivets Registratur J. J. Weber anden Steds betegnes som »nogle Documenter, som ved Hilfeling vare paa hans Reyse samlede og til (S. T.) Herr Geheime-Raad Guldberg leverte«²; og Indsamleren er da aabenbart den svenske antikvariske Tegner C. G. G. Hilfeling († 1823), der ogsaa paa anden Maade har haft Forbindelse med Danmark³.

Af de saaledes »samlede« 31 »Pergamentsbreve«, som i øvrigt ikke alle er paa Pergament, hører de, der er yngre end 1513, for en stor Del, men ikke alle, til Hans Barnekows og dennes Enke Mette Oxes, den bekendte Peder Oxes og Anders Barbys Arkiver, altsaa til Personers Arkiver, som ligeledes er repræsenterede i Christian Barnekows Gave til Langebek (ovfr. S. 269, 271). Men hertil kommer blandt det i 1781 indleverede ogsaa Breve efter 1513, som er udstedte til forskellige Brahe'r, der har ejet Vidtskøfle; det var fra denne sidste Slægt, at Gaarden gik over til Barnekow'erne. Der kan da ikke være Tvivl om, at i det mindste en stor Del af det i 1781 indleverede ligesom de af Christian Barnekow til Langebek forærede Breve stammer fra Vidtskøfle, som endnu i 1781 var i Barnekow'ernes Eje. Med Sikkerhed kan det i alt Fald paavises, at 3 af Brevene (3340 3417 og 11909) i det 18. Aarh. var paa Vidtskøfle, idet de nævnes enten i den ovennævnte summariske Fortegnelse over Vidtskøfle-Arkivet af 1750 eller paa det sammen med denne opbevarede Folioark, der begynder: »Lådan litt. I.« De i 1781 indleverede

Adelsmand. Og for dette Dokument forlangte og fik Indsenderen, Høegh-Guldberg, en særlig Kvittering foruden den General-Kvittering, der udstedtes for alle de indsendte Dokumenter; dette tyder nærmest paa, at den særlige Kvittering skulde sendes videre til en Person, der havde en speciel Interesse i en Tilstaaelse for Modtagelsen af dette Dokument.

¹) RA. Gehejmearkivets Embedspapirer 1780-1812 under 1781 Dec. 1. Jfr. RA. Kabinetsarkivet, »Fortegnelse over de Sager, som forefindes i det forhen værende Geheime Cabinets Archiv« S. 16. ²) RA. Gehejmearkivets Arkiv, Pk. »Aarsberetninger m. m.«: en Beretning af 1782 Aug. 17 fra Weber til Voss (vedlagt Voss's Koncept til hans Aarsberetning for 1781 1. Sept.-1782 1. Sept.).

³) Breve fra Jacob Langebek udg. ved Holger Fr. Rørdam, passim, især S. 508 Note 3; jfr. de svenske biografiske Leksika.

Breve fra Tiden 1451-1513 er følgende af den dengang medfulgte Fortegnelses Numre:

Johan Pederssøn Oxes Arkiv: Nr. 1: 1666 ell. 1665; 2: 3340.

Peder Oxé († 1499-1500)'s Arkiv: Nr. 4: 8248.

Oluf Oxes Arkiv: Nr. 25: 3417.

Axel Axelssøn Brahes Arkiv: Nr. 11: 6587; 3: 11509.

Niels Nielssøn Brahes Arkiv: Nr. 20: 11372 (i alt Fald utvivlsomt tilbagegivet til Niels Nielssøn Brahes eller hans Arvingers Arkiv); 18: 11909.

Forskellige Arkiver: Nr. 23: 164 (jfr. dér om Brevets formentlige Skæbne) (se ogsaa Tilføjelser); 24: 1253 (vel bevaret gennem et Oxe- og senere et Barnekow-Arkiv).

Roskilde Bispes Arkiv, men senere til Barnekow'ernes Arkiv: Nr. 30: 4064.

Som ovfr. nævnt, kom der ogsaa i 1787 Breve, der stammer fra det Barnekow'ske Arkiv, til en Institution i København. I det nævnte Aar forærede nemlig den historiske Forfatter Niels Henrik Weinwich til GHS. 40 Pergamentsbreve¹, der øjensynlig har været af forskellig Proveniens. Ved et Gennemsyn af den ret summariske og ikke fejlfri Designation over disse Breve viser det sig imidlertid, at ikke faa af Designationens Numre, for saa vidt de er yngre end 1513, er udstedte til den bekendte Peder Oxé og hans Søster Mette Oxé, saa at ogsaa disse Numre stammer fra Barnekow-Arkivet; men om de er kommet i Weinwichs Hænder direkte derfra eller ad Omveje, kan næppe oplyses. Af alle Designationens 40 Breve er der dog kun 3, der er fra Tiden 1451-1513. Og af disse er der atter kun ét, der hører til Barnekow-Arkivet, nemlig: 11925 (Designationens Nr. 5). Det stammer oprindeligt fra Christiern Nielssøn Dyres Arkiv, men har øjensynlig haft samme Skæbne som de Breve af dette Arkiv, der er nævnte ovfr. S. 271 og er kommet til Peder Oxé og senere gennem dennes Søster Mette Oxé til Barnekow'erne. Brevet anføres nemlig i den ovfr. nævnte anonyme Designation i RA., der maa antages i alt væsentligt at være en Fortegnelse over Christian Barnekows Gave til Langebek. Men Brevet 11925 er ikke indkommet til GA. sammen med Danske Selskabs Dokumenter, hvad der vilde være den normale Vej for Breve, der er forærede til GHS.; det har en Tid lang været i Universitetsbiblioteket og er først i 1894 afgivet derfra til RA.

¹) En Designation over dem findes i RA. GHS., Gener. Fol. Nr. 132 (i Pk. B).

Endnu kan det her tilføjes, at der paa Vidtskøfle øjensynlig tidligere har været bevaret Fortegnelser over Breve i Arkiverne paa Birkholm, paa Kellerup og paa Nielstrup; se under disse Gaardes Arkiver.

Sjælland.

Basnæs (V.-Flakkebjærg H.). 2 Adkomstbreve kendes i Udtog i en Hddb.: 6609 7021.

Bavelse (Tybjærg H.). 2 Adkomstbreve, der mulig stammer fra Bavelse Godsarkiv, kendes fra Vidisser i RFb.: 5 888.

Birkholm (forhen Ellinge, senere Løvenborg) (Merløse H.). Da Mette Oxe, Enke efter den i 1559 afdøde Hans Barnekow, var død 1582, lod hendes Sønner Johan og Christian Barnekow i 1582 registrere en Del paa Birkholm opbevarede Breve. Registraturen, som er utrykt, udgør et Hæfte i brækket Folio, der findes i Lunds UB., De la Gardieska samlingen, Barnekow I. Det er dog kun faa af dens Breve, der er ældre end 1513; og da Ellinge, som Gaarden hed i det i nærværende Værk omhandlede Tidsrum, i denne Periode ejedes af Roskilde Bisp, og da Barnekow'erne først i 16. Aarh. kom til Danmark, er Registraturens Breve før 1513 af en noget uensartet Proveniens.

Om 2 udaterede Breve af Kong Hans vides det slet ikke, hvor de oprindelig har hørt hjemme: 12623-24.

Et Brev har oprindelig været Esrom Klosters Arkiv: 7541.

3 Breve er Lensbreve udstedte af Bisper i Roskilde angaaende deres Gods paa Rügen, og af disse er kun de 2 udstedte til en Barnekow, men det ældste til en Henrik Norman, men ganske vist paa et Len, der senere var i Barnekow'ers Besiddelse: 4049 9508 10097 A.

Bregentved (Ringsted H.). Om en dér beroende gammel Afskr. se 1355; jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Ludvig Harboe.

Egholm (Voldborg H.). Ifølge et Brev af 1747 fra Præsten i Skibby Peder Gødessøn til Biskop Peder Hersleb fandtes der dengang paa Egholm »50 Stykker gamle Breve, hvoriblant ere 5 Stykker Papiirs, de øvrige ere alle Pergaments, og ere de moxsen alle, hvad Brevene i sig selv angaaer, reenligen og vel conserverede, som og eendeel af de mangfoldige vedhængende Ind-Seigle ere nogenledes kiendelige, men nogle ere beskadigede og nogle aldeles borte«; de var for største Delen fra 15. Aarh.¹

¹) Kirkehist. Saml. 3. R. III. 478-80 efter Orig. i Bøllings Brevsaml. D Fol. Nr. 161.

Brevene er dog ikke mere paa Gaarden, hvad der ikke er til at undres over, da dens Hovedbygning blev nedreven i 1765, og en ny først opført 1842-43. Der kunde da være Grund til at antage, at Brevene senest ved Hovedbygningens Nedrivelse er blevet flyttede til det nærliggende Ryegaard (ligeledes i Voldborg Herred), der dengang havde samme Ejer som Egholm; men heller ikke i Ryegaard Godsarkiv, som Udgiveren ved Godsforvalterens, Hr. C. Zuschlags, Velvillie har haft Lejlighed til at undersøge, er Brevene paatrufne. De maa da utvivlsomt anses for tabte, saa at der nu ikke kendes andet af dem end nogle, gennemgaaende meget kortfattede, Udtog, som den nævnte Præst i 1747 har givet af en Del af Brevene. For Tiden 1451-1513 er der kun 2 af Brevene (1681 og 5605), der vides udstedte til en Ejer af Egholm; for de fleste andre Breves Vedkommende kendes Modtageren ikke.

556 1681 2879 3024-25 3776 5605 11173.

Et Brev er sagtens senere kommet til Arkivet paa Egholm, idet der i 1554 udfærdigedes en Vidisse af det for denne Gaards daværende Ejer; men det kendes kun i yngre Afskrifter: 2097.

Gaunø (Hammer H.). Arkivet paa Gaunø er for Tiden 1451-1513 intet Godsarkiv i dette Ords almindelige Betydning. Det indeholder fra det anførte Tidsrum ikke et eneste Brev, der har hørt hjemme i det daværende Gaunø Klosters Arkiv¹. Og at noget af det Gods, som Brevene 1451-1513 omhandler, blot i en senere Tid skulde have ligget under Gaunø, bliver mere end tvivlsomt, naar man ser, at af samtlige disse Breve kun 3 angaar sjællandsk Gods, at de nævnte 3 Breve alle vedrører gejstlige Institutioner, der ikke vides at have haft nogen Forbindelse med Gaunø, og at de 3 Breve alle tidligere har tilhørt Sjællands Biskop Peder Hersleb. Om et 4. sjællandsk Aktstykke, der ogsaa har været ejet af Hersleb og ikke er medtaget i nærværende Ud-gave ifølge dennes Plan, men er trykt i Kirkehist. Saml. 3. R. II. 347, antager Rørdam sstds. S. 345, at dette Aktstykke er kommet til Gaunø ved, at en af Godsets tidligere Besiddere, »den store Samler Grev Otto Thott«, har købt det paa Herslebs Auktion; og Rørdam peger baade her og i Kirkehist. Saml. 3. R. III. 478 paa den Forbindelse, der kan paavises mellem Gaunø-Arkivet og Breve, der tidligere var i Herslebs Besiddelse. Denne Forbindelse viser sig i, at af de 4 Breve, der har været i Herslebs Eje og ifølge Planen for Repertoriet medtages i nærværende

¹) Om dette se ovfr. S. 90.

Arbejde, findes de 3 nu paa Gaunø, medens det 4. maa anses for tabt¹. Men ogsaa mange andre af de her gengivne Breve fra 1451-1513 er ikke usandsynlig kommet til Gaunø ved Køb. Der kan i alt Fald næppe gives nogen naturligere Forklaring paa, at Brevene oprindeligt har haft hjemme i saa mange forskellige Arkiver (og i ganske forskellige Landsdele), som Tilfældet er; tilmed er ikke faa af disse Arkiver saadanne, af hvilke større eller oftest kun mindre Rester er bevarede ad andre Veje, saa at disse Rester senere er havnede i RA.

Overtoldinspektør, Kammerherre Barner har registreret Gaunø-Arkivet dels i en Seddelregistrant, som findes i RA. MS. Danmarks Topografi 42 aa, dels i et Haandskrift, som findes i Additam. Fol. 177.

Brevene paa Gaunø lader sig henhøre til følgende forskellige Arkiver:

Københavns Kapitel: 6527.

Lunds Allehelgens Kloster: 7461.

Kallundborg Kirke: 3440.

Skibby Kirke: 12249.

Solvig Godsarkiv: 9087.

Brahe, Axel: 11908.

Gere, Knud og Lave Skelmssønner: 2972 6051 6278 7938.

Glabek, Christiern Pederssøn: 11731.

Gøye, Eskil: 2117.

Oxe, Johan, (med Enke og Arvinger): 3463 3813 7065.

Parsberg, Tønne Vernerssøn: 9944 10009.

Rotfeld, Niels Erikssøn: 842 1528 5071(?).

Vanskelig bestemmelige: 1731 11039.

Gisselfeld (Ringsted H.). Paa Gisselfeld haves nu kun 4 Breve, der er ældre end 1513. Det ene (8818) vedrører Vallø og er udstedt til en befuldmægtiget for denne Gaards Ejer Niels Erikssøn Rosenkrantz. De 3 andre er 9345 10049 og 10432; og en »Fortegnelse paa de gamle Pergamentsbreve, som bevares paa Gisselfeldt«, der findes i Ny kgl. Saml. Fol. 388 k og er skreven med Christian Molbech († 1857)'s Haand, nævner for Tiden 1451-1513 ikke flere end de sidste 3 Breve. Disse 3 betegnes paa Gisselfeld som »Holmegaards Archiv«, og de er kommet til Gisselfeld ikke ved deres Udstedelse, men sagtens først, da Holmegaard i 1801 solgtes til Grev C. C. S. Danneskiold-Samsøe. De er nemlig

¹) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Peder Hersleb.

alle 3 Adkomstbreve for Oluf Daa, af hvis Arkiv endnu nogle enkelte andre Breve er bevarede, og som selv ejede Ravnstrup, medens han med sin Hustru Gundel Griis fik Andel i Holmegaard.

Naar der paa selve Gisselfeld kun er saa faa middelalderlige Breve bevarede, maa det dog bemærkes, at der i RA. findes et ret betydeligt Gisselfeld-Arkiv, som i 1851 er blevet afgivet til GA. fra Indenrigsministeriets Arkiv. Det har, saa vidt vides, tidligere været i Rentekammerarkivet og er sagtens kommet dertil ved Konfiskationen af Cai Lykkes Gods, hvortil Gisselfeld hørte. Men heller ikke dette Arkiv ses at have indeholdt mange Breve fra Tiden 1451-1513; det kan kun have drejet sig om 4235 6350 6876 10384 11131-32 og 11143. Og af disse var kun 4235 og de 3 sidstnævnte Adkomstbreve paa Gods i Midtsjælland, og heraf 4235 endda for Johan Pederssøn Oxe, men 11131-32 og 11143 ganske vist for den nylig nævnte Oluf Daa. 6350 og 6876 var derimod Adkomstbreve for Borgemesteren i Helsingør Peder Hanssøn paa Gods i det nuværende Smørum Herred, og 10384 var Adkomstbrev for den nævnte Johan Oxes Søn Johan Oxe paa en Gaard i Sønderhalland.

Holmegaard (Hammer H.). Et Adkomstbrev kendes fra et Udtog i RDb.: 2866. — Jfr. i øvrigt under Gisselfeld Godsarkiv.

Holsteinborg (forhen Braade og Trolholm) (V.-Flakkebjærg H.). Et Adkomstbrev for Jørgen Laurensen Oxe fandtes senere paa Holsteinborg; det er nu sammen med den ældre Del af Holsteinborgs Arkiv overdraget til Rigsarkivet af Grev Bent Holstein: 3851 (med Tilføj.).

Skuderupgaard (nu Lilliendal) (Baarse H.). En Notits, skreven med Haand fra c. 1700, om et Brev af Kong Hans uden angivet Aarstal findes i RA.: 12625.

Svanholm (Horns H. Sjælland). Af Godsets Arkiv er fra Tiden 1451-1513 bevaret et Adkomstbrev i Orig. for Torbern Bentssøn Bille: 657; endvidere findes sstds. et yngre Udtog af et Adkomstbrev for Peder Bille: 3685. Om et Brev, der angives at være fra 1511, se 7. Bd. S. 125.

Svenstrup (Ramsø H.). 5 Adkomstbreve, der alle vedrører sjællandsk Landgods og alle først senere er kommet til Godsarkivet, blev i 1917 af Svenstrups daværende Ejer Kammerherre, Hofjægermester J. Baron Wedell-Neergaard forærede til RA.¹: 2663 3646 5048 6222 10647.

¹) Dettets Gavebog; jfr. Meddel. om Rigsarkivet for 1916-1920 S. 51 og F. Heide, Registratur ov. Svenstrup Godsarkiv S. 5.

Søholm (Stevns H.). Se 1. Række IV. 113. 2 Registraturer over Breve paa Søholm, af hvilke dog den mindst omfattende ikke nævner noget dateret Brev før 1514, findes i RA. Pakken »Private Brevregistraturer«. De er trykte i Danske adel. Brevkister S. 92-116, og den udførligste, som er affattet 1543 (altsaa i Anders Billes Ejertid) og i alt Fald fortsat et Par Aar efter 1543, indeholder mange Breve af Torbern Bentssøn Billes, dennes Søn Bent Billes og Sønnesøn Anders Billes samt Eggert Frilles (Bent Billes Svigerfaders) Arkiver. Et ikke ubetydeligt Antal af Brevene er endnu bevarede¹.

Vallø (Bjeverskov H.). Se 1. Række IV. 113. Den dér omtalte Registratur, som er trykt i Danske adel. Brevkister S. 126-65, findes i RA. Pakken »Private Brevregistraturer« og er affattet i 1541; om Arkivet paa Gaarden endnu i Begyndelsen af 17. Aarh. se Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 220, 624 og 1616-1620 S. 48 (jfr. Petersen, Vallø og Omegn S. 366 f.). En Registratur af 1707-08, som dog er af mindre Interesse for Tiden 1451-1513, findes i RA. Pakken »Registraturer over Arkiver, der ikke er eller har været indlemmede i Gehejme- eller Rigsarkivet«. Søren Abildgaard har i 18. Aarh. gjort nogle meget summariske Optegnelser om Arkivet paa et Blad i RA. Langebeks Samlinger Pk. VI og har i Thott Fol. 750 (den mindre Mappe) aftegnet 2 Segl efter nu forsvundne Eksemplarer under Dokumenter, som er bevarede i Arkivet (se 1284 og 1294).

I Vallø Stifts Arkiv findes endnu følgende originale Breve:

Adkomstbreve paa sjællandsk Landgods eller vedrørende Strid med Køge: udstedte til Oluf Axelssøn Thott: 1258-59,63,78-79,82(vedrørende selve Vallø),83(ligesaa),84,94 1306 1654; udstedte til Oluf Axelssøn Thotts Enke: 2068 4040,65 (A ell. B),90-92; udstedte til Niels Erikssøn Rosenkrantz²: 5523(?) 5683 (A ell. B) 6049 10366 12292.

Adkomstbreve paa sjællandsk Landgods, der først senere er kommet til Vallø Godsarkiv: 3031 3117 3477 3698 4065 (B ell. A) 4233 4388 4471 4787 5112,56 5284 5516 5683 (B ell. A) 5730,69 7751 8751 8877 9364-66 9410.

Adkomstbrev for Oluf Sommer paa Gendrup Mark: 4738.

Kvittering til uadelige: 12272.

Medens de her ovfr. specificerede Breve findes i Origg. i Vallø Stifts Arkiv, er et Adkomstbrev for Niels Erikssøn Rosenkrantz paa sjællandsk Gods kommet i Orig. til Lunds UB.: 12261.

¹) En ret udførlig Redegørelse for en Fremtagning af Arkivalier af Søholm-Arkivet i 1563 er trykt hos Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XV-XVII. ²) Om et for den samme Ejer udstedt Brev (8818), der nu findes i Orig. paa Gisselfeld, se ovfr. under Gisselfeld Godsarkiv.

Endvidere kendes et kongeligt Privilegium for Oluf Axelssøn Thott paa Vrag i Udtog i en yngre Stadfæstelse i Kancelliregistranter: 12480. Og et af et Kloster i Køge udstedt Brev haves i Udtog i en Hddb.: 7452.

Jfr. Oluf Axelssøn Thotts Arkiv nedfr.

Vedbygaard (Løve H.). Se Historikere og Samlere m. fl. under Joachim Pritzbuur.

Vemmetofte (Fakse H.). Paa Vemmetofte findes endnu en Del originale Breve, nemlig:

Adkomstbreve paa sjællandsk Landgods for Ejeren Lave Brock: 8573 (og i 9396) 9204 9848,51,68; efter hans Død: 10775,95.

Tilbud om Skifte: 10809.

Forskelligt: 11149 11513 11978.

Lolland.

Berridsgaard (Musse H.). Det Arkiv, som i 1841 opbevarede paa Berridsgaard¹, findes nu paa det nærliggende Orebygaard (se dér).

Hardenberg (forhen Krenkerup) (Musse H.). Se 1. Række IV. 111. I Arkivet paa Hardenberg findes endnu i Orig. et Adkomstbrev for Ejeren af Krenkerup: 8631 og en Dom fældet mellem denne Ejer (Eskil Gøye) samt Radsted og Rørbæk Mænd paa den ene Side og Majbølle Mænd paa den anden: 8861. I Betragtning af dette Interessefællesskab mellem Krenkerup og Mændene i Radsted og Rørbæk er der intet mærkeligt i, at et kongeligt Stadfæstelsesbrev for Radsted Mænd paa deres Skovrettigheder nu findes i Orig. paa Hardenberg: 894. Et andet Kongebrev for Radsted og Rørbæk Mænd er nu gaaet tabt i Orig., men haves i en yngre Stadfæstelse, der er indført i en Kancelliregistrant og givet Faderen til den daværende Ejerinde af Krenkerup, Fru Elisabeth Rosensparre: 10350². Et Kongebrev vedrørende Rørbæk Mænds Skov, der nu ogsaa er tabt i Orig., er derimod bevaret i en yngre Vidisse, der ganske vist er givet til Ejeren af Krenkerup, men nu findes i Orig. paa Orebygaard: 385.

Af de i Eline Gøyes Jordebog registrerede Breve opbevares i sin Tid en hel Gruppe paa Krenkerup³.

¹) Hist. Tidsskr. II. 109, 123. ²) Jfr. DAA. XVI. 373. Det er den samme Ejerinde, der Aaret før i en Retssag har fremlagt en Række Breve af Radsted Mænds Arkiv, se 763. ³) Eline Gøyes Jordebog udg. af A. Thiset S. 439, jfr. S. V.

Nielstrup (Musse H.). Efter at den bekendte Christian Barnekow var falden i 1612, udgik der Kongebrev til hans Enke Margrethe Brahe om at overlevere Værgemaalet for hans afdøde Broder Johan Barnekows Børn, som Christian Barnekow hidtil havde haft, til Esge Krafse¹. Der affattedes i den Anledning en endnu bevaret Brevfortegnelse, der findes i Lunds UB., De la Gardieska samlingen, Barnekow I og bærer Titelen: »Disse effterschreffne breffue haffuer jeg Margrette Brahe leffueritt fra migh her paa Niellstrup till ærligh och velb. mand Eschei Krauffße till Afsiendrup paa min salige hoeßbontz broderbørns wegne den 10. juni anno 1612«. Overleveringen fandt altsaa Sted paa Nielstrup (i Musse H.), som Johan Barnekow havde ejet; men selv de Breve, der ifølge det i dem omhandlede Gods havde deres naturlige Opbevaringssted paa Nielstrup, har øjensynlig ikke været opbevarede dér til Stadighed, og Fortegnelsen omfatter tillige adskillige Breve vedrørende sjællandsk eller skaansk Gods, som ikke naturlig kan siges at høre hjemme paa Nielstrup. Fortegnelsen er delt i forskellige Afsnit, af hvilke de, der indeholder Breve fra 1451-1513, er følgende: Breve, som salig Johan Barnekow annammede udi København den 8. Juli Anno 1600; Breve, som Fru Anne Bille (Johan Barnekows Enke) har ladet til sig annamme udi København den 20. September Anno 1605; og: Breve en Part forhvervet udi s. Johan Barnekows Tid og en Part, velb. Fru Anne Bille selv har forhvervet²; men blandt Brevene i den sidstnævnte Afdeling forekommer rigtignok et Brev (11696), der skulde synes allerede fra gammel Tid at maatte have hørt hjemme i Nielstrup Godsarkiv.

Nedenfor anføres samtlige Fortegnelsens Breve fra Tiden 1451-1513, ordnede efter Modtagerne, for saa vidt disse vides eller kan formodes at have besiddet Nielstrup.

Torbern Bentssøn Billes Arkiv: 923 1393.

Johan Pederssøn Oxes og hans Hustrus ell. Enkes Arkiv: 1394 (skaansk Gods; sikkert først senere til Nielstrup) 2880 (ligeledes) 4552 4779 4965 6856 8516 13006.

Peder Oxe († 1499-1500)³'s Arkiv: 6633.

Johan Johanssøn Oxes Arkiv: 10729-36 11440 11696 12626.

Torbern Oxes Arkiv (mon først senere til Nielstrup?): 10926-27 12012.

Forskelligt: lollandsk Gods: 797 5815 12857; sjællandsk Gods: 6857 9258; skaansk Gods: 7552 12627.

¹) Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 507 f. ²) Se Fortegnelsens S. 11 (jfr. 35), 20 og 24.

Orebygaard (Musse H.). Paa Orebygaard opbevares nu det Arkiv, som i 1841 fandtes paa Berridsgaard¹. Men af originale Adkomstbreve fra Tiden 1451-1513 til de 2 Gaardes Historie indeholder Orebygaard-Arkivet nu kun ét, nemlig 9543; og hertil kan ganske vist føjes den fulde Ordlyd af et andet (385), men det er kun, fordi det er optaget i en paa Orebygaard beroende original yngre Vidisse, der er omtalt her ovfr. S. 279 under Hardenberg. Et Par andre Breve fra Tiden 1451-1513 kan findes nævnte i korte Udtog i yngre Breve paa Orebygaard; men 2 af disse ældre Breve kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra (8861 og 10350), og kun for 2 andre Breve maa man nøjes med de korte Udtog, der kan skaffes fra Orebygaard: 12556 12628.

Foruden Adkomstbreve for Gaardene har der imidlertid paa Orebygaard ogsaa været et Arkiv for den nærliggende Taars Kirke, af hvilket dog nu kun 2 Origg. fra Tiden 1451-1513 er bevarede². Og endvidere findes der paa Orebygaard 2 Origg., hvorved en Udlænding legitimerer et Kuld Søskende som ægtefødte: 151, og en anden Udlænding udnævner en Mand til Notar: 612.

Endnu kan der mindes om, hvad der er anført ovfr. S. 172, at der tidligere i Biblioteket paa Berridsgaard fandtes og nu i Biblioteket paa Orebygaard findes et Hæfte indeholdende forskellige Privilegier og Adkomstbreve for Nykøbing F.

Fyn og Langeland.

Brahesborg (forhen formentlig Bisbo) (Baag H.). Det i FLA. deponerede Brahesborg Godsarkiv indeholder et Par Adkomstbreve fra Tiden 1451-1513, som dog maa antages først senere at være kommet til Godsarkivet: 5510,46,67.

Brolykke (Bjærge H. Fyn). I alt Fald et Par Breve fra dette Arkiv er senere kommet til Skovsbo paa Fyn (formodentlig i Tiden omkring 1600 eller lidt senere, da de 2 Gaarde havde samme Ejer³) og derfra ad en Omvej til RA. (jfr. nedfr. under Skovsbo): 6257 6749.

Derimod er 10358, som ogsaa maa antages at have hørt til Brolykke Godsarkiv, ikke bevaret paa den anførte Maade og

¹) Jfr. Hist. Tidsskr. II. 109, 123. — Det skal bemærkes, at den i Hist. Tidsskr. II. 123 omtalte fuldstændige og nøjagtige »Copiebog over en stor Deel af« Dokumenterne forgæves er efterspurgt paa Orebygaard. ²) Se ovfr. S. 242 f.

³) Trap⁴ IV. 451, 457.

kendes nu kun i en yngre Vidisse, der er foræret til GA. i 1826 af Kaptajnlieutenant J. M. R. Fønss.

Dallund (Skovby H.). Paa Dallund fandtes tidligere et ikke helt ubetydeligt Arkiv, hvis ældste Breve imidlertid nu maa anses for tabte; i alt Fald var der ingen Breve før 1514 i den Del af Gaardens Arkiv, som i 1915 skænkedes til Landsarkivet for Fyn¹. Kun 2 af Godsarkivets Breve fra Tiden 1451-1513 er paatrufne i deres fuldstændige (eller dog praktisk talt fuldstændige) Ordlyd, nemlig i Afskrifter tagne af eller for Klevenfeldt, og det ene af disse Breve (9580) betegnes endda af Klevenfeldt som hans eget, hvad der dog vistnok er en Fejltagelse; i alt Fald faar man af Karl Hansen, Danske Ridderborge (Kjhbvn 1876) et vist Indtryk af, at Brevet dengang eller dog vel i alt Fald i det 19. Aarh. har tilhørt Arkivet paa Dallund. I øvrigt er det kun et meget mangelfuldt Kendskab, man har til Arkivets nu forsvundne ældste Breve. Thi ganske vist nævnes der Breve ældre end 1514 i en Fortegnelse, som optoges i 1713 i Anledning af Skiftet efter Gaardens i 1709 afdøde Ejer Otto Pedersen Himmelstrup, og som derfor er indført i Odense Amts Skifteprotokol 1706-16 (i FLA.) Bl. 212 b ff. (Breve fra 1451-1513 forekommer paa Bl. 213 b og 214 b). Og endvidere omtales Breve fra det anførte Tidsrum baade af Klevenfeldt (i en Pakke i hans Samlinger med Titlen »Diverse Klevenfeldtiana«) og af Vedel Simonsen (i hans Bidrag til Rugaards Historie). Men paa alle disse Steder er Omtalen højst summarisk (der anføres saaledes ikke Dag for et eneste af Brevene). Og vel har Karl Hansen i sit nysnævnte Arbejde »Danske Ridderborge« i noget højere Grad benyttet den ældste Del af Dallund-Arkivet. Men dette var paa hans Tid ikke længere saa vel bevaret som tidligere (se Hansens anførte Skrift S. 9, jfr. S. 10); han aftrykker ikke et eneste Brev bogstavret eller blot fuldstændig; han kan omtale ét Brev paa en saadan Maade, at man, hvis man kun kendte det fra ham, snarest vilde tro, at det drejede sig om 2 og ikke blot om ét Brev²; hans Nøjagtighed er i det hele ikke uangribelig; og da han kun yderst sjældent citerer sine Kilder, kan det undertiden være Tvivl underkastet, hvorvidt et af de gamle Breve, som han omtaler, hidrører fra Arkivet paa Dallund eller paa en af de andre af Egnens Gaarde, hvis Historie han skriver i det nævnte Arbejde. Og ingen af de

¹) Jfr. Fortid og Nutid I (1914-16) S. 194 og Meddel. om Rigsarkivet 1906-1915 S. 101. ²) Se de 2 Breve, som han nævner S. 152 L. 17 f. o. og L. 8 f. n. (jfr. ovfr. 9580).

anførte 3 Historikere har tilstræbt en fuldstændig Fortegnelse over Arkivets Breve, saa at det vil ses, at det ikke er det bedste Kendskab, der haves til dets tidligere Indhold.

Brevene er, for saa vidt deres Indhold angives nærmere, alle Adkomstbreve, og der er intet af dem, der ikke kan være det.

Breve kendte saa at sige i deres fulde Ordlyd: 7918 9580.

Breve anførte Aar 1713: 1246 1682 6858 7918 8738 8987 9137 10527 10876.

Breve anførte af Karl Hansen: 8738 9137 10876; jfr, 6858 9580.

Breve anførte af Klevenfeldt: 675 8713 10526-27; jfr. 10876.

Breve anførte af Vedel Simonsen: 6858 9259; jfr. 10876.

Egeskov (Sunds H.). Se 1. Række IV. 110. En Registratur over Breve paa Egeskov er indhæftet paa forskellige Steder i Haandskriftet RA. MS. Alm. dansk-norsk Personalhist. Nr. 20 (Klevenfeldt, »Collect geneal. Dan.«) og er trykt i Danske adel. Brevkister S. 24-38. Den nævner en Del Breve før 1514; men Hovedmassen af dens Indhold falder efter dette Aar.

Einsidelsborg (forhen Egebjærg) (Skam H.). Se 1. Række IV. 110. Af en Registratur over Arkivet paa Einsidelsborg, forfattet »af Forvalter Thaarup henimod 1790«, haves en Afskr. i Nationalmuseet i Vedel Simonsens Samlinger Pk. XLVIII. Den er meget nær beslægtet med, men ikke direkte afskrevet efter en Registratur, der nu findes i FLA. i Grevskabet Roepstorffs Arkiv, men her delt i 2 ikke sammenhængende Afdelinger. Registraturen anfører et Par Breve fra Tiden 1451-1513 (3243 5572 og (i Afskriften i Nationalmuseet:) 10738 (jfr. Tilføjelser)), som imidlertid alle findes i Registraturen i et Afsnit »Giesinggaard i Jydland vedkommende« og alle angaar jydske Forhold, idet Einsidelsborg og Gessinggaard i Nørhald H. en Tid i 17. Aarh. havde fælles Ejer¹. Af de anførte Breve findes de 2 første nu i Origg. i RA., idet de i 1854 af Grev A. W. Moltke til Bregentved foræredes til Gehejmearkivet²; det 3., der i den ovfr. trykte Form kun kendes fra den nævnte Registratur i Nationalmuseet, viser sig ifølge den tilsvarende ældre Registratur i FLA. at være urigtig dateret, idet Landsarkivets Tekst i Stedet for Aaret 1506 har 1566.

Se Gessinggaard og Hungstrup Godsarkiver.

Enggaard (nu Gyldensteen) (Skovby H.). Det til FLA. afgivne Arkiv for Grevskabet Gyldensteen indeholder et originalt

¹) Trap⁴ IV. 480, VI. 488. ²) RA. Pk. »Registraturer og Designationer«; jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. LXXV.

Adkomstbrev: 11990; og endvidere findes i en Dom af Aar 1559 optaget Udtog af 3 Adkomstbreve for Enggaard (samt Udtog af et Brev, der mulig er fremlagt af Modparten): 8584 8714 8988 (samt 8722).

Fjellebro (Salling H.). Arkivet er for den ældre Dels Vedkommende blevet foræret til Danske Selskab, — som det maa antages, af F. L. C. Pentz, der ejede Fjellebro 1739-70¹.

I Danske Selskabs Membraner fandtes derfor følgende Breve, der altsaa nu er i RA.:

Adkomstbreve (der ikke alle straks er kommet til Gaardens Arkiv): 1949 4635,56,60 6577 8656,65 11634.

Retstrætte: 4895 7401.

2 Breve (der ogsaa har været ejede af Danske Selskab) er først i 1894 kommet til RA. fra Universitetsbiblioteket: 5856 og 10774; men af disse er 5856 et Adkomstbrev for Herringe Kirke, der kun er bevaret i en yngre, til Ejeren af Fjellebro udstedt Vidisse; og 10774 er næppe straks ved sin Udstedelse kommet til Gaardens Arkiv.

Af de ovfr. nævnte Breve anfører Vedel Simonsen i Aaret 1811: 5856 i Vidissen samt 11634 blandt »Adskjellige mig for en Tid til Brug overladte Dokumenter«².

Om Forholdet mellem Herringe Kirke og Fjellebro er talt ovfr. S. 246.

Gelskov (Salling H.). Gaarden kom senere ind under Grevskabet Muckadell, og et Adkomstbrev for Ejeren af Gelskov findes derfor nu i Grevskabets i FLA. deponerede Arkiv: 4019.

Glorup (Gudme H.). Paa Glorup findes endnu et ikke helt ubetydeligt Arkiv, der omfatter 26 Breve fra Tiden 1451-1513.

Kun en Del af Brevene er dog straks ved deres Udstedelse kommet til Glorups Ejere, nemlig: til Axel Valkendorf: 3827 4558 5016; til Axel Valkendorfs Enke: 5401; til Niels Valkendorf og hans Søskende: 8422 8574; og til Henning Valkendorf Axelssøn: 8582 10475 10675; mulig kan ogsaa 8131, der er Vidisse af et ældre Adkomstbrev, være udstedt paa Foranledning af Glorups Ejer. De andre Breve kan derimod først senere være kommet til Glorup; 2 af dem (5963 6698) tilhører endogsaa oprindeligt Arkivet paa Vindum eller Vindumgaard eller Vindumovergaard i Middelsom H. i Jylland, der ikke vides at have haft Ejer fælles med Glorup. Resten angaar derimod fynske Forhold; et Par af dem (4879 8179) staar hver for sig ret isolerede, medens en Række er Adkomst-

¹) Trap⁴ IV. 734; jfr. 4635. ²) RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814«, Juli 1811 III (Læg VII Nr. 5 og 12).

breve for en Peder Pederssøn i Brenderup (143 2392 6296 6797 7644 7835), og til disse 6 (navnlig det ældste af dem og 6797) slutter sig formodentlig ogsaa 219, der omhandler en Peder Jepssøns ægte Fødsel. Dog kunde dette sidste Brev maaske ogsaa høre sammen med en anden Række (4522 6518,21 7450 8583), der er Adkomstbreve for en Peder Jepsøn i Øksendrup, en Peder Jepsøn i Ovenskov (der formodentlig er identisk med den foregaaende) og en Peder Olssøn i Ovenskov; denne sidste Række Breve kan antages at være kommen til Glorup, da Ovenskov (det nuværende Anhof) forenedes med Glorup.

Et af Axel Valkendorf udstedt, men nu tabt Præsentationsbrev paa et Alter i Nyborg Kirke er mulig senere kommet tilbage til Familien; det fremlægges i alt Fald under Retssager i 1553-54 af hans Sønnesøn: 2202.

Jfr. nedfr. under Familien Valkendorf.

Baroniet Holstenshus (forhen Findstrup) (Salling H.). Arkivet, som for den ældre Dels Vedkommende er deponeret i FLA.¹, indeholder for Tiden 1451-1513 Brevene 1076 9367 9530 og 10283, der vil findes anførte: det første under Faaborg Nicolai Kirkes, det andet og fjerde under Ejler Bryskes og det tredje under Claus Daa Jørgenssøns Arkiv.

Hvedholm (Salling H.). Det til FLA. afgivne Arkiv for Grevskabet Brahesminde indeholder kun meget lidt for Tiden 1451-1513, i alt Fald til Dels paa Grund af en Brand, der overgik Hvedholm i 1681.

Foruden et Adkomstbrev, der oprindeligt er udstedt for Peder Brockenhus (6515), findes der i Arkivet af Origg. kun et Par, der anføres nedfr. under Steensgaard Godsarkiv. Endvidere indeholder Arkivet en yngre Tekst af 9300 (Aaca) samt (under sit Nr. 1000) en Arkivregistratur fra 17. Aarh., hvori nævnes: 9300 Aada, 2 fra andre Tekster kendte Breve: 11041 og 11279 og dernæst nogle Breve uden Aarsangivelse, nemlig 12634 12853 13118 og de 2 nedfr. under Østrupgaard anførte Breve.

Hverringe (Bjærge H. Fyn). Det i FLA. deponerede Arkiv for Stamhuset Hverringe indeholder nogle faa Breve fra 1451-1513, af hvilke dog intet har Betydning for Fyn.

Det ene er et af Eksemplarerne af et udførligt Skiftebrev efter Stig Olssøn Krognos: 6940 B; det andet har tilhørt Maristed (Sæby) Klosters Arkiv: 9015 (ovfr. S. 109), og det tredje maa henføres til det skaanske Hærløf Godsarkiv: 11322 (ovfr. S. 266).

Langesø (Skovby H.). Se Ejler Bryske.

Margaard (Skovby H.). Se Knud Bryske.

¹) Meddel. om Rigsarkivet for 1906-1915 S. 110.

Mullerup (Gudme H.). En Registratur over Breve paa Gaarden, som oprindelig er skreven i 16. Aarh., men senere fortsat, er kommen til RA. med Barritskovs Arkiv, skønt det ikke ses, at de 2 Gaarde nogen Sinde har været forenede¹. Registraturen findes nu i RA. Pakken: Barritskovs Arkiv, Depositum og er trykt i Danske adel. Brevkister S. 84-91; paa dette sidste Sted er ogsaa benyttet en Registratur fra 17. Aarh. over Gaardens Breve, som opbevares i den samme Pakke i RA.

Af de registrerede Breve fra Tiden 1451-1513 kendes kun 2 i deres fulde Ordlyd, og ogsaa disse er kommet til RA. fra Barritskov, nemlig 4101 (i Orig.) og 6742 (i Afskr. af en yngre Vidisse).

Ravnholt (Vindinge H.). Se 1. Række IV. 112. Paa Gaarden findes endnu et ret betydeligt Antal originale Breve fra Tiden 1451-1513.

Men kun faa af disse er Adkomstbreve for den, der har ejet Gaarden paa det paagældende Tidspunkt, nemlig 10185 11184-85 11628 (alle for Niels Bild). Et væsentlig større Antal af Brevene er Adkomstbreve for uadelige paa fynsk Landgods, som altsaa først senere kan være kommet til Godsarkivet: 1172 1840,57 1968 2451 2608 6039 6980 7756 9690 10977 11055. Enkelte andre Adkomstbreve paa fynsk Landgods i Gaardens Arkiv er udstedte til adelige (til Lave Brock 7195 og til Eggert Andersson Ulfeldts Enke 10454) samt til en Kannik i Roskilde (9052). Et Brev paa Gods paa andre danske Øer end Fyn er udstedt til Eggert Andersson Ulfeldt selv²: 6447; men navnlig er der et ikke helt ubetydeligt Antal af Gaardens Breve, der er udstedt til adelige paa jydsk Gods: til Erik Ottesson Rosenkrantz: 5194 6271 7168; til Peder Høgs Enke: 5717; til hendes Søn Niels Høg (og til Dels dennes Søskende): 6360 6651 7695 7718; og til Anders Munk af Brusgaard: 6060.

Og endelig kan det nævnes, at ogsaa et kongeligt Privilegium for Herrested Mænd paa deres Birk nu findes i Orig. i Godsarkivet: 5491, medens de tilsvarende Privilegier før Aar 1450 er brændte med Rosenholm-Arkivet³. Ravnholt og Rosenholm havde en kortere Tid i 17. Aarh. fælles Ejer⁴; men om denne Forbindelse er Grunden til, at de ovennævnte, til Erik Ottesson Rosenkrantz udstedte Breve er kommet til Ravnholt, er uvist⁵.

¹) Jfr. om deres Ejere Trap⁴ IV. 803, VII. 538. ²) Han og hans nysnævnte Hustru var den ovennævnte Niels Bilds Svigerforældre. ³) Jfr. 1. Række IV. 93 f. ⁴) Trap⁴ IV. 832, VI. 697. ⁵) Naar Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XXI siger, at »i Herrested Kirke stode de Breve, som vedkom Ravnholt, hvilke . . . . Jørgen Brahe . . . . var med at registrere den 28. Marts 1627«,

Skovsbo (Bjærge H. Fyn). En Del fra dette Arkiv stammende Breve var i 1767 udlaaente til Langebek (der paa de af eller for ham tagne Afskrifter i LDipl. betegner dem »Af Skovsbo Breve«) »fra Hr. Boesen i Fyen«, c: øjensynlig L. M. Boesen, den daværende Sognepræst i Rynkeby Sogn, hvori Skovsbo ligger. I 1811 opfører Vedel Simonsen de samme Breve paa en »Fortegnelse paa 148 ved Hr. Provst Boesens i Viggerslev Godhed for Deres Majestæts Archiv erhvervede Pergaments-Breve«¹; den her nævnte Provst er J. F. Boesen, en Søn af L. M. Boesen. Brevene findes altsaa nu i RA.: 1332 1411 6257 6749 8159.

Jfr. Brolykke Godsarkiv (m. H. t. 6257 og 6749) og Peder Erikssøn Lykke.

Steensgaard (Salling H.). Gaarden blev senere forenet med Hvedholm; og af de faa Breve fra Tiden 1451-1513, der endnu er bevarede i Grevskabet Brahesmindes Arkiv (jfr. her ovfr. under Hvedholm), stammer øjensynlig de originale Adkomstbreve 6716 og 7784 fra Steensgaard Godsarkiv, ligesom et yngre Brev, hvori 2405 b er optaget i Udtog, hidrører fra det samme Arkiv.

Søbysøgaard (Aasum H.). Et Laasebrev for Knud Urne fandtes i alt Fald endnu i 1919 i Orig. paa Gaarden: 12113.

Tranekær (Nørre H. Langeland). I Grevskabet Langelands Arkiv paa Tranekær findes en Kirkeregnskabsbog for Skrøbelev for 1587-1675. Den indeholder dels en Fortegnelse over de Breve, som omtales i ÆA. V. 1119-20, hvor de dog til Dels er udførligere registrerede, og dels (bagi) en »Fortegnelse paa huis jord oc eigendomb Skrøbeløw kiercke tilhører«. Denne sidste Fortegnelse, som er skreven, medens en Anders Bredal var Sognepræst (c: 1597-1630)², nævner Brevene: 206 6840 10252.

Østrupgaard (Salling H.). Gaarden blev senere forenet med Hvedholm. 2 Adkomstbreve nævnes i Udtog i den ovfr. under Hvedholm anførte Arkivregistratur fra 17. Aarh.: 13112-13.

Nørrejylland.

Aabjærg (Hind H.). 3 Adkomstbreve paa jydsk Landgods, udstedte henholdsvis til Erik Juel, Niels Juel og Niels Juels

maa det bemærkes, at de Breve, om hvis Registrering her er Tale, ifølge de derom udfærdigede Kongebreve (Kanc. Brevbøger 1627-1629 S. 9, 22) var efterladte af Otte Banner († 1625); men han nævnes ikke som Ejer af Ravnholt.

¹) RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814« Aug. 1811 II (Læg 5) Nr. 24, 131, 134-36.
²) Wiberg II. 656 f.

Enke, blev i 1903 af Vendsyssels historiske Museum i Hjørring forærede til RA.: 1821 7513 10582.

Astrup (Nørre H. Salling). Et Adkomstbrev for Iver Juel er optaget i en kongelig Stadfæstelse af Aar 1542, der findes i Orig. i det norske Rigsarkiv: 2299. Af et udateret Dombrev af Kong Hans er der gennem Mellemlid bevaret et Udtog, hvoraf en Afskr. i 1910 fandtes i Arkivet paa Astrup: 12629.

Baggesvogn (forhen Vorn) (Vennebjærg H.). Se 1. Række IV. 110. Paa Baggesvogn fandtes, da 1. Hæfte af Nye Danske Magazin 6. Bd. udkom, 2 Pergaments-Dokumenter¹, af hvilke det ene angik Gods paa Mors, og det andet angik Gods, som ogsaa maa antages at have ligget ret langt fra Vennebjærg H.: 5173 7583. Begge Breve fandtes dog i 1848 paa det jydsk Sæbygaard (jfr. nedfr. under Sæbygaard Godsarkiv) og er nu kommet til RA.

En urigtig dateret Afskr. af et Forleningsbrev af Anders Nielssøn Banner paa Gaarden Vorn fandtes tidligere paa Baggesvogn, men er nu over Vendsyssels historiske Museum i Hjørring kommet til NLA.: 12699.

Barritskov (Bjærg H. Jylland). Se 1. Række IV. 110. Et Par af Gaardens Breve var allerede for lange Tider siden kommet bort fra Barritskov, aabenbart til Grinderslevkloster Godsarkiv og formodentlig ved Arv; fra Grinderslevkloster kom de til Klevenfeldt og fra ham til GA. Dette gælder om 856 1028 og vistnok ogsaa om 12923.

Arkivet paa Barritskov nævnes i en Indberetning af Vedel Simonsen om hans Arkivrejser², ganske vist ret kortfattet, navnlig hvad Tiden 1451-1513 angaar; men det er altsaa ikke helt berettiget, naar Tyge Becker i 1847 taler om Arkivet, »som jeg opdagede i 1837, og som før den Tid Ingen vidste var til«. Virkelig benyttet havde det paa Gaarden værende Arkiv dog før 1837 ikke været; og Becker giver en malende Beskrivelse af, hvorledes det dengang laa »i en stor Kasse uden Laag i Murens Arbeidsværelse og benyttedes af ham som Bord for derpaa at henstille sine Malerpotter og Kalkbøtter, saa at de øverste Lag af disse værdifulde Papirer og Documenter vare aldeles ødelagte af Kalk, Farve, Smuds og Støv ligesom de underste af

¹) Se Nye Danske Mag. VI. 77. Dette Bind har paa sit Titelblad Aarstallet 1836, medens det foregaaende, 5. Bd. har Aaret 1827. ²) For 1814 S. 86 (RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814«).

Fugtighed«. Becker foranledigede derfor, at det kongelige danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog i 1838 anmodede Gaardens Besidder, Grev H. J. Scheel, om at overlade Selskabet Arkivet; men Ejeren vilde kun laane det ud og oversendte i 1839 en betydelig Del, i alt Fald af Arkivets ældre Dokumenter, til Danske Selskab, der samme Aar deponerede det laante i GA.¹ Allerede i 1839 kunde Selskabets Sekretær N. M. Petersen forelægge en »Fortegnelse over de Breve, Selskabet modtog fra Barritskov«²; og det er da utvivlsomt denne Fortegnelse eller en Genpart af den, der findes, skreven med N. M. Petersens Haand, i Additam. Fol. 206³. Af Fortegnelsen fremgaar, at det for Tiden 1451-1513 afgjort har været de fleste af Brevene i Gaardens Arkiv, der deponeredes i Gehejmearkivet. Tyge Becker siger ganske vist i 1847, at den Del, der udlaantes, var »neppe mere end $\frac{1}{20}$ af hele Samlingen«⁴; men dette gælder absolut ikke for Tiden 1451-1513.

Et Forsøg, som Becker i 1847 gjorde paa at faa Gaardens Ejer til at overlade Resten af Arkivet til HGA., enten som Gave eller som Laan, vides ikke at have ført til noget⁵. Derimod skænkede Ejeren af Matrups Hofjægermester T. G. C. F. de Thygeson, i 1849 til HGA. nogle Dokumenter, hvoraf 6 hidrører fra Barritskavs Arkiv⁶; nogen naturlig Forbindelse mellem dem og Matrups kan næppe paavises, hvorimod de alle fandtes paa Barritskov endnu i 1838⁷. Endnu et Brev, der var paa Barritskov i det nævnte Aar, er kommet derfra til HGA.⁸, uden at

¹) RA. Hist.-genealog. Arkivs Kopibog S. 8-9. Danske Selskabs Deliberations- og Resolutions-Protokol 1822 ff. S. 92-98. ²) Danske Selskabs i forrige Note anførte Protokol S. 102. ³) Et Udkast til denne Fortegnelse, ligeledes skrevet af N. M. Petersen, findes i RA. Pakken »Registraturer og Designationer«; Udkastet udelader for Tiden 1451-1513 nogle ganske faa af de i Additam. Fol. 206 anførte Breve, hvad der dog næppe er Grund til at lægge Vægt paa. Det er øjensynlig dette N. M. Petersens Udkast, der er Kilden til en Fortegnelse, som er skreven af Berlien og findes i RA. Barritskov Godsarkiv (tidligere HGA., Barritskov Nr. 1); denne sidste Fortegnelse betegnes af Tyge Becker (i RA. Reg. 97) udtrykkelig som »Fortegnelse over de Documenter hørende til Archivet paa Barretskov, som opbevares i Geheime-Archivet«. — Et Hæfte, skrevet af Becker selv og indeholdende Uddrag af Breve, der var paa Barritskov i 1838, findes i Ny kgl. Saml. 4 to 657 b, Kapsel I. ⁴) RA. Hist.-genealog. Arkivs Kopibog S. 9. ⁵) RA. Hist.-genealog. Arkivs Kopibog S. 8-10, 13; RA. sammes Embedsbreve Nr. 9 (1847 Apr. 14). ⁶) 286 875 3538 3609 4890 5180 (RA. Hist.-genealog. Arkivs Journal S. 46, 48). ⁷) Ny kgl. Saml. 4 to 657 b, Kapsel I (under Barritskov); et af Tyge Becker skrevet Hæfte S. 26-28). ⁸) c: 7856 (jfr. Paategning af Tyge Becker paa Brevets Bagside og det i den foregaaende Note anførte Hæfte S. 28).

det nu synes at kunne oplyses, hvorledes; mulig er det sket sammen med de nysanførte 6 Breve.

De Barritskov-Breve, der var blevet deponerede i GA. i 1839, kom ikke til at blive dér for bestandig; Gaardens Besidder, den ovennævnte Grev H. J. Scheel, forlangte nemlig i 1858 Dokumenterne tilbage, og de udleveredes efter hans Anmodning mod Tyge Beckers Kvittering. Derimod deponerede Ejeren i det samme Aar 1858 i GA. en anden Samling Arkivalier af Gaardens Arkiv¹; men denne Samling har næppe indeholdt noget Originaldokument fra Tiden 1451-1513². Til Gengæld findes hele den i 1839 deponerede Del af Arkivet nu atter i RA., i alt Fald hvad Tiden 1451-1513 angaar; men naar den er kommen tilbage dertil, vil næppe være let at oplyse. Det er dog utvivlsomt sket i Wegeners Tid — med mindre da »Udleveringen« i 1858 til Tyge Becker blot skulde skyldes Ejerenes Ønske om at hævde sin Ejendomsret til Dokumenterne, uden at de derfor er kommet udenfor Gehejmearkivets Mure; men denne Forklaring forekommer ganske vist mindre sandsynlig.

Adkomstbreve (jydsk Landgods): 874-75 1028 1476 1519 3536,38,41 3609,19,53-54 3717,41 4111-12 4464,84 4561-62 (med Tilføj.),99 4890 7948,81 8139-40 8607 9434,38 9533,35,37 9785 9890 10347 10547 11293 11413 11899.

Pantsættelse fra Ejeren til hans Hustru: 5180.

Senere tilbagegivet Pantebrev: 856.

Genbrev paa Leje: 286.

Kvitteringer: 5614 7856 8119.

Forskelligt: 12923(?).

Breve, som ifølge N. M. Petersens Fortegnelse over Barritskov-Arkivet har været paa Gaarden og nu findes i RA., men hverken synes at kunne bringes i Forbindelse med Egnen eller med Gaardens Ejere: 79 1766 5052 7635 10152 12081.

Breve vedrørende Rotfeld'er til Bratskov, af hvilke det ene kun kendes fra en kort Notits af Tyge Becker, og det andet haves i en yngre Vidisse i RA.: 11992 4199 s.

Jfr. Mullerup Godsarkiv og Christopher Lykkes Døtre.

¹) Aarsberetn. fra Geheimearch. II S. XLI-XLII, jfr. Gehejmearkivets Kopibog 1858 Febr. 5 og sammes Indkomne Sager 1858 Febr. 1 og 7 og Marts 4.
²) Der fandtes ganske vist i den paagældende Samling, saaledes som denne forelaa f. Eks. ved Begyndelsen af dette Aarhundrede, Brevene 1476 6742 7635 8119 og 10547; men da disse alle anføres paa den ovennævnte af N. M. Petersen skrevne Fortegnelse, maa de antages at have hørt til den i 1839 deponerede Del af Arkivet og først senere at være blevet overførte til den i 1858 modtagne Pakke.

Benzon (forhen Sostrup og Scheel) (Nørre H. Dyrs). Se 1. Række IV. 110. Den ældre Del af Stamhuset Benzons Arkiv (omtrent til Aar 1829) blev i 1894 deponeret i RA., dog saaledes at hvad der var yngre end 1559, sendtes til NLA., medens hvad der er ældre end dette Aar, findes i Hovedarkivet¹.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods (og delvis Grenaa): for Niels Munk i Brusgaard: 258; for Thomas Jenssøn Kaas paa hans Moders Vegne: 1783; for Anders Munk af Brusgaard: 4120 5846 6019 6167 6581 7190-91 7691 8217,20 9703 9997 10041; for Niels Munk til Torp og Søkende: 10289; for Mikkel Due: 10356 11047.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods, der først senere er kommet til Benzon Godsarkiv: 497 1567(?) 2122 2464 2511,40 2619,62,65 3945 4099 4252 4736 4877 5018 5103,10,64 5259,64,96 5408 5542 5643,72 5728 5937 6559 9409,67 10813 11489 11514.

Genbrev til Axel Lavessøn Brock paa Leje af Skærvad m. m.: 466 (først senere til Benzon Godsarkiv).

Adkomstbreve for Axel Lavessøn Brock og for Mogens Gøye: 6661 7962 10845 (alle i Vidisser paa Skærvad, der først senere er kommet til Benzon Godsarkiv).

Bidstrup (Hovlbjærg H.). 5 Pergamenter blev i 1918 af den daværende Stamhusbesidder, Premierlieutenant G. F. Honnens de Lichtenberg, deponerede i RA., og som hørende til dette Depositum blev regnet et 6. Pergamentsbrev (5159), der tidligere ved en Fejltagelse var indkommet i HGA.² Gaardens Historie i den ældre Tid er mindre tilfredsstillende oplyst; men nogle af de ovennævnte Breve er ikke straks kommet til dens Arkiv, og et af dem (8898) er oprindelig udstedt til Mariager Kloster. Et 7. Brev, der var i Rosenholm-Arkivet, er nu tabt; men dets Ordlyd haves i Afskrift: 2274. Og et 8. Brev kendes kun fra Udtog i yngre Origg. i Arkivet paa Bidstrup: 8591³.

En »Protocoll bestaaende af 1560 Pagina, hvori findes Gienpart af Bidstrup Stamhuses Documenter« blev i 1848 af den daværende Stamhusbesidder H. H. de Lichtenberg skænket til HGA.⁴ og fandtes derefter i lang Tid i RA., men er nu afgivet til NLA. Den indeholder imidlertid for Tiden 1451-1513 kun

¹) Jfr. RAJ. 1906 Nr. 210. ²) Rigsarkivets Gavebog 1918 Dec. 17; RAJ. 1918 Nr. 545; jfr. Meddel. om Rigsarkivet for 1916-1920 S. 60. ³) I nogle af de samme yngre Origg. meddeles Udtog af nogle andre Breve (8311 8578,80,87,90); men disse fremlægges af Bidstrups Ejers Modpart. — Om et Brev med angiven Datum 1511 Sept. 8 se 7. Bd. S. 70. ⁴) RA. Hist.-genealog. Arkivs Journal S. 44.

Breve, der er bevarede i Origg., men vil dog af en særlig Grund findes citeret for 5667's Vedkommende.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods: 2274,90 4229 5159 5667 6961 8591 8898.

Birkelse (Kær H.). Om Breve lydende paa Gaarden i 1618 se Kanc. Brevbøger 1616-1620 S. 433. — Kammerherreinde Charlotte Adelaide Skeel († 1865)¹ har i 1852 foræret til GA. 4 til Birkelse Godsarkiv hørende Breve, nemlig et (5505), der oprindelig var Anders Nielssøn Banners Arkiv, og 3 (7582 7600 7846), der oprindelig var Børglum Bisp's Arkiv.

Boller (Børglum H.). Arkivet er sagtens senere blevet forenet med Linderumgaards, idet de 2 Gaarde i 16. Aarh. fik samme Ejer. Et Par Adkomstbreve kendes i Udtog fra Peder Dyrskjøt: 9509 10737(?).

Bratskov (Ø.-Han H.). Se Niels Erikssøn Rotfeld.

Brusgaard (Galten H.). Se 1. Række IV. 110. Arkivet blev i 1871 af Lensgreve C. L. A. R. Holck-Hardenberg-Reventlow foræret til GA.² Det indeholder for Tiden 1451-1513 Adkomstbreve paa jydsk Landgods for Niels Munk af Brusgaard: 284 493 630; for Anders Munk af Brusgaard: 7493 (i yngre Vidisse); og oprindelig for Mariager Kloster: 8240 (i yngre Vidisse).

Bustrup (Rødding H.). 2 Adkomstbreve for Mogens Krabbes Enke og for hans Børn kendes fra Udtog i RDb. og for det sidstes Vedkommende tillige i RFb.: 5586 9752.

Clausholm (Galten H.). M. H. t. Clausholm Godsarkiv se Fru Eline Gøyes Jordebog udg. af A. Thiset, tillige med Ud-giverens Indledning³; det vil dog af Udgaven (S. 438-39 (jfr. 439-47 og Indledningens S. IV-V)) fremgaa, at det ikke er alle de i Eline Gøyes Jordebog registrerede Breve, der opbevaredes paa Clausholm. Nedfr. under Eline Gøye gives Henvi-sning til, hvor det kan findes, hvilke af Jordebogens Breve der endnu er bevarede.

Dalsgaard (Hindsted H.). I RA.⁴ findes en Del tarvelige Afskrifter eller Udtog fra 19. Aarh., der angiver sig som udførte efter »Documenter tilhørende Hr. Færch paa Kongstedlund«; det er for Tiden 1451-1513 Brevene 388 1769 3214 4245 5938 9175

¹) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Charlotte Adelaide Skeel.

²) Aarsberetn. fra Geheimearch. V S. XVII. ³) Jfr. ogsaa om Jordebogen: Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 107 f. Om Arkivet i 1595 jfr. Kanc. Brevbøger 1593-1596 S. 429. ⁴) Topogr. Saml. Papir, Hindsted H., Vive S., Dalsgaard.

9182 9693 9835 10126. Den nævnte (Sigvart Altevelt) Færch ejede Kongstedlund 1812-39¹; men de Breve, som han ejede, er sikkert de samme, der fandtes paa Gaarden endnu c. 1889-90². I Virkeligheden drejer det sig imidlertid for disse ældre Breves Vedkommende ikke om et Arkiv, der oprindelig har hørt hjemme paa Kongstedlund³, men om Breve, der har tilhørt dels Dalsgaards og dels Visborggaards Arkiver⁴. Et enkelt af de af Færch ejede Breve (9175) kendes nu ikke i Orig.; og 2 andre, der oprindelig var Viborg Bisps Arkiv (388 5938), maa for en rum Tid siden være kommet bort fra de øvrige, idet de er kommet til NLA. med Ovegaard Møllers Arkiv. Men Resten var i nyere Tid (sammen med andre, paa det anførte Sted i RA. ikke omtalte Breve) gaaet over i Forpagter C. Brønnum paa Gudumlund's Besiddelse og blev i 1905 af ham for største Delen solgt til RA.⁵; fra dette er de overgaaede til NLA. og er nu blevet delte og henførte dels til Dalsgaards og dels til Visborggaards Godsarkiver. 4 af Brevene, som Forpagter Brønnum oprindelig ikke havde villet skille sig ved, er senere ved Gave fra hans Bo ligeledes overgaaede til NLA.⁶; og et enkelt Brev, 9834, som var kommet i en anden Ejers, Proprietær til Landlyst pr. Vaarst J. H. A. Kjeldsens, Besiddelse, er i 1909 erhvervet fra denne ved Køb og findes nu ligeledes i Viborg⁷.

Foruden de paa den ovennævnte Maade bevarede Breve af Dalsgaards Arkiv maa endnu nævnes Brevet 5847, der af Christen Sørensen Testrup er foræret til Danske Selskab og derfor nu findes i Hovedarkivet.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 1769 (Forfalskning; jfr. 5130) 3205, 13-14,48 3364 4224,45,55 5130 5847 8953-54,59,89 9079,90 9175,82 9693 9834-35,41-42,47 10126.

Damsgaard (Sønder H. Mors). I 1756 har Damsgaards daværende Ejer Ch. Nørbek (eller, som hans fulde Navn anden Steds⁸ opgives, Christen Nielsen Nørbæk), øjensynlig til Brug for Hans de Hofman, forfattet en Fortegnelse over Gaardens

¹) Trap⁴ V. 656. ²) Saml. til jydsk Hist. 2. R. II. 201. Jfr. Betegnelsen »Kongstedlunds Arkiv« hos Hvass IV. 222; der er her Tale om Brevet 4245. ³) Jfr. Overskriften til Thisets Artikel: »Om to Palimpsester fra Kongstedlunds Arkiv« i Meddel. fra det danske Rigsark. I. 167 og hans Bemærkninger sstds. S. 167-70 om Arkivets Oprindelse. ⁴) Om den senere Forening af disse 2 Gaarde jfr. Thiset, anf. St. S. 168. ⁵) Jfr. Meddel. fra det danske Rigsark. I. 124. ⁶) Jfr. Meddel. fra det danske Rigsark. I. 167 og Meddel. om Rigsarkivet for 1906-1915 S. 106. ⁷) Jfr. sidstanførte Sted S. 86. ⁸) Trap⁴ V. 445.

tidligere Ejere, idet han herved har benyttet Gaardens Breve, af hvilke han meddeler Uddrag eller en enkelt Gang en Afskrift¹. De fleste af de paagældende Breve er tabte; et enkelt (3948) er dog bevaret, idet det senere er kommet i Danske Selskabs Besiddelse.

De vedkommende Breve er: Adkomstbreve for Mogens Pederssøn Glob (Due): 676; for Thomas Jenssøn Kaas: 2355 3948; for Mariager Kloster: 2533 6834.

Demstrup (Gerlev H.). Se Løvenholm Godsarkiv.

Egebjærg (Vennebjærg H.). Arkivet er sagtens senere blevet forenet med Linderumgaards. Et Par Adkomstbreve og et kongeligt Beskærmelsesbrev kendes i Udtog fra Peder Dyrskjød: 2214 2881 3179. — Jfr. under Niels Pederssøn Skovgaard.

Eget (Horns H. Jylland). Et Adkomstbrev for Mads Svendssøn Orning, formentlig fra Eget Godsarkiv, kendes fra Udtog af Peder Dyrskjød: 4360. Et originalt Adkomstbrev for hans Arvinger, formentlig samme Steds fra, er i 1883-84 af Museet for nordiske Oldsager afgivet til GA.: 5092.

Elkær, N.- (Horns H. Jylland). 2 Adkomstbreve nævnes i Udtog i et Tingsvidne af 1595, der i 1874 var i Arkivet paa N.-Elkær: 4383 12647.

Endrupholm (Skads H.). Se 1. Række IV. 111. Gaarden ejedes i 19. Aarh. i en Aarrække af Faderen til den bekendte Historiker Raadstuearkivar, Dr. phil. Oluf Nielsen². Oluf Nielsen har allerede som Student gentagne Gange skænket Dokumenter fra Egnen til GA., ganske vist saaledes, at det i Gehejmearkivets trykte Aarsberetninger ikke altid udtrykkelig angives, at de er fra Gaardens Arkiv³; og selv naar dette er Tilfældet, maa det bemærkes, at Gaarden først blev Hovedgaard i Slutningen af 16. Aarh.², saa at Brevene ikke straks ved deres Udstedelse kan være kommet til dens Arkiv. Efter Oluf Nielsens Død købte RA. i 1896 en Del Arkivalier af hans Enke; og heriblandt var formentlig en i 18. Aarh. skreven Fortegnelse, der har Overskriften: »Efterschrefne 25 paa pergament schrefne og numerede documenter bestaar udi meening, enhuer som følger« og nu findes i NLA. Endrupholm Godsarkiv, Pakken Diverse Do-

¹) Fortegnelsen findes i Orig. i RA. Langebeks Saml. Pk. VI. ²) Trap⁴ VIII. 513. ³) Aarsberetn. fra Geheimearch. II S. XXIX, (XLI) og LIII. Jfr. Registratur af 1857 Okt. i RA. Pakken »Registraturer og Designationer« samt RA. Reg. 73 i Kvart. Gørding H. 64, Malt H. 28 og Skads H. 72-74 og i Fol., Skads H. 76-82.

kumenter c. 1570-1811. Fortegnelsen opregner adskillige Breve fra Tiden 1451-1513; de fleste af disse kendes dog endnu i Origg., hvad der imidlertid ikke gælder 10995 og 12315. Og endelig kan det tilføjes, at der paa Gaarden endnu findes 11013 i Orig. og 10978 i en af Oluf Nielsen tagen Afskr. Bortset fra disse sidste 4 Breve er øjensynlig alle de øvrige her nedfr. nævnte kommet til Hovedarkivet gennem Oluf Nielsen.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 5051 5265 8433 9158 10038,81 10192 (tidligere Føvling (Malt H.) Kirkes Arkiv) 10577 10861 10938,78,81,95 11013 11535 12314-15.

Estrup, Gl. (Sønderhald H.). Se 1. Række IV. 111. Over en Del af det righoldige Arkiv fra denne gamle Gaard er der i 1568 forfattet en mindre tilfredsstillende Registratur, der haves i 2, i det væsentlige enslydende Eksemplarer. Det ene Eksempplar, som er trykt i Danske adel. Brevkister S. 39-46, kom til HGA. med en Del af Godsarkivet, som i 1847 indlemmedes i HGA., men er senere afgivet til NLA., hvor det findes i Gl. Estrup Godsarkiv, Pakken Diverse Dokumenter 1564-1731. Det andet Eksempplar, som, foruden at det har nogle mindre væsentlige Afvigelse fra det første, ender med en kortere Tilføjelse, der ikke skønnes at have nogen Interesse for Tiden 1451-1513, er først kommet til RA., da Resten af Godsarkivet i 1920 blev foræret dertil¹, og findes nu i RA. Gl. Estrup Godsarkiv, Papir 1568 Maj 3.

I 18. Aarh. er der blevet affattet en ret udførlig Registratur over Arkivet, som maa antages at være bleven fortsat ind i 19. Aarh. Det er muligt, at det er denne Registratur, som er blevet afskrevet i 2 hver for sig ufuldstændige og indbyrdes ikke overensstemmende Afskrifter, af hvilke den ene, som er skrevet af Tyge Becker, findes i RA. (indlagt i dettes Registrant 153 a I), medens den anden, som har hørt til Kancelliraad Olsens Samlinger, er afgivet til NLA., hvor den er anbragt i Gl. Estrup Godsarkiv med Betegnelsen: »Reversal over Estrup Godsarkiv«².

Selve Arkivet er kommet til RA. til forskellige Tider. Et enkelt Brev (2440) er mulig paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt kommet til Hevringholm Godsarkiv; i alt Fald er det indkommet i GA. i 1826 med den saakaldte »Fønss's Samling«, der indeholdt adskillige Breve af Hevringholm Godsarkiv³. En Række

¹) Om, hvad der skete i 1847 og 1920, jfr. nærmere her nedfr. ²) Fortegnelser, skrevne dels med Tyge Beckers, dels med Plesners Haand, over mindre Dele af Arkivet findes i Ny kgl. Saml. 4 to 657 b, Kapsel III under Gl. Estrup.

³) Jfr. nedfr. S. 303 under dette sidste Arkiv.

paa 7 Breve fra Tiden 1451-1513 (1617 2236,50 2388 2419 B,23,39) tillige med et 8. Brev (7060), der oprindelig har været Essenbæk Klosters Arkiv, men senere var blevet indlemmet i Gl.-Estrup-Arkivet, er kommet til GA., uden at det med Bestemthed kan siges, naar eller hvorledes; men det er vel rimeligst at antage, at det er sket omtrent i den anden Fjerdedel af 19. Aarh.¹ Et Brev (3586) er i 1848 afgivet fra Justitsministeriet til GA.

Hovedparten af Brevene er dog bevaret paa anden Maade. En Del er ifølge den af Tyge Becker for HGA. førte Journal² i 1847 »skjænket af Enkegrevinde Scheel og Grev Jørgen Scheel Stamherre til Gammel-Estrup« til HGA. Naar Becker her tilføjer, at de forærede Dokumenter »ere Stamhuset uvedkommende«, skal dette maaske tjene til Undskyldning for Giverne over for Stamhuset; og mulig er det det samme Hensyn, der har bevirket, at største Delen af Dokumenterne »maatte ei indføres i Registr.«, som Tyge Becker siger et andet Sted³. Men nægtes kan det ikke, at Becker ikke har efterladt sig det bedste Ry for Samvittighedsfuldhed, hvad Retsgrundlaget for hans Erhvervelser angaar. Og særlig for Gl.-Estrup-Arkivets Vedkommende har der længe efter hans Død gaaet Fortællinger i Arkivverdenen om, at han ikke havde Ejernes Tilladelse til at fjerne de Dokumenter derfra, som han borttog; men hvor meget sandt der er i disse Fortællinger, turde det nu være umuligt at afgøre. I alt Fald er i 1920 hele den øvrige ældre Del af Arkivet blevet foræret til RA. af Hofjægermester, Greve Christen Scheel⁴.

Kongelig Bevilling for Lave Brock paa Birk: 2544.

Breve vedrørende Lave Brock personlig samt hans Fogeder: 2108,50 2478 (Orfejde for Nis Paaskes Død) 3344 3586.

Adkomstbreve paa Gods i flere »Lande« for Lave Brock: 3145 (og i 4672) 3146 (i 4675); formentlig for Niels Høg og Peder Lykke: 11365 A (se sstds. om 11365 B, der har været i GA. allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid som Baag H. 25).

Adkomstbrev paa fynsk Landgods for Lave Brock: 8332.

¹) De 8 Breve er blevet registrerede i Voss's Samling under Sønderhald H. 89-96; men det er ikke sket i Samlingens oprindelige Kvartbind, og hvem der har foretaget Registreringen, vides ikke, idet denne nu kun haves i en c. 1890 udført Afskr. i Folio af Registranten over Samlingen. Men i alt Fald er den oprindelige Registrering øjensynlig foretagen senere end Registreringen af det nysnævnte Brev 2440 fra Føns's Samling; thi dette sidste Brev havde i Voss's Samling faaet Betegnelsen Sønderhald H. 60. ²) S. 25. ³) RA. Reg. 97 under Gl. Estrup. ⁴) Meddel. om Rigsarkivet for 1916-1920 S. 50.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods og Fiskeriret for Lave Brock: 1661 2236,41,49-50,75 2388 2419 B,23,39-40,80 2575 2829 3418 3670,73,76,84 3983 4010,45 4157 4247-48 4412 4716 5628 6087 (og i 7074) 7061 7131 8715,89.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods, der oprindelig har været i Mariager Klosters Arkiv: 760 1187 2640 8742 8880 8939 9386.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods, der har været i Mariager Klosters Arkiv, men ikke fra først af: 697 7014.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods, der først senere (ikke over Mariager Kloster) er kommet til Gl. Estrup Godsarkiv: 1617 2284(?) 2422 2802 4226 4570 5244 7584 7632 8232 8401 8608 8766 9135 10206-07 10342 10480 11059 11112 11213 11325.

Afskrifter af Kongebreve og af et enkelt andet Brev for Randers By: 7234,68 9793 10485 Ab.

Jfr. ovfr. S. 105 under Essenbæk Kloster.

Frøstrup (V.-Horne H.). Se Historikere og Samlere m. fl. under V. C. Lorentz.

Fussingø (Sønderlyng H.) er traadt i Stedet for en ældre Gaard Gendrup eller Gennerup, der siges at være bleven afbrændt i Grevens Fejde 1534¹; men i alt Fald har der længe efter 1534 eksisteret Breve, som stammede fra Gendrups Arkiv. Fra 1702 haves en af »C. Scheel« (∴ Christen Skeel, † 1709) underskrevet »Specification paa een Deel Documenter og Brevve, som welbaarne Frv Helle Hellene Rosencrantz, sahl. Hr. Mogens Scheels til Fussingø, ued hendes dødel. Afgang Anno 1698 hafver efterlat sig, saa uel og een Deel, som siden dend Tiid og til Dato er forhverfvede«² — Dokumenter, som Christen Skeel, der var Søn af en Halvbroder til Mogens Skeel, nu i 1702 overleverede til Ægteparrets Svigersøn Christian Ludvig v. Plessen. I denne Fortegnelse, hvoraf et Eksemplar med Christen Skeels originale Underskrift findes i Thott Fol. 735, og som for største Delen er afskrevet i Thott 4to 1449, opregnes ikke faa Breve fra 1451-1513, som efter Fortegnelsens egen Opgivelse angaar »Fussingø Stamhuus Hofvetgaard og Godtz«. Men da Gaarden Fussingø først blev bygget c. 1555³, kan Brevene, for saa vidt de er ældre end 1513, jo ikke ved deres Udstedelse være kommet til denne Gaards Arkiv; derimod er der for de allerfleste af de Breve før 1513, som ifølge Specifikationens angaar Fussingø, ingen Grund til at

¹) Trap⁴ VI. 236. DAA. XXXIV. 500, jfr. 598. Danske Herregaarde ved 1920 III. 651. ²) Jfr. 1. Række IV. 111. — Om den nævnte Christen Skeel se DAA. XVIII. 417. ³) Trap, anf. St.

tvivle om, at de oprindeligt har hørt hjemme paa Gendrup. Et Par af Specifikationens Fussingø-Breve stammer dog øjensynlig fra Arkivet paa Holbækgaard, en Gaard, der i 17. Aarh. en Tid lang fik Ejere (af Slægten Skeel) fælles med Fussingø. Og om andre Breve angiver Specifikationen selv, at de angaar forskellige andre Gaarde (Odden, Stensbæk og Lundergaard), der i 17. Aarh. ligeledes fik samme Ejere som Fussingø; men af disse andre Breve er det kun 2 (vedrørende Odden), der er ældre end 1513. Samtlige de Breve i Specifikationen, der falder i Tiden 1451-1513, anføres nedfr., fordelte efter de Gaarde, fra hvilke de maa antages at stamme; dog kan det for enkelte af de under Gendrup opførte Numres Vedkommende være tvivlsomt, om de allerede fandtes paa Gendrup eller maaske først er komne til Arkivet, efter at Fussingø var blevet bygget.

Gendrup (Adkomstbreve): 1247-48 1569-70 2215-17 2696 3372 4361 4966-67 5073(?) 5151 5368 5671 6414 6634 6859 8307-08 8517 8716 9260 9998 11174 12376.

Holbækgaard (Adkomstbreve): 677 1395.

Odden (Adkomstbreve): 6639 6861.

Paa Søren Abildgaards Tid fandtes der endnu »et Par Bunter« gamle Pergamentsbreve paa Fussingø; han fik imidlertid ikke Lejlighed til at gøre sig grundigt bekendt med dem, da Forvalteren i Herskabets Fraværelse ikke turde lade ham afskrive dem¹. Af Specifikationens Breve er der nu kun 2 (5073 og 5671), som vides at være bevarede eller i alt Fald var bevarede i 1899, da de fandtes paa Sierhagen i Holsten, der ligesom Fussingø tilhører Familien Scheel-Plessen; det ældste af disse 2 Breve har oprindeligt tilhørt Aarhus Bisparkiv. Om en Del af Fussingø-Arkivets Undergang i moderne Tid fortælles i Saml. til jydsk Hist. 3. R. III. 127-29; men hvorvidt der blandt de dér omtalte Breve har været noget før 1513, vides ikke².

Et fra Gendrup Godsarkiv stammende Brev findes nu i Orig. paa Vallø (sagtens fordi Christen Skeel Albertssøn († 1659) ejede baade Fussingø og Vallø): 4738.

Gendrup (Sønderlyng H.). Se Fussingø.

¹) Ny kgl. Saml. 8 vo 201 c Bl. 59 b; jfr. Thott Fol. 750, den største Mappe (et Kvartlæg, hvis første Side er skreven af Langebek). ²) Derimod findes det sstds. S. 130-32 aftrykte Brev af Aar 1562 rigtigt nok i Specifikationen af 1702, idet det utvivlsomt er identisk med et af de i Thott Fol. 735 S. 28 anførte Breve af 1562.

Gessinggaard (Nørhald H.). 2 Breve, der begge hører til Oluf Friis's Arkiv, og af hvilke det ene er et Adkomstbrev paa Gessinggaard m. m., og det andet et Vidne om Misligholdelse af en Messe, findes opførte i en Registratur over Arkivet paa det fynske Einsidelsborg, men er kommet til GA. i 1854 i Origg. som en Gave fra Grev A. W. Moltke: 3243 5572 (se ovfr. S. 283). — Jfr. Hungstrup Godsarkiv.

Grinderslevkloster (Nørre H. Salling). Blandt de Breve, som Klevenfeldt har ejet, findes et ret betydeligt Antal, om hvilke han paa de Afskrifter, som han har ladet tage af dem, angiver, at Brevene i 1750 tilhørte ham, men »qvondam« havde været »dominæ« Arenfeldts, til hvilket Navn han undertiden føjer: »de Grinnerslefk.«¹ Derimod siger Klevenfeldt ikke, naar han har erhvervet disse Breve, eller hvorledes det er sket, om det har været ved Køb eller Gave. Men af den Maade, hvorpaa han betegner den tidligere Ejerinde, fremgaar, at han maa sigte til Jomfru Birgitte Marie Arenfeldt, der ejede Grinderslevkloster (som hun solgte i 1750) og døde i 1751². Det kan da næppe betvivles, at Brevene stammer fra Arkivet paa Grinderslevkloster, saa meget mere som det viser sig, at Klevenfeldt ogsaa har staaet i Forbindelse med Gaardens følgende Ejer Math. Brunow. Denne har nemlig udlaant en Række Breve fra Gaardens Arkiv til Klevenfeldt, der har ladet dem afskrive i 1751, men øjensynlig ikke har kunnet faa dem til Eje — uheldigvis, maa man nu sige, idet den forskellige Skæbne, som Brevene dengang havde, har haft til Følge, at de Originaler, som Brunow beholdt, nu maa anses for tabte, medens de, der kom til Klevenfeldt fra Jomfru Arenfeldt, med en enkelt Undtagelse (5940) endnu er bevarede.

Mod at henføre Klevenfeldts »Arenfeldt-Breve« til Grinderslevkloster Godsarkiv kunde det ganske vist tale, at det Gods, som disse Breve omhandler, er i den Grad spredt, at Brevene har været anbragte i Rigsarkivets tidligere Voss's Samling under c. 15 forskellige jydsk Herreder, der hører til 6 af de nuværende nørrejydske Amter (Thisted, Aalborg, Viborg, Randers, Vejle og Ringkøbing Amter). Og hermed staar det i Forbindelse, at Brevene oprindeligt er udstedte til en lang Række forskellige adelige, saa at ikke et eneste af dem fra først af har hørt hjemme i Klostret

¹) Saaledes RA. Klevenfeldts Afskrifter i Fol., Munk 1464 Aug. 10. ²) Se DAA. X. 18.

Grinderslevklosters Arkiv¹. Imidlertid lader det sig paavise, at ikke blot flere af de Breve, som Klevenfeldt efter sin Angivelse har faaet fra Jomfru Arenfeldt, men ogsaa adskillige andre Breve, som han har ejet, har Paategninger med en Haand fra 17. Aarh., der tilhører en Mand, som har været i Tjeneste hos Jomfru Arenfeldts Mormoders Fader, den tidligere Ejer af Grinderslevkloster Valdemar Lykke († 1657)². Og betragter man noget nærmere de Personer, til hvem Brevene har været udstedte, viser det sig, at ikke mindre end 10 af Personerne (Niels Manderup, Niels Eriksøn Rotfeld, Erik Ottessøn Rosenkrantz, Peder Høg, Christopher Lykke, Jens Madssøn Munk, Niels Høg, Anders Jacobssøn Bjørn, Bertel Kaas og Christiern Holck) forekommer blandt Valdemar Lykkes eller hans Hustrus Aner³. De paagældende Breve kan altsaa paa en naturlig Maade være kommet i Valdemar Lykkes Besiddelse; og det er da ikke udelukket, at ogsaa de øvrige Breve, hvis oprindelige Modtagere ikke kan paavises blandt Valdemar Lykkes eller hans Hustrus Aner, kan omhandle Gods, der har været ejet af ham, hans Hustru eller en af deres Forfædre. At han af rent historisk Interesse skulde have *erhvervet* noget af de paagældende Breve, synes lidet troligt paa en Tid, da Brevene vel endnu kunde antages at faa praktisk Betydning. Og naar han 2 Gange (i 1642 og 1653) udvirker Kongebreve til Adelsmænd om at aabne nogle i Viborg Domkirke staaende Brevkister og deraf udlevere til ham Breve vedrørende hans Gods, har dette sikkert først og fremmest været af praktiske Grunde. Den første Gang drejede det sig om Breve, der havde tilhørt hans Farmoder Fru Dorte Krabbe, den anden Gang om Breve indsatte i Domkirken af den sidstnævntes Moder Fru Magdalene Banner og lydende paa Gods, som Fru Dorte Krabbe havde

¹) Om dette jfr. ovfr. S. 106. ²) Se om denne sidste DAA. XX. 277 og Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 332-34, om hans Død Hist. Tidsskr. 7. R. III. 122. At den Haand, der har gjort Paategningerne, har tilhørt en Mand i Valdemar Lykkes Tjeneste, fremgaar af et af Haanden skrevet, men af Valdemar Lykke underskrevet Brev i RA. Indl. til Jydske Tegn. 1653 Nr. 283. Paategninger af Haanden findes i alt Fald paa 1842 3329 4236 5932 6144 8345 9024 9893 9935 og 10541. ³) En Fortegnelse over nogle enkelte af Valdemar Lykkes Datter Sophies Aner findes i Thott 8vo 548 S. 164-162, og en Fortegnelse over hans Moder Sophie Parsbergs Aner findes sstds. S. 186-182. Naar derimod Behrend, Katalog ov. det kgl. Biblioteks Haandskr. vedr. dansk Personalhist. (I) S. 69 siger, at det nævnte Haandskrift indeholder »Valdemar Lykkes 32 Aner paa fædrene og mødrene Side«, menes dermed kun Tegninger af hans 32 Anevaaben.

givet ham¹. Og det kan i Forbindelse hermed nævnes, at der blandt de Breve, som var paa Grinderslevkloster c. 1750, fandtes i alt Fald 2, der var udstedte til Magdalene Banners Moders Farfar Erik Ottesson Rosenkrantz². Den senere Tradition paa Grinderslev-Egnen, der har beskæftiget sig en Del med Valdemar Lykke, lader ham da ogsaa gaa igen efter hans Død paa Grund af hans Begærlighed efter Jord³. Men paa den anden Side har Valdemar Lykke øjensynlig hørt til Tidens mange historisk (eller dog personalhistorisk) interesserede Adelsmænd: et Par Steder findes der Optegnelser om hans Slægt, som viser sig at være skrevne med hans egen Haand⁴; og at de Paategninger, som den ovennævnte Mand i hans Tjeneste har gjort paa flere af Brevene, ikke udelukkende har skullet tjene et retsligt-praktisk Formaal, fremgaar af, at enkelte af Paategningerne⁵ giver Oplysning om noget i denne Henseende saa ligegyldigt som Medbeseglerne.

Om de følgende nu bevarede Breve angiver Klevenfeldt selv, at de har tilhørt Jomfru Arenfeldt: 702 856 1028 1116 1723,70 1842 2059 2130 2550 2898 3047 3918 5926,32 6144 6496 6594 7070 7687 7741 7884 8345 9072 9893 10056 10541 10646 10755 11566 11720 12923.

Om det følgende nu tabte Brev angiver han det samme: 5940.

Om de følgende endnu bevarede Breve er det ikke fundet angivet af Klevenfeldt, at de har tilhørt Jomfru Arenfeldt; men de har Paategninger med Valdemar Lykkes Skrivers Haand: 3329 4236 9024 9935.

Om de følgende endnu bevarede Breve er det ikke fundet angivet af Klevenfeldt, at de har tilhørt Jomfru Arenfeldt, og de har heller ikke Paategning af Valdemar Lykkes Skrivers; men de maa alligevel antages at have tilhørt Grinderslevkloster Godsarkiv paa Grund af det nære Slægtskab, de hvert for sig viser med et andet Brev, der utvivlsomt har hørt til Godsarkivet: 3919 (paa Grund af Slægtskab med 3918) og 4268 (paa Grund af Slægtskab med 4236).

Medens alle de ovfr. specificerede Breve har været ejede af Klevenfeldt, gælder dette ikke om de her nærmest følgende, som nu alle er tabte, men som alle siges at være udlaante af Ejeren af Grinderslev-

¹) RA. Jydske Tegn. X. 522 b (jfr. Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XVII f.), XIII. 238 a. ²) 1842 og 2130. ³) Hist. Aarb. f. Skive og Omegn VI. 99, jfr. VII. 32 (naar Sagnet det sidstnævnte Sted lader ham være haard mod Kugler, passer dette unægtelig ikke med hans Dødsmaade). Skivebogen XVII. 64. ⁴) RA. Klevenfeldt, Afskr. i Fol., Lykke. Thott 8 vo 548 S. 205-10. Hans Haand findes med Navns Underskrift i RA. Incl. til Jydske Tegn. 1652 Nr. 163. ⁵) Paa 3329 6143 8345 og 9935.

kloster Brunow, hvorefter Klevenfeldt (og for største Delen ogsaa Langebek) har ladet dem afskrive i 1751 og i 1752: 909 2033 2757 3051 3319 4043 4284 4320 5941.

Endelig maa nævnes 2 endnu bevarede Breve, som har været ejede ikke af Klevenfeldt, men af Christen Sørensen Testrup, og som paa forskellig Maade er kommet til GA.; at de har været i Grinderslevkloster Godsarkiv, fremgaar af, at de har Paategning med den ovfr. S. 300 nævnte Mands Haand, der har været i Valdemar Lykkes Tjeneste: 2845 6143.

Hammelmose (Børglum H.). Se 1. Række IV. 111. Blandt de af GA. købte, af Kancelliraad, Prokurator C. Olsen i Randers efterladte Samlinger findes (i en nu i NLA. opbevaret Pakke med Titelen: »Hammelmosegaards Papirsbreve 1504-1752. (Af Olsens Saml.)«) et Folioark indeholdende en i 1672 affattet Registratur over Arkivet paa Hammelmose; Gaarden ejedes dengang af Fru Ide Skeel og Fru Anne Ramel¹. De fleste af Registraturens Brevudtog er uden Aarsangivelse og tillige meget kortfattede; men ved Hjælp af deres Numre i Registraturen kan det konstateres, at 3 af dem er identiske med nærværende Ud-gaves Nr. 1898 (der oprindelig er Anders Nielssøn Banners Arkiv) og 9153 og 9357 (der begge oprindelig er Børglum Klosters Arkiv). Alle 3 Originalbreve har ligesom selve Registraturen senere tilhørt Prokurator Olsen og er efter ham kommet til GA.

Hastrup (Nørvang H.). Om 4143 se nedfr. under Jens Iverssøn Lange.

Havnø (Hindsted H.). I NLA. Havnø Godsarkiv, Pk. »Dokumenter. (Modtagne som Depositum ¹²/₁₀ 1905.)«, Læg »Div. Dok.« findes en 1767 Aug. 14 dateret »Reversal paa de fælleds Documenter, som den 10de, 11te, 12te og 13de Augusti 1767 er udleveret til høiædle og velbaarne Frue Obristinde von Arenstorff til Haunø af de, som er forefundne bemelte Dage ved Papirernes Aabning paa Wisborggaard«. Reversalen nævner for Tiden 1451-1513 som Nr. 12: 10150; 13: 2366 ell. 2369; og 19: 2369 ell. 2366.

Pakken indeholder tillige Teksten Ab af 2366.

Hemmestrup (Middelsom H.). Ved en paa Gaarden Viskum i 1860'erne afholdt Auktion var der blevet solgt et betydeligt Antal Dokumenter til en Høker i Viborg; men de blev reddede ved Mellemkomst af Adjunkt Feddersen i Viborg og overladte til Besidderen af Gaarden Tjele. De angives at stamme fra

¹) Jfr. Trap⁴ V. 224.

Gaarden Hemmestrups Arkiv; men andre samme Steds fra stammende Dokumenter var kommet anden Steds hen (i Viborg By eller »ude paa Landet«), uden at det siges klart, hvorvidt ogsaa disse sidste Breve havnede paa Tjele, og om 2 Hemmestrup-Breve, som vides at have været fra Tiden 1451-1513 (5466 7726), var bevarede paa den ene eller den anden af de nævnte Maader¹. Samtlige de her omtalte Hemmestrup-Breve synes imidlertid nu forsvundne²; derimod var 3 andre Breve, af hvilke et (11798) er fra Tiden 1451-1513, og om hvilke det hedder, at de »hidrøre fra en Kiste med Brevskaber, som ved en Auction paa Hemmestrup engang er bleven købt af en Bonde, hvorefter Papirerne ere blevne adspredte«, senere kommet i Forfatteren Lærer C. A. Thyregods Besiddelse og blev derefter gennem Amtmand M. H. Rosenørn i 1868 forærede til GA.³

Adkomstbreve: 5466 (for Erik Mogenssøn Galt) 7726 (for samme⁴) 11798 (for Niels Clementssøn).

Hevringholm (Sønderhald H.). Se 1. Række IV. 111. I 1826 er der aabenbart med den saakaldte »Fønss's Samling«⁵ kommet Breve til GA. fra Arkivet paa Hevringholm, en Gaard, som Amtmand P. S. Fønss († 1824), Faderen til Giveren af Gaven af 1826, havde ejet. Saadanne fra Hevringholm Godsarkiv stammende Breve af »Fønss's Samling« er øjensynlig 453 2100 og 2919, der alle er udstedte til Gaardens Ejer Stygge Nielssøn Rosenkrantz, og mulig ogsaa 2440 4703 og 8436, der ligeledes vedrører Sønderhald H., men i alt Fald først senere kan være kommet til Gaardens Arkiv.

I 1875 blev der gennem Overtoldinspektør K. Barner foræret GA. en stor Samling Papirsbreve fra Gaardens Arkiv⁶. Der har dog ikke været mange derimellem fra 1451-1513; med et bestemt Aarstal anføres kun ét, nemlig Brevet 1462, og for Tiden indtil Aar 1535 har der kun været 7 til, som ikke nærmere specificeres. Det har da utvivlsomt foruden 1462 drejet sig om de 3 Origg. 10846-47 og 11946, af hvilke de 2 førstnævnte er udstedte til Ejler Stygge Rosenkrantz. Hertil kommer 2 Breve, der er op-

¹) Se Heise i Saml. til jydsk Hist. II. 323. ²) Kammerherre H. H. Lüttichau til Tjele († 1921) har i sin Tid velvillig meddelt Udgifveren, at han ingen Oplysning kunde give om deres Skæbne. ³) Saml. til jydsk Hist. II. 176. Aarsberetn. fra Geheimearch. IV S. XLI. ⁴) Jfr. Tilføjelser og Rettelser under 7726. ⁵) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Fønss. ⁶) Aarsberetn. fra Geheimearch. VI S. IV. En meget summarisk Designation findes i RA. Pk. »Registraturer og Designationer«.

tagne fuldstændig eller ufuldstændig i et yngre Brev, nemlig 2410 og 3004¹.

Endnu et Brev, der formentlig har hørt til Godsarkivet, haves i Udtog i en Hddb.: 12594.

Hjermeslevgaard (Børglum H.). Et Adkomstbrev kendes i Vidisse fra en RFb.: 7577.

Holbækgaard (Rougsø H.). Se 1. Række IV. 111. Et Par utvivlsomt fra Gaardens Arkiv stammende Breve var senere kommet til Fussingø, idet de 2 Gaarde en Tid i 17. Aarh. fik fælles Ejere; det maa antages at være derfor, at der i den ovfr. S. 297 f. under Fussingø omtalte Registratur af 1702 opføres 2 nu tabte Holbækgaard-Breve: 677 1395. 2 andre, nu ligeledes tabte Breve nævnes af Søren Abildgaard i en af hans Dagbøger som tilhørende Konsistorialraad J. E. Tegder, der ejede Holbækgaard 1765-79: 3180 3968.

De Pergamentsbreve, som var blevet bevarede i Godsarkivet til vore Dage, købte RA. i 1931 af fhv. Forvalter Jens Jørgen Schouboe². For Tiden 1451-1513 udgør de kun 3 Breve: 2730 4729 og 6599; og disse er i RA. alle blevet holdt sammen med de yngre Breve som Holbækgaard Godsarkiv, skønt 2730 lige saa godt kan betegnes som Aarhus Bispes Arkiv (og ogsaa findes anført derunder ovfr.), medens 4729 i Virkeligheden er Refsnæs Godsarkiv³, og 6599, der oprindeligt var Philippus Ottessøn Bøistrups Enkes Arkiv, utvivlsomt senere er kommet til Tjele Godsarkiv.

Holmgaard, N.- (Skodborg H.). Om Brevkister vedrørende Holmgaard, der i 1632 stod i Møborg Kirke, se Kanc. Brevbøger 1630-1632 S. 790 f.

Et Folioark i RA. Langebeks Samlinger Pakke VI indeholder en af Hans de Hofman skreven Fortegnelse over Pergamentsbreve, der fandtes »ved« Holmgaard, da denne Gaard »blev 1754 solt af velb. Christen Linde til Engelsholm, Haraldskier, Kielkier og Ulsund ved Auction«. Af Breve fra Tiden 1451-1513 forekommer her: 5493 (med urigtigt Aar 1584) 7215 7523 9873 9907 10460 11057 og (vistnok) 10031. Men Brevene har Sælgeren (der døde 1790) aabenbart beholdt; thi i 1759 lod Langebek afskrive en Række Pergamentsbreve, som han havde laant »fra

¹) Et Indicium for, at alle de her nævnte Breve hører til Gaven af Aar 1875, haves i, at de i Rigsarkivets Registratur over den tidligere Samling Topogr. Saml. Papir alle (incl. Nr. 1462) er registrerede af én og samme Mand (J. F. Krarup). ²) Rigsarkivets Bog over Køb af Arkivalier. ³) Jfr. Hvass IV. 210.

Hr. Linde paa (eller: til) »Engelsholm«; det var ikke blot alle de ovenstaaende Breve, men tillige 2982 6684 (hvori 2959) 8576 og 9903¹.

I 1811 omtaler Vedel Simonsen 10 af de ovennævnte 12 (13) Breve (men ikke 2982 og 6684 (hvori 2959)) paa en saadan Maade, at man faar Indtryk af, at de dengang tilhørte G. L. Baden². Men i 1845 forærede Professor, Stadsbygmester P. Malling til GA. en Del Breve, blandt hvilke var 9 af de ovennævnte 12 (13) Breve (men ikke 2982 (der nu findes paa KB., som har købt det i 1871 efter J. H. Begtrup sammen med yngre Breve af Gaardens Arkiv³) og heller ikke 5493 og 6684 (med 2959), hvilke Breve nu ikke mere kendes i Origg.).⁴

Adkomstbreve (jydsk Landgods): 2982 5493 6684 (hvori 2959) 7215 7523 9873 9903,07 10031 10460 11057.

Arveafkald til Fru Anne Eriksdatter i Herpinggaard: 8576(?)⁵.

Jfr. Markvard Eilerssøn Juels Arkiv.

Hungstrup (Nørhald H.). Om det ovfr. til Hungstrup Godsarkiv henførte Brev 10738 se nu Tilføjelser og Rettelser under det nævnte Nr., hvoraf fremgaar, at Brevets Aar ikke er 1506, men 1566.

Høgholm (forhen Bjørnholm) (Sønder H. Dyrs). Bjørnholm kom i 15. Aarh. i Otte Nielssøn Rosenkrantz's Besiddelse og ejedes senere af hans Søn Erik Ottessøn Rosenkrantz.

En Del Breve af Arkivet er nu gaaet tabt, men kendes i Afskrifter. Et Par Breve hørte til Gaardens Arkiv endnu ved Tiden 1754, da de blev afskrevne for Klevenfeldt, men er nu forsvundne: 967 998. Et Par andre Breve, der antagelig ligeledes stammer fra Gaardens Arkiv, var indkomne i den i 1692 afdøde Landsdommer Holger Parsbergs »Museum« og blev afskrevne af Arne Magnusson, men er nu ligeledes tabte: 1586 2298.

Derimod haves endnu i Origg. 5 Breve, af hvilke det ene i 1850 af Stud. polyt. (senere Professor) P. P. Freuchen forærede til GA.: 9382. Og m. H. t. de 4 andre: 2226,30 4720 og 8168 kan der om deres Historie bemærkes følgende. Aarhus-Biskoppen Andreas Birch († 1829) har ifølge det trykte Auktionskatalog over hans efterladte Bogsamling ejet nogle Arkivalier, der i alt

¹) Alle Afskrifterne findes i LDipl. ²) RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814«, Juni 1811, Læg 5 Nr. 296, 301, 307-10, 317-18, 322, 330. ³) Gigas, Katalog over det store kongelige Bibliotheks Haandskrifter I. 243-45. ⁴) RA. Reg. 98 S. 21-22. ⁵) Om Grunden til at henføre dette Brev til N.-Holmgaard-Arkivet se Bemærkning under 8576.

Fald delvis hidrørte fra Høgholm Godsarkiv, nemlig det hos Barner, Rosenkrantz, Dipl. S. 71 trykte Brev af 1445 Jan. 28 og »16 Pergamentsbreve, Høgholm, Bjørnsholm og flere Eiendomme i Sønderherred vedkommende«¹. Samtlige disse Arkivalier blev paa den i 1830 afholdte Auktion efter Birch købte af Overkrigskommissær N. C. Øst i København². Og ganske vist er der ikke paatruffet nogen Specifikation over de 16 Pergamentsbreve, som Øst købte; men da han i 1837 solgte 28 Pergamentsbreve til Det kongelige Danske Selskab, blandt hvilke følgende 4: 2226,30 4720 8168 øjensynlig har tilhørt Høgholm Godsarkiv³, synes det ikke for dristigt at gaa ud fra, at disse 4 Breve har hørt til de af Biskop Birch ejede.

Brev paa Birkeret: 967.

Afladsbrev for Kapel paa Bjørnholm: 1586.

Løfte om Gudstjeneste (og Adkomstbrev): 9382.

Adkomstbreve: 998 2226,98 4720 8168.

Forskelligt: 2230.

Højris (Sønder H. Mors). En Notits af Søren Abildgaard nævner, at et (nu tabt) Adkomstbrev for Anders Nielssøn Banner dengang fandtes i Orig. paa Højris: 2002.

Katholm (Sønder H. Dyrs). Et Adkomstbrev for Jep (Anderssøn) Benderup, der senere er kommet til Arkivet paa Katholm, blev i 1847 af Gaardens daværende Ejer, Kaptajn Adolph Wilhelm Dinesen († 1876), foræret til HGA. og findes nu i RA.: 11307. Da den følgende Ejer, A. W. Dinesens Søn Kammerherre Wentzel Laurentzius Dinesen døde 1916, forærede hans Datter og Arving Grevinde Agnes Knuth samme Aar til RA. den ældre Del af Katholm-Arkivet, som sendtes til NLA.⁴, men for Tiden 1451-1513 kun omfatter ét Brev, nemlig det til Gaardens daværende Ejer udstedte: 5635.

Om Grevinde Knuths Halvbroder, Samleren W. O. V. Dinesen, se nedfr. under Historikere og Samlere m. fl.

Kellerup (Onsild H.). I Lunds UB., De la Gardieska samlingen, Barnekow I findes en Registratur i 2 Eksemplarer, begge i brækket Folio, det ældste skrevet med Haand fra 2. Halvdel af 16. Aarh., og det yngste med Haand fra c. 1650; det ældste

¹) Catalog over afg. Dr. og Professor Theol. Biskop A. Birchs efterladte Bogsamling S. 120 Nr. 133-35. ²) NLA. Aarhus Byfogedarkiv, Auktionskataloger 1830 (ifølge velvillig Meddelelse fra NLA.). ³) En Fortegnelse af Finn Magnussen, nu i Danske Selskabs Arkiv (i RA., Pakken »Diverse«). ⁴) Jfr. Meddel. om Rigsarkivet for 1916-1920 S. 58.

er bagpaa betegnet: »Register paa salig Joren Barnekaues breff, som stander forwarit till Nackebølle till troue hender«. Jørgen Barnekow døde 1567, og naar hans Breve opbevaredes paa Nakkebølle, hidrører det utvivlsomt fra, at hans Svigermoder, der overlevede ham, og hendes 2 Ægtefæller ejede denne Gaard, som Jørgen Barnekow selv ikke besad. Derimod ejede han Kellerup i Onsild H., og Registraturens Breve, i alt Fald for saa vidt de falder inden for Tiden 1451-1513, stammer øjensynlig fra denne Gaards Arkiv; men adskillige af Brevudtogene er saa kortfattede, at de ikke nævner den Person, til hvem Brevene er udstedte, hvorimod nogle andre ses at være udstedte til Personer af Slægten Hegedal eller til Tyge Jenssøn Seefeld.

Adkomstbreve udstedte til Hegedal'er: 306 924.

Adkomstbreve udstedte til Tyge Jenssøn Seefeld: 5369-70 8990.

Adkomstbreve, hvis Modtager ikke nævnes, eller som først senere er kommet til Godsarkivet: 208 307 1831-32 2218-19 8056.

Kokkedal (Ø.-Han H.). Om 7048 se nedfr. under Erik Anderssøn Banner.

Kongstedlund (Hellum H.). Se Dalsgaard.

Kærgaardsholm (Rødding H.). I en RDb. gives Uddrag af 3 Breve, der ved Tiden omkring Aar 1500 er udstedte til den daværende Ejer af Kærgaardsholm, men ikke er kendte ad anden Vej: 8705 9749-50.

Langt bedre kendes derimod en Række Breve, som Klevenfeldt i 18. Aarh. erhvervede fra Kærgaardsholm, men som oprindelig ikke har hørt hjemme paa denne Gaard. Klevenfeldt havde paa sin store Udenlandsrejse i 1740'erne været meget sammen med den unge Christen Linde¹ († 1756), der senere efter sin Fader Niels Linde († 1746) arvede forskellige jydsk Herregaarde og selv yderligere tilkøbte sig Gods; han ejede bl. a. Gaardene Kærgaardsholm, Landting og Tirsbæk. Klevenfeldt omtaler ham meget sympatisk²; og Bekendtskabet mellem dem fortsattes efter Rejsen og fik en ikke ringe Betydning for Klevenfeldts Samlinger. Man kan finde nævnt Breve, som Hr. Linde eller Hr. Linde paa Tirsbæk har foræret Klevenfeldt, men uden at det udtrykkelig siges, fra hvilket Arkiv Brevene stammer (med mindre man vil forstaa den sidste Betegnelse som Breve stammende fra Tirsbæk Godsarkiv). Om et Brev (1751), som

¹) Memoirer og Breve XXIX. 21 og passim. ²) Se saaledes Memoirer og Breve XXIX. 52: »min artige Landsmand og fidus Achates«, »min elskelige Ven og Landsmand«.

efter Klevenfeldts Tid maa antages at have været ejet af Sandvig og derefter kom til Danske Selskab, hedder det, at Klevenfeldt havde faaet det af Hr. Linde (uden nærmere Betegnelse), og det samme gælder om et andet, endnu bevaret Brev (10561), hvis Historie efter Klevenfeldts Tid næppe kan oplyses; fra Hr. Linde »in Thiirsbech« stammer 11468, der tillige med 11564 synes at høre til et lille Arkiv for Familien Væbner. Fra Arkivet paa Landting opgiver Klevenfeldt selv, at et enkelt Brev, som han har ejet, stammer (5928); men et langt større Antal Breve har han faaet fra Kærgaardsholm Godsarkiv. De to sidstnævnte Gaarde, der ved denne Tid havde samme Ejer, ligger ikke langt fra hinanden, og formodentlig er en stor Del af Arkivet paa Landting bleven overført til Kærgaardsholm. I alt Fald er mange af de Breve, der siges at stamme fra Kærgaardsholm, oprindelig udstedte til Personer, der har ejet Landting og ikke Kærgaardsholm; men da det ikke kan fastslaas, at noget af dem med Undtagelse af det ovennævnte ene Brev har været paa Landting paa Klevenfeldts Tid, hvorimod et stort Antal Breve opgives dengang at have været paa Kærgaardsholm, er de her nedenfor opførte som Kærgaardsholm Godsarkiv.

Klevenfeldt har ejet følgende Breve, som udtrykkelig siges at stamme fra Kærgaardsholm Godsarkiv: 300,58 477 1295 1596 2735 3656 4013 4104,97 4397 5622 6881 7654 8063 11224.

Af disse Kærgaardsholm-Breve er der dog nogle, der ikke er udstedte til den daværende Ejer af Landting, Niels Erikssøn Gyldenstjerne (jfr. om ham nedfr.) eller til hans Arvinger (hans Datter og Svigersøn); det gælder om 300 477 5622 og 6881, af hvilke de 3 første endda omhandler fynsk eller sjællandsk Gods.

Adskillige af de ovennævnte Kærgaardsholm-Breve har bagpaa trykt et rødt Laksegl fra 18. Aarh., hvori findes Bogstaverne C O S F, der utvivlsomt betyder Christen Olufssøn Fløy¹, Navnet paa en Mand, der var Forvalter ved Kærgaardsholm og Landting og i 1751-52 endogsaa ejede den første af disse Gaarde². Det samme Laksegl forekommer paa Bagsiden af en Række andre Breve, som Klevenfeldt har ejet, uden at de udtrykkelig angives at have hørt hjemme paa Kærgaardsholm. Man kan da formentlig gaa ud fra, at ogsaa disse sidste Breve stammer fra Kærgaardsholm Godsarkiv, med mindre man da vil antage, at nogle af dem er forblevne paa Landting, indtil de kom i Klevenfeldts Besid-

¹) Velvillig Meddelelse af Hr. Arkivar S. Nygård. ²) Se om ham Saml. til jydsk Hist. 4. R. II. 360-62.

delse¹. Det gælder nemlig om disse Breve i endnu højere Grad end om de ovennævnte, at de oprindeligt er udstedte til Ejere af Landting (og ikke af Kærgaardsholm); kun for ét af dem (9674) kan den oprindelige Modtager ikke paavises. Brevene er: 126 (med Tilføj.) 786 3635 4161 5004 9674 (hvori 8595) og 1561 Dec. 6 (hvori 7728).

Klevenfeldt har endvidere ejet en lang Række Papirsbreve, som er udstedte til Ejeren af Landting Niels Erikssøn Gyldenstjerne, men uden at de enten har noget Laksegl bagpaa eller siges at være kommet til Klevenfeldt fra Kærgaardsholm. Dette sidste er dog efter al Sandsynlighed Tilfældet, med mindre man ogsaa her vil mene, at nogle af dem kan være kommet til ham direkte fra Landting. Brevene er alle dem, der er anførte nedfr. under Niels Erikssøn Gyldenstjernes Arkiv som Missiver fra Kongen og fra Dronningen, samt endvidere følgende andre nedfr. under det samme Arkiv anførte Breve: 240,70 511 944 1916 2064 3715.

Et enkelt Papirsbrev, der er udstedt ikke til Niels Erikssøn Gyldenstjerne, men til hans Moder, Erik Nielssøn Gyldenstjernes Enke Gørvel Andersdatter Lunge, har Klevenfeldt ligeledes ejet, og han har utvivlsomt faaet det fra det samme Arkiv som de nærmest foregaaende Breve: 496.

Endnu kan nævnes 2 andre Papirsbreve, der afgjort eller formentlig har hørt til Niels Erikssøn Gyldenstjernes Arkiv, og om hvilke det næppe kan paavises, at Klevenfeldt har ejet dem; det har dog efter al Sandsynlighed været Tilfældet, og Brevene er sikkert ligeledes kommet fra Kærgaardsholm eller mulig fra Landting: 2705 2901.

Endelig er der enkelte nu tabte Breve, som i bevarede Afskrifter angives at have været i Arkivet paa Kærgaardsholm, nemlig: 16 329 4688. De 2 første af disse Breve har hørt til Niels Erikssøn Gyldenstjernes Arkiv, og det tredie til Niels Krabbe af Herpinggaard's Arkiv. Intet af dem vides at have været ejet af Klevenfeldt. Derimod kan det med Hensyn til Brevene 16 og 329 nævnes, at de omhandler en Strid om en Lokalitet, som ligeledes omtales i 2 Breve: 539 og 803, hvis Originaler i 1773 var i Landting Godsarkiv. Og Brevet 4688 er udstedt til en Søn af en Mand, til hvem det ovfr. S. 307 f. nævnte Brev 1751 er udstedt, som Klevenfeldt havde faaet af Hr. Linde, og som senere kom til Danske Selskab.

Landting (Ginding H.). Om Arkiv efterladt af Landtings Ejere se her S. 308 under Kærgaardsholm Godsarkiv. Landting-Brevene fandtes i 18. Aarh. i alt Fald for en stor Del paa Kærgaardsholm, og det er paa dette Tidspunkt, saa vidt det kan ses, kun et Par ganske enkelte Breve, om hvilke det bestemt

---

¹) Det ovfr. S. 308 nævnte ene Brev 5928, der efter Klevenfeldts Angivelse stammer fra Landting Godsarkiv, har paa Bagsiden det samme Laksegl.

angives, at de da var paa Landting. Det gælder, som nævnt ovfr. S. 308, om 5928, der var paa Landting i 1749, før Klevenfeldt erhvervede Brevet; og det gælder om 539 og 803, som nu er tabte, men var paa Landting endnu i 1773, da de blev afskrevne af Søren Abildgaard. — Jfr. nedfr. under Axel Nielsøn Rosenkrantz (og Niels Timmessøn Rosenkrantz).

Lerchenfeldt (Rinds H.). Se 1. Række IV. 111. Om Gaardens Historie se Trap⁴ VI. 164; den er dannet af 2 Gaarde Bonderup og Kokholm, der en Tid i 15. Aarh. havde én Ejer; men Kokholm blev solgt til Erik Ottessøn Rosenkrantz (der havde købt Fiskeriet i Gedsted Aa, før han 1498 Aug. 21 købte Kokholm), og Bonderup blev pantsat og 1509 Apr. 14 skødet til Niels Clementssøn. Ved Midten af 16. Aarh. var begge Gaardene kommet til Mariager Kloster, som 1555 skødede dem til Jørgen Lykke. Denne Lerchenfeldts noget indviklede Historie har bevirket, at der ovfr. under de enkelte Numre er forsøgt ved en forskellig Betegnelsesmaade at skelne i nogen Grad mellem deres Proveniens. Der er nemlig bevaret et ikke ringe Antal gamle Breve af Gaardens Arkiv, og de er alle Adkomstbreve paa jydsk Landgods eller dog paa Fiskeri i Jylland. De fleste var blevet paa Gaarden, indtil de i Anledning af Evald Tang Kristensens Arbejde med Gaardens Historie¹ deponeredes i GA., hvor de siden er forblevet; og i 1896 deponerede Gaardens Ejer Proprietær Olaf Hilmar Kjeldsen endvidere en Række Arkivalier af Gaardens Arkiv i NLA.² En Del Breve, der sagtens har været paa Gaarden, er dog nu forsvundne i Origg.; og et Par andre er ligeledes tidligere kommet bort derfra: ét (6971) blev i 1869 foræret GA. af Justitsraad, Departementssekretær J. A. F. de Jonquières, og et andet (11246) erhvervede RA. i 1905 fra daværende Stud. art. (senere Læge) Gustav Starcke ved Bytte.

Breve vedrørende selve Bonderup: 557 2262 3906 8717 11246.

Breve vedrørende Strøgods, om hvilket det ikke er Udgifveren bekendt, om det er kommet til Lerchenfeldt før ell. efter dette Navns Oprindelse: 2261 7130 8683.

¹) Om dette hans Arbejde jfr. Tang Kristensen, Minder og Oplevelser III. 167-69, 186, 276. ²) Meddel. om Rigsarkivet for 1895-97 S. 9. RA. Viborg Journal 1896 Nr. 216 og Viborg Kopibog 1896 Nr. 143. Blandt de i NLA. nu beroende Arkivalier findes en Pakke betegnet: »Reversaler«, der bl. a. indeholder en Reversal, som er omtalt af Tang Kristensen, Lerchenfeldt S. 98 og trykt af ham i Uddrag sstds. S. 99 f.

Breve vedrørende Fiskeriet i Gedsted Aa: 1743 3969 4254,61 4362,68 4527 4785 4927 5238 6930,71,83 7108,12 7249,76 7362.

Breve vedrørende Kokholm: 8309 8442 8635 8739,68 9214.

Lindenburg (forhen Næs og Daasborg) (Hellum H.). Et Tingsvidne om et Skel, givet Jacob Anderssøn Bjørn (der ejede Vorgaard i Hellum H., men derimod ikke Næs (det nuværende Lindenburg), som hørte under Viborg Biskop), findes i en Vidisse af Aar 1636 i Arkivet paa Lindenburg: 7487.

Linderumgaard (Vennebjærg H.). Arkivet er nu tabt, men er blevet benyttet af Peder Dyrskjøt, der har givet Uddrag af ikke faa Breve. Et Brev (120) haves i en af en senere Ejer af Gaarden attesteret Afskr.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods: 108,20 209 798 1264 1571-72 5811-14 6009-10 6216-17 6860 9764 9999 10000 10928 11697(?) 12013-15 12377.

Skiftebreve: 4968 5371.

?Genbrev til 108: 107.

Jfr. Boller Godsarkiv og Egebjærg Godsarkiv.

Lundbæk (forhen Korsris) (Hornum H.). Den ældre Del af Lundbæk Godsarkiv er i 1918 af Baronesse Vibeke Juul-Rysenstein bleven foræret til NLA.¹ For Tiden 1451-1513 omfatter Arkivet kun 2 Breve, nemlig 571, som oprindeligt har været Store Restrup Godsarkiv, og en yngre Vidisse af 9728, hvilket sidste Brevs Orig. er registreret i Registraturen over Viborg Bispearkiv.

En Registratur over Lundbæk-Arkivet, for den ældre Dels Vedkommende forfattet i 1899 af nuværende Godsejer J. Estrup, Skaføgaard, er trykt i Fra Himmerland og Kjær Herred I. Bd. 1912-1914 S. 310 ff.

Lynderupgaard (Rinds H.). Breve af denne Gaards Arkiv omtales nedfr. under Jens Madssøn Munk. Det kan bemærkes, at der i den dér nævnte yngre Dom (af Aar 1551) anføres adskillige Breve, som ikke citeres nedfr. under Jens Madssøn Munks Arkiv, fordi de ikke hører til dette, men afgjort eller mulig er Viborg Bisps Arkiv (nemlig 4343-45 5141 5336,55 6196), og at det samme gælder om en Række Brevudtog, der kendes i den under Jens Madssøn Munk omtalte, i 1848 attesterede Afskrift (nemlig 4343-45,50-52 5140-41 5336,54).

Lyngholm (Hassing H.). Se 1. Række IV. 112. Arkivet paa Gaarden selv synes at have lidt Skade i 1644 under den svenske

¹) Meddel. om Rigsarkivet for 1916-1920 S. 58.

Krig¹; men i 1654 stod der i alt Fald i Hvidbjærg Kirke i Hasing H. 3 Skrin med Breve vedrørende Lyngholm², og endnu i 1752 var der et ikke helt ubetydeligt Antal Breve af Godsarkivet bevarede. Nu haves i Origg. kun 2 Breve; de er udstedte, det ældste til Mikkel Eskilssøn Høg og det yngste til Niels Høg, og de blev begge i 1787 af N. H. Weinwich forærede til GHS.³, uden at det kan oplyses, hvorledes de er kommet i hans Besiddelse. De er nu begge havnede i GA., det yngste ad den i dette Tilfælde naturlige Vej, nemlig sammen med Danske Selskabs Membraner, men det ældste først ad en Omvej, idet det i Vinteren 1883-84 afgaves til GA. fra Museet for nordiske Oldsager. De 2 Breve er:

8081 og 10450.

De øvrige Breve, som for største Delen⁴ eksisterede i Origg. endnu i 1752, da de var udlaante af Gaardens daværende Ejer, Oberstlieutenant H. E. R. v. d. Weyde, til Afskrivning for Langebek og Klevenfeldt, er nu alle tabte i Origg.⁵ De er:

Adkomstbreve paa jydsk Landgods for Eskil Nielssøn Høg: 2286 2633,45,69 3486 5636; for Peder Høg: 3718; for Mikkel Eskilssøn Høg: 7941; for Niels Høg: 9769 10452 12093.

Vidisse givet Mikkel Eskilssøn Høg af Adkomstbrev: 9302.

Løvenholm (forhen Gesingholm) (Sønderhald H.). Fra Løvenholm er der bevaret et ret betydeligt Arkiv. Det var kommet til Slottet Rantzau i Holsten, idet Gesingholm i en lang Aarrække ejedes af den Gren af Slægten Rantzau, der blev tyske Rigsgrever og erhvervede det nævnte holstenske Slot. Efter at Grevskabet var tilfaldet Kronen, kom ogsaa Løvenholm-Arkivet under Staten; det fandtes i 1902 i det preussiske Statsarkiv i Slesvig, men blev i dette Aar udvekslet med det danske Rigsarkiv mod en Række helgolandske Arkivalier⁶. Løvenholm-Arkivet indeholder dog meget lidt, der er ældre end 1513; Gaarden blev nemlig i 1445 tilskødet Essenbæk Kloster, og Adkomstbreve fra den katolske Tid paa dens Gods synes efter Reformationen at være forblevne hos Kronen⁷. I alt Fald er de Breve før 1513, der nu kendes fra Løven-

¹) Danske Atlas V. 486. ²) Jydske Tegn. XIII. 283 b; jfr. Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XXII. ³) En Designation over hans Gave, der bestod af 40 Pergamentsbreve, findes i RA. GHS., Gener. Fol. Nr. 132 (i Pk. B); de 2 Breve er Designationens Nr. 6 og 14. ⁴) Ikke 3486. ⁵) Nogle af dem haves dog i Tingsvidner af Aarene 1656 og 1657. ⁶) Meddel. fra det danske Rigsarkiv I. 23. ⁷) ÆA. II. 93-94.

holm-Arkivet, saadanne, der først er kommet dertil efter Reformationen.

I 1617 leverede Jacob Lykke til Tandrup en Del Breve vedrørende Hovedgaarden Mogenstrup (i et Nabosogn til Løvenholm) til Gert Rantzau, nemlig: 4204 10992 12298¹; Brevene haves endnu i deres fulde Ordlyd, det første dog kun i en yngre Vidisse, men de 2 andre i Origg.

I 1626 leverede Fru Sophie Brahe, Peder Munks Enke, en Række Breve af Demstrup Godsarkiv, der dog kun er kendte i ganske korte Udtog, til Gert Rantzau, nemlig: 1568 2356 3777 6008².

Endelig kan det nævnes, at der i yngre Breve af Løvenholm Godsarkiv anføres Udtog af et Par Breve, der dog paa det paagældende Tidspunkt (i Aaret 1578) øjensynlig var i Rudgaard Godsarkiv, nemlig: 1487 9948 12638.

Matrup (Tyrsting H.). Over denne Gaards Arkiv foreligger en ældre Registratur (skreven med en Haand fra 18. Aarh. eller c. 1800) i Ny kgl. Saml. Fol. 368 b; den er hverken dateret eller underskreven og gør i sin foreliggende Skikkelse nærmest Indtryk af at være en Afskrift. Alle de Breve, den nævner fra Tiden 1451-1513, er endnu bevarede, og de har alle engang tilhørt Klevenfeldt; adskillige af dem er dog ikke straks, men først senere, kommet til Godsarkivet. Men det er ikke denne Forskel, der har bevirket, at den største Del af Brevene i Klevenfeldts Auktionskatalog er delt i 2 Grupper, af hvilke den ene kaldes »Nyttige Documenter af den til Mattrup Gaard og Gods hørende Samling«, og den anden: »Udskudte Documenter af den til Mattrup Gods hørende Samling«³.

Tyge Becker citerer i Orion (Qvartalskrift) II. 6 og følgende Sider jævnlig »Doc. paa Mattrup«. Det viser sig imidlertid, at han, hvad Tiden 1451-1513 angaar, hermed stadig mener Breve, hvis Origg. var kommet fra Klevenfeldt til GA.; vel gør han i en Note⁴ opmærksom derpaa og paa, at hvad der fandtes paa Matrup, var »for største Delen Afskrifter«, men Citeringsmaaden er unægtelig lidt paafaldende. Becker taler ganske vist⁵ om »det betydelige Archiv paa Mattrup«, som han »med stor Umage og Besværlighed har gennemgaaet og excerperet«, og i 1849 havde Gaardens Ejer, Hofjægermester T. G. C. F. de Thygeson (en Broder-

¹) Reversal af 1617 Sept. 5 i NLA. Løvenholm Godsarkiv, Pk. 32. ²) »Rigtig fortegnelse« (osv.) af 1626 Marts 22 paa det i forrige Note nævnte Sted, Pk. 24. ³) Museum Klevenfeldianum S. 258 f. Nogle af Brevene i den sidste Gruppe er dog aabenbart blevet ganske fejlagtig anbragte, idet de aldrig har tilhørt Matrup Godsarkiv, se saaledes RA. Reg. 60 S. 257 Nr. 8-12. ⁴) S. 6 Note 1. ⁵) Anf. St. S. 6.

søn af Beckers Moder), foræret til HGA. en ret betydelig Samling Dokumenter¹; men blandt disse var der af Originaldokumenter før 1513, der vedrørte Gaardens egen Historie, kun ét, nemlig et Papirsbrev: 6688. Derimod fandtes der, som tidligere² nævnt, i den anførte Gave af 1849 6 Dokumenter, der hidrørte fra Barritskov Godsarkiv, men kun kan have været paa Matrup i en kortere Aarrække; og endvidere indeholdt Gaven for Tiden 1451-1513 et Brev vedrørende Vendsyssel (1950) og et vedrørende Thy (5551).

De Breve, der ifølge den ovennævnte Registratur i Ny kgl. Saml. Fol. 368 b³ virkelig har hørt til Godsarkivet, er følgende:

Adkomstbreve paa jydsk Landgods for Niels Skram: 239 876 2751-52,56 (hertil kan føjes Brevet 416, der ikke findes i Registraturen, men har tilhørt Klevenfeldt og efter hans egen Angivelse tidligere har været paa Matrup, om end det kunde se ud, som om han har erhvervet det tidligere end Hovedmassen af Arkivets Breve); for Peder Skram: 631; for Henrik Skram: 2929; for Erik Stygge(ssøn) Rosenkrantz: 6058 6442 6510 6635-38 6753 8320 10528 11803 12214.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods, der først senere er kommet til Godsarkivet: 460,72-73 1459 2622 2930 5662 6349 9304 9952 a 10147 10587 (hertil kan føjes det ovennævnte Brev 6688, der ikke findes i Registraturen, men i 1849 af Matrups Ejer blev foræret til HGA.).

Breve vedrørende Tranholm (hørende til Erik Stygge(ssøn) Rosenkrantz's Arkiv; men det 1. Brev først senere afgivet dertil): 3697 6710-11.

Breve fremlagte i en Retssag af Gaardens Ejers Modpart (i et til Godsarkivet hørende Brev af Aar 1551): 4553 8718 10529.

Mejlgaard (Nørre H. Dyrs). 2 Breve foræredes i 1847 af Gaardens daværende Ejer, Proprietær C. F. Olsen, til Hist.-genealog. Arkiv og er derved kommet til RA.: 3864 9107; 6919 findes ogsaa i RA., men uden at det synes at kunne oplyses, hvorledes det er kommet der. 3885 og 9808 opbevares derimod endnu paa selve Gaarden.

Adkomstbreve (jydsk Landgods) for Axel Jepsøn Thott: 3864; for samme paa Iver Andersson Skernovs Børns Vegne: 3885; for Markvard Iversson Skernov: 6919; for Søren Juul: 9107 9808.

Mogenstrup (Sønderhald H.). Se Løvenholm Godsarkiv.

Møgelkær (Bjærg H. Jylland). 3 Adkomstbreve for Erik

¹) RA. Hist.-genealog. Arkivs Journal S. 46-50. ²) Ovfr. S. 289. ³) Det kan nævnes, at Registraturens Nr. 91-93 kun er en Gentagelse af Breve, der allerede tidligere har været opførte én Gang i den.

Ottessøn Rosenkrantz anføres i Udtog i en Dom af Viborg Lands-
ting: 1054-55 1684.

Nørholm (V.-Horne H.). Om et Skab, der var paa Nørholm
i 1632 og mentes at indeholde Breve vedrørende Gaarden, se
Kanc. Brevbøger 1630-1632 S. 920. Paa Gaarden fandtes i alt
Fald endnu i 1919 5 Adkomstbreve paa Landgods, der ifølge
deres Indhold godt kan have været opbevarede der lige fra deres
Udstedelse, idet de alle er udstedte til den daværende Ejer Strange
Nielssøn Strangesen: 1296-97 1359 1406,80.

Nørlund (Aars H.). 2 Adkomstbreve, der ogsaa kan kaldes
Ludvig Marsk (Munk)'s Arkiv, kendes i Udtog i yngre Retter-
tingsdomme: 4331 7788.

Odden (Vennebjærg H.). Et vel herfra stammende Adkomst-
brev kendes i Udtog fra Peder Dyrskjøt: 9109. — Jfr. i øvrigt
under Fussingø.

Overgaard (Gerlev H.). En stor Del Arkivalier, som var
blevet deponerede i RA. af Hofjægermester Frederik v. Arens-
torff, og som hidrørte fra Overgaard Godsarkiv og fra Arkiver
for forskellige Medlemmer af Slægten Arenstorff, blev i 1918
købt af RA.¹ Blandt det købte fandtes fra Tiden 1451-1513 3
Breve: 4175 4730 og 5239; men Overgaard er først oprettet som
Hovedgaard ved Midten af det 16. Aarh., og de nævnte 3 Breve
hører da ogsaa oprindeligt hjemme i Refsnæs Godsarkiv, idet de
er Adkomstbreve for denne sidste Gaards Ejer². Brevene er nu
afgivne til NLA.

Refsnæs (Hellum H.). Se 1. Række IV. 112. Gaardens Arkiv
er blevet flittigt benyttet af den historisk interesserede Axel Urne
Jørgenssøn († 1653)³ i hans Skrift om Viffert Seefelds Aner.
Breve af Godsarkivet, der nu kun kendes fra hans Haandskr.
Thott 4to 1888 og fra det dermed beslægtede Thott 4to 1889,
er: 109 1149-51 1919 4007 5673 6735 8760 11441 12267 13020⁴.
Kort efter Axel Urnes Tid havde Refsnæs og Viffertsholm (lige-
ledes i Hellum H.) en Tid i 17. Aarh. fælles Ejer⁵; og dette er
rimeligvis Grunden til, at Christen Sørensen Testrup, der i 18.
Aarh. var Ejer af Viffertsholm, men ikke af Refsnæs, har ejet i
alt Fald ét nu tabt Refsnæs-Brev: 3054. Fremdeles skyldes det

¹) Dettes Bog over Køb af Arkivalier; jfr. Meddel. om Rigsarkivet for
1906-1915 S. 109 og for 1916-1920 S. 44. ²) Jfr. Hvass IV. 222. ³) Jfr. om ham
nedfr. under Historikere og Samlere m. fl. ⁴) At 4559, som er afskrevet af
Jørgen Seefeld i Thott 4to 1889, nogen Sinde skulde have været paa Refsnæs,
siges næppe noget Sted. ⁵) Trap⁴ V. 659, 665.

formodentlig den Forbindelse, der fandt Sted mellem Christen Sørensen Testrup og Johan Ludvig Holstein paa Ledreborg, at 2 Refsnæs-Breve kom i Origg. til Ledreborg, saa at de nu findes i RA.: 2038 4630. Og endvidere fandtes paa Søren Abildgaards Tid i alt Fald endnu et Refsnæs-Brev i Orig. paa Viffertsholm: 1510; men dette Brev er senere kommet til RA., og det samme gælder 3894, der sagtens ogsaa har været paa Viffertsholm, idet det i 1761 var udlaant til Langebek af Søren Testrup, en Søn af Christen Sørensen Testrup. Fremdeles haves i RA. en Del andre Refsnæs-Origg.; om nogle (4121,25 4598) kan det ikke oplyses, hvorledes de er kommet dertil, ud over at det næppe er sket før Gehejmearkivar Voss's Død, idet de ikke er fundet registrerede i Kvart-Registranten over hans Samling. Ét enkelt Brev er dog registreret af Voss selv, nemlig det ovennævnte 3894¹; og et andet har tidligere været i Samlingen Danske Adelsbreve: 7678. Og endelig er nogle Breve først i nyere Tid ved Køb kommet til RA., idet de var blevet bragt helt bort fra deres oprindelige Hjemsted; 3 var kommet til Overgaard: 4175 4730 5239, og 1 til Holbækgaard: 4729 (med Tilføj.).²

Adkomstbreve paa jydsk Landgods for Morten Jepssøn Seefeld: 109; for Oluf Mortenssøn Seefeld: 1510; for Jørgen Mortenssøn Seefeld: 1919; for Je(n)s Mortenssøn Seefeld: 4121,25,75 4598 4729-30 5239 6735 7678; for Niels Jenssøn Seefeld: 8760 11441 12267.

Delagtighedsbrev af Kloster for Morten Jepssøn Seefeld: 3054.

Skifte med Morten Jepssøn Seefelds Enke og Børn: 4007 (med Tilføj.).

Forpligtelse til Skifte efter Niels Erikssøn Banner og Johanne Andersdatter Panter: 5673.

Kvitteringer for Je(n)s Mortenssøn Seefeld: 1149-51 2038 3894 4630 13020.

Jfr. Jep Poulssøn Benderups Arkiv, der mulig senere er kommet til Refsnæs.

Restrup, Store (Hornum H.). Af originale Adkomstbreve paa jydsk Landgods er et enkelt kommet til NLA. med Arkivet

¹) RA. Reg. 69, Fasc. 21, 62. ²) Jfr. S. 315 og 304 under disse 2 Gaarde. De 2 ganske ensartede Breve 4729 og 4730 er altsaa blevet adspalttede hvert til sit Arkiv, uden at de i alt Fald fra først af har haft virkeligt Hjemsted paa noget af Stederne. — Om det Arkiv, der fandtes paa Refsnæs i 19. Aarh., se Fra Himmerland og Kjær Herred V. Bd. 1924-1926 S. 176. — Om et Par Breve, der næppe har hørt hjemme i Refsnæs Godsarkiv, se nedfr. under Knud Thomassøn Vognsen.

fra Lundbæk: 571, og et andet er indkommet i AM.: 7223. 3 Breve, der angaar en Strid om Ret til at kalde Præst til Sønderholm og Frejlev Kirker, findes i Origg. i Store Restrup Godsarkiv i det nævnte Landsarkiv: 4061-63.

Endvidere haves i det samme Godsarkiv i Landsarkivet 2 (indbyrdes ikke helt overensstemmende) Eksemplarer af en »Designation over de Adkomst-Breve . . . angaaende Restrup, Torstedlund, Albæk, Aastrup og Overklit-Gaarder«. Designationen, der skriver sig fra et Tidsrum i 18. Aarh., da de ovennævnte 5 Gaarde var forenede, opregner et ikke ringe Antal Breve fra Tiden 1451-1513, hvis Aarstal dog beklagelig ofte er urigtig angivne. Men de paagældende Breve haves for den overvejende Del endnu i Origg.; det drejer sig dels om de ovennævnte 3 Breve af Store Restrup Godsarkiv i Landsarkivet, men i betydelig større Omfang om det til GA. forærede Arkiv for Torstedlund, som omtales nedfr. Dog er der nogle enkelte af Designationens Numre, som nu ikke kendes i Origg., nemlig 8518, 9261-62 og 11475; men dels er dette sidste Brevs Aar ikke sikkert, og dels er det ikke givet, at alle disse 4 Breve har tilhørt netop Store Restrup Godsarkiv.

Endnu skal det tilføjes, at Brevet 2563¹ siges at have været i Arkivet paa Restrup, uden at det angives, hvilket Restrup; maaske har det drejet sig om Lille Restrup i Rinds H.

Restrup, Lille (Rinds H.). Om 2563 se Store Restrup.

Rosenholm (Ø.-Lisbjerg H.). Se 1. Række IV. 112. Gaarden Rosenholm kom først Aar 1559 i Slægten Rosenkrantz's Eje og fik først derefter sit nuværende Navn; og formodentlig er der derefter til denne Gaard blevet overført alt, hvad der af Otte Nielsson Rosenkrantz's og hans Søn Erik Ottessøns Arkiv var kommet i den Gren af Slægten's Besiddelse, hvortil Rosenholms Ejere hørte.

Arkivet er i 18. Aarh. blevet flittig benyttet af Historikerne. Man kan finde nogle, men ganske vist ikke mange, Afskrifter af Breve fra Arkivet, som allerede Gram, der stod i ret nært personligt Forhold til Rosenholms daværende Besidder, den bekendte Statsmand Iver Rosenkrantz, har mærket med Betegnelser som »Ex archivis Rosencrantz.« eller »Ex tabulario Rosencr.« Og Klevenfeldt har, øjensynlig ligeledes i Iver Rosenkrantz's

¹) Jfr. om dette Brev Tilføjelser og Rettelser.

Levelid og med Gram som Mellemand, ladet aftegne ikke faa under Arkivets Breve hængende Segl¹, hvorimod det er en Sjældenhed at træffe en fuldstændig Afskrift af et Rosenholm-Brev i Klevenfeldts Samlinger².

Særlig maa dog Langebek nævnes som en flittig Benytter af Arkivet. Der findes i RA.³ et med hans Haand skrevet »Repertorium over det Rosenholmske Archivs Gamle Documenter«, som ifølge hans Paategning har været forfattet i 1761 og vel er affattet af ham selv. I sin oprindelige Form har dette Repertorium kun omfattet 25 »Pacquet«er; men Langebek har i sit Eksemplar gjort en Mængde Tilføjelser, ikke blot af enkelte Numre i flere af »Pacquet«erne, men ogsaa af helt ny, ofte dog kun summarisk registrerede Pakker, hvorved disse sidstes Antal er steget til 55. At i alt Fald Tilføjelserne er ikke blot skrevne, men ogsaa affattede af Langebek selv, kan der næppe være Tvivl om; og det er sikkert Tilføjelserne, der har bevirket, at han har ændret den oprindelige Betegnelse af Repertoriets Affattelsesaar som 1761 til 1762⁴. Men endvidere har Langebek dels selv afskrevet, dels (i betydelig større Omfang) ladet andre afskrive en meget stor Mængde af Arkivets Breve. Disse af eller for ham tagne Afskrifter er i den nyeste Tid blevet samlede i LDipl. i RA., der ganske vist ogsaa tidligere indeholdt Hovedmængden af dem; men ikke helt faa var blevet liggende i hans Ekscerpter (paa KB.), enkelte fandtes i Ny kgl. Saml. 4 to 931 e, og nogle havde forvildet sig ind i Vedel Simonsens Samlinger i Nationalmuseets 2. Afdeling (Pakke L). Af de i Langebeks Repertorium af 1762 opførte Breve fra 1451-1513 er det (bortset fra saadanne Breve — i 30. og 31. »Pacquet« —, som slet ikke angaar Slægtens, men kun Tidens almindelige Historie, og som i Rosenholm-Arkivet øjensynlig kun har foreligget i Afskr. eller

¹) Tegningerne findes især i Klevenfeldts alfabetisk ordnede Samlinger i Kwart og med Citater som »Perg. excell^{mi} dⁿⁱ Ivar. Rosenkr.«. Et Brev fra Klevenfeldt til Gram af 1740 Juni 25 (Gl. kgl. Saml. Fol. 1101 Nr. 382) viser Gram som Mellemand ved Udlaanet af Dokumenterne til Klevenfeldt. ²) En saadan findes i Klevenfeldts Afskrifter i Fol., Laxmand, 1502 Sept. 2 (denne Afskrift er dog først tagen i 1752, efter Iver Rosenkrantz's Død), en anden i Klevenfeldts Herold Nr. 309; en Del andre nævnes under 1214 1550 1762 3422. ³) Langebeks Saml. Pk. VI. ⁴) Repertoriets i dets udvidede Skikkelse (med 55 Pakker) er afskrevet i Ny kgl. Saml. 4 to 2091, Bd. I S. 1-49 og (i en noget forkortet Form) af T. A. Becker i Ny kgl. Saml. 4 to 657 b, Kapsel IX under Rosenholm.

Uddrag) i alt kun 7, som det ikke har kunnet paavises, at Langebek har afskrevet eller ladet afskrive¹.

Men ogsaa af disse 7 Breve haves Afskrifter². Baade Kofod Ancher og Luxdorff har ejet Haandskrifter, i hvilke en Mængde af Brevene fra Rosenholm-Arkivet er afskrevne eller ekscerperede; og selv om det for en meget stor Del er sket ved Skrивerhænder, kan der næppe være Tvivl om, at det er de nævnte 2 Mænd, der har foranlediget disse Afskrifter tagne. Kofod Ancher har ejet Haandskriftet Uldall 4to 360, i hvilket der er afskrevet samtlige de Breve fra 1451-1513, der fandtes i Rosenholm-Arkivets Pakker 10-12 og 8, naar undtages 11090. Og Luxdorff har i sine Samlinger til Møntvæsenets Historie i Additam. 4to 94 selv afskrevet eller ekscerperet Arkivets Pakker 5, 3, 4 og 6; og han har ejet det af 3 Bind bestaaende Haandskrift Ny kgl. Saml. 4to 2091, i hvilket der — foruden en Afskrift af Langebeks Repertorium af 1762 — for Tiden 1451-1513 findes Afskrifter eller Ekscerpter (men kun for en mindre Del med Luxdorffs egen Haand) af Rosenholm-Arkivets Pakker 2, 8 og 16 (i Haandskriftets 1. Bind) og 25 (i dets 3. Bind).

Hvad Rosenholm-Arkivets Opbevaringssted angaar, hedder det i Danske Atlas IV (der paa Titelbladet bærer Aaret 1768) S. 340, at der paa Gaarden findes »et Skab med det Rosenholmske Archiv, hvori ere mange gamle og rare Documenter, deels Gaarden og Familien, deels andre Parter i den Danske Historie angaaende«. Arkivet maa vel altsaa paa den Tid antages at have været paa Gaarden, selv om det, baade da Gram og Klevenfeldt, og da Langebek, Kofod Ancher og Luxdorff benyttede det, utvivlsomt har været udlaant til København. Langebeks Benyttelse af det falder i Aarene 1761-62, hvad der fremgaar af hans Repertoriums Affattelsesaar; og alle de Afskrifter, som han har taget eller ladet tage af Breve fra Tiden 1451-1513, der er anførte i hans Repertorium, bærer Aarstallet 1761 — for saa vidt de da er forsynede med Angivelse af Aaret, da de blev tagne, hvad der er Tilfældet saa at sige med dem

¹) o: 1421-22,27,30,84 1553 7105. ²) Wads Ord om Arkivets Skæbne (i Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. X) giver saaledes intet korrekt Billede af Forholdet; selv om Arkivets Undergang selvfølgelig er overordentlig beklagelig, bl. a. paa Grund af de bevarede Afskrifters højst forskellige Godhed, maa det dog siges, at det Tab, som derved er forvoldt, kunde have været langt større, end Tilfældet er blevet.

alle. Hvor naar Kofod Ancher og Luxdorph har benyttet Arkivet, kan næppe siges med Sikkerhed; men for Luxdorps Vedkommende er det i alt Fald øjensynlig sket efter Langebeks Affattelse af hans udvidede Repertorium af 1762, eftersom en Afskr. af denne Redaktion indleder Luxdorph-Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 2091.

Hvad Arkivets senere Skæbne angaar, er der det ganske mærkelige Forhold, at skønt den ovennævnte Iver Rosenkrantz i 1744 oprettede Rosenholm til et Stamhus, er Arkivet senere blevet skilt fra Stamhuset. Da Iver Rosenkrantz's Søn Frederik Christian Rosenkrantz døde i 1802 uden at efterlade sig Børn, gik Stamhuset Rosenholm over til én fjernere Slægtning, medens andre af F. C. Rosenkrantz's Godser tilfaldt en anden fjernere Slægtning, den senere Gehejmestatsminister Niels Rosenkrantz; og skønt Niels Rosenkrantz saaledes aldrig har ejet Rosenholm, kom Rosenholm-Arkivet dog i hans Besiddelse¹. Efter hans Død i 1824 arvedes Arkivet af hans Broder Marcus Gjõe Rosenkrantz, der levede den største Del af sit Liv i Norge og lod Arkivet føre til Frederikshald; men her brændte det under en stor Ildebrand, der den 18. Juni 1826 overgik Byen².

Enkelte af Brevene var dog allerede tidligere blevet udskilte fra Arkivet og delte saaledes ikke Skæbne med de øvrige ved Branden³. Om 639 og 3573 tales nedfr. i det følgende Afsnit under Otte Nielssøn Rosenkrantz. Men medens disse 2 Breves Origg. ogsaa er gaaet tabt, er enkelte andre Origg. endnu bevarede. Uldall 4to 443, der er skrevet med en Skriverhaand fra 18. Aarh., udgør ifølge sit af Uldall selv skrevne Titelblad en »Collectio 14 diplomatum et concessionum ecclesiasticarum a majoribus familiæ Rosenkrantzianæ impetratarum et ex auto-

¹) Dette siges udtrykkelig i Bladet »Dagen« for 1807 Nr. 91 og hos Molbech, Nord. Tidsskr. for Hist., Lit. og Konst I. 163 f., og det stemmer ogsaa med Arkivets senere Skæbne. Ifølge Trap⁸ IV. 1019 var det Niels Rosenkrantz, der førte Arkivet til København; i ethvert Fald er det urigtigt, naar det i DAA. XXVII. 421 hedder om Marcus Gjõe Rosenkrantz, at han førte Arkivet »fra Rosenholm«. — Jfr. i øvrigt om F. C. Rosenkrantz's spændte Forhold til hans Successor paa Rosenholm og om hans gode Forhold til Niels Rosenkrantz: Danske Herregaarde ved 1920 III. 107 f.; se ogsaa: Rosenholm og Rosenkrantzerne. En Monografi udg. af Hans Rosenkrantz, redigeret af Palle Rosenkrantz S. 101-3. ²) Molbech, Nord. Tidsskr. for Hist., Lit. og Konst I. 163 f. DBL.¹ XIV. 262. Dagen for Branden anføres hos Kraft, Topograph.-Statist. Beskriv. ov. Kongeriget Norge I (2. Udg.) S. 3. ³) Brevet i 1. Række Nr. 2795, der allerede i 1762 fandtes i GA., skal tidligere have tilhørt Rosenholm-Arkivet.

graphis permittente Friderico Christiano Rosenkrantz ord. eleph. eqvite etc. descriptarum 1790«¹. Afskrifterne maa herefter antages tagne for Uldall, og Originalerne har vel altsaa i 1790 været i København. Samlingen frembyder den Mærkelighed, at intet af dens 14 Breve findes i Langebeks Repertorium over Arkivet. Og ganske vist er de alle afskrevne af ham selv efter Originaler i Rosenholm-Arkivet; men disse hans Afskrifter er tagne i 1762, medens de øvrige af eller for ham tagne Afskrifter fra Arkivet (i alt Fald af Breve 1451-1513), som før nævnt, er tagne i 1761, for saa vidt Afskrivnings-Aaret kendes. De 14 Breve synes saaledes allerede dengang at have udgjort en særlig lille Afdeling, og ogsaa i en noget senere Tid har de i Hovedsagen været holdt samlede. I 1807 forærede Niels Rosenkrantz nemlig 13 (altsaa ikke 14) Breve af Rosenholm-Arkivet til den nyoprettede »Kongelige Kommission til Oldsagers Opbevaring«²; og de af disse 13 Breve, der er fundne nærmere specificerede, er alle afskrevne i Uldall 4to 443, saa at de formentlig alle 13 har hørt til de i det nævnte Haandskr. optagne. Af Haandskriftets 14 Breve (af hvilke i øvrigt kun 2, nemlig 3624 og 3713, falder inden for Tiden 1451-1513) er endnu de fleste bevarede; Hovedparten af disse findes nu i RA., et enkelt (3624) paa KB.³

Otte Nielssøn Rosenkrantz's Arkiv:

Kongelige Kvitteringer: 98 167,81 338 506,14,25,44,85 700-01,08, 10,19 910 (jfr. 911) 932,53 1061,72 1183 1286 1671,95.

Andre Kongebreve af forskellig Art: 24 158 410 543.

Kvitteringer af andre paa Kongens Vegne: 113 530,41,72 632 895 931 1209-10,87.

Trykt, udfyldt Afladsbrev: 3624 (Orig. bevaret).

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 64 69 394 523,73 1036 1153.

Breve i Otte Nielssøns Strid med Lave Brock: 1196 1214 1553.

Forskelligt: 1479,93.

Otte Nielssøn Rosenkrantz's og Erik Ottessøn Rosenkrantz's Arkiv:

Kongelig Dom mellem dem og Aarhus Bisp: 889 B.

Breve i deres Strid med Lave Brock: 1427,84 1550 1762 (vel aldrig udleveret) 1774.

¹) Ordene i 1. Række IV. 112 L. 9 f. n.: »vistnok efter Luxdorfs Haandskrift« bør altsaa gaa ud; der findes ikke et eneste af de 14 Breve afskrevet i Ny kgl. Saml. 4to 2091. ²) »Dagen« 1807 Nr. 91; jfr. Antiqu. Ann. III. 229 og Lange, Analecta bibliographica S. 58. ³) Jfr. 1. Række IV. 112, hvor der dog L. 8 f. n. for 7666 skal læses 7166, ligesom der i samme Linie mangler: 7985.

Erik Ottessøn Rosenkrantz's Arkiv:

Kongelige Kvitteringer: 138 567 726 933,57 1197 1302 1579 1672
1705 2447 2580 2819 3097 3149 3262,83-84 3745 3875 4507 5508 5637
5863-64 6120 6370 6508,92 7586.

Kvitteringer af andre paa Kongens Vegne: 137 1207 1660 6561.

Missiver fra Kongen: 3396 3401,26; fra Dronningen: 3461.

Andre Kongebreve af forskellig Art: 225 749 1001,26-27 2144
2945 6173.

Missive fra Erik Ottessøn til Kongen: 9681 (aldrig afgaaet?
ell. Afskr.?).

Afskr., sendt ham, af Missive til Dronningen: 3393.

Brudstykke af Missive (til hvem?): 3410.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 131 2923,26 3158 4804 5968
7057,67(?).

Breve i hans Strid med Lave Brock: 1353 1421-22,30 2952 A-B
3422 3511-12,31,42 3746 (vel aldrig udleveret).

Løfte om Gudstjeneste: 3713 (Orig. bevaret).

Forskelligt: 3043 3451 3623 7360.

Holger Erikssøn Rosenkrantz's Arkiv:

Faderens Breve om Skifte: 7105 7604.

Holger Erikssøn Rosenkrantz's Børns Arkiv:

Deres Farfaders og Onklers Brev om Skifte: 8894.

Breve, der ikke er udstedte til Rosenkrantz'er:

Adkomstbreve paa jydsk Landgods: 1018 (for Baard Jenssøn)
2274 (for Oluf Sommer) 6915 (for beskeden Mand Anders Erikssøn
i Thorsager) 7152 (for Fru Maren Tordsdatter Vognsen) 8661 (for
Alling Kloster) 8669 (for beskeden Mand Per Udssøn i Bends-
trup) 8778 (do; i 11613) 11090 (som 8669).

Adkomstbrev paa Gods i Randers: 10555 (for en Borger i
Randers).

Forskelligt: 1124 2244 6489 (til Oluf Pederssøn Godovs Enke)
8604 9209 (kongeligt Missive til Ludvig Marsks Hustru).

Rudgaard ell. Rygaard (Sønderhald H.). 3 Adkomstbreve
nævnes i Domme af Aar 1578, der, som omtalt ovfr. S. 313,
findes i Løvenholm Godsarkiv: 1487 9948 12638. 4 andre Ad-
komstbreve nævnes i en Hddb. og i en RFb.: 9492 10237-38
13074.

Ryomgaard (Sønderhald H.). Et Brev, der maa antages
oprindelig at have hørt til Aarhus Bispearkiv, men senere var

kommet til Ryomgaard Godsarkiv, blev i 1802 indsendt til Danske Kancelli og findes nu i RA.: 889 A.

Seberkloster (Slet H.). Se S. 110.

Sindinggaard (Hammerum H.). En Del Adkomstbreve nævnes i Udtog i RFb.: 1380 4747 9245 9494 10826, og et andet Adkomstbrev i et Udtog i et yngre Markeskelsbrev: 10827.

Om Breve, der i 1889 fandtes paa Sindinggaard, se nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Fru Hedvig Weidemann.

Staarupgaard (Fjends H.). Et Adkomstbrev haves i Udtog i en RDb.: 3955.

Stenalt (Rougsø H.). Se 1. Række IV. 113. Stenalt ejedes i en længere Aarrække (1596-1618) af den historisk interesserede Anne Krabbe, Jacob Bjørns Enke; og ikke faa Breve, der dengang fandtes i Gaardens Arkiv, men nu er gaaet tabt, er bevarede i Afskrifter dels i den saakaldte Anne Krabbes Kopibog og dels i Haandskrifter, der er beslægtede med denne og gaar tilbage til de nedfr. nævnte Samlere Tønne Madssøn og Peder Dyrskjøt. Det drejer sig om Arkiver for de 2 Ejere af Gaarden: Anders Jacobssøn Bjørn og Bjørn Anderssøn Bjørn; men det maa dog siges, at de egentlige Adkomstbreve for disse 2 Mænd er kendte mere fra Afskrifter og Vidisser i Arkivet paa Gl. Estrup og fra Udtog i Rigens Dombøger end fra Anne Krabbes og de beslægtede Haandskrifter. Og den udførligste Tekst af Anders Jacobssøn Bjørns Testamente, der er bevaret, (6870) haves i et Haandskr., hvis væsentligste Indhold i øvrigt er en Tekst af Lisbet Bryskes Slægtbog.

Anders Jacobssøn Bjørns Arkiv:

Adkomstbreve: 1946 2528 2686 3015 3365 4132.

Kvittering for Skifte: 3784.

Broderskabsbrev for Anders Jacobssøn og Hustru: 1265.

Testamente: 6870.

Løfter om Gudstjeneste (delvis udstedte efter hans Død): 2260 6862,71 7044 7338; jfr. 3810.

Forskelligt: 2307 3631.

Bjørn Anderssøn Bjørns Arkiv:

Adkomstbreve (delvis Skifte): 7229 7584 9461.

Dom om hans Forhold ved Poul Laxmands Drab: 10064.

Broderskabsbrev for ham: 7337.

Forskelligt: 6811 (med Tilføj.) 10757.

Vidisse Aar 1553 af 4467 (denne Orig.: Anders Nielssøn Banners Arkiv).

Jfr. Jep Anderssøn Bjørns Arkiv, Henrik Friis's Arkiv og Mogens Krabbes Enkes Arkiv.

Stubbergaard (Ginding H.). Se S. 110.

Sæbygaard (Dronninglund H.). Baron Frederik Sigfred Krag-Juel-Vind-Arenfeldt forærede i 1848 til HGA. en Del Arkivalier, der kan findes udtrykkelig betegnede som »Archivet paa Sæbygaard«¹, skønt de 4 Breve fra Tiden 1451-1513, som er derimellem, alle omhandler Gods, der ligger fjernt fra Gaarden, (i alt Fald for saa vidt Godsets Beliggenhed kan fastslaaes): 4506 5173 6382 7583. Brevene 4506 og 5173 har oprindeligt været en Godske Friis's Arkiv; Brevene 5173 og 7583 havde c. 1830 været paa Baggessvogn (i Vennebjerg H.); jfr. ovfr. S. 288.

Taarupgaard (Fjends H.). En Tekst af et Adkomstbrev, der blev vidimeret i 17. Aarh., haves i en vistnok nogenlunde fuldstændig Afskr. fra 18. Aarh. i RA.: 12631.

Tirsbæk (Hatting H.). Om en i 1609 paatænkt Deling af nogle paa Tirsbæk staaende Breve mellem Ejerne af Dallund og Tirsbæk se Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 119. I 18. Aarh. ejedes Tirsbæk af den ovfr. under Kærgaardsholm Godsarkiv nævnte Christen Linde († 1756), fra hvem Klevenfeldt, som dér nævnt², har faaet nogle Breve, men uden at det altid kan ses, om det har været fra selve Tirsbæk Godsarkiv (se 10561 11468). Et Par andre Breve, som Klevenfeldt har benyttet, og som dengang var paa Tirsbæk, er nu gaaet tabt: 799 2680,97. Allerede Tyge Becker omtaler i Aaret 1843 det gamle Arkiv paa Tirsbæk som ikke mere eksisterende³.

Tjele (Sønderlyng Herred). Se 1. Række IV. 113. Paa Tjele fandtes der endnu ved Midten af 18. Aarh. et ret betydeligt Arkiv, som imidlertid ifølge velvillig Meddelelse af Gaardens i 1921 afdøde Ejer, Kammerherre, Hofjægermester H. H. Lüttichau, ikke eksisterer mere; kun 2 Breve vides bevarede, idet det ene (1856) var kommet i Klevenfeldts Eje og derigennem til GA., medens det andet (6599) var kommet til Holbækgaard og med denne Gaards ældre Arkiv er blevet købt af RA.⁴ Klevenfeldt har desuden givet (for største Delen korte) Notitser om 6 andre af Brevene (1053 4366 6645 8808 8991 9384)⁵; men stærkere Spor

¹) RA. Hist.-genealog. Arkivs Journal S. 33, 35, 40, 41; RA. sammes Kopibog S. 33. ²) S. 307 f. ³) Qvartalskrift Orion I. 284. ⁴) Jfr. ovfr. S. 304. ⁵) RA. »Diverse Klevenfeldtiana«.

har Søren Abildgaards Beskæftigelse med Arkivet efterladt sig. I nogle Bemærkninger fra en af sine Rejser siger han om Gaardens Arkiv: »Af de gamle Documenter tog jeg en Optægnelse«¹; og denne »Optægnelse«, der efter det brugte Udtryk vel nærmest maa antages forfattet af Søren Abildgaard og ikke blot afskrevet af ham efter en ældre Registratur², haves endnu³ i 2 Læg, der bærer Overskrifterne henholdsvis: »Optægnelse paa de gamle Documenter, som findes paa Thiele fra 1413 til hen i 17de seculo« og »Gamle Breve angaaende Thiele Gods i Nørlyng Herred«. I de 2 Fortegnelser registreres der 62 Breve fra Tiden 1451-1513; Registreringen er dog uheldigvis gennemgaaende højst summarisk, og ganske vist bødes der en Del herpaa ved, at Søren Abildgaard ogsaa har taget fuldstændige Afskrifter af nogle af Brevene; men desværre er det kun 7 af de 62 Breve, af hvilke der er truffet saadanne Afskrifter⁴. Adskillige af de registrerede Breve er dog ikke straks ved deres Udstedelse, men først senere kommet til Godsarkivet⁵.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 332-33 1053(?) 1396 1573 1656,83 1856 2357-60 2406 2537-38 2943,74 3068 3181-82 3720,64 4220 4323,63-65,66(?) 4780 4969-70 5152 5372 5816-18 6415,95 6599 (med Tilføj.) 6640-45,85 6863 7329 8808 8991 9384 9510-11,99 10253-60 10530 13032.

Tjered (nu Rønnovsholm) (Børglum H.). Om Breve, der i 1617 henstod under Forsegling paa Gaarden, se Kanc. Brevbøger 1616-1620 S. 263; noget senere er der derimod Tale om, at Breve, der mulig i alt Fald til Dels er de samme, findes i Hæstrup Kirke i samme Herred (sstds. 1627-1629 S. 133, 1630-1632 S. 40, 708).

En Reversal fra 18. Aarh., der findes i RA. over Breve i Gaardens Arkiv, nævner i Udtog et Par Adkomstbreve: 3970 12630.

Torstedlund (Hornum H.). Se 1. Række IV. 113. Jægermester (senere Kammerherre) August Theodor Schütte (Schytte)

¹) Thott Fol. 750, den største Mappe. ²) Efter det ene fra Godsarkivet bevarede Brev at dømme kan det dog se ud til, at hans »Optægnelse«, naar der fandtes ældre Paaskrifter paa Brevene med Angivelse af deres Indhold, har nøjedes med at gengive disse Paaskrifter. ³) I Thottske Saml., anf. St. ⁴) De 6 (1656 2406 3068 3720 6495 13032) i det nævnte Haandskrift; det 7. (4220, der i øvrigt oprindeligt har været Vingegaards Arkiv) i LDipl. — Et af de registrerede Breve omtales ogsaa i en af Abildgaards Dagbøger, se 2538. ⁵) Medens det omtalte egentlige Tjele-Arkiv maa antages at have været paa Gaarden fra gammel Tid, var der i 19. Aarh. kommet et andet gammelt Arkiv til Gaarden; herom henvises til, hvad der er anført ovfr. S. 302 f. under Hemmestrup.

til Bygholm, Nørlund og Torstedlund forærede i 1851 til GA. en stor Samling Arkivalier, for en stor Del vedrørende Torstedlund¹. En i 18. Aarh. affattet Designation over Adkomstbreve angaaende Restrup, Torstedlund, Albæk, Aastrup og Overklit, der haves i 2 Eksemplarer, er omtalt ovfr. S. 317 under Store Restrup. En anden, i Aaret 1839 dateret Registratur over Dokumenter vedrørende Nørlund, Torstedlund og Albæk findes blandt Rigsarkivets Registranter som Nr. 96 i en Genpart, der er kommet til GA. med Kancelliraad Olsens Samlinger. I selve Udtogene viser denne Registratur jævnlig nært Slægtskab med den ovennævnte ældre fra 18. Aarh., ogsaa i de ikke sjældent forekommende urigtige Aarsangivelser. Endelig findes i Tyge Beckers Samlinger i Ny kgl. Saml. 4 to 657 b (Kapsel XII) en af Becker i 1851 affattet Registratur over Arkivet.

Af de nedfr. nævnte Breve er der enkelte, der ikke er kommet til GA. gennem Schüttes Gave, og andre, der kun kendes i Udtog. 1766 er bevaret gennem Barritskovs Arkiv; 3877 har været ejet af Danske Selskab; 7507 og 7522 ejedes i 1889 af Proprietær O. Olesen, Sindinggaard og blev i 1935 af dennes Datter Fru Hedvig Weidemann forærede til RA. Og 3319, der engang var kommet til Grinderslevkloster Godsarkiv, er nu tabt i Orig. og kendes kun i Afskrifter.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods for Jon Viffertssøn Viffert: 314 474 520 1412 1607 1766 3319 3800,53,70,77 4022 4129,58 4322 4496-97 4501, 32-34 5022 5184 5479,84-85,96 5584 (med Tilføj.) 6048 6106,48 6502; for Mads Jonssøn Viffert: 7507 (med Tilføj.),14,22 (med Tilføj.) 7897; for hans Enke: 10868; for Jon og Mads Madssønner Viffert: 12268; for Las Viffertssøn Viffert: 4718(?); for Malte Lauridssøn Viffert: 8797 9421.

Adkomstbreve for andre, der først senere er kommet til Torstedlund Godsarkiv: 8553 9108(?) 11608.

Jfr. ogsaa 9325 A.

Trudsholm (Gerlev H.). Se 1. Række IV. 113. I 1873 forærede Proprietær, Cand. jur. Carl Johan Koch til Trudsholm »ved Hr. Cancelliraad Olsen i Randers« til GA. en større Samling Arkivalier, der hidtil havde været opbevaret paa Gaarden; og i 1881 indsendte Kammerherre M. H. Rosenørn som Fortsættelse af Kochs Gave en Efterlevering, der havde beroet hos Kancelliraad Olsen, som nu var afgaaet ved Døden². Men i alt

¹) Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. XL. ²) Aarsberetn. fra Geheimearch. V S. XLI og VI S. LXXVII f.

Fald ét Brev af Gaardens Arkiv fra 1451-1513 er kommet til GA. med Kancelliraad Olsens egne Samlinger og findes nu i NLA., nemlig 5249¹.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods for Jørgen Krumpen: 2954(?), 55 3662 3734 3804,12 3982 4059 4217,56 4786 4867,70-71,94 4974 5216,21-22,45,49, 52-53,71,81 5675 5880,83-85 5905,17 6026,37,42,55,69 6439-41 6507 6665 6795 7143 7242,48 7384 7402 7685 7715,64 7905 8187,93-94 8213 8453 8577 8634; for Jep Krumpen og hans Søskende: 9551; for Mester Jacob Krumpen: 10175 (med 10053); for Jørgen Krumpens Enke: 10586.

Adkomstbreve paa jydsk Landgods, der først senere er kommet til Trudsholm Godsarkiv: 5442 5526 (allerede i 5885 fremlagt af Jørgen Krumpen) 6122(?) 7076(?) 7251(?) 7651(?) 7837(?) 9519(?) 10190(?) 11073(?) 12254(?).

Jfr. Niels Mortenssøn Krabbes, Tyge Jenssøn Seefelds og Knud Thomessøn Vognsens Arkiver.

Ullerup (Nørre H. Mors). Et Adkomstbrev for Strange Jenssøn Mus kendes fra et Udtog i en Tingbog: 4451.

Vejerslevgaard (Sønder H. Mors). Om Breve vedrørende Vejerslevgaard, der senere afgjort eller mulig er kommet til Trudsholm Godsarkiv, se Niels Mortenssøn Krabbes Arkiv.

Viffertsholm (Hellum H.). Gaarden ejedes i 18. Aarh. af Christen Sørensen Testrup († 1761) og dennes Søn Søren Testrup († 1819); jfr. om dem begge ovfr. under Refsnæs Godsarkiv og nedfr. under Historikere og Sanlere m. fl. Som det anføres paa sidstnævnte Sted, er der kommet adskillige Breve til GA., der har været besiddet af enten den ene eller den anden af de nævnte 2 Mænd; men da Viffertsholm ikke har eksisteret som Hovedgaard i Tiden før 1513, kan man ikke henregne noget af disse Breve til det egentlige Godsarkiv. Søren Abildgaard har givet en »Optegnelse paa nogle Pergaments Documenter, som findes paa Wiffertsholm hos Krigs Raad Testrup«² (∴ Søren Testrup); og her nævner han i alt Fald kun Brevene 1510 4080 7077 7330 og 10739 (af hvilke de 3 første nu haves i RA. —

¹) Det skal dog nævnes, at 3 Breve sagtens er kommet til GA. paa et tidligere Tidspunkt. Nedfr. under C. F. Wegener omtales 3 Breve (1937 6134 7715), som mulig er givne til GA. af Wegener i 1842, og som N. M. Petersen betegner som hørende »til Brevene fra Trudsholm«. Men dels er det ret usikkert, naar og hvorledes disse 3 Breve er kommet til GA., og dels er det ikke for alle tre's Vedkommende umiddelbart indlysende, at de har hørt til Trudsholm Godsarkiv.

²) Et Folio-Halvark i Thott Fol. 750, den største Mappe; jfr. Nationalmuseet, Abildgaards Dagbøger, Hæfte 6 b S. 26-29.

hvortil de dog vist først er kommet i 19. Aarh., og 7077 i alt Fald først i Aaret 1887, jfr. nedfr. — medens de 2 sidste er gaaet tabt). Men af disse Breve har 1510 oprindelig tilhørt Refsnæs Godsarkiv; 4080 stammer fra Vindum(gaard)'s Arkiv, og 7077 fra Viborg Bisps Arkiv; og 10739 synes at vedrøre Gods i Vendsyssel.

I 1887 forærede Godsejer J. Kiellerup paa Visborggaard en Del Dokumenter »af Viffertsholms arkiv« fra Tiden 1492-1741 til GA.¹ Men de 2 af disse Breve, som var fra Tiden 1451-1513, nemlig 7077 og 10167, har begge oprindelig tilhørt Viborg Bisps Arkiv².

Villestrup (Hindsted H.). En i Arkivet paa Villestrup be-roende Registratur over Arkivalier i Gaardens Arkiv anfører en Del Adkomstbreve fra Tiden 1451-1513, som imidlertid nu alle er tabte. De 2 af dem omtales ogsaa af Tyge Becker i hans Samlinger i Ny kgl. Saml. 4to 657 b, Kapsel XIII under Villestrup.

Adkomstbreve: 427 s 4143 s 4780 s 4970 s 6864 9765 10002 11698.

Vindum eller **Vindumgaard** eller **Vindumovergaard** (Middel-som H.). Et Brev fra denne Gaards Arkiv (udstedt til dens da-værende Ejerinde) kom senere til Viffertsholm og findes nu i RA.: 4080; 2 andre Breve fra Gaardens Arkiv (udstedte til dens Ejer Hartvig Limbek) er havnede i Arkivet paa Glorup: 5963 6698.

Vingegaard (Sønderlyng H.). Et Adkomstbrev for Offe Tagessøn Reventlow var senere kommet til Tjele Godsarkiv og kendes i en af Søren Abildgaard tagen Afskr. i LDipl.: 4220.

Visborggaard (Hindsted H.). Af Godsarkivet haves en halv Snes Breve fra Tiden 1451-1513 i Origg.; de findes dels i Rigsarkivet i København og dels i NLA., men er bevarede paa forskellige Maader. Et Brev (4236) er kommet til GA. fra Klevenfeldt, sikkert med de Breve, som han fik fra Ejerinden af Grinderslevkloster (jfr. ovfr. S. 299 ff.); et andet (9401) er kommet til Arkivet ved Midten af 19. Aarh., formentlig med Wegener som Mellemed; et tredie (8698) er foræret til GA. i 1861 af Pastor emer. C. Praëm, og 4 andre (8755 8826 9001 12293) er sagtens kommet dertil omtrent ved samme Tid. Af de i NLA. opbevarede Breve er 2 (2300 og 5006) i 1905 blevet solgte til RA. af Forpagter C. Brønnum paa Gudumlund (jfr. ovfr. S. 293), medens 2 andre Origg. (3323 (der formentlig oprindelig har

¹) Meddel. fra det kgl. Gehejmeark. for 1886-88 S. 39. ²) Jfr. ovfr. S. 54.

været Anders Jacobssøn Bjørns Arkiv, jfr. 3324) og 4079) kun findes i NLA. som Depositum¹.

De øvrige af de nedfr. anførte Breve kendes fra yngre Vidisser eller fra Afskrifter og Udtog.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 658 s 2078-79 2300,66,69 2882(?) 3323(?) 4079 4236 5006 9401 9867 10150 11290 12293.

Retssag med Mariager Kloster: 8698 8755 8826 9001 9123 9263 12379-80.

Voergaard (Dronninglund H.). Et Adkomstbrev (for Børglum Biskop) er afgivet til NLA.: 11550 (med 13114).

Voldbjærg (Hind H.). Tidligere hørte der til Voldbjærg et ret betydeligt Arkiv, hvoraf der imidlertid i 1918 ikke fandtes noget tilbage paa Gaarden selv ifølge velvillig Meddelelse fra dens Ejer, Hr. Chr. Sørensen. Enkelte Origg. (6471 11277 11744 11755, der mest er Adkomstbreve vedrørende en Holm Bredholm) har været ejede af Danske Selskab og er derved kommet til RA.; og endnu i 1801 var der paa Gaarden i alt Fald én Orig. (c: 6074), af hvilken en for Egnens Historie interesseret Mand, Forfatteren Poul Matthias Nødkov, sendte Rasmus Nyerup en faksimileret Afskrift, der nu findes i LDipl. Nødkov har ogsaa benyttet andre Breve til Gaardens Historie; men hvor mange han har set i Orig., er uvist. Han har skrevet en Afhandling om »Ejerne af Volberg«, der foreligger i 2 Redaktioner, hvoraf den ene, der er affattet i 1798, er trykt i Iris og Hebe for Juli, August, September 1806, medens den anden, der bærer Aarstallet 1804, findes i Ny kgl. Saml. 4to 763 f; og i den trykte Redaktion (anf. St. S. 4) betegner han udtrykkelig 6074 som »det ældste, jeg har seet i Original«, medens en tilsvarende Bemærkning mangler i Redaktionen af 1804 (Ny kgl. Saml. 4to, 763 f S. 4), hvad der kunde tyde paa, at han i Mellemtiden har lært flere Origg. at kende. Ganske vist anfører han i begge Redaktioner Dokumenter, der er ældre end 6074; men dem kan han have kendt i Afskrift, idet der er bevaret Haandskrifter fra 17. Aarh., der indeholder Afskrifter (som rigtignok ingenlunde er fejlfri) af en stor Del til Gaardens Arkiv hørende Breve (Ny kgl. Saml. Fol. 1332 c, men især 1507 og 1508)².

Arkivet opbevaredes en Tid i Gaardens Sognekirke Hee Kirke. I 1615 udgik der Kongebrev til 2 Adelsmænd om at

¹) For en Fuldstændigheds Skyld kan det tilføjes, at den ovfr. under Viffertsholm omtalte Gave, som Ejeren af Visborggaard i 1887 skænkede til GA., ikke vides at have indeholdt Breve af Visborggaards eget Arkiv. ²) Jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 327 f.

aaabne nogle i Kirken staaende forseglede Kister og Skrin med Breve og deraf udtage og levere til Ejeren af Voldbjærg de Gaarden angaaende Breve¹. En Afskrift af den i den Anledning foretagne Forretning med en paa sine Steder højst summarisk Fortegnelse over de udtagne Breve haves endnu (Ny kgl. Saml. Fol. 1508, Læg 7, III); men Fortegnelsen omfatter ikke alle de in extenso kendte Breve før 1513, selv naar Hensyn tages til, at den paa sine Steder sammenfatter flere Breve under Betegnelsen: Adskillige Breve (angaaende et eller andet). Det er ikke meget troligt, at Brevene er komne tilbage til Kirken efter 1615; i alt Fald indeholder de 3 ovennævnte Haandskrifter Ny kgl. Saml. Fol. 1332 c, 1507 og 1508, der maa være skrevne ikke saa faa Aar efter 1615, Breve, der baade er ældre og yngre end dette Aar.

De nævnte 3 Haandskrifter Ny kgl. Saml. Fol. 1332 c, 1507 og 1508 maa antages affattede i praktisk Øjemed; men Ny kgl. Saml. Fol. 1507, der sikkert er skrevet, medens den bekendte Otte Krag ejede Gaarden², har en Mængde med hans Haand skrevne Randbemærkninger, der viser hans historiske Interesse, som strækker sig betydelig videre end til Gaardens egen Historie. Ogsaa Ny kgl. Saml. Fol. 1332 c er fra Otte Krags Ejertid. Og hvad Ny kgl. Saml. Fol. 1508 angaar, er dets Affattelsestid vanskeligere at bestemme, idet det er skrevet med 2 forskellige Hænder og ikke har noget Brev yngre end 1639³; men ogsaa det maa have været til i Otte Krags Tid, idet det har én, men rigtignok kun én, Randbemærkning skreven med hans Haand⁴.

Adkomstbreve for Peder Christiernssøn Skram (Enhjørning): 212 (Tilbud om Skifte) 1249(?) 1691 (med Tilføj.) 2361; for Erik Christiernssøn Fasti: 3335 3435,48,57 4051 (med Tilføj.) 5251 5338 5577; for hans Enke: 5705 5979 6074 6176 6451,56,58,66,68 12632 13056; for uvis: 6202 6471 8310; for Iver Erikssøn Fasti: 3618 5676-77 6429,58,69-70 6606 7423,49 (og hans Moder) 7579 7642 12943; for Peder Erikssøn Skram (Fasti): 8564 11274-75,77 11355,59 11452 11744,55 11863 11900 12074.

Jfr. Hee Kirkes Arkiv 8836.

¹) Kanc. Brevbøger 1609-1615 S. 775, jfr. nærværende Værks Nr. 1249 og Wad, Om Eggert Christoffer Knuth og Søster Lerche S. XXI f. samt i øvrigt om Breve vedrørende Gaarden: Kanc. Brevbøger 1603-1608 S. 600 f., 1609-1615 S. 760, 1616-1620 S. 39. ²) Det gør Indtryk af at være skrevet ud i ét Træk, og det indeholder et Brev (SSSS), der er dateret 1650 Jan. 29, ikke 4 Maaneder, før hans Fader Niels Krag, der ligeledes ejede Gaarden, døde. ³) Brevet FFF i Læg 7. ⁴) Ved Haandskriftets Brev D (i 1. Læg).

Ørnhoved (Hammerum H.). Et Par Adkomstbreve nævnes i Udtog i et yngre Markeskelsbrev: 10812 10955 12794.

En Gaard i Ebstrup (Hids H.). Blandt en Del Adkomstbreve for den nævnte Gaard, som i 1894 afgaves fra Universitetsbiblioteket til RA. og i 1908 fra dette til NLA., var ét ældre end Aar 1513: 11100.

Sønderjylland (og Holsten).

Gelting (Kappel H.). Et kongeligt Skøde paa Gaarden Gelting skal findes i Gaardens Arkiv, som Udgiveren ikke har undersøgt: 7752.

Gram (Frøs H.). Om Breve, der mulig stammer fra dette Arkiv, men er bevarede gennem Trøjborg Godsarkiv, se nedfr. under dette sidste.

Haseldorf (Holsten). Et Gælds brev er senere kommet til Godsarkivet: 4374.

Køhøvede (nu Ludvigsborg) (Eckernförde H.). Et Adkomstbrev ejedes i alt Fald i 1898 og 1912 af Willers Jessen i Eckernförde: 8625.

Lindau, Deutsch- (Eckernförde H.). I Godsarkivet, som ikke er undersøgt af Udgiveren, fandtes der i 1903 i Origg. i alt Fald en kongelig Forlening paa Gettorf Kirke (1128) samt 2 Breve af Hertug Frederik, det ene en Bevilling for Ejeren til at holde Ting (8368), det andet et Vidnesbyrd for ham om hans Ejendomsret til Lindau (8391).

Olpenæs (Eckernförde H.). Heri fandtes en Tid Arkivet for Godskegaarden i Eckernförde (jfr. ovfr. S. 223), der nu opbevares i Kiels SA.

Runtoft (Kappel H.). Se Eskris Kirkes Arkiv.

Sierhagen (Holsten). Se 1. Række IV. 112. Paa Sierhagen fandtes i alt Fald i 1899 i Origg. 2 danske Breve, der er opførte i en Registratur af 1702 over Arkivet paa Fussingø: 5073 5671; jfr. ovfr. S. 297 f.

Solvig (Slogs H.). Se 1. Række IV. 112. Arkivet var kommet til Viborg Landstings Arkiv, og Pergamenterne blev i 18. Aarh. benyttede af Langebek og Klevenfeldt og kom senere for største Delen i Danske Selskabs Besiddelse. Et enkelt (9087) er dog kommet til Gaunø, og et Par (490 4816 9604) er nu gaaet tabt; men de øvrige Pergamentsbreve, der vides at have eksisteret,

findes nu i RA., om end en ret betydelig Del af dem ikke er kommet dertil med Hovedmassen af Danske Selskabs Pergamentsbreve, men først ved en i 1894 stedfunden Aflevering fra Universitetsbiblioteket til RA. Papirsbrevene er derimod, saa vidt vides, ikke blevet fjernede fra Viborg, efter at de først var kommet dertil, og findes nu i NLA.¹

Adkomstbreve paa Landgods i det nuværende Sønderjylland og (for enkelte Breve) i Nørrejylland: for Claus Gjordsen: 490; for Eggert Gjordsen: 4093 s(?) 4815(?) -16(?), 92 5058 5457 5515, 18 s(?), 62 s(?) 5605 s(?) 5715 6452 6551 6721 b 7078 7128 7653 8238 8807; for Eggert Gjordsens Enke Anne Eriksdatter Fasti: 9087,94 9215 9603-04 (med Tilføj.), 43 10076 10320, 27,29,64,69,72,89 10413 13115; for Mester Claus Gjordsen († 1532): 12225.

Adkomstbreve for Højst Kirke: 10135,43.

Trøjborg (Tønder, Højer og Lø Herreder). Paa Trøjborg fandtes endnu i 19. Aarh. et Arkiv, der gik tilbage til 15. Aarh., men hvis ældste Del nu kun til Dels er bevaret. Alle de Breve fra Tiden 1451-1513, der vides at have tilhørt Gaardens Arkiv, vedrører imidlertid Gods, som ligger langt fra Trøjborg, nemlig i det sydlige Nørrejylland. De fleste af disse Breve er enten udstedte til eller dog utvivlsomt senere kommet i Hænderne paa Medlemmer af Familien Reventlow, der har ejet Gram; og da denne Gaard ligger betydelig nærmere ved de nævnte Egne end Trøjborg, er det muligt, at det i Virkeligheden her drejer sig om Rester af Gram Godsarkiv, skønt det næppe kan paavises, hvorledes Brevene er kommet fra Gram til Trøjborg; de 2 Gaarde vides i alt Fald ikke at have haft fælles Ejer siden 1450.

Hans Clemensen Refslund, der var eller senere blev Tingskriver i Tønder og Højer Herreder², har skrevet et (uheldigvis udateret) »Register over Documenter, der findes paa Troyborg«³. Han nævner her i alt 14 Breve, og de falder inden for Tidsrummet 1460-1538. Af de 10 af disse Breve, der er ældre end Kong Hans's Død, er følgende 7 enten udstedte til Ditlev Reventlow til Gram og hans Sønner Hartvig og Joachim, eller de er dog sikkert senere kommet til disse Mænds Arkiver: 1098 1206 2432 3260 6694 6799 9853. Et 8. af Refslund nævnt Brev har oprindelig været udstedt til Odense St. Knuds Kloster: 2678; og 2 andre har været udstedte til Skanderup Kirke i Andst H.: 2694 9000. Men ogsaa disse 3 Breve er (i Betragtning af Beliggenheden af det i dem omtalte Gods) formodentlig kommet til Gram; i alt Fald er de altsaa sammen med de

¹) Jfr. her ovfr. S. 264 f. ²) Jfr. om ham nedfr. under Historikere og Samlere m. fl. ³) RA. Pk. »Registraturer og Designationer«.

andre havnede paa Trøjborg. Af de 10 Refslund'ske Breve er der imidlertid et (2694), der nu kun kendes i Udtog og ikke i sin fulde Ordlyd; og der er af de 10 nu kun 3, der haves i Origg. Af disse 3 er det ene (2432) i 1891 solgt af en Privatperson til RA.; det andet (1206) er rimeligvis en Gave (i 1884?) fra Trøjborgs daværende Ejer Godsejer Hans Ocksen (Aagesen) Knudsen († 1917), og om det tredie (9853) vides det med Vished, at det i 1879 af denne blev foræret til GA. Foruden dette Brev gav Godsejer Knudsen i 1879 følgende andre Breve af Gaardens Arkiv til GA.¹⁾ 6944 7232 10958 11071.

Endnu kan nævnes et Brev, som ifølge sit Indhold og en Paaskrift paa det af Aar 1651 maa antages at være kommet til de nævnte Reventlow'ers Arkiv, nemlig: 1433. Om Brevet senere har været paa Trøjborg, vides ikke; det er indkommet i GA. i 1879 som Gave fra Gaardejer Peder Fruergaard paa Mors²⁾.

Adkomstbreve: for Odense St. Knuds Kloster: 2678; for Skanderup Kirke i Andst H.: 2694 9000; for Ditlev Reventlow: 1098 1206 2432; for Joachim Reventlow og hans Søkende: 6799; for Joachim (Jacob) Reventlow: 9853 11071; for Hartvig Reventlow: 6944 7232; for forskellige: 1433 3260 6694 10958.

B. ADELIGE OG ENKELTE UADELIGE PERSONER.

Fortegnelsen er ordnet alfabetisk efter de paagældende Personers Slægtnavne. Derimod er Personer, der kun fører »sen«-Navne, anbragte under deres »Fornavne« undtagen i de faa Tilfælde, hvor et »sen«-Navn er gaaet over til at betragtes som et adeligt Slægtnavn (Børialsen, Emmiksen, Fikkelsen, Kortsen, Strangesen).

Ahlefeldt. Benedikt Hanssøn († 1517)³⁾. Et til ham udstedt Gælds-brev kom senere til Barritskov Godsarkiv og blev i 1839 med en Del af dette deponeret i GA.: 12081.

Jørgen Claussøn († 1500)⁴⁾. Et kongeligt Missive findes i Orig. i RA.: 8950.

¹⁾ Gehejmearkivets Kopibog 1879 Sept. 25 og Dec. 22; jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. VI S. LIII. ²⁾ Aarsberetn. fra Geheimearch. VI S. LII. — For en Fuldstændigheds Skyld kan det tilføjes, at naar O. Nielsen i Saml. til jydsk Hist. VI. 38 trykker et Brev efter »Refslunds Afskrift efter orig. i Trøjborgs arkiv 1847«, er denne Angivelse urigtig; Brevet er i LDipl. afskrevet ikke af Refslund, men af Jon Mortensen, der som sin Kilde kun anfører: »Ex originali pergamenœ«. ³⁾ DAA. XLVI, II. 126. ⁴⁾ DAA. XLVI, II. 34 f.

Jørgen Ahlefeldts Enke Anne Meinstrup († 1535)¹ (jfr. Holger Erikssøn Rosenkrantz's Enke). Kongebreve: 10899 11547 12316.

Kvitteringer: 9920 10942 12333.

Forskelligt: 9524.

v. Andersen. Anders Sønnikssøn². Et Adelsdiplom kendes nu kun i Afskrifter: 1448; et Adkomstbrev findes i Orig. i Kiels SA.: 515. — Om hans Arvinger se Klægsbøl Kirkes Arkiv.

Arenfeldt. Niels Henrikssøn³. Et Adkomstbrev kendes fra et Udtog hos Peder Dyrskjøt: 10929.

Axel „Theleffsøn“⁴. Et Adkomstbrev, som i 1769 var i Danske Kancellis Arkiv, blev i 1848 af Justitsministeriet afgivet til GA.: 8434.

Baad af Halland. Arvid Svendssøn⁵. Et Adkomstbrev findes i ufuldstændig Afskr. i RA.: 12954.

Baad af Lolland. Jørgen Olufssøn⁶. Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra Peder Dyrskjøt: 8312.

Bagge. Oluf⁷. Et Frihedsbrev af Ærkebispens haves i en Afskr. i RA. af Klevenfeldt efter en Orig., der var sendt ham fra Bornholm: 4640.

Bang. Morten⁸. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 12659.

Banner. Anders Nielssøn († 1486)⁹. Enkelte Origg. er, mest i forholdsvis ny Tid, ad forskellige Veje kommet til RA. 2 Breve er i 1849 forærede til HGA., et (1950) af Hofjægermester Thygeson til Matrup og et (5840) af T. A. Becker selv. Andre er kommet direkte til GA., et (2501) som Gave fra Worsaae i 1851 og et (5505) som Gave fra Enke-Kammerherreinde Skeel i 1852; 2 Breve (1898 og 1951), af hvilke det første havde været paa Hammelse i 1672, har GA. købt i 1883 efter Kancelliraad, Prokurator C. Olsen, og et (4615) blev i 1900 foræret RA. af Lærer A. Gaardboe. De øvrige nedenauførte Breve kendes kun fra spredte Afskrifter eller Udtog; blandt dem kan der maaske være Grund til at nævne, at 4559 er afskrevet af Jørgen Seefeld (jfr. ovfr. S. 315 Note 4), og at 4467 er afskrevet i Anne Krabbes Kopibog (og beslægtede Haand-

¹) DBL.¹ DAA. XXI. 290. ²) DAA. I. 24. ³) DAA. X. 16. ⁴) DAA. XVI. 222.

⁵) DAA. I. 38, XXIII. 480. ⁶) DAA. I. 40. ⁷) DAA. II. 28. ⁸) DAA. II. 29. ⁹) DBL.^{1,2} DAA. II. 47.

skrifter) efter en yngre Vidisse, formentlig fordi den Mand, der har faaet Vidissen, var en Sønnedatters Dattersøn af Anders Nielssøn Banner og Svigerfader til Anne Krabbe.

Adkomstbreve: sjællandsk og jydsk Landgods (Skifte): 4467. — Jydsk Landgods: 863 (med Tilføj.) 1898 1950-51 2501 4615 4712 5505 5606 5821,40. Forskelligt: 4559.

Jfr. Højris Godsarkiv.

Erik Andersson¹. To Adkomstbreve, et for hans Børn og et for hans Enke, findes i Udtog i en Hddb.: 5966 6183; et andet Adkomstbrev for Børnene (der senere angives at have været hos hans Sønnesøn Frants Banner til Kokkedal) haves i Afskr. i RFb. og i Dømsamlinger: 7048.

Frants Eriksson († 1575)². Et Responsum om Fremgangsmaaden ved Forfølgning til Laas fandtes senere (i en nu tabt Orig.) hos Frants Banner: 2946. — Se ogsaa under Erik Andersson Banner.

Peder Eriksson og Erik Eriksson († 1554)³. Et Adkomstbrev, der senere er kommet til Aarhus Bispearkiv, findes i Orig. i RA.: 9905.

Barfod (Barfus). Albert⁴. Et Slags Adkomstbrev for Albert Barfod (Barfus) og Erik Pedersson findes i RA., hvor det allerede var i Grams Tid: 311.

Barfod. Jens⁵. Et Adelsdiplom haves i Afskrifter (bl. a. i RA.): 471.

Barnekow. Morten Hansson († 1540)⁶. 2 bispelige Forleningsbreve paa Ralswiek nævnes i et nu i Lunds UB. opbevaret Register af 1582 over Breve paa Birkholm: 9508 10097. Det sidste af Brevene skal findes i Orig. paa Ralswiek og haves tillige i en yngre Afskr. i RA.

Barritsen. Knud⁷. Et Adkomstbrev findes i en medtaget Orig. i AM.: 12798.

Barsebek. Hans⁸. Et Vidne om Ret til Forlening af Kirke og Kirkegods findes i Udtog i en Hddb.: 5135.

Basse (ny). Christopher Jensson († 1486-94)⁹. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en RDb.: 3014.

¹) DAA. II. 47 f. ²) DBL.^{1,2} DAA. II. 48. ³) DBL.^{1,2} DAA. II. 48. ⁴) DAA. II. 58. ⁵) DAA. II. 56. ⁶) DAA. XXIX. 41 f. ⁷) DAA. II. 65. ⁸) DAA. II. 67. ⁹) DAA. III. 42 f.

Niels (Jens) Andersson († 1515-17)¹. 3 Adkomstbreve, der senere formentlig er komne til hans Svigersøn Christiern Nielsson Dyre, og af hvilke de 2 første formentlig endnu senere har været ejede af Professor Ole Worm († 1708), findes i AM.: 4230 5950 7489.

Beldenak. Jens Andersson, Biskop († 1537)². Et kongeligt og hertugeligt Lejde og en kongelig Kwittering findes i Origg. i RA.: 10184 10301.

Peder Christiernsson. Et Adelsdiplom haves i Afskrifter (de ældste fra 17. Aarh.) i RA. og paa KB.: 11912.

Benderup. Jep Andersson³. Et Adkomstbrev kom senere til Kat-holm Godsarkiv og er anført derunder ovfr. S. 306: 11307.

Jep Poulsson⁴ var Stamfader for Medlemmer af Familien Seefeld, der i 17. Aarh. har ejet Refsnæs, og det er derfor ikke unaturligt, hvis hans Breve er kommet til denne Gaard. I alt Fald er det værd at lægge Mærke til, at de 3 Breve, der afgjort eller mulig har tilhørt hans Arkiv, (men som alle nu er tabte) alle senere synes at have været i Hænderne paa Christen Sørensen Testrup, der, som nævnt ovfr. S. 315 f., havde Forbindelser med Refsnæs-Arkivet. Et af Jep Poulssøns Breve (et Kongebrev om Frihed for Gods: 6241) fandtes i 1751 hos Grev J. L. Holstein paa Ledreborg, hvad der ikke usandsynlig skyldes den Forbindelse, der, som omtalt paa det anførte Sted, fandtes mellem Grev Holstein og Testrup. Og de 2 andre Breve, som afgjort eller mulig har hørt til Jep Poulssøns Arkiv (6520 6724) er begge aftrykte af Testrup i et af hans Skrifter.

Bernhoft. Erik Hansson⁵. Et Adelsdiplom findes i Afskr. fra 17. Aarh. i RA.: 9846.

Beyerholm. Matthias⁶. Et kongeligt Privilegium paa Hals og Haand og 40 Marks Sager haves i Afskrifter fra 17. og 18. Aarh., især i RA.: 10113.

Bille. Uvist, hvilken. Adkomstbreve: 10750 10835.

Anders Bentsson († 1555)⁷. Breve af Anders Billes Arkiv er opførte i de Registraturer over Breve paa Søholm (den ene af 1543), der er trykte i Danske adel. Brevkister S. 92-116.

¹) DAA. III. 45. ²) DBL. ¹I. 242, ²I. 361. ³) DAA. V. 41. ⁴) DAA. V. 42. ⁵) Nyt dansk Adelslexikon S. 28. ⁶) Nyt dansk Adelslexikon S. 24. ⁷) DBL.^{1,2} DAA. VII. 70.

Af Arkivet kendes endnu:

Kongelige aabne Breve: 10340 10544 11128 11232-33 11412 11546 11733.

Kongelige Missiver: 11153,80 11280 11318,68 11406,78,98 12440.

Breve (ikke Kongebreve) vedrørende hans Virksomhed som Lensmand paa Stege: 10297(?) 10344,49 10552 10963 11302 11477,85.

Breve vedrørende Skifter: 7872(?),77 8957 (Afskr. af Skifte mellem hans Svigerfader m. fl.) 9198 10100(?) 12186(?).

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 10576. — Sjællandsk Landgods: 8735 (Vidisse givet Bent Billes Arvinger af Rettertingsdom for Bent Bille; 1894 afgivet af Universitetsbiblioteket til RA.) 10392 11061 11172(?) 12244.

Breve (ikke Kongebreve) vedrørende Drabet paa Niels Hack: 10940-41 11075.

Kvitteringer af private: 10343 10871,89 11673.

Missive fra privat: 11093.

Hans Kopibog: 10299 10333,60 12696.

Broderskabsbrev for hans Hustru: 12075.

Forskelligt: 3300 9525-26 10670 12285.

Udaterede Brevudtog: 12664-65 12752,64 12813.

Udtog paa et Halvark af Breve vedrørende Stege Len og By: 4835 Ab 8997 9264 11232 Ab 11732.

Afskrifter af ældre Breve: 785 (med Tilføj.) 3030 4216 Aa.

Jfr. Bent Torbernssøn Billes Arvinger og Gert Hartvigssøn Bryskes Enke.

Bent Torbernssøn († 1494)¹. Medens Arkivet for den ganske overvejende Del findes i RA., hvortil det utvivlsomt er kommet med de i Københavns Frue Kirke efter Branden 1728 fremdragne Brevkister, er et enkelt Brev (6940 A) havnet i SvRA.

Breve af Bent Billes Arkiv er opførte i den Registratur af 1543 over Breve paa Søholm, som er trykt i Danske adel. Brevkister S. 92-113.

Kongelige aabne Breve om hans Len: 4285 5488 6747 6987.

Kongelige Kvitteringer: 2367 6905 7484.

Andre kongelige aabne Breve (forseglede med Sekretet ell. Signetet): 2016 2316 2670 2744 3107,26-27 4205 5955 6874 7098 7101 7212 7627,39.

Kvittering af Dronningen: 2383.

Kvitteringer af andre paa Kongens Vegne: 2387 4433 6963 7245.

Missiver fra Kongen: 4179,95 4262,70 5431 5555,60 5632,48,52-54 5704,11 6888,97 6937,43 7083 7122 7227 7342,65 7435 7621-22; fra Dronningen: 2380,82 5620-21 5724,26,32; fra Enkedronningen: 5649; fra Tronfølgeren: 4096.

Breve om Skifter (især med Stig Olssøn Krognos's Arvinger): 1921

¹) DBL.² DAA. VII. 68 f.

2242,71 2514 3732 3838 5528,34,45 5713,66 5874,92 6287 6321,83 6940A,57, 67 7266.

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 228 5295 5308,22,25 5411 7129. — Køge: 2543,53 5740 6085 6237 6320. — Sjællandsk Landgods: 2039 3332 3583 4519 4624 4866,74 5108-09 5699 5714,44,48,67 5947 6045-46,84 6266 6709,26 6801 7018 7340 8561 12763. — Odense: 4373 5067 5678 6538 7004. — Fynsk Landgods: 2734,63 2920 3056,71 (?) 3219 3428-29,33,72-73,99 3500,27 3600-01, 27,32 3930,93 4081 4190,94 4210 4324,80,84,87 4411,57-58 4600,37 5091 5912 6044,77 6315 6513,19,24,42,72 6806,75 7413 (hvori 7239). — Langelandsk Landgods: 1507-08 2491 (?) 3317-18 3867 (?) 3931,85 (?) 4162,68,76,78 4400,08, 10,37-38,40,99 6041,75 12797. — Jydsk Landgods: 2766 2996 5539 5657 6269.

Retssager: 3144,61 3200 3494 3602 4102-03,10,27-28 4223,28,60,73 4409, 36 6056 6607,68-69 7099 7599.

Kvitteringer af private: 2762 2896 3507 4001 4159 4393 5050 5887 5967 6253 6706 7019 7231 7765 7928 8471 9199 12714.

Missiver fra private: 2632 3594 4454 5274 5332 6224,58 6804 7647,89 7748 8012,16 8549 9820 12744,64 12956.

Missiver fra Bent Bille (i Koncept ell. Afskr.): 5036 12715-16.

Missiver, der hverken er til ell. fra Bent Bille: 3447 7749.

Forskelligt: 1316 (?),20 (?) 2753 3294 3300 (?),10 3434,74 3867 (?) 3984, 85 (?) 4005,09,12,16,29,69 4189,91 4221,87 4893 5079 5175 (?) 5311 5563 5953 6568 6908 7150,83 7240 7377 7570 8022 8245 9836.

Bent Torbernssøn Bille (ell. Oluf Stigssøn Krognos's Enke). Et Kongebrev til navngivne Mænd om at dømme mellem de 2 Parter findes i Orig. i RA.: 3733.

Bent Torbernssøn Billes Arvinger. Foreløbigt Skifte efter Bent Billes Enke: 10101 (2 Eksemplarer; det ene efter al Sandsynlighed Anders Billes; det andet vel snarest Hans Billes).

Adkomstbrev: 7838 (udstedt for Hans Bille og Medarvinger, men med Paaskrift af Anders Bille).

Bent Pederssøn († 1496-1508)¹. Adkomstbrev: 13078.

Erik Jepsøn († 1483-84)². Et Adkomstbrev kendes i en Vidisse, der allerede i Grams Tid var i GA.: 4073 (hvori 2458); et andet er kommet til RA. med Benzon Godsarkiv: 2619.

Esge Pederssøn († 1552)³. Missiver fra Kongen: 11579-80,91-92,98 11621-22,25,29,31,33,35-36,39,44,63-64,66-67,72,74 11710-11,30,51,67-68,73 11825-26,27-28,35-36,39-40,44,79,84-85 11911,18-19,23,27,29-30,32,37-38,41,77 12115,23,

¹) DAA. VII. 65. ²) DAA. VII. 67. ³) DBL.^{1,2} DAA. VII. 63, 83.

26-27,94 12221,50,55,57,94 12346 12448,52,64 12633; fra Dronningen: 11643 11832 11944; fra Tronfølgeren: 11756 11837,42 12224.

Retssager: 11774-75,81 11810.

Missiver fra private: 11738 11861 12286 12439.

Forskelligt: 11750,70¹.

Hans Bentssøn († 1542)². Kongelige aabne Breve: 7783 8372 9211. Adkomstbreve: skaansk Landgods: 9609 11759. — Sjællandsk Landgods: 9447 9608 10227 10915. — Fynsk Landgods: 7890.

Retssager: 7776 7838,58,62,78,87,89,94 7903 8014-15,74,87 8199.

Forskelligt: 7659 (hvori 5688) 8274 9335.

Jfr. Bent Torbernsøn Billes Arvinger.

Herlug Poulssøn³. Et Løfte givet ham af Roskilde Kapitel kendes i Afskrifter i RA. og KB.: 5836.

Inger Eriksdatter⁴. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA., hvor det var i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid: 5959.

Jørgen Erikssøn († 1481-86)⁵. Et Adkomstbrev for ham selv og et for hans Hustru findes i Orig. i RA. og var i GA. allerede i Grams Tid: 3924-25.

Knud Pederssøn⁶. Et kongeligt Lensbrev kendes fra et Udtog i en Kancelliregistrant: 10504; en Kvittering i Anledning af et Drab haves i Orig. i RA.: 11115.

Ove Pederssøn († 1555)⁷. Nogle faa Breve før 1513 kendes, deriblandt en Orig. og en Afskr. i AM.

Bispelig Overdragelse af Kanonikat i Roskilde: 9400.

Missiver fra private: 12116 12871.

Koncept: 12960.

Ufuldstændig Tekst af Kalmardommen: 10410 Aa(?).

¹) Af de ovfr. S. 259 Note 2 citerede 2 Stykker i RA. Privatark., Esge Bille Jørgenssøn 1608 Juli 18 lyder det ene: »Efter^{ne} eigendomsbreffue haffuir erligh oc welbiurdige mannd Eske Brock thill Estrup annamitt thill sig, som hannom thilkomer och stoud indsadt udi Helligeisthus aff her Eske Billes arffuinge. Actum Kiøbinhaffn 18. julli anno 1608:« (Herefter følger 6 Numre, hvoraf fra 1451-1513 kun er: 5. 4554; 6. 4781.) »Bekiender jeg Eske Brock egen handt.« Det andet Stykke lyder: »Huis[?] breffue Eske Bilde till Waldenn haffuer annamidt aff de breffue, som her Eske Bilde arffuinger haffde nedsett udi Helliggiestes, den 18. julli anno 1608:« (Herefter følger 23 Numre, hvoraf fra 1451-1513 kun er: 9. 12016; 10. 3781 og 4555; 11. 8996; 14. se 10835; 15. 4971; 16. 6012; 17. 12635; 18. 12636; 22. 5373.) »A[ctum] Kiøbenhaffn den 18. julli anno 1608. Eske Bylde egen handt.« ²) DBL.^{1,2} DAA. VII. 69. ³) DAA. VII. 60. ⁴) DAA. VII. 61. ⁵) DAA. VII. 61. ⁶) DBL.^{1,2} DAA. VII. 62, 72. ⁷) DBL.^{1,2} DAA. VII. 62.

Peder Torbernssøn († 1508)¹. Et enkelt Brev (3685) anføres i et Udtog i et Brev af Aar 1632, der indtil den nyeste Tid har været paa Svanholm. I øvrigt findes Arkivet i RA.

Kongelige aabne Breve: 3752 5823 5965(?).

Brev af Dronningen: 8675.

Brev vedrørende Skifte: 10077.

Afskr. af hans Moders Testamente: 13007.

Afskr.(?) af hans Testamente: 12971.

Adkomstbreve: sjællandsk og fynsk Landgods: 10964. — Svanholm og andet sjællandsk Landgods: 2649 3137-38 3605-06,85 3735(?) 4725 5275 5476 6099 6347 6546 6728 7261-63,82. — Fynsk Landgods: 7569 8833-34.

Senere tilbagegivet Pantebrev: 3115.

Genbrev paa Leje af Klostergods (ikke udleveret? ell. tilbagegivet?): 6162.

Retssager: 3406 3603,34 5114 7909.

Kvitteringer: 5629 9594 10673 10798 10935,79.

Missive fra privat: 12736 (til hans Enke).

Forskelligt: 4971 8531 8626 8727 10601 11025(?) 12970(?).

Peder Torbernssøn Billes Enke ell. Sønner. Et Lejebrev har tidligere været ejet af Danske Selskab og findes nu i RA.: 11616.

Peder Torbernssøn Billes Børn. Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 11510,15 11677.

Sten Basse Torbernssøn². Et Brev om Skifte, der utvivlsomt er Sten Billes Eksemplar, er med Stamhuset Hverringes Arkiv deponeret i FLA.: 6940 B. En Vidisse af Adkomstbreve findes i Orig. i RA.: 11299 (hvori 2671 8242); et andet Adkomstbrev i en yngre Vidisse ejedes i 1926 af en svensk Privatmand: 9814 s.

Torbern Bentssøn († 1465)³. Se 1. Række IV. 114. Af hans Arkiv fandtes et enkelt Brev (657) indtil den nyeste Tid paa Svanholm i Horns H. i Sjælland; og et Par Breve (1859,76) (af hvilke det sidste formentlig har været ejet af Professor Ole Worm († 1708)) var indkomne i AM. Resten af Arkivet, for saa vidt det er bevaret, findes i RA. Nogle af hans Breve, baade bevarede og tabte, er anførte i den i Danske adel. Brevkister S. 92-113 trykte Registratur af 1543 over Breve paa Søholm; og i en Registratur af 1612 over Breve paa Nielstrup i Musse H. nævnes ogsaa et Par Breve af hans Arkiv (jfr. ovfr. S. 280).

Breve om Skifter: 653 2606 (det sidste mellem hans Enke og hendes Slægt).

¹) DAA. VII. 62. ⁶) DBL.^{1,2} DAA. VII. 63 f. ³) DBL.^{1,2} DAA. VII. 61.

Adkomstbreve: Aarhus: 1368. — Sjællandsk og fynsk Landgods: 75 (og i 392). — Svanholm og andet sjællandsk Landgods: 170,94 345-46 (2 kongelige Salgsbreve) 591 657,59 1158 1818,48,59,76 1942 2010 6729 12819 12913. — Lollandsk Landgods: 1653. — Kerteminde og Bjerger H. Fyn: 23(?). — Nyborg etc.: 1697. — Unævnt Gods: 271.

Tilbagegivet Skøde med Genkøbsret: 7264(?).

Retssager: 272 706 810,19 1181 1524 1618,20 1860 1925 13035.

Forskelligt: 651 1750(?).

Torbern Bentssøn Billes Enke og Børn: Adkomstbrev (kongelig Overdragelse): 2671.

Torbern Bentssøn d. y. († 1512-13)¹. Et Par Adkomstbreve (kongelige Skøder) kendes i en senere kongelig Stadfæstelse, der er indført i en af Danske Kancellis Registranter: 11041 11279. Brevene, der nu er tabte, nævnes sammen med endnu 2 tabte Adkomstbreve (12634) i en Registratur over Hvedholm Godsarkiv.

Et Løfte af Torbern Bentssøn til hans Hustru findes i omtr. samtidig Afskr. i RA.: 10991.

Torbern Jepsøn († 1455-73)². Et Vidne givet ham om forskellige Dødsfald har været ejet af Jens Rosenvinge og senere af Klevenfeldt og findes nu i RA.: 480.

Bjelke. Nils Pedersson († 1550)³. 3 Breve af 3 forskellige danske Adelsmænds Arkiver var kommet til SvRA., hvor de er blevet betegnede: »Överkammarrådet och skattmästaren Nils Pedersson (Bielke)»'s Arkiv; i 1929 blev de af SvRA. udvekslede til RA.: 6892 7395 8178.

Peder Turesson († 1520)⁴. Et Adkomstbrev for ham paa skaansk Gods findes i Orig. i SvRA.: 12252.

Ture Turesson († 1489-90)⁵. Af 2 originale Adkomstbreve paa skaansk Gods findes et i SvRA. (2071) og et i Uppsala UB. (2888). 3 andre Breve vedrørende hans Forhold til danske og til dansk Gods (især til Oluf Stigssøn Krognos) findes i Orig. i SvRA.: 1177 4847 5559.

Bjørn. Anders Jacobssøn († 1490)⁶. Ikke faa af hans Breve fandtes i det nu forsvundne Stenalt Godsarkiv⁷; disse er ikke specificerede her nedfr. Et enkelt andet Brev (6716) er (sikkert med Arkivet paa Steensgaard i Salling H., en Gaard, som han var Medejer af)

¹) DAA. VII. 69 f. ²) DAA. VII. 67. ³) SBL. IV. 185. Elgenstierna I. 360. ⁴) SBL. IV. 165. Elgenstierna I. 360. ⁵) SBL. IV. 153. Elgenstierna I. 358. ⁶) DAA. IV. 90. ⁷) Se nærmere herom ovfr. S. 323.

kommet til Hvedholm og derfra til FLA. Adskillige andre af hans Breve er havnede i RA., men delvis uden at det kan oplyses, hvorledes. Nogle af dem (1532 5932 6496) har dog været ejede af Klevenfeldt, der har faaet i alt Fald de 2 sidste fra Grinderslevkloster, og her har ogsaa den nu tabte Orig. 5941 været, og formentlig tillige den ligeledes tabte 5940. Én Orig. (3323) er kommet til NLA. med Visborggaard-Arkivalier. Andre Breve kendes kun i Afskrifter ell. Udtog, heriblandt et (2698) fra Peder Dyrskjøt.

Adkomstbreve: fynsk Landgods: 6716. — Jydsk Landgods: 1466 1804 2698 3323-24 3516,70-71 5932,39,41 6496 12605-07.

Retssager: 1532(?) 5940.

Bjørn Andersson († 1507-9)¹. 2 Adkomstbreve paa jydsk Landgods findes nu i Vidisse i Gl. Estrup Godsarkiv: 10206-07; et Adkomstbrev for hans Enke paa jydsk Landgods haves i RA., men er formentlig først registreret dér i 19. Aarh.: 11404. — Se i øvrigt Stenalt Godsarkiv; de dér opførte Breve er ikke specificerede her.

Bjørn Johanssøn². 2 Adkomstbreve findes i Orig. i RA.: 5626 5749; det første har været ejet af Klevenfeldt, det andet fandtes i Arkivet i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid. Et simpelt Gælds brev kendes fra Anne Krabbes Kopibog og beslægtede Haandskrifter, saa at det maaske er kommet til Arkivet paa Stenalt: 5419.

Jacob Andersson († 1522-25)³. Et Brev om Skifte nævnes i Udtog i Dombøger: 9462. Af et Par Adkomstbreve er et bevaret i Vidisse paa Lindenborg, og et andet i en Orig., der var kommet til Gl. Estrup: 7487 8401; et Par andre kendes kun i Udtog: 8992 12361, men det første af disse 2 er mulig Broderen Jep Andersson Bjørns Arkiv.

Jep Andersson⁴. Et Brev om Skifte nævnes i Udtog i en Dombog: 9463. Et Løfte om Gudstjeneste er afskrevet i Anne Krabbes Kopibog og beslægtede Haandskrifter, saa at Brevet maaske er kommet til Arkivet paa Stenalt: 11451. Om 8992 se Jacob Andersson Bjørn.

Johan Bjørnssøn († 1472-75)⁵. Se 1. Række IV. 114. Nogle kongelige Pantebreve kendes fra indleverede Afskrifter: 634-35 960 1811; ligesaa nogle kongelige Gældsbreve: 2057,60 2184 2906.

Johan Bjørnssøn († 1533 ell. 1534)⁶. Et Adkomstbrev, der har været paa Dallund, er nu tabt: 10527; et andet, der var blevet foræret

1) DBL.^{1,2} DAA. IV. 91. 2) DAA. IV. 93. 3) DAA. IV. 90. 4) DAA. IV. 91.
5) DAA. IV. 92. 6) DBL.^{1,2} DAA. IV. 93.

til Danske Selskab, er i 1894 af Universitetsbiblioteket afgivet til RA.: 11243 (med Tilføj.).

Tilluf Erikssøn († 1521-22(?))¹. En Dom i en Retssag fandtes i Orig. i GA. allerede i 1752: 8167.

Bjørnram. Erik Ottesson († 1495)². Nogle Kongebreve for hans Enke Birgitta Tordsdotter Bonde og et enkelt andet Brev vedrørende Ejendom i Skaane og Halland findes i Origg. ell. Vidisse i SvRA.: 9115 9328 10402 (hvori 10398 og 10400).

Bojsen. Jes Thomssøn i Kollund³. Et Adelsdiplom er i 1930 af Enkefru Sophie Thomsen, Bynksminde pr. Hjortshøj, deponeret i RA.: 6207 (med Tilføj.).

Bonde. Magnus Philippusson († 1491-93)⁴. Et Adkomstbrev findes i SvRA.: 1163.

Bonde i Odense. Peder⁵. Et kongeligt Adelsdiplom haves i en Afskr. fra 17. Aarh. i en Kancelliregistrant og i andre Afskrifter: 7427.

Brahe. Tyge († 1523) og Axel († 1551) Axelssønner⁶. Et Adkomstbrev paa skaansk Gods og en eventuel Overdragelse af $\frac{1}{6}$ af Vidtskøfle findes i Origg. i SvRA.: 8796 8911.

Axel Axelssøn († 1551)⁷. Enkelte Breve er bevarede og findes for største Delen i RA.; 2 af dem (6587 og 11509; det ene en Ophævelse af en Trolovelse mellem hans Søster og hendes Trolovede, og det andet et Adkomstbrev) er formentlig kommet fra Vidtskøfle Godsarkiv og er i 1781 af Høegh-Guldberg indleverede til GA. Et andet Adkomstbrev findes nu paa Gaunø: 11908.

Vidner givne ham som Lensmand om Afgifter: 9453 9629,41,47.

Adkomstbreve: 11509 11908.

Fuldmagt til at indløse Gods: 11129.

Ophævelse af hans Søsters Trolovelse: 6587.

Axel Pederssøn († 1487)⁸. Et Skifte med hans Stiffader findes i Orig. i RA.: 4862. Af 3 Adkomstbreve kendes et i Udtog i en Hddb.: 4130, et andet i en Afskr. i RFb.: 6016, og et tredie i en Afskr. i det svenske Kammararkiv: 4143 t.

¹) DAA. IV. 92 f. ²) SBL. IV. 650 f. Elgenstierna I. 513. ³) Nyt dansk Adelslexikon S. 328. ⁴) SBL. V. 312. Elgenstierna I. 515. ⁵) Nyt dansk Adelslexikon S. 40. ⁶) DBL.^{1,2} DAA. V. 99 f., 101. ⁷) DBL.^{1,3} DAA. V. 101. ⁸) DAA. V. 99.

Margrethe Axelsdatter (senere gift med Erik Jenssøn Ugerup)¹. Et Adkomstbrev findes i Afskr. fra 16. Aarh. i RA.: 2947.

Niels Nielssøn († 1529)². Enkelte Breve er bevarede, nogle i RA. (til hvilket 2 (11372 og 11909) er indleverede af Høegh-Guldberg i 1781 (se ovfr. S. 273)), og 1 i SvRA. (11373, der formentlig ligesom de 2 foregaaende stammer fra Vidtskøfle-Arkivet (se ovfr. S. 268)). Et formentlig til Niels Nielssøn Brahes Arkiv hørende Brev haves i Udtog i »Specificationen: 12280.

2 Breve, der efter deres Form er udstedte til Esrom Kloster, er utvivlsomt senere tilbageleverede (jfr. ovfr. S. 90): 11372-73.

Løfte om Gudstjeneste: 11909.

Vidisse: 12124 (hvori 12117).

Kvittering: 12280(?).

Niels Pederссøn († 1483-87)³. En Kvittering til hans Hustru (og ham) haves i Afskr. i en af Lars Eriksson Sparres Kopibøger: 13029. En kongelig Stævning, der maaske er Hustruens Arkiv som Enke, fandtes i alt Fald c. 1900 i Orig. paa en Herregaard i Finland: 8817.

Ove (Aage) Axelссøn († 1525)⁴. Nogle Adkomstbreve, som han selv i alt Fald senere lader læse, kendes i Udtog: 7356 12780-82; og et andet, formentlig til hans Arkiv hørende Adkomstbrev er afskrevet i en Hddb.: 10367.

Tyge Axelссøn († 1523)⁵. Kongelige aabne Breve: 9701 9897 9912 10909 11301 11792.

Kongelige Missiver: 10623 12243.

Retssager: 10756 11761 12345.

Forskelligt: 11284 12175.

Se ovfr., Tyge og Axel Axelссønner Brahe.

Brock af Estrup. Axel Lavessøn († 1498)⁶. Af denne Mands rigeholdige Arkiv, der for en meget stor Del er registreret i Eline Gøyes Jordebog, af hvilken det udgør en væsentlig Bestanddel, er kun en ringe Rest bevaret, og det er ikke alle de bevarede Breve, der er optagne i den nævnte Jordebog. De endnu eksisterende Breve af hans Arkiv er for største Delen kommet til RA.; men et Par findes (ganske vist i en yngre Vidisse) i NLA. For saa vidt Brevenes Proveniens har kunnet oplyses, stammer et Par (529 og 7893) fra den ovfr. under Hevringholm Godsarkiv omtalte »Fønss's Samling«, og en anden Orig. (466) er kommen til

¹) DAA. V. 102. ²) DBL.^{1,2} DAA. V. 103. ³) DAA. V. 103. ⁴) DAA. V. 102.

⁵) DBL.^{1,2} DAA. V. 99 f. ⁶) DAA. VI. 102 f.

Benzon Godsarkiv, i hvilket der ligeledes findes Vidisse af et Par andre af Axel Lavessøns Breve (6661 og 7962). I Fortegnelsen nedfr. er de i Eline Gøyes Jordebog registrerede Breve betegnede med en Stjerne; men der findes blandt dem ikke blot de 2 nys nævnte, der kun have i Vidisse fra Benzon, men ogsaa et, der kun kendes i et Udtog i en Hddb.¹

Kongeligt Skattebrev for Torup Len: 4216 A (?).

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 1826 7716 7922. — Jydsk Landgods: 1652* 6661* 7893* 7962*.

Genbrev paa Leje af Skærvad m. m.: 466*.

Kvittering: 529*.

Forskelligt: 966 4154.

Lave Esgessøn († 1503-5)². Et betydeligt Antal Breve af hans Arkiv er bevaret med Gl. Estrup Godsarkiv; se nærmere ovfr. S. 296 f. En Del andre Breve findes endnu paa Vemmetofte (se S. 279), og et enkelt (7195) paa Ravnholt (se S. 286). Et af hans Breve (5326) er indkommet i AM., og et andet (3612) i SvRA. Til RA. er foruden de fra Gl. Estrup stammende Breve kommet en Del andre, af hvilke et (9304) fra Matrup Godsarkiv var kommet til Klevenfeldt; et andet af Rigsarkivets Breve er kommet til Henrik Krummediges Arkiv (5235); og i alt Fald 2 har været i GA. allerede i Grams Tid (2103 3644); men om andre Breves Historie synes der end ikke at kunne oplyses saa meget. Og nogle Breve kendes kun i Udtog, som dels findes i Herredagsdombøger og i en RDb. og dels er gjorte i Anledning af et stedfundet Udlaan.

Aabent Kongebrev: 6986.

Adkomstbreve: København: 3644 5235. — Jydsk Landgods: 1069 2788 2806,46,59-60,65 2942 3373-74 3660 3953 5285 5326 5461 6586 9304 (Vidisse) 9480 12915-18.

Vidisse af Adkomstbreve paa svensk Gods: 3612.

Genbrev paa »Laan« af Gods: 7243.

Forskelligt: 2103 3660 5236.

Niels Lavessøn († 1534)³. Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra en RDb.: 10916.

Brockenhus. Henrik Johanssøn⁴. Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra en RDb.: 4746.

¹) M. H. t. Identificeringen af Axel-Lavessøn-Brevene i Eline Gøyes Jordebog jfr. Thisets Udgave af Jordebogen S. VII. Thiset kendte dog dengang ikke Arkivet fra Benzon, ligesom han ogsaa synes i noget højere Grad end i den her meddelte Oversigt at have indskrænket sin Eftersøgning til egentlige Originaler. ²) DBL.¹ DAA. VI. 103-5. ³) DBL.¹ DAA. VI. 106. ⁴) DAA. XIV. 89.

Peder Johanssøn († 1505?)¹. Et kongeligt Privilegium er af Lars Terpager foræret til Danske Selskab og findes nu i RA.: 5481. Af et Par Adkomstbreve var et kommet til Hvedholm og findes nu i FLA.: 6515; et er kommet til GA. fra Danske Selskab: 7777; og et tredje findes i AM.: 8062.

Brostrup. Teus Hanssøn². Et Adkomstbrev kendes fra en Afskr. i RFb.: 10429.

Brun (IV). Jens³. Et Adelsdiplom, som har været ejet af Klevenfeldt, og som af Registrator Weber blev foræret til GHS., findes nu i RA.: 6127.

Bryske. Carl Claussøn († 1515-21)⁴. Arkivet findes i RA.; et enkelt Brev (10612) har været ejet af Klevenfeldt, men i øvrigt stammer Brevene formentlig i Hovedsagen fra Brevkisterne i Frue Kirke⁵.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 11062 11511 (?), 76. — Fynsk Landgods: 8107 (?), 30 10032 10612 11134-35. — Jydsk Landgods: 9035 (?) 10381 (?) 11079 (?) -80 (?) 11264 11363 11618. — Unævnt Gods: 10599.

Breve paa Pant ell. Udlejning, udstedte af ham selv, men tilbagegivne til hans Enke: 9784 10669 11872.

Forskelligt: 9139 (?) 9331, 80 10665 11924.

Jfr. Ebbe Strangessøns Hustru.

Claus Gertssøn⁶. Arkivet findes i RA., et enkelt Brev (7149) dog paa KB.

Kvittering af Tronfølgeren: 3821.

Breve om Skifte: 3638 (?) 4166 (?).

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 2810, 47 7791 (?) -92 (?). — Faaborg: 4416. — Fynsk Landgods: 807 (?) 2747 4456, 92. — Jydsk Landgods: 5210, 25 5638 5725 6292 9623 (?).

Genbrev paa »Laan« af Gods: 1846. .

Kvitteringer af private: 7992 9380.

Forskelligt: 3041 (?) 5113 (?) 7149 9139 (?) 9331 (?).

Ejler Ivenssøn († 1529)⁷. To Adkomstbreve for ham vedrørende dels Dallund (7918) og dels Langesø (9580) har afgjort ell. formentlig været i Dallunds Godsarkiv; de er nu tabte, men kendes fra Afskrifter

¹) DBL. ¹ DAA. XIV. 84. ²) DAA. VI. 113. ³) DAA. VI. 120. Nyt dansk Adelslexikon S. 49. ⁴) DAA. VI. 127. ⁵) Jfr. Meddel. om Rigsarkivet for 1892-94 S. 24 og Museum 1896, 2. Halvbind S. 153; den paa disse 2 Steder nævnte Kirsten Ulfstand var Carl Bryskes Hustru. ⁶) DAA. VI. 126 f. ⁷) DBL. ^{1,2} DAA. VI. 122.

af Klevenfeldt, der endog opgiver, at han ejer det sidste. Endnu nogle Breve for Ejler Bryske vedrørende Dallund haves i Udtog og delvis Brudstykker: 6858 8738 8987 9137 9259 10526 10876¹. Derimod er adskillige andre Adkomstbreve for ham paa fynsk Landgods bevarede. Et (7740) har været i GA. allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid², men uden at det synes at kunne oplyses, hvorledes det er kommet der. En Række andre, nu i RA. opbevarede Adkomstbreve for ham har derimod været ejede af Klevenfeldt: 7396 8693 8841 10021 10308,77 10645 10818,36. Det gælder om dem alle 9, at de ifølge et Kongebrev af 1629 Apr. 28, der paalagde 2 Adelsmænd at antvorde Hans Markdanner til Langesø »Langesøs breffue, som udi Wisløff kirke och paa Langesøgaard schall findið nedersatt«³, i det samme Aar 1629 af de 2 Mænd udleveredes til Hans Markdanner. Dette fremgaar af Paategninger, der findes paa Bagsiderne af de 9 Breve; og den samme Paategning om en Udlevering til Hans Markdanner i 1629 findes paa 2 Breve, der er bevarede med Baroniet Holstenshus's Arkiv og nu med dette er deponerede i FLA., og af hvilke det ene er et Adkomstbrev for Ejler Bryske, og det andet et Genbrev til ham paa Laan af Langesø: 9367 10283⁴.

Trods den i det ovennævnte Kongebrev af 1629 brugte Betegnelse Langesøs Breve har Brevene sikkert ikke fra først af været opbevarede paa Langesø. Denne Gaard kan først fra Antonius Bryskes Tid betragtes som en Sædegaard⁵; og naar Ejler Bryske i de her omtalte Breve nævnes til en Gaard, er det da ogsaa til Dallund og ikke til Langesø.

Gert Claussøn († 1499-1500(?))⁶. Af 2 Adkomstbreve nævnes et i et Udtog i det svenske Kammararkiv: 8344 b, et andet i en Rettertingsdom i RA.: 13004. En Kvittering af en Privatmand findes i Orig. i RA.: 8318.

Gert Hartvigssøn († 1441)⁷. Et Løfte om Gudstjeneste for hans Enke Elsebe Henningsdatter Kabel og en Stadfæstelse af dette Løfte findes i Origg. i RA.: 1413 1511. I alt Fald det sidste Brev har været i Anders Billes Arkiv, og det er ikke usandsynligt, at de begge er kommet dertil over Eggert Frilles.

Knud Ivenssøn⁸. Et Adkomstbrev findes i en Vidisse af Aar 1583 i det til FLA. afgivne Margaard Godsarkiv: 8740.

¹) Jfr. ovfr. S. 282 f. under Dallund Godsarkiv. ²) RA. Reg. 73 i Kvart, Jylland unævnt Gods 1. ³) RA. Fynske Tegn. 4 Bl. 65 a; jfr. Kanc. Brevbøger 1627-1629 S. 689. Sammenlign ogsaa Kanc. Brevbøger 1621-1623 S. 726 f., 1624-1626 S. 202, 344, 618. ⁴) Et tredie Brev af Baroniet Holstenshus's Arkiv (9530) er derimod ikke Ejler Bryskes Arkiv. ⁵) Trap⁴ IV. 512. ⁶) DAA. VI. 127. ⁷) DAA. VI. 121 f. ⁸) DAA. VI. 126.

Budde. Axel Axelssøn og Helsøskende¹. Et Adkomstbrev var i GA. allerede i Grams Tid: 3633.

Bydelsbak af Torbernfeld. Engelbrecht Albrechtssøn († 1492-93)². Et Adkomstbrev paa sjællandsk Landgods, der er registreret i Eline Gøyes Jordebog, er fra Klevenfeldt kommet til GA.: 4213; af 2 Breve vedrørende fynsk Landgods har et allerede været i GA. i Grams Tid: 807, og et andet, der nu findes i SLA., har tidligere været brugt som Bind: 5951.

Bøistrup. Otte Unger Philippussøn († 1529-40)³. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en Hddb.: 9485.

Philippus Ottessøn († 1484-89)⁴. Af 2 Adkomstbreve for hans Enke har et utvivlsomt senere været paa Tjele, men er kommet til RA. med Holbækgaards Arkiv: 6599 (med Tilføj.); et andet kendes fra Udtog i Herredagsdombøger: 6682.

Bølle. Ejler Madssøn, Biskop († 1501)⁵. En Række Adkomstbreve for ham og hans Arvinger: 5103 5264,96 5408 5643,72 5728 5937 er kommet til RA. med Benzon Godsarkiv, idet Brevene utvivlsomt er afgivne til Anders Munk af Sostrup som en Følge af det i 6019 omtalte Salg.

Mads Erikssøn († 1539)⁶. En Registratur over hans Breve, saaledes som de i 1541 blev fordelte mellem hans Søn Erik og hans Datter Dorothea (gift med Knud Rud) er trykt i Danske adel. Brevkister S. 190-95. Registraturen er meget summarisk og angiver intet Aarstal for sine Breve, og kun meget faa af dem er bevarede⁷. En meget stor Del af dem af Registraturens Breve, som Knud Ruds Hustru fik, gaar i øvrigt igen i en nedfr. under Knud Rud omtalt Registratur over dennes Breve.

Enkelte af Mads Erikssøns Breve haves endnu i en bedre Skikkelse end den, hvori de findes i Registraturen i Danske adel. Brevkister. Et (10535) er indført i yngre Kancelliregistranter; og af nogle endnu bevarede Origg. er en (6796), der har tilhørt Stiftamtmand Pritzbuer, kommen til GA. fra Klevenfeldt; en anden (8226) var i 1770 i Danske Kan-

¹) DAA. VII. 134. ²) DAA. VII. 140 f. ³) DAA. VII. 148. ⁴) DAA. VII. 148. ⁵) DBL.^{1,2} DAA. VII. 149. ⁶) DBL.^{1,2} DAA. VII. 149 f. ⁷) Naar Thiset, anf. St. S. 190 vil identificere nogle dér registrerede Breve med 8548 8565 og 8623, er dette sikkert urigtigt, idet disse 3 Breve øjensynlig har tilhørt Roskilde Bispes Arkiv. Og det er vel ogsaa tvivlsomt, om det er rigtigt, naar Thiset, anf. St. S. 194 identificerer et dér L. 3 registreret Ejendomsbrev med det gennemskaarne Pantebrev 9836.

cellis Arkiv; en tredje (9959) var i GA. i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid; og en fjerde (11841) afgaves i 1851 fra Indenrigsministeriet til GA. Og endelig er et Testamente (12443) af en anden Mand, som paa Forhaand ikke skulde synes at høre hjemme i Mads Erikssøns Arkiv, havnet i AM.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 8226 9959 11841. — Jydsk Landgods: 6796.

Bispeeligt Lensbrev: 10535.

Testamente af en anden: 12443.

Forskelligt: 11186.

Børialsen. Poul († 1525-32)¹. Et Adelsdiplom, der i 1650 fandtes hos en Efterkommer af ham, kendes i ikke faa Afskrifter, den ældste for Axel Urne: 7147. Nogle Adkomstbreve haves i Afskrifter ell. Udtog i RFb.: 3956 4748 10084-85 10720; og et Responsum, om Bondegods bør adspredes, kendes i Afskrifter i Domssamlinger: 10890.

Christiern Pederssøn († 1554)². Et Brev af Lage Urne angaaende Christiern Pederssøns Udgave af Saxo (et virkeligt Brev?) er trykt i Saxo-Udgvæn: 12196.

Christina Mattisdatter i Maratorp, Sigvid Ingemarssons Enke³. Af 2 Breve angaaende hendes Forhold til Mattis Tagessøn findes et i Orig. og et i Afskr. i SvRA.: 5188 6301. — Jfr. Jon Slaveka.

Cord Cordes, Ærkedegn i Slesvig. Af en Del Adkomstbreve paa Landgods i Sønderjylland findes nogle i Origg. i Kiels SA.; andre haves i Afskrifter sstds. (delvis fra 16. Aarh.) og i RA. eller i Udtog i RA. og paa KB.; og et enkelt synes nu kun kendt fra et Aftryk: 906 1035 1219 1492 1539-40 1644-47 3020,99 3125.

Daa. Claus Christiernssøn († c. 1496)⁴. Et Vidne, at han sagde sig af Arv og Gæld efter sin Broder Blix Daa, fandtes i GA. allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid: 4241 (med Tilføj.).

Mester Claus Jørgenssøn († 1510-20)⁵. Et Adkomstbrev findes nu i Baroniet Holstenshus's Arkiv i FLA.: 9530.

Jesper Jørgenssøn († 1562)⁶. Et Adkomstbrev nævnes i en under Store Restrup Godsarkiv anført Designation over Adkomstbreve angaaende Restrup m. m.: 11475; men det er tvivlsomt, om Aaret er rigtigt.

¹) DAA. VII. 152 f. ²) DBL.¹ ³) Styffe, Skandinavien under unionstiden⁸ S. 157. ⁴) DAA. VII. 168, 170 f. ⁵) DAA. VII. 180 f. ⁶) DAA. VII. 181 f.

Joachim Claussøn († 1501-5)¹. Nogle Breve findes i RA., dels i Orig., men for nogles Vedkommende kun i Afskr.

Kongeligt Beskærmelsebrev for hans Enke: 10426.

Adkomstbrev: 9468.

Lejebreve: 6514 8811.

Inventarium leveret fra ham: 9315(?).

Kvitteringer: 8689-9048.

Gældsbev: 9221.

Jørgen Christiernssøn († 1503)². Et Par Adkomstbreve for ham selv og hans Enke haves i RA., de to kun i Udtog: 8543 8978 (heraf det ene i RFb.), og et i Orig.: 10843.

Oluf Claussøn († 1532)³. Nogle Adkomstbreve er bevarede. 2 (10080 og 10872) har sagtens været i GA. paa Jon Mortensens Tid; 3 (11131-32 og 11143) er først i 1851 afgivne dertil fra Indenrigsministeriet⁴; 3 (9345 10049 og 10432) findes nu paa Gisselfeld⁵, og et (9824) i AM.

Søren (Severin) Claussøn († 1502-11)⁶. Et Lens-(Leje-)brev af Roskilde Biskop var i GA. i alt Fald paa Gehejmearkivar Voss's Tid: 8690.

Dan. Las. En Del Adkomstbreve nævnes i Udtog i en yngre Lands-tingsdom og i RFb.: 618 2220(?) 2221 2362 (alle 4: med Tilføj.) 2687 2994.

Dringenberg. Henrik († 1497-1501). En Række kongelige Breve for ham (mest Kvitteringer) er havnede i Rostocks Ratsarchiv; et kongeligt Gavebrev for ham paa Jord i Malmø findes i Malmø Bys Arkiv, og en Del Adkomstbreve for ham (næsten alle paa Ejendom i København) haves for et enkelts Vedkommende i AM., men for de øvrige i RA.

Kongelige Kvitteringer m. m.: 74 883 1305,54 5160 5424 5660 6982 7730.

Kongelig Gave af Jord i Malmø: 1041.

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 7982. — København: 2415 2977 3539 4123 5663,70 6319 (om en Del af disse Breve jfr. ovfr. S. 143 under Malmø Petri Kirke, Henrik Dringenbergs Kapel).

Due (Glob). Se Glob.

Due af Ølstedgaard. Henrik Nielssøn⁷. Et Adelsdiplom haves i Afskr. fra 17. Aarh. i RA.: 10407.

Dyre. Christiern Nielssøn († 1535-36?)⁸. Noget af hans Arkiv findes i RA., og i alt Fald en Del deraf er øjensynlig efter hans Søn

¹) DAA. VII. 171. ²) DAA. VII. 168, 180. ³) DAA. VII. 173 f. ⁴) Se ovfr. S. 277 under Gisselfeld 'Godsarkiv. ⁵) Se ovfr. S. 276 f. ⁶) DAA. VII. 171. ⁷) DAA. X. 541. Nyt dansk Adelslexikon S. 69. ⁸) DAA. VIII. 148.

Peder Christiernssøns Vanskæbne og efter, at Kongen havde solgt dennes Gods til Otte Brahe og Peder Oxe¹, kommen til den sidstes Arkiv; fra denne er det gaaet over til hans Søster Mette Oxes Efterkommere Barnekow'erne og fra dem kommet til GA. dels ved den i 1762 afdøde Christian Barnekows Gave til Langebek, dels indirekte ved en af N. H. Weinwich i 1787 til GHS. given Gave.

Brev om Skifte: 10205.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 9597 10183 11012,91 11779 11925.
Senere tilbagegivet Pantebrev af ham: 12199.

Kvittering: 11675.

Jfr. Niels Andersson Basse og Laurids Henrikssøn Fikkesen.

Henrik Nielssøn Skeel². Et Adkomstbrev findes i Udtog i RFb.: 5588.

Iver Jenssøn († 1462-65)³. Et Adkomstbrev nævnes i en Hddb.: 1377; ligesaa et af Iver Jenssøn udstedt, men mulig senere tilbagegivet Pantebrev: 1558.

Knud Nielssøn († 1459-60)⁴. Et Løfte om en kirkelig Tjeneste, der formentlig har hørt til hans Enke Inger Bille Nielsdatters Arkiv, haves i Brudstykker i RA.: 2407; et lignende Løfte, der ogsaa sandsynligvis har hørt til hendes Arkiv, findes i Udtog i en Hddb.: 12990.

Vincens Iverssøn⁵. Et Adkomstbrev haves i Udtog i RFb.: 9242.
— Jfr. ogsaa 2680 (og 2697) (anførte under Tirsbæk Godsarkiv).

Eberstein. Grev Hans af E. († 1447)⁶. I RA. findes dels et Gælds-brev til Henning Grubendals og Grev Hans af Eberstein's Enke Ellen Folmersdatter Lunge: 560, og dels et Missive til hende: 13036; det sidste er i 1751 af Biskop Harboe foræret til Danske Selskab.

Egn. Carl, Doktor. Et kongeligt Lensbrev for ham paa Byskatter har i 18. Aarh. været i Arkivet i Oldenburg og findes nu i RA.: 9170 (med Tilføj.).

Emmiksen. Albrecht Lyderssøn⁷. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 7786.

Otte Hartvigssøn⁸. De 2 under Steensgaard Godsarkiv nævnte Breve 6716 og 7784 har utvivlsomt begge været i hans Arkiv, det første dog øjensynlig ikke straks ved sin Udstedelse.

¹) DBL.¹ IV. 379, ²VI. 157. Trap⁴ III. 415. ²) DAA. VIII. 161. ³) DAA. VIII. 149. ⁴) DAA. VIII. 146. ⁵) DAA. VIII. 155. ⁶) DAA. IX. 101. ⁷) DAA. IX. 112. ⁸) DAA. IX. 113.

Falster. Oluf Pederssøn († 1529?)¹. En nu tabt kongelig Stadfæstelse af et ældre Pantebrev fandtes i GA. i 1747: 8636.

Fasti. Erik Christiernssøn². 2 Adkomstbreve, der var kommet til Viborg Landstings Arkiv og derfra til Danske Selskab, findes nu i RA.: 1067 1470(?); et 3., der nu er tabt, er afskrevet i et Haandskr. i Lunds LA.: 2987 tillige med det dertil hørende, ligeledes tabte 1837. Et Par Adkomstbreve haves i Udtog i RFB.: 2203(-04?) 4539; og et Adkomstbrev for hans Hustru nævnes bl. a. i Slægtebogshaandskrifter: 12646. — Jfr. i øvrigt Voldbjærg Godsarkiv.

Iver Christiernssøn³. En Kvittering til hans Hustru findes i Orig. i AM.: 2611.

Iver Erikssøn⁴. Se Voldbjærg Godsarkiv.

Palle Splid Jørgenssøn⁵. 2 Adkomstbreve haves i Udtog i en Hddb.: 5339-40.

Peder Skram Erikssøn († 1536-43)⁶. Se Voldbjærg Godsarkiv.

Thomas Christenssøn⁷. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en Hddb.: 10714.

Fikkesen. Johan Fikkessøn († 1501-5)⁸. Et Par Adkomstbreve findes i RA. (hvortil de ikke usandsynlig er kommet med Oluf Holgerssøn Ulfstands Breve, idet denne var gift med Johan Fikkesens Sønnedatter): 3251 (?) 5131 8746.

Laurids Henrikssøn († 1475-89)⁹. Et Adkomstbrev haves i RA. i en Vidisse given Christiern Nielssøn Dyre (der var gift med hans Sønnedatter): 695.

Peder Lauridssøn¹⁰. Et Brev i en Retstrætte findes i RA.: 7960; men det er tvivlsomt, om det er hans Arkiv eller Sorø Klosters Arkiv.

Flemming. Herman Joachimssøn († 1502-9)¹¹. Et Genbrev paa Laan af Gods findes i Afskr. i Anne Krabbes Kopibog og beslægtede Haandskrifter: 6421.

Foss. Laurids Hanssøn¹². Et Adelsdiplom kendes i Afskrifter fra 18. Aarh. i RA.: 5962.

¹) DAA. IX. 128. ²) DAA. IX. 134. ³) DAA. IX. 133 f. ⁴) DAA. IX. 134. ⁵) DAA. IX. 132. ⁶) DAA. IX. 134. ⁷) DAA. IX. 131. ⁸) DAA. IX. 138 f. ⁹) DAA. IX. 139 f. ¹⁰) DAA. IX. 140. ¹¹) DAA. IX. 146. ¹²) Nyt dansk Adelslexikon S. 84.

Fredberg. Christiern¹. Et Adelsdiplom kendes i en Afskr. fra 17. Aarh. i RA.: 5446.

Friis fra Hesselager. Christiern Bondessøn². Et Adkomstbrev er senere kommet til Kongens Arkiv, hvor det var i alt Fald omtrent paa Frederik II.s Tid: 12105.

Jesper Henrikssøn († 1504)³. Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra en Hddb.: 9976.

Friis fra Haraldskær. Anders Nielssøn († 1509-12)⁴. En kongelig Tilladelse for ham til at indløse et Pantelen er øjensynlig senere tilbagegivet til Kongens Arkiv: 3992. Et Kongebrev til Beboerne i et andet af hans Len er vel snarest bevaret med Arkivet for hans Efterfølger som Lensmand dér, Mourids Nielssøn Gyldenstjerne: 5200. En Række Adkomstbreve for ham kendes kun fra Udtog i Herredagsdombøger, i RDb. og RFb. og i en senere kongelig Stadfæstelse: 3363 5589 5743 (?), 51 6390 6608,15 8502 8645 9121 9980-83 (med Tilføj. til 9980-82) 11422-23 13048.

Henrik Jørgenssøn⁵. En midlertidig Overdragelse af Gods kendes fra Anne Krabbes Kopibog og beslægtede Haandskrifter: 8395 (Originalbrevet er maaske kommet til Stenalt). Et Adkomstbrev haves i Udtog i RFb.: 12839.

Niels Pederssøn, Biskop af Viborg, og Arvinger⁶. Et Adkomstbrev, som har været ejet af Danske Selskab, er i 1894 af Universitetsbiblioteket afgivet til RA.: 9881.

Peder Jørgenssøn († 1483)⁷. Et Brev i en Retstrætte var i GA. allerede i Grams Tid: 3655; et Adkomstbrev er af Lars Terpager foræret til Danske Selskab og ad denne Vej kommet til GA.: 5412.

Friis fra Vadsøkærgaard. Godske Ratlofssøn († 1495)⁸. Om 2 Adkomstbreve for ham: 4506 og 5173 se ovfr. S. 324.

Friis fra Arlevad. Diderik Wendtssøn⁹. Et Kongebrev om Skifte, der mulig er hans Arkiv, findes i Orig. i AM.: 5919. Tre Vidner givne ham om hans Brodersøn Jørgen Friis, der blev henrettet af Lübeckerne, kendes kun fra et Notarialinstrument i Kongens Arkiv: 7089 7113,26 (?).

¹) DAA. X. 543, XXIII. 491 (jfr. IX. 149). ²) DAA. III. 121. ³) DAA. III. 123.

⁴) DAA. III. 130. ⁵) DAA. III. 133 f. ⁶) DBL.^{1,2} DAA. III. 133. ⁷) DAA. III. 133.

⁸) DAA. III. 140. ⁹) DAA. III. 149.

Friis (Lange). Oluf († 1499-1501)¹. Af 2 af hans Breve var det ene og formodentlig begge i GA. allerede i Grams Tid: 2897 6793; om 2 andre, der er givne dertil af Grev A. W. Moltke i 1854, se ovfr. S. 283 og 299: 3243 5572; et femte kendes kun i et Udtog: 7787.

Adkomstbreve: 2897 3243 6793 7787.

Brev om en misligholdt Messe: 5572.

Frille. Eggert Christiernssøn († 1470)². Se 1. Række IV. 115. Breve af Eggert Frilles Arkiv er opførte i den Registratur af 1543 over Breve paa Søholm, som er trykt i Danske adel. Brevkister S. 92-113.

Af Arkivet kendes endnu:

Kongelige Lens- og Pantebreve: 456 1587 2013 (i 2710).

Kongelige Kreditiver: 67 193.

Kongelige Kvitteringer: 66 94 140,55,91 264 343 1293 1781.

Andre aabne Kongebreve af forskellig Art: 610 1504 1764 (i 2420) 2114 2601 (i 2607).

Kvitteringer i Kongens Navn: 1034 1217.

Missiver fra Kongen: 175 1633 2323,32,77 2402,25; fra Dronningen til Eggert Frilles Hustru: 1917.

Afskrifter af Kongebreve til andre: 2470 2588.

Adkomstbreve: Odense: 849. — Fynsk Landgods: 8-10 38 45-46 96 176 (og i 180) 262 399 564 815,55,59 1111 1323,37,46,48 2007-08,73 2418,37(?). — Langelandsk Landgods: 528. — Ribe: 1117. — Jydsk Landgods: 411 594 1111 1650 1863 2174. — Sønderjydsk Landgods: 2004.

Lejebrev: 1734.

Senere tilbagegivet Genbrev paa Leje: 129(?).

Kvitteringer af private: 429 531,45 667,89 1200 1708 2247.

Afkald for Skifte: 1105 1262.

Missiver fra Rigsraadet og private: 261 1737 2087 2325,30,78,94 2502.

Koncepter, Genparter og ikke afgaaet Orig.: 2331 (i hans Datters Navn) 2416,71-72,88-89 2569,77,91 12753.

Forskelligt: 268 584 1109-10 1338,47 1400 1505,51(?) 1854,82 2048,74 2126 A 2268 2335 2421 Aa,87 2503 12751,60.

Hans Kopibog se 94.

Jfr. Gert Hartvigssøn Bryskes Enke.

Ermegaard Eggertsdatter († 1504)³. Jfr. 2268 og 2331 (anførte under Eggert Frilles Arkiv).

¹) DAA. XVIII. 267. ²) DBL.^{1,2} DAA. IX. 153 f. ³) DAA. IX. 154.

Johan Christiernssøn († 1471-74)¹. Et Adkomstbrev, der senere er kommet til Bent Billes ell. hans Søn Anders Billes Arkiv, haves i Orig. i RA.: 2996. Et Par Breve (Vidnesbyrd i Retssager) har været i SvRA., hvortil de mulig er kommet med den nedfr. nævnte Jep Jenssøns Arkiv; et af Brevene (1143) er nu gaaet tabt, men 2 andre (4639 5078), der først er fra Johan Frilles Enkes Tid, er i 1929 af SvRA. udvekslede til RA.

Ludvig Vilhelmssøn². Et Par Adkomstbreve kendes, et i en Afskr. i RFb. og 2 i Udtog i en Hddb.: 9388 9974-75.

Frodesen. Broder Fruddenssøn³. Et Adelsdiplom, der i 1811 var paa Godset Toftum i Viding H., findes nu i Orig. i Kiels UB.: 4596.

Fryd. Jens. Et Missive fra den udvalgte Konge haves i Orig. i RA.: 11757.

Galen. Anders Anderssøn⁴. 2 Adkomstbreve findes i Origg. i RA.: 6981 9642.

Ingvar Jonssøn⁵. Et Adkomstbrev haves i Afskr. i RFb.: 5708.

Truid Pederssøn⁶. Et kongeligt Pantebrev haves i Afskr. i et Haandskr. i Lunds LA.: 263.

Galt (II). Anders Ebbessøn († 1460-66)⁷. Et Adkomstbrev findes i Orig. i AM.: 745.

Ebbe Mogenssøn († 1500)⁸. En kongelig Dom i en Retstrætte mellem hans Enke og Lensmanden findes i Orig. i RA.: 10335⁹.

Erik Mogenssøn († 1500)¹⁰. 2 Adkomstbreve, der har været kendte, det ene kun i en senere Stadfæstelse og det andet i Orig., synes nu begge forsvundne: 5466 7726 (se Tilføjelser og Rettelser).

Gammel. Peder († 1471-74). Et Vidnesbyrd i en Retstrætte er i 1783 foræret til GA. af Biskop Harboe: 2966; det samme gælder et Adkomstbrev for Peder Gammels Arvinger: 3467.

Ged (I). Oluf Jessessøn¹¹. Et Adkomstbrev har været i GA. allerede i Grams Tid: 2454.

¹) DAA. IX. 154. ²) DAA. IX. 154. ³) Nyt dansk Adelslexikon S. 87. ⁴) DAA. X. 161. ⁵) DAA. X. 161 f. ⁶) DAA. X. 163. ⁷) DAA. X. 173. ⁸) DAA. X. 174. ⁹) Om Brevet 7726 se Tilføjelser og Rettelser. ¹⁰) DAA. X. 174. ¹¹) DAA. X. 182.

Gere. Axel Gødikessøn¹. Et Adkomstbrev haves i Udtog i RFb.: 9986.

Lave og Knud Skelmssønner². Paa Gaunø findes i Origg.: et Lejebrev for dem begge: 2972 samt et Adkomstbrev for Lave: 6051 og 2 for Knud: 6278 7938. Endnu et Adkomstbrev for Knud Skelmssøn Gere, som maa antages at have hørt til Dufeke Godsarkiv, findes i en ufuldstændig Afskr. i en RDb.: 4647.

van den Ghere. Christian. Et Adelsdiplom findes i en gammel Afskr. i et Arnamagnænsk Haandskr. og i derfra stammende Afskrifter: 1623.

Glambek. (I). Christiern Pederssøn³. Et Adkomstbrev findes nu paa Gaunø: 11731.

Niels Pederssøn⁴. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en RFb.: 1562.

Peder Christiernssøn (d. æ.)⁵. En kongelig Rettertingsdom blev i 1785 købt til GHS. og findes nu i RA.: 1002.

Peder Christiernssøn (d. æ. ell. d. y.?)⁶. 2 afgjort ell. mulig til hans Arkiv hørende Adkomstbreve haves i Udtog i en RFb.: 6392 6819.

Glambek (II (Urne)). Claus Lagessøn⁷. Et mulig til hans Arkiv tilbageleveret gennemskaaret Pantebrev er af T. A. Becker foræret til HGA. og findes nu i RA.: 8767.

Claus og Follert Lagessønner⁸. Et Adkomstbrev findes i Orig. i Kiels SA.: 6226 s.

Glob (Due). Anders Olufssøn († 1546)⁹ og Søster Johanne. For Anders haves et Adkomstbrev i Udtog i en Hddb.: 6388, og et i Orig. i AM.: 9880; for Anders og Johanne et Adkomstbrev i Udtog i en Hddb.: 9484. — Se ogsaa Oluf Pederssøn Glob's Børn.

Mogens Mogenssøn (den yngste)¹⁰. Et Adkomstbrev har været paa Grinderslevkloster, men er nu tabt: 4320; et andet er af Christen Sørensen Testrup foræret til Danske Selskab og findes nu i RA.: 4841; et tredje kendes i Udtog i RFb.: 5855.

Mogens Pederssøn¹¹. Se Damsgaard Godsarkiv.

¹) DAA. X. 185. ²) DAA. X. 188. ³) DAA. XI. 134 ell. 135. ⁴) DAA. XI. 136. ⁵) DAA. XI. 134. ⁶) DAA. XI. 134. ⁷) DAA. XI. 138, XXI. 467. ⁸) DAA. XI. 138, XXI. 467. ⁹) DBL.^{1,2} DAA. VIII. 134 f. ¹⁰) DAA. VIII. 133. ¹¹) DAA. VIII. 132 f.

Oluf Pederssøn († 1500-3)¹. 2 Adkomstbreve haves i Orig. i AM.: 6298 7490, og et i Udtog i en Hddb.: 6387.

Oluf Pederssøn Glob's Børn. Et Adkomstbrev for dem tillige med et Løfte om Gudstjeneste haves i Orig. i AM.: 10127.

Se Anders Lounkær.

Peder Mogenssøn af Toftum († 1464-72)². Et Adkomstbrev haves i en Afskr. fra 15. Aarh. i et Arnamagnæansk Haandskr.: 12694.

V. Goch. Albrecht († 1533), Borgemester³. Nogle Adkomstbreve findes i RA. og var i GA. i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid: 9815 (med 1669 9301,14 9688) 9816.

Godov (I). Henning Olsson⁴. Arkivet findes i RA. 2 Breve (3198 12755) er i 1751 af Biskop Harboe forærede til Danske Selskab og ad denne Vej kommet til GA.; 2 andre Breve (5082 5852) er i 1783 af den samme Giver forærede til GA.

Adkomstbrev: Falster: 5427.

Missiver fra private: 5082 12755 12817.

Brev om Skifte: 3198(?).

Forskelligt: 4291 5039 5852 7445 8370 9961.

Matthias Ulfsson⁵. Af 2 Breve: en Kvittering (4525) og et Vidne om Gods (9378) var i alt Fald det ene i GA. allerede i Grams Tid.

Oluf Pederssøn⁶. Arkivet findes for største Delen i RA. Nogle Breve (692 2629 2858(?) 3027 12759 12964) er i 1751 af Biskop Harboe forærede til Danske Selskab og ad denne Vej kommet til GA.; andre (1651 3123 7222) er i 1783 af den samme Giver forærede til GA.; og atter andre (662,65 2634,43 6116) er i 1785 af Grev F. L. Moltke forærede dertil. 899 er derimod i en Vidisse havnet i AM., og 728 i SvRA.; og 6489 kendes i Afskrifter efter Rosenholm-Arkivet.

Vidisse af Kongebrev for Grev Hans af Eberstein: 728.

Missiver fra Kongen: 662,65 2643; fra Dronningen: 2634 6116.

Adkomstbreve: 899 2852,58.

Retssager: 2629 2995 3058.

Kvitteringer af private: 692 1059 12733.

Missiver fra private: 9452 12759,73 12962-64,92 13022.

Forskelligt: 825 1651 3027 3123(?) 6489 7222.

¹) DAA. VIII. 134. ²) DAA. VIII. 133. ³) DBL.^{1,2} ⁴) DAA. XI. 148 f.
⁵) DAA. XI. 147. ⁶) DAA. XI. 148.

Ulf Hennekessøn¹. Et Adkomstbrev, der mulig er hans Arkiv, findes i Orig. i AM.: 40.

Se ogsaa Jep Claussøn.

Gren. Magnus († 1473)². 2 Adkomstbreve paa dansk Gods findes i Origg. i SvRA.: 1702 1936.

Griis af Nordrup. Hans Joachimssøn († 1498-1505)³. Et Adkomstbrev for ham foræredes i 1884 til GA. af Kaptajn (senere Oberst) P. F. Rist: 8429.

Joachim Pederssøn († 1475-86)⁴. En Tilladelse for ham til at lade holde Messe haves i Afskr. af Arne Magnusson blandt dennes Afskrifter: 3696. Nogle Adkomstbreve for hans Enke findes i Origg. i AM.: 7623 9541 10819,78-79.

Niels Pederssøn († 1478-97)⁵. Et Adkomstbrev for hans Enke findes i Orig. i RA.: 8599.

Griis af Slagelse. Clement, Borgemester i Slagelse⁶. 2 Adkomstbreve paa Gods i Slagelse var i Origg. i GA. allerede i Grams Tid: 1875 2234.

Griis. Peder. Se Vognsen af Røghave.

Grim i Lolland. Timme. Et Vidne, der vel er givet ham som Lensmand, findes i Orig. i RA.: 8951.

Grote (Grott). Hinze⁷. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA.: 12850.

Grubbe af Sørslev. Anders Jepsøn⁸. En Vidisse af et Adkomstbrev kom senere til Roskilde Kapitels Arkiv og fandtes i AM., men er i 1894 af Universitetsbiblioteket afgivet til RA.: 391.

Grubendal. Anders Jepsøn⁹. Et Adkomstbrev kendes fra Udtog i en Hddb. og gennem Peder Dyrskjøt: 7292.

Henning¹⁰. Se S. 351 (Eberstein).

Gumsehufvud. Gustaf Karlsson († 1486)¹¹. Fra Skoklosters Bibliotek er til SvRA. kommet en original Vidisse af kongelige Pantebreve

¹) DAA. XI. 147. ²) Styffe III S. CCLII f., IV S. CCCVIII. ³) DAA. XII. 129. ⁴) DAA. XII. 128. ⁵) DAA. XII. 128. ⁶) DAA. XII. 130. ⁷) DAA. XII. 141. ⁸) DAA. XII. 177 f. ⁹) DAA. XII. 182. ¹⁰) DAA. XII. 181. ¹¹) Styffe IV S. CCCIX.

paa Tranekær til Philippus Axelssøn Thott: 4486; det er ikke usandsynligt, at Vidissen er udstedt til Philippus Axelssøns Svigersøn Gustaf Karlsson.

Gyldenstjerne. Abraham Erikssøn († 1514)¹. Et Adkomstbrev paa jydsk Landgods findes i Orig. i RA. og synes først at være kommet til GA. i 19. Aarh.: 9073.

En Kvittering til alle Kong Karls Arvinger (hvoriblandt Abraham Erikssøn samt Hans Aagessøn Thotts Enke) findes i Orig. i SvRA.: 9320.

Erik Erikssøn († 1477)². Se 1. Række IV. 115. Et Adkomstbrev paa svensk og dansk Gods findes i SvRA.: 2044.

(Gyllenstjerna). Erik Erikssøn († 1502)³. Et ovfr. medtaget Adkomstbrev findes i SvRA.: 9326.

Erik Nielssøn († 1448-55)⁴. Se 1. Række IV. 115. Et Missive fra Dronningen til hans Enke har været ejet af Klevenfeldt (jfr. ovfr. S. 309) og findes nu i RA.: 496.

Henrik Knudssøn d. æ. (var † 1456)⁵. Se 1. Række IV. 115. 2 kongelige Pantebreve paa Bygholm (et til ham selv og et til hans Enke) er senere kommet til Mogens Gyldenstjernes Arkiv, men er nu gennemskaarne og saaledes i 16. Aarh. tilbagegivne til Kongens Arkiv: 56 609. — Se ogsaa Store Restrup Godsarkiv om 571.

Henrik Knudssøn d. y. († 1517)⁶. 2 Registraturer indeholdende Breve, som har tilhørt ham, men som for den første Registraturs Vedkommende omtrent alle er ældre end hans egen Tid, er trykte i Danske adel. Brevkister S. 1-7.

Ovfr. under Store Restrup Godsarkiv er anført enkelte Breve fra den her nævnte Henrik Knudssøns Tid, men uden at det er givet, at de alle har været udstedte til ham. I RA. findes nogle andre Breve af hans Arkiv; de fleste er sagtens kommet dertil i ret gammel Tid (11606-07 har i alt Fald været der i Gehejmearkivar Voss's Tid), men ét (7339) er mærkelig nok fra Aarhus Bispearkiv afgivet til NLA. og først derfra til RA., og et Par andre (6389 6966 7241) kendes kun fra Afskrifter eller Udtog i RFB.

Brev om Skifte: 10419.

Adkomstbreve: fynsk Landgods: 10176 10557. — Ribe og jydsk Landgods: 11606-07. — Jydsk Landgods: 6389 6966 7241 7339.

¹) DAA. XLIII, II. 16. ²) DAA. XLIII, II. 13. ³) Styffe IV S. CCCXXII f. Elgenstierna III. 357. ⁴) DAA. XLIII, II. 9. ⁵) DBL.¹ DAA. XLIII, II. 9. ⁶) DBL.¹ DAA. XLIII, II. 16.

Knud Henrikssøn († 1466-67)¹. Et kongeligt Pantebrev paa Bygholm er senere kommet til Mogens Gyldenstjernes Arkiv, men er nu gennemskaaet og saaledes i 16. Aarh. tilbagegivet til Kongens Arkiv: 1580.

2 kongelige Beskærmelsesbreve for hans Enke og Børn (det ene tillige en Stadfæstelse af Lensbreve for hende og Børnene) har senere været hos Mogens Gyldenstjerne og findes nu i RA.: 2309 3692. Sstds. findes 2 Adkomstbreve: 3753 6548, der formentlig ogsaa begge har tilhørt Enkens Arkiv, men af hvilke det sidste senere har været ejet af Danske Selskab. Jfr. endvidere Store Restrup Godsarkiv om de fra Enkens Tid stammende Breve 4061-63.

Knud Pederssøn († 1552)². En Afskr. af et Pantebrev til hans Svigerfader findes i RA.: 11758.

Mogens Henrikssøn († 1569)³. Breve, der afgjort eller mulig er indkommet i hans Arkiv, omtales ovfr. og nedfr. under Henrik Knudssøn Gyldenstjerne d. æ. (56 og 609), Knud Henrikssøn Gyldenstjerne (1580 2309 3692), Eskil Mogenssøn Gøye, Oluf Johanssøn Oxen (7581), Claus Ludvigssøn Rosenkrantz (9184), Jep Tullessøn Sparre (4151) og Oluf Jepsøn Sparre. Andre originale Breve, der afgjort eller mulig er kommet til ham, er 488 (udstedt til Gødike Jonssøn Gere), 3094 (udstedt til Johan Pederssøn Oxen), 10131 (hvilket sidste Brev sikkert er kommet til Mogens Gyldenstjerne, da han erhvervede Fuldtofte) samt 12157. Nogle Afskrifter og Udtog af ældre Breve findes ogsaa i hans Arkiv, uden at deraf behøver at følge, at de paagældende Breves Origg. har været i hans Besiddelse; dette har saaledes sikkert ikke været Tilfældet med 9711 (Dommen over Poul Laxmand), men derimod sagtens med de under 7331 (med Tilføj.) nævnte Breve. Og de nedfr. under Eskil Mogenssøn Gøye omtalte Brevregistraturer, der er trykte i Danske adel. Brevkister S. 117-25, har i alt Fald været i Mogens Gyldenstjernes Hænder.

Mourids Nielssøn († 1503-4)⁴. Hans Arkiv, som er bevaret i et ret betydeligt Omfang, findes for den ganske overvejende Del i RA., hvortil det for de allerfleste af disse Breves Vedkommende formentlig er kommet med de Brevkister, der blev fundne i Frue Kirke efter Branden 1728⁵. Enkelte Origg. er dog kommet til RA. paa anden Maade: 13025 fra Klevenfeldt, 4057 fra Danske Selskab (der havde faaet dette

¹) DBL.^{1,2} DAA. XLIII, II. 13. ²) DBL.^{1,2} DAA. XLIII, II. 17. ³) DBL.^{1,2} DAA. XLIII, II. 19. ⁴) DBL.^{1,2} DAA. XLIII, II. 14. ⁵) Der haves i alt Fald i LDipl. Afskrifter tagne af Gram af en stor Del af Arkivets Breve, som dengang fandtes i GA., f. Eks. af 829 999 1126 2112 2441-42 4144,85 4403 4931 5930. Mourids Nielssøns Arkiv er altsaa ikke bevaret sammen med hans Svigersøn Oluf Stigssøn Krognos's Breve, der kom i Klevenfeldts Besiddelse.

Brev foræret af Langebek) og 2295 med Kancelliraad Olsens Samlinger. 2364 og 3491 er i Origg. havnede i det norske Rigsarkiv. Men nogle Origg. er tabte, saa at de nu kun kendes i Afskrifter eller i Udtog (f. Eks. i Dombøger og Domssamlinger); et enkelt Brev haves kun i en ufuldstændig Afskr. i et Haandskr. i Lunds LA.: 7698.

Kongeligt Følgebrev: 2748.

Kongelig Kvittering: 3208.

Andre kongelige aabne Breve: 5200(?) 5693(?) 6459 7602 9080 9589.

Aabent Brev af Tronfølgeren: 3947.

Missiver fra Kongen: 4156,81 4202,89 4455 4512 4683 4724 4923 5402, 58,62,82 5525 5960 6043 6436 6723,98 6894,98 6909,11,31,55 7059,68,81 7155 7269,71 7359 7420,37,91 7503,64,92 7819 8153 8326 8551 8602,24 8757 9031,34, 57,59 9141 9208 9825 (dette Brev ikke stilet til Mourids Nielssøn); fra Dronningen: 4244,46 6697; fra Enkedronningen: 7474; fra Tronfølgeren: 8790 9652.

Hans Faders Testamente: 563(?).

Brev om Skifte og Afkald: 2254.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 3328(?) 8575. — Jydsk Landgods: 654 829,38 999 2112,82 2283,94-95 2441-42 2571(?) 2723-24,43,79,85 2812, 27-28,44,48,63-64 2938 3261 3462,68,91 3674 3740 3819,82 4002,34 4144(?),60,85 4403 4575-76 4607,87 4931 5044 5240 5473,97 5509,11 5615 5734-35 5858 5930 6066 6299 7046,96 7481 7587-88 7999 8010 a 8229 8871 9070-71 9161 9348,90 9471 9632 9717 9882 10023 10316,18.

Inventarier: 7712 7831.

Religiøse Anliggender: 1506 (for hans senere Hustru) 2223,58 3510.

Retssager, Vidnesbyrd o. l.: 341 1130 1522,77 1894 2026,36,43,52 2134-35 2364,79(?),95 2490(?) 2542 2719(?),59 2825,37 2909(?) 3253 4025,57(?) 4414(?), 19,31,63(?),85 4528 4721 4884-85 4992 5627(?) 6014 6145 6329,75 6480 6512 6760 6975,88 7355 7698 8609,29 8881,91 8901,03,13,58 9171 9442,72.

Kvitteringer af private: 1126 2253 2937 10029-30.

Missiver fra private: 7477 8851 9044,66 9671 9791,98 9865 10438 10591 12785 12921-22 13025.

Koncepter til ell. Kopi af Missiver: 9792 12914.

Forskelligt: 2303 2483 2913 3620 6450 7391 7664 9909.

Mourids Nielssøn Gyldenstjernes Arvinger. Kongelig Kvittering: 10415.

Niels Erikssøn († 1484)¹. Se 1. Række IV. 115. Et stort Antal Breve af hans Arkiv er bevarede; og efter alt foreliggende maa det antages

¹) DAA. XLIII, II. 12.

at være sket gennem hans Datter Inger (g. m. Niels Timmessøn Rosenkrantz; jfr. nedfr. under denne), hvad der sagtens ligger i, at hun efter sin Broder Peders Død øjensynlig har styret Gaarden Tim for sine formodentlig umyndige Broderbørn¹. Ved Skiftet efter Niels Erikssøn havde nemlig Sønnen Peder faaet Tim, og Datteren Inger Landting²; men det er øjensynlig ikke gennem Arkivet paa Tim, at Niels Erikssøns Breve er bevarede, men derimod gennem Arkivet paa Landting eller, saaledes som det er anført ovfr. under Kærgaardsholm Godsarkiv, maaske nok saa meget gennem dette sidste Arkiv, idet der formodentlig er blevet overført en hel Del Breve fra Landting til Kærgaardsholm, efter at disse 2 Gaarde i 18. Aarh. havde faaet fælles Ejer. I alt Fald kom det gamle Landting-Kærgaardsholm-Arkiv senere i Klevenfeldts Besiddelse. Af de nedfr. anførte Breve er det kun 16 329 539 803 og 2033, der nu ikke mere haves i Origg.³; og af de bevarede Origg. er det kun 2705 og 2901, om hvilke det nu næppe kan oplyses, at de har været ejede af Klevenfeldt⁴, men dette ligger mulig i den ret mangelfulde Viden, der haves om, hvilke Papirsbreve Klevenfeldt har ejet. Alle de øvrige nedennævnte Breve vides at have været i hans Besiddelse.

Kongelige Kvitteringer: 944 1916.

Andre kongelige aabne Breve: 2705(?), 35 2901 3715.

Missiver fra Kongen: 12 85 95 177 323,37,39 435,39,42,44,46 640,86 879 956,65 1290 1341 1458 1588-89 1719,45,63 2061,72 3064 3347 3425 3641 3755 3803 3913,49,74 4028,38 4203,59 4684; fra Dronningen: 658 1655 3413,24.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 16 240,70 329,58 511,39 803 1295 1596 2033(?) 3635 4013 4397.

Kvitteringer af private: 126 (med Tilføj.) 2064 4104 5004.

Forskelligt: 786.

Niels Erikssøn Gyldenstjernes Arvinger. En Slags Kvittering, der er udstedt til Niels Erikssøn Gyldenstjernes Arvinger (8063), har været i Kærgaardsholm Godsarkiv og er fra Klevenfeldt kommen til GA. Brevet maa antages bevaret gennem Niels Erikssøns Datter Inger Nielsdatters Arkiv; jfr. om hende nedfr. under hendes Mand Niels Timmessøn Rosenkrantz.

Niels Pederssøn⁵. Se 1. Række IV. 115. Et af ham udstedt, eventuelt Pantebrev er mulig tilbageleveret til hans eller hans Søn

¹) Jfr. Heise, Rosenkrantz, Dipl. S. 23; se ogsaa Barner, Rosenkrantz, (Teksten) S. 219. ²) Barner, Rosenkrantz, Dipl. S. 165. ³) M. H. t. de 4 første jfr. ovfr. S. 309 (og delvis 310). M. H. t. 2033, der er udstedt til en Foged paa Tim, er det tvivlsomt, om det har hørt til Niels Erikssøns Arkiv, og det har i alt Fald tidligere været paa Grinderslevkloster (jfr. ovfr. S. 302). ⁴) Jfr. ovfr. S. 309. ⁵) DAA. XLIII, II. 10.

Mourids Nielssøns Arkiv: 136. 3 andre Breve maa derimod antages straks at være indgaaede i hans Arkiv: 2 Vidner (om hans Broder Gerts Arvegods og om en Foged): 301 499 og et Forlig mellem Niels Pederssøn og Løvenbalk'er: 344.

Oluf Pederssøn († 1504)¹. 2 Adkomstbreve, der har været i Grinderslevkloster Godsarkiv, kom senere i Klevenfeldts Eje og fra ham til GA.: 7741 9072. Et nu tabt Brev i en Retstrætte er afskrevet i Domssamlinger: 6369.

Peder Nielssøn Gyldenstjerne († 1492)'s Børn². Et Adkomstbrev er i 1877 af den senere Overretssagfører A. Hvass foræret til GA.: 8144.

Gylta. Peder Bengtsson³. Det er utvivlsomt én og samme Peder Bengtsson, der forekommer i 3 Breve (et Brev i en Retssag, en Kvittering og et Adkomstbrev), af hvilke de 2 første findes i SvRA. og det tredje i et svensk Herregaardsarkiv: 7132 7200 7974.

Gyrstinge. Oluf Mortenssøn⁴. Nogle Adkomstbreve kendes i Udtog i RFb.: 4335 5136 5781. Et Adkomstbrev, som er udstedt til Anders Nielssøn Banner og Oluf Mortenssøn i Forening, men kun kendes i Afskrifter, er anført ovfr. under Anders Nielssøn Banner: 4712.

Gøye. Anders Staverskov († 1494-98)⁵. En kongelig Stævning til hans Enkes Modpart tillige med et andet Brev i samme Sag findes i RA.: 10324,32. — Jfr. nedfr. under Corfits Rønnovs Arvinger.

Eline († 1563)⁶. M. H. t. bevarede Breve af dem, der er registrerede i »Eline Gøyes Jordebog«, se Axel Lavessøn Brocks, Engelbrecht Albrechtssøn Bydelsbaks, Eskil Mogenssøn Gøyes, Mogens Eskilssøn Gøyes og Niels Clementssøns Arkiver; ogsaa Brevet 4563 er bevaret, se Tilføjelser og Rettelser. Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Fønss⁷.

Eskil Mogenssøn († 1506)⁸. Betydelige Dele af hans meget omfattende Arkiv er registrerede i den Jordebog, der bærer Navn efter

¹) DAA. XLIII, II. 15. ²) DAA. XLIII, II. 14 f. ³) Styffe, Skandinavien under unionstiden³ S. 141. ⁴) DAA. XIII. 136. ⁵) DAA. XIII. 146. ⁶) DBL.^{1,2} DAA. XIII. 152. ⁷) Det i Udgaven af Jordebogen S. 439 omtalte Arkiv paa Gunderslevholm nævnes ogsaa senere (Kanc. Brevbøger 1588-1592 S. 265, 1596-1602 S. 7, 1630-1632 S. 377). Jordebogen anfører mange Breve vedrørende Avnsbjærg, men intet særligt Arkiv for disse; et saadant Arkiv paa Avnsbjærg omtales i 1589 (Kanc. Brevbøger 1588-1592 S. 291 f.). ⁸) DBL.^{1,2} DAA. XIII. 150 f.

hans Sønnedatter Eline Gøye. Der er dog kun forholdsvis faa Breve af hans Arkiv bevaret i Origg., og de bevarede Breve er ikke alle registrerede i Jordebogen. De findes i RA. (fraregnet et Par: 2117 og 11039, som er komne til Gaunø, men hvoraf det sidste vedrører hans Enke og hendes Søster); og en hel Del af Brevene stammer øjensynlig fra Mogens Gyldenstjernes Arkiv, hvad enten det er Origg., der er kommet i hans Besiddelse, eller Afskrifter eller Udtog. Brevet 7755 er dog kommet til GA. fra Danske Selskab, som havde faaet det foræret af Langebek. Og Brevet 4216 B, der formentlig stammer fra Eskil Gøyes Arkiv, kendes kun fra et Udtog i et yngre Haandskr.

De nedfr. med en Stjerne betegnede Breve er saadanne, der er registrerede i Eline Gøyes Jordebog. Og en Del af Eskil Gøyes Breve er anførte i et Par fra Mogens Gyldenstjernes Arkiv stammende kortere Brevregistraturer, der er trykte i Danske adel. Brevkister S. 117-25.

Kongeligt Skattebrev i Udtog: 4216 B.

Kongelig Rettertingsdom: 2117*.

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 6333* 7500 7925 10477*. — Breve paa skaansk Landgods, som kendes fra Mogens Gyldenstjernes Arkiv: 7212 s,53 7331 (med Tilføj.),80 7471,95(?) 7504,67 7611,69,77,93 7700,05-06 (med Tilføj.),27* 7923 8111* 8407 9037 9183 9205. — Sjællandsk Landgods: 7778 8344 a. — Falstersk Landgods: 4276*(?). — Lollandsk Landgods: 3916 7755* 8646.

Adkomstbrev for Eskil Gøyes Enke og hendes Søster: 11039.

Brev til Enken om forestaaende Skifte: 11914.

Se ogsaa Hardenberg (Krenkerup) Godsarkiv.

Henrik Eskilssøn († 1533)¹. En ikke ubetydelig Del af hans Breve er bevaret; men de falder næsten alle i Tiden efter Kong Hans's Død. Før den Tid er kun: 11724 11955 12470. Af disse er 12470 (ligesom ikke faa Breve efter 1513) kommet til GA. ved en Gave fra Biskop Harboe i 1783, hvad der stemmer godt med, at ogsaa Breve af Henrik Gøyes senere Hustrus Fader Henning Olsson Godovs og af hendes Farfader Oluf Pederssøn Godovs Arkiver er kommet til GA. med den samme Gave.

Mogens Eskilssøn († 1544)². Af denne Mands meget omfattende Arkiv, som for en stor Del er registreret i den med hans Datter Eline Gøyes Navn betegnede Jordebog, er kun meget faa Breve bevarede. Et kongeligt Pantebrev (9699) kendes fra en Kopi og Udtog i Danske Kancellis Arkiv. En bevaret Orig. (10600) har øjensynlig været i GA. i Grams Tid; 2 Origg. (11916 og 12103) har været ejede af Klevenfeldt, og 1 (11201)

¹) DBL.^{1,2} DAA. XIII. 155 f. ²) DBL.^{1,2} DAA. XIII. 151.

af Danske Selskab¹, medens det om et andet nedfr. anført Brev (8186) næppe kan afgøres, hvorledes det er kommet til RA. De øvrige nedenævnte Breve kendes kun i Vidisser eller Udtog; Vidissen af 10845 er bevaret gennem Benzon Godsarkiv.

De nedfr. med en Stjerne betegnede Breve er registrerede i Eline Gøyes Jordebog.

Kongeligt Pantebrev: 9699.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 11916* 12103*. — Jydsk Landgods: 8186 10845* 11201* 11470 12077*.

Missive fra privat: 10600.

Oluf Henrikssøn². En Kvittering for Udlæg af Gods haves i en Afskr. fra 17. Aarh., der fra Danske Selskab er kommet til GA.: 1014.

Hack. Niels Mogenssøn († 1508)³. Nogle Adkomstbreve og Breve i Retssager findes i Origg. i RA.: 8146,62,73 8223 8380 9140 10637 tillige med nogle Anmodninger om Medbesegling: 8065 8189 8246. Brevene er alle paa Papir, og i alt Fald de fleste af dem har utvivlsomt været i GA. allerede i Langebeks Tid.

van Hafn. Christiern Henningsøn († 1472-77)⁴. Brevene findes i RA.; og i alt Fald om et Par af dem (1688 4737) kan det paavises, at de har været i GA. allerede i Grams Tid, saa at det mulig kan tænkes at gælde dem alle.

Kongelige aabne Breve: 4105 (hvori 3628) 5679 6302 7219.

Kongeligt Missive: 2163 (ikke adresseret til Christiern van Hafn).

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 758 1256 2104 4737.

Retssager: 3139 3460 4910 5685 8621.

Kvitteringer af private: 4017 5502.

Missiver fra private: 1077 7662,65 7868 12972.

Forskelligt: 1688 4014 4108.

Christiern Christopherssøn († 1499-1504)⁵. Et Adkomstbrev, der senere var kommet til Vidtskøfle Godsarkiv, findes nu i SvRA.: 6023.

Christopher Henningsøn⁶. Et Adkomstbrev fandtes allerede paa Grams Tid i GA.: 4809.

Halvegge (Væbner). Anders Jenssøn. Et Adkomstbrev fandtes i alt Fald allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid i GA.: 393.

¹) Den er dog først i 1858 af Werlauff indsendt til Gehejmearkivet.

²) DAA. XIII. 146. ³) DBL. ^{1,2}) DAA. XIII. 167 f. ⁴) DAA. XIII. 162. ⁵) DAA. XIII. 162 f. ⁶) DAA. XIII. 162.

Hammerstads-Slægten. Erengisle Nilsson († 1470)¹ og Hustru Birgitte Olufsdatter Thott. Et til deres Arkiv hørende Genbrev paa Leje af dansk Gods fandtes i GA. allerede i Grams Tid: 2017. — Jfr. under Birgitte Olufsdatter Thott.

Hans Tidikessøn². Et Adelsdiplom kendes i Afskrifter fra 18. Aarh.: 566.

Harbou. Jens Knudssøn († 1490-99)³. Se Krabbe, Thomas Hanssøn.

Hardenberg. Joachim Ejlerssøn († 1469-75)⁴. Nogle Breve findes i RA. og var i alt Fald for et Pars Vedkommende i GA. allerede i Grams Tid. De er mulig gaet over til Ebbe Strangesen (jfr. det af Joachim Hardenbergs Svigerdatter udstedte Brev 10381) og derefter til Carl Bryske Claussøn ell. dennes Enke.

Adkomstbreve: fynsk Landgods: 2476. — Jydsk Landgods: 983 1178 1602 1800 1903 2477 2568.

Forskelligt: 903.

Has. Knud Truidssøn († 1487-1501)⁵. Et Adkomstbrev findes i Orig. i SvRA.: 3607.

Havnelev-Slægten. Laurids Jenssøn. Et Adkomstbrev har været i en Vidisse af Aar 1582 i Rosendal Godsarkiv; men Vidissen har for Tiden ikke været til at finde: 11305.

Hogenskild. Benedikt⁶. Et Par Breve, som tidligere fandtes i SvRA., er i 1929 blevet udvekslede til RA.; et enkelt Brev (2903) kendes dog kun i Afskr. i Lars Eriksson Sparres Kopibog.

Adkomstbreve: 2899 (med Tilføj.) 2903.

Vidner om Livsførelse: 5681 6892.

Clement Benediktssøn⁷. En Kvittering for Modtagelse af 2 Skrin findes i en Vidisse i SvRA.: 11374.

Peder († 1467-74)⁸. 2 kongelige Pantebreve nævnes i Udtog i Optegnelser i Kongens Arkiv: 198-99. Et nu tabt Adkomstbrev for Peder Hogenskild paa Gods, som Timme Nielssøn Rosenkrantz havde i Pant,

¹) Styffe III S. CCLXV f. ²) Nyt dansk Adelslexikon S. 113. ³) DAA. XIV. 165. ⁴) DAA. XIV. 187. ⁵) DAA. XIII. 183. ⁶) DAA. IV. 216. ⁷) DAA. IV. 216. ⁸) DAA. IV. 215.

var senere kommet til Viborg Landstings Arkiv: 53; og da flere af Timme Nielssøns Breve var havnede sstds., er dette Brev mulig ogsaa kommet i Timme Nielssøns Besiddelse.

Holck. Christiern¹. En kongelig Bevilling paa 40 Marks Sager fandtes i 1751-52 i Orig. paa Grinderslevkloster, men kendes nu kun i Afskrifter: 4284.

Hollunger. Tage Henrikssøn († 1504-12)². 2 Adkomstbreve, af hvilke det ene er et Skøde fra Kongen, kendes i Afskrifter i det svenske Kammararkiv: 8010 b 10065; et tredie haves i Udtog i Dombøger: 8968.

Hoyer. Herman³. Et Gavebrev af Hertug Frederik paa en Gaard i Husum m. m. med visse Privilegier findes i Afskr. i Kiels SA.: 12463.

Hundermark. Anne Hansdatter. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en RDb.: 5987.

•

Hvas af Ormstrup. Erik Lauridssøn († 1483)⁴. Et Adkomstbrev er senere kommet til Gl. Estrup Godsarkiv: 1617; et andet Adkomstbrev for hans Enke har været i GA. i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid: 6097.

Hvas af Komdrup. Peder Lassøn († 1466-79)⁵. Et Adkomstbrev (1628) ejedes i 1901 af W. O. V. Dinesen, men dets nuværende Opbevaringssted kendes ikke; et andet (1630) blev i 1761 laant Langebek af Søren Testrup og findes nu i RA.

Huitfeldt. Otte Henrikssøn⁶. Et Adkomstbrev fandtes i Orig. i GA. allerede i Grams Tid: 292.

Sten Ottessøn⁷. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 8970.

Hvitkop (Krummedige). Johan⁸. Et Adkomstbrev, der var kommet til Kærgaardsholm Godsarkiv, ejedes siden af Klevenfeldt og findes nu i RA.: 300.

Høg (gamle Høg'er). Bo Christenssøn († 1478-84)⁹. Et Adkomstbrev, der senere var kommet til Viborg Landstings Arkiv (rimeligvis

¹) DAA. XLII. 427. ²) DAA. XIV. 231. ³) Danske Mag. 4. R. III. 129.

⁴) DAA. XV. 216. ⁵) DAA. XV. 219 f. ⁶) DAA. IV. 216. ⁷) DAA. IV. 217.

⁸) DAA. XVII. 228. ⁹) DAA. XV. 245.

som en Følge af, at en af hans Døtre var gift med Erik Timmessøn Rosenkrantz), er nu tabt og kendes kun i Afskrifter: 3469.

Høg (ny Høg'er). Eskil Nielssøn († 1493-94)¹. Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra en Dombog: 13081. — Se ogsaa Lyngholm Godsarkiv.

Mikkel Eskilssøn². Se Lyngholm Godsarkiv.

Niels Pederссøn († 1524)³. En Del Breve er bevarede ad ret forskellige Veje. Det forholdsvis største Antal af dem er fra Grinderslevkloster Godsarkiv kommet til Klevenfeldt og derfra til GA.; et Brev (10152) er i 1839 fra Barritskov blevet deponeret i GA.; et andet (10450), som har hørt til Lyngholm Godsarkiv, er kommet til GA. fra GHS. og Danske Selskab. Men som anført ovfr. under Lyngholm Godsarkiv, er der adskillige af Niels Høgs Breve fra dette sidste Arkiv, der nu er tabte og kun kendes i Afskrifter. Et Par Breve haves i Origg. i RA., uden at det synes at kunne oplyses, hvorledes de er kommet der (10368 11366) ud over, at det første af dem allerede var der i Gehejmearkivar Voss's Tid; et tredie saadant Brev (11499) var i 1761 blevet »laant« til Langebek af Søren Testrup og er da maaske fra den Tid forblevet i GA. Adskillige Breve kendes kun i Udtog eller Afskrifter fra Herredagsdombøger eller lignende Bøger i RA. Men endvidere er der bevaret en Del Originalbreve af Niels Høgs Arkiv uden for RA.; paa den fynske Gaard Ravnholt findes 4 Adkomstbreve paa jydsk Gods: 6360 6651 7695 7718, og til det norske Rigsarkiv er kommet Brevene 8630 9368 9908 11291.

Kongeligt Lensbrev: 5926.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 6360 6651 7687,95 7718 7884 8373 8630 9058 9368,74 9745,46(?),69 9908,35 10056 10152 10368 10450,52 10541 10646 11291 11366 11499 11566 11720 12093 12472 12531-32,98-99.

Kvittering for Inventarium: 7070.

Af de under Vemmetofte Godsarkiv opførte Breve er 10795 udstedt til Niels Høg og Peder Lykke, og 10809 udstedt til Niels Høg og Lave Brocks Børn.

Peder Nielssøn († 1479-85)⁴. 3 Breve, som er udstedte for ham og hans Broder (Eskil Nielssøn), er kommet til GA. fra Klevenfeldt; de 2 og efter al Sandsynlighed ogsaa det 3. har været i Grinderslevkloster Godsarkiv: 2059 3918-19. I øvrigt er en Del Breve, der er udstedte til Peder Høg alene, kendte paa lignende spredte Maader som hans nylig nævnte Søn Niels Høgs Breve: 2 (3047 4413) er kommet til GA. fra Klevenfeldt, der har faaet det første fra Grinderslevkloster (men et Par

¹) DAA. II. 34. ²) DAA. II. 35. ³) DBL. ⁴) DAA. II. 34. ⁵) DAA. II. 33.

tilsvarende Grinderslevkloster-Breve er nu tabte: 2033 (hvis dette Brev er Peder Høgs Arkiv) og 2757); et nu i RA. bevaret Brev var i Aaret 1761 »laant« Langebek af Søren Testrup: 2099; et nu tabt Brev har været paa Lyngholm: 3718, og et bevaret Brev findes paa Ravnholt: 5717. Men endvidere er et Brev kommet til RA. fra Danske Selskab, der havde faaet det foræret af Christen Sørensen Testrup (skønt ogsaa det sikkert engang har været paa Grinderslevkloster): 2845, og et andet Brev er kommet fra Trudsholm Godsarkiv: 2585; et tredje findes i Orig. paa KB.: 3716. Og et Par Breve haves kun i Afskrifter eller et Udtog i Domsamlinger eller i en Hddb.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 2033 (?), 59,99 2585 2757 2845 3047 3718 3918-19 4413 5717 12533.

Retssag: 3716 (?).

Responsum: 2053 (med Tilføj.).

Inger Erikzdatter (velbyrdig Jomfru). Et Adkomstbrev haves i en endnu bevaret Vidisse i Viborg Landstings Arkiv (i NLA.): 8496 b.

Jens Clementssøn. En bispelig Tilladelse for ham til at forlade et Kloster var i Orig. i GA. i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid: 10104.

Jep Clausøn (Godov ?) († 1479-80)¹. En Række Adkomstbreve for ham paa Gods paa Sjælland (bl. a. i København) og paa Amager haves i Orig. i RA.: 3790 3814, 47,98 3917 4032,77 4490; af disse er de 4 forærede til GA. i 1785 af Grev F. L. Moltke. Et Brev, som har tilhørt Biskop Hersleb, er nu tabt: 3933.

Jep Jenssøn, Borger og Raadmand i Nykøbing paa Falster. Denne Mands Arkiv var kommet til SvRA., men er ved en i 1929 foretagen Udveksling mellem det danske og det svenske Rigsarkiv for største Delen blevet overført til det danske². Dog har dette naturligvis ikke kunnet ske med et Par Breve (2066 2562 12897), som kun kendes fra Udtog indførte i det ovfr. S. 33 omtalte Haandskr. i SvRA., der her ovfr. citeres som »Specifikation« og ellers oftest betegnes som »Skånebrevsförteckningen«. Og Brevet 5865 (om hvilket det dog er tvivlsomt, hvorvidt det hører til Jep Jenssøns Arkiv) kendes kun fra en Afskr. i LDipl.

Adkomstbreve: 2562 2886 2933,90-91 4184 (de 5 sidste: med Tilføj.).

¹) DAA. XI. 151. ²) Denne Udveksling har for de tidligste af Brevenes Vedkommende ikke kunnet finde Omtale i nærværende Værk selv, men kun blandt »Tilføjelser og Rettelser«, se disse under 2886 og 2933. Brevet 6647 = 6651 s er først i 1932 kommet fra Sverige til RA.

Kvitteringer af private: 2066 4849 12897.

Missive fra privat: 6647 = 6651 s.

Forskelligt: 3295 (med Tilføj.) 3492 (ligeledes) 3881 4888 5011,68,77-78,95-96,99 5865 (?) 6474.

Jep Mogenssøn af Bigumgaard¹. Nogle Adkomstbreve kendes kun i Udtog i Herredagsdombøger: 3010-12 9486.

Jernskæg. Anders Nielssøn². Se 1. Række IV. 116. En Vidisse af et svensk Lensbrev for ham og hans senere Enke Margrethe Bekman Hennekesdatter († 1460-66) var i Orig. i GA. allerede i Grams Tid: 368; et Adkomstbrev for hende paa Gods i Slangerup findes i Orig. i SvRA.: 1075.

Jesper Henrikssøn, Dekan i København³. Et Adkomstbrev for ham findes i Afskrifter (bl. a. fra 17. Aarh.) i RA.: 2773.

Jude. Christiern⁴. Et eventuelt Pantebrev, der har været i Danske Kancellis Arkiv, blev i 1848 af Justitsministeriet afgivet til GA.: 8777.

Juel (Stjerne-Juel). Erik Pallessøn⁵. 1821 se Aabjærg Godsarkiv.

Iver Jenssøn († 1468)⁶. 2299 se Astrup Godsarkiv.

Keld Iverssøn († 1536)⁷. Et bispeligt Lensbrev haves i Kopi og Udtog i Kancelliregistranter: 8463; 2 Breve om Pengeforhold findes i Udtog i en Hddb.: 7283 7525.

Malte Jenssøn († 1508)⁸. Af de ovfr. under N.-Holmgaard Godsarkiv anførte Breve er følgende udstedte til Malte Juel: 2982 5493 7523 9873 9903,07 10031 10460. 2 Adkomstbreve for ham findes i Udtog i en Hddb.: 7293 8974; et Fæstebrev, der har været paa Stubbergaard og i 1889 paa Sindinggaard, blev i 1935 af Fru Hedvig Weidemann foræret til RA.: 4208 (med Tilføj.).

Palle Iverssøn til Udstrup⁹. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en Hddb.: 9481.

Palle Nielssøn til Laage¹⁰. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en Hddb.: 13046; og ligesaa 2 andre, der formentlig ogsaa er udstedte til ham, eftersom de fremlægges af hans Svigersøn: 8702 12588.

¹) Trap⁴ VI. 215. ²) DAA. XVI. 184 f. ³) DBL.¹ ⁴) Nyt dansk Adelslexikon S. 138 L. 9. ⁵) DAA. XLIV, II. 9. ⁶) DAA. XLIV, II. 9. ⁷) DAA. XLIV, II. 11. ⁸) DAA. XLIV, II. 11 f. ⁹) DAA. XLIV, II. 10. ¹⁰) DAA. XLIV, II. 16.

Juel (Krabbe-Juel¹). Eiler Pederssøn († 1492-99)². Et Adkomstbrev for ham fandtes i 1768 i Danske Kancellis Arkiv og afgaves 1848 af Justitsministeriet til GA.: 3946.

Markvard Eilerssøn³. Et Kongebrev i en Retstrætte har eksisteret i en Vidisse af Aar 1576, der mulig har været paa N.-Holmgaard og i alt Fald paa Stubbergaard og i 1889 paa Sindinggaard, og som i 1935 foræredes til RA. af Fru Hedvig Weidemann: 2493 (med Tilføj.).

Just Poulssøn i Kelstrup⁴, beskeden Svend. 2 Adkomstbreve paa jydsk Landgods blev i 1861 af Pastor emer. C. Praëm forærede til GA.: 10615 10701.

Juul (Lillie-Juul). Søren Nielssøn († 1535)⁵. Et Adkomstbrev kendes i Udtog fra Rigens Forfølgningebøger: 7025.

Kaas (Sparre-Kaas). Bertel Jenssøn († 1496-1503)⁶. Af et Par Adkomstbreve findes et i Orig. i NLA.: 2403; et andet, der tidligere har været i Grinderslevkloster Godsarkiv, er nu tabt: 4043, medens et tredje, der fra det sidstnævnte Sted var kommet til Klevenfeldt, nu findes i RA.: 6594.

Bertel Jenssøn Kaas's Børn. Af deres Arkiv kendes 2 Adkomstbreve fra Udtog i RFb.: 9493 12366.

Erik Nielssøn, senere Biskop († 1520)⁷. 2 Breve af hvilke det yngste næppe oprindeligt kan have været hans Arkiv, haves i Udtog i en Hddb.: 8028 9233.

Jens Nielssøn af Taarupgaard⁸. Et Adkomstbrev kendes i Udtog i yngre Domme: 7332; et andet haves i en Vidisse, der har været ejet af Kancelliraad C. Olsen og nu findes i RA.: 7405.

Kaas (Mur-Kaas). Thomas Jenssøn († 1508-11)⁹. Et Brev af hans Arkiv (9180) var allerede i 16. Aarh. kommet til Kronen, mulig som en Følge af Christiern II.s Fremfærd mod hans Søn Mogens Thomessøn. Et andet Brev fandtes i Benzon Godsarkiv og er bevaret med dette: 1783; og 2 Breve var paa Damsgaard i 18. Aarh., men af dem er det ene nu tabt: 2355, hvorimod det andet er kommet til GA. fra Danske Selskab: 3948. De øvrige nedfr. nævnte Breve findes nu i AM.

¹) Jfr. DAA. XLIV, II. 6. ²) DAA. XLIV, II. 67. ³) DAA. XLIV, II. 68. ⁴) Hindsted H. (Trap⁴ V. 700). ⁵) DAA. VII. 263. ⁶) DAA. XVI. 198. ⁷) DBL.¹ DAA. XVI. 197 f. ⁸) DAA. XVI. 198 f. ⁹) DAA. XXXIV. 231.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 1783 2355 3346 3480 3863 3948 8188 9180.

Retssager: 1020 1194.

Jfr. Damsgaard Godsarkiv.

Kabel. Lyder Lyderssøn († 1440-42)¹. Et Gælds brev til hans Enke Mette Jensdatter Due var i Orig. i GA. allerede i Grams Tid: 63.

Kid. Mikkil Krag Mygssøn². En Vidisse af et Adkomstbrev for en anden tilhørte i 1759 Christen Linde til Engelsholm, men kendes nu kun fra en Afskr. i LDipl.: 6684.

Kirt. Peder. Et Adkomstbrev vedrørende Gaarden Mogenstrup haves i en Vidisse af Aar 1543 i Gesingholm (Løvenholm) Godsarkiv: 4204.

Knob. Laurids Follertssøn³. Et Adkomstbrev findes i Orig. i SvRA.: 5906; et andet haves i Udtog i en Hddb.: 8497.

Kortsen. Hans⁴. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i senere Dombøger: 1045.

Krabbe af Østergaard. Glob Mortenssøn⁵. Et Vidne om misligholdt Gudstjeneste findes i Udtog i en Hddb.: 8972.

Mogens Mortenssøn († 1505)⁶. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en Hddb.: 4535. Af 2 Adkomstbreve for hans Enke findes et i Udtog i RDb.: 5586, og et andet (der mulig senere har været i Arkivet paa Stenalt) i Afskrifter, der formentlig gaar tilbage til Anne Krabbes Kopibog: 8190. En Vidisse af en af Paven bevilget Supplik fra Enken m. fl. var senere kommen til Ribe Kapitels Arkiv og findes nu i RA.: 10451, hvori 12757. Et Adkomstbrev for Mogens Krabbes Børn haves i Udtog i Dombøger: 9752.

Morten Nielssøn († 1483)⁷. Et Adkomstbrev kendes i Afskrifter, der formentlig gaar tilbage til Anne Krabbes Kopibog: 775; et andet Adkomstbrev findes i Udtog i en Viborg Landstings Dombog: 2622 s. Et Genbrev om Ret til at præsentere Præst haves i Udtog i en Hddb.: 2338. Et Adkomstbrev for hans Arvinger findes ligeledes i Udtog i en Hddb.: 5343.

¹) DAA. XVI. 222. ²) DAA. XVI. 230. ³) DAA. XVI. 241. ⁴) Hvas, Hvas IV. 265. ⁵) DAA. XLV, II. 11. ⁶) DAA. XLV, II. 11. ⁷) DAA. XLV, II. 10.

Niels Mortenssøn¹. Nogle Adkomstbreve er senere afgjort eller mulig kommet til Trudsholm Godsarkiv og findes nu i RA.: 4842 5270 5512,30 5845(?) 5956 6134. 2 Adkomstbreve (af hvilke det dog er uvist, om 6457 har været Niels Krabbes Arkiv) har været paa Stubbergaard og i 1889 paa Sindinggaard og blev i 1935 af Fru Hedvig Weidemann forærede til RA.: 6457 11742 (begge med Tilføj.). 3 Adkomstbreve kendes i Udtog fra RDb.: 8705 9749-50 (jfr. om disse 3 Breve ovfr. S. 307). 2 Breve i en Retstrætte mellem Niels Krabbe og Børglum Biskop findes i Afskrifter fra 17. Aarh. i RA.: 5656 12941.

Tyge Mogenssøn († 1541)². En Ægteskabsdispensation af en Kardinal kendes i danske Oversættelser, der formentlig gaar tilbage til Anne Krabbes Kopibog: 10070(?) - 71(?). En Fremstilling af Tyge Krabbe selv af hans Ungdomsliv gaar vel ogsaa tilbage til en Koncept ell. Kopi, der har foreligget i en Afskr. sstds.: 13047.

Krabbe af Herpinggaard. Hans Pallessøn³. Et Vidne om Drab, som af Christen Linde var foræret til Klevenfeldt og formentlig senere har været ejet af Sandvig, er kommet til GA. med Danske Selskabs Papirer: 1751.

Niels Hanssøn⁴. Et Vidnesbyrd om en Betaling, som i 1749 fandtes paa Kærgaardsholm, er nu tabt, men kendes i Afskr.: 4688.

Thomas Hanssøn⁵ (eller Harbou, Jens Knudssøn († 1490-99)). Et til en af disse Mænds Arkiver hørende Brev om Skifte haves i Udtog i en Hddb.: 6814 (med Tilføj.).

Krafse. Jesper⁶. Et Adkomstbrev findes i RA. og var i GA. allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid: 2971.

Krag af Sjælland. Jep Mortenssøn i Svenstrup⁷. Et Adkomstbrev, der formentlig har været ejet af Professor Ole Worm († 1708), findes i Orig. i AM.: 1753.

Krag. Mikkel se Kid.

Kraus. Se Skade.

Krogno. Af det ikke helt ubetydelige Arkiv, som er bevaret for middelalderlige Medlemmer af Slægten Krogno, var nogle Breve kommet

¹) DAA. XLV, II. 10 f. ²) DBL.¹ DAA. XLV, II. 12 f. ³) DAA. XLV, II. 37.
⁴) DAA. XLV, II. 37. ⁵) DAA. XLV, II. 37. ⁶) DAA. XVI. 253. ⁷) DAA. XVI. 258.

i Biskop Erik Pontoppidans Besiddelse og blev paa hans Auktion i 1747 købte af Danske Selskab: 2673 3133 3787 4811(?) 5387 10129 10803. Et Par Breve var kommet til Klevenfeldt, før han i 1747 adledes, og blev af ham forærede til Danske Selskab: 9039 10103; og et enkelt Brev er i 1884 og et andet i 1920 afgivet fra KB. til RA.: 4107 8231, men i alt Fald dette sidste Brev havde tidligere tilhørt Klevenfeldt. Nogle Breve var forblevne paa Karsholm i Skaane og er opførte ovfr. under Karsholm Godsarkiv, idet de i nyere Tid er afgivne derfra til Lunds LA. Og et enkelt Brev findes i en original yngre Vidisse i Uppsala UB.: 8918. Men Hovedmassen af de bevarede middelalderlige Krognos-Breve er kommen til GA., da den danske Stat efter Klevenfeldts Død købte en Del af hans Samlinger. Hvorfra Klevenfeldt har faaet disse Krognos-Breve, siger han, saa vidt vides, ikke i sine i RA. opbevarede Samlinger; men da Slægten Krognos allerede i 15. Aarh. besad Gaarden Bollerup i Ingelstads H., og da denne Gaard paa Klevenfeldts Tid ejedes af 2 ugifte Søstre til Vicestatholderen Grev Christian Rantzau († 1771)¹, hvilken sidste er kendt for sin videnskabelige Interesse og for sin Brevveksling med Gram, er det ikke usandsynligt, at det kan skyldes Grams Forbindelse baade med Rantzau og med Klevenfeldt, at denne sidste er kommet i Besiddelse af Krognos-Brevene. Om mange af dem kan det i alt Fald paavises, at han har ejet dem i 1748².

Et tabt Brev af Oluf Stigssøn Krognos's Arkiv kendes i en Afskrift i det svenske Kammararkiv: 12985.

En Registratur over Breve, der »hør her Olluff Styszens arffuinge till«, findes i RA. Anders Billes Privatarkiv VIII under Aar 1499; den er trykt i Danske adel. Brevkister S. 166-89, jfr. sstds. S. III L. 10-12³.

Ingeborg Olufsdatter⁴. Et Delagtighedsbrev af Malmø Helligaandshus er efter Klevenfeldts Død kommet til GA.: 6422.

Oluf Stigssøn († 1505-6)⁵. Kongeligt aabent Brev: 6177(?).

Kongeligt Missive: 9038.

Breve om Skifte: med Bent og Sten Bille: 6940 C,68(?) 8214 8918 9732; mellem hans Enke og hans Svigersøn: 10571 10780-82 10803.

Adkomstbreve: Malmø: 6790. — Ystad: 7955. — Skaansk Landgods: 2981 3188 3705-06,87 3995 4074 4106-07,92 4238 4317 4810-11 5312 5565 5899

¹) Danske Mag. 6. R. V. 201, 271. DAA. XLVII, II. 53. ²) Se hans Paa-tegninger paa mange af Afskrifterne i RA. Klevenfeldt, Afskr. i Fol., Krognos. — Om Breve vedrørende Bollerup, der i 17. Aarh. fandtes i Gunderslev Kirke eller paa Gunderslevholm, se Kanc. Brevbøger 1627-1629 S. 401, 491, 1630-1632 S. 377. ³) Se ogsaa Weibull, Bibliotek och arkiv i Skåne under medeltiden S. 105 f. ⁴) DAA. X. 274. ⁵) DBL.¹ DAA. X. 274.

5910,48 6109 6483 7633 (i 8231) 7853,73 9039 9574 9939 10063 10103,29 10662 12985. — Jydsk Landgods: 10115 10785,91 11082 11119.

Kasseret Genbrev paa Pant: 6941.

Senere tilbagegivet Pantebrev af ham: 8449.

Løse Afskrifter af Pantebreve af ham: 7479(?) 7734(?) 10156(?).

Retssag: 5080.

Missiver fra private: 10457 10656.

Missive fra Oluf Stigssøn (i Koncept): 10132.

Hans Kopibøger: 8449,59 8600,57-58,66,78 9002-03 12957.

Forskelligt: 4011,33 5116 6946 7872(?) 9412(?),41 10428 10832,70.

Jfr. Karsholm Godsarkiv; Stig Olufssøn Krognos's Enke og Søn; Mourids Nielssøn Gyldenstjernes Arvinger.

Stig Olufssøn († 1459-60)¹. Se 1. Række IV. 116. Adkomstbreve: Landskrone: 169 626. — Skaansk Landgods: 130 811 929.

Stig Olufssøn Krognos's Enke Barbara Torkilsdatter Brahe. Der haves Breve udstedte til Enken alene (de umiddelbart herefter anførte) og Breve udstedte til hende og hendes Søn Oluf Stigssøn Krognos i Forening og endelig Breve udstedte til Sønnen alene (jfr. her ovfr.); men disse 3 forskellige Arter af Breve er ikke adskilte fra hinanden ved nogen bestemt Tidsgrænse.

Adkomstbreve: Malmø: 6245. — Skaansk Landgods: 1212 2673 (med Tilføj.) 2772 2939 3070 5387.

Løfter om Gudstjeneste: 1351 4880.

Afskr. af Gavebrev af hende mod Gudstjeneste: 5276.

Gældsbrev: 6590 (kun kendt fra Udtog i Malmø Bys Arkiv).

Forskelligt: 2398 2650.

Stig Olufssøn Krognos's Enke og deres Søn Oluf Stigssøn: Adkomstbreve: skaansk Landgods: 2849 3088 3119,30-31,33.

Lejebrev: 2624.

Løfte om Gudstjeneste: 5277.

Krummedige. Burchard Jørgenssøn². Et Adkomstbrev findes i Orig. i Kiels SA.: 8952³.

Claus Erikssøn († 1500)⁴. En kongelig Overdragelse af en Ø mod aarlig Afgift findes i Afskr. fra 17. Aarh. i RA.: 8652; 2 Adkomstbreve haves i Udtog i RDb.: 8975-76.

¹) DAA. X. 274. ²) DAA. XVII. 232 f. ³) Eller er det paagældende Brev blevet indløst og tilbagegivet til Udstederen, Ry Kloster? ⁴) DAA. XVII. 237.

Hartvig Erikssøn¹. Se 1. Række IV. 116. Hans Arkiv findes dels i det danske, dels i det norske Rigsarkiv.

Adkomstbreve: norsk Landgods: 197 213-14,44,48 405 601 729,73 1260 1334 2197 2313 2641 3118 3456 12725 13023,38.

Gælds brev: 117.

Gælds brev af Hartvig Krummedige (senere tilbagegivet?): 2713.

Kvitteringer: 1748 (med Tilføj.) = 3466 (med Tilføj.) 3436.

Forskelligt: 293-94 318 483 1269 1943 3423 3991.

Henrik Hartvigssøn († 1530)². Arkivet findes for den ganske overvejende Del i det danske Rigsarkiv³, for nogle Breves Vedkommende dog i det norske.

Kongelige Lensbreve: 5736 6731 8616,97 10416.

Kongelige Kvitteringer: 6736 8160 8610 10393 10580 11745 11952 12328.

Andre kongelige aabne Breve (forseglede med Sekretet ell. Signetet): 6954 (Afskr.),73 8821 9019,42 9118 9381 11303 11595-96 12188.

Kvitteringer af Enkedronningen: 6374 7763.

Kvittering af en anden paa Kongens Vegne: 8960.

Missiver fra Kongen: 6168 6379 8170 8376,87 8403,08,13,19,27-28,57,61, 64,74,79,89 8533,93 8827 8902,19 9290 9406,23,30,43,48,59,73 9518,27,29,31,45-46, 55 9694 9702,06,37 9818-19,85 10086 10148,54,61,87,95 10202 10859,81-82 (til Halmstad By) 10960 11020 11141 11211,55 11407 11614 11956 12099 12193 12322; fra Dronningen: 9051 10456; fra Tronfølgeren: 9362 9780,88; fra Kongens Søn Frants: 11385.

Strid med Alf Knudssøn og Fru Magnhild Oddsdatter, Odd og Knud Alfssønner: 6172 6552 7595,97 (i 12768) 9673(?) 12815.

Ny Lödöse By lover ham Troskab paa Kongens Vegne: 8527.

Vidnesbyrd om pavelig Dispensation til Ægteskab: 7347.

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 8478 12635. — Hallandsk Landgods: 5373 9814 9927 10328,78 10628 13028. — Roskilde: 8161. — Sjællandsk Landgods: 7167,72 8816 9962,67 10323 11237-38 11539 13003. — Oslo: 8378 8696. — Bergen: 8359. — Norsk Landgods: 4390 7671 8699 8770-71,76 (og i 9114 og i 12882) 8801,22 8945,66 9069 9226,76 (i 10067). — Svensk Landgods: 6570 (i 12700) 8945. — Unævnt Gods: 11793.

Følg brev paa lejet hallandsk Gods: 9943.

Inventarier: 6171 6212 9932.

Kvitteringer af private: 4838 7985 10149 10442 11089 12016.

Gælds breve: 9359 (og i 10068) 13116 (det sidste kun Konzept).

Missiver fra private (nogle fra ham selv til hans Hustru): 7480 7815

¹) DBL.¹ DAA. XVII. 235 f. ²) DBL.¹ DAA. XVII. 236 f. ³) Et Par af disse Breve (8161 11181 11385) er kommet dertil fra Danske Selskab.

8257 8423,43,45,66-67,95 8537 (med Tilføj.) 8878 9286,92 9394 (med Tilføj.) 9450,54 9528 9654,57-58,62,85,91 9704 9883 9919,50 10109,25 10551 10679 10761 10853 11271 11589 11603,46,76 11776,94 11815,54 11928,87 12271 12313,19,34 12453,71 12705,07,46 12802,08,10,16,66 12935-38,42,44,67 13117.

Forskelligt: 6914 7876 9338 (?); vedrørende Danmark: 7729 8208 9966 10040 10136 10211,73 10478 10968 11181 11206 A-B,56 11351 11627,37 11852 11983,88 12226,32,35-38; vedrørende Norge: 6449 6994 7020 7162 7218,74 (med Tilføj.) 7421,29,33-34,47,56 7585,93,96 7607,18 7849 8317,19 (i 8354),47 8424 8545 8688,94(?) 8759 8873 8962 9323 9661 9729 10676 12338 13041.

Johan Hvitkop. Se Hvitkop.

Kruppen. Jep¹. Et Adkomstbrev paa jydsk Landgods har tilhørt Klevenfeldt og findes nu i RA.: 10399; det er udstedt til Jep Kruppen, men er rigtignok gennemskaaret. — Se ogsaa Trudsholm Godsarkiv.

Jørgen Pederssøn († 1497-1506)². Et Responsum af Viborg Lands-ting findes i Afskr. i RFB.: 1779. — Se ogsaa Trudsholm Godsarkiv.

Kyrning. Kyrning Keldssøn³. Et Adkomstbrev for hans Enke findes i Afskr. i det svenske Kammararkiv: 349 s.

Lang. Jep Claussøn⁴. Nogle Breve fandtes i GA. allerede i Grams Tid: en Kvittering for Skifte (15) og 2 Adkomstbreve for hans Hustru ell. Enke (252 730).

Jep Jepssøn⁵. Et Adkomstbrev var i Orig. i GA. allerede paa Grams Tid: 12955; 2 andre Adkomstbreve kendes i Udtog i en Hddb.: 8025 8280. Et Løfte om Gudstjeneste fandtes i Orig. i GA. i Voss's Tid: 10019. Og et ærkebispeligt Privilegium for Jep Jepssøn Lang og Peder Lang har ogsaa været i GA. fra gammel Tid: 7930 A med 10804, hvori- mod en anden Orig. af 7930 (B) med et Par Varianter findes i SvRA.

Peder Jepssøn († 1510-11)⁶. En ikke ubetydelig Del af hans Arkiv findes i RA. Et enkelt Brev (5178) er kommet dertil som en Følge af Christian Barnekows Gave til Langebek (jfr. ovfr. S. 271), og et andet (7426) er allerede i Peder Langs Tid afgivet fra dennes eget til Oluf Jepssøn Sparres Arkiv. Men om de fleste af Brevene kan det næppe oplyses, hvorledes de er kommet til GA. (ud over, at det i alt Fald om mange af dem kan ses, at de har været der i Slutningen af 18. Aarh.); dog kan man, om man vil, tænke sig Muligheden af, at Erhvervelsen

¹) DAA. XVII. 240. ²) DAA. XVII. 240. ³) DAA. XVIII. 223. ⁴) DAA. XVIII. 234. ⁵) DAA. XVIII. 235. ⁶) DAA. XVIII. 234 f.

er sket som en Følge af Konfiskationen af Peder Langs Svigersøn Niels Nielssøn Brahes Gods efter dennes Frafald fra Frederik I. Et enkelt, nu tabt Brev (2556) har været i GA. i 1755. Men endvidere findes én Orig. (10033), der formentlig har været ejet af Ole Worm († 1708), i AM., og en anden Orig. (8174) i SvRA.

Kongeligt Privilegium: 11326 (i 12709).

Adkomstbreve: skaansk og sjællandsk Landgods: 5178. — Skaansk Landgods: 6712 7426 8174 9065 (med 8567 og 9064) 10033 12925. — Bornholmsk Landgods: 6772 7442 8446. — København: 5557.

Lejebrev: 6585.

Kvittering: 7762.

Forskelligt: 2556 6761.

Jfr. under Jep Jepsøn Langs Arkiv.

Lange. Gunde Nielssøn († 1477)¹. Et Adkomstbrev findes i Udtog i RFb.: 13008.

Jens Iverssøn, Biskop († 1482)² og hans Arvinger. Af 2 Adkomstbreve haves det ene i en Vidisse, der senere er kommen til Viborg Bisps Arkiv, men nu kun kendes i en Afskr. fra 19. Aarh.: 1089; det andet kom i Orig. til Grinderslevkloster Godsarkiv og derefter til Klevenfeldt og findes nu i RA.: 1770. Et nu tabt Brev (formentlig Aarhus Kapitels Genbrev) paa Stiftelse af en Gudstjeneste fandtes senere i Hastrup Godsarkiv, men kendes nu kun fra Udtog i Haandskrifter (bl. a. i Lund): 4143.

Niels Gundessøn († 1511)³. 3 Adkomstbreve findes i Udtog i en Hddb.: 9738-40.

Thomas Nielssøn († 1521)⁴. 3 Adkomstbreve og 2 Fuldmagter findes i Udtog i en Hddb.: 9741-43 12932-33.

Thomas Olufssøn, Dekan⁵. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 4943.

Lasse Jonssøn af Viskumø⁶. Et Adkomstbrev haves i Afskr. af Langebek i LDipl.: 12912.

Laurids Jepsøn. 2 Vidnesbyrd om hans Fader Jep Jenssøn⁷, udstedte af Johan Frilles Enke, har været i Orig. i SvRA., men er af dette i 1929 udvekslede til RA.: 9316-17.

¹) DBL.¹ DAA. XVIII. 248. ²) DBL.¹ DAA. XVIII. 245. ³) DBL.¹ DAA. XVIII. 248. ⁴) DBL.¹ DAA. XVIII. 248 f. ⁵) DBL.¹ DAA. XVIII. 246. ⁶) DAA. XXV. 362. ⁷) Jfr. om ham ovfr. S. 369 f.

Laxmand. Peder Poulssøn(?)¹. En Kvittering findes i Orig. i RA.: 2152.

Poul Pederssøn († 1502)². Af hans utvivlsomt meget omfattende Arkiv er det sikkert kun en ringe Del, der er bevaret. De fleste af de bevarede Breve findes i RA. og er vel kommet dertil ved Konfiskationen af hans Gods³; men mange af Brevene er sagtens atter blevet udleverede af Kongen efterhaanden, som Godset solgtes. Brevet 8478 er sikkert bevaret med Henrik Krummediges Arkiv; og en Del andre Breve findes uden for GA.: 6972 er med Karsholm Godsarkiv kommet til Lunds LA., og 8941 med Brahesborg Godsarkiv til FLA., og 13118, der nu kun kendes fra en Arkivregistratur, har tidligere været i Arkivet paa Hvedholm. 6910 kendes fra en Afskr. fra 17. Aarh. i Lunds LA.

En Registratur over nogle faa (nu alle tabte) Breve af Poul Laxmands Arkiv findes i RA. i Pakken Private Brevregistraturer og er trykt i Danske adel. Brevkister S. 8; den er skreven med en Haand, der kendes fra Kongens Kancelli (f. Eks. fra den i Danske Mag. 4. R. II trykte Optegnelsesbog Bl. 146 b).

Kongeligt Pantebrev: 9552 (senere til Anders Billes Arkiv?).

Adkomstbreve: Baastad: 3084. — Skaansk Landgods: 6036 6597 6662 6910,72 7906 8350 8478 12637. — Hallandsk Landgods: 5903 6283 6318 6675 7281 8270. — Sjællandsk og fynsk Landgods: 6248. — Sjællandsk Landgods: 9234 (for hans Hustru). — Fynsk Landgods: 8941 13118.

Løfter om Gudstjeneste: 4985 5107,54,87 5218 7482 12986(?).

Broderskabsbrev m. m.: 5674.

Retssager: 6238(?) 7217(?) (straks ell. senere til Kongens Arkiv) 7973. Gældsbev: 9210.

Missive fra privat: 6300.

Forskelligt: 3297(?) 5176 5379 7518.

Sten Stenssøn († 1520-21)⁴. Et Adkomstbrev findes i Afskrifter i det svenske Kammararkiv: 12141.

Leve (II). Wunke Knudssøn⁵. Et Vaabenbrev af Hertug Frederik kendes i Afskrifter, bl. a. af Heimreich: 10044.

Leve (III). Staffen Nielssøn⁶. Et Adelsdiplom findes i Orig. i Nationalmuseet: 259.

¹) DAA. XIX. 227. ²) DBL.¹ DAA. XIX. 228 f. ³) Brevet 6248 er dog først registreret af Kall Rasmussen; og Brevet 7973 er først i 1920 afgivet til RA. fra KB.

⁴) DAA. XIX. 230. ⁵) DAA. XIX. 247. ⁶) Nyt dansk Adelslexikon S. 166.

van Leveren. Rolf Madssøn¹. Et Missive findes i Orig. i RA.: 12704.

Lilliefeld. Peder Hanssøn². Et Adelsdiplom, der har været ejet af Klevenfeldt, og som senere af Registrator Weber blev foræret til GHS., findes i Orig. i RA.: 3869. Et Adkomstbrev blev i 1851 fra Indenrigsministeriet afgivet til GA.: 6876.

Limbek. Hartvig³. Se Vindum((over)gaard) Godsarkiv.

Louнкær. Anders⁴. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 12530.

Lunge (Lillie-Lunge). Oluf Anderssøn⁵. En Vidisse af en Fundats om Gudstjeneste i Københavns Frue Kirke nævnes i Udtog fra 16. Aarh. i RA.: 381.

Lykke. Christopher Pederssøn († 1469-80)⁶. 2 Adkomstbreve var senere i Viborg Landstings Arkiv og ejedes endnu senere af Danske Selskab, fra hvilket de er kommet til RA.: 36 1699. En Tilladelse for ham og hans Hustru til at afhænde Gods var kommet til Grinderslevkloster og ejedes senere af Klevenfeldt, fra hvem Brevet er kommet til RA.: 2550.

Christopher Lykkes Døtre Anne og Johanne⁷. Et Skiftebrev for dem (af hvilke den ene var gift med Ejeren af Barritskov Manderup Holck) eller Kvittering har været ejet af Danske Selskab og findes nu i RA.: 11707. — Jfr. Erik Timmessøn Rosenkrantz.

Hans Pederssøn († 1505-11)⁸. 2 Adkomstbreve kendes i Udtog, hovedsagelig fra Herredagsdombøger: 3762(?) 12793.

Mads Nielssøn († 1511-25)⁹. Et Adkomstbrev er af Frederik Rostgaard foræret til Danske Selskab og ad denne Vej kommet til GA.: 8476; et andet findes nu i det norske Rigsarkiv: 8670; og et tredje kendes fra et Udtog hos Peder Dyrskjøt: 8313.

Niels Pederssøns Moder og Søskende¹⁰. Et Brev om Arven efter Jes Erikssøn i Sverige fandtes i 1751 i Grinderslevkloster Godsarkiv, men er nu tabt: 909.

¹) Nyt dansk Adelslexikon S. 167. ²) Nyt dansk Adelslexikon S. 169.
³) DAA. XIX. 266. ⁴) DAA. VIII. 136. ⁵) DAA. XIX. 312 f. ⁶) DAA. XX. 264 f.
⁷) DAA. XX. 265. ⁸) DAA. XX. 266. ⁹) DAA. XX. 265. ¹⁰) DAA. XX. 265.

Peder Erikssøn († 1446-61)¹. Et Adkomstbrev for hans Enke Johanne Nielsdatter Bild til Skovsbo (der maa være identisk med den ovennævnte Niels Pederssøn Lykkes Moder) var allerede i Grams Tid i GA.: 1465. — Jfr. Skovsbo Godsarkiv (de dér nævnte Breve 1332 og 1411 har ingen Forbindelse med Johanne Nielsdatter).

Peder Hanssøn († 1535)². 2 Adkomstbreve vedrørende Gaarden Mogenstrup kom senere til Gesingholm (Løvenholm) Godsarkiv; i 1902 afgaves de fra Statsarkivet i Slesvig til RA. og findes nu i NLA.: 10992 12298. Et Brev i en Retssag, der mulig har været i Peder Lykkes Arkiv, kendes fra Afskrifter i Domssamlinger: 11259. — Jfr. ovfr. S. 279 (Vemmetofte Godsarkiv 10795) og S. 296 (under Gl. Estrup Godsarkiv).

Valdemar († 1657)³. Et Adkomstbrev, der formentlig senere er kommet til hans Arkiv, anføres i Udtag i et yngre Tingsvidne i RA.: 7643. (Jfr. i øvrigt ovfr. under Grinderslevkloster Godsarkiv.)

Lütke Naamenssøn († 1574)⁴. Se Naamen Jenssøn.

Løvenbalk. Erik Erikssøn⁵. Nogle Adkomstbreve findes i Origg. i RA. og har i alt Fald for de allerflestes Vedkommende været der allerede i Grams Tid: 247 317 449,92 (de 2 sidste er mulig senere kommet til Philippus Axelssøn Thotts Arkiv) 3658 8819. En Kvittering, der senere har været ejet af Klevenfeldt, er nu tabt i Orig., men haves i Afskr. i RA.: 1744.

Laurids Mogenssøn († 1500)⁶. 2 Adkomstbreve kendes i Udtag, det ene i en Hddb., det andet i en RFb.: 3171 13083.

Markdanner. Hans († 1642)⁷. Se Ejler Ivenssøn Bryske.

Markmand i Sjælland. Jørgen Evertssøn⁸. 2 Papirsbreve er senere utvivlsomt kommet til Jørgen Ruds Arkiv og til Vedbygaard Godsarkiv; de fandtes c. 1713 hos Stiftamtmand Pritzbuer, men senere har det ene formentlig været ejet af Sandvig, hvorefter det er kommet til Danske Selskab og derfra til GA.: 7375; det andet, som eksisterede i alt Fald i 1757, er nu tabt, men kendes i Afskrifter: 12806.

Marsvin. Jørgen Pederssøn († 1524)⁹. Et Adkomstbrev for hans Hustru paa sjællandsk Landgods haves i RA. i Brudstykker, der har

¹) DAA. XX. 264. ²) DBL.¹ DAA. XX. 271. ³) DAA. XX. 277. ⁴) DBL.¹

⁵) DAA. XX. 290. ⁶) DAA. XX. 291 f. ⁷) DAA. XX. 317 f. ⁸) DAA. XX. 319.

⁹) DBL.¹ DAA. XXI. 275 f.

været brugte som Hæfteremme: 10578. En Række Adkomstbreve for ham selv paa fynsk Landgods har været ejede af Klevenfeldt og er fra denne kommet til GA.: 6136 7652 8366 8540 9131 9347 10405.

Peder Randelssøn († 1470-77)¹. Et Par Adkomstbreve, af hvilke det ene afgjort og det andet mulig har hørt til hans Arkiv, haves i RA. i Brudstykker, der har været brugte som Hæfteremme: 13119-20(?).

Meinstrup. Henrik Ottessøn († 1497)². Den ikke helt ringe Del af hans Arkiv, som er bevaret, findes for den overvejende Del i RA., men delvis dog i AM. Et ret betydeligt Antal af de paa det sidstnævnte Sted beroende Breve har Paategninger af Professor Ole Worm († 1708), hvad der, som anført nedfr. under Johan Pederssøn Oxe, viser, at disse Breve engang har tilhørt Brevkisterne i Frue Kirke. Og for Rigsarkivets Henrik-Meinstrup-Breves Vedkommende peger det paa den samme Bevaringsmaade, at det om ikke faa af disse kan paavises, at de har været i GA. allerede i Grams Tid.

Kongelige aabne Breve (heriblandt en Kvittering): 6280 6316(?) 7511.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 1307 (jfr. 1310(?)) 1759 2967,78 3190 3577 3691 4122 4612(?) 4727 4876,87,99 5098(?) 5104,69-70 5428 5532-33 5760-61 6242-43 6491 7102-03 7464 8202,34 8396 8409. — Unævnt Gods: 5750 5978.

Lejebrev: 3067.

Løfte om Gudstjeneste: 6759.

Broderskabsbrev for hans Hustru: 4593.

Kvitteringer af private: 3196 4571 4728 4848 5320 5650 6808 7179 7619 7766 8013.

Missive fra privat: 12765.

Forskelligt: 3194(?) 4488(?) 5957 6175 6805.

Moltke. Karine og Birgitte Johansdøtre³. Et Adkomstbrev haves i Afskrifter fra 16. Aarh. i SvRA.: 8566.

Peder Johanssøn⁴. Et kongeligt Missive findes i Orig. i RA.: 12233.

Mule af Odense. Mikkell Christenssøn († 1537)⁵. Et Adkomstbrev, som i 1745 af Sekretær Daniel v. Bergen blev foræret til Danske Selskab, blev i 1894 af Universitetsbiblioteket afgivet til RA.: 11409.

Mund. Peder Henrikssøn⁶. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en RDb.: 9984.

¹) DAA. XXI. 275. ²) DBL.¹ DAA. XXI. 290. ³) DAA. XXXVIII. 506.

⁴) DAA. XXXVIII. 505. ⁵) DAA. XXI. 324. ⁶) DAA. XXI. 335.

Munk med Bjelke. Anders Nielssøn af Brusgaard († 1504)¹. Af en Række Adkomstbreve paa jydsk Landgods havest et (6060) i Orig. paa Ravnholt (jfr. ovfr. S. 286), og en Del andre (5776 6179 6391 7022,24 7785 8503) kendes i Udtog fra en Hddb. og en RFb. — Se i øvrigt Benzon og Brusgaard Godsarkiver.

Jens Madssøn († 1501)². Et Par Breve i Stridigheder om Gods findes i Origg. i RA.: 1532 5551; det første har tilhørt Klevenfeldt, og det andet er af Hofjægermester Thygeson til Matrups foræret til HGA.; men det første Brev er formentlig snarere Anders Jacobssøn Bjørns end Jens Madssøn Munks Arkiv, og det andet Brevs Proveniensen er ogsaa tvivlsom. Nogle Adkomstbreve vedrørende Fiskeri ved Lynderupgaard havest dels i Origg. i NLA. i Lynderupgaard Godsarkiv (4078 (her ogsaa med Nævnelse af andet Gods) 5197-98), dels i Udtog i en yngre Dom sstds. af Aar 1551 (4145-46 4346-49 5356-59); 2 af de sidste Breve (5357 og 5359) findes tillige i andre Udtog, der dog nu kun kendes i en i 1848 attesteret Afskr. Endnu kan nævnes et Adkomstbrev paa Landgods (13073), der kendes i Udtog i en Hddb.

Se i øvrigt Visborggaard Godsarkiv (hvor alle Brevene fra 2078 til 9123 (begge incl.) og mulig ogsaa 9263 er udstedte til Jens Madssøn Munk) og Rudgaard ell. Rygaard Godsarkiv (hvor det samme er Tilfældet med Brevene 1487 og 12638).

Jes Nielssøn af Restrup³. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en RDb.: 8286.

Ludvig Marsk Palnessøn († 1500-05)⁴. Om 4331 og 7788 se Nør-lund Godsarkiv. Et kongeligt Missive til hans Hustru fandtes i Orig. i Rosenholm-Arkivet og kendes i Afskrifter derfra: 9209.

Munk Jenssøn († 1497?)⁵. Om 9401 9867 10150 12293 (Adkomstbreve for hans Enke og Børn) se Visborggaard Godsarkiv.

Niels Christiernssøn⁶. Et Adkomstbrev havest i Udtog i en RFb.: 1992.

Niels (Nielssøn?)⁷. Et Gælds-brev findes i Orig. i RA.: 5943.

Niels Stigssøn i Brusgaard († 1464)⁸. Se Benzon og Brusgaard Godsarkiver.

Munk fra Halland. Jens⁹. Et Adkomstbrev kom senere gennem Bækkeskov Klosters Arkiv til Axel Axelssøn Brahes Arkiv ell. Vidtskøfle Godsarkiv og blev i 1781 af Høegh-Guldberg indleveret til GA.: 11509.

¹) DAA. XXII. 299. ²) DAA. XXII. 301. ³) DAA. XXII. 303. ⁴) DAA. XXII. 296. ⁵) DAA. XXII. 301 f. ⁶) DAA. XXII. 302 f. ⁷) DAA. XXII. 303? ⁸) DAA. XXII. 298 f. ⁹) DAA. XXII. 324.

Munk (Lange). Holger Maltessøn¹. Et ikke helt lille Antal af (for største Delen ganske vist ret kortfattede) Breve af hans Arkiv findes i Orig. i RA.; om nogle af dem (327 330 830) kan det paavises, at de har været i GA. allerede i Grams Tid, og det gælder da formodentlig om dem alle.

Brev om Skifte: 830.

Adkomstbreve: 2495 3593.

Vidner givne ham som Lensmand: 327,30.

Kvitteringer af Aarhus Bisp: 467-68 587 845,60 1299 1521,97 2054 2248 2668 3592.

Mogens Olufssøn († 1558)². Et Adkomstbrev kendes fra Udtog i senere Domme, bl. a. i Herredagsdombøger: 11996.

Mus af Stenalt. Strange Jenssøn³. 4451 se Ullerup Godsarkiv.

Mylting. Hans Jenssøn⁴. Et Adkomstbrev fandtes i Orig. i GA. i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid og findes endnu i RA.: 7045.

Myndel. Erik Hanssøn († 1485-86)⁵. Et Adkomstbrev kom senere til Vidtskøfle Godsarkiv, blev af Christian Barnekow († 1762) foræret til Langebek og findes nu i RA.: 5246.

Hans († 1452-55)⁶. En Kvittering til hans Enke for Skifte fandtes i Orig. i GA. allerede i Grams Tid: 481.

Naamen Jenssøn i Flensborg († 1549)⁷. Et Afladsbrev for ham, der har været ejet af Kall Rasmussen og af Fuldmægtig Anton Petersen, blev efter den sidste købt i 1871 af KB.: 9470. Af 2 Broderskabsbreve er et (for Naamen Jenssøn selv og hans Hustru; 11027) nu tabt, men kendt fra tidligere Aftryk, og et andet (for hans Hustru og Søn Lütke; 12217) haves endnu i Orig. i Flensborg Bys Arkiv i Flensborg.

Neb (I). Claus Pederssøn († 1491-93)⁸. Et Adkomstbrev for hans Enke, der (formentlig i 1695) blev fundet, antagelig i Huset hos en Præst i Aalborg, er bevaret i Orig. i AM.: 7397.

Erik Claussøn⁹. 2 Vidner, som er givne ham om Tiden for Johan Venstermands Børns Død, findes i Orig. i RA.: 11327 11610.

¹) DAA. XVIII. 261. ²) DBL. ¹) DAA. XVIII. 257. ³) DAA. XXII. 331. ⁴) DAA. XXII. 342. ⁵) DAA. XXII. 347. ⁶) DAA. XXII. 347. ⁷) DBL. ¹) XII. 122. ⁸) DAA. XXIII. 304 f. ⁹) DAA. XXIII. 305.

Niels Clementssøn († 1518)¹. Efter Niels Clementssøns Død blev i alt Fald en stor Del af hans Gods inddraget under Kronen, om end hans Enke og hans Søn Rasmus snart efter fik meget af det tilbage, for Sønnens Vedkommende dog til Dels først efter Christiern II.s Fordrivelse². Niels Clementssøns Breve kom som en Følge af Godsinddragelsen i Kronens Besiddelse; og over en Række til ham udstedte Gældsbreve blev der allerede i Christiern II.s Regeringstid 2 Gange skrevet Fortegnelser, idet Kongen utvivlsomt vilde gøre de i Brevene indeholdte Retskrav gældende³. De registrerede Gældsbreve eksisterer for den allerstørste Del endnu, og de har i lange Tider (indtil for ikke saa mange Aar siden) næsten alle været opbevarede i en Samling i Gehejmearkivet (»Nørrejylland«), der indeholdt Kronens Adkomstbreve paa jydsk Gods. Over Niels Clementssøns under Kronen inddragne Ejendomsbreve paa Gods findes 2 Fortegnelser fra Frederik I.s Tid⁴, i hvilke Brevene dog uheldigvis ikke blot er uden Datum, men ogsaa som oftest uden Angivelse af, til hvem de er udstedte. Og i en i 1551 affattet Registratur over Breve tilhørende Kronen nævnes ligeledes nogle Gange Adkomstbreve for Niels Clementssøn⁵.

Men ogsaa anden Steds findes der en Fortegnelse over mange af Niels Clementssøns Breve; efter Rasmus Clementssøns Død solgte nemlig i 1529-30 dennes Arvinger deres Arv efter ham til Mogens Gøye⁶, og som en Følge heraf er der i Eline Gøyes Jordebog⁷ optaget et stort Antal af Niels Clementssøns Breve, men ganske vist for en væsentlig Del i Forening med andre Breve, der ikke er udstedte til Niels Clementssøn. Brevene i Jordebogen er i Hovedsagen helt andre end dem, der er registrerede som værende i Kronens Besiddelse; dog kan det nævnes, at der i Jordebogen⁸ registreres en Del Breve lydende paa det saakaldte Blaabjergs Gods i Hardsyssel (paa hvilket Mogens Gøye har haft en særlig kongelig Adkomst), og at de fleste af disse Breve ligeledes er registrerede blandt Niels-Clementssøn-Brevene i Kongens Arkiv⁹.

Det blev nævnt ovfr., at de fleste af dem af Niels Clementssøns Gældsbreve, som er registrerede, endnu er til. Ogsaa nogle andre Gældsbreve, som ikke er registrerede sammen med de øvrige, findes endnu (10618 10862 12090); og da disse sidste, saa vidt det kan ses, har Aarstal paaskrevne med Arne Magnussons Haand, maa ogsaa de have været i GA. langt tilbage i Tiden. Derimod er det ikke mange af Niels Cle-

¹) DBL.^{1,2}. ²) Saml. til jydsk Hist. 2. R. I. 170-73, 176-78. ³) Se ÆA. V. 49-61, hvor dog Stykket II (S. 57-61) kun indeholder meget faa Niels-Clementssøn-Breve og intet, der er saa tidligt som fra Kong Hans's Tid. ⁴) Trykte ÆA. IV. 405-15 og 415-17. ⁵) ÆA. IV. 42, 55. ⁶) Se Brevene i Fru Eline Gøyes Jordebog S. 354, jfr. 327 og 344. ⁷) S. 350-86. ⁸) S. 384-86. ⁹) ÆA. IV. 412-13.

mentssøns egentlige Adkomstbreve, som er bevarede. 11471 er blandt de Breve, der registreredes som tilhørende Kronen allerede i 1551; 4645 var i GA. i Grams Tid; 7244 og 8472, der sagtens ogsaa har været der fra gammel Tid, er i alt Fald registrerede af Gehejmearkivar Voss selv, og det samme gælder 10094, der dog ikke er noget Adkomstbrev. Enkelte andre Breve er derimod først kommet til Arkivet i nyere Tid. Af de 2 i Eline Gøyes Jordebog registrerede Breve, som endnu er bevarede, er et (11657) afgivet til GA. i 1826 med den saakaldte »Fønss's Samling«¹, og det andet (11201), som var kommet til Danske Selskab, blev i 1858 af Werlauff leveret til GA.² Én Orig. (10102) blev i 1846 af Kandidat Vigfus Erichsen afgivet til HGA. og kom ad denne Vej til GA.; en anden (11798), som var kommet til Hemmestrup og ovfr. er opført under dette Gods, blev i 1868 af M. H. Rosenørn foræret til GA.; og en tredie (11246), der maa antages at være kommet til Bonderup (Lerchenfeldt) Godsarkiv og ovfr. tillige er opført derunder, erhvervede RA. i 1905 fra daværende Stud. art. Gustav Starcke. Et kongeligt Gavebrev paa Jord (12231) findes nu i Orig. i Byarkivet i Aarhus; og en Del andre Adkomstbreve (9482 10919 11159,61 11685 11997,99 12001,77) haves i Udtog i Herredagsdombøger og i Rigens Dombøger³.

Adkomstbreve: Aarhus: 12231 (kongeligt Gavebrev). — Viborg: 11161 11685 11997 12001. — Jydsk Landgods: 4645 7244 8472 9482 10102 10919 11159 11201,46 11471 11657 11798 11999 12077.

Genbrev paa Pant (tilbageleveret til Udstederen?): 10094(?).

Gældsbreve: 7936 8277 8528 8843-44 9383 9854 10467 10618 10760 10862 10952 11005 11216,76 11336 11464 11660 11760,77 11926 12090 12283 12848.

Missive fra privat: 11036.

Forskelligt: 10855.

Niels Olsson, Raadmand i Helsingør. 3 Adkomstbreve findes i Origg. i SvRA.: 7117 7771 8338.

Nis Madssøn i Lunding. Et Fribrev af Hertug Frederik var i Orig. kommet til Haderslev Amts Arkiv og findes nu i Landsarkivet i Aabenraa: 8454.

Norby af Uggerslev. Claus Bille⁴. Et kongeligt Missive findes i Orig. i RA.: 12331.

¹) Jfr. nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Fønss. ²) Et tredie i Eline Gøyes Jordebog registreret Adkomstbrev, som har faaet Nummer i nærværende Udgave, (12077) eksisterer ikke i Orig. ³) Af disse sidste Breve er 12077 registreret i Eline Gøyes Jordebog, og 9482 mulig i ÆA. IV. ⁴) DAA. VII. 65 f. og XXIII. 316; se DM. 5. R. VI. 50-52.

Jacob Andersson¹. Et Adkomstbrev (et Skøde fra Kongen) haves i Udtog i en Hddb. og i en RFB.: 12593.

Oluf Jenssøn. Et Afladsbrev, der i 1754 fandtes i Antikvitetsarkivet i Stockholm, er nu tabt, men kendes fra en Afskr. af Brocman: 9734.

Oxe. Johan Johanssøn († 1534)². Et Adkomstbrev, der paa Langebeks Tid var i Rentekammerarkivet, blev i 1851 af Indenrigsministeriet afgivet til GA.: 10384; et andet har antagelig været i GA. allerede i 18. Aarh., men uden at det med Sikkerhed kan oplyses, hvorledes det er kommet der: 10430; et tredje findes i AM.: 10831.

4 Adkomstbreve, der (delvis senere) er kommet til Johan Johanssøn Oxes Arkiv, kendes fra Udtog i en Brevfortegnelse i Henrik Krummediges Arkiv: 12235-38.

Johan Johanssøn og Søskende. Et Adkomstbrev paa skaansk Landgods var kommet til Vidtskøfle Godsarkiv og blev af Christian Barnekow († 1762) foræret til Langebek; det findes nu i RA.: 9899.

Johan Pederessøn († 1489-91)³. Af denne Mands Arkiv, der utvivlsomt har været meget omfattende, er ret betydelige Dele endnu bevarede. Blandt de tabte Breve er der nogle, som nu kun kendes fra en Brevregistratur, der nedskreves ved en Arkivoverlevering, som fandt Sted i 1612 paa Nielstrup i Musse Herred. Denne Gaard havde Johan Oxe erhvervet som en Følge af sit Giftermaal med sin anden Hustru Inger Torbernsdatter Bille, og der anføres da ogsaa i Registraturen Breve, som henhører til Johan Oxes og hans Hustrus Arkiv⁴. — I de Fortegnelser over Breve vedrørende Torsø, der er trykte i Danske adel. Brevkister S. 117-25, er der derimod kun et Par ganske enkelte Breve, der er udstedte til Johan Oxe, og af disse er et endnu bevaret: 5710.

De Breve af Johan Oxes Arkiv, der endnu haves i Origg., findes nu paa 4 forskellige Steder, nemlig nogle enkelte i SvRA. og i Arkivet paa Gaunø, et betydelig større Antal i AM. og endelig flest i RA. Men vil man spørge, hvorledes de Origg. af Johan Oxes Arkiv, der nu opbevares i de nævnte Samlinger, er kommet dertil, vil det for de fleste Breves Vedkommende være vanskeligt at give Svar herpaa, navnlig hvis man tillige ønsker Besked om, hvorfra den Besidder, fra hvem Brevet gik over til den vedkommende Samling, havde faaet Brevet.

¹) DAA. XXIII. 316. ²) DBL.¹ DAA. XXIV. 341 f. ³) DBL.¹ DAA. XXIV. 340.

⁴) Se ovfr. S. 280.

Bedst stillet i saa Henseende er man m. H. t. de meget faa Breve af Johan Oxes Arkiv, der nu findes i SvRA., og om hvilke det ikke engang er helt sikkert, at de har hørt til hans Arkiv, nemlig 1174 og 4860. Disse Breve fandtes tidligere i den de la Gardieske Samling paa Löberöd i Frosta Herred og har sikkert hørt til de Breve, som var kommet dertil ved Gave af Grev Christian Barnekow († 1830), der ejede Vidtskøfle i Gærds Herred, som han imidlertid maatte sælge før sin Død¹. Arkivet paa Vidtskøfle var et Sted, hvor Breve af Johan Pederssøn Oxes Arkiv senere naturlig kunde havne, idet hans Sønnedatter Mette Johansdatter Oxe i sit Ægteskab med Hans Barnekow blev Moder til den bekendte Christian Barnekow, der faldt 1612 og ved sit Giftermaal med Margrethe Henriksdatter Brahe til Vidtskøfle var kommet i Besiddelse af denne sidste Gaard².

Fra Vidtskøfle-Arkivet er der, saaledes som det tidligere er anført³, øjensynlig indkommet et ikke helt ubetydeligt Antal Johan-Oxe-Breve i RA., nemlig dels som en Følge af en Gave til Langebek fra Generalmajor Christian Barnekow († 1762) og dels blandt Dokumenter, som Høegh-Guldberg i 1781 indsendte til GA. Tilsammen udgør disse Breve dog kun en forholdsvis ringe Del af de Johan-Oxe-Breve, der nu findes i vort Rigsarkiv; og kun om et mindre Antal af de øvrige kan det oplyses, hvorledes de er kommet til RA. Et enkelt (4235) fandtes paa Langebeks Tid i Rentekammerarkivet og er først i 1851 af Indenrigsministeriet blevet afgivet til GA. Et Brev (3844) har været penes Jens Rosenvinge, der var en Søstersøn af Biskop Jens Jacobssøn Bircherod og døde 1739 som Præst i Vissenbjærg; det findes nu i RA. ligesom 2 andre Breve (3359 og 4567), der tilhørte den samme Jens Rosenvinge og kom til GA. med Klevenfeldts Samlinger⁴, medens endnu et Brev, som Jens Rosenvinge havde ejet, (3476) senere kom i Sandvigs Besiddelse og endnu senere havnede hos Danske Selskab. Ogsaa et Par andre Johan-Oxe-Breve kom med Danske Selskabs Samlinger til GA.: et (2725) var foræret til Selskabet af Højesteretsadvokat Frederik Horn († 1781), et andet (1220) af Krigsraad Peter Stavanger († 1757); og et tredie (6260), som Samleren Christian Brandt († 1780) havde reddet ud af et gammelt Bogbind, hvor det var blevet anvendt som Makulatur af en Bogbinder, blev først i 1837 af Overkrigskommissær N. C. Øst solgt til Selskabet. Og endelig har et Johan-Oxe-Brev (5211), som i 1894 afgaves fra Universitetsbiblioteket til RA., ikke usandsynlig tidligere tilhørt Danske Selskab;

¹) Jfr. ovfr. S. 268. ²) DAA. XXIV. 340-43, XXIX. 46 f., V. 114. ³) Ovfr. S. 270 f., 273. ⁴) Om et andet Brev af Johan Oxes Arkiv, der har tilhørt Klevenfeldt, se nedfr. S. 389 Note 6.

dette var i alt Fald Tilfældet med adskillige af de andre Breve, som Universitetsbiblioteket ved den nævnte Lejlighed afgav til RA.

Den mærkelige, spredte og tilfældig udseende Proveniens af de Johan-Oxe-Breve, som kom i Danske Selskabs Besiddelse, vækker en stærk Formodning om, at det her kan dreje sig om Breve, som har hørt hjemme i de adelige Brevkister, der kom for Dagen i Frue Kirke 1731-32, men om saadanne Breve derfra, som allerede før Branden 1728 er blevet løsrevne fra deres organiske Sammenhæng med Brevkisterne og kommet ud blandt Samlere eller andre tilfældige Ejere. Det samme kan da mulig ogsaa gælde om de faa Johan-Oxe-Breve (3463 3813 7065¹), der nu findes i Arkivet paa Gaunø, idet dette Arkiv, saaledes som tidligere² omtalt, for Tiden 1451-1513 slet ikke er et Godsarkiv i dette Ords almindelige Betydning, men langt snarere synes fremgaaet af en historisk interesseret Ejers Samlerlyst. Om det ganske overvejende Antal af de nu i RA. beroende Johan-Oxe-Breve lader det sig som nævnt ikke oplyse, hvorledes de er kommet dertil; men Formodningen maa være for, at det i alt Fald i Hovedsagen er sket ved Overførelsen af de i Frue Kirke efter Branden 1728 paatrufne Brevkister til GA.³

Hvad endelig angaar de Johan-Oxe-Breve, der nu findes i AM., gives der en samlet Oversigt over dem nedfr. under Historikere og Samlere m. fl., Arne Magnusson. En betydelig Del af dem bærer Paa-skrift af en O. Worm, der efter, hvad Arne Magnusson oplyser anden Steds⁴, maa være den ældre Ole (Oluf) Worms Sønnesøn Ole Worm, der var Professor ved Universitetet og ved det ridderlige Akademi i København og døde 1708 i en forholdsvis yngre Alder. Arne Magnusson opgiver⁵, at han har »bekommet« en Del Breve »af Monsr. Christian Worm, hand fick dem hos hans Broder Professor Oluf Worm, men Oluf Worm fick dennem oven paa Hvelvingen i Vor Frue Kirke«. Formodentlig drejer det sig da her i alt Fald om alle de Breve i Samlingen, der har Paategningen: O. Worm⁶.

¹) Dette sidste Brev hører til Johan Oxes Enkes og Arvingers Arkiv.
²) Ovfr. S. 275 f. ³) Det er muligt, men jo ikke sikkert, at Johan-Oxe-Brevene har hørt til de Breve, som havde været i Johan Oxes Sønnesøn den bekendte Peder Oxe († 1575)'s Værg, og om hvis Deling mellem dennes Arvinger der er udgaaet Kongebreve. Endnu i 1599 planlægges der et Skifte af dem af Peder Oxes Breve, der da stod uskiftede i København, paa Gisselfeldt og anden Steds (Kanc. Brevbøger 1596-1602 S. 435); men om Tanken er kommen til Udførelse, kan næppe oplyses. At dog i alt Fald de fra Vidtskøfle-Arkivet stammende Breve ikke er forblevet sammen med de øvrige Breve indtil Frue Kirkes Brand i 1728, maa jo anses for givet. ⁴) Se nedfr. Historikere og Samlere m. fl. under Ole Worm. ⁵) Se det i den foregaaende Note anførte Sted. ⁶) Et Johan-Oxe-Brev i RA. (1877), der har været ejet af Klevenfeldt og bærer den samme Paa-skrift O. Worm, stammer da sikkert ligeledes fra Kisterne i Frue Kirke.

I AM. findes imidlertid tillige en anden Gruppe af Breve fra Johan Oxes og hans Hustruers Arkiver, nemlig Breve, der allerede forekommer i Afskrifter i Aalborg-Biskoppen Jens Bircherods Dagbøger¹. Om Originalerne til disse Breve ogsaa stammer fra Brevkisterne i Frue Kirke, kan ikke siges med fuld Vished. Det maa dog anses for det sandsynligste; men naar det, som vi skal se nedfr., ofte ikke kan fastslaaes, om Jens Bircherod har ejet de Breve, der er afskrevne i Dagbøgerne, saa kan det i alt Fald konstateres om et Par af Dagbøgernes Johan-Oxe-Breve, at Bircherod ikke kan have faaet dem direkte fra Kisterne i Frue Kirke, idet det hedder om Brevene 3 og 1407, at en Præst i Sebber »communicerede« Biskoppen disse 2 Breve.

Endnu kan det nævnes, at der i AM. findes adskillige Breve (maaske henved en halv Snes), som afgjort eller efter al Sandsynlighed stammer fra Johan Oxes Arkiv, men som hverken har Paategninger af Ole Worm eller er afskrevne i Bircherods Dagbøger.

Hvad Jens Bircherods Forhold til de i hans Dagbøger afskrevne Breve angaar, er det, som vi skal se nedfr., givet, at han har ejet en betydelig Samling af Pergamentsbreve. Og endvidere taler Arne Magnusson et Sted om et Originalbrev, som han, »si recte memini, nactus sum inter relictia Bircherodii episcopi Alburgensis, qvæ post obitum illius in publica auctione mihi comparavi«². Men Arne Magnusson er øjensynlig ikke kommen i Besiddelse af alle Jens Bircherods Samlinger, ikke engang af hans Samlinger af gamle Breve. Som det vil blive omtalt nedfr. under Jens Villumssøn Rosenvinge, udtaler Gram i 1734, at Rosenvinge var »bleven Eier« af sin Morbroder Jens Bircherods »skrefne Sager og Collectanea«³; og der har heriblandt øjensynlig været et ikke ubetydeligt Antal Papirsbreve, der stammede fra Johan Oxes Arkiv. De fleste af disse Breve er dog nu gaaet tabt; 4, der endnu er bevarede i Origg. og er kommet til GA. ad forskellige Veje, er nævnte ovfr. S. 388, medens 6 andre Johan-Oxe-Breve, der i 18. Aarh. fandtes hos Jens Rosenvinge, nu er forsvundne, nemlig 762 1940 2912 3081 3714 og 5934.

Paveligt Afladsbrev for Alter i Esrom: 6260.

Kongelig Kvittering: 969.

Andre kongelige aabne Breve: 84 3340 3714 3840 5934.

¹) Det kan anføres, at af 2 Breve af samme Dag, der begge hører til Johan Oxes Arkiv, har det ene (8447) Paaskrift af O. Worm, medens det andet (8448) er afskrevet i Bircherods Dagbøger (under 1672 Maj). ²) Se 8802. Jfr. Arne Magnussons private brevvæksling S. 42, hvor den senere Justitiarius Thomas Bartholin († 1737) dog kun i Almindelighed nævner, at han (Bartholin) paa Bircherods Auktion fik »næsten alle de Manuscripter, som min Herre forlangede«. ³) Breve fra Hans Gram, udg. af Herman Gram S. 34-36, jfr. 64 f.

Brev af Dronningen: 2912.

Breve vedrørende Skifter: 1877 (hvori 1486) 2770 3532 3915 (og i 4083) 4860,63-64 6952(?).

Breve vedrørende Johan Oxes 1. Hustrus tidligere Mands Pengeforhold: 156(?) - 57(?) og hendes Pengeforhold som Enke: 164(?) 274.

Adkomstbreve: Helsingborg: 2430 (med Tilføj.) 2578 (ligeledes). — Landskrone: 2725 3835 6101,63. — Malmø: 5745 9113(?). — Skaansk og sjællandsk Landgods: 1665-66. — Skaansk Landgods: 378 1010-11 1220 2376(?) 2445 (med Tilføj.), 92(?) 2559 2600 2786-87 2889 2914 3094 3108 3463 3580 3723 3813,20 4791 5046 5417,94 5832 6088 7050,64-65 7185 7235 7850 (hvori 7051) 9157 9334(?), 76. — Hallandsk Landgods: 2484. — Helsingør: 387. — Køge: 4426 5211. — Næstved: 2907(?) 4845(?). — Roskilde: 971 5463,69 6104 6275. — Sjællandsk Landgods: 599 1642 1929,40 4235 4304 4625,91 4715 5415,49 5552 5915 6351 7883 7933,37 8067 8382 8448. — Falstersk Landgods: 1407 (heri tillige sjællandsk og lollandsk Gods) 2147. — Lolandsk Landgods: 359 1208 (i 9122) 3033 3163 3341,45,59 6124. — Unævnt Gods: 527.

Vidisse af ældre Adkomstbrev: 1935.

Senere tilbagegivet Pantebrev: 1174(?).

Lejebreve: 100 (tillige for hans Moder) 2091 6052,62.

Brev af Ærkebispens om Stadfæstelse af Alter: 4610.

Løfter om Gudstjeneste: 7415,85 8447.

Kvitteringer af private: 1335 2602 2789 3668 3785 3884 3972 4050,72 4257,80 4478,93 4567 4657,85 4898 4975 5061,72 5291 5377 5519,35 5624 5719,41 5913,21 6114,30 6312,34 6560,73 8073 (og i 8215) 8209.

Gældsbreve: 4089 5689.

Forskelligt: 3 762 896 2063 3081 (med Tilføj.) 3476(?) 3844 4328 (hvori 13043 3000,38) 4488(?) 4658.

Jfr. Helsingørs Olai Kirkes Arkiv.

Johan Pederssøn og Oluf Johanssøn Oxe. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA.: 5710. — Jfr. nedfr. under Oluf Oxe.

Johan Pederssøn Oxes Arvinger (Enke?). En Vidisse af et Adkomstbrev for Johan Oxe fandtes c. 1860-62 i Aalborg Bispearkiv, men synes nu tabt: 8064.

Jørgen Laurensen¹. Et Par Adkomstbreve paa Gods i København findes i Origg. i RA.: 231 (dette er senere med 5226 overgaaet til hans Søn Oluf Jørgenssøn Oxe) 377,86; og de var der i alt Fald for de to's Vedkommende allerede i Grams Tid. Et Adkomstbrev paa sjællandsk

¹) DAA. XXIV. 344.

Landgods var kommet til Arkivet paa Holsteinborg og er med dette afgivet til RA.: 3851 (med Tilføj.).

Oluf Johanssøn († 1500-4)¹. Af nogle Adkomstbreve fandtes ét i Orig. i GA. allerede i Grams Tid: 2408; et andet (3417), der er indleveret dertil af Høegh-Guldberg i 1781, har været i Vidtskøfle Godsarkiv ligesom 3572, der nu kun kendes i Udtog; og 7581, der mulig ogsaa har været Oluf Oxes Arkiv, er kommet til GA. med Mogens Gyldenstjernes Arkiv. Et Skiftebrev, der har været i Oluf Oxes eller i Johan Pederssøn Oxes Enkes Arkiv, kendes fra en Afskr. i Bircherods Dagbøger: 6952. — De ovfr. S. 387 under Johan Pederssøn Oxe omtalte, i Danske adel. Brevkister S. 117-25 trykte Fortegnelser over Breve vedrørende Torsø indeholder adskillige til Oluf Oxe udstedte Breve.

Jfr. ovfr. under Johan Pederssøn Oxe og Oluf Oxe.

Oluf Jørgenssøn². 5226 se Jørgen Laurensen Oxe.

Peder Johanssøn († 1499-1500)³. Enkelte til Peder Oxe udstedte Breve findes i RA., hvortil et (8248) er indleveret af Høegh-Guldberg i 1781. 2 Breve haves i Origg. i AM.: 8215 8897; og endnu et, der har været hos Jens Rosenvinge, er nu tabt, men haves i Afskrifter, bl. a. i Bircherods Dagbøger: 7934.

Kongebreve i Retssager: 7943,88(?) 8248.

Vidisser af Breve, hovedsagelig fra Faderens og Stifmoderens Arkiv: 7934 8215 8897.

Peder Johanssøn († 1575)⁴. En i hans Bo foreliggende Brevregistratur giver Udtog af enkelte Breve fra Tiden 1451-1513: 428 680 5591 6419.

Jfr. ovfr. under Vidtskøfle Godsarkiv.

Torbern Johanssøn († 1517)⁵. Enkelte Breve findes i RA. Et (12302) er kommet fra Vidtskøfle ved Christian Barnekows Gave til Langebek; et (10814) har tilhørt Klevenfeldt; og et (11191) er først i 1851 afgivet til GA. fra Indenrigsministeriet.

Adkomstbreve (udstedte af Kongen): 11191 12302.

Overdragelse af en Bondesøn: 11831.

Kvittering: 10814.

Oxenstjerna. Christiern Bengtsson († »snart« efter 1473 Maj 8)⁶. En Kvittering og Forpligtelse af en af hans Sønner findes i Orig. i SvRA.: 3254.

¹) DAA. XXIV. 341. ²) DAA. XXIV. 344. ³) DAA. XXIV. 340 f. ⁴) DBL.¹ DAA. XXIV. 342. ⁵) DBL.¹ DAA. XXIV. 341. ⁶) Elgenstierna V. 590.

Panter. Niels Knudssøn († 1451-52)¹. Se 1. Række IV. 117. 2 Adkomstbreve fandtes allerede i 17. Aarh. i Orig. i GA.: 13 og 47.

Parsberg. Jørgen Vernerssøn². En Kvittering, der mulig er hans Arkiv, findes i Orig. i RA.: 10648; et Kongebrev haves i Afskr. fra c. 1700: 7699.

Tønne og Jørgen Vernerssønner. Et Adkomstbrev haves i en Afskr. fra c. 1700: 6206.

Tønne Vernerssøn († 1520-22)³. 2 Adkomstbreve findes i Orig. paa Gaunø: 9944 10009, en Kvittering i Orig. i RA.: 10425.

Verner Vernerssøn († 1487)⁴. En kongelig Kvittering haves i en Afskr. fra c. 1700: 12558.

Passov. Anders Christopherssøn⁵. Et Vidne om Løfte om Erstatning for solgt Gods er fra Danske Selskab kommet til GA.: 10130 (hvori 9005).

Anders Jenssøn⁶. Et Brev i en Retssag, der hører til hans Enkes Arkiv, var kommet til Roskilde Kapitels Arkiv og er derefter fra Danske Selskab kommet til GA.: 5898.

Peder Iverssøn. Et trykt, udfyldt Afladsbrev, der i 1754 var i Antikvitetsarkivet i Stockholm, fandtes i 1931 i svensk Privateje: 9727 (med Tilføj.).

Pil. Niels Pederssøn i Gaasevad⁷. Et Adkomstbrev findes i Orig. i SvRA.: 1420.

Podebusk. Claus Pritbernssøn († 1474-77)⁸. Et Vidne om, at han har afstaaet Gods, er af Langebek foræret til Danske Selskab og findes nu i RA.: 1013.

Predbjørn Claussøn († 1541)⁹. Nogle faa Orig. haves i RA., hvor de formodentlig har været fra gammel Tid, skønt der nu intet synes at kunne oplyses om deres Proveniens ud over, at en (7273) er bleven laant til Langebek af Søren Testrup, og 2 andre (10569 12348) er blevet registrerede af Gehejmearkivar Voss selv. Ogsaa et Par Afskrifter og

¹) DAA. IX. 107. ²) DBL.¹ DAA. XXIV. 352 f. ³) DBL.¹ DAA. XXIV. 354. ⁴) DBL.¹ DAA. XXIV. 352. ⁵) DAA. XXV. 347. ⁶) DAA. XXV. 347. ⁷) DAA. XXVI. 352. ⁸) DAA. XXV. 362 f. ⁹) DBL.¹ DAA. XXV. 366 f.

Udtog haves i RA. Og ét tabt Brev (10972) kan ikke følges længere tilbage end til Bartholins Collectanea.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 5782 6384-85 7273 12348 12469.

Afskr. af Pantebreve til Mourids Nielsson Gyldenstjerne: 9632 9882.

Retssager: 10569 10972 11789.

Pogwisch. Henning Benedictsson († 1481)¹. Et til ham udstedt simpelt Gælds brev findes nu i RA.: 3788; formentlig er det senere inddraget til Kongens Arkiv.

Wulf Henningsøn². Et Gælds brev findes i Orig. i RA.: 6869.

Pors af Vrandrup. Erik Stigsson († 1473-74)³. 2 Adkomstbreve, som af Langebek var forærede til Danske Selskab, findes nu i Origg. i RA.: 400 1408; 3 andre Breve haves i Udtog i RDb. og i RFb.: 1046 12910-11; og endnu et forekommer i Udtog i et Haandskr. i Lunds LA.: 2222.

Otte Eriksson⁴. Et Adkomstbrev, som af Langebek var foræret til Danske Selskab, findes nu i Orig. i RA.: 9476.

Stig Eriksson⁵. 2 Adkomstbreve, som af Langebek var forærede til Danske Selskab, findes nu i Origg. i RA.: 5754 7457; et tredie (7153) haves sstds. i en yngre Vidisse, om hvilken det næppe kan oplyses, hvorfra den skriver sig. Et Løfte om Gudstjeneste kendes i Udtog i en Hddb.: 7286.

Pøiske. Markvard Hanssøn⁶. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 4531.

Qule. Clement, Borger i Nykøbing paa Mors. Et Vidne om en Tyverisag findes i Orig. i RA.: 9287.

Dorte. 2 Adkomstbreve ell. Breve vedrørende Skifte findes i Origg. i RA.: 9346,49.

Qvitzow. David Arildsson († 1491-93)⁷. (I 1. Række IV. 117 er anført en Maade, hvorpaa Slægtens Breve mulig er bevarede. Som andre Muligheder kan der peges paa, at en Søster til den barnløse David Arildsson var Moder baade til Christiern van Hafn Henningsøns Hustru Birgitte og til Oluf Holgerssøn Ulfstands Moder Sidsel (DAA. XXVII. 331, IX. 147, XIII. 437).)

¹) DBL.¹ DAA. XLVIII, II. 23 f. ²) DAA. XLVIII, II. 24. ³) DAA. XXVI. 357. ⁴) DAA. XXVI. 361. ⁵) DAA. XXVI. 357. ⁶) DAA. XXVI. 382. ⁷) DAA. XXVII. 331.

Enkeltte Origg. er bevarede, de fleste i RA., og af disse kan det atter paavises, at de fleste har været i GA. i Grams Tid. Én Orig. (6166) findes i AM., og én (3845) i det norske Rigsarkiv.

Brev om Skifte: 656.

Adkomstbrev: 1012.

Afladsbrev: 6166.

Broderskabsbrev: 375.

Kvitteringer: 3845 3911.

Henning (Henneke) Jenssøn¹. En Orig., der engang har været i Odense Amtsarkiv, er fra Museet for nord. Oldsager afgivet til GA.: 7701. 2 Breve haves i Afskrifter i RA.: 4621,26, og et i et Udtog i en Hddb.: 9488.

Adkomstbreve: 4626 9488.

Kvitteringer: 4621 7701.

Rantzau. Borchard Claussøn². En kongelig Indsættelse som Væрге er fra Danske Selskab kommet til GA.: 7425.

Christiern³. Et Løfte om Betaling for en andens Forseelse findes i Orig. i RA.: 10959.

Ejler Claussøn⁴. 2 Adkomstbreve haves i Udtog i en RDb.: 7295 (?) 13082.

Henrik Schackssøn († 1538)⁵. Et Missive fra en Privatmand findes i Orig. i RA.: 10686.

Rantzow af Fyn (II). Peder Jenssøn. Et Adelsdiplom findes i Afskrifter fra 18. Aarh., delvis af Jacob Bircherod og bl. a. i RA.: 934.

Rathlou. Claus Joachimssøn († 1500)⁶. Et Par Adkomstbreve findes i Origg. i Kiels SA.: 7280 8147 8254.

Reff. Hans, Kongens Skriver, Dronningens Kansler. Et kongeligt Pas og et kongeligt Missive findes i Origg. i RA.: 9914 11903.

Rekhals. Joseph⁷. Et Adkomstbrev er af T. A. Becker foræret til HGA. og saaledes kommet til RA.: 12200.

Reventlow. Ditlev (Tilluf) Hartvigssøn († 1472-76)⁸. Om 1098 1206 og 2432, der omhandler jydsk Landgods, se ovfr. S. 332 f. under

¹) DAA. XXVII. 330. ²) DAA. XLVII, II. 175. ³) DAA. XLVII, II. 176.

⁴) DAA. XLVII, II. 175. ⁵) DAA. XLVII, II. 99, 112. ⁶) DAA. XXVIII. 357.

⁷) DAA. XXVIII. 377. ⁸) DAA. X. 365.

Trøjborg Godsarkiv. Et Adkomstbrev paa fynsk Landgods, der i sin nuværende Skikkelse er falskt, har tidligere været ejet af Klevenfeldt og findes nu i RA.: 3078.

Hartvig Ditlevssøn († 1500)¹. Om 6799 6944 og 7232, der omhandler jydsk Landgods, men af hvilke 6799 angaar baade Hartvig Reventlow og hans Broder Joachim, se ovfr. S. 332 f. under Trøjborg Godsarkiv. Et Adkomstbrev haves i Udtog i RA., formentlig med Ove Billes Haand: 8079.

Joachim Ditlevssøn († 1519)². Om 1433 3260 6694 10958 og 11071, der omhandler jydsk Landgods og afgjort eller mulig er kommet til hans Arkiv, se ovfr. S. 332 f. under Trøjborg Godsarkiv. Et Adkomstbrev haves i Udtog i RA., formentlig med Ove Billes Haand: 8084. — Se Hartvig Reventlow.

Offe (Ove) Tagessøn († 1477-83)³. 3 Adkomstbreve findes i Udtog i en Hddb.: 2200 2861 3759. — Se i øvrigt Vingegaard Godsarkiv.

Roed. Morten Tordssøn⁴. Et Adkomstbrev er af Christen Sørensen Testrup foræret til Danske Selskab og findes nu i RA.: 826.

Rosenkrantz. Axel Nielssøn († 1536-51)⁵. Et Adkomstbrev af hans Arkiv ell. af Landting Godsarkiv findes i Udtog i en Viborg Landstings Dombog: 10470.

Claus Ludvigssøn († 1503-25)⁶. 2 Adkomstbreve (6053 9184) findes i Origg. i RA., hvor i alt Fald det sidste har været allerede i Grams Tid; det er mulig senere kommet til Mogens Gyldenstjernes Arkiv (om Mogens Gyldenstjernes Forhold til Claus Ludvigssøns Søn og Sønnesøn jfr. DAA. XXVII. 388 f. og den udførlige Fremstilling i Personalhist. Tidsskr. 2. R. VI. 52-75).

Ejler Stygge(ssøn)⁷. 10846-47 se Hevringholm Godsarkiv.

Erik Ivenssøn⁸. Et Vidne om hans Forældres Levned er i 1929 af SvRA. udvekslet til RA.: 7395.

Erik Ottessøn († 1503)⁹. Se 1. Række IV. 117. Af en hel Del Breve fra hans Arkiv kendes Ordlyden ligesom af Breve fra hans nedfr. nævnte Fader Otte Nielssøn Rosenkrantz's Arkiv, idet Originalerne fandtes i det saakaldte Rosenholm-Arkiv, der brændte 1826¹⁰. Og ligesom det omtales

¹) DAA. X. 366. ²) DAA. X. 366, 369. ³) DAA. X. 367. ⁴) DAA. XXVIII. 398. ⁵) DAA. XXVII. 382. ⁶) DAA. XXVII. 388. ⁷) DAA. XXVII. 385. ⁸) DAA. XXVII. 442 f. ⁹) DBL.¹ DAA. XXVII. 376. ¹⁰) Jfr. ovfr. S. 320.

nedfr. for Otte Nielssøns Vedkommende, er der ogsaa for Erik Ottessøns endnu bevaret Originalen af ét Brev (3713), som i 1762 hørte hjemme paa Rosenholm, men hører til en ovfr.¹ nævnt lille Gruppe af Arkivet, der ikke brændte sammen med det øvrige.

Det er dog et betydelig større Antal Breve af Erik Ottessøns end af Otte Nielssøns Arkiv, der kendes anden Steds fra end fra Rosenholm-Arkivet; og selv om nogle af saadanne Breve nu kun haves i Afskrifter eller Udtog, er andre bevarede i Origg. Udtog af Breve fra Erik Ottessøns og hans Hustrus Arkiv haves i Herredagsdombøger, i en Fortegnelse af 1608 over Breve, der tidligere var indsatte i Helliggejsthus i København, samt hos Peder Dyrskjøt; og en Vidisse fra 17. Aarh. af et af Brevene fra Erik Ottessøns Arkiv er i Afskr. indført i en Viborg Landstings Dombog.

Et Par af de kun i Udtog bevarede Breve (1054-55 1684; kendte fra Viborg Landstings Dombog) stammer utvivlsomt fra Arkivet paa Møgelkær, som Erik Ottessøn havde ejet; og om et Brev (2946), som kun kendes i Afskrifter, og som indeholder et af Kongens Retterting paa Erik Ottessøns Foranledning afgivet Responsum, hedder det, at det i 16. Aarh. fandtes hos Frants Banner til Kokkedal, der var en Sønnedattersøn af Erik Ottessøn. Særlig kan der dog være Grund til at gøre opmærksom paa, gennem hvor mange forskellige Godsarkiver de Breve af Erik Ottessøns Arkiv, der endnu haves i Origg., er bevarede. Hans Breve danner derved en ganske karakteristisk Modsætning til Johan Pederssøn Oxes ovfr. nævnte Arkiv; dette sidste er ganske vist ogsaa delvis blevet splittet ved Arv eller af andre praktiske Grunde; men naar der nu kan paavises saa mange forskellige Maader, hvorpaa dets enkelte Breve er bevarede, skyldes det øjensynlig for en stor Del, at saa mange af dem var kommet i Hænderne paa Samlere. Naar Erik Ottessøns Breve derimod i Tidens Løb er blevet spredte mellem en Række forskellige Godsarkiver, kan der næppe være Tvivl om, at dette i alt Fald i det overvejende Antal Tilfælde skyldes praktiske Grunde som Arv eller Køb.

Breve fra hans Arkiv er bevarede med Arkiverne paa Benzon, paa Bidstrup i Hovlbjærg H., paa Grinderslevkloster, paa Lerchenfeldt i Rinds H.², paa Ravnholt og paa Vedbygaard (ogsaa det i Brevene fra de 2 sidste Arkiver omhandlede Gods er jydsk, skønt Ravnholt ligger paa Fyn, og Vedbygaard paa Sjælland). Fra Arkivet paa Trudsholm i Gerlev H. stammer mulig 2 Breve; og paa Høgholm (det tidligere Bjørn-

¹) S. 320 f. ²) Breve, der nu ikke haves i Origg., men afgjort eller efter al Sandsynlighed har hørt til Arkivet paa Lerchenfeldt, er 4254 4785 og 8765.

holm i Sønder H. Dyrs) fandtes tidligere 9382 samt 998, hvilket sidste imidlertid nu ikke mere eksisterer i Orig., ligesom de endnu bevarede Origg. 4720 og 8168, der begge har tilhørt Danske Selskab, efter al Sandsynlighed har hørt til Arkivet paa Høgholm. I AM. er indkommet de til Erik Ottessøns Arkiv hørende Breve 938 og 1690; Klevenfeldt har foruden 2 Grinderslevkloster-Breve og 3 fra Vedbygaard stammende Breve ejet 3786; og 9469 er i 1846 indsendt ved Cand. Vigfus Erichsen til HGA.

Breve i Rosenholm-Arkivet se ovfr. S. 322.

Breve bevarede med Arkiverne paa Benzon: 2540 2662,65 4099 4736; paa Bidstrup: 6961 (jfr. de dér anførte Breve); paa Grinderslevkloster: 1842 2130; paa Høgholm: 9382 og sandsynligvis 4720 og 8168; paa Lerchenfeldt: 4927 5238 6930,83 8635 8768 og utvivlsomt 6971; paa Ravnholt: 5194 6271 7168; paa Trudsholm i Gerlev H.: mulig 7251 og 9519; paa Vedbygaard: 4830-31 4922.

Eventuelt kongeligt Pantebrev: 8121.

Adkomstbreve paa jydsk Gods og Fiskeriret (ud over de ovfr. anførte): 105 938,98 1054-55 1684,90 1833 3555 3736 4254 4527,54 4781,85 5777 7276 7362 8282(?) 8765 9469 12710 12863.

Forskelligt: 2946(?) 3786 6423.

Jfr. 3716 samt nedfr. under Otte Nielssøn Rosenkrantz og Erik Ottessøn Rosenkrantz.

Erik Stygge(ssøn) († 1535)¹. Se S. 314 (under Matrup Godsarkiv).

Erik Timmessøn († 1511-23)². Et Brev (4218), der mulig har været i hans Arkiv, ejedes senere af Jens Rosenvinge, men er nu tabt. Et Adkomstbrev, som er givet Erik Timmessøn (8253), findes nu i Orig. i RA., uden at det synes at kunne oplyses, hvorledes det er kommet der, ud over at det har været der i Gehejmearkivar Voss's Tid. Men flere Breve af hans Arkiv har ligesom Breve af hans Fader Timme Nielssøns Arkiv (se nedfr.) senere været i Viborg Landstings Arkiv; adskillige saadanne Breve kom fra Landstingsarkivet til Danske Selskab og derfra til GA., delvis dog ad en Omvej (over Oldnordisk Museum (7448 9303) eller Universitetsbiblioteket (9831)), medens 2 Papirbreve er kommet direkte fra Landstingsarkivet til NLA. (4660 s 8569 b). Nogle Breve, der vides at have været i Landstingsarkivet, er dog nu tabte og haves kun i Afskrifter. Og et Par andre kendes overhovedet kun fra Udtog i Herredagsdombøger.

Kongeligt Privilegium: 1979.

Vidne om Tilbud om Skifte: 4218(?).

¹) DAA. XXVII. 386 f. ²) DAA. XXVII. 382.

Adkomstbreve: 3553 3794 4329 5500 5775 5881 6812 8253 8569 b 9303 9436(?) 9831.

Genbrev paa midlertidig Overdragelse af Gods: 7448.

Opladelse af Pant til (hans 2. Hustrus 1. Mand) Christopher Lykkes Børn og Arvinger: 4823.

Vidisse af Breve i Retssag (paa hans 2. Hustrus Vegne og hendes og Christopher Lykkes Børns Vegne): 7085 (hvori 4566 og 5019).

Kvittering af privat: 4660 s.

Henrik Erikssøn († 1500)¹. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i yngre Domme: 8591.

Holger Erikssøn († 1496)². Breve i Rosenholm-Arkivet se ovfr. S. 322.

Et Vidnesbyrd om en Aftale om Giftermaal kendes nu kun i Afskrifter: 3909.

Holger Erikssøn Rosenkrantz's Enke Anne Meinstrup († 1535) (jfr. Jørgen Ahlefeldt Claussøns Enke). Et Par Breve findes i Origg. i RA.

Kongelige Kvitteringer: 8122 8392.

Holger Erikssøns Testamente: 7980(?).

Gældsbrev til Kongen (senere tilbagegivet til hendes Arkiv): 8123.

Holger Erikssøn Rosenkrantz's Børn. Et Brev i Rosenholm-Arkivet se ovfr. S. 322.

Et Adkomstbrev paa jydsk Landgods er kommet til Benzon Godsarkiv og bevaret derigennem: 9467.

Iven Ivenssøn³. Et Adkomstbrev, der var kommet til SvRA., er i 1929 blevet udvekslet til RA.: 8178.

Jørgen Erikssøn⁴. 2 kongelige Pantebreve til ham (det ene til lige eventuelt til hans Fader) haves i Kopier i Danske Kancellis Regi-stranter: 7958 8121.

Ludvig Claussøn (Rosenkrantz?)⁵. Et Adkomstbrev for »beskeden Md.« Ludvig Claussøn var kommet til Kiels SA., hvorfra det i 1936 er afgivet til RA.: 5307.

Ludvig Nielssøn⁶. En Del Adkomstbreve kendes fra Udtog i Herredagsdombøger: 1378-79 1675 5134 5983 6610-11 12934.

¹) DAA. XXVII. 378. ²) DAA. XXVII. 378. ³) DAA. XXVII. 444. ⁴) DAA. XXVII. 378. ⁵) DAA. XXVII. 441. ⁶) DBL.¹ DAA. XXVII. 388.

Niels Erikssøn († 1516)¹. En Del Breve (overvejende Papirsbreve) er bevarede i Origg. i RA., hvor adskillige af dem (og formodentlig alle) har været i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid; et nu tabt Brev (6794) kendes fra en Afskr. i Voss's Ekscerpter. Om nogle Breve, der nu findes i Origg. paa Gisselfeld (kun ét) og Vallø samt i Lunds UB. (kun ét), se ovfr. S. 276 og 278.

Kongelige Kvitteringer: 7012 9189 9947 10010 10892.

Kongeligt Pantebrev (senere tilbagegivet til Kongens Arkiv): 9046.

Adkomstbrev: jydsk Landgods: 12875.

Breve vedrørende Gods liggende til et Alter i Vejle Bykirke: 9933 12852(?) (jfr. S. 219 under Vejle Kirkes Arkiv).

Kvitteringer af private: 6794 9432 10291 11415 11906.

Niels Ludvigssøn². Et Adkomstbrev er i Orig. kommet til GA., hvor det fandtes allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid: 9408³.

Niels Ludvigssøn til Høgsbro († 1543-49)⁴. Et Adkomstbrev var kommet til Kiels SA., hvorfra det i 1936 er afgivet til RA.: 12248.

Niels Stygge, Biskop († 1533) og hans Arvinger⁵. Et Adkomstbrev paa jydsk Landgods, der i 1761 blev laant Langebek af Søren Testrup, findes i Orig. i RA.: 8812.

Niels Timmessøn († 1484-85)⁶. De fra hans og hans Enke Inger Nielsdatter Gyldenstjerne († 1525-26)'s Arkiv stammende Breve har, for saa vidt de er bevarede i Origg., tilhørt Klevenfeldt med en enkelt Undtagelse, nemlig 8192, der er foræret til GA. i 1854 af Cand. philol. H. C. P. Sejdelin. Af de Breve, der har været ejede af Klevenfeldt, er der ét (5928), der udtrykkelig angives at have været i Landting Godsarkiv i Aaret 1749; om nogle (4161 7728 og 9674 (hvori 8595)) kan det næppe oplyses, hvor de var, da Klevenfeldt erhvervede dem; men om 3656 4197 7654 og 11224 opgives det, at de havde været paa Kærgaardsholm⁷. De øvrige nedfr. anførte Breve kendes kun i Afskrifter (i Domssamlinger o. l.) eller i Udtog (i forskellige Arter af Dombøger).

Adkomstbreve: 1987 3656 3761 4161,97⁸ 5928 6752 7294(?) 7774 7855 8192.

Responsa: 3421 5318 (med Tilføj.) 7728.

Forskelligt: 7654 9674(?) (hvori 8595) 11224.

Se ogsaa Niels Erikssøn Gyldenstjernes Arvinger.

¹) DBL.¹ DAA. XXVII. 376. ²) DAA. XXVII. 388. ³) RA. Reg. 72 i Kvart, Salling H. 9. ⁴) DAA. XXVII. 441. ⁵) DBL.¹ DAA. XXVII. 384 f. ⁶) DAA. XXVII. 382 og XLIII, II. 15. ⁷) Jfr. om Landting og Kærgaardsholm Godsarkiver ovfr. S. 307-10. ⁸) Brevet 4334 er identisk med 4197; se Tilføjelser og Rettelser.

Oluf Nielssøn († 1545)¹. Et kongeligt Missive findes i Orig. i RA.: 12332.

Otte Nielssøn († 1477)². Se 1. Række IV. 117. Der er bevaret Ordlyden af en ret betydelig Mængde Breve stammende fra denne Mands Arkiv³; men Originalerne eksisterer for største Delen ikke mere, idet de allerfleste fandtes i det i 1826 brændte Rosenholm-Arkiv⁴. Et Brev (3573) har dog ganske vist ogsaa været paa Rosenholm, men kendes nu kun i Udtog og vides ikke at have haft samme Skæbne som de andre Rosenholm-Breve. Og at 639, hvis Orig. ligeledes nu er forsvunden, nogen Sinde har været paa Rosenholm, vil vel næppe kunne bevises, selv om det ikke er udelukket, bl. a. fordi Kendskabet til det for en stor Del synes at gaa tilbage til Anne Krabbe, hvis Gaard Stenalt kun ligger faa Mil fra Rosenholm. Derimod eksisterer endnu i Orig. et trykt, udfyldt Afladsbrev for Otte Nielssøn (3624), der i 1762 fandtes paa Rosenholm, men hører til den ovfr.⁵ omtalte lille Gruppe af Rosenholm-Breve, der ikke kom til at dele Skæbne med de øvrige.

Af Otte Nielssøns Arkiv er én Orig. (2122) bevaret med Benzon Godsarkiv, og nogle andre er blevet reddede ved at komme til Danske Selskab. En af disse sidste Origg. (12959) er foræret til Selskabet af Hans de Hofman, medens et Par andre (2226,30), af hvilke det for 2230's Vedkommende ikke er helt sikkert, at den har været Otte Nielssøns Arkiv, først i 1837 blev solgte til Danske Selskab af Overkrigskommissær N. C. Øst. De sidste 2 Breve stammer, som nævnt ovfr.⁶, øjensynlig fra Arkivet paa Høgholm (det tidligere Bjørnholm i Sønder H. Dyrs, som havde været ejet af Otte Nielssøn).

Breve i Rosenholm-Arkivet se ovfr. S. 321.

Breve bevarede med Arkiverne paa Benzon: 2122; paa Høgholm: 2226(?) 2230(?).

Supplik bevilget af Paven: 12959.

Kongelig Fritagelse for personlig Tjeneste og Afsked som Hofmester: 639 (med Tilføj.); jfr. 155 s og 7. Bd. S. 470 L. 9-11.

Adkomstbrev (jydsk Landgods): 3573.

Otte Nielssøn og Erik Ottessøn Rosenkrantz. Breve i Rosenholm-Arkivet se ovfr. S. 321.

Et kongeligt Privilegium for dem begge paa Birkeret over Bjørnholm fandtes i 1754 i Høgholm Godsarkiv, men er nu tabt: 967. Og det samme gælder en Overdragelse fra Mariager Kloster til Fader og Søn

¹) DBL.¹ DAA. XXVII. 376 f. ²) DBL.¹ DAA. XXVII. 375. ³) Nogle af dem angaar dog ham og hans Søn Erik Ottessøn i Forening. ⁴) Jfr. ovfr. S. 320. ⁵) S. 320 f. ⁶) S. 305 f.

af en Jord ved Klostret: 2298. Et tredje Brev kendes nu kun i Afskrifter (der imidlertid delvis gaar tilbage til 16. Aarh.), uden at det oplyses, hvor Originalen fandtes: 2315.

Stygge Nielssøn¹. Om Adkomstbrevene 453 2100 2410 2919 og 3004 se ovfr. S. 303 f. under Hevringholm Godsarkiv. Af nogle andre bevarede Origg. var en kommet til Grinderslevkloster Godsarkiv og derfra til Klevenfeldt: 702; 2 er kommet til GA. sagtens omtrent ved Midten af 19. Aarh., uden at det kan opgives nøjagtig, naar eller hvorledes: 1937 4369; og en er kommet til RA. med Benzon Godsarkiv: 2511.

Timme Nielssøn († 1456-57)². Se 1. Række IV. 117. Adskillige Breve af hans og en af hans Sønners Arkiv har senere været i Viborg Landstings Arkiv. Brevene af Timme Nielssøns Arkiv er dog nu tabte undtagen et Skiftebrev mellem ham og hans Brødre efter en afdød Søster — et Brev, som senere er kommet til Danske Selskab, og som formentlig uden Betænkelighed kan bestemmes som Timme Nielssøns Eksemplar, dels fordi det vides at have været i Viborg Landstings Arkiv, og dels paa Grund af den Form, som en gammel Paategning paa det har. Et Par andre Adkomstbreve kendes kun i Udtog fra senere Retsbøger; og et Par Kongebreve for hans Enke gaar utvivlsomt tilbage til Anne Krabbes Kopibog.

Skiftebrev: 537.

Adkomstbreve: 242 398 419 561 671.

Kongebreve for Timme Nielssøns Enke: 750-51.

Jfr. Peder Hogenskilds Arkiv 53.

Rosensparre. Niels Jepsøn³. Et mulig fra hans Arkiv stammende Brev om hans Tilbud om Indløsning af Pant haves i Udtog i en RDb.: 11160.

Rosenvinge. Mogens Jenssøn († 1528)⁴. Det originale Adelsdiplom for ham, som af Klevenfeldt var blevet foræret til en Efterkommer af ham, ejes nu af et andet Medlem af Familien Kontorchef S. Rosenvinge: 10424; og den sidstnævnte har i 1921 foræret RA. en af Christiern II som Tronfølger udstedt Kvittering for den adlede: 10867.

Rostrup. Laurids Hanssøn⁵. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en Hddb.: 5985.

¹) DAA. XXVII. 384. ²) DAA. XXVII. 381 f. ³) DAA. XVI. 375. ⁴) DBL.¹ XIV. 305. ⁵) DAA. XXIX. 416, 417.

Rotfeld. Erik Nielsson¹. Et Adkomstbrev er i Orig. kommet til GA. fra Danske Selskab: 31.

Jens Nielsson († 1504-24)². Et Adkomstbrev haves i Udtog i en Hddb.: 5342.

Niels Eriksson³. To Origg. er fra Grinderslevkloster Godsarkiv kommet til Klevenfeldt og fra ham til GA.: 1723 2898; og 3 andre findes paa Gaunø: 842 1528 5071. Et Brev haves i en yngre Vidisse, der fra Barritskov er kommen til GA.: 4199 s. Et Brev, der blev fundet ved Aagaard og i Søren Abildgaards Tid var paa Børglum Kloster, er nu tabt, men afskrevet i Bircherods Dagbøger: 363; og et andet tabt Brev er ufuldstændig afskrevet i en yngre Tingbog: 1578. To Breve haves i Udtog i Dombøger i RA.: 670 1561.

Adkomstbreve: 670 842 1528,61,78 2898 5071 (?).

Vidisse og kongelig Stadfæstelse af Adkomstbreve paa Aalefiskeri: 363 4199 s.

Landstingsdom, at han er bandsat med Urette: 1723.

Rud. Christiern Jenssøn⁴. Se Jens Christiernsson Rud.

Jens Christiernsson⁵. En Vidisse givet ham af et Adkomstbrev for hans Moder Christine Hartvigsdatter Bryske, Christiern Ruds Enke, fandtes sikkert i GA. i alt Fald i Langebeks Tid: 4878, hvori 4477.

Jørgen Knudsson († 1571)⁶. Et i Afskr. bevaret Brev 12770 er nævnt nedfr. under Henning Venstermand.

Jørgen Mikkelsøn († 1504-5)⁷. En ikke ubetydelig Del af hans Arkiv eksisterer endnu. Mange af Brevene har været ejede af den nedfr. under Historikere og Samlere m. fl. nævnte Stiftamtmand Pritzbuer og er fra ham kommet til GA. paa forskellig Maade, for Pergamentsbrevens Vedkommende over Klevenfeldt, der var kommet i Besiddelse af dem. Men et ret betydeligt Antal Breve af Jørgen Ruds Arkiv er kommet til GA. paa anden Maade; og da i alt Fald nogle af disse (1775 3501 3905,78 5174) kan paavises at have været der allerede i Grams Tid, og da Jørgen Rud var Morfar til Esge Billes Hustru, ligger det nær at antage, at de Breve af Jørgen Ruds Arkiv, der ikke har været hos Pritzbuer, stammer fra de i Frue Kirke efter Branden 1728 genfundne Kister. Brevet 6918 findes dog nu i det norske Rigsarkiv, og 5268, 8899 og 10394 haves ikke mere i Origg.

¹) DAA. XXIX. 426. ²) DAA. XXIX. 427. ³) DAA. XXIX. 426 f. ⁴) DAA. XXIX. 433 f. ⁵) DAA. XXIX. 434. ⁶) DBL.¹ DAA. XXIX. 440. ⁷) DBL.¹ DAA. XXIX. 438 f.

Kongeligt Missive: 9569.

Kongeligt Pantebrev for Enken (kendt fra Kopier i Danske Kanc.): 10394.

Kvittering af Dronningen: 8701.

Adkomstbreve: Holbæk: 8080. — København: 9573. — Næstved(?): 5269 (jfr. 5268). — Sjællandsk Landgods: 2755 2885 3905,78 4915(?) 5069 5174 6786 6918 7123 7418,75,88(?) (jfr. ogsaa nedfr. under: Strid med Jørgen Markmand og med Parsberg'er). — Fynsk Landgods: 3501 5269 (jfr. 5268) 9016 12908(?). — Jydsk Landgods: 9923 (og utvivlsomt de 3 til Jørgen Ruds Svigerfader Erik Ottessøn Rosenkrantz's Arkiv hørende Breve 4830-31 4922¹).

Vidisser af ældre Adkomstbrev og af Brev om eventuelt Skifte: 4060 7899.

Lejebreve: 3475 5087 5167.

Indløst (Pante-)Brev: 1775(?).

Inventarium: 5853(?).

Strid med Jørgen Markmand og med Parsberg'er: 7357,68-69,72,76 7767 7820,41-43,48 7951 12867.

Kvitteringer af private: 4303 5432 5646 8936.

Gældsbrev: 10112.

Fuldmagter: 5064 (jfr. 2964) 5257 7171.

Forskelligt: 4326 6770 7010 7173-74,80 8019 8862,84,99.

Jfr. Jørgen Markmands Arkiv.

Knud Jørgenssøn († 1554)². En Registratur over hans Arkiv er trykt i Vedel Simonsen, Ruderne I. 116-27; en Registratur over Breve, som efter hans Svigerfader Mads Erikssøn Bølles Død blev delte mellem dennes 2 Børn Sønnen Erik Bølle og Datteren Dorothea, Knud Ruds Hustru, er trykt i Danske adel. Brevkister S. 190-95. Om Uorden i hans Breve paa Københavns Slot efter Grevens Fejde se Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 206 f.

Et Par af hans Breve før 1513 findes i Origg. i RA.

Hans Moders Testamente: 11202(?).

Gældsbrev: 11092.

Løfte om at holde skadesløs for Kaution: 11094.

Jfr. Slagelse Mikkels Kirkes Arkiv.

Mikkel Jørgenssøn († 1462-64)³. Se 1. Række IV. 117. Nogle Breve er bevarede i Origg. i RA. Et enkelt (526) har været ejet af Klevenfeldt, der har faaet det med de nedfr. under Historikere og Samlere m. fl.,

¹) Jfr. m. H. t. disse 3 Breve Vedel Simonsen, Ruderne I. 127 L. 10-12.

²) DBL. ¹ DAA. XXIX. 439 f. ³) DBL. ¹ DAA. XXIX. 435 f.

Joachim Pritzbuer anførte Breve. Af de øvrige fandtes i alt Fald de 3 i GA. allerede i Grams Tid, hvad der derimod næppe kan paavises om det 4.: 215.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 215 568 652. — Fynsk Landgods: 746.

Kassation af et forlagt Gældsbrev: 526.

Jfr. Mattis Fredbjørnsson (Skinkel(?))'s Arkiv.

Otte Jørgenssøn († 1510)¹. Et Adkomstbrev paa Nils Ragvalds-sons forbrudte Gods er i 1929 af SvRA. udvekslet til RA.: 10993.

Peder Vilhelmssøn († 1499-1504)². 3 Breve findes i Origg. i RA., og i alt Fald 2 af dem (288 3693) har været der allerede i Grams Tid. Nogle andre kendes fra Udtog i en Hddb. eller fra en Vidisse i RFb.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 288 3554 3693 5984 6250 6614. Retssag: 5206.

Rumøhr. Schack Hennekessøn († 1500)³. Et Adkomstbrev findes i Afskr. fra c. 1600 i Kiels SA.: 8728.

Ruthe. Niels, Husfoged paa Tønder. En Fritagelse for Afgift af et Hus findes i Orig. i RA.: 8835.

Rønnov. Claus Markvardssøn († 1486)⁴. Nogle faa Breve kendes. I alt Fald et enkelt Kongebrev (941) er ret tidlig kommet tilbage til Kongens Arkiv og kan paavises dér under alle Omstændigheder i 17. Aarh. Nogle andre Breve (2178 2551 5155) har været i GA. i ethvert Tilfælde i Gehejmearkivar Voss's Tid. Én Orig. (380) findes i AM. En Afskr. (785) er kommen til Anders Billes Arkiv, og en anden (223) til Danske Selskab og derfra til GA.; og endelig haves ét Brev (1523) i Udtog i en Hddb.

Kongelige aabne Breve: 941 1523 2178 2551.

Broderskabsbrev for hans 2. Hustru: 5155.

Adkomstbrev: 785 (med Tilføj.).

Retstrætte om hans 2. Hustrus Morgengave af hendes 1. Mand: 380(?).

Forskelligt: 223.

Corfits Tønnessøn († 1494)⁵. En kongelig Fritagelse for Skat af en Gaard i Præstø har været ejet af Klevenfeldt og findes nu i RA.: 590. Af et Par Adkomstbreve er ét kun bevaret i Brudstykker, der har været

¹) DBL.¹ DAA. XXIX. 439. ²) DAA. XXIX. 436 f. ³) Nordalbing. Studien IV. 308. ⁴) DBL.¹ DAA. XXX. 484. ⁵) DBL.¹ DAA. XXX. 482.

brugte som Hæfteremme: 1614; et andet kendes fra et Udtog i RDb.: 3173; og et tredie er fuldstændig bevaret, fordi det øjensynlig paa et ret tidligt Tidspunkt er indkommet i Kongens Arkiv: 4048.

Et Brev af Corfits Rønnovs Arvingers Arkiv i en Retstrætte er ligeledes ret tidlig indkommet i Kongens Arkiv: 10332; og det samme gælder formodentlig det ovfr. under Anders Staverskov (Gøye) opførte Brev 10324.

Markvard Claussøn († 1506)¹. En kongelig Stadfæstelse af et Pantebrev er senere tilbagegivet til Kongens Arkiv og findes i Orig. i RA.: 8481. Et andet kongeligt Pantebrev kendes i en Stadfæstelse af Frederik I, der haves i Afskrifter og Udtog i Kancelliregistranter: 9931. Et Gælds-brev findes i Afskr. fra c. 1700 i Karen Brahes Bibliotek: 8520.

Tønne Corfitssøn († 1477-84)². Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en RDb.: 3954.

Sandberg (I). Ulrik Henrikssøn³. En Overdragelse fra hans Moder af Bestyrelse af Gods kendes fra Anne Krabbes Kopibog og beslægtede Haandskrifter: 2768.

Sandberg (II). Anders Christiærnsøn⁴. Et Adkomstbrev har været ejet af Klevenfeldt og findes i Orig. i RA.: 10445; et andet, der er tabt, haves i Afskrifter, der utvivlsomt i alt Fald til Dels gaar tilbage til Anne Krabbes Kopibog: 7186.

Satzleff (I). Jens Eggertssøn, Præst i »Lywngby« (o: Lumby, Lunde H.)⁵. Et nu tabt Adkomstbrev, der fandtes i Orig. hos Jens Rosenvinge, kendes i en ufuldstændig Afskr. af Gram: 2297.

Saxstrup. Anne Mattisdatter⁶. Et Adkomstbrev ell. Skiftebrev findes i Orig. i SvRA.: 8885.

Seeblad. Jørgen Knudssøn († 1514)⁷. Et Adelsdiplom, hvis Orig. brændte i 1676, haves i Afskrifter i KB. og RA.: 9076.

Seefeld. Je(n)s Mortenssøn⁸. Et Adkomstbrev kendes i Afskr. fra et Haandskr. i Lunds LA.: 1837.

Se i øvrigt Refsnæs Godsarkiv; foruden de Breve, som derunder udtrykkelig er henførte til Je(n)s Mortenssøn Seefeld, kan ogsaa 4007 betragtes som i alt Fald delvis hørende til hans Arkiv.

¹) DBL.¹ DAA. XXX. 485. ²) DAA. XXX. 482. ³) DAA. XVIII. 444. ⁴) DAA. XVIII. 443 f. ⁵) Nyt dansk Adelslexikon S. 245. ⁶) DAA. XXXI. 400. ⁷) DAA. XXXI. 448. ⁸) DAA. XXXI. 456.

Jes Thomessøn († 1471-86)¹. Et Adkomstbrev i NLA., der udgiver sig for en Orig., er i Virkeligheden falskt: 1769.

Jens Tygessøn († 1532-38)². 11290 og 12293 se Visborggaard Godsarkiv.

Jørgen Mortenssøn³. Se Refsnæs Godsarkiv.

Morten Jepsøn⁴. Se Refsnæs Godsarkiv.

Niels Jenssøn⁵. Se Refsnæs Godsarkiv.

Oluf Mortenssøn († 1469-77)⁶. Et Adkomstbrev for ham og hans Moder og Morbroder findes i Orig. i RA.: 2617, men er næppe kommet dertil fra Refsnæs Godsarkiv. — Se i øvrigt Refsnæs Godsarkiv.

Tyge Jenssøn⁷. Et Adkomstbrev, der mulig senere er kommet til Trudsholm Godsarkiv, findes i Orig. i RA.: 7076; nogle andre haves i Udtog i Herredagsdombøger: 3361 4330 4739 (?) 12535.

De under Dalsgaard Godsarkiv anførte Adkomstbreve fra 3205 til 10126 incl. henhører alle til Tyge Jenssøn Seefelds Arkiv.

Sested. Schack († 1530-35) og Sivert Reimerssønner⁸. Et Adkomstbrev findes i Orig. i Gem. Arch.: 10008.

Skade ell. **Kraus.** Claus Henrikssøn († 1462-70)⁹. 3 Adkomstbreve for hans Enke findes i Orig. i RA., hvor i alt Fald det første og det sidste har været allerede i Grams Tid: 2714-15 2900.

Niels Claussøn, Biskop († 1531)¹⁰. Et Adkomstbrev for ham findes i Afskr. fra 16. Aarh. i RA.: 10944.

Skale. Ove. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 2524.

Skave. Herluf Nielssøn¹¹. 2 bispelige Skattebreve til Beboere i hans Len haves i Afskrifter af Jon Mortensen paa KB.: 9616 9924.

Mourids Herlufssøn († 1532)¹². 2 originale Kvitteringer findes i RA.; den ene har været ejet af Klevenfeldt: 9342, og den anden af Danske Selskab og før den Tid formentlig af Sandvig: 12096.

Skeel. Albert Anderssøn¹³. Et Adkomstbrev kendes fra Afskrifter i Anne Krabbes Kopibog og beslægtede Haandskrifter: 5062; nogle andre

¹) DAA. XXXI. 452. ²) DAA. XXXI. 453. ³) DAA. XXXI. 456. ⁴) DAA. XXXI. 455 f. ⁵) DAA. XXXI. 456 f. ⁶) DAA. XXXI. 456. ⁷) DAA. XXXI. 452 f. ⁸) DAA. XXXI. 477. ⁹) DAA. XXXII. 485 f. ¹⁰) DBL.¹ III. 628. DAA. XXXII. 486. ¹¹) DAA. XXXIII. 426 f. ¹²) DAA. XXXIII. 427. ¹³) DAA. XVIII. 410.

Adkomstbreve haves i Udtog i en Hddb. og lignende Bøger: 7789-90 8030 9244 12658.

Anders Albertssøn¹. En kongelig Tilladelse for ham til eventuelt at indløse Pant findes i Kopi og Udtog i yngre Kancelliregistranter: 10705.

Hans Iverssøn². Et Adkomstbrev findes i Udtog i en RDb.: 11684.

Iver Anderssøn³. 3 Adkomstbreve er senere kommet til Kongens Arkiv og findes nu i Orig. i RA.: 1839 3657 4418.

Niels Albertssøn⁴. Et Adkomstbrev findes i Udtog i en Hddb.: 12356.

Skelm Pederssøn. Om denne Mand jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltning, i det 15. Årh. S. 65, 73 f. Allerede i 1461 taler Kongen om en Gaard i København, som Skelm Pederssøn voss schøte oc uplod meth andre hans gotz oc gardhe, som han otte, efftir thi som the obne breff ydermere utwise, han oss ther paa giffuet haffuer⁵. Det er da ikke underligt, at der nu i RA. findes Adkomstbreve for ham, som er ældre end 1461; men det samme er ogsaa Tilfældet med Breve paa Gods, som han har erhvervet efter dette Aar, om end det yngste Adkomstbrev for ham, som nu er bevaret, findes i AM. (3750).

Adkomstbreve: Falsterbo: 884. — København: 3464. — Sjællandske Købstæder og sjællandsk Landgods: 282 484 501 823,31 2924 3750.

Lejebrev: 532.

Kvittering: 3578.

Skiernov (II). Iver Anderssøn († 1468-76)⁶. Et Adkomstbrev (Skiftebrev) findes i Orig. i RA., hvor det var i alt Fald i Gehejmearkivar Voss's Tid: 1317.

Markvard Iverssøn († 1499)⁷. Et Adkomstbrev, der har været i Grinderslevkloster Godsarkiv og siden ejedes af Christen Sørensen Testrup, findes nu i RA.: 6143; et andet (6919) (der er opført ovfr. under Mejlgaard Godsarkiv) findes ligeledes i RA., men uden at det synes at kunne oplyses, hvorledes det er kommet der; og endnu et (12840), om hvilket det dog ikke er sikkert, at det har været Markvard Iverssøns Arkiv, kendes kun fra et Udtog i RFb. 2 Vidner om et Væрге-

¹) DAA. XVIII. 410 f. ²) DAA. XVIII. 413. ³) DAA. XVIII. 412, 413. ⁴) DAA. XVIII. 411 f. ⁵) Kbhvns Dipl. II. 112. Jfr. ogsaa det urigtig daterede Brev i ÆA. IV. 44, XXXIII. 1. ⁶) DAA. XXXIII. 436. ⁷) DAA. XXXIII. 436 f.

maal har mulig hørt til hans Arkiv og haves i Udtog i en Hddb.: 9228-29.

Skinkel (?) (Lillie-Skinkel), Mattis Fredbjørnssøn¹. Et Adkomstbrev er mulig senere kommet til hans Stifsøn Mikkell Ruds ell. dennes Søn Jørgen Ruds Arkiv (i RA.): 1333.

Skinkel (Tinhus). Laurens Mortenssøn († 1533)². 2 Kongebreve kendes fra Kopier og Udtog i Danske Kancellis Arkiv: 9715 11042; 2 andre Breve er af Lars Terpager forærede til Danske Selskab og derved kommet til GA.: 10643 11312; og et Brev er af Museet for nord. Oldsager afgivet til GA.: 11790.

Kongelige aabne Breve: 9715 10643 11042.

Inventarium: 11312.

Kvittering: 11790.

Skovgaard. Jep Jenssøn³. Nogle Adkomstbreve for ham samt et enkelt, der sagtens er for hans Enke, haves i Udtog i forskellige Dombøger i RA. og delvis i yngre Domme i Arkivet paa Bidstrup: 4745 6815-16 8027 8311 8499 8578,80 (?),87(?),90 12005.

Just Nielssøn⁴. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA.: 11741.

Niels Pederssøn⁵. 2 Adkomstbreve (der mulig kan henføres til Egebjærg Godsarkiv i Vennebjerg H.) findes i Origg. i RA. og var i GA. allerede i Grams Tid: 2292 3104.

Skram (Enhjørning). Christiern Pederssøn⁶. Nogle Adkomstbreve paa fynsk Landgods er kommet til GA. fra Museet for nord. Oldsager: 5378 5414 5518 7722 10385 10536. Et Brev i en Retssag, som mulig ligeledes har tilhørt hans Arkiv, er fra Danske Selskab kommet til GA.: 10181.

Henrik Nielssøn⁷. Se Matrups Godsarkiv.

Niels Christiernssøn⁸. Et Brev i en Retssag nævnes i Udtog i en Hddb.: 13077. — Se i øvrigt Matrups Godsarkiv.

Ove Pederssøn⁹. 2 Adkomstbreve haves i Udtog i Herredagsdombøger: 8703 10220.

¹) DAA. XXXIII. 449. ²) DAA. XXXIII. 510. ³) DAA. XXXIV. 479. ⁴) DAA. XXXIV. 478. ⁵) DAA. XXXIV. 477 f. ⁶) DAA. XXXIII. 466. ⁷) DAA. XXXIII. 473. ⁸) DAA. XXXIII. 473. ⁹) DAA. XXXIII. 470.

Peder Christiernssøn († 1467-73(?))¹. Et Adkomstbrev for hans Enke nævnes i Udtog i en Hddb.: 5982. — Se i øvrigt Matrups og Voldbjærg Godsarkiver.

Peder Nielssøn². Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i en Hddb.: 8969.

Skram (Fastl). **Erik Christiernssøn**³. Se Fasti.

Peder Erikssøn († 1536-43)⁴. Se Voldbjærg Godsarkiv.

Slaveka. **Jon**⁵. Nogle Breve vedrørende hans Forhold til dansk Gods og til en Ejerinde af dansk Gods findes i Origg. ell. Afskrifter fra 16. Aarh. i SvRA.

Adkomstbrev: Gods i Bleking: 2922.

Erklæring om at have Gods i Bleking i Forsvar af ham: 4372.

Breve vedrørende hans Forhold til Christina Mattisdatter i Maratorp og til hendes Strid med Mattis Tagessøn: 4448,49(?),50 4844(?) (hvori 12737) 5214 12738(?).

Jfr. Christina Mattisdotters Arkiv.

Smalsted. **Otte Nielssøn**. Et Brev i en Retssag, hvori en Otte Nielssøn optræder paa en andens Vegne, og som findes i Orig. i RA. (5014), er af Thiset blevet henført til Otte Nielssøn Smalsted. Men paa Thisets egen Stamtavle over Familien Smalsted i DAA. XXXIV findes kun én Otte Nielssøn (S. 493), og han lever ikke paa den anførte Tid.

Sommer i Jylland. **Oluf Christenssøn** († 1489-92)⁶. Et Adkomstbrev kendes i Udtog i en Hddb.: 3362.

Souenbroder. **Enwald** († 1504)⁷. Et ærkebispeagtigt Brev vedrørende hans Ret til at regnes for residerende findes i Afskr. i Protokoller af 1579 i RA.: 4719.

Sparre af Sjælland. **Christine Jensdatter**⁸. 2 Adkomstbreve findes i Origg. i RA.: 4901-02, hvor det ene og utvivlsomt begge var i Grams Tid.

Jep Jenssøn († 1472-77)⁹. Et Adkomstbrev fandtes i GA. allerede i Grams Tid: 2621; 2 andre er nu tabte, men haves i Afskrifter af Jon

¹) DAA. XXXIII. 465 f. ²) DAA. XXXIII. 469. ³) DAA. IX. 134. ⁴) DAA. IX. 134. ⁵) Styffe IV S. CCCXII. ⁶) DAA. XXXIV. 499. ⁷) DBL.¹ ⁸) DAA. XXXIV. 511. ⁹) DBL.¹ XVI. 201 f. DAA. XXXIV. 505.

Mortensen: 3035-36; og endnu 2, der er udstedte til Jep Jenssøns Enke, haves i Udtog i en RDb.: 4947-48.

Oluf Grubbe Jepssøn¹. Et Adkomstbrev (Laasebrev) fandtes i Orig. i GA. allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid: 10386; et andet haves i Udtog i en RDb.: 4946.

Sparre af Skaane. Aage Jepssøn († 1540?)². Et Indulgensbrev af Malmø Helligaandshus haves i Udtog i SvRA.: 5607. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA.: 11895, og en Overdragelse af Inventarium i St. Peders Kloster i Lund i Orig. sstds.: 11728. Et Par Missiver fra private findes i Origg. i RA. og KB.: 11558 11834 12139.

Aage Nielssøn († 1457-60)³. Se 1. Række IV. 117 f. En Forpligtelse af en Præst til Gudstjeneste findes i Orig. i RA., hvor Brevet var i Grams Tid: 718.

Claus Nielssøn († 1451-52)⁴. Se 1. Række IV. 117 f. Et Adkomstbrev paa skaansk Landgods findes i Orig. i SvRA.: 73. Enkelte Breve, hvis Origg. har tilhørt hans Enkes Arkiv, findes i Afskrifter fra c. 1500 i Uppsala UB., Haandskr. E 213, nemlig et Missive fra Enkens Halvbroder Kong Karl Knutsson: 114, og 3 Breve vedrørende Iver Axelssøn Thotts Forhold til hende og til Gaarden Ellinge: 820-22. Et af disse sidste Breve haves tillige i en Vidisse, der sagtens er givet hendes Søn Niels Claussøn og findes i Orig. i SvRA.: 6948.

Henrik Aagessøn⁵. En Del Breve findes i Origg. i SvRA.; et enkelt (8949), som angaar Gods i København, blev i 1929 af SvRA. udvekslet til RA., og et andet (9869 ∴: et kongeligt Gavebrev paa inddraget svensk Gods) er nu tabt, men maa antages at have været i den de la Gardieske Samling paa Löberöd.

Kongeligt Gavebrev: 9869.

Andre Adkomstbreve: 8949 9200 9891 10134 10877,94 11268.

Vidne givet ham om et Tyveri: 8798 (med Tilføj.).

Jep Tullessøn⁶. Om Brevet 4151 se Lyngbygaard Godsarkiv.

Niels Aagessøn († 1493-94)⁷. Enkelte Origg. er bevarede, dels i AM., hvortil de maa antages at være kommet fra Professor Ole Worm († 1708), dels i RA.

Brev om Skifte: 1165.

¹) DAA. XXXIV. 508. ²) DBL.¹ DAA. XXXIV. 516. ³) DAA. XXXIV. 514.

⁴) DBL.¹ DAA. XXXIV. 513. ⁵) DBL.¹ DAA. XXXIV. 517 f. ⁶) DAA. XXXIV. 515.

⁷) DAA. XXXIV. 514.

Adkomstbreve: 6951 (samt Afstaaelse af Forlening med Svaneke) 7459 (Pantebrev til Hustruen fra Manden).

Vidner om Enkens Betaling af Mandens Forpligtelser: 7840,47.

Niels Claussøn¹. En Del Breve findes i Origg. i SvRA.

Adkomstbreve paa dansk Gods: 6999 7002 9017 10406.

Morgengavebrev for hans Hustru: 4100.

Løfte om Gudstjeneste: 6125.

Retssager: 4020 4933(?).

Breve vedrørende Iver Axelssøns Mellemværende med Niels Claus-søns Moder: 6948 (hvori 820) 8250.

Oluf Jøpssøn († 1516)². En Del Breve haves i Origg. i RA. (disse Breve var formentlig i alt Fald til Dels gaaet over til Mogens Gyldenstjerne, der var gift med hans Broderdatter). Nogle andre Breve fandtes i 1901 i Origg. paa Svaneholm i Skaane.

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 7426 7888 9172 10339,52,54,59,63 10436,94 10674.

Fuldmagt: 11920.

Spend. Jens Andersson³. Et Adkomstbrev, der nu findes i Orig. i RA., var kommet til Kærgaardsholm og derfra til Klevenfeldt: 6881. Et Vidne i en Tyverisag haves ligeledes i Orig. i RA.: 9138.

Simon⁴. Nogle Adkomstbreve haves i Udtog i Herredagsdombøger: 3008-09 3763 6817 12947.

Stampe (I; af Klarupgaard). Henrik Ottesson († c. 1539)⁵. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en RFb.: 12711.

Steen. Christiern Knudssøn († 1483-84)⁶ og hans Arvinger. 2 Breve i en Strid mellem ham og hans Arvinger paa den ene Side og Aarhus Biskop paa den anden er utvivlsomt allerede i 1484 kommet til Kongens Arkiv og findes i Origg. i RA.: 5189 5436.

Steen (Steenfeld). Erik Christenssøn⁷. Et Adkomstbrev nævnes i Udtog i personalhistoriske Haandskrifter: 7554; et andet haves i Udtog i Dombøger i RA.: 12363.

¹) DBL.¹ DAA. XXXIV. 513. ²) DAA. XXXIV. 516. ³) DAA. XXXV. 422. ⁴) DAA. XXXV. 421. ⁵) DAA. XXXVII. 487. ⁶) DAA. XXXV. 436. ⁷) DAA. XXXVII. 497.

Stenbock. Gustaf Olofsson († 1494)¹. Nogle Breve vedrørende dansk Gods findes i Origg. i SvRA.

Adkomstbreve: 986 (?) 2564 4470 5566 6169.

Overdragelse af Gods i Forsvar: 916.

Spørgsmaal om Arv efter Fru Margrethe Hennekesdatter Bekman (Anders Nielssøn Jernskægs Enke) af Slangerup: 2029,31.

Retssag: 1068.

Gældsbrev: 2123 (med Tilføj.).

Stjärna. Nils Laurensøn († 1507?)². Et Morgengavebrev til hans Hustru paa svensk og dansk Gods findes i Orig. i SvRA.: 4263.

Strangesen. Claus Strangessøn († 1510-13)³. Et Gælds- ell. Pantebrev af Claus Strangessøn, som senere synes at være kommet tilbage til hans ell. hans Børns Arkiv, haves i Udtog i en RFb.: 11426.

Ebbe Strangessøn († 1507)⁴. Nogle faa Breve af hans Arkiv findes i Origg. i RA. Et enkelt (9074) var kommet til Stiftamtmand Pritzbuer og senere til Klevenfeldt og fra ham til GA. De andre er mulig efter hans barnløse Død kommet til hans Hustrus Broder Carl Bryske og dennes Enke Christine Gregersdatter Ulfstand; i alt Fald faar den sidstnævnte i 1538 kongelig Stadfæstelse paa et til Ebbe Strangessøn udstedt Mageskiftebrev (10381). Enkelte andre Breve kendes enten i Afskr. ell. i Udtog i en Hddb. og en RFb.

Kongelige aabne Breve (det ene en Kvittring): 10217 10810.

Adkomstbreve: jydsk Landgods: 6809 (?) 8895 9020 9168 10233 10381.

Overdragelse af Pantegods fra Ebbe Strangessøn til hans Hustru: 8465.

Genbrev paa »Laan« af Gods: 9169.

Retstrætte: 9074.

Strange Nielssøn († 1489-90)⁵. Se Nørholm Godsarkiv.

Stubbum-Slægten. Peder Knudssøn⁶. Et Adelsdiplom blev ifølge DAA. XXXVII. 518 i 1894 foræret i Orig. til det preussiske Statsarkiv i Slesvig, men er i 1936 afgivet fra Kiels SA. til RA.: 1358.

Sture. Sten d. æ. († 1503)⁷. Enkelte Breve vedrørende Varberg Slot, Gods i Danmark og Arven efter hans Svigerfader Aage Axelssøn Thott findes dels i Origg. i SvRA. (4055(?)) (udstedt til Sten Sture m. fl.)

¹) Styffe IV S. CCCX. Elgenstierna VII. 566. ²) Styffe, Skandinavien under unionstiden³ S. 178. ³) DAA. V. 69. ⁴) DBL.¹ DAA. V. 65. ⁵) DBL.¹ DAA. V. 64 f., XIV. 488 f. ⁶) DAA. XXXVII. 518. ⁷) Styffe III S. CCXLIII.

7201-02), dels i RA. (for ét Brevs Vedkommende: 5213, der har tilhørt »Adelsbrevene«). I RA. findes tillige en Afskr. af Gram uden nogen Kildeangivelse: 3862(?). — Jfr. under hans Hustru Ingeborg Aagesdatter Thott.

Stygge (I). Søren Christiernssøn¹(?). Et Adkomstbrev vedrørende hans Broder Knud Stygges Ret til en Gaard er i 1848 af Amtmand Lorentz i Randers foræret til HGA. og findes nu i Orig. i RA.: 9534.

Sudreims-Slægten. Lage Gustafsson². Et Adkomstbrev for hans Enke Bodil Bentsdatter Pig paa hallandsk Gods findes i Orig. i Uppsala UB.: 1663.

Svarteskåning. Åke Jönsson († 1494)³. Et Missive fra en hallandsk Abbed vedrørende hallandske Forhold findes i Orig. i SvRA.: 12695.

Ture Jönsson⁴. Et Par Adkomstbreve m. m. vedrørende Gods solgt ham af en Skaaning findes i Afskrifter i en af Lars Eriksson Sparres Kopibøger i SvRA.: 2176 3147,89.

Tedinghe. Folkvard Tetenssøn⁵. Et Adelsdiplom haves i Afskr. i Kiels SA. og i Udtog i Registrum Chr. I: 4509.

Thott. Aage Anderssøn († 1520)⁶. En Række Kvitteringer udstedte til ham for Leverancer til Kongen findes i Orig. i RA.: 10193 11120 11298 11549 11611.

Aage Axelssøn († 1477)⁷. Se 1. Række IV. 118. Hans Arkiv er for en ikke ringe Del bevaret. Enkelte Breve af det, især Adkomstbreve for hans Hustru, findes i SvRA. (844 1073-74 4560); men den ganske overvejende Del opbevares i RA., i Regelen uden at det synes at kunne fastslaaes, naar og hvorledes Brevene er kommet dér⁸. I alt Fald om et Par Breve (487 2021⁹ 3331) oplyses det, at de c. 1747-49 var i Danske Kancellis Arkiv, og i det mindste det første af disse Breve blev først i 1848 af Justitsministeriet afgivet til GA. Men af hele det forholdsvis omfattende Arkiv (selv Tiden før 1450 medregnet) er det for Pergamentsbrevenes Vedkommende kun 2 (487 og 1. Række Nr. 7167), der er blevet

¹) DAA. XXXVIII. 551. ²) DAA. XXXVIII. 559 f. ³) Styffe IV S. CCCIX. ⁴) Styffe IV S. CCCIX. ⁵) Nyt dansk Adelslexikon S. 288. ⁶) DBL.¹ DAA. XVII. 412. ⁷) DBL.¹ DAA. XVII. 420 f. ⁸) En Teori om deres tidligere Opbevaringssted antydes i Hist. tidskr. f. Skåneland II. 48. ⁹) M. H. t. dette Brev se en Bemærkning af Langebek paa hans Afskr. af Brevet i RA. LDipl.

afgivet fra Justitsministeriet til GA. i 1848; og det er et langt større Antal af Aage Axelssøns Breve, som man kan finde afskrevne af Gram i LDipl. med Vedtegningen: »A. A. R. Or.«, en Vedtegning, der maa antages at betyde: Orig. i Gehejmearkivet (og ikke i Danske Kancellis Arkiv)¹. Formodningen maa da nærmest være for, at de fleste af Brevene er kommet til GA. som en Følge af Fundet i Frue Kirke efter Branden i 1728.

Kongelige Lens-, Pante- og Følgebreve: 2233 3306 3912 4076.

Kongelig Kvittering: 1033.

Kongelig Forordning for Gl. og Ny Varberg Byer: 3707.

Andre aabne Kongebreve: 1162 4024.

Kvittering i Kongens Navn: 1300.

Missiver fra Kongen: 4023; fra Dronningen: 3455.

Brev af Aage Axelssøns Medarvinger om et Len: 2125.

Brev om Skifte: 2126 B.

Adkomstbreve: skaansk Landgods: 1073-74. — Ny Falkenberg: 3546.

— Halmstad: 1845. — Hallandsk Landgods: 34 54 134 445,87 939 1559-60 1689 1981 2030 3742(?) 3895 3981 4560. — Uvist Gods: 817.

Lejebrev: 844.

Vidnesbyrd givne ham især af Lands- og Herredsting: 981 (?) 1534 2186 2255 3452.

Breve af ham selv rettede til Lands- og Herredsting: 2267 2370-71 2409,27,50,52.

Missiver fra forskellige: 1516 (jfr. det aabne Brev 1514) 2021,92 2120 (med 2093) 2156-58 2229 2592-93 3331 3533-34 3640 3892 12756,61-62,84.

Forskelligt: 373 1608 1858 2232 2466 2666 (hvori 12795).

En lille Brevfortegnelse af Aage Axelssøns Arkiv er trykt ovfr. som 2363. En ligeledes i hans Arkiv i RA. beroende, udateret Mellemting mellem en Jordebog og en Arkivregistratur (i brækket Fol.) er ikke medtaget i nærværende Værk. Derimod skal her meddeles en anden Brevregistratur, der findes i Afskr. fra 1. Halvdel af 17. Aarh. i Lunds LA., »Danska geneal. m. m. 2« Bl. 39 a (et enkelt af dens Breve angives udstedt til »her Oluff«s Fader (Axel Pederssøn Thott); de, som har kunnet identificeres, hører til Aage Axelssøns Arkiv):

»Aff it andit breff. Disse breffue ligger alle i denne fierding. Breffue Oluff Stigsens och her Axell Pedersens. Item bischop Peder Løchis breff. Item fru Mettis breff aff Giedtzsholm. Item her Jochimb Grubbis breff. Her Oluff Biørnsens breff. Item Egertt Randtzous breff. Item it breff om Vedsted och Birhede[?]. Item it quittebreff paa Valløe, her Oluff

¹) Hermed stemmer det ogsaa, at Klevenfeldt i sine Afskrifter i Fol., Thott betegner Afskrifterne af Nr. 1514 og 2232 som tagne »ex orig. pg. Esk. B.«, henholdsvis »ex orig. Esk. B. a d^o Gr. commun.« (jfr. her ovfr. S. 262 f.).

gaff sin fader. Item Jon Saxstorps breff. Item Kiedell Axellsens breff paa Søllisborgh. Item Jens Offuerscheeris breff. Item dette er dett siette rom i fieringen, som er Eske Thorbiørnsens breff¹ och Jes Filixses och Poull Filixses breff². Item Thorbiørn Escheses breff³. Item dette er dett siuffnde rom, som disse breffue ligger vdi. Item breff paa Sunderup, som fru Sidtzelle solde mig. Item Esche Thorbiørnßes breffs vdskrift. Item her Johan Grisis breff. Item kong Erichs breff.♦

Aage Axelssøn Thotts Arvinger. Et Adkomstbrev og et Løfte om Afholdelse af Gudstjeneste for Aage Axelssøn og hans Hustru findes i Orig. i SvRA.: 4307 4917.

Axel Jepsøn († 1487-90)⁴. Et Vidne om hans Enkes Opdragelse af sine Børn findes i Udtog i en Hddb.: 6813.

Bent Aagessøn († 1487-1500)⁵. Et kongeligt Missive findes i Orig. i RA.: 4026; et Brev af Sten Sture og Bent Aagessøns Brødre om Varberg findes i Orig. i SvRA.: 4054.

Birgitte Olufsdatter af Hammerstad⁶. 2 mulig fra hendes Arkiv stammende Breve (et Adkomstbrev bl. a. paa dansk Gods og en Overenskomst med hendes Mand) findes i Orig. i SvRA.: 1918 2164. Et Løfte til hende om Gudstjeneste haves i Afskrifter, bl. a. i RFb.: 8544. — Jfr. under Hammerstads-Slægten om hendes Mand Erengisle Nilsson.

Erik Aagessøn⁷. Et Adkomstbrev paa dansk Gods findes i Orig. i Uppsala UB.: 4904; et andet Adkomstbrev, udstedt af en Dansk paa svensk Gods, var i alt Fald for en Del Aar siden i svensk Privateje: 4999. Et Brev i en Retstrætte om en dansk Fiskegaard findes i Orig. i RA.: 3212.

Hans Aagessøn († 1491)⁸. Et Adkomstbrev paa dansk Gods findes i Orig. i SvRA.: 7116. Om en Kvittering bl. a. til hans Enke se under Abraham Erikssøn Gyldenstjerne.

Ingeborg Aagesdatter († 1507)⁹. Et Vidne om hendes Forlovelse med Hans Sigurdssøn (ell. et Adkomstbrev) findes i Orig. i SvRA.: 1727; og et andet Adkomstbrev i Orig. sstds.: 2195 og i Vidisse i Uppsala UB.: 3893. — Jfr. under hendes Mand Sten Sture d. æ.

Iver Axelssøn († 1487)¹⁰. Se 1. Række IV. 118. Et Brev, hvori er indført en ældre Overenskomst om Lillø, haves i Orig. i RA.: 3505. Selve

¹) c: 1. Række Nr. 6548 ell. 7001. ²) c: 1. Række Nr. 6893. ³) c: 939 her ovfr. ⁴) DAA. XVII. 414. ⁵) DAA. XVII. 424. ⁶) DBL.¹ DAA. XVII. 419 f. ⁷) DAA. XVII. 421 f. ⁸) DAA. XVII. 422. ⁹) DBL.¹ DAA. XVII. 424 f. ¹⁰) DBL.¹ DAA. XVII. 426 ff.

den originale Overenskomst (2385) fandtes i Hvitfelds Tid hos denne selv, utvivlsomt fordi han en Tid var Ejer af sin Morfars Morfar Iver Axelssøns Gaard Lillø, og Hvitfeld har da ogsaa i sit Historieværk benyttet et ret betydeligt Antal Breve vedrørende Iver Axelssøns politiske Historie og hans Forhold til Danmark og Sverige — Breve, som efter al Sandsynlighed paa Hvitfelds Tid har været opbevarede paa Lillø. Et Par Iver-Axelssøn-Breve (6095 2126 (?)) (i det i 12924 optagne Eksemplar) 12953 13024) kendes fra Slægtbogs- og lignende Haandskrifter, hvad der i alt Fald for de Breves Vedkommende, der ikke findes hos Hvitfeld¹, sagtens gaar tilbage til en Viden, som Arild Hvitfelds 2 slægtbogs-interesserede Søstre Lisbet og Beate kan have skaffet sig selv eller andre fra Breve paa Lillø².

Brev om Skifte: 2126 (?) (i det i 12924 optagne Eksemplar).

Adkomstbrev: 12953.

Breve vedrørende Iver Axelssøns politiske Historie: 2272 (?) 2304 (?) 3066 3105 3299 (?) 3303 (hvori 2385) 3505 (hvori 2385) 4889 (?) 4905 5254,56 6011 (?),95 6203 13024.

Jens Stigssøn³. Et Adkomstbrev for hans Enke findes i Orig. i SvRA.: 3614.

Jørgen Olsson⁴. En Tildeelse af adeligt Vaaben og en Overdragelse til ham af Gods haves i Afskrifter, bl. a. i SvRA. og i RFb.: 3880 (med Tilføj.).

Laurens Axelssøn († 1483)⁵. Et Adkomstbrev paa sjællandsk Landgods, der i 1541 fandtes paa Vallø, var i GA. i Gehejmearkivar Voss's Tid og er endnu i RA.: 1488. Et Gælds brev, der senere er kommet til Bent Billes ell. Anders Billes Arkiv, fandtes i GA. allerede i Grams Tid: 3300. Et Gælds brev til Laurens Axelssøns Enke (5688) haves i en Vidisse i Hans Billes Arkiv i RA.

Oluf Axelssøn († 1464)⁶. Se 1. Række IV. 118. Ovfr. S. 278 under Vallø Godsarkiv er det nævnt, at der i Vallø Stifts Arkiv endnu findes adskillige Breve af Oluf Axelssøn Thotts Arkiv; de er (ligesom det S. 279 nævnte Oluf-Axelssøn-Brev 12480) ikke medtagne paa den her nedfr. meddelte Fortegnelse. Ogsaa anden Steds fra kendes der imidlertid Breve af hans og hans Enkes Arkiv; et enkelt (890) er kommet til det

¹) 6095 forekommer ogsaa hos Hvitfeld. ²) Derimod er det vel mindre sikkert, om der har været Breve af Iver Axelssøns Arkiv paa Eriksholm, og om disse har været benyttede af Sophie Brahe, saaledes som antaget i Hist. tidskr. f. Skåneland II. 48. ³) DAA. XVII. 411. ⁴) DAA. XVII. 420. ⁵) DBL.¹ DAA. XVII. 429 f. ⁶) DBL.¹ DAA. XVII. 418 f.

norske Rigsarkiv, et andet (2107) til Lunds UB. (den saakaldte »Lindfors'ska donationen«), og 2 (110(?) 2793) til SvRA., hvor der ligeledes findes Udtog af et nu tabt Brev (834). Et andet, nu tabt Brev (dersom det da har været Oluf Axelssøns Arkiv) findes i Afskr. i Werlauffs Manuskrifter (163); men de fleste af dem af Oluf Axelssøns og hans Enkes Breve, der kendes uden for Vallø Stifts eget Arkiv, haves i Orig. i RA. Et enkelt af disse Breve (29) er mulig senere kommet til Roskilde Bispes Arkiv; senere har det været ejet af Klevenfeldt, fra hvem det kom til GA. Men i alt Fald afgjort de fleste af Rigsarkivets andre Oluf-Axelssøn-Breve var i Arkivet allerede i Grams Tid; og de er da utvivlsomt kommet dertil fra Brevkisterne i Frue Kirke, sagtens sammen med Breve af Oluf Axelssøns Dattersøn Oluf Nielssøn Rosenkrantz's Arkiv. En betydelig Del af Rigsarkivets Oluf-Axelssøn-Breve og ogsaa de 2 ovennævnte Breve i Oslo og i Lund er registrerede i den Registratur af 1541 over Brevene paa Vallø, som er trykt i Danske adel. Brevkister S. 126-65 og nævnt ovfr. under Vallø Godsarkiv.

Kongeligt aabent Brev: 163(?).

Brev om Skifte: 3520.

Adkomstbreve: skaansk(?) og sjællandsk Landgods: 1254. — Sjællandsk Landgods: 29 833-34 2107 2793 5550,71.

Senere tilbagegivet Pantebrev: 1099(?).

Strid med Køge By: 1285.

Vidner om Fru Birgitte af Hammerstads Falsknerier: 4494 (hvori 1308) 4502.

Kvitteringer: 747 900 (i 901) 1887.

Missiver: 890,92.

Forskelligt: 110(?) 1309.

Philippus Axelssøn († 1464)¹. 2 kongelige Pantebreve (628 1509) haves i en Vidisse, der er kommet til SvRA. fra Skokloster og mulig har været i Philippus Axelssøns Svigersøn Gustaf Karlsson Gumsehufvuds Arkiv. Resten af Philippus Axelssøns Arkiv, for saa vidt det er bevaret, findes i RA.; adskillige Breve er anførte i den i Danske adel. Brevkister S. 92-113 trykte Registratur af 1543 over Breve paa Søholm.

Kongelige Pantebreve: 628 1509.

Kongelige Kvitteringer: 637 711 1226.

Kvittering af en anden paa Kongens Vegne: 964.

Strid om Skifte: 806,27 (jfr. 1015).

¹) DBL.¹ DAA. XVII. 429.

Adkomstbreve: sjællandsk Landgods: 737. — Langelandsk Landgods: 449 (?), 92 (?) 1015,30 1100,23,80 1230 1536.

Vidnesbyrd givne Philippus Axelssøn, bl. a. som Lensmand: 694 949 1724,39.

Mellemværende med 2 lybske Købmænd: 880 942,68 (hvori 12898) 972-73.

Missive fra privat: 1944.

Tidemand. Anders. Et Vidne, der er givet ham som Lensmand paa Aalborg, (6431) er mulig bevaret gennem en følgende Lensmand Mourids Nielssøn Gyldenstjerne.

Tinhus. Laurids. Et kongeligt Pantebrev haves i Udtog i et Par Lisbet-Bryske-Haandskrifter: 7039.

Tinhus. Se Skinkel.

Torbørn. Et dansk Adelsdiplom for en Mand, der kun betegnes med Navnet »Torbørn«, findes i Orig. i Linköpings Stiftsbibliotek: 7453.

Trolle. Arvid Birgerssøn († 1505)¹. En Del Breve kendes i Afskrifter (og for et enkelt Vedkommende i Udtog) i Slægtebogs- o. l. Haandskrifter, bl. a. i Sophie Brahes Slægtebog og andre af Sophie Brahe ejede Haandskrifter og i Sophie Belows og Anne Thotts Slægtbog. Da Arvid Trolle var Oldefader til Arild Hvitfeld og hans Søstre, og da han ejede Lillø ligesom hans Svigerfader Iver Axelssøn Thott, gaar sikkert de paagældende Haandskrifters Kendskab til disse Arvid-Trolle-Breve (ligesom det kan formodes for nogle af Iver Axelssøns Breve) tilbage til Hvitfelds Søstres Benyttelse af Familiearkivet.

Vidisse af Brev om Skifte: 12924(?) (hvori 2126).

Adkomstbrev: 6652².

Retssager: 5049 7866.

Kvitteringer: 6249 6555.

Udsen (II). Niels Knudssøn³. Et Adelsdiplom findes i Afskrifter fra 17. og 18. Aarh. i RA.: 500.

¹) DAA. VIII. 413 f. ²) Det maa formentlig anses for tvivlsomt, om det forholder sig rigtigt, naar Originalen til dette Brev et Steds siges at have været i (P. H.) Resens Bibliotek. ³) Nyt dansk Adelslexikon S. 299.

Ugerup (Urup). Paa Ovesholm i Skaane findes en Arkivregistratur fra 17. Aarh., som opfører ikke faa Breve fra Tiden 1451-1513, der for en stor Del har tilhørt Arkivet for ældre Medlemmer af Slægten Ugerup (Urup). Registraturen er trykt i Hist. tidskr. f. Skåneland II. 256 (257)-64; dens Breve er opførte ovfr. bag de enkelte Aar under Axel Urup.

Erik Jenssøn¹. Et Adkomstbrev haves i Udtog i en Hddb.: 7914.

Ulfeldt. Ebbe Anderssøn². 2 Adkomstbreve haves i Udtog, det ene i et yngre Brev i RA., det andet i en RDb.: 6646 8284. Et Gælds-brev til hans Enke findes i Orig. i RA.: 11656.

Eggert Anderssøn³. 2 Adkomstbreve, et for ham selv (et Skifte-brev) og et for hans Enke, findes nu i Origg. paa Ravnholt: 6447 10454.

Jens Stigssøn⁴. Et Adkomstbrev findes i Afskr. (efter en yngre Vidisse) i RFb.: 9206.

Palle Anderssøn († 1507-13)⁵. Biskop Harboe har i 1783 foræret GA. 3123 (jfr. under Oluf Pederssøn Godov) og 4673. 11584 haves ligeledes i Orig. i RA.; og 6157 og 6778 kendes fra Udtog i en Hddb.

Adkomstbreve: falstersk Landgods: 4673. — Fynsk Landgods: 6157 6778.

Missive fra privat: 11584.

Forskelligt: 3123 (?).

De 2 under Mullerup Godsarkiv anførte Breve 4101 og 6742 er udstedte til Palle Anderssøn.

Peder Nielssøn⁶. En kongelig Fritagelse for personlig Tjeneste og et Tingsvidne om Oprindelsen til hans Øgenavn Stegefisk fandtes i GA. allerede i Grams Tid: 141 1475. Brevene er mulig bevarede gennem Oluf Holgerssøn Ulfstand, der var gift med en Datters Sønnedatter af den barnløse Peder Nielssøn Ulfeldts Søster⁷.

Ulfstand. Gregers Jepssøn⁸. 2 Adkomstbreve findes i SvRA., af hvilke det ene mulig senere er kommet til Lunde Kapitels Arkiv: 5721 7939. 3 andre Adkomstbreve haves i RA.; men kun det ene er fuldstændigt: 7945; af de 2 andre haves kun Brudstykker, der senere har været brugte som Hæfteremme: 13121-22.

Jens Holgerssøn († 1523)⁹. 3 Breve haves i RA. i Origg.: 9839 (?) 10604,11, og 2 sstds. i Afskrifter, der hidrører fra andre Mænds Arkiver:

¹) DAA. XLIX, II. 174. ²) DAA. XL. 511 f. ³) DAA. XL. 511. ⁴) DAA. XL. 509 f. ⁵) DAA. XL. 511. ⁶) DAA. XL. 512. ⁷) DAA. XL. 512, XII. 182, IX. 139. ⁸) DAA. XIII. 429 f. ⁹) DBL.¹ DAA. XIII. 437 f.

11758 11983. 2 Breve kendes fra Udtog hos Hvitfeldt: 11805 12640; for det første af dem angiver han ingen Kilde; men hvis hans Kilde her har været et Brev, har dette sagtens været opbevaret paa Glimminge, saaledes som han udtrykkelig oplyser om det andet, som han kun gengiver i Udtog, medens det kendes fra nogenlunde fuldstændige Afskrifter, bl. a. i Slægtetogshaandskrifter.

Kongeligt aabent Brev: 12640.

Kongelige Missiver: 10604 11805.

Adkomstbrev: 11758.

Kvittering: 9839(?).

Missive fra privat: 10611.

Jep Henrikssøn († 1456-71)¹. Et Adkomstbrev for hans Enke findes i Afskr. i det svenske Kammararkiv: 13040.

Oluf Holgerssøn († 1529)². En ikke ubetydelig Del af hans Arkiv findes i RA. Et enkelt Brev (8323) har været ejet af Klevenfeldt; men Resten er formentlig kommen til GA. efter 1728 fra Brevkisterne i Frue Kirke³ og er efter Thisets Mening⁴ bevaret sammen med hans Broderdatter Sidsel Ulfstands og dennes Mand Knud Pederssøn Gyldenstjernes Breve.

Kongelige Kvitteringer: 9722 9949 10034 10895 11024 11145 11218 11340 12239.

Andre kongelige aabne Breve: 6293 9550 10204,12 10357 10435,68 10605 10954 11102 11747 11939-40.

Kongelige Missiver: 10880 11104,89,92 12449.

Adkomstbreve: falstersk Landgods: 6745 8323 11719. — Lollandsk Landgods: 10446 10579. — Unævnt Gods: 10857. — Vidisse af midlertidigt Adkomstbrev paa skaansk Landgods: 7739 (hvori 7439).

Overdragelse af Gods i Forsvar: 10773 10865.

Gældsbrief til ham: 11358.

Tilbagegivet Gældsbrief af ham: 11739.

Kvitteringer af private: 9894 10693 11081 11746 12307.

Missive fra privat: 12926.

Forskelligt: 7256 7438 9945(?) 10330,65 10537-38 11862 12203.

Urne. Hans Jørgenssøn, Domprovst i Odense († 1503)⁵. 3 oprindelig til Hans Urne udstedte Adkomstbreve kom senere til Christiern

¹) DAA. XIII. 429. ²) DBL.¹ DAA. XIII. 437. ³) Brevet 6293 har i alt Fald været i GA. allerede i Grams Tid, eftersom det af denne er blevet meddelt Klevenfeldt til Afskrivning (RA. Klevenfeldt, Afskr. i Fol., Ulfstand). ⁴) Museum 1896 2. Halvbind S. 154 (det i Meddel. om Rigsarkivet for 1892-94 S. 24 angivne Slægtskabsforhold er ukorrekt). ⁵) DBL.¹ DAA. XXI. 467 f.

Skrams Arkiv og er af Museet for nordiske Oldsager afgivne til RA.: 5378 5414 5518.

Johan Jørgenssøn († 1537)¹. 2 Adkomstbreve haves i Udtog i en Hddb.: 11995 12358.

Jørgen Lagessøn († 1480)². Et Adkomstbrev, der formentlig er hans Arkiv, er af Lars Terpager foræret til Danske Selskab og findes nu i RA.: 2722. Et andet Adkomstbrev for ham haves i Udtog, bl. a. i en Hddb.: 1044.

Et Adkomstbrev for 2 af Jørgen Urnes Sønner haves i Afskr. i en RFb.: 13058.

Jørgen Jørgenssøn († 1510)³. En kongelig Kvittering, der har været ejet af Danske Selskab, kendes nu kun i Udtog: 8677; det er usikkert, om den er identisk med 8719. Et Vidne om Jørgen Urnes Embedsførelse som Landsdommer findes i Orig. i RA.: 9626. 2 Breve vedrørende Retstrætter er kommet til GA. fra Danske Selskab: 10181 10651; men for det første af disses Vedkommende kan det være tvivlsomt, hvorvidt det oprindelig har tilhørt Christiern Skrams ell. Jørgen Urnes Arkiv. Et tredje Brev i en Retstrætte kendes fra Afskrifter efter en nu tabt Orig., der var kommet til Fyns 'Stiftsgemme' (8879).

Knud Jørgenssøn († 1543)⁴. Se Søbysøgaard Godsarkiv.

Urup se Ugerup.

Valkendorf. Axel († 1483)⁵. Se Glorup Godsarkiv.

Hans⁶. Et Adkomstbrev paa fynsk Landgods fandtes i GA. i alt Fald i Gehejmarkivar Voss's Tid: 8096.

Henning Axelssøn († 1535)⁷. Af 2 Adkomstbreve findes et i Orig. i RA.: 10752, og et andet i Orig. i AM.: 11723. — Jfr. Glorup Godsarkiv.

Henning Pederssøn⁸. En Del Adkomstbreve kendes i Udtog og delvis Afskrifter fra Herredagsdombøger: 1754 (hvori 291) 1824 1989 2685. Af et Brev om en Retstrætte haves Brudstykker i RA.: 2615.

Niels Axelssøn og hans Søskende⁹. Se Glorup Godsarkiv.

Vardenberg. Frederik¹⁰. Et Genbrev, udstedt af Frederik Vardenberg, paa 'Laan' af Gods, som han har modtaget af sin Hustru Elne Evertsdatte Moltke, kendes i en nu tabt Vidisse af Aar 1495: 848.

¹) DBL.¹ DAA. XXI. 476. ²) DBL.¹ DAA. XXI. 467. ³) DBL.¹ DAA. XXI. 468. ⁴) DBL.¹ DAA. XXI. 478. ⁵) DAA. XLV, II. 131. ⁶) DAA. XLV, II. 132. ⁷) DAA. XLV, II. 133. ⁸) DAA. XLV, II. 131. ⁹) DAA. XLV, II. 132 ff. ¹⁰) DAA. XXXVIII. 503 f.

Vasspyd. Mads Lauridssøn. 2 Adkomstbreve kendes i Udtog fra en RDb. og en Hddb.: 10228 11679.

Venstermand. Henning Emmikessøn († 1506-7)¹. Et Vidne om Tiden for forskellige Personers Død findes i Orig. i RA.: 10644. Et Adkomstbrev for hans Hustru haves i en Afskr. fra 16. Aarh., der har hørt til Stiftamtmand Pritzbuers Breve og i 1920 er afgivet fra KB. til RA.: 12770.

Johan Henningsson(?)². Et Adkomstbrev kendes i Afskrifter fra 16. Aarh. i RA.: 7446.

Vesteni. Erik Lauridssøn³. 2 Adkomstbreve kendes i Udtog i Herredagsdombøger: 3552 7285.

Stig Lauridssøn⁴. Et originalt Adkomstbrev er af Museet for nordiske Oldsager afgivet til GA.: 9341.

Viffert. Jon Madssøn († 1560)⁵. Se Torstedlund Godsarkiv.

Jon Viffertssøn († 1493)⁶. Se Torstedlund Godsarkiv.

Las Viffertssøn († 1495-99)⁷. 2 Adkomstbreve haves i Orig. i RA., hvortil det andet mulig er kommet fra Trudsholm Godsarkiv: 4718 6122; nogle andre Adkomstbreve kendes fra Udtog i Herredagsdombøger: 5579 5981 (?) 7731 og fra en Afskr. i Domssamlinger: 7723 (?).

Mads Jonssøn († 1505-7)⁸. Se Torstedlund Godsarkiv.

Mads Madssøn⁹. Se Torstedlund Godsarkiv.

Malte Lauridssøn¹⁰. Se Torstedlund Godsarkiv.

Mogens Jonssøn († 1495-1507)¹¹. Et Skiftebrev haves i Udtog i en Hddb.: 8029.

Vinstorpa-Slægten. Karl Bengtsson¹². I Uppsala UB. findes et betydeligt Antal Breve af hans Arkiv baade vedrørende svensk og vedrørende dansk Gods. Breve vedrørende dansk Gods er følgende:

Brev om Skifte: 6461.

Adkomstbreve: 2106,54,67,81 3271 3678 3837 4834 5255 6355 (Brevud-

¹) DAA. XLIV, II. 92 f. ²) DAA. XLIV, II. 93, 92. ³) DAA. XLIX, II. 185.

⁴) DAA. XLIX, II. 184 f. ⁵) DAA. XVIII. 452. ⁶) DAA. XVIII. 451. ⁷) DAA. XVIII. 453. ⁸) DAA. XVIII. 452. ⁹) DAA. XVIII. 452 f. ¹⁰) DAA. XVIII. 454.

¹¹) DAA. XVIII. 453. ¹²) Styffe III S. CCLX, IV S. CCCXIII f.

stederen afstaar svensk, men faar dansk Gods) 6362 6578,82 (jfr. 6579, som i 1861 er solgt af en svensk Privatmand til GA.) 6743,55.

Retssag: 6705.

Forskelligt: 6588.

Staffan Bengtsson († 1471)¹. Et Adkomstbrev paa Gods i Malmø findes i Orig. i SvRA.: 1134.

v. d. Wisch. Wulf Claussøn († 1476-80)². Et Adkomstbrev for ham paa Runtoft er senere kommet til Gem. Arch.: 1891.

Vognsen af Hørbylund. Knud Thomessøn († 1483-85)³. I et Par Adkomstbreve benævnes han Knud Thomessøn af Refsnæs; men Brevene er øjensynlig bevarede ikke, som man kunde tro, gennem Refsnæs Godsarkiv, men gennem Trudsholm Godsarkiv. Dette fremgaar dels af, at man kan finde Mærker og Numre af samme Art paa de her omhandlede Breve og paa de egentlige Trudsholm-Breve, og dels af, at et til Knud Thomessøns Hustru eller Enke udstedt Brev (5526) allerede c. 1³/₄ Aar senere (i 5885) fremlægges af Jørgen Krumpen (hvorfor det da ogsaa vil findes anført ovfr. under Trudsholm Godsarkiv).

Af de her omhandlede Knud-Thomessøn-Breve (der findes i Orig. i RA.) er 2 (5223 5260) formentlig kommet dertil med Gaven af Trudsholm-Arkivet, medens RA. har købt et tredie (5250) i 1890 af J. L. Kjeldsen i København.

Vognsen af Røghave. Peder (Iverssøn) Griis⁴. Et Adkomstbrev findes i Orig. i RA.: 7104.

Vognsen af Stenshede. Niels Mortenssøn⁵. En Landstings-Stadfæstelse af et Kongebrev om Penge og Gods findes i Orig. i RA.: 2794. Nogle Adkomstbreve kendes i Udtog, til Dels fra RDb. og RFb.: 2201 2342 2850,94 (med Tilføj.) 2931.

Væbner. Anders Jenssøn. Se Halvegge.

Ove Pederssøn. Et Skiftbrev er kommet til GA. fra Klevenfeldt, der havde faaet det af Christen Linde til Tirsbæk († 1756): 11468.

Peder Terkelssøn. 2 Adkomstbreve paa jydsk Landgods er ret tidlig kommet til Kongens Arkiv, hvor de var allerede i Begyndelsen af

¹) Styffe III S. CCLIX f. ²) DAA. XLVIII, II. 80 f. ³) DAA. XXXI. 459; LIII, II. 109. ⁴) DAA. LIII, II. 114. ⁵) DAA. LIII, II. 96.

16. Aarh.: 898 2594; et tredie Adkomstbrev har øjensynlig været ejet af Klevenfeldt: 6895¹.

Et Adkomstbrev, der formentlig har tilhørt Peder Terkelssøns Arvinger, blev i 1749 af Christen Linde († 1756) foræret til Klevenfeldt: 10561; et andet Adkomstbrev for Arvingerne kendes fra et Udtog i en Hddb.: 9972.

Terkel Pederssøn. Et Adkomstbrev har været ejet af Klevenfeldt og er fra ham kommet til GA.: 11564.

---

¹) Det bærer paa Foden Paategningen »Klev.« med Thisets Haand.

LANDSBYSAMFUND

M. M.

Skaane og Halland.

Porup (nu Påarp) Mænd (Tønnersjø H.). En kongelig Tilladelse til Fiskeri for Kronens Undersaatter i Porup kendes fra en yngre Stadfæstelse i en Kancelliregistrant: 9892.

Skarhult St. Hans Gilde (Frosta H.). Et Perg.-Haandskr., der indeholdt den originale Gildeskraa, har været ejet bl. a. af Peder Syv, Frederik Rostgaard og Arne Magnusson og eksisterede endnu i 1726, men maa nu anses for tabt; derimod haves endnu en i 1692 efter Perg.-Haandskriftet tagen Afskr. i Additam. 4to 204: 6420.

Sjælland.

Eskilstrup Mænd (Fakse H.). En Klage over forhugget Skov findes i Orig. i RA.: 7270.

Rersø Mænd (Løve H.). Et kongeligt Privilegium kendes i yngre Stadfæstelser, hvoraf Tekster især findes i RA. og hos Rersø Bylav: 325.

Skibbinge Mænd (Baarse H.). Et Kongebrev i en Retstrætte findes i Afskr. i RFb.: 2084.

Lolland.

Harpelunde Mænd (Nørre H. Lolland). Et Adkomstbrev findes i Afskr. i en Hddb.: 11029.

Herridslev Mænd (Musse H.). Et Adkomstbrev anføres i Udtog i et yngre Brev: 1056.

Majbølle Mænd (Musse H.). Et kongeligt Privilegium findes i Afskr. i RFb.: 8644.

Radsted Mænd (Musse H.). Af nogle Adkomstbreve findes ét nu i Orig. i Arkivet paa Hardenberg: 894; en Del andre haves i Udtog (og for 2 Breves Vedkommende i Afskrifter) i en Hddb.: 763,67,70,74,78 1490 12743.

Sandbjærg Mænd (Nørre H. Lolland). 3 Breve om Markeskel haves i Afskr. i en RFb.: 905 1070 5501.

Stokkemark Mænd (Sønder H. Lolland). Et Brev af Dronning Dorothea og 2 Breve af Kong Hans om Stokkemark Mænds Afgifter kendes i Udtog fra yngre Stadfæstelser: 12564 12641-42.

Stubberup Mænd (Musse H.). Et Adkomstbrev (en kongelig Dom) haves i Afskr. i RFb. efter en senere Vidisse: 8227.

Sørup Mænd (Fuglse H.). Et Adkomstbrev haves i en senere kongelig Stadfæstelse i en Kancelliregistrant: 3671.

Thoreby (og Ryde) Mænd (Sønder H. Lolland). Nogle Adkomstbreve findes i Udtog i en Hddb.: 8642 10224 10414.

Tirsted Mænd (Fuglse H.). 3 Adkomstbreve haves i Udtog, som atter er afskrevne i 17. Aarh., i RA.: 5709 10532 12884.

Tirsted og Gerringe Mænd (Fuglse H.). 3 Adkomstbreve haves i Afskr. fra 17. Aarh. i RA.: 8963-64 12703.

Fyn.

Farstrup Mænd (Skovby H.). Et Adkomstbrev findes i Orig. i det norske Rigsarkiv: 7383.

Herrested Mænd (Vindinge H.). Se 1. Række IV. 93. En kongelig Stadfæstelse af Privilegier paa Birkeret findes i Orig. i Arkivet paa Ravnholt: 5491.

Krarup Mænd (Salling H.). En kongelig Dom om forskellige Ydelser var i Orig. i GA. allerede i Grams Tid: 2183.

Nørrejylland.

Vejen Mænd (Malt H.). 3 Adkomstbreve, der fandtes i Udtog i en Dom af Aar 1547, kendes nu kun fra en Afskr. fra 19. Aarh., der haves i Stednavneudvalget, af disse Udtog: 6676 11463 12382.

Sønderjylland.

Valsbøl Mænd (Vis H.). Et kongeligt Privilegium kendes i Afskrifter, den ældste fra c. 1600 i Kiels SA.: 8558.

HISTORIKERE OG SAMLERE

M. FL.

Fortegnelsen nedfr. er ordnet alfabetisk efter Personnavne; men medens i den Afdeling ovfr., der omfatter adelige og enkelte uadelige Personers Arkiver, Personer med ›sen‹-Navne som Regel er anbragte under deres ›Fornavne‹, er her alle Personer med ›sen‹-Navne anbragte under ›Efternavnet‹. Personerne i den før nævnte Afdeling tilhører jo nemlig selv saa at sige alle Tiden 1451-1513, da et ›sen‹-Navn endnu næsten aldrig var blevet til et fast Slægtnavn; den herefter følgende Afdeling omfatter derimod Personer fra mange forskellige Tider, ogsaa fra saadanne, da ›sen‹-Navnene er blevet Familienavne, der nedarves gennem Generationerne. I nærværende Afsnit er derfor ligesom i vore biografiske Leksika alle Personer med ›sen‹-Navne indordnede under dette, uanset at det langtfra for dem alle var blevet en fast Slægtbetegnelse. Og paa samme Maade er en Person med et Navn som Skrivers anbragt under Skrivers.

Abildgaard, Søren, † 1791¹,

Arkivtegner, har i de Dagbøger, som han har ført paa sine historisk-antikvariske Rejser rundt i Riget, jævnlig gjort Optegnelser (i Regelen dog kun kortfattede) om Breve, som han er stødt paa. Dagbøgerne findes for største Delen i Origg. i Nationalmuseet; nogle løse Blade haves i Ny kgl. Saml. 8vo 201 c og i Werlauffs Manuskripter Nr. 7, og et i Dagbøgerne nu forsvundet ›Papir‹ er anført her nedfr. under deres Hæfte 3. Dagbogen for Sønderjylland (Hæfte 11) er delvis trykt i Sønderjydske Aarbøger 1906 S. 98 (100)-175.

Dagbøgernes Hæfte 1: se ovfr. S. 176 (under Rødby) og Nr. 351, S. 174 (under Nakskov) og S. 169 (under Slagelse Mikkels Kirke). — Hæfte 3: 363 (da paa Børglum Kloster) (i dette Hæfte har der ifølge et Haandskr. af Tyge Becker, der findes i RA. MS. Alm. dansk-norsk Personalhist. Nr. 49, været indlagt et ›Papir‹, som nu ikke er paatruffet i Hæftet, og hvorpaa der foruden 363 nævnedes Brevene 4142 4354 og

¹) DBL.^{1,2}

5007, der ligeledes dengang var paa Børglum Kloster). — Hæfte 4: 11693 7. Bd. S. 266 10124 10249 (alle 4 da i Randers Raadstuearkiv). — Hæfte 5: 8723 (da hos Kromanden i Torsager (Ø.-Lisbjerg H.)) 9173. — Hæfte 6 b: 1510 10739 4080 7330 (alle da i Viffertsholm Godsarkiv) og 8992 (anført i Aar 1561). — Hæfte 7: 3968 3180 (begge da i Holbækgaard Godsarkiv) 889 (da i Ryomgaard Godsarkiv). — Hæfte 11: 2047 se endvidere ovfr. S. 226 (under Haderslev), S. 221 (under Aabenraa) og S. 230 (under Sønderborg). — Ny kgl. Saml. 8vo 201 c: 2002 (da i Højris Godsarkiv) se endvidere ovfr. S. 298 (under Fussingø Godsarkiv) 2538 (da i Tjele Godsarkiv). — Werlauffs Manuskripter Nr. 7, Sjælland: 5410; se endvidere ovfr. S. 164 f. (under Næstved Petri Kirke).

Haandskriftet Thott Fol. 750 bestaar af en mindre og en større Mappe, af hvilke den mindre indeholder Segltegninger (utvivlsomt af Abildgaard), der er citerede ovfr. under 1284 og 1294. I den større Mappe findes: et Brev fra Abildgaard til Langebek af 1756 Sept. 5, hvori nævnes 3176 (af Slagelse Mortens Kirkes Arkiv); Optegnelser af ham, der er omtalte ovfr. S. 230 (under Sønderborg), S. 298 (under Fussingø Godsarkiv), S. 327 f. (under Viffertsholm Godsarkiv) og især S. 325 (under Tjele Godsarkiv); samt Afskrifter tagne af ham af et mindre Antal Tjele-Breve, der er nævnte paa det sidst anførte Sted, og af et Brev i Randers Raadstuearkiv: 10338.

Endnu skal det nævnes, at LDipl. indeholder en Del Afskrifter af Abildgaard: fra Arkiver i Næstved (39), Slagelse(?) (3003 Ad) og Skive (2614 9789) samt paa Landting (539 803) og Tjele (4220).

Agerholm, Edvard Valdemar, † 1887¹,

Kaptajn, ejede i 1874 3901, som af en senere Ejer er foræret til RA.

Ancher, Peder Kofod, † 1788²,

Retslærd, har ejet adskillige Haandskrifter, i hvilke man jævnlig kan finde Bemærkninger med hans Haand, men sjældent hele Afskrifter skrevne af ham.

Ny kgl. Saml. Fol. 600 indeholder Afskrift af 2818, mærkværdigt nok efter en Orig. i Strassburg.

Kall 4to 401, der bl. a. giver en (direkte ell. indirekte efter AM. 4to 1045 afskrevet) Indholdsfortegnelse til Bartholins Collectanea paa Universitetsbiblioteket, indeholder tillige Afskrifter af 5686 5548 B (hvori 5498) og 12831.

Kall 4to 546 indeholder følgende ovfr. citerede Numre: 12749 2655-56 712 1009 1193 4712.

¹) DBL.² I. 148. ²) DBL.¹

Kall 4to 558 indeholder følgende ovfr. citerede Numre: 10883 (afskrevet efter AM. 8vo 15) samt Udgavens 4. Bd. S. 111 12619-20 (disse 3 afskrevne efter AM. 8vo 21).

Kall 4to 562 er en Blandingspakke, hvori man hyppig træffer Kofod Anchers Haand, om end han ikke har afskrevet fuldstændig noget af de Breve fra 1451-1513, som Pakken indeholder. I Haandskriftet ligger forrest nogle faa Breve fra 1451-1513, af hvilke der her ovfr. er citeret: 2146 4829 6936. En i Haandskriftet efter disse Afskrifter følgende Indholdsfortegnelse, der er skreven med Kofod Anchers egen Haand¹, vedrører et Læg i Haandskriftet, hvis Stykker efter Kofod Anchers Angivelse ere udskrevne af Prof. Sevels CopieBog²; denne Betegnelse sigter til Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 647, men er, som det anføres nedfr. under F. C. Sevel og D. G. Zwergius, ikke helt heldig. Det paagældende Læg i det Kallske Haandskr. udgør kun et mindre Afsnit af det, men omfatter dog alt, hvad Haandskriftet, bortset fra den allerede ovfr. nævnte Del, indeholder fra Tiden 1451-1513; af Læggets Indhold er i Udgaven ovfr. citeret: 3808 (hvori 731 Ab) og 5634³.

Om Uldall 4to 249 se ovfr. S. 127, 129 under Resens Atlas.

Uldall 4to 360 indeholder Afskrifter ell. Udtog af en Mængde Breve, særlig Rosenholm-Breve, nemlig for Tiden 1451-1513's Vedkommende af Breve i Langebeks Registratur over Rosenholm-Arkivet Pk. 10-12 og 8 (jfr. ovfr. S. 319). Rosenholm-Brevene er citerede i Udgaven ovfr.; derimod følger der i Haandskriftet efter dem ikke faa Breve, der ikke er citerede, fordi de kendes i bedre Skikkelse (de allerfleste i Orig.) anden Steds fra; en Undtagelse danner kun 4220, der fandtes i Orig. paa Tjele, men nu er tabt og er citeret ovfr.

Andersen, Johannes Oskar, f. 1866³,

Professor, Dr. theol., ejer 6953 (hvori 6601; se Tilføjelser til 6953) 8832 s og 10196 s; Brevene har han arvet efter sin Fader Justitsraad, Sagfører Ole Andersen († 1905).

¹) Ikke af Abraham Kall, saaledes som angivet i 1. Række IV. 151 med Note 1. ²) Efter det her nævnte Læg i Kall 4to 562 (saavel Kofod Anchers Indholdsfortegnelse som de tilhørende Afskrifter) er afskrevet en betydelig Del af Bindet Kall Fol. 94, fra hvilket derfor ligeledes ovfr. er citeret: 3808 (hvori 731 Ab) og 5634. At Kilden for denne Del af Kall Fol. 94 er det omtalte Læg, fremgaar klart af, at et Ord i Kofod Anchers Indholdsfortegnelse, som skal læses Encomion, men som paa Grund af hans ret utydelige Haand er kommet til næsten at se ud som Laconcion, er blevet læst paa denne meningsløse Maade i Kall Fol. 94. Det sidste Haandskrift indeholder imidlertid foruden den nævnte Del, som er hentet fra Kall 4to 562, tillige et Stykke, som har det nylig omtalte Haandskr. Kall 4to 558 til Kilde, og hvorfra ovfr. er citeret 10883. ³) DBL.²

Andersen, Ole, † 1905¹,

Justitsraad, Sagfører. Se Andersen, Johannes Oskar.

Andrup, Thomas, † 1741²,

Rektor i Sæby, senere Sognepræst, har i 1736 sendt Gram et Hæfte, hvori fandtes Afskr. af 5611 og Udtog af 7556-57.

Ar(e)ndrup, Peder Nielsøn, † 1653³,

Borgemester i Nyborg. Om hans nu tabte »Nyborg Stads Spejl«, der har indeholdt Afskrifter af 324 703 og 5475, se ovfr. S. 181-83.

von Arenstorff, Frederik, † 1931⁴,

Hofjægermester. Se ovfr. S. 315 under Overgaard Godsarkiv om hans Salg i Aaret 1918 af 4175 4730 og 5239.

Arentssøn, Hans,

Raadmand i Halmstad 1664, har ejet et Haandskr. af Kong Hans's almindelige Stadsret; efter dette Haandskr. blev Stadsretten afskrevet i Halmstads Stads Privilegiebog: 6033.

Baden, Gustav Ludvig, † 1840⁵,

Historiker og Jurist, har ejet en Del fra Ribe Kapitels Arkiv stammende Breve: 915 1252 2149,88 3904 (hvori 3849) 7875 7924 8729 (kun i senere Vidisse) 8853 8938 9904 12827,55 12994-95 13099. Tillige har han ejet 6839 (der sandsynligvis er identisk med 6953, hvori 6601) og vistnok det nu forsvundne 5493. Endvidere har han ejet Dombogen Ny kgl. Saml. Fol. 836 b, fremdeles en nu formentlig forsvunden Afskr. af en Provsteindberetning for Fuglse Herred (hvori der var afskrevet et Brev for Taagerup Kirke: 2732) samt en nu i FLA. opbevaret Tekst af Jacob Lerches »Det renoverede Nyborg Stads Spejl« (jfr. ovfr. S. 182). Om en Række fra N.-Holmgaard Godsarkiv stammende Breve jfr. ovfr. S. 305.

Bahnsen, Baltzar, † 1749,

Raadmand i Kolding. Se S. 204 f. (Kolding By).

---

¹) DBL.² I. 358. ²) Hundrup, Lærerstanden ved de nedlagte Latinskoler i Hjørring, Nykjøbing paa Mors, Skagen, Sæby og Thisted S. 40 f. Wiberg I. 638, 765. W. Christensen, Oluf Christensen og Sønner S. 304. ³) Personalhist. Tidskr. IV. 37. ⁴) DAA. L, I. 436. ⁵) DBL.^{1,2}

Bakke, Matthias Lorentsen, † 1767¹,

Sognepræst i Kolding. Se S. 207 (Kolding Kirke).

Bang, Oluf, † 1783²,

Genealog, har i Samlingspakken Kall Fol. 77, Pk. I afskrevet 13047 og 10070-71. I RA. Bindet GHS. Gener. Fol. 24 har han afskrevet en Række Breve, i alt Fald for en stor Del efter LDipl.; ovfr. er citeret 1623 639 1707 2963. RA. GHS. Gener. 4to 4 er et Bind med Titel: Bang, 64 Smaa-stykker til dansk Historie, og er foræret til Selskabet af Bang; men det er skrevet med forskellige Hænder. Ovfr. er citeret af det: 12616 3808 (hvori 731 Ab; begge skrevne af Langebek) 12640; og Bindet indeholder tillige paa S. 309-42 en ovfr. S. 42 omtalt, ikke helt fuldstændig Afskr. af en Registratur over Roskilde Kapitels Arkiv.

Bangert, Casper Conrad Emil, † 1895³,

Overkrigskommissær. Se Olsen, Christen.

Banner, Frants, † 1575⁴,

har gjort historiske Optegnelser i Rostgaard 4to 121, XLI og har heri egenhændig indført: 7048 Ab, hvorom han siger, at Brevet »findes hos Frantz Banner til Kockedall«. En tilsvarende Bemærkning gøres om 2946 i det samme Haandskr., hvor Afskriften dog ikke er af ham selv, hvad der heller ikke er Tilfældet med en Afskr. af 2499 i Haandskriftet.

En Afskr. af 356 A har i et Lovhaandskrift (AM. 4to 3) faaet en Randbemærkning, der utvivlsomt er med Frants Banners Haand; og en løs Afskr. i RA. af 2499 har en Paaskrift, der formentlig ligeledes er af ham.

Barner, Konrad, † 1903⁵,

Overtoldinspektør, Kammerherre. Se S. 276 under Gaunø Godsarkiv om en af ham skreven Registrant over dette samt S. 303 f. under Hevringholm Godsarkiv om hans Forhold til Gaven af dette i 1875.

Bartholin, Thomas, † 1690⁶,

kongelig Antikvar. Se om ham og hans Collectanea 1. Række IV. 140-42 (med Indholdsangivelse til Collectanea⁷).

¹) Wiberg II. 233. ²) DBL.^{1,2} ³) Hof- og Statskalender 1896, Tillæg Sp. 49. ⁴) DBL.^{1,2} Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 323. ⁵) DBL.^{1,2} ⁶) DBL.^{1,2} ⁷) I Oversigten her nedfr. er ikke gentaget saadanne Dele af Samlingerne, som vel indeholder Breve fra Tiden 1451-1513, men som kun er Afskrifter efter endnu bevarede Codices.

Bind B (eller I).

S. 121-263. Christiern I.s Brevbog. Trykt SRD. VIII. 360-446. Brevbogens Breve er i nærværende Arbejde opførte under »Brevbøger« bagest ved de enkelte Aar samt blandt Udaterede Breve (7. Bd. S. 277, 429). Se i øvrigt ovfr. S. 4.

Bind C (eller II).

S. 1-444. Alt efter Kilder (Orig. ell. Afskrifter) i RA., der endnu er bevarede.

S. 461. 9664 (efter Orig. i »carthophylacio ecclesiae Osloensis seu Christianiae«, nu i den Arnamagnæanske Saml.).

S. 494-557. »Originales litteræ ex museo Holgeri Parsberg judicis Selandiae.« Indeholder fra Tiden 1451-1513 dels nogle norske Breve, dels følgende danske (af hvilke nu kun 7825 er bevaret i Orig.): S. 504: 1586. S. 510: 4629. S. 515: 7825. S. 556: 2298.

S. 573-609. »Originales litteræ ex museo Jani Rosenkransii judicis Fioniae.« Indeholder fra Tiden 1451-1513 4 nu tabte Breve (det første af Maribo Klosters og det sidste af Antvorskovs Arkiv): S. 579: 2664. S. 585: 5969. S. 595: 6342. S. 596: 4936.

S. 632. »Exscriptum ex originali membrana penes dominum Petrum Syv.« 3637 (jfr. under dette Nummer om den endnu bevarede Originals Historie).

S. 635-55. »Originales literæ ex archivo Slesvicensi.« For Tiden 1451-1513 12 Afskrifter, alle efter Forlæg i Gemeinschaftliches Archiv (for den største Del i Caput I), som endnu er bevarede med Undtagelse af Forlægget til 12825 (Forlægget til et Brev af 1496 Juni 5, der tidligere fandtes i Gem. Arch. VI. 46 og ifølge sit Indhold ikke skal medtages i nærværende Udgave, men er trykt Acta pontif. Dan. V. 153 efter den Bartholinske Afskr., er formentlig en Tekst, der nu findes i Kiels SA., Urk. Kloster Reinbeck Nr. 65; jfr. Acta pontif. Dan. VI. 553). Jfr. i øvrigt her ovfr. S. 15.

Bind D (eller III).

S. 1-297. Nicholas Jordani's Samling af Franciskanerbrevne, se ovfr. S. 120 f.

S. 625-83. 7560.

S. 689-751. 7559.

S. 833. Anført i nærværende Udgaves 7. Bd. S. 300 f.

Bind F (eller V).

Pagineret i 6 Dele, mærkede I-VI.

VI. 1-29. Vitskølbogen. Se 1. Række IV. 69.

VI. 35-38. »Ex cartophylacio vicariorum Roskildensium originales litteræ.« S. 37: (1494 Aug. 18. Intet Brev.) 9655 (Orig. bevaret).

VI. 39-116. »Ex archivo capituli Roskildensis originales litteræ.«
Indeholder enkelte Breve, der endnu findes i Origg. i den Arnamagnæ-
anske Saml. (2024 B 9856 12462 3590) samt følgende tabte: S. 82: 809. S. 83:
491. S. 84: 88. S. 85: 1922. S. 88: 2151. S. 89: 8912. S. 90: 5086. S. 92: 5423
5686. S. 116: 1356 6235 9857.

VI. 131. »Ex archivo capituli Roskildensis.« 142 (Orig. bevaret).

VI. 151-78. »Ex archivo ecclesiæ collegiatæ b. Mariæ virginis Hafniæ.«
Indeholder en Del Breve, der er bevarede i RA., samt følgende tabte:
S. 151: 7006. S. 153: 2095-96. S. 154: 1752. S. 155: 5548 B. S. 158: 2404.
S. 162: 11388. S. 164: 11309.

VI. 188-90. »Ex tabulario ecclesiæ beatæ virginis Arhusii.« S. 189:
5742. S. 190: 6545.

VI. 191. »Ex eodem tabulario Aarhusiensi.« 12276.

VI. 227. 10569 (Orig. bevaret). S. 231: 10972.

Bind H (eller VI).

S. 337-81. »Ex ms. chartaceo penes m. Johannem Bircherodium pro-
fessorem theologiæ designatum« (o: den senere Aalborg-Biskop Jens
Bircherod). Er Vitskølbogen, jfr. 1. Række IV. 69 med Rettelsen her
ovfr. S. 112.

S. 385-460. ¹»[Apographa litterarum Otthoniensis ecclesiæ.] [Ex
msto. chartaceo antiqvo, olim Stephanii, nunc] academiæ Upsaliensis,
cujus exemplar accipi intercessione Johannis Hadorphii.«¹ Er Odense-
bogen, jfr. 1. Række IV. 39 og her ovfr. S. 49.

S. 461-500. »Litteræ originales ex chartulario ecclesiæ cathedralis
Vibergensis.« Indeholder for 1451-1513 kun 1913 og 5297, der begge er
bevarede i Origg.

S. 509-54. »Litteræ originales apud Janum Rosenkransium.« Brevene
hidrører fra Bækkeskov, Antvorskov (og Ribe St. Hans Klosters) Arkiver;
de er alle tabte. S. 526: 11227 12881. S. 535: 9426 (hvori 9375). S. 542:
1872 (hvori S. 543: 1640). S. 550: 9631.

S. 565. »Ex autographo membraneo.« 8802 (Orig. bevaret).

S. 919-75. »Litteræ originales in cancellaria regia Hafniensi.« Tabte
Breve af Roskilde Agnete Klosters Arkiv. S. 935: 6035. S. 956: 3729. S. 958:
9667. S. 972: 11017.

S. 979-98. »Ex autographis in cancellaria Danica exscripta sunt se-
quentia anno 1689.« S. 982: Tabt Brev 8965 (hvori 12579).

¹⁻¹⁾ Overskriften, der har været skreven med Bartholins Haand, er nu i
sin Begyndelse helt og i Fortsættelsen delvis bortskaaren; den gengives imid-
lertid af Arne Magnusson i AM. 4 to 1045 Bl. 26 a paa den her meddelte Maade
og ikke saaledes, som den er trykt i 1. Række IV. 141.

Bind K (eller VIII).

S. 40-43. »Originales infrascriptarum binarum literarum sunt penes Th. Kingonem episcopum Fionensem.« S. 41: 12446 (Roskilde Bisps Arkiv; Orig. tabt).

S. 49-56. »De bonis clauastro sanctorum Johannis baptistæ et Mariæ Magdalænæ in Duholm in Morsø Burglanensis dyocesis legatis extat apud Janum Rosencrantzium judicem provincialem Fioniæ liber chartaceus in 4to, ex quo sequentia exscripta sunt.« Der følger derefter Afskrifter af enkelte Breve af Dueholms Diplomatarium; men allerede paa S. 54 lyder en ny Indholdsangivelse: »Extat apud eundem¹ alius liber chartaceus sub titulo: Registrum sev quoddam directorium in bonis domus sancti spiritus in Nicopia Morsø, continens mixtim elenchum bonorum huic domui et cænobio Duholmensi legatorum; hinc sequentia excerpta sunt«. Dette »sequentia«, der kun omfatter Bartholins S. 54-56, findes alt sammen i den trykte Udgave af Dueholms Diplomatarium S. 100-5; og skønt den hos Bartholin anførte Titel ikke stemmer med den, der findes i den trykte Udgave S. 80, er det altsaa i alt Fald urigtigt, naar O. Nielsen i sin Udgave S. III f. udtaler, at der paa Jens Rosenkrantz's Tid kun fandtes ét Bind, som Arne Magnusson »sagtens« har delt i to.

S. 62. 7696 (Orig. tabt; det er muligt, at Overskriften S. 56: »Ex charta penes Janum Rosencrantzium« ogsaa omfatter dette Brev).

S. 90-153. »Litteræ originales, quæ asservantur in consistorio universitatis Hafniensis.« Breve, der nu alle findes i Origg. i den Arnemagnæanske Saml. (Roskilde Claræ Klosters Arkiv undtagen 10762, der er Lunds Peder Klosters Arkiv).

S. 154-68. »Litteræ originales ex musæo J. Rosencrantzii.« S. 157: 2291 (Antvorskov Klosters Arkiv; Orig. tabt).

S. 200-17. »Ex musæo Jani Rosæcrantzii.« Tabte Breve fra Maribo og sikkert Antvorskov Klosters Arkiver. S. 208: 10397. S. 210: 77. S. 212: 3737. S. 214: 1638.

S. 217-39. »Ex libro pergameno penes eundem Janum Rosæcrantzium.« 4520 og 8420 (Kilden, o: Additam. 4to 299, bevaret).

S. 283. »Descriptum ex originali, quod communicavit mag. Franciscus Thestrup pastor Nakschoviensis anno 1690.« 10411 (Orig. tabt).

S. 285-330. »Ex libro membraneo monasterii Sorensis.« Er Gengivelse af Sorøbogen (o: AM. Fol. 290) og ikke, som angivet i 1. Række IV. 62 Note 3, af Sorø Gavebog; og Gengivelsen er ikke, som anført paa sidstnævnte Sted, »af« Bartholin, men er skreven af Arne Magnusson.

S. 330-528. »Originales literæ e capitulo Ripensis ecclesiæ.« Brevene er endnu bevarede undtagen: S. 378: 10953. S. 447: 1463. S. 519: 112.

¹) o: Jens Rosenkrantz.

S. 529-38. »Ex Summa Innocentii pape qvarti de penitentia. Im-
pressa Hafniæ 1497« (o: af en ikke længere eksisterende trykt Bog). 12831.
S. 565. »Ex exscripto Sperlingii.« 757 (Orig. bevaret).

I sine Annales under Aar 1503 nævner Bartholin, at Brevet 9813 findes »penes« ham selv. — Hans Collectanea Bd. 27 er et Haandskrift fra c. 1600, der er omtalt ovfr. S. 153 og vedrører København. — I Ad-
ditam. Fol. 89 afskriver Bartholin 4294 efter en Tekst af Svaning og
giver Udtog af 673 1676 og 4542 efter Resens Atlas¹. — Den Registrant
over Gehejmearkivet, som undertiden betegnes med hans Navn, (RA.
Registrant 8) kan til Tider give en Oplysning i positiv eller negativ Ret-
ning, der kan være af Interesse for Arkivets Historie, se 372.

Bay, Niels Rudolph, † 1889².

Bay, Niels Hansen, † 1900².

Den førstnævnte af disse to (som var Læge, bl. a. i Svendborg) har
i 1861 »medd.« Brevet 646 til GA.; den sidstnævnte (som var Læge i
Randers) har foræret det til NLA.

Becker, Tyge Alexander, † 1869³,

historisk Forfatter, har i 1849 foræret til HGA. Brevene 5840 8767 og
12200; og efter hans Død blev der i 1869 ifølge hans testamentariske
Bestemmelse afgivet til GA. »Pergamentsbreve fra 15de, 16de og 17de Aar-
hundrede 8 Stykker«, men uden at det nu synes at kunne oplyses, hvilke
disse har været⁴. Af hans omfattende Samlinger Ny kgl. Saml. 4 to 657 b
(13 Kapsler) skal nævnes: i Kapsel I: 11992 3609; om Kapsel III se ovfr.
S. 295 (under Gl. Estrup); om Kapsel IX se S. 318 (under Rosenholm);
om Kapsel XII se S. 326 (under Torstedlund); i Kapsel XIII findes en
med Beckers Haand skreven »Fortegnelse paa Villestrups Eiendoms-
breve«, hvori nævnes 9765 og 6864 (jfr. ovfr. S. 328 under Villestrup).
Endnu kan det anføres, at Becker har benyttet enkelte Origg., der nu
er forsvundne eller dog dengang var i bedre Stand end nu, eller For-
tegnelser over nu tabte Breve; se 1567 (Arkivet paa Benzons), 4142 4354
og 5007 (Abildgaards Dagbøger) og 9905 (Aarhus Bispearkiv).

Begtrup, Johan Henrik, † 1871⁵,

kirurgisk Kandidat, Biblioteksassistent i Athenæum, var kommet i Be-
siddelse af en Del af N.-Holmgaard Godsarkiv, for største Delen fra

¹) Jfr. Hist. Tidsskr. 9. R. III. 170. ²) Carøe, Den danske Lægestand, Supplementbind til 7. Udgave S. 6. ³) DBL.^{1,2} ⁴) Aarsberetn. fra Geheimearch. IV S. LIII. Gehejmearkivets Kopibog 1869 Dec. 4. ⁵) Erslew, Forfatter-Lexicon I. 96 og Supplement I. 101. Carøe, Læger og Kirurger 1786-1838 S. 11.

16. og 17. Aarh., men dog indeholdende ét Brev før 1513, nemlig 2982; Samlingen findes nu i Ny kgl. Saml. Fol. 417 p, idet KB. i 1871 købte den paa Auktionen efter ham¹. Endvidere har han i Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 868 m afskrevet eller ekscerperet nogle Breve, formentlig dog efter endnu eksisterende Kilder; ovfr. findes citeret: 255 984 1214 3035-36.

Below, Sophie, † 1650²,

Slægtbogsforfatterinde. Om hendes Slægtbog, som hun ikke selv har afsluttet, og som hendes Datter Anne Thott († 1658)³ efter Moderens Død arbejdede videre paa, men som efter Anne Thotts Død redigeredes af dennes Søster, den lærde Birgitte Thott († 1662)⁴, se Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 25-39. Det ældste Haandskr. (der findes i RA. MS., Alm. dansk-norsk Personalhist. Nr. 15, men i hvilket Sophie Belows Haand kun forekommer paa Titelbladet) indeholder Afskrifter eller Udtog af følgende Breve: 12708 12924 (hvori 2126) 6095 13024 5049 7866 3782 D 12640 4767 12643-46 1685 4556⁵.

Af de ikke faa yngre Tekster, der haves af Sophie Belows Slægtbog⁶, indeholder Ny kgl. Saml. Fol. 774 og 777, Thott Fol. 1081, Karen Brahes Haandskr. Nr. 1637 og Uldall Fol. 199 ganske de samme Breve som det nysnævnte ældste Haandskr. af Slægtbogen; GHS., Gener. Fol. 45 a (den saakaldte »Lucoppidans Slægtbog«) har: 5049 12924 (hvori 2126) 4767 12640 12643-45 1685 4556; og Karen Brahes Haandskr. 1638 og Thott Fol. 1080 og 4to 1873 har: 12640 4767 1685 4556.

von Bergen, Christian Henrik, † 1741⁷,

Baccalaureus. Det senere af Klevenfeldt ejede Brev 8559 blev i 1741 »communicatum« Langebek af en C. H. von Bergen, der utvivlsomt er identisk med den ovenstaaende.

von Bergen, Daniel, † 1773⁸,

Kancellisekretær, Vicelandsdommer, har til Danske Selskab foræret 5045, den Vidisse, hvori 6690 er bevaret, samt 7880 10130 10145 10652 11409 11979 og efter al Sandsynlighed ogsaa 2554.

von Bergen, Jürgen Nicolai,

Købmand, Aabenraa, ejer 8145.

¹) Jfr. ovfr. S. 305. ²) DBL. ³) DAA. XVII. 444. ⁴) DBL. ⁵) Et Brev, som Sophie Brahe har »bekommit« af Sophie Below, men som ikke er afskrevet i dennes Slægtbog, nævnes i 4143. ⁶) Jfr. om dem Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 39-48. ⁷) Bloch, Den Fyenske Gejstligheds Hist. I. 312. Birket Smith, Kjøbenhavns Univ. Matrikel II. 570, 579. ⁸) DBL.^{1,2} Appellinstansernes Embedssetat 1660-1919 S. 93.

Berner, Abel, † 1611¹,

Sekretær i Tyske Kancelli, har skrevet Udtog af 8287-89 8504-05 9246 9753.

Birch, Andreas, † 1829²,

Biskop over Lolland-Falster og i Aarhus. Se S. 305 f. (Høgholm Godsarkiv).

Birch, Peder, † 1770³,

Graver ved Københavns Vor Frue Kirke har i Tiden 1761-64 laant Langebek 3 Breve (59 125 og 5548 B), af hvilke i alt Fald de 2 yngste har tilhørt Københavns Kapitels Arkiv, saa at det maaske har været som en Følge af sin Embedsstilling, at Birch har været i Besiddelse af dem. Disse 2 Breve maa nu antages at være gaaet tabt; det ældste af de 3 er havnet i Grønlands Samlinger i Ribe Katedralskole. •

Slægten Bircherod.

Om denne se 1. Række IV. 144 f. Her nedfr. gøres først nogle Bemærkninger om 3 Medlemmer af Slægten hver for sig, der har efterladt sig Samlinger, som er af Interesse for Repertoriet, nemlig Jens Bircherod († 1708), Thomas Broder Bircherod († 1731) og Jacob Bircherod († 1737). Og derefter gives under Overskriften »Bircherod'ske Haandskrifter« en Del Oplysninger om en Række Haandskrifter, som undertiden flere af Slægten har arbejdet paa, og delvis ogsaa andre, saa at det ikke altid er let at udrede den enkeltes Andel i Arbejdet.

Bircherod, Jens, † 1708⁴,

Biskop. Som nævnt i 1. Række IV. 144, findes der en Oversigt (affattet af Carl S. Christiansen) i Danske Mag. 5. R. III. 156-82 over de Breve, der er afskrevne i den lange Række af Bircherods Dagbøger, for saa vidt Brevene ikke er skrevne af eller til Bircherod selv eller hans Fader. Men i hvilket Forhold Bircherod har staaet til de afskrevne Breve, vides der meget lidt om. En enkelt Gang oplyses det om et Brev (3550), at han end ikke har set dets Orig., men kun har faaet tilsendt en Afskrift af det fra en Søstersøn⁵. Om et Par Breve (3 og 1407) bruges der et saa ubestemt Udtryk som, at de er blevet kommuniserede Biskoppen af en Præst i Sebber; sit Forhold til nogle Breve af Ø Klosters Arkiv betegner han selv med Vendingen, at de »mig nyligen vaare komne til Hænde«⁶;

¹) Meddel. fra Rentekammerarch. 1873-76 S. 187. Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. (S. 317). ²) DBL.^{1,2} ³) Nyerup og Kraft, Litteraturlexicon S. 66. Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon I. 429. ⁴) DBL.^{1,2} ⁵) Jfr. Personalhist. Tidsskr. 3. R. V. 86 f. ⁶) Jfr. ovfr. S. 114.

om endnu et Brev (7397) faar man at vide, at det var blevet fundet i en navngiven Præsts Hus, og om et andet (363), at det var fundet ved Aagaard, men uden at det siges, i hvis Eje disse 2 Breve var kommet.

Der kan dog ikke være Tvivl om, at Bircherod har ejet en meget stor Del af de afskrevne Breve. I Auktionskataloget over hans Bibliotek (Hafniæ 1709) S. 151 nævnes der »2 Knipper gamle Pergaments-Breve med Indsegl hvor udi ere 128 Stykker«¹. Nu findes der i Dagbøgerne afskrevne 51 selvstændige Breve fra Tiden 1451-1513, der falder inden for nærværende Udgaves Plan²; af disse haves 37 endnu i Origg. i AM., og Arne Magnusson taler da ogsaa, som tidligere nævnt, et Sted om en (i Dagbøgerne ikke afskreven) Orig., som han, »si recte memini, nactus sum inter relicta Bircherodii episcopi Alburgensis, qvæ post obitum illius in publica auctione mihi comparavi«³.

Men som ligeledes tidligere omtalt⁴, var det ikke alle de Origg., som Bircherod havde ejet, der købtes af Arne Magnusson. Gram fik i 1734 en hel Del af Bircherods Breve til Laans, som Bircherods Søstersøn Provsten Jens Rosenvinge var blevet Ejer af; og der haves endnu Afskrifter med Grams Haand af Breve, som efter hans Opgivelse dengang fandtes i Origg. hos Jens Rosenvinge. Det drejer sig om følgende i Bircherods Dagbøger afskrevne Breve: 480 762 3476 3714 4938 (som var optaget i det i Dagbøgerne ikke afskrevne 11242) 5934 og 7934 (hvori 848). Men Originalerne til disse Breve er nu gaaet tabt undtagen 480, der har været ejet af Klevenfeldt, og 3476, der var kommet til Danske Selskab. Af de øvrige i Dagbøgerne afskrevne Breve, der hverken findes i Origg. i AM. eller kan paavises at have været ejede af Jens Rosenvinge, er 363 2963 3093 4180 og 6952 nu tabte, medens 3550 er kommet til Fyns Bispearkiv og 10424, der en Tid havde været i Klevenfeldts Eje, af denne blev foræret til en Efterkommer af den oprindelige Brevmodtager, i hvis Slægts Besiddelse Brevet endnu findes.

Hvad Proveniensen af de afskrevne Breve angaar, er den temmelig uensartet. For de endnu bevarede Breves Vedkommende drejer det sig for største Delen om forskellige ret spredte Privatarkiver; blandt disse kan der dog særlig være Grund til at nævne Johan Pederssøn Oxes, hans Hustruers og Sønners Arkiver, der tilsammen kan opvise mellem 15 og 20 afskrevne Breve (der, som anført ovfr. S. 390, efter al Sand-

¹) Gentaget Suhms Nye Saml. IV. II. 86. ²) Fortegnelsen i Danske Mag. 5. R. III. 158-63 har 57 Breve; men af disse er 3 (1 af Aar 1502 og 2 af Aar 1512) ikke medtagne i nærværende Udgave; og 6 andre (2 af Aar 1457; 1 af 1458 og 1 af 1495; 1 af 1487 og 1 af 1499) er i Fortegnelsen opførte som 6 Breve, men ved den af mig her foretagne Optælling kun regnede for 3. ³) Se ovfr. S. 390.

⁴) Anf. St.

synlighed stammer fra Brevkisterne i Frue Kirke). Men endvidere findes der i AM. 10 Origg. (7267 6298 9880 2611 10127 938 1690 7490 5326 8440), som er gengivne i Udtog i den bevarede Afskr. af Peder Dyrskjøts Bog (Ny kgl. Saml. Fol. 558; jfr. nedfr. S. 460, 459), og af disse 10 Breve er de 7 (ikke det 1., det 3. og det sidste af de nævnte) afskrevne i Bircherods Dagbøger; det ligger da nær at tænke sig, at Bircherod har faaet Brevenes Tekster fra Peder Dyrskjød, selv om Bircherod maaske først er blevet Ejer af Brevene efter Peder Dyrskjøts Død¹. (At Bircherod er kommet i Besiddelse af selve Peder Dyrskjøts nu tabte Brevbog, omtales nedfr. under denne.)

De i Dagbøgerne afskrevne Breve er følgende:

Aar 1663: 6298	Aar 1681: 10424 6917
— 1666: 9157	— 1682: 3345 359 3033 3163
— 1667: 355	480
— 1668: 10831 6952 7883 6062	— 1683: 8375 7489
8897 (hvori 6124)	— 1685: 2434 3750 5934
— 1669: 2602 6052	— 1686: 3476
— 1671: 762	— 1695: 1690 5326 7397 1642
— 1672: 8448 2611	4691 7490 8067 10127
— 1673: 745 235 3714 40 8440	— 1699: 7934 (hvori 848) 3
— 1675: 5919 938	1407
— 1676: 274	— 1701: 363
— 1677: 2963	— 1707: 3550
— 1680: 4180 4938	— 1708: 3093

Jens Bircherods historiske Interesse har givet sig Udslag anden Steds end i Afskrifterne i hans Dagbøger. Ovfr. S. 198 er nævnt et Hæfte, der tilskrives ham og indeholder Uddrag af Breve vedrørende Aalborg Helligaandshus, men hvori hans egen Haand ikke forekommer. Om hans Forhold til Breve af Ø Klosters Arkiv jfr. ovfr. S. 114 og S. 439. Nogle meget kortfattede Optegnelser, som er skrevne af ham og hidrører fra nu tabte Breve, har senere været ejede af Oluf Nielsen og er fra Stednavneudvalget kommet til RA., hvor de findes i MS. Diverse Samlinger vedrørende Jylland; de er anførte under: 13139 8513 9639 6344 7553 9512 6372 9678 669.

Haandskriftet Ny kgl. Saml. Fol. 730 er for største Delen skrevet med Jens Bircherods Haand; det indeholder Samlinger til Fyns Historie,

¹) Det omvendte Forhold (at det skulde være Bircherod, der havde laant Peder Dyrskjød disse Origg.) kan næppe tænkes; man kan nemlig gaa ud fra, at den nu tabte Dyrskjød'ske Brevbog, hvori Brevudtogene var indførte, har været identisk med en Bog, om hvilken Peder Dyrskjød i 1704 udtaler, at den er »gammel og ilde skreven i min Ungdom« (Saml. til jydsk Hist. III. 271), altsaa paa en Tid, da han ikke kan antages at have været i Forbindelse med Bircherod.

mest Præstehistorie, men meddeler ikke mange Breve; ovfr. er dog citeret 8138, der imidlertid ikke er afskrevet af ham selv.

Gl. kgl. Saml. 4to 2350 har Titelblad: »Monumenta et inscriptiones Othoniensis coll. a Johanne Bircherodio a^o domini 1679« (o: Aalborg-Biskoppen), men er ikke skrevet med dennes egen Haand; og at det er ham, der har foranlediget afskrevet de bagi indførte Afskrifter af Breve, er vel ikke helt afgjort. Ovfr. er derfra citeret: 4180 9061 10027.

Endvidere er det omtalt ovfr. S. 112, at Jens Bircherod har ejet et Haandskr. af det Notarialinstrument, hvori Vitskølbogen var afskrevet; og Domssamlingen Gl. kgl. Saml. Fol. 1139 (se om denne nedfr.) har i alt Fald været i hans Hænder (og mon ejet af ham?), eftersom han ved Haandskriftets Dom Nr. 89 (af Aar 1574) har bemærket: »Indf. i min Journ. ad Oct. 80«¹. Endnu kan det nævnes, at hans Brodersøn Jacob omtaler ham under 1606 og 2208.

Bircherod, Thomas Broder, † 1731²,

Professor. Se 1. Række IV. 144 f. Han har ejet de nu tabte Breve 10295 12446 og 12557. Af de nedfr. omtalte Bircherod'ske Haandskrifter skal særlig henvises til Gl. kgl. Saml. Fol. 1093 og Ny kgl. Saml. Fol. 402 som dem, hvori hans Haand forekommer; andre af Haandskrifterne, hvortil hans Navn er blevet knyttet, er Gl. kgl. Saml. 4to 2349, Rostgaard Fol. 18 og Odense Katedralskoles Haandskr. Han har ejet det ovfr. S. 126, 127 og 128 omtalte Resen-Haandskrift Donatio variorum Fol. 24, som hans Søn Jacob forærede til Universitetsbiblioteket; og han har egenhændig skrevet en ovfr. S. 185 omtalt Fortegnelse over Odense-Breve. Han har staaet i Forbindelse med den nedfr. nævnte Peder Jenssøn Lucoppidan, der har sendt ham en Afskrift og Oplysninger om Breve til Benyttelse i hans Samlinger, og ligeledes med den nedennævnte Laurids Luja, der har laant ham 4180 til Afskrivning. Han nævnes af Sønnen Jacob under 1606 og 2208.

Bircherod, Jacob, † 1737³,

Landsdommer. Se 1. Række IV. 145. Han har ejet de endnu eksisterende, gennem Danske Selskab bevarede Breve 5045 6690 (dette kun i en yngre Vidisse) 10145 og 10652. Men i øvrigt skriver Klevenfeldt et Sted: »Salig Birkerod melder og at hafve self eyet endeel Documenter samme Familie⁴ vedkommende. Er Skade, at disse med mere af handß Forfædriß Samlinger af Documenter icke ere mere til, thi det er bekiendt, at Morbroderen Assessor Erich Muhle⁵ efter sit hafvende systema philosophicum op-

¹) Jfr. Danske Mag. 5. R. III. 165. ²) DBL.^{1,2} ³) DBL.^{1,2} ⁴) o: den i 1476 adlede Peder Hanssøns Hustrus Familie. ⁵) Død 1751 (DAA. XXI. 330).

brendte alt, hvad hand forefandt af deß lige Documenter iblant sal. JustitzRaad Jacob Bircherodß Efterladenskab, hvoriblant paa samme Maade forkom en meget stor Samling: Breve fra Gram til Bircherod¹. Af de nedfr. omtalte Bircherod'ske Haandskrifter er det et betydeligt Antal, hvori Jacob Bircherod egenhændig har skrevet større eller mindre Dele; her skal anføres: Gl. kgl. Saml. Fol. 1093 og 4to 2349; Ny kgl. Saml. Fol. 402, 404 og 409, 4to 1207 og 8vo 186; Kall Fol. 130; og Additam. Fol. 161. Endvidere har han i RA. Klevenfeldts Afskrifter i Fol., Rosenkrantz, afskrevet et Hæfte, hvorfra ovfr. er citeret 639 og 3783, og i RA. Klevenfeldts Nobilitationsbreve dels givet en løs Afskrift af 934 og dels i et Hæfte afskrevet 1847. Til Universitetsbiblioteket har han, som nævnt ovfr. S. 442, foræret Donatio variorum Fol. 24. Jfr. ogsaa ovfr. S. 185.

Bircherod'ske Haandskrifter.

A. Samlinger til Odense Bispekrønike, samlede af Bircherod'er ell. afledede fra deres Samlinger, er følgende:

Gl. kgl. Saml. Fol. 1093, bestaaende i Hovedsagen af 2 forskellige, kronologisk ordnede Rækker; for en stor Del skrevne af Th. Br. Bircherod, i den 2. Række dog ret hyppig med Tilføjelser af Jacob Bircherod, der har indført de nedennævnte: 2691 og 3368. Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret følgende Numre: 554 795 2692 3774 1678 3370 3773 3963 6630 9254 12374 (alle de foregaaende Breve efter Jacob Madssøns Visitatsbog; jfr. Bemærkninger af Th. Br. Bircherod under 9254) 10027 9061 2691 3368 4180.

Forkortede Gengivelser af dette Haandskrifts 1. Række er Gl. kgl. Saml. Fol. 1092 og Additam. 4to 178; de stammer rimeligvis begge fra et nu tabt Mellemed og indeholder begge tillige Samlinger vedrørende andre fynske gejstlige (for en stor Del i Klostre i Odense), der ikke findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 1093. Af de 2 Haandskrifter er i Udgaven ovfr. citeret alle de Numre, som i Gl. kgl. Saml. Fol. 1093 er hentede fra Jacob Madssøns Visitatsbog, samt 203 og 10262.

Gl. kgl. Saml. 4to 2988 indeholder (foruden en Afskr. af en Del af Hamsforts Odense Bispekrønike) Afskr. af det meste af den 2. Række af Gl. kgl. Saml. Fol. 1093, men uden Jacob Bircherods Tilføjelser. Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret de samme Numre som for Gl. kgl. Saml. Fol. 1093 (dog med Undtagelse af 6630 2691 og 3368).

Afskrifter af Dele af Gl. kgl. Saml. Fol. 1093 (navnlig af det meste af dette Haandskrifts 2. Række, heri indbefattet Jacob Bircherods Tilføjelser) findes i Thott 4to 1913 og Thott 4to 1423; de stammer mulig begge fra et nu tabt Mellemed og indeholder tillige omfattende

¹) RA. Klevenfeldts Herold Nr. 549.

Samlinger (især vedrørende Fyns protestantiske Biskoppers Historie), der ikke findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 1093. Af begge de nævnte Thottske Haandskrifter er i Udgaven ovfr. citeret alle de samme Numre som for Gl. kgl. Saml. Fol. 1093, dog med Undtagelse af 6630.

Endvidere indeholder Thott 4to 1914 et Ekscerpt »ex Bircherodii collectaneis de episcopis Otthiniensibus«, 3: mulig eft. Gl. kgl. Saml. Fol. 1093. Af det Thottske Haandskrift er i Udgaven ovfr. citeret de samme Numre som for Gl. kgl. Saml. Fol. 1093 (dog med Undtagelse af 6630 2691 3368 og 4180).

B. Andre Bircherod-Haandskrifter.

Ny kgl. Saml. Fol. 402 er for en meget stor Del skrevet med Thomas Broder Bircherods Haand, delvis dog ogsaa med andre Hænder, hvoriblandt hans Søn Jacob Bircherods. Haandskriftet indeholder Afskrifter af adskillige Breve, der gaar igen atter og atter i andre »Bircherod'ske« Haandskrifter; men det indtager en Særstilling blandt disse ved, at Th. Br. Bircherod paa Haandskriftets Bl. 74 b-91 a har dels afskrevet, dels givet Uddrag af mange af de nedfr. omtalte Breve, der dengang tilhørte Stiftamtmand Joachim Pritzbuur (jfr. Haandskriftets Bl. 91 a). Og Haandskriftet har ogsaa benyttet Breve, der er meddelte Th. Br. Bircherod af en Kammerraad Rasmus Mule¹; se under de nedfr. anførte Breve 10911 11726 11409 4734 12809.

Haandskriftet er flittig benyttet i LDipl., i ethvert Fald for en stor Del ved Afskrifter, som har faaet Paategninger af Gram; men man kan ogsaa finde Afskrifter efter Haandskriftet, som er tagne af Langebek selv.

Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret følgende Numre: 5360 6541 9714 4180 10027 12904 796 10635 1768 7769 1883 3112 4973 11106 5087 5268 4264 10911 11726 11409 4734 12809 8334.

Rostgaard 4to 107 udgjorde tidligere en Samling af løse Afskrifter, men er i forholdsvis ny Tid bleven indbunden. Af Originalerne til Afskrifterne siges et Par at findes hos Thomas Bircherod (der dog nævnes i 3. Person). Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 3039 979 4180 2050 124 6493 1768 1883 7769 3112 4973 2636 4264 993 3922 8879 4938 1758 12800 (hvori 4095) 6541 9061 10027 11106 10295 9714 10412 12446 796 12904 934 9076.

Ny kgl. Saml. 4to 837 er en Afskr. af Rostgaard 4to 107 og indeholder saaledes Afskrifter af de samme Breve.

Rostgaard Fol. 18 betegner sig som »Fyens Lands Beskrivelse samlet af Mag. Thomas Bircherod«; Haandskriftet er dog ikke skrevet med hans egen Haand, og det nævner ham nogle Gange i 3. Person

¹) Jfr. om ham nedfr. under Mule.

(saaledes Bl. 176 a, 184 a, 185 a). Det indeholder ikke fuldstændige Afskrifter, men har benyttet talrige Breve, af hvilke de fleste dog kendes i en bedre Skikkelse, medens andre ikke haves i en udførligere Form. De, som er citerede i nærværende Udgave, er: 10247 1043 1169 8865 9270 11221 3114 8057 4543 6627 10655 12775 8719 6833 12557 8059 11167 8058 2209.

Efter Rostgaard Fol. 18 er Ny kgl. Saml. Fol. 400 afskrevet, der altsaa har benyttet de samme Breve; en anden Afskr. af det Rostgaardske Haandskrift er Uldall Fol. 190, der ganske vist er »forbedret af Peder Birch« (i 18. Aarh.), men uden at disse den senere Samlers Tilføjelser har nogen Interesse for Tiden 1451-1513.

I Odense Katedralskoles Bibliotek findes et »Mag. Thomas Broderus Bircherods Manuscript« (omtalt i Aktstykk. udg. af Fyens Selsk. I S. III). Det er skrevet i 18. Aarh., men hverken af Th. Br. Bircherod eller Jacob Bircherod; det omtaler den førstnævnte i 3. Person og betegner ham endogsaa et Par Steder som død (saaledes paa den 1. Side 507). Det indeholder jævnlig Indskud, som er bestemte til at indføjes andre Steder end, hvor de nu findes i Haandskriftet; og i Pagineringen kan det anvende det samme Tal 2 Gange, medens det omvendt har Sider, der slet ikke er paginerede. I det hele gør det et lidet tiltalende og lidet ordentligt Indtryk, og tilmed er det i sin nuværende Skikkelse paa flere Steder defekt, idet der øjensynlig rundt omkring i det mangler Sider; men det indeholder i Modsætning til Rostgaard Fol. 18 fuldstændige Afskrifter af Breve. Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 10247 10027 1043 1169 8865 9270 11221 3114 8057 5426 124 12800 (hvori 4095) 4543 6627 10655 12775 1758 8719 4180 12557 11167 8058 4938.

Thott 4to 1419 og 1420, der er indbundne hver for sig, men paginerede i Fortsættelse af hinanden, udgør tilsammen en Afskr. af Odense Katedralskoles Haandskr. og indeholder tilsammen de samme Breve som dette (hvis Lakuner i alt Fald til Dels kan udfyldes fra de 2 Thottske Haandskrifter).

Gl. kgl. Saml. 4to 2349 bestaar af en Række Hæfter, der for største Delen er skrevne med Jacob Bircherods Haand; dog findes ogsaa Thomas Broder Bircherods Haand. Helt med Jacob Bircherods Haand er Hæfterne b (»Continuation paa min Samling om Fyens Antiquiteter. Tom. II^{dus}«) og e (»Een Samling om det lidet Thaasing Lands Antiquiteter, skrevet og samlet af Jacob Bircherod Thom. fil.«). Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 11167 8058 8719 12800 (hvori 4095) 4543 6627 10655 12775 124 1758 1043 1169 8865 9270 11221.

Ny kgl. Saml. 4to 729 er ifølge en Notits af Klevenfeldt paa 1. Blads Forside »samlet af Jacob Bircherod«, hvis Haand dog ikke findes i Haandskriftet; dets S. 241-375 er afskrevne efter Gl. kgl. Saml. 4to 2349,

Hæfte b. Af Ny kgl. Saml. 4to 729 er i Udgaven ovfr. citeret: 4264 10295 10403 8334 8879 11167 8058 8719 12800 (hvori 4095) 4543 6627 10655 12775 124 1758.

Et Haandskr., som findes i Nationalmuseets 2. Afdeling, Vedel Simonsens Saml., Pk. LIV og er betegnet 511 ad γ , er Afskr. af den første Del af Ny kgl. Saml. 4to 729 og indeholder følgende i Udgaven ovfr. citerede Breve: 4264 10295 8334 8879.

Og et andet Haandskrift i Nationalmuseet, Vedel Simonsens Saml., som er betegnet 511 γ , er for en stor Del (dets S. 166-349) en Afskr. af det allermeste af det nævnte Hæfte b i Gl. kgl. Saml. 4to 2349, medens en anden Del af Nationalmuseets Haandskrift er dels Udtog, dels Afskr. af en Del af Gl. kgl. Saml. 4to 2351. Af Nationalmuseets Haandskr. er i Udgaven ovfr. citeret: 3550 5363 11167 8058 8719 12800 (hvori 4095) 4543 6627 10655 12775 124 1758.

Thott 4to 1421 (hvis Paginering begynder med S. 893 i Fortsættelse af det ovennævnte Thott 4to 1420) er beslægtet med Ny kgl. Saml. 4to 729, idet betydelige Dele af det ene Haandskr. genfindes i det andet, men ikke altid i samme Orden og heller ikke i samme Omfang; og i hvert af de to Haandskrifter kan der forekomme Stykker, der ikke findes i det andet. Af Thott 4to 1421 er i Udgaven ovfr. citeret: 10635 203 10262 8879 4264 10403 5360.

Ny kgl. Saml. Fol. 404 er oprindelig skrevet af Jacob Bircherod, men med mange Tilføjelser af andre. Haandskriftet indeholder kun faa fuldstændige Afskrifter, men nævner desuden kort en Del andre Breve. I Udgaven ovfr. er citeret: 12904 1606 2208 2348 4148 934 (jfr. 12557) 8719 8879.

Ny kgl. Saml. Fol. 403 (oprindelig vistnok skrevet med Præsten Anders Samsings Haand, men med mange Tilføjelser) indeholder ingen fuldstændige Afskrifter, men nævner kort en Del Breve af dem, der forekommer i Bircherod'ske Haandskrifter. Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 4543 6627 10655 12775 8058.

Et Haandskr. i Nationalmuseet, Vedel Simonsens Saml., Pk. LIV, som er betegnet 511 ad α , er Afskr. af en Del af Ny kgl. Saml. Fol. 403 og indeholder følgende Breve, som er citerede i Udgaven ovfr.: 4543 6627 10655 12775.

Ny kgl. Saml. Fol. 409, der for største Delen er skrevet med Jacob Bircherods Haand, har et af ham skrevet Titelblad: »Antiquiteter ved Langelands Kirker . . . som og ved Lollands og Falsters«. Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 10412 1768 7769 1883 3112 4973 11106 12907 1664 2732 6541 9714.

Additam. Fol. 161, der saa at sige helt er skrevet med Jacob Bircherods Haand, har et af ham skrevet Titelblad: »Beskrivelse over Byen Odense og dends Antiquiteter«. Haandskriftet indeholder Afskr. af det ovfr. herefter citerede Brev 1425.

Ny kgl. Saml. 8vo 186 indeholder en Afhandling af Jacob Bircherod om Gilder i Odense og er paa 7 Sider nær skrevet med hans egen Haand. Haandskriftet omtales af Nyrop, Gilde- og Lavsskraaer I. 761 f. og er i Udgaven ovfr. citeret for 8114 og 8125.

Kall 8vo 665 er en Afskr. fra 18. Aarh. af Ny kgl. Saml. 8vo 186, men fortsættes derefter med en Del Oplysninger, der ikke findes i Ny kgl. Saml. 8vo 186, men heller ikke har skullet benyttes i Udgaven ovfr. I denne er det Kallske Haandskr. citeret for 8114 og 8125.

Kall Fol. 130, der for største Delen er skrevet med Jacob Bircherods Haand, indeholder Oplysninger om hans Aner og deres Slægt. Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 9076 4264 10295 10867.

Ny kgl. Saml. 4to 1207, der omtrent helt igennem er skrevet med Jacob Bircherods Haand, har paa 1. Blad en af ham skreven Overskrift: »Lærde Mænd fødte i Odense«. Ovfr. er derfra citeret: 9076.

Ny kgl. Saml. 4to 1208 er en Afskr. af Ny kgl. Saml. 4to 1207 og indeholder saaledes Afskr. af det samme Brev 9076.

Andre Haandskrifter, der er mere eller mindre beslægtede med de Bircherod'ske er:

Ny kgl. Saml. Fol. 1666 (forfattet af Præsten Anders Samsing, men senere suppleret (bl. a. af Præsten Peder Jensen Weile, † 1771); omtalt Ny kirkehist. Saml. VI. 325). Ligesom Rostgaard Fol. 18 ovfr. indeholder det ingen fuldstændige Afskrifter, men har benyttet talrige Breve, af hvilke de fleste dog kendes i en bedre Skikkelse. De, som er citerede i Udgaven ovfr., er: 8057 6833 8059.

Ny kgl. Saml. 4to 1186 (et Hæfte, det meste med Haand fra 18. Aarh.). Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 12800 (hvori 4095) 4543 10655 12775.

Kall 4to 483 (en Pakke med løse Læg eller Hæfter med forskellige Hænder fra 17. og 18. Aarh.). Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 4734 4264 9173.

Uldall Fol. 74 (et Bind med Afskrifter fra 18. Aarh. — heriblandt én (4180) af Langebek — og med Titelblad med Uldalls Haand: »Collectanea e mscrs. Bartholinianis ad historiam civitatis Odense et convivii monasteriique regis Canuti«; dog er det ikke hele Bindets Indhold, der er efter Bartholin). Af Haandskriftet er i Udgaven ovfr. citeret: 6263 4180.

Additam. Fol. 141 (et Bind i ganske moderne Indbinding, men

skrevet med Haand fra 18. Aarh.) indeholder Afskr. af det ovfr. herefter citerede 8879.

Blik, Ove Christophersøn, † 1680-84¹,
har i 1650 ejet det nu tabte 7147.

Bloch, Jørgen Carstens, † 1773²,
Biskop i Ribe, har i Additam. Fol. 138 afskrevet: 3114 5451, og i Additam. Fol. 140: 1768 1883 3112. Det nu tabte Brev 4734, som Langebek har afskrevet, var i Orig. blevet meddelt ham af Biskop Bloch. Og i de Præsteindberetninger til Bloch, der nu findes i Grønlunds Samlinger i Ribe Katedralskoles Bibliotek (jfr. nedfr. under David Grønlund), har 2 Præster givet Afskrifter af 9078 og 9223.

Boesen, Ludvig, † 1788³,
Boesen, Jens Frederik, † 1839³.

Den første af disse Mænd (som var Præst i Rynkeby og Vigerslev) har øjensynlig i 1767 laant Langebek nogle Breve, der var kommet til Arkivet paa Skovsbo, som ligger i Rynkeby Sogn: 1332 1411 6257 6749 8159. Og disse Breve tillige med 313 erhvervede Vedel Simonsen i 1811 til Gehejmearkivet »ved Hr. Provst Boesens i Viggerslev Godhed«, ∴ den førstnævnte Boesens Søn Jens Frederik Boesen, der var blevet Faderens Efterfølger som Præst i Vigerslev.

Bohn, Herman Jørgensen, begravet 1780⁴,
Ejer af Baggegaard (nu Baggaard⁵) i Klemensker Sogn paa Bornholm, har i 1758 kommunikeret Amtmanden J. C. Urne en Kopi af 2446. Det er vel da tvivlsomt, om det er rigtigt, naar Klevenfeldt et Sted nævner, at Originalen af det samme Brev (paa Perg.) er blevet ham meddelt af Hr. »Bohne de Borringholm«. Naar derimod Klevenfeldt i 1746 afskriver 4640 efter en Orig. paa Perg., der er sendt ham af Hr. »Bohne de Bornholmia«, kan dette godt være rigtigt; i alt Fald er det ved alle tre Lejligheder sikkert den samme Bohn, der er Tale om, idet Herman Jørgensen Bohns Fader døde allerede 1726⁶.

Braderup, Johann Jacobsen, † 1867,
Gaardbesidder i Kollund (Lundtoft-Vis Herreder), er ifølge velvillig Meddelelse fra Landsarkivet i Aabenraa formentlig identisk med den Ejer

¹) DAA. V. 87, XVIII. 540. Saml. til jydsk Hist. 3. R. I. 113-22. ²) DBL.^{1,2}
³) DBL.^{1,2} ⁴) Personalhist. Tidsskr. 3. R. VI. 290. ⁵) Trap⁴ III. 602. ⁶) Personalhist. Tidsskr., anf. St.

af Kollund »Hr. Braderup«, der efter Opgivelse af Sejdelin ejede 6207 i Aaret 1861.

Braem, Corfits, † 1683¹,

Borgemester i Helsingør. Om hans Forhold til Otte Krag se Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 329. Det viser sig, at Corfits Braem har skrevet store Dele af Ny kgl. Saml. Fol. 361, saaledes bl. a. alt, hvad Haandskriftet indeholder for Tiden 1451-1513, undtagen dets S. 37-57 (6033). Foruden en Del Breve, som er bevarede i Origg., og hvoraf Afskrifterne ikke er citerede ovfr., har han i Haandskriftet afskrevet: 6899 8109 6935 1193. Haandskriftet er blevet laant til Langebek baade af Christian Grave, der døde som Præst i Norge 1763², og af Biskop Peder Hersleb; man kan finde begge disse nævnte som Udlaanere af det i 1747³, uden at det synes at kunne afgøres med Sikkerhed, om de begge har ejet det, og hvem af dem der i saa Fald har ejet det sidst. Snarest skulde man vel tro, at det har været Biskoppen; men Haandskriftet kan i alt Fald ikke med Vished paavises i Auktionskataloget efter ham⁴, selv om det er muligt, at det kunde være det paa Katalogets S. 557 nævnte Nr. 33⁵.

Brahe, Sophie, † 1643⁶.

Nogle Haandskrifter, der nu findes i Lunds LA., indeholder Samlinger til Brug for Sophie Brahes Slægtebogs-Arbejder, deriblandt baade Afskrifter af hendes Brevveksling med andre, og Afskrifter eller Udtog af middelalderlige Breve. Det ene af disse Haandskrifter, som betegnes »Danska geneal. m. m. 1«, er citeret under 12708. Haandskriftet »Danska geneal. m. m. 2« indeholder en lille Brevregistratur (trykt her ovfr. S. 415 f. under Aage Axelssøn Thott) og giver endvidere Afskrifter eller Udtog af: 3782 C 12953 5049 6249 6652 6555 12708 6910 7698 1146 263 2222 4143 1837 2987 3421; se ogsaa Tilføjelser og Rettelser under 1251. I Haandskriftet »Danska geneal. m. m. 3« findes Afskrifter af 6095 og 12924; og endelig findes i Haandskriftet »Danska geneal. m. m. 4«: 12643-46 Ac.

Medens de ovennævnte Haandskrifter er kommet til Lunds LA., opbevares Sophie Brahes store Slægtebog i Universitetsbiblioteket sstds. Den giver Afskrifter eller Udtog af følgende Breve (der, som det vil ses,

¹) Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 329 og de dér anførte Steder. ²) DBL.¹ VI. 192. ³) Se 1193 (jfr. bl. a. LDipl. 1483 Maj 23 og 1496 Marts 3). ⁴) Bibliotheca Herslebiana, Hafniæ (1758). ⁵) Dette Nummer havde ganske vist ifølge Auktionskataloget et Register foran, hvad Ny kgl. Saml. Fol. 361 nu ikke har; men et saadant Register kan være gaaet tabt i Tidens Løb, hvad der faktisk er Tilfældet med adskillige af Haandskriftets Sider. ⁶) DBL.^{1,2} Hist. tidskr. f. Skåneland II. 38-71.

for et stort Antals Vedkommende — om end delvis under andre Former — forekommer i det ovennævnte Haandskr. »Danska geneal. m. m. 2«): 6652 3782 A og B 5049 7866 4143 3497 12643-46 Ab.

Sophie Brahes Slægtebog har været Kilde for den saakaldte Tale Ulfstands Slægtebog, der findes i Thott Fol. 1077 og er skreven egenhændig af Tale Ulfstand, om end med en hel Del Tilføjelser af andre. Tale Ulfstands Slægtebog har atter været Kilden for Ny kgl. Saml. Fol. 770, dog saaledes at dette sidste Haandskr., som nu er defekt i sin Begyndelse, for sin første Dels Vedkommende er blevet suppleret fra en yngre Redaktion af den ovfr. S. 438 nævnte Sophie Belows Slægtebog¹. De 2 Haandskrifter Thott Fol. 1077 og Ny kgl. Saml. Fol. 770 indeholder hvert for sig Afskrifter eller Udtog af følgende Breve: 6652 3782 (Aa og Aaa med Noten d) 4143 12643-46 (Aba og Abaa) 3497 5049 7866. Det er altsaa de samme Numre, der findes i Sophie Brahes originale Slægtebog i Lund; men deres Rækkefølge er dér en anden, og 3782 er dér gengivet væsentlig anderledes end i de 2 yngre Tekster.

Brandt, Christian, † 1780²,

Historiker. Se 1. Række IV. 151. Ifølge Kataloget over hans Bibliotek (Bibliotheca Brandtiana (uden Aar; Auktionen skulde finde Sted 1784)) ejede han forskellige Haandskrifter, hvoraf det vigtigste er Gl. kgl. Saml. Fol. 844 (jfr. nedfr. under Anne Krabbe), og en Del Pergamenter; Kataloget specificerer S. 386 under Nr. 2-4: 566 (nu tabt), 139 (nu i det norske Rigsarkiv) og 7967 (nu tabt) og nævner S. 387 nogle Samlinger af uspecificerede Pergamenter, der til Dels er fra Tiden 1451-1513. 6260 har Brandt udtaget af et gammelt Bogbind, hvori en Bogbinder havde indsat det.

I det af ham skrevne Haandskr. Ny kgl. Saml. 4to 1185 har han afskrevet 2421 uden Angivelse af sin Kilde, der dog formentlig ikke er den tabte Orig.; endvidere har han sstds. benyttet en nu forsvunden Tekst af Vinding Herreds Provstebog (se herom ÆA. V. 1067; jfr. nærværende Værks 2. Bd. S. 289). Et andet Haandskr., som han maa antages at have ejet, er Ny kgl. Saml. 4to 737; der er heri afskrevet det i Orig. tabte Odense-Brev 370, som dog i Afskriften ikke er skrevet med Brandts egen Haand. I et Hæfte i Blandingspakken Kall 4to 378 har Brandt afskrevet 2 Skive-Breve: 9789 2614.

Bredal, Nis, † 1578-80³,

Skolemester i Vejle, har afskrevet 8585.

¹) Jfr. herom Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 46 f. ²) DBL.^{1,2} ³) Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon II. 44. Kanc. Brevbøger 1576-1579, 1580-1583.

Brock,

Kaptajn, Nøbbeløf i Broby S. (Ø. Gøinge H.), ejede i 1804 8182 b, som da blev fremvist af en Herredshøvding Thornberg.

Brocman, Nils Reinhold, † 1770¹,

svensk Historiker, har afskrevet en Mængde Breve vedrørende dansk Historie; hans Afskrifter findes dels i LDipl., dels i SKB. Ovfr. er citeret en Række af Afskrifterne, i Hovedsagen dog kun, naar Forlæggene nu er tabte eller dengang var bedre bevarede end nu.

Fra LDipl. er citeret: 1038 2581 3295 4027 4219 4712 7761 9191 9397 9561 9625 9734 10018.

Fra SKB., Haandskr. M 10 (N. R. Brocmans Historisk-topografiska samlingar) er ovfr. citeret: I Pk. 7: 914 s 1741 (Tilføjelse) 3081 (Tilføjelse) 4429 (Tilføjelse) 6478 9110 (2 Afskrifter) 9393 9426 (hvori 9375) 9888 9190 11108 11069 11227 (dette Brev er afskrevet af Langebek) 11223 11623 12162 7. Bd. S. 200 12172 11337. — I Pk. 9: 8486 b. I denne Pakke findes endvidere: den i ÆA. V. 787-96 (jfr. 784-86) trykte Aarhus-Christianstad-Registratur, hvis Kilde, den her foreliggende Brocman'ske Afskrift, dengang tilhørte Vitterhets-, historie- och antiqvitets-akademien i Stockholm; fremdeles: et af Brocman skrevet Hæfte vedrørende de skaanske Klostre, der er nævnt ovfr. S. 33 under Lunde Kapitel; og endelig: et af Brocman skrevet Læg, der, saa vidt skønnes, er en Afskrift af en nedfr. under Langebek omtalt Registratur over Landskrone-Breve, der findes i RA. Langebeks Samlinger Pk. VI, men ikke er medtagen i nærværende Udgave.

Brun, Søfren (Bruun, Søren), † 1762²,

Skoleholder (dansk Skolemester) i Odense, har i 1727 afskrevet 9174 og vel omtrent samtidig gjort Uddrag af 7398 og af 11817; han har attersteret en Afskr. af 11788 og af 12218.

Brunsmænd, Johan, † 1707³,

Præst. Om hans Arbejde paa Redaktionen af Resens Atlas se: Peder Hansen Resens Atlas Danicus. I dansk Oversætt. (ved Johannes Knudsen), Bornholm S. VII-IX, XII-XIII, Helsingør S. VI-X, Roskilde S. V-VII; (ved Chr. Behrend, udg. af Gunnar Knudsen), Viborg Bispedømme S. VI-VII, IX; samt Ellen Jørgensen i Hist. Tidsskr. 9. R. IV. 193 f., 196 (jfr.

¹) SBL. VI. 421. Rørdam, Breve fra Jacob Langebek, bl. a. S. 290, 484.

²) Velvillig Meddelelse fra Landsarkivet for Fyn efter Odense St. Knuds Kirkebog (begravet Apr. 17) og Odense Skifteprotokol. ³) DBL.^{1,2}

samme, Historieforskn. og Historieskrivn. i Danm. S. 137). Ovfr. er citeret som skrevet med Brunsmænds egen Haand: 5801-02 i Donatio variorum Fol. 21.

Bryske, Lisbet, † 1674¹,

Slægtbogsforfatterinde. I Haandskrifter af hendes personalhistoriske Arbejder nævnes 7039 og 10931; Udtoget af 7039 er imidlertid i de Haandskrifter, hvori det er paatruffet, (Ny kgl. Saml. Fol. 771; Thott Fol. 1083) ikke skrevet med hendes egen Haand, hvad der derimod gælder om Udtoget af 10931 i det ældste Haandskr., hvori dette forekommer (Karen Brahes Manuskript Nr. 1636). I et andet Lisbet-Bryske-Haandskr. (Thott Fol. 1082) findes 6652 og 6870; men det er et Haandskr., hvori hendes egen Haand ikke forekommer, og som har faaet mange Tilføjelser af andre.

Büchler, Th.,

(Enkefrue?) solgte i 1891 til RA. et Brev, der i 1849 havde været i Trøjborg Godsarkiv: 2432.

Bützow, Henrik Christopher Olufsen, † 1763²,

Sognepræst ved Vor Frue Kirke i København, Stiftsprovst, har i 1757 laant Langebek nogle nu tabte Breve: 868 9446,51 10806 12146, der for største Delen (og muligvis alle) engang har tilhørt Københavns Kapitels Arkiv, saa at det er usikkert, om de har været Bützows Privatejendom eller hørte til hans Kirkes Arkiv. Endvidere har han paa samme Tid laant Langebek 2 andre nu tabte Breve: 7860 og 11753, der begge maa antages at have tilhørt Københavns Petri Kirkes Arkiv.

Bæijer, Georg Henric, † 1802,

Stadslæge i Ystad, giver i nogle Redaktioner af sin haandskrevne »Beskrifning öfuer staden Ystad« Uddrag (utvivlsomt efter den nedennævnte Christ. Hier. Johansen) af en Del Ystad-Breve: 1999 2347 7073 10725; ligeledes giver han i »Beskrifning« en en fuldstændig, men forsvensket Afskr. af 6475 og Afskrifter af 8316 og 10672. Redaktioner af Bæijers Arbejde findes i Ystad Magistrats Arkiv (i Ystad) samt i SKB., Haandskr. M 118, i Lunds UB., Haandskrifterne H c Fol. 162 og H c Fol. 170 IX og i Uppsala UB., Haandskr. S 60. Endnu et Eksempel af Arbejdet findes ifølge Olof Palme och Gunnar Palme, Släkten Palme intill år 1815, Bilagor S. 13 i Strengnäs Stiftsbibliotek; men nærværende Værks Udgiver er saa sent blevet opmærksom paa dette Eksemplars Eksistens, at han ikke har faaet Lejlighed til at benytte det.

¹) DBL. ^{1,3} ²) DBL. ¹

Carøe, Kristian Frederik, † 1921¹,

Læge, Personalhistoriker. Se S. 205 f. (Kolding By).

Christiansen, Øvli,

Gaardejer i Malling (Ning H.), bortbyttede i 1905 til RA. et Brev af Aar 1567, hvori var vidimeret: 1662.

Christiernssen, Jørgen, † 1593 (?)²,

Sognepræst til Østofte, Provst. Om hans Kopibog se S. 240 f.

Claussøn, Jacob, † 1668³,

Sognepræst til Errindlev og Olstrup (Fuglse H.), har forfattet en »Ærendlefs oc Olsdorps præste-chronike«, der findes i AM. 4to 873 og i en der-efter tagen Afskr. i Ny kgl. Saml. 4to 1189. Skriftet nævner Brevene 1771 og 5287.

Coyet, Vilhelm Julius, † 1709⁴,

svensk Embedsmand og Ejer af Lyngbygaard (det nuværende Trolle-Ljungby) i Villands H. i Skaane, har skrevet en »Relation om Liungby gårdh, dess hoorn och pijpa«, som han har dateret 1692 11. Febr. Afskrifter heraf (paa Svensk) findes i Ledreborgske Haandskriftsaml. 4to og 8vo 73 (a), i SKB., Engeströmska saml. B VIII. 2. 9 og B VIII. 2. 31, i Uppsala UB., Haandskr. W 1141 og i Lunds UB., Haandskr. H c Fol. 170 VII og H c 4to 107 (her 2 Eksemplarer); en anden Afskr., ligeledes paa Svensk og paa Titelbladet betegnet »Anno MDCCLI«, findes i Thott 4to 2164. En Tekst af Skriftet, der betegner sig som en dansk Oversættelse, men hvoraf i Virkeligheden kun godt 2 Sider er paa Dansk, medens hele Resten (godt 23 Sider) er paa Svensk, findes i Ny kgl. Saml. 4to 868 e, VIII 1. Paginering. Virkelige danske Oversættelser af Skriftet haves i Additam. 4to 175 a (med Rettelser af Arne Magnusson) og Thott 4to 1476 (her i 2 forskellige Redaktioner, den ene en Del mere kortfattet end den anden) samt endvidere paa følgende Steder, hvor dog et af de i Skriftet omtalte Breve (2354) gengives med en Lakune midt i Referatet, saa at bl. a. Aarstallet mangler): Additam. 4to 175 b; Kall 4to 641; RA. MS. Coyet, Relation om Lyngbygaards Horn og Pibe; og Ledreborgske Haandskriftsaml. 4to og 8vo 73 (b). Efter en dansk Oversættelse af den sidstnævnte Art (med Lakune i Referatet af 2354) er Skriftet trykt i »Efterretninger om Troldhornet og Troldpiben samt Biergpuslinger,

¹) DBL. ²) Wiberg. III. 697. Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 408-10 (hvor han S. 408-9 lever ell. dør 1593, medens Wiberg lader ham dø 1591). ³) Wiberg I. 323. Kirkehist. Saml. II. 157 f., 192-98. ⁴) SBL. IX. 33.

Trolde og Skiftinger paa Liungbyegaard i Skaane. Kiøbenhavn 1774¹; Aftrykket er ganske vist uden Forfatternavn, men Coyet nævner sig selv i 1. Person inde i Teksten (S. 35, 36). Endvidere haves en tysk, af en Friedrich Gerhard Voss² foretagen Oversættelse af en af de danske Redaktioner med Lakune i Brevudtoget; denne tyske Tekst findes i Gl. kgl. Saml. 4to 2377 (der er skrevet med Niels Foss's Haand), Ny kgl. Saml. 4to 2173 c og RA. MS. Coyet, Chronica von dem adelichen Guthe Lyngbyegaard. Skriftet giver Udtog af Brevene 1930 13037 og 2354.

Af større Interesse end det her nævnte, af V. J. Coyet forfattede Skrift er dog det af ham og hans Fader Peter Julius Coyet († 1667)³ ejede Bibliotek paa Grund af dets danske Bestanddele og dets Skæbne. Kong Carl Gustav havde i Efteraaret 1658 foræret den Del af Jørgen Seefeldts Bibliotek, som var bleven tilbage, efter at Corfits Ulfeldt havde bortført Hovedmassen af det, til P. J. Coyet; men i Tidens Løb blev Kongens Gave til Coyet i ikke ringe Grad adspjlettet, dels ved at de ny Ejere skænkede Dele deraf til svenske videnskabelige Institutioner, og dels ved Auktioner. Der var dog endnu en ikke ringe Rest tilbage paa Lyngbygaard; men da de Danske i 1710 under den store nordiske Krig besatte Gaarden, bortførte de denne Del som Krigsbytte, og adskillige Haandskrifter, der er mærkede med V. J. Coyets Navn og nu findes i vort kongelige Bibliotek, er øjensynlig kommet dertil som en Følge af denne Begivenhed⁴. Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 2231 b er en Fortegnelse over Haandskrifter, der har været i det Coyetske Bibliotek⁵; men heri nævnes af Haandskrifter, der er citerede i nærværende Udgave, kun følgende: Gl. kgl. Saml. Fol. 1128 (se ovfr. S. 212), 1134 og 1119⁶ samt Gl. kgl. Saml. 4to 3152, 3161 og 3170⁷ (om de 2 sidstnævnte Jørgen-Seefeldt-Haandskrifter se nedfr. under Jørgen Seefeldt og om Gl. kgl. Saml. 4to 3161 ovfr. S. 148). Men foruden disse i Ny kgl. Saml. 4to 2231 b anførte Haandskrifter besidder vort kongelige Bibliotek endnu adskillige,

¹) Jfr. SBL. IX. 39. ²) Han blev 1731 Byskriver i Hobro og Herredsskriver i Onsild H., 1736 Postmester i Hobro, 1763 tillige Herredsskriver i Rinds og Gislum Herrede og døde formentlig 1772 (Olsen, Postvæsenet i Danmark 1711-1808 S. 389; Angivelserne hos Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon IX. 207 f. er ikke helt korrekte, og bl. a. fremgaar det af Akterne vedrørende hans Ud-nævnelse i 1731, at han ikke kan være født saa sent som 1711). ³) Se om denne SBL. IX. 23. ⁴) Om Coyet-Bibliotekets Historie se Walde, Storhetstidens litterära krigsbyten II. 395, 418 f., 424 f. M. H. t. Besættelsen i 1710 og Frederik IV.s Erhvervelse af Haandskrifterne se Danske Mag. 5. R. V. 97-108, især S. 103, 105, 106. ⁵) Jfr. Hist. Tidsskr. 9. R. II. 385. ⁶) Se Ny kgl. Saml. 4to 2231 b, henholdsvis S. 2 Nr. 9, S. 2 Nr. 12 og S. 3 Nr. 19. ⁷) Se anf. St., henholdsvis S. 5 Nr. 3, S. 6 Nr. 9 og S. 7 Nr. 18.

der er citerede i nærværende Udgave og ved den egenhændige Paategning »W. J. Coyetz« viser, at de har været i den yngre Coyets Besiddelse, nemlig: Gl. kgl. Saml. Fol. 982 og 1108 samt det tidligere af Knud Ulfeldt Christopherssøn ejede Haandskrift Ny kgl. Saml. Fol. 779. Hertil kan endnu føjes 2 Coyet-Haandskrifter, der ikke vides at have været i det kongelige Bibliotek. Det ene er et Eksemplar af Registranten af 1598 over Gem. Arch. (jfr. ovfr. S. 14), der ligeledes er mærket: »W. J. Coyetz« og nu findes i RA. som Reg. 41. Det andet er et Haandskr., hvorefter Rosenvinge har trykt Kong Hans's almindelige Stadsret (6033), og som dengang tilhørte ham selv efter tidligere at have været ejet af G. L. Baden, men som nu findes paa Lunds UB.; ogsaa det har engang været i V. J. Coyets Besiddelse¹.

Cypræus, Poul, † 1609².

Cypræus, Johan Adolph².

Om Historikerslægten Cypræus se 1. Række IV. 51 og 126 med de dér anførte Steder og nu tillige A. Otto i Zeitschr. der Gesellsch. f. Schlesw.-Holst. Gesch. LX. 294-347. Den i 1. Række IV omtalte Hieronymus Cypræus har ingen Betydning for nærværende Udgave, idet hans Arbejde standser længe før 1450. Hvad Poul Cypræus's Haandskr. Gl. kgl. Saml. Fol. 1047 angaar, om hvilket det i 1. R. IV. 51 (efter Kirkehist. Saml. 4. R. I. 5) kun hedder, at det, »som det synes«, er Forfatterens Autograf³, kan det efter andre Prøver paa Poul Cypræus's Haand⁴ med fuld Sikkerhed slaas fast, at Hovedhaanden i Gl. kgl. Saml. Fol. 1047 er Poul Cypræus's egen, om end Haandskriftet har en Del Tilføjelser med andre Hænder⁵.

I Listen nedfr. betegner »Poul« med et vedføjet Tal Bladtallet i Poul Cypræus's Haandskr. Gl. kgl. Saml. Fol. 1047, og »Joh. Ad.« med et vedføjet Tal Sidetallet i Johan Adolph Cypræus's trykte Annales episcoporum Slesvicensium (Coloniæ Agrippinæ 1634). Notebogstaverne a, b og c betegner, at Brevene har hørt hjemme henholdsvis i Slesvig Bisps, Slesvig Kapitels og Slesvig Helligaandshus's Arkiv. Det bemærkes, at af de i Listens 3. Rubrik anførte Numre er der adskillige, for hvilke der ikke haves anden Kilde end Cypræernes Meddelelser.

¹) Jfr. Walde, Storhetstidens litterära krigsbyten II. 424. ²) DBL. I.² ³) Jfr. ogsaa ÆA. V. 502. ⁴) Saadanne findes i Rigsarkivets fotografiske Samling af Haandskriftprøver. ⁵) Jfr. om Haandskriftet og Tilføjelserne i det: Zeitschr. der Gesellsch. f. Schlesw.-Holst. Gesch. LX. 339-41. En Afskr. af det, skreven af F. A. Reinboth, findes i Ny kgl. Saml. 4 to 1460. — Om Poul Cypræus's Haand i en af de under Slesvig Bisp omtalte Protokoller af 1579 se ovfr. S. 71.

Poul 165 b	Joh. Ad. 369	Se 12739
— 166 a	— 369	Se 7. Bd. S. 331 (sagtens 921 ^b)
— —	— 370	Se 2. Bd. S. 166
— 166 b	— —	13110 ^c
— —	— —	12745 ^{b?}
— 172 b	— 374	559
	— 382	1198
	— —	1114
Poul 173 a	— 383	1118 ^a
— —		1266 ^a
— 173 b	Joh. Ad. 389	3958 ^b
— 174 a	— 385	3381 ^a ell. b
— 174 b	— —	3441 ^a
— 177 a	— 393	5390 ^b
— 178 a		8782 ^a
— 178 a og b	Joh. Ad. 394	7221
— 179 a	— 395	Sikkert alt fra 7696
— 179 b	— 396	7696
— —	— —	12749 ^{b?}
— 180 b	— 397	7808 ^a
— —	— —	8050
— 181 a	— 398	12750
— —	— —	Atter 8782 ^a
— —		9125 ^b
— 181 b	Joh. Ad. 399	8931 ^a
— 182 b	— 400	9676 ^a
— 185 a	— —	10841 ^a
— 185 b	— 401	12747 ^b
— 186 a	— —	12859 ^a
— 186 b	— 402	9833 ^{a?}

Dahl, Torkild Christian, † 1872¹,

Departementschef, Stiftamtmand, Kammerherre, til Moesgaard, har foræret til HGA. 7100. Han har benyttet Arkivet paa Lerchenfeldt (Bonde-rup) og (sagtens derfra) gjort Optegnelse om et nu tabt Brev: 557.

Dauw, Frederik Johan Valentin, † 1750²,

Sognepræst til Anholt, senere Præst i Randers, har efterladt adskillige Samlinger skrevne dels af ham selv, dels af andre. Her ovfr. er citeret: af Ny kgl. Saml. 4to 868 g. 1. Bd.: 12446 4264; af Domssamlingen Ny kgl. Saml. 4to 1346 b: 2946 2499 7048 3579; af Ny kgl. Saml. 4to 1346 bb: 2499 7048 (afskrevne efter det foregaaende Haandskr.); og af Kall 4to 379 de følgende Grenaa-Breve: 10476 2238,57 2716-17.

¹) DBL.^{1,2} ²) DBL.¹ Dødsaar: Wiberg II. 586.

Dinesen, Adolph Wilhelm, † 1876¹,

Kaptajn, til Katholm. Se ovfr. S. 306 (Katholm Godsarkiv).

Dinesen, Wentzel Oluf Vilhelm, † 1906²,

Gesandtskabsattaché i Paris, har i 1901 ejet: 1628 og 2610, af hvilke Breve det sidste stammer fra Odense St. Hans Klosters Arkiv; men for begges Vedkommende er deres nuværende Opbevaringssted Udgifveren ubekendt.

Drejer, Frederik Carstenssøn, † 1703³,

Sognepræst til Ondløse. Se 1. Række IV. 139. Han er Forfatter af: »Ondlosa πολυξεστοσ sev ex vetusto renovata«, som er forsynet med et Forord, der er dateret 1664 Jan. 1 og indeholder en Dedikation til Peder Reedtz, den daværende Ejer af den i Sognet liggende Gaard Tygestrup. Af de forskellige Haandskrifter, hvori Afhandlingen foreligger, er AM. 4 to 872 (der har tilhørt Jens Rosenkrantz) mulig Forfatterens Autograf; et andet ret gammelt Haandskr. med en tiltalende Haand er Gl. kgl. Saml. 4 to 2346, og til disse 2 slutter sig Ny kgl. Saml. 4 to 703, idet alle de 3 nævnte afskriver Brevet 7204 fuldstændig, hvorimod der midt i Afskriften af dette Brev er oversprunget et Stykke i de følgende Haandskrifter: Thott 4 to 1414 (skrevet med samme Haand som Gl. kgl. Saml. 4 to 2346), Gl. kgl. Saml. 4 to 2347, Ny kgl. Saml. 4 to 702 (afskrevet af Langebek 1735) og RA. MS. Danmarks Topografi Nr. 42 a. Endvidere er de i Drejers Skrift gengivne Breve, men i øvrigt ikke selve hans Skrift, afskrevne i Thott Fol. 737 S. 438 ff. (efter et af de Haandskrifter, der er defekte i Gengivelsen af 7204). Drejers Arbejde er benyttet i Estrups Skrift Tygestrup efter en af de Tekster, der overspringer et Stykke i 7204, og ifølge hans Fortale S. V-VI efter et af det kongelige Biblioteks Haandskrifter, men efter hvilket, turde det være vanskeligt at afgøre.

Drejer afskriver følgende Breve: 3498 7095 7204 9343.

Düring-Rosenkrantz, Ernst Frederik Baron, † 1890⁴,

Hofjægermester. Om den af ham ejede saakaldte Düring-Rosenkrantz's Slægtbog se nedfr. under Oluf Hermanssøn Nysted.

Dyrskjød, Peder Lauridsøn, † 1707⁵,

lærd Bonde. Om hans nu tabte »Bog med gamle Breve og Excerptis« jfr. 1. Række IV. 143 f.; den er utvivlsomt identisk med »den gamle

¹) DBL.^{1,2} Hauch-Fausbøll, Slægten Dinesen gennem 300 Aar S. 60-65.

²) Hauch-Fausbøll, Slægten Dinesen gennem 300 Aar S. 79. ³) Wiberg II. 539. Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon II. 375 f. (begge Steder: Dreyer). ⁴) DAA. VIII. 163, 501. ⁵) DBL.^{1,2}

skrevne Kopibog«, som han i 1704 selv omtaler som »gammel og ilde skreven i min Ungdom«¹. Den er senere kommen i Biskop Jens Bircherods Besiddelse² og fra ham gaaet over til hans Søstersøn den fynske Præst Jens Villumssøn Rosenvinge, der i 1734 udlaante den til Gram, som lod den afskrive³.

Peder Dyrskjøts »Bog«, der i øvrigt ikke udelukkende indeholdt Afskrifter eller Uddrag af Breve, har efter sit Indhold kunnet deles i 3 Hoveddele. I den første Del fandtes mere eller mindre udførlige Udtog af Breve, jævnlig med Angivelse af deres Medbeseglere og en enkelt Gang med Rids af selve Seglene. Dette Afsnit bærer Overskriften: »Revers paa gamle Papiirs Breve og Viditzer af welb. Niels Juul Axelßes Documenter«⁴; som en Følge af hele den Løshed og Mangel paa Nøjagtighed, der præger Peder Dyrskjøts litterære Virksomhed, er det imidlertid umuligt (i alt Fald med det nu bevarede Haandskriftmateriale) at afgøre, hvor stor en Del af hans »Bog« Overskriften er tænkt at skulle omfatte. Maaske har det dog ikke drejet sig om saa mange Sider; i alt Fald findes der i Ny kgl. Saml. Fol. 558 fra og med Bl. 4 a en lang Række Udtog, der for en stor Del hidrører fra Breve, som oprindeligt stammer fra Arkiverne paa Linderumgaard og Boller i Vendsyssel (2 Gaarde, der i 16. Aarh. en Tid havde fælles Ejer), og til disse Breve har Peder Dyrskjøt faaet Adgang ad anden Vej⁵. Heller ikke er det let at afgøre, hvorledes den nys citerede Overskrift om Reversen paa Niels Juuls Dokumenter egentlig skal forstaas. Det naturligste vilde være at opfatte Ordene som Betegnelse for en til praktisk Brug affattet Registratur over den nævnte Niels Juuls Arkiv; men mod denne Forstaaelse taler afgjort Udtogenes i flere Tilfælde store Vidtløftighed, og formodentlig betegner Ordene »Revers paa« blot »Fortegnelse over«. Hvem der har affattet Udtogene, er heller ikke klart; maaske

¹) Saml. til jydsk Hist. III. 271. Han anfører dér en Del Sidetal af Haandskriftet, og disse Tal svarer ganske til Tal, som af Gram (formentlig egenhændig) er anbragte i Hjørnerne paa mange af Siderne af en Afskr., som han har ladet tage af Dyrskjøts Haandskr. (jfr. nedfr.). Og at Grams Tal betegner Side- eller, om man vil, Bladtal i hans Forlæg, kan der formentlig ikke være Tvivl om.

²) Afskr. af Klevenfeldt efter Optegnelser af Gram (RA. Manuskripter af blandet Indhold Nr. 6 (Pk.: »Diverse Klevenfeldtiana«)). Jfr. en af Jacob Bircherod skreven Udskrift paa et af ham selv afskrevet Hæfte, der findes i RA. MS. Alm. dansk-norsk Personalhist. Nr. 27 (Klevenfeldts Nobilitations-Breve); det er øjensynlig Peder Dyrskjøts Kopibog, som Jacob Bircherod her betegner som »min sl. Farbroders curiøse Copiebog med gamle Breve«. ³) Grams ovfr. i Note 2 nævnte Optegnelser. Jfr. Breve fra Hans Gram udg. af Herman Gram S. 64 f., hvor der for Bierschiøts øjensynlig skal læses Dierschiøts. ⁴) Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 1 a. ⁵) Saml. til jydsk Hist. 3. R. VI. 484.

er det Peder Dyrskjøt selv, men maaske har han blot afskrevet en ham foreliggende Kilde. Den nævnte Niels Juul Axelssøn var nemlig ikke blot en af det 17. Aarhundredes mange personalhistorisk interesserede Adelsmænd¹; men han har ogsaa hjulpet Peder Dyrskjøt ved hans historiske Sysler², saa at det mulig er Niels Juul, der har affattet i alt Fald noget af »Revers«en. I det her omtalte første Afsnit af Peder Dyrskjøts Haandskrift, men formentlig faldende uden for Reversen paa Niels Juuls Dokumenter, findes ikke blot de nylig anførte Udtog af Breve fra Linderumgaard og Boller Godsarkiver, men tillige Udtog af en Del tidligere omtalte Breve, der nu haves i Origg. i AM., hvortil de vel er kommet fra Peder Dyrskjøt over Jens Bircherod³.

Den anden Del af Peder Dyrskjøts Bog har indeholdt Breve i Gen-givelser, der for største Delen gør Indtryk af at være Afskrifter; Peder Dyrskjøt forkorter dog øjensynlig jævnlig Dateringerne, ligesom det ved en nærmere Betragtning viser sig, at han ikke sjældent behandler sine Kilder med ret stor Frihed⁴. I dette Afsnit har han i meget stort Omfang benyttet de for Anne Krabbe afskrevne Breve⁵; men han har dog ogsaa her haft andre Kilder, saaledes et Par Breve, der endnu er bevarede i Origg.⁶

Endelig har Peder Dyrskjøts »Bog« indeholdt en tredie Del, der i de bevarede Afskrifter har følgende Vedtegning: »Dette er og af Per Diurskiøts Copie-Bog, som hand har gjort efter de Biørnsønners paa Steenalt, Christian Krabbes Extracter, item andre i Jylland fundne; men de fleeste her indbenævnte Domme ere og af den bekiente jydsk Dom-bog«. Dette Afsnit indeholder hovedsagelig Domme, især af Kongens Retterting og af Viborg Landsting, men er af ringe Interesse for nær-værende Værk, idet det for Tiden 1451-1513 kun meddeler Uddrag af ét Brev, der tilmed allerede findes afskrevet i Bogens andet Afsnit⁷.

Peder Dyrskjøts eget Haandskrift er, som ovfr. anført, nu tabt; men der er dog bevaret Afskrifter af det. Den ældste af disse Afskrifter

¹) Jfr. om ham DAA. VII. 267 og om hans litterære Interesser de i Registre til Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV, 9. R. IV og V og 10. R. I anførte Steder. ²) Saml. til jydsk Hist. III. 272, 275 f. Niels Juuls Farfader hed ligeledes Niels Juul Axelssøn; men det kan ikke være denne sidste, der sigtes til i »Revers«ens Overskrift; thi han blev dræbt Aar 1600 (DAA. VII. 267), og Ny kgl. Saml. Fol. 558 nævner paa Bl. 1 a et Brev af 1606. ³) Se ovfr. S. 441; de paagældende Breve findes i Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 32, 33, 39 og 40 (samt for Brevet 8440's Vedkommende i Haandskriftets Bl. 146, der dog hører til Haandskriftets nedfr. omtalte anden Del). ⁴) Saaledes 7205. ⁵) Jfr. nærmere herom nedfr. under Anne Krabbe. ⁶) 5092 10424 (i Ny kgl. Saml. Fol. 558 henholdsvis Bl. 147 og 148). ⁷) Nemlig 4467, der findes i Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 122 a og 195 b.

er øjensynlig den, som Gram, saaledes som allerede nævnt, har ladet tage i 1734; men denne Afskr. er uheldigvis nu splittet paa flere forskellige Steder. De Dele af den, der svarer til Peder Dyrskjøts »Bog«s første og tredie Afsnit, findes ganske vist i Hovedsagen samlede i Rigsarkivet i Langebeks Samlinger Pakke VI; men det første Afsnit haves dog her ikke i sin helt fuldstændige Skikkelse, og et enkelt til det hørende Brev¹ har forvildet sig ind i LDipl. Derimod indeholder den nævnte Pakke af Langebeks Samlinger kun yderst lidt, der svarer til Peder Dyrskjøts »Bog«s andet Afsnit, og heriblandt intet egentligt Brev fra Tiden 1451-1513. Dette andet Afsnits Breve har i den for Gram tagne Afskr. været skrevne paa løse Ark, og de er derfor nu spredte paa flere Steder. Hovedmængden er indsat i LDipl.; men enkelte af Brevene findes anden Steds i RA., og ogsaa i nogle af det kongelige Biblioteks Haandskriftpakker kan man støde paa dem². Det er derfor ret vanskeligt at faa et samlet Overblik over dem; men en god Hjælp hertil yder det, at de i det ene af deres øverste Hjørner har faaet paa-skrevet (formentlig af Gram selv) Tal, undertiden med et b efter. Der kan nemlig næppe være Tvivl om, at Tallene betegner Bladtal i de Gram'ske Afskrifters tabte Kilde. Dette turde fremgaa ved en Sammenligning mellem Rækkefølgen af de Gram'ske Bladtal og af Bladtallene i Ny kgl. Samling Fol. 558, et Haandskrift, der er en Afskr., som Klevenfeldt har ladet tage af Peder Dyrskjøts Bog (og som atter har tjent til Kilde for en Række løse, af Jon Mortensen for Klevenfeldt tagne Afskrifter, der nu findes spredte i Klevenfeldts Samlinger i Folio under de enkelte Familier og i alt Fald for en stor Del er skrevne i 1750). Men ved en Sammenligning mellem disse Bladtal viser det sig endvidere, at Ny kgl. Saml. Fol. 558 i sin nuværende Skikkelse maa være ukomplet, idet der er et ret stort Spring mellem Tallene paa de til dette Haandskrifts Bl. 110 og 111 svarende Gram'ske Afskrifter, nemlig fra 59 b til 68. Nogle paa dette Sted i Ny kgl. Saml. Fol. 558 manglende Breve er anførte nedfr.; men paa Grund af den nylig nævnte Vanskelighed ved at naa til en samlet Oversigt over de Gram'ske Afskrifter er det ikke usandsynligt, at denne Fortegnelse er ufuldstændig, og i ethvert Fald omfatter den jo kun Brevene fra Tiden 1451-1513.

Om Peder Dyrskjøts Upaalidelighed er der af skiftende Tidens Historikere talt Ord, der i Hovedsagen er berettigede nok³, selv om

¹) 6629 (svarende til Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 10 a). ²) Jfr. nedfr. S. 462 Note 2. ³) Se Bricka i Hist. Tidsskr. 5. R. II. 485 (med de dér meddelte Henvisninger til Langebek og Allen) samt Rørdam i Kirkehist. Saml. 5. R. V. 414. En i det hele anerkendende Dom over ham fælder dog Gram i de ovfr. S. 458 Note 2 nævnte Optegnelser, hvor det bl. a. hedder, at Peder Dyrskjøt »in ex-

det maa indrømmes, at han af og til kan have faaet Skyld for noget, som ikke med Billighed kan bebrejdes ham. Naar saaledes et sikkert urigtig overleveret Aarstal for en ret vigtig Begivenhed i Olte Nielsson Rosenkrantz's Historie er blevet tilskrevet Peder Dyrskjød¹, maa det bemærkes, at det samme urigtige Aarstal forekommer i en anden, ikke fra Peder Dyrskjød stammende Afskr., saa at det utvivlsomt allerede fandtes i hans Kilde². Naar endvidere Langebek i Danske Mag. IV. 8 paa Grund af et sikkert urigtigt Aarstal 1457 i Brevet 750 kritiserer Peder Dyrskjøts Nøjagtighed, har den sidstnævnte utvivlsomt ogsaa faaet dette Aarstal fra sin Kilde. Og naar Rørdam i Anledning af et Afladsbrev for en jydsk Kirke, der kun foreligger i en meget knudret dansk Oversættelse, tillægger Peder Dyrskjød Ansvar for denne Oversættelse³, haves den samme Oversættelse i en anden, af ham uafhængig Tekst⁴. I det sidste Tilfælde er der saa meget mindre Grund til at give Peder Dyrskjød Skylden, som han øjensynlig ikke har kunnet Latin eller i alt Fald ikke har haft mere Kendskab til dette Sprog end, at han et Par Gange anmoder om at faa noget, som er skrevet paa det, oversat for sig af andre⁵. En saadan Mangel er jo meget uheldig for en Mand, der vil drive et førstehaands Studium af middelalderlig Historie; men paa hans videnskabelige Moral kaster den selvfølgelig ingen Skygge. Dette er derimod i høj Grad Tilfældet, naar han, for at skjule sin manglende Indsigt i saa Henseende, gør sig skyldig i mislig Omgang med Sandheden. Allerede Klevenfeldt har⁶ paatalt, at Peder Dyrskjød i sin Afskrift af Provsten Hans Urnes Testamente⁷ udelader dettes latinske Begyndelse og Slutning og nogle latinske Linier i dets Midte; og medens Peder Dyrskjød slet ikke betegner, at der er udeladt noget i Midten, undser han sig ikke for i Overskriften at sige: »mens baade første og siste Part henne« (ø: borte) og for til Slutning at tilføje: »Nu er alt det sidste slet borte revet«!

Nedenfor er anført de fra Peder Dyrskjød hentede Breve, som er citerede i Udgaven ovfr., men ikke de hos ham forekommende Breve,

scribendo satis diligens et accuratus fuit« — en Værdsættelse af hans Afskrifter, der unægtelig giver dem adskillig mere, end der tilkommer dem. Andre rosende Udtalelser om ham anføres i Vendsysselske Aarbøger 1925 S. 117 (jfr. sstds. S. 119); sammenlign ogsaa den sympatiske Skildring af ham i Carl S. Petersen og Vilhelm Andersen, Illustr. dansk Litteraturhist. I. 752-56.

¹) Heise i Dipl. Viberg. S. XLIII og i Hist. Tidsskr. 5. R. I. 537; jfr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltn. i det 15. Årh. S. 681 og Dansk biograf. Lex. XIV. 290. ²) Se 639. ³) Kirkehist. Saml. 5. R. V. 414. ⁴) Se 3289. ⁵) Saml. til jydsk Hist. III. 239, 241, 244. Jfr. Vendsysselske Aarbøger 1925 S. 108. ⁶) Paa et i Ny kgl. Saml. Fol. 558 ved Bl. 123 løst indlagt Ark. ⁷) Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 123 a-124 a. Ovfr. Nr. 9900.

som ikke er citerede i Udgaven¹. De opgivne Bladtal henviser til Ny kgl. Saml. Fol. 558 undtagen de, som er satte i firkantet Parentes og bryder Tallenes naturlige Rækkefølge; de til disse sidste Bladtal svarende Breve mangler nu i Ny kgl. Saml. Fol. 558, og de indklamrede Bladtal er dem, der, saaledes som ovenfor S. 460 nævnt, er anbragte, formentlig af Gram selv, paa de Afskrifter, som han har ladet tage. I den her meddelte Liste betegner et K (alene eller efterfulgt af et af Tallene 1-4), at Brevet tillige findes i et af de nedfr. under Anne Krabbe omtalte Haandskrifter; K betegner, at Brevet findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 844, og K 1, K 2, K 3 og K 4, at det findes henholdsvis i RA. HGA. Fol. 33, i Ny kgl. Saml. 4to 857 b, sstds. Fol. 594 b og sstds. Fol. 598 q; men der er som Regel ikke henvist til mere end ét af disse Anne-Krabbe-Haandskrifter, selv om ét Brev forekommer i flere af dem.

Bl. 1 10929 8552	Bl. 110 775 K 1
- 2 1833	² [- 59 b 1009
- 3 1235 7333 3574	- 61 2563 4712
- 4 9509 107 5371	- 61 b 2368
- 5 6216 6860 (hvori 3179 og 1264)	- 62 2362
1264	- 64 765
- 10 6629	- 65 750 K 1 751 K 1
- 14 2214	- 66 b 3909 10931] ²
- 15 2881 108 209 798	- 111 639 K 4
- 16 1571-72 1264 3179 3560	- 113 2963 (K og) K 4
- 17 4968 5371 5811-12	- 114 3783 K 1
- 18 5813 6009	- 116 5062 K
- 19 6010 5606	- 117 3289 K 1
- 20 6216-17 1833 1235 5814	- 118 349 K 4998 K
- 21 6860 (hvori 3179 og 1264) 8552	- 120 1515 K
3574 7333 9109	- 121 3497 K 1
- 22 9509 9764 9999 10000 10928	- 122 4467 (K og) K 4
12377	- 123 (og løst vedliggende) 9900 K
- 23 11697 12013-14 10929 10737	- 127 891 (K 1)
- 24 12015	- 128 2053 8190 K 1
- 26 209	- 129 6421 K
- 32 8312	- 131 3784 K 3631 K
- 33 8313	- 132 2307 K
- 40 2698	- 133 2260 K
- 41 1044 7292	- 134 7044 K 7338 K
- 101 2768 K 7186 K 3	- 135 7229 K
- 107 1847 K	- 136 6811 K

¹) Disse sidste bestaar hovedsagelig dels af de ovfr. S. 459 nævnte Origg., der nu findes i AM., og dels af adskillige fra Dueholms Diplomatarium hidrørende Breve. ²) Af de i Klammer anførte Breve findes 4712 i Ny kgl. Saml. Fol. 1310 e, og 765 i Ny kgl. Saml. Fol. 847 g samt Resten i LDipl.

Bl. 137 1265 K 6862
 - 138 6871 K
 - 139 3810
 - 140 9461 K
 - 141 7337 K 5419 K
 - 142 11451 K 7690 K
 - 143 6870
 - 144 7205 K 4

Bl. 148 4360
 - 149 9675 (K og) K 2
 - 153 11451 K
 - 154 13047 K 3
 - 155 10070 K 3
 - 156 10071 K 3
 - 165 8395 K¹

Erich, Augustus, † 1602²,

Sekretær i Tyske Kanc., har gjort Optegnelse paa 10501-02.

Erichsen, Christen, † 1711³,

Præst, historisk Samler. Se 1. Række IV. 146, bl. a. om hans Samlinger Additam. Fol. 80, der omtales i Dipl. Viberg. S. XIX-XXI; den Haand, som dér S. XX af Heise betegnes som »en samtidig Haand« eller »den oprindelige Haand«, er Oluf Hermanssøn Nysteds (jfr. nedfr.), der har skrevet den ganske overvejende Del af Haandskriftet, bl. a. alle de i nærværende Udgave citerede Udtog: 5489-90 8512 1423 2344. Ligesom i 1. Række er heller ikke for Tiden 1451-1513 medtaget de forskellige enkelte Navne, der anføres i Haandskriftet og er trykte derefter i Dipl. Viberg. (S. 348-58).

Et Udtog af Additam. Fol. 80 er Ny kgl. Saml. Fol. 423 c, der er skrevet med en ukendt Haand fra 18. Aarh., men med et Titelblad og nogle Bemærkninger skrevne af Frands de Thestrup⁴. Fra Haandskriftet er i nærværende Udgave citeret: 5489-90 2344.

Erichsen, Vigfús Árnason, † 1846⁵,

Forfatter, har i 1846 »indsendt« til HGA.: 9469 10102.

Eskilssøn, Hans, † 1587⁶,

Sognepræst til Svendborg Vor Frue Kirke, Provst, har i Sunds Herreds Liber copiarum (se ovfr. S. 244) egenhændig afskrevet: 10408 2193 9197 1405 735 854 1404 8763 8758 5756 5739 8947 2312 2741 10027.

Estrup, Christen, † 1868⁷,

Borgemester og Byfoged i Kolding, senere Borgemester i Odense. Se S. 206 f. (Kolding By).

¹) Om den urigtige Henførelse af Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4 to 634 til Peder Dyrskjød se Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 337.

²) Meddel. fra Rentekammerarch. 1872 S. 165. Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 33, 156, 233 f. ³) DBL.^{1,3} ⁴) Derimod synes der næppe Grund til at antage, at »dette Uddrag turde maaske skrive sig fra Kristen Sørensen Testrup«, saaledes som Heise mener i Dipl. Viberg. S. XX. ⁵) DBL.¹ ⁶) Wiberg III. 230.

⁷) Hauch-Fausbøll, Slægthaandbogen S. 161.

Estrup, Jacob Brønnum Scavenius, † 1913¹,

Conseilpræsident, har i 1856 foræret til GA.: 4402.

Fabricius, Caroline, † 1891²,

Enke efter Forpagter F. E. C. Fabricius paa Basnæs, har i 1862 foræret til GA. 2 Breve af Tranekær Kirkes Arkiv: 8155 11314 (hendes Svigerfader havde været Præst i Tranekær).

Falck,

Student (om hvem ellers ingen Oplysning er paatruffen), har i 1785 solgt til GHS.: 1002 5064 7363.

Feddersen, Henning, † 1735³,

Sognepræst i St. Nicolai Sogn paa Før, har i 1709 afskrevet: 11267.

Fogh, Peder, † 1753⁴,

Godsejer, til Ryomgaard, har til Danske Selskab foræret Biskop Jens Bircherods Dagbøger samt 6921 og 6949. Om GHS. Gener. 4to 50-51 jfr. nedfr. under Ludvig Pontoppidan.

Follin, C. G.,

Major, Pålsjö ved Helsingborg, har i 1926 ejet en Vidisse af 9814 s.

Foss, Matthias, † 1683⁵,

Biskop i Aalborg. Det viser sig, at det er ham, der i et Læg i Klevenfeldts Samlinger har afskrevet: 9513 9809 10017. Om hans Haand i Ny kgl. Saml. 4to 1193 se ovfr. S. 113.

Foss, Niels, † 1751⁶,

Bogsamler, har afskrevet mange Breve og ofte bekostet Afskrifterne indbundne (kun faa sammen) i Hellæderbind; ogsaa nogle ældre Haandskrifter har han ejet. En hel Del af de Breve, han har afskrevet, eksisterer endnu i Origg., saa at saadanne Afskrifter er overflødige at citere; derimod er der i Udgaven ovfr. citeret følgende af hans egenhændige Afskrifter: Gl. kgl. Saml. 4to 2479: 3834; sstds. 2490: 5860; sstds. 2527: 2190; sstds. 2537: 6763; sstds. 2540: 9405,18 9716,70 9809 10017; (sstds. 2545: 7. Bd. S. 460); sstds. 2546: 9513; sstds. 3109: 12640; sstds. 3110: 12446 (med

¹) DBL.^{1,2} ²) F. R. Fabricius og L. P. Fabricius, Slægten Fabricius fra Faaborg (Kbhvn 1913) S. 27. ³) Arends, Gejstligheden i Slesvig og Holsten fra Reformationen til 1864 I. 243. ⁴) DBL.^{1,2} ⁵) DBL.^{1,2} ⁶) DBL.^{1,2}

Tilføj.); sstds. 3166 og 3167: 370; sstds. 3169: 1289; sstds. 3200: 4709 5023; sstds. 3227 b: 6773 8832 9413 9582 12266; af Ny kgl. Saml. 4to 646 c: 11494 11917; sstds. 934 c: de samme Breve som i Gl. kgl. Saml. 4to 2540; Ledreborgske Haandskriftsaml. 4to og 8vo 391: 4294. Endvidere er ovfr. S. 113 og 454 nævnt Niels Foss's egenhændige Afskrifter henholdsvis af en Tekst af Vitskølbogen: Gl. kgl. Saml. 4to 2494 og af V. J. Coyets Relation om Liungby gårdh: Gl. kgl. Saml. 4to 2377. Og dernæst har Foss ejet, men ikke selv afskrevet, Haandskrifterne Gl. kgl. Saml. 4to 2535 (hvori 4264), 3140 a (der indeholder en Tekst af Biskop Knuds Glosse til Jydske Lov med de deri citerede Breve; jfr. nedfr. under Knud Mikkelsøn), 3140 b (hvori 2563 og 4712) og 3258 (hvori 10890) samt mulig Gl. kgl. Saml. 4to 2918 (hvori kun findes Brevet 90, der er afskrevet af Andreas Hojer, men har et af Niels Foss skrevet Titelblad).

Franck de Franckenau, Gerhard Ernst, † 1749¹,

Diplomat. Se 1. Række IV. 148 om hans i Kongens Haandbibliotek opbevarede Samlinger til den danske Adels Historie, der brændte med Christiansborg 1794. Heriblandt var nogle af Franckenau egenhændig foretagne »Excerpta ex libris diplomaticis bibliothecæ Resenianæ«, og dette Franckenaus Haandskr. er blevet afskrevet baade i løse Afskrifter, der findes i LDipl., og i Aaret 1777 af Sandvig i Kall 4to 404. Franckenaus Kilde havde været 3 Haandskrifter i Resens Bibliotek, der betegnedes: Capsa VIII ord. I. in folio Nr. 17, Capsa VII ord. II. in quarto Nr. 9 og Capsa VI ord. III. in quarto Nr. 29 og anføres i det trykte Katalog over Resens Bibliotek (»Petri Johannis Resenii Bibliotheca regiæ academïæ Hafniensi donata«, Hafniæ 1685) henholdsvis S. 257, 197 og 136. Ovfr. er de fra Resens 3 Haandskrifter afledede Udtog og Afskrifter citerede: for det førstnævnte af Haandskrifterne (der benævnedes: »Codex judicialis Danici ms. tom. I seculi 1500«): for 4712 2563; for det andet Haandskrift (hvis meget udførlige Titel begyndte med Ordene »Adelige Slechtebog«): for 1515 (hvori 765); og for det sidstnævnte af de 3 Haandskrifter (der betegnedes: »Pontificum Romanorum, regum Daniaë, nobilium Danorum aliorumque literæ res antiquas Danicas continentes«): for 1140 1786 5836 6652 (Originalen til dette Brev maa Resen antages at have ejet) 238 8526. — Endnu kan det nævnes, at der har eksisteret en Afskr. af 1623, som Arne Magnusson havde meddelt Franckenau.

Freuchen, Peder Pedersen, † 1894²,

Stud. polyt., senere Professor, forærede i 1850 til GA.: 9382.

¹) DBL.^{1,2} ²) DBL.^{1,2}

Fruergaard, Peder,

Gaardejer, Frøslev paa Mors, forærede i 1879 til GA. et Brev, der utvivlsomt i gammel Tid var kommet til et Reventlow'sk Arkiv og mulig senere havde været paa Trøjborg: 1433.

Fyhn, Jens Jørgen, † 1866¹,

Sognepræst til N.-Jernløse og Kvandløse. Af hans Samlinger til Koldings Historie i Additam. 4 to 59 er ovfr. kun citeret: 5541 og 9023.

Færch Sigvart Altevelt, † 1839²,

Ejer af Kongstedlund. Se S. 292 f. (Dalsgaard Godsarkiv).

Fønss, Jørgen Martinus Ring, † 1870³.**Fønss, Peter Severin, † 1824⁴.**

Kaptajnlieutenant i Flaaden J. M. R. Fønss forærede i 1826 gennem Rasmus Nyerup en Samling Pergamentsbreve fra det 15. til det 17. Aarh. til GA., hvor der optoges en summarisk Fortegnelse over dem (Registrant 67)⁵; Brevene dannede en Tid den saakaldte Fønss's Samling, men indordnedes senere i Voss's Samling. De hidrører sagtens fra J. M. R. Fønss's Fader, den tidligere Amtmand over Randers Amt Peter Severin Fønss, der var død i 1824 og i Tidens Løb (alene eller i Forening med andre) havde ejet en Række Gaarde; i alt Fald er der ogsaa ad anden Vej (efter Kancelliraad, Prokurator Christen Olsen, † 1881) kommet Breve fra nogle af disse Gaardes Arkiver til GA. At P. S. Fønss har haft historisk Interesse, er ikke udelukket, idet han utvivlsomt har beholdt Arkivalier fra forskellige af sine Gaarde, efter at han havde afhændet Gaardene. Og mulig har han ogsaa været ligefrem Samler; i det mindste er det af de nedennævnte Breve kun dem, der maa antages at hidrøre fra Hevringholm Godsarkiv, som paa en naturlig Maade kan bringes i Forbindelse med en Gaard, han har ejet.

Af de i 1826 indsendte Breve er følgende fra 1451-1513:

Fra Hevringholm Godsarkiv (jfr. ovfr. S. 303) stammer øjensynlig: 453 2100 og 2919, der alle er udstedte til Gaardens Ejer Stygge Nielssøn Rosenkrantz.

Andre Breve vedrørende Sønderhald Herred er: 2440 4703 og 8436; af disse er det første og det sidste i Betragtning af det i dem omhandlede Gods Beliggenhed ikke usandsynlig senere kommet til Hevringholm Godsarkiv, skønt det første oprindeligt har været Lave Brocks Arkiv.

¹) DBL.^{1,2} ²) Hvass, Hvas I. 118. Trap⁴ V. 656. ³) Topsøe-Jensen og Marquard, Officerer i den dansk-norske Sæetat 1660-1814 og den danske Sæetat 1814-1932 I. 421. ⁴) DBL.^{1,2} ⁵) Jfr. RA. Gehejmearkivets Embedspapirer 1826 Sept. 16 og 1827 Marts 12.

Fra Axel Lavessøn Brocks Arkiv stammer: 529 og 7893 (registrerede i Eline Gøyes Jordebog).

Fra Niels Clementssøns Arkiv stammer: 11657 (registreret i Eline Gøyes Jordebog).

Fra Brolykke Godsarkiv stammer: 1538 Marts 1, hvori 10358.

Af usikker Proveniens er 3 Breve vedrørende Ejendomsforhold i Aarhus By: 3412 4473 og 7084.

Førslev, Anders Madsson, begravet 1698¹,

Hospitalspræst i Aalborg, er utvivlsomt den Hr. Anders Matthiasen, i hvis Hus den endnu bevarede Orig. 7397 blev fundet (formentlig i 1695) ifølge Jens Bircherods Dagbøger.

Gaardboe, Andreas Peter, † 1895².

Gaardboe, Anton, † 1908³.

Bonden Andreas Peter Gaardboe har i 1895 ejet 4615, som hans Søn Lærer Anton Gaardboe, Høgholt, i 1900 forærede til RA.

Gjerding, Klavs, † 1880⁴,

Cand. theol., har foretaget omfattende Samlinger til Hellum Herreds Historie (Ny kgl. Saml. 4to 868 p). Hans Kilder er dog endnu bevarede, og ovfr. er hans Samlinger derfor kun citerede i ganske enkelte Tilfælde: 2563 (med Tilføj.) 5940-41.

Gram, Hans, † 1748⁵,

Filolog og Historiker. Han har foræret til Danske Selskab 1042 12083 og 12295. Om hans Diplom-Afskrifter, der nu findes i LDipl., se 1. Række IV. 148 og Danske Saml. 2. R. I. 310 f.; jfr. Breve fra Hans Gram udg. af Herman Gram S. 36. Af tabte Breve, som han har afskrevet eller ladet afskrive, kan bl. a. nævnes Breve, som havde tilhørt Sakskøbing Kirke eller Helligaandshus, og Breve, som han havde laant af den nedfr. omtalte Jens Rosenvinge; ogsaa et Par enkelte Rosenholm-Breve (525 6173) synes han at have ladet afskrive, og et Brev af en mærkelig uvis Proveniens, som han selv har afskrevet, er 3862. Men i øvrigt kan det bemærkes, at de Breve, som han selv har afskrevet i LDipl., og som paa hans Tid fandtes i GA., i alt Fald for Tiden efter 1450 for den ganske overvejende Del er saadanne, som maa antages først at være kommet dertil med de Brevkister, der blev fundne i Frue Kirke efter Branden 1728.

¹) Wiberg I. 34. ²) DBL.^{1,2} ³) Personalhist. Tidsskr. 5. R. VI, Dødsfald i Danm. 1908 S. 10. ⁴) Kl. Gjerding, Bidrag til Hellum Herreds Beskriv. og Hist. S. 3. Richter, 100 Aars Dødsfald S. 374. ⁵) DBL.^{1,2}

I en Registratur over Breve af Universitetets Arkiv (i Additam. Fol. 102) har Gram egenhændig registreret følgende nu tabte Breve: 8355 8117 8296 5145 3768 2532 9498. I Ny kgl. Saml. 4to 851 d har han gjort Optegnelser om en Mængde Breve, som imidlertid alle kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra¹; ovfr. er kun citeret et bag efter 10934 anført, urigtig til Aaret 1507 henført Brev. Af et Bind i Rigsarkivets Manuskript-samling, som er betegnet: Hans Grams Ekscerpter, mest vedk. Københavns Bys og Københavns Universitets Hist., er ovfr. citeret: 4294 og 12158. Af det i 1. Række IV. 148, 158 anførte Haandskr. Ny kgl. Saml. Fol. 847 g er i nærværende Udgave kun citeret 765, der er omtalt her ovfr. S. 462 Note 2. Gram har ejet Domssamlingen Gl. kgl. Saml. Fol. 1135.

Grave, Christian, † 1763²,

Præst i Norge. Om hans Forhold til Haandskriftet Ny kgl. Saml. Fol. 361 se S. 449.

Grønlund, David, † 1784³,

Præst (længst i Ribe). Om hans Arbejde med Afskrivning og Registrering af gamle Breve i Ribe Kapitels Arkiv se ovfr. S. 60, 62.

Af hans ret omfattende Samlinger i Ribe Katedralskoles Bibliotek er i nærværende Udgave benyttet:

af I. 1 (originale Præsteindberetninger til Biskop Jørgen Karstens Bloch, indsendte i Henhold til Biskoppens Paalæg af 1765 Nov. 12): Tekster af 9078 og 9223;

under III. 31: »En gammel Fortegnelse over Documenter angaaende Kirkerne i Ribe Stift« (omtalt ovfr. S. 65-68; i nærværende Udgave citeret som: Hardsyssels Provstis Registratur);

under IV: »Pergamentsbreve og andre ældgamle Documenter«: Originalerne 59 (angaaer Gods i København), 2851 (Ribe Kapitels Arkiv? jfr. ovfr. S. 62), 9620 (Skærbæk Kirkes Arkiv) og 13135;

af VI. 61 b (en Vaabenbog, der er omtalt i Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 46 f.): 10931.

Høegh-Guldberg, Ove, † 1808⁴,

Statsmand. Se S. 272 under Vidtskøfle Godsarkiv. Han er dog ved den dér omtalte Lejlighed sagtens optraadt ikke som Privatmand, men paa Statens Vegne, og dette er i alt Fald afgjort Tilfældet i 1783, da han er Mellemmand ved Biskop L. Harboes nedennævnte Gave til GA.

¹) Der er dog af Udgifveren intet Forsøg gjort paa at identificere saadanne Breve i dette Haandskr., som kun er betegnede ved et Aarstal og et eller flere Personnavne, uden at de i øvrigt oplyser noget om Indholdet. ²) DBL.¹ ³) DBL.^{1,2} ⁴) DBL.¹

Gutzloff, Jonathas, † ved Nytaar 1611¹,

gottorpsk Landkansler, har i 1601 rettet en Afskr. af 6763 efter Originalen.

Gødessøn, Peder, † 1751²,

Sognepræst i Skibby (Horns H. Sjælland). Se S. 274 f. (Egholm Godsarkiv).

Hadorph, Johan, † 1693³,

Rigsantikvar. Af hans i SvRA. opbevarede »stora kopiebook« er ovfr. citeret: af E 73: 8544; og af E 80: 6274.

Hammarstrand, Hilma,

Frøken, i Kristianstad ejede i 1910 (men derimod ikke mere i 1927) 2 Breve, der har været ejede af Præsten Carl Sonnberg Rönbeck, og hvoraf det første mulig har været i Malmø Helligaandshus's Arkiv: 579 6478.

Hamsfort, Cornelius, den yngre, † 1627⁴,

Læge og Historiker. Af hans i 1. Række IV. 120-24 omtalte Skrifter gaar Chronologia secunda (i SRD. I. 266) kun til Aar 1448. I andre af hans trykte Skrifter (saaledes Series episcoporum Otthoniensium (SRD. VII. 216); Series episcoporum Arhusiorum (SRD. VII. 210); Tillæggene til Ribe Bispekrønike (SRD. VII. 182)⁵) nævnes jævnlig »comitia« i bestemte Aar paa bestemte Steder eller »litt. indulg.«. I adskillige saadanne Tilfælde turde det være vanskeligt at afgøre, hvorvidt Forfatteren overhovedet bygger paa Breve; i andre Tilfælde drejer det sig sikkert om de nedennævnte Breve for fynske Kirker, der omtales i Kall 8vo 668; eller der kan være Tale om en andenhaands Benyttelse, f. Eks. gennem Svaning (se om Kalmardommen af 1505: Catalogus pontificum Roskildensium i SRD. VII. 162) eller ved de nedennævnte Breve, der fandtes i Origg. hos Hertugdømmernes Ridderskab, og som Hamsfort vel højst kan have kendt i Afskrifter. Her skal anføres:

Series episcoporum Otthoniensium⁶: SRD. VII. 216.

S. 237: Striden mellem Kapitel og Knudsbrødre i Odense, øjensynlig efter Procesberetningen i SRD. VIII. 475.

S. 237 L. 16 f. n.: 4282.

S. 238 L. 12: 6531.

¹) Quellen u. Forschungen zur Gesch. Schleswig-Holsteins XIV. 177 f.
²) Wiberg III. 71. ³) Svenskt biografiskt handlexikon. ⁴) DBL.^{1,2} ⁵) Hamsforts Haandskr. heraf (AM. 4 to 871) har senere tilhørt Jens Rosenkrantz; jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 336. ⁶) Om et Haandskrift af en Del af denne (Gl. kgl. Saml. 4 to 2988) jfr. ovfr. S. 443.

Tillæggene til Ribe Bispekrønike: SRD. VII. 182.

Heri forekommer (foruden de nedfr. under Thomas Knudssøn anførte Breve):

S. 201 L. 18: 2691.

- - - 36: 6928.

Forskellige historiske Optegnelser: Rørdam, Monum. 2. R. II. 487-89¹.

S. 487: 503 1085.

- 488: 1114 1266 5126.

Optegnelser: sstds. 491-512².

S. 493: 3771.

Optegnelser: sstds. 519-28.

De dér S. 520-25 anførte Breve er aftrykte efter Kall 8vo 668 og identiske med dem, der nævnes nedfr. efter dette Haandskrifts Hæfte: »In comitiis Stetini anno Christi 1570« og et Hæfte sstds.: »In Eluestade«; i Udgaven hos Rørdam er dog forbigaaet 3860.

Kall 8vo 668.

Af Haandskriftet Kall 8vo 668, der for største Delen er skrevet af Hamsfort, er i nærværende Udgave citeret følgende Breve:

I et Hæfte betegnet: »Episcopi Othonienses« og »2«: 353 402 1965 1389 3778 5762 6038.

I et Hæfte³ betegnet: »Eccl. Fion.«: 2626 (hvori utvivlsomt: 1000) 2997 samt følgende 4 Breve, der i de i Hæftet meddelte Udtog allerede er gengivne i 1. Række IV. 43: 1000 6263 13098 12611.

I et Hæfte³ betegnet: »Privilegia ecclesiae Othonienses«: 2627.

I et Hæfte begyndende: »In comitiis Stetini anno Christi 1570«: 3817 1679 4861 4282 6531.

I et Hæfte betegnet: »In Eluestate«: 25 3860 9014 166 371 2482 3805-07 6928.

Medens de ovfr. anførte Breve i Kall 8vo 668 er skrevne med Hamsforts Haand, er dette ikke Tilfældet med de under de følgende Numre nævnte Notitser, der findes sstds. (i et Omslag, som Arne Magnusson har givet Paaskriften: »De episcopis Otthoniensibus. Inventa post mortem Ottonis Sperlingii junioris«⁴) og er skrevne med en Haand fra 2. Halvdel af 16. Aarh.: 2691 3369 3964 10924⁵.

¹) Trykt efter Additam. 8vo 58, I b. ²) Trykt efter Additam. 8vo 58, I a. ³) Jfr. ovfr. S. 49. ⁴) Jfr. Rørdam, Monum. 2. R. II. 517. ⁵) Endnu kan det nævnes, at der i Kall 8vo 668 findes nogle langt yngre Optegnelser (fra c. 1700), fra hvilke 6545 er citeret i Udgaven ovfr.

Hansen, Christian Karl Ludvig, † 1886¹,

Præst, historisk Forfatter, har benyttet Arkivet paa Dallund paa en Tid, da det var bedre bevaret end senere². Og han har afskrevet et nu forsvundet Brev af Aar 1547, der fandtes i et jydsk Godsarkiv og indeholdt Udtog af 6676 11463 og 12382.

Hanssøn, Frederik eller Frederik Skriver, † 1639,

Byskriver (og Raadmand) i Kolding, se S. 203 f. Det for en stor Del af ham selv skrevne Haandskr. Thott 4to 2013 indeholder Afskrifter dels af nogle Kolding-Privilegier m. m., som endnu eksisterer i Origg., og for hvilke Afskrifterne derfor ikke er citerede i Udgaven ovfr., og dels af følgende Privilegier samt et Tingsvidne vedrørende Kolding, som nu er tabte i Origg., og for hvilke det nævnte Haandskr. derfor er lagt til Grund ved Udgaven ovfr.: 959 4215 2908 7648.

Harboe, Ludvig, † 1783³,

Biskop, har i 1751 foræret til Danske Selskab en lille Samling Breve, som findes specificerede ovfr. S. 242, 351, 357 og 357 under Horslunde Kirkes, Grev Hans af Ebersteins Enkes, Henning Olssøn Godovs og Oluf Pederssøn Godovs Arkiver. Men i Jan. 1783 oversendte Høegh-Guldberg fra Biskoppen til GA. som Gave en betydelig større »Samling af gamle Documenter, som han har eiet og allerunderdanigst bedet Hans Majestet, at samme Samling i Archivet maatte vorde indtagen og bevart«⁴. Samlingen omfattede følgende Breve fra 1451 til 1513:

Roskilde Kapitels Arkiv: 1501 2162 3326 4316 5407 (?) 9293 (?) -94 9655.

Roskilde Kapitels ell. Københavns Kapitels Arkiv: 5548 (hvori 5498).

Københavns Kapitels Arkiv: 62 650 (Afskr.), 90 1168 (?) 2740 2940 3836 3900 4031 4232 4644 4704 4929 5010,12,33-34,41 5183 5283 5842 6161 6494 6713 6912,25 7334 8571 8651 (?) 8890 10066 10682 11308 11991 12982 13097.

Odense sækulære Kannikers Arkiv: 3708(?).

Peder Gammels Arkiv: 2966.

Sammes Arvingers Arkiv: 3467.

Oluf Pederssøn Godovs og hans Enkes Arkiv: 1651 7222.

Sammes ell. hans Svigersøn Palle Anderssøn Ulfeldts Arkiv: 3123.

Henning Olssøn Godovs Arkiv: 5082 5852.

Palle Anderssøn Ulfeldts Arkiv: 4673.

Henrik Gøyes Arkiv: 12470.

Uvis Proveniens: 1274 1893.

¹) DBL.¹ ²) Jfr. ovfr. S. 282 f. ³) DBL.^{1,3} ⁴) RA. Pakken »Embedspapirer 1780-1812« (med en af Weber skreven Specialregistratur).

Foruden de ovennævnte Breve, som Biskop Harboe havde givet til et videnskabeligt Selskab og til Staten, kan det nævnes, at der i SLA. findes en af ham selv skreven Afskr., som vistnok er tagen efter en gammel Afskr., der nu findes i Arkivet paa Bregentved, hvortil den mulig er foræret af Biskoppen: 1355. Og endvidere har Harboe paa et i RA. opbevaret Folioblad meddelt Udtog af nogle til Københavns Kapitels Arkiv hørende, men nu delvis tabte Breve: 459 3074 4817 8389¹.

Harbou, Frederik Hans Walther, † 1918²,

Kaptajn (senere Oberst), forærede i 1896 til RA.: 11520.

v. Haven,

Magister, der har afskrevet det tabte Brev 7114 tillige med 2 andre Breve efter Originalerne paa Odense Raadhus, maa vel snarest antages at være Niels v. Haven, † 1777, Sprogmand³.

Hee, Thomas Christensen, † 1760⁴,

Præst i Borup (Støvring H.), har afskrevet: 10469 Ab.

Hegelund, Peder Jensen, † 1614⁵,

Biskop, har i Forening med 2 Raadmænd i Ribe, der var Ribe Hospitals Forstandere, og af hvilke den ene var den ovfr. S. 213 nævnte Thomas Jørgenssøn, ladet indrette den S. 216 omtalte Kopibog for Ribe Hospital. Biskoppen har heri egenhændig skrevet Brevudtogene 4964 og 11170-71 og ogsaa forskellige Overskrifter m. m. (jfr. under 7538 og 12458) samt delvis et alfabetisk Register. Om nogle Tilføjelser, som han har gjort i en i 16. Aarh. skreven Registratur over Ribe Kapitels Arkiv, se ovfr. S. 63. Fra Ny kgl. Saml. Fol. 559 d, som for den overvejende Del er skrevet med Peder Hegelunds Haand, er i Udgaven ovfr. citeret 3018 og 11164, af hvilke dog det sidste ikke er egenhændigt.

Heimreich, Anton, † 1685⁶,

Præst, Historieskriver. Se 1. Række IV. 139. Han har i Haandskriftet S. H. 497 N i Kiels UB., der omtrent udelukkende er skrevet af ham selv, afskrevet 1132 5128 7965 11198 10044 10090. I Ny kgl. Saml. Fol. 882

¹) Som et Vidnesbyrd om Vanskeligheden ved at tidfæste en Haand kan det nævnes, at Skriften paa det omtalte Folioblad, der som anført skyldes Biskop Harboe, er blevet henført til det 17. Aarh. (som det maa antages, af en saa kyndig Mand som Plesner) (Ny kirkehist. Saml. V. 423). ²) DBL. ³) DBL. ⁴) DBL. ⁵) DBL.^{1,2} ⁶) DBL.^{1,2}

(et Haandskr., som kun for den mindste Del er skrevet af ham selv) har han egenhændig afskrevet: 5128 11198 10044; men desuden indeholder dette sidste Haandskr. Brevene 1132 og 7965, som ikke er skrevne af Heimreich. Og hele Ny kgl. Saml. Fol. 882 (baade den af Heimreich skrevne og den ikke af ham skrevne Del) er afskrevet i et Haandskr. i RA. MS. »Afskrifter af Breve af Konger og Hertuger (samt enkelte andre) vedrørende Nordstrand. 1460-1634«. Endvidere har Heimreich i sine egenhændig skrevne »Supplementa et documenta ad chronicon Frisiæ borealis« (i Ny kgl. Saml. 8vo 304) afskrevet 4788 7684 11555 1710 og 4530. Og et Haandskr. i Kiels UB., S. H. 205, afskriver med en Haand fra 18. Aarh. de samme 5 Breve, men ikke i samme Rækkefølge.

Henningsen, Emanuel,

Blikkenslager, 1762 bosat i Snarens Kvarter Nr. 148¹, er utvivlsomt den »Blikkenslager Henningsen i Skobogaden«, der i 1774 besad et nu tabt Brev af Københavns Kapitels Arkiv: 8680.

Hersleb, Hans Christopher, † 1788²,

Justitsraad, senere Borgemester, (Søn af Biskop Peder Hersleb) har foræret Danske Selskab 10045 Aa (mon stammende fra Sjællands Bispearkiv?). Han var Med-Udgiver af: Fortegnelse over de udi Kiøbenhavns Raadstues Archiv bevarede gamle og vigtigste Documenter (Kiøbenhavn 1786).

Hersleb, Peder, † 1757³,

Biskop, har ejet Ny kgl. Saml. Fol. 361 (jfr. om dette Haandskr. ovfr. S. 449), uden at det dog kan siges med Sikkerhed, hvorvidt Haandskriftet forekommer i Auktionskataloget over hans Bibliotek (Bibliotheca Herslebiana, Hafniæ (1758)). Derimod specificerer Kataloget en Del »gamle Breve«, som han har ejet, og blandt hvilke der forekommer følgende, som er medtagne i nærværende Udgave: Katalogets S. 543 Nr. 11-12: 12249 3440; S. 547 Nr. 29: 3933; S. 548 Nr. 30: 6527. Af disse Breve er 3933 nu tabt, medens de 3 andre nu findes paa Gaunø⁴.

Om et Brev, som en sjællandsk Præst skrev til Hersleb, og som ved de deri indeholdte arkivalske Oplysninger vidner om den historiske Interesse, som Præsten forudsatte hos sin Biskop, se ovfr. S. 274.

Hertel, Christian Vest, † 1817⁵,

Præst, har i Ny kgl. Saml. 4to 749 b afskrevet nogle Breve vedrørende Aarhus, af hvilke ovfr. kun er citeret 51, hvis Orig. ikke er bevaret.

¹) RA. Københavns Ekstraskattemandtal 1762, 13. Bd. S. 317. ²) DBL.¹
³) DBL.¹ ⁴) Jfr. ovfr. S. 275 f. ⁵) DBL.¹

Hertzholm, Iver Nielsen, † 1693¹,

Historiograf. Se ovfr. S. 44 om hans Haandskrifter til Ridderordenernes Historie Gl. kgl. Saml. Fol. 756-57 (begge egenhændige) og Thott Fol. 758-61; de afskriver en Del Breve, der dog for største Delen haves i Orig., saa at der her ovfr. kun er citeret 791 (og 1795). Haandskrifter beslægtede med de 2 i Gl. kgl. Saml. (og indeholdende de samme Breve) er: AM. 4to 865, Ny kgl. Saml. 4to 1425-26 og Thott Fol. 764 og 4to 1477.

von Hielmcrone, Christen (Christian Hansen) Høeg², † 1789,
Præst til Borbjerg (Hjerm H.), har 2 Gange afskrevet 9223.

Hielmstjerne, Henrik, † 1780³,

Gehejmerraad, Bogsamler, har i 1740 ejet, men senere foræret til Danske Selskab 6933, der dog i 1811 sikkert ikke var i Selskabets Besiddelse. Fremdeles maa han (ifølge Bemærkninger af Langebek) antages at have ejet de 5 Breve 3063 4088 4441 8681 9630, som han rimeligvis har foræret til Danske Selskab; i alt Fald er de fra Selskabet kommet til RA. Endvidere har han sagtens ogsaa ejet en nu tabt Afskr. af 4621.

Endelig har han ladet samle og til Frederik V som Kronprins overgivet Gl. kgl. Saml. 4to 2541, et Bind, der indeholder Afskrifter til Christiern II.s Historie⁴, af hvilke imidlertid kun ét, i nærværende Udgave ikke citeret, Brev (12339) falder før Kong Hans's Død⁵.

Hildebrand, Bror Emil, † 1884⁶,

Arkæolog, Numismatiker. Af hans i SvRA. opbevarede Samlinger till Svenskt diplomarium citeres ovfr. af 8. Supplement: 7453.

Hilfeling, Carl Gustaf Gottfried, † 1823⁷,

antikvarisk Tegner. Se ovfr. S. 272 under Vidtskøfle Godsarkiv.

de Hofman, Hans, † 1793⁸,

Amtmand, historisk Samler. Se 1. Række IV. 151. Han har til Danske Selskab foræret 12959. En nu tabt Orig., der har tilhørt Randers Bys Arkiv, er bleven laant ham »fra Jylland«: 10469. En Del Vordingborg-Privilegier findes afskrevne i Indberetninger til ham (i SLA. i Sjællands Bispearkiv): 451 2109 4468 5507 9186. Og de samme Vordingborg-Privi-

¹) DBL.¹ Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon IV. 53. ²) DAA. LII, II. 76; Wiberg I. 188. Hans Fader adledes 1757 med Navnet von Hjelmcrone. ³) DBL.¹

⁴) Jfr. Nystrøm, Den grevelige Hielmstjerne Rosencroneske Stiftelse S. 15, 514.

⁵) Jfr. dog ogsaa 7. Bd. S. 460. ⁶) Svenskt biografiskt handlexikon. ⁷) Svenskt biografiskt handlexikon. ⁸) DBL.¹

legier er afskrevne i lignende Indberetninger til Thurah og Hofman, der nu findes i Nationalmuseet; jfr. nedfr. under Laurids Lauridsen de Thurah. Om Hans de Hofmans Forhold til en Fortegnelse over Kolding Bys Privilegier jfr. ovfr. S. 206 under Kolding By.

Hojer, Andreas, † 1739¹,

Historiker m. m., har afskrevet: i Gl. kgl. Saml. 4 to 2918: 90 (det eneste Brev, Haandskriftet indeholder) og: i Thott 4 to 2173, 2. Pk.: 588 8883 8910 10083 10355. — Langebek har i LDipl. afskrevet 699 efter en (af nærværende Værks Udgiver ikke paatruffen) Afskr. af Andreas Hojer.

**Holck-Hardenberg-Reventlow, Carl Ludvig August Rudolph,
† 1885²,**

Lensgreve. Se S. 292 (Brusgaard Godsarkiv).

Holm, Peter, † 1817³,

Amtmand, er sikkert identisk med en Justitsraad Holm, der af Klevenfeldt nævnes som Ejer af en Afskr. af et Adelsdiplom, en Afskr., som Klevenfeldt atter har afskrevet i Aaret 1767: 7147.

Holst, Carl Peter Christian Daniel, † 1905⁴,

Amtsforvalter i Maribo, har i 1902 foræret til RA. 2 Breve af Sorø Klosters Arkiv: 4697 5118.

Holstein, Johan Ludvig, † 1763⁵,

Greve, Statsminister, ejede i 1751 det nu tabte 6241, af hvilket der dog endnu er bevaret bl. a. 2 fra Ledreborg hidrørende Afskrifter.

Hvad den Ledreborgske Haandskriftsamling angaar, som er registreret af T. A. Becker i Historisk Museum S. 1-101 og for dens personalhistoriske Dels Vedkommende af C. Behrend i Katalog ov. det kgl. Biblioteks Haandskrifter vedrørende dansk Personalhist. (II) S. 71-84, henvises for de i nærværende Værk benyttede Numre til Oversigten nedfr. Den i Historisk Museum S. 97-101 registrerede »Pakke med Documenter« er i 1928 af KB. afgivet til RA., hvor den udgør »den Ledreborgske Dokumentksamling«; men den bestaar for Tiden 1451-1513 kun af 2 Origg.: 2038 og 4630 og af 2 Afskrifter af det ovennævnte 6241.

Horn, Frederik, † 1781⁶,

Digter, Højesteretsadvokat, Embedsmand, har til Danske Selskab foræret 2725, der har tilhørt Johan Pederssøn Oxes Arkiv.

¹) DBL.¹ ²) DAA. XLII. 445. ³) DBL.¹ ⁴) Hof- og Statskalender 1906, Tillæg Sp. 67. ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹

Hoyer, Jacob, † 1602¹,

Sekretær i Tyske Kancelli, er en af de Kancellisekretærer, hvis Haand forekommer hyppigst i de ved Slutningen af 16. Aarh. affattede Registraturer over Kongens Arkiv, og han nævnes i denne Egenskab under 9083. Han har endvidere afskrevet ikke saa faa Breve, som vedrører Hertugdømmerne og nu i Regelen ikke kendes i Origg., — oftest vistnok med det Formaal for Afskrivningen, at Afskrifterne skulde benyttes under Stridighederne mellem Landsherrerne. Saadanne Afskrifter nævnes under 60 188 3193 8568 9103,25 og 10787-88; det bemærkes, at naar det ovfr. ved de fleste af disse Breve (dog ikke ved 188 og 9125) af Udgiveren er anført, at Afskriften mulig er af Jacob Hoyer, kan Ordet »mulig« godt stryges.

Hvass, Anders Nicolai, † 1916²,

Stud. jur., senere Overretssagfører, har i 1877 foræret GA. 8144.

Hvid, Peder Jacobssøn, † 1585³,

Sognepræst til Tirsted og Skørringe. Om de af ham i Provsten Jørgen Christiernssøns Kopibog indførte Breve se S. 240.

Hvitfeld, Arild, † 1609⁴,

Rigskansler, Historieskriver. Se 1. Række IV. 128-38. Om hans egenhændige Arbejde paa Aalborg-Registraturen af 1573 se her ovfr. S. 103 under Aalborg Frue Kloster, jfr. S. 107, 113.

Om de af Hvitfeld benyttede Breve henvises til Listen nedfr., hvor Bogstavet K betegner Breve, som dengang fandtes i Kronens Arkiv. M. H. t. de af Hvitfeld benyttede Brevbøger jfr. ovfr. S. 3, 5 og (om nu tabte Bøger) S. 5, 7. Hvad hans Forhold til Gemeinschaftliches Archiv angaar, hævder Rørdam (i Historieskriveren Arild Hvitfeldt S. 316, jfr. 172), at Hvitfeld ikke har benyttet dette Arkiv. En saa almindelig holdt, helt kategorisk Nægtelse af, at en Benyttelse har fundet Sted, er imidlertid urigtig, saaledes som det fremgaar ikke blot af den i 1. Række IV. 129-37 (jfr. 128) givne Liste over de af Hvitfeld benyttede Breve, men ogsaa af den straks her nedfr. meddelte tilsvarende Liste for Tiden 1451-1513. De Steder, som Rørdam paaberaaber sig for sin Opfattelse (Hvitfeld VIII Fortale Bl. (A 4) og S. 35, Fol. henholdsvis Bl. n n iii (b) (mellem S. 1236 og 1237) og S. 1251) synes ganske vist ret bestemte i deres Udtryk. Men Rørdam har sagtens ikke regnet med, at begge hans

¹) Meddel. fra Rentekammerarch. 1872 S. 165, 1873-76 S. 186. ²) Dahl og Engelstoft, Dansk biografisk Haandleksikon. ³) Wiberg III. 330. Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 409 f. ⁴) DBL.¹

Argumenter er hentede fra Hvitfelds Fremstilling af Frederik I.s Historie, saa at det meget vel kan tænkes, at Hvitfeld har faaet Lejlighed til at benytte Fællesarkivet i sine senere udkomne Bind, der (som en Følge af den Maade, hvorpaa Værket er blevet til) behandler Tidsrum, der ligger forud for Frederik I.s Tid. Kvartudgaven af Hvitfelds Frederik I.s Historie har Aaret 1597 paa Titelbladet, og dens Fortale er dateret 1596, hvorimod Kvartudgaverne af Christiern I.s og Hans's Historie begge har Aaret 1599 paa Titelbladet. Og i det mellemliggende Tidsrum var der netop indtruffet noget, der for den, som kunde faa Adgang til Fællesarkivet, i høj Grad maatte lette Benyttelsen af dette, nemlig den i 1598 foretagne Nyregistrering af Arkivet¹. Medens den ældre, Utenhof'ske Registrant over Arkivet i Regelen ikke daterer sine Brevudtog, anfører Registranten af 1598 næsten altid Brevenes Aar; og hvilken Betydning dette maatte have for en Forfatter som Hvitfeld, der i hvert enkelt af sine Bind gaar kronologisk frem, er let forstaaeligt.

I Fortalen til Bispekrøniken (»Den Geistlige Historie« 1604 Bl. »: ii«, Fol. Bl. A ii (a-b)) paaberaaber Hvitfeld sig Hjælp af Mogens Madssøn (for Lunde Ærkebisper), Cornelius Hamsfort (for de fynske Bisper) og Henrik Høyer af Bergen (for de norske Bisper).

IV. Den Tredie Part Chronologiae. 1603.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
675	838 L. 6	1978	K
676	— - 11	3282	K

V. Christiern den Første. 1599.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
31	854 L. 9 f. n.	hamburgsk	
32	— - 3 f. n.	norsk	1451 o: 1450 Aug. 1 K
—	855 - 2	254	K
—	— - 6	189	K
37	857 - 24	217	K
38	— - 2 f. n.	233	K
39	858 - 7	303	[K]
41	— - 4 f. n.	253	K
42	859 - 17 f. n.	315	Københavns By
43	— - 9 f. n.	417	Formentlig tabt Brevbog
44	860 - 10	Vist Forveksling med 253 ovfr.	
—	— - 17	519	Københavns By
—	— - 21	513	do.

¹) Ovfr. S. 14. Registreringen havde allerede været paa Tale i 1597 (Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 32).

S.	Fol.	Repert.	Kilde
46	861 L. 16		SRD. VIII. 373
—	— - 24	549	
47-48	861 - 16 f. n.- 862 - 14		SRD. VIII. 368
49	862 - 14 f. n.	648	K
54	864 - 16 f. n.)		SRD. VIII. 395
55	865 - 16		SRD. VIII. 365
—	— - 6		SRD. VIII. 367
—	— - 8		SRD. VIII. 371
56	— - 20		K
—	— - 13 f. n.	645	Københavns By
60	867 - 14	705	Valkendorfs Bog m. fl. Haandskr.
—	— - 17	733	K
62	868 - 15	739	Tabt Brevbog
65	869 - 8	682	Formentlig tabt Brevbog
66	— - 9 f. n.	684	Caspar Schütz, Hist. rerum Prus-
67	870 - 14		sicarum Bl. 256 b ¹
68	870 - 16 f. n.		Sstds. Bl. 256 b
69	871 - 1		Sstds. Bl. 257 b
—	— - 6		Sstds. Bl. 257 b
71	— - 13 f. n.		Sstds. Bl. 258 a
72	872 - 9		Sstds. Bl. 259 a
74	— - 1 f. n.		Sstds. Bl. 260 a L. 10 f. n. ²
75	873 - 19 f. n.		SRD. VIII. 390
77	874 - 29	715	Formentlig tabt Brevbog
78	875 - 1	734	Mulig tabt Brevbog
79	— - 5		SRD. VIII. 377 = 394
—	— - 12		SRD. VIII. 414
80	— - 26		SRD. VIII. 427
80 og 81	— - 18 f. n.) og 4 f. n.)		SRD. VIII. 399
80	— L. 17 f. n.		SRD. VIII. 396
—	— - 10 f. n.		SRD. VIII. 397
81	— - 4 f. n.	Se ovfr. L. 18 f. n.	
—	876 - 1		SRD. VIII. 411
—	— - 7		SRD. VIII. 403

¹) Den her citerede Udgave af Caspar Schütz's Værk er en, som er udkommen i 1599; men det er sikkert ikke den, som Hvitfeld har benyttet, men derimod en ældre af 1592. Dette fremgaar af, at Forlæggerens Fortale til Caspar-Schütz-Udgaven af 1599 er dateret 1599 Maj 10, medens Hvitfelds Fortale til Kvart-Udgaven af Christiern I er dateret 1599 Jan. 24. ²) Det, der i Reg. *6092 opføres som et selvstændigt Brev, er blot en Del af det hos Hvitfeld (Fol. 872 L. 9) refererede Brev af den polske Gubernator i Danzig.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
81-84	876 L. 13- 877 - 14 }	787	Formentlig tabt Brevbog
84	877 - 15	svensk	K
85	— - 11 f. n.	svensk	K
—	— - 7 f. n.	svensk	K
89	879 - 26	841	Københavns By
91	880 - 17	917	Formentlig tabt Brevbog
92	— - 6 f. n.	814	K
93	881 - 10	832	K
—	— - 15	871	K
—	— - 21	828	K
94	— - 23 f. n.	816	K
—	— - 18 f. n.	839	K
—	— - 13 f. n.	847	K
—	— - 11 f. n.	812	K
—	— - 6 f. n.	877	K
95	882 - 12-18		Stammer vel fra Danzigs Svar S. 96, Fol. 882 L. 19 ff.
96	— - 19 f. o.- 15 f. n. }		Caspar Schütz, anf. St. Bl. 277 b
97	— - 10 f. n.		Sstds. Bl. 278 b
97-99	— - 8 f. n.- 883 - 11 f. n. }		Sstds. Bl. 278 b
99	883 - 10 f. n.		Sstds. Bl. 283 b
102	885 - 7	1085	Slesv.-holst. Ridderskab
110	888 - 22 f. n.	1114	do.
111	889 - 13	1204	K
117	891 - 14 f. n.	Mulig en	?K Gem. Arch. XXVII. 6 og 7
		Kombination af 1135 A og 1198	
118	892 - 7-8	1203	K Gem. Arch. XXVII. 11
119	— - 19	1229	Haderslevregistret
123	894 - 4	1255	Slesvig Kapitels Ark. (ell. Afskr.)
—	— - 14	1370	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 18	1313	Københavns By
127	895 - 4 f. n.	1494	K
128	896 - 12	1526	Mulig tabt Brevbog
—	— - 20	1529	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 21	1432	K
130	897 - 1	1363	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 6	1556	do.
131	— - 14	hamburgsk	K Gem. Arch. I. 3
132	— - 8 f. n.	svensk	K
133	898 - 9	svensk	K
—	— - 21	svensk	K

S.	Fol.	Repert.	Kilde
134	898 L. 20 f. n. }	svensk	K
135	— - 7 f. n. }		
137	899 - 12 f. n.		SRD. VIII. 417
138	900 - 5	2003	M. Matthiæ
139	— - 8 f. n.	1793	K
140	901 - 9	1795	Roskilde Kapitel; senere K
141	— - 25	1962	K
(141) 142	— - (21 f. n.) } 15 f. n. }	1953	K
143	902 - 19	1782	K
145	903 - 6		Olaus Petri, Klemmings Udgave S. 251
—	— - 17	2175	K
148	904 - 21 f. n.	2175	K
—	— - 19 f. n.	2027	K
149	— - 18 f. n.	2032	Mulig tabt Brevbog
—	905 - 1	2518	Formentlig tabt Brevbog
150	— - 4	3233	K
—	— - 9	3815	K
152	906 - 14	1901	K Gem. Arch. XXX. 21
155	907 - 9 }	2020	K
jfr. 161	910 - 1 }		
158	908 - 22 f. n.	2189	K Gem. Arch. XXX. 3
—	— - 19 f. n.	2119	Formentlig tabt Brevbog
159	— - 6 f. n.	2118	do.
—	909 - 10		»Mange« Breve: SRD. VIII. 440, 441 og 2681-82 (formentlig tabt Brevbog)
160	— - 17	2128	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 24		Brev?
—	— - 23 f. n.	2281	SRD. VIII. 439
—	— - 18 f. n.		SRD. VIII. 435, 436
161	— - 14 f. n.	2137	Mulig tabt Brevbog
—	— - 5 f. n. - } 1 f. n. }	2198	do.
—	910 - 1		
		Se S. 907 L. 9	
162	— - 9	2224	Mulig tabt Brevbog
—	— - 14		SRD. VIII. 440
—	— - 20	2272	Iver Axelssøn Thotts Arkiv?
164	— - 4 f. n.	2324	Rostgaard 4 to 50
166	911 - 4 f. n.	2304	Iver Axelssøn Thotts Arkiv?
167	912 - 22	2288	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 26	2519	do.
168	— - 15 f. n.	2412	do.
169	913 - 3	2460	Mulig tabt Brevbog
—	— - 18	2459	Formentlig tabt Brevbog

S.	Fol.	Repert.	Kilde
170	913 L. 23-28	2475	K
170-71	— - 14 f. n.- 7 f. n.		
172-74	914 - 21- 915 - 17		
170	913 - 20 f. n.	2473	Formentlig tabt Brevbog
175	915 - 20 f. n.	2385 A	Iver Axelssøn Thotts Arkiv
177	916 - 21 f. n.	2405 a	K
178	— - 1 f. n.	2413	Formentlig tabt Brevbog
—	917 - 8		Vel SRD. VIII. 443
179	— - 21	5843	K Gem. Arch. XXVI. 44
—	— - 26	6346	K Gem. Arch. XXVI. 24
180	— - 17 f. n.	2520	Formentlig tabt Brevbog
181	918 - 10	2521	do.
—	— - 12	2522	do.
—	— - 19	2523	do.
—	— - 21	2518	do.
182	— - 18 f. n.	norsk	K (1456 Aug. 31)
183	919 - 14	11712	K
184	— - 25	2468	K
188	921 - 14	2448	K?
189	— - 17 f. n.	2598	Formentlig tabt Brevbog
190	— - 6 f. n.	2603	do.
191	922 - 24	2546	do.
192	— - 19 f. n.	2681	do.
—	— - 15 f. n.	2682	do.
—	— - 10 f. n.	2683	do.
—	— - 8 f. n.		Vel delvis SRD. VIII. 444
193	923 - 1		Brev?
—	— - 16	2684	Mulig tabt Brevbog
194	— - 22	2637	K
195	924 - 8	2818	Slesv.-holst. Ridderskab
205	928 - 3	holstensk	K
206	— - 24	2587	efter Johann Petersen
211	930 - 25	2797	K
212	931 - 5		?
214	932 - 5		?
215	— - 8	holstensk	K
—	— - 17	2944	K
216	— - 11 f. n.	2968	K
219	934 - 5		o: 1470 Maj 9
220	— - 9	ditmarskisk	
—	— - 12	2820 ditmarskisk	
—	— - 18	ditmarskisk	o: 1473 Marts 23 (Gem. Arch. XXI. 10)
—	— - 23 f. n.	2949	K

S.	Fol.	Repert.	Kilde	
221	934 L. 17 f. n.	3795	K	
222	935 - 1	3066	Iver Axelssøn Thotts Arkiv?	
—	— - 8	3116	K (Afskriften)	
225	935 bis } ell. 936 }	- 20	3299 Iver Axelssøn Thotts Arkiv?	
226	937 - 3	3303	Iver Axelssøn Thotts Arkiv	
227	— - 8	3132	K	
230	938 - 18	3128	K	
—	— - 22 f. n.	3105	Iver Axelssøn Thotts Arkiv	
231	— - 9 f. n.	3298	K	
234	940 - 12	ditmarskisk		
248	946 - 11	3409	K Gem. Arch. XX. 3	
252	947 - 12 f. n.	3442	M. Matthiæ	
—	— - 8 f. n.	3443	M. Matthiæ	
—	— - 1 f. n.	3449	K	
253	948 - 14	4447	K	
—	— - 25 f. n.	3637	Konsistoriums Arkiv (har Hvitfeld set Orig.?)	
254	— - 15 f. n.	3488	K Gem. Arch. I. 4 a	
—	— - 12 f. n.	holstensk	K Gem. Arch. XX. 26 a	
—	— - 4 f. n.	holstensk	K Gem. Arch. VIII. 4	
255	949 - 3	holstensk	K Gem. Arch. XX. 27	
—	— - 7	3487	K Gem. Arch. VIII. 2?	
—	— - 10	3493	K Gem. Arch. XX. 4	
—	— - 16	3482	K	
256	— - 24 f. n.	3483	K	
—	— - 23 f. n.	3484	K	
—	— - 23 f. n.	3481	K	
—	— - 21 f. n.		?	
—	— - 18 f. n.	3407	K Gem. Arch. XX. 25	
—	— - 14 f. n.	3411	K	
—	— - 10 f. n.	oldenburgsk	Gem. Arch. XXX. 22	
257	— - 4 f. n.	2798	K Gem. Arch. XXX. 33	
—	— - 2 f. n.	409	K Gem. Arch. XXX. 19	
258	950 - 21	3504	K	
260	951 - 15	3415-16	K	
261	— - 9 f. n.	3709	Københavns By	
264	953 - 4	3856	K	
264-66	— - 8 f. o.-	3896	}	
	12 f. n.	3902		K
		3890-91		
266	— - 11 f. n.	3902	K	
268	954 - 6 f. n.	3897	K	
270	955 - 22	4085	K	
—	— - 19 f. n.	4075	K	
274	957 - 4	4169	K Gem. Arch. I. 7	

S.	Fol.	Repert.	Kilde
275	957 L. 24	4294	Tabt Orig. af Universitetets Arkiv
279	959 - 1	4651	Johann Petersen
280	— - 21 f. n.	4726	K Gem. Arch. XXXII, Indløste Obligat.
281	— - 16 f. n.	holstensk	K Gem. Arch. XXXV. 12
—	— - 15 f. n.	4650	K Gem. Arch. XXVI. 4
—	— - 5 f. n.	holstensk	K o: 1479 Apr. 14 (Gem. Arch. XVII. 35)
282	960 - 9	4889	Iver Axelssøn Thotts Arkiv?
—	— - 12	4905	Iver Axelssøn Thotts Arkiv

VI. Kong Hansis Krønike. 1599.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
1	961 L. 8	ditmarskisk	
3	962 - 1		Rigsraadslisten er fra 5021
—	— - 17	5020	K
4	— - 25 f. n.	5003 a	K
5	— - 3 f. n.	5065	K
7	963 - 11 f. n.	5126	Slesv.-holst. Ridderskab
8	964 - 13-24	6153	Tratziger's Chronica der Stadt Hamburg S. 219
9	— - 17 f. n.	hamburgsk	Sstds. S. 220
11	965 - 23 f. n.	5172	K
29	973 - 20 f. n.		?
32	974 - 23 f. n.	5229	Gem. Arch. XVII. 36 a-b
33	975 - 10	5254	Iver Axelssøn Thotts Arkiv
34	— - 18	5256	do.
37	976 - 14 f. n.	5290	K
42	979 - 5	5266	K
56	984 - 8 f. n.	hanseatisk	
56 (ell. 57)	985 - 7 (ell. 15)	5520	(K)
57	— - 19 (ell. 25)	5471	K
—	— - 21 f. n.	5538	K
63	987 - 13 f. n.	5617	Københavns By
65	988 - 9 f. n.	5694	K
66	989 - 11	5702	K
68	— - 1 f. n.	6011	Iver Axelssøn Thotts Arkiv?
—	990 - 9	6203	Iver Axelssøn Thotts Arkiv
69	— - 16	6095	do.
72	991 - 15 f. n.	norsk	
—	— - 2 f. n.	6137	K
78	994 - 14	3. Bd. S. 705	K 1435 Febr. 15
80	995 - 8	6263	Procesberetning i SRD. VIII. 475
81	— - 19 f. n.	6476	do.
—	— - 16 f. n.	6492	do.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
82	995 L. 2 f. n.	6557	Procesberetning i SRD. VIII. 476
—	996 - 11	6563	do.
—	— - 13	6571	do.
83	— - 22 f. n.	6604	do.
87	998 - 12		Svaning, Chronicon Ioannis regis Bl. Q 3 b
—	— - 21	6346	K Gem. Arch. XXVI. 24
—	— - 24	5843	K Gem. Arch. XXVI. 44
89	999 - 4	6649	K
90	— - 20 f. n.		Brev ?
91	— - 7 f. n.	6556	K
92	1000 - 19	norsk	
—	— - 23 f. n.	norsk	
93	1001 - 7	6679	K
94	— - 19	6691	K
—	— - 23 f. n.	6667 B	K
100	1004 - 1	6719	K
—	— - 4	6763	Gem. Arch. XVII. 91 a og flere Afskr.
102	— - 8 f. n.	6762	K
—	1005 - 1	6768	Gem. Arch. XVII. 82
—	— - 4	6764	Gem. Arch. XVII. 93
—	— - 7	6766	Gem. Arch. XIX. 9
103	— - 13	6763	Gem. Arch. XVII. 91 a og flere Afskr.
—	— - 16	6767	Gem. Arch. XVII. 64
—	— - 19	11250	K
—	— - 24	6964	K
—	— - 24 f. n.	7008	K
105	1006 - 9	7005	K
106	— - 17 f. n.	7148	Københavns By
—	— - 10 f. n.	7217	K
109	1008 - 11	7494	K
110	— - 25 f. n.	holstensk	Gem. Arch. III. 19
—	— - 22 f. n.	holstensk	Gem. Arch. III. 20
—	— - 19 f. n.	7650	K
112	1009 - 15		Statsark. i Kiel 1497 Febr. 23; Nye Danske Mag. I. 305
113	— - 16 f. n.	7672	K
114	1010 - 15	7649	K
—	— - 21	7724	K
116	1011 - 10	7961	K
117	— - 19-20)		
119	1012 - 11	holstensk	Gem. Arch. XXXII. 23
—	— - 13	8116	K
—	— - 21	8109	Utvivlsomt Henrik Smith
—	— - 25	9212	K
120	— - 18 f. n.		Jfr. ÆA. V. 16

S.	Fol.	Repert.	Kilde
125	1015 L. 6		Vel Optegnelser af Arvid Trolle (jfr. Hist. Tidsskr. 8. R. I. 387, 391-94)
127	— - 8 f. n.	8419	Henrik Krummediges Arkiv (jfr. Hist. Tidsskr. 8. R. I. 386)
—	— - 2 f. n.	8404	K
132	1018 - 12	Se 8473	
136	1019 - 21 f. n.	8487	K
—	— - 13 f. n.	8475	K
—	— - 6 f. n.	8490	K
137	1020 - 3	8487	K
138	— - 12 f. n.	svensk	K
139	1021 - 4	8477	K
140	— - 21	8486 a	K
—	— - 25	8529	K
—	— - 24 f. n.	8491	K
141	— - 6 f. n.	8525	K
—	— - 6 f. n.	8530	K
142	1022 - 17	svensk	K
—	— - 24	8521	K
143	— - 12 f. n.	6262	K
144	1023 - 7	8563	Gem. Arch. XXXII. 28
—	— - 11	8594	Konsistoriums Arkiv
145	— - 12 f. n.	8859	K
149	1025 - 20	8753	K
151	1026 - 7	8752	K
152	— - 14 f. n.	svensk	K (o: 1499 Febr. 20)
—	— - 8 f. n.	svensk	K
153	1027 - 4	8828	K
158	1029 - 14	svensk	K
159	— - 24 f. n.	9029	K
—	— - 4 f. n.	9586	K
160	— - 3 f. n.	9584	K
—	1030 - 8	9307	Gem. Arch. I. 13
—	— - 18	8863	Gem. Arch. I. 12
161	— - 24 f. n.	ditmarskisk	
164	1031 - 17 f. n.	ditmarskisk	(o: 1477 Marts 14)
171	1035 - 1	9077	K Gem. Arch. XVII. 36; Gem. Arch. XII. 45
173	— - 11 f. n.		Vel Svaning, Chronicon Ioannis regis Bl. Z (a)
177	1037 - 19 f. n.	9411	K?
179	1038 - 19	9420	
181	— - 2 f. n.	5. Bd. S. 384	Rimeligvis Svaning, anf. St. Bl. Aa 3 (a)
—	1039 - 6	9403	
183	— 8 f. n.	9477	Mulig Olaus Petri

S.	Fol.	Repert.	Kilde
184	1040 L. 19 f. n.	9600	K
186	1041 - 13	9466	Gem. Arch. I. 14
—	— - 20	9640	Utvivlsomt Henrik Smith
188	1042 - 13	9651	Slesvig Bisps Arkiv?
189	— - 19 f. n.	9672	K
196	1045 - 17 f. n.		?
201	1047 - 14 f. n.	Jfr. 10993	Svaning, anf. St. Bl. D d 2 (b)
205	1049 - 24	10276	K
207	1050 - 15	10179	K
208	1051 - 1	10073	K
213	1053 - 3	10058	K
214	— - 17	10261	
—	— - 17 f. n.	10410	K
222	1056 - 2 f. n.	10417	K
231	1060 - 2 f. n.	10668	K
233	1061 - 18 f. n.	10667	K
236	1063 - 1	10683	K
244	1066 - 23 f. n.		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 5 ¹
245	— - 18 f. n.		Sstds. I. 5
—	— - 9 f. n.		Sstds. I. 7
—	— - 6 f. n.		Sstds. I. 19
246	1067 - 6	10706	K
248	— - 1 f. n.	10828	K
250	1068 - 12 f. n.		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 17
—	— - 5 f. n.		Mulig sstds. I. 32
—	1067 bis - 10	10990	K
252	1068 bis - 3		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 19
253	— - - 8		Sstds. I. 17
—	— - - 11		Sstds. I. 29
—	— - - 18	11048	K
255	1069 - 12	11187	K
256	— - 15 f. n.	11097	K
—	— - 12 f. n.	11328	K
261	1071 - 7 f. n.		?
263	1072 - 24 f. n.		?
265	1073 - 20	11397	Gem. Arch. XII. 46
—	— - 23 f. n. } og 19 f. n. }		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 32
—	— L. 14 f. n.		Sstds. I. 35
266	1074 - 10	11333	K
267	— - 18 f. n.	11482	

¹⁾ Naar den bevarede Tekst af Kong Hans's Brevbog her og jævnlig i det følgende betegnes som Hvitfelds Kilde, er det næppe udelukket, at Kilden slet ikke har været den bevarede Tekst, men et helt andet Eksemplar; jfr. her ovfr. S. 5 og nedfr. under Hans Svaning.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
271	1076 L. 1	11501	
—	— - 13	11523	
277	1078 - 8 f. n.		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 41
—	— - 3 f. n.		Sstds. I. 42
278	1079 - 12		Sstds. I. 43
—	— - 14		Sstds. I. 44
279	— - 19 f. n.	11860	K
—	— - 1 f. n.	11712	K
280	1080 - 20	11805	Arkivet paa Glimminge?
282	1081 - 4	12640	Arkivet paa Glimminge
—	— - 18		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 41
283	— - 23 f. n.		? (jfr. Allen I. 693 Note 80)
—	— - 17 f. n.	12183	K
286	1082 - 14 f. n.	12184	K
—	— - 11 f. n.	12187	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 8 f. n.	12185	K
—	1083 - 1	12091	K
287	— - 14	12112	K
—	— - 14	12107	K
—	— - 23	12187	Formentlig tabt Brevbog
288	— - 16 f. n.		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 36; Reg. *9535
—	— - 9 f. n.		Sstds. I. 36; Reg. *9536
—	— - 3 f. n.		
(og 289)	(og 1084 - 7, 13, 21)	12181	K
290	1084 - 25 f. n.	12219	Formentlig tabt Brevbog
292	1085 - 18 f. n.	12350	do.
293	— - 12 f. n.	12351	do.
—	— - 12 f. n.		Aarsberetn. fra Geheimearch. I. 48
—	— - 5 f. n.	12211	Formentlig tabt Brevbog
—	— - 2 f. n.	12352	do.
—	1086 - 1	12353	do.
294	— - 8	12163	do.
—	— - 23	12169	do.
295	— - 17 f. n.	12160	do.
296	1087 - 9	12263	RA. Malmø Hospitals Arkiv
297	— - 23 f. n.	12339	K
—	— - 13 f. n.	12182	K
299	1088 - 16 f. n.	12269	K

VII. Christiern den Anden. 1596.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
4	1094 L. 21	8752	K
—	— - 27	8753	K
16	1099 - 14 f. n.	12182	K

VIII. Friderich Den Førstis Histori. 1597.

S.	Fol.	Repert.	Kilde
6	1239 L. 17	6768	Scepperus, Christiarni regis responsio Bl. C ii?
—	— - 21 f. n.	6779	Sstds. Bl. C iii?

X. Den Geistlige Histori. 1604.

Bl.	Fol.	Repert.	Kilde
(Ribe Stift.)			
H ii b	31 L. 11	52	Ribe Bispekrønike
H iii	— - 19	452	do.
- -	— - 22	12807	do.
H iii b	32 - 3	2497	do.
- - -	— - 7	2113	?
H iiiii	— - 17 f. n.	12996	Ribe Bispekrønike
I	33 - 18	10607	? (indført i anonym Bekendtgørelse)
(Lunde Stift.)			
Y ii b	85 L. 10 f. n.	¹	M. Matthiæ ² S. 188 Anm.
- - -	86 - 1	2003	Sstds. S. 189
Y iii	— - 7	1756	Sstds. S. 190 Anm.
- -	— - 15	2935	Sstds. S. 191
- -	— - 18	2999	Sstds. S. 191
Y iii b	— - 13 f. n.	3076	Sstds. S. 201
Y iiiii	87 - 18 f. n.	3314	Sstds. S. 204
Y iiiii b	— - 10 f. n.	3442	Sstds. S. 205
- - -	— - 4 f. n.	3443	Sstds. S. 205
- - -	— - 1 f. n.	3518	Sstds. S. 205 Anm.
- - -	88 - 3	12873	Sstds. S. 206 Anm.
- - -	— - 6	3920	Sstds. S. 206 Anm.
Z	— - 23 f. n.	6565	Sstds. S. 207
Z b	— - 12 f. n.	3076	Sstds. S. 208
Z ii b	90 - 3	9548	Sstds. S. 213 Anm.
Z iii	— - 12	9888	Sstds. S. 214
- -	-- - 24	10515	Sstds. S. 215
- -	— - 22 f. n.	10722	Sstds. S. 215
- -	— - 17 f. n.	10723	Sstds. S. 216
Z iii b	— - 7 f. n.	11337	Sstds. S. 216

De i det følgende fra Bispekrøniken anførte Breve er alle saadanne, som Hvitfeld allerede har omtalt i sit Hovedværk (paa de nedfr. citerede Steder i Kvartudgaven):

¹) I nærværende Værk er Brevet ved en Forsømmelse ikke blevet indføjet i Nummerrækken. ²) Tallene i denne Kolonne henviser til Sidetallene i den i 1710 trykte Udgave af Magnus Matthiæ's *Episcoporum ecclesie Lundensis series*; jfr. nedfr.

Bl.	Fol.	Repert.	Omtalt i Kvartudgaven
(Viborg Stift.)			
Dd b	105 L. 3	1978	IV. 675
- -	- - 5	3282	IV. 676
Dd ii	- - 10	1204	V. 111
- -	- - 15 og 16	2137	V. 161
- -	- - 18	2224	V. 162
- -	- - 23	2684	V. 193
- -	- - 26	6153	VI. 8
- -	- - 25 f. n.	6137	VI. 72
Dd ii b	- - 18 f. n.	10417	VI. 222
- - -	- - 16 f. n.	10828	VI. 248
(Børglum Stift.)			
Ee b	108 - 17 f. n.	1085	V. 102
- -	- - 14 f. n.	2468	V. 184
- -	- - 11 f. n.	3299	V. 225
- -	- - 9 f. n.	3298	V. 231
- -	- - 7 f. n.	3504	V. 258
- -	- - 5 f. n.	4075	V. 270
- -	109 - 1	6137	VI. 72
- -	- - 4	7672	VI. 113
Ee ii	- - 7	10410	VI. 214
- -	- - 10	10417	VI. 222
- -	- - 13	10828	VI. 248
- -	- - 15	11328	VI. 256

Hvitfeld, Beate, † 1626¹,

Hofmesterinde, har afskrevet 1576, se Tilføjelser og Rettelser.

Hübertz, Jens Rasmussen, † 1855²,

Læge, historisk Samler, har afskrevet et nu tabt Brev af Aarhus Kapitels Arkiv: 7949.

Hygom, Peder Jacob, † 1834³,

Registrator i Gehejmearkivet. Afskrifter af ham citeres: 1789,91 1812,19 9338.

Høeg, Christian Hansen, † 1789.

Se von Hielmcrone.

Ichsell, Jakob, † 1788⁴,

svensk politisk Agent, har afskrevet 4429.

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 94, 96, 163. Richter, 100 Aars Dødsfald S. 534. ⁴) Svenskt biografiskt handlexikon.

Iversen, Jørgen, † 1923¹,

Rentier, Sveirup, har i 1920 foræret RA. en Afskr. fra 18. Aarh. af 6013.

Jensen, Hans Nicolai Andreas, † 1850²,

Præst og Historiker, har i Haandskrifter i Kiels UB. formentlig afskrevet: i Haandskriftet S. H. 318 C: 7752 og i Haandskriftet S. H. 365: 8876 og 11074.

Jessen(-Schardebøll), Erik Johan, † 1783³,

Generalkirkeinspektør, Medlem af det genealogisk-heraldiske Selskab fra dets Oprettelse, har givet Udtog af 39 og sagtens ejet et Haandskr., hvori fandtes 5962.

Jessen, Willers,

Lærer, Eckernförde, ejede i 1898 og 1912 8625 og i 1917 11419.

Johansen, Christⁿ Hier.,

levede 1777, da han »öfwer-satte« til Svensk en paa Dansk skreven Skraa for Smedene i Ystad: 8316 og tillige meddelte svenske Udtog af nogle de samme Smede tilhørende Breve: 1999 2347 7073 10725.

de Jonquières, Jean André Frederik, † 1890⁴,

Justitsraad, Departementssekretær, Kontorchef i Kultusministeriet, forærede i 1869 til GA.: 6971.

Jørgensen, Jens Larsen, f. 1862⁵,

Frimenighedspræst, senere residerende Kapellan, Skærbæk, har været i Besiddelse af 9356, som Evald Tang Kristensen har afskrevet hos ham, og har solgt 12454 Aa til RA.

Jørgensøn, Thomas, † 1606⁶,

Tolder og Raadmand i Ribe. Se S. 213 og 216.

Kaalund, Hans Vilhelm, † 1735⁷,

Justitsraad, Assessor i Højesteret, Etatsraad, Konferensraad, har formentlig ejet: 2736.

Kaalund, Hans Vilhelm, † 1777⁸,

Major, maa være den Major Kaalund, der i 1774 har laant Langebek et nu tabt Brev, som stammer fra Aalborg Helligaandsklosters Arkiv: 6308.

¹) Sønderjydske Aarb. 2. R. 1924 II. 309. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) DBL.¹

⁵) Hof- og Statskalender 1935 S. 87, 466. ⁶) Kinch, Ribe II. 236, 250, 626.

⁷) DAA. XXV. 215, 232. Meddel. fra det kgl. Gehejmeark. for 1886-88 S. 120, 238. Appellinstansernes Embedsetat S. 21. ⁸) DAA. XXV. 215 f., 224.

Kenckel, Stephan, † 1732¹,

Professor ved det ridderlige Akademi i København, Direktør ved Øresunds Toldkammer. Ved hans Bogauktion 1732 reklamerede Gram for Kongen nogle Breve af Gem. Arch., som i 1689 var blevet udlaante til H. G. Masius: 395 3488 5695 C 8863.

Kiergaard, Knud, † 1818²,

Bedemand, har ejet en Del nu formentlig forsvundne »Optegnelser« eller »Excerptblade«, der har indeholdt Afskrifter og navnlig Udtog af Breve af Randers Bys, dens Clemens, Frue og Peders Kirkers og dens Franciskanerklosters Arkiver; jfr. ovfr. S. 209 og 211. Med Vished eller større eller mindre Sandsynlighed kan som saadanne Breve nævnes: af Byens eget Arkiv: 1489,95 2761 4296 10146 10250(?) 10522; af dens Clemens Kirkes Arkiv: 6003 7032 8982 9502 10585 10727; af dens Frue Kirkes Arkiv: 1039, 65-66 2351 4963 8371 8647; af dens Peders Kirkes Arkiv: 4769 6198 10251 10728; af dens Franciskanerklosters Arkiv: 5602 9844; af tvivlsom Proveniensen: 334 427 2000-01 2534-35 3022 3961-62 4770 5146 5361-62 8926 9994 10521 12373.

Kindt, Carl Rochus Ludvig, † 1864³,

Major. Om hans Gave til GA. i 1843 af den største Del af Ulrik Petersens Haupt- und Residenz-Stadt Schlesewig se nedfr. under Ulrik Petersen.

Kingo, Thomas Hansen, † 1703⁴,

Biskop og Digter, har i 1679 af Lucoppidan faaet foræret den nu tabte Orig. 12446.

Kjeldsen, J. L.,

København, der i 1890 solgte 5290 til RA., er mulig identisk med en Grosserer Jesper Lauritz Kjeldsen.

Kjeldsen, Johan Henrich Ahnfeldt, † 1927⁵,

Proprietær, Landlyst pr. Vaarst (tidligere paa Kongstedlund), har i 1909 solgt til RA.: 9834.

Kjeldsen, Olaf Hilmar⁶,

Ejer af Lerchenfeldt. Se S. 310 (Lerchenfeldt Godsarkiv).

Kjellerup, Jacob, † 1891⁷,

Etatsraad, Godsejer, har i 1887 foræret til GA.: 5186 Ab 7077 10167.

¹) Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon IV. 380. ²) Aug. 28 (velvillig Meddelelse fra Landsarkivet for Nørrejylland efter Randers St. Mortens Sogns Kirkebog). ³) Richter, Den danske Landmilitæretat 1801-94 I. 293. ⁴) DBL. ⁵) Saml. til jydsk Hist. 2. R. II. 295. Hof- og Statskalender 1928 S. 622. ⁶) Saml. til jydsk Hist. 2. R. II. 292. ⁷) Trap⁴ V. 691, 716.

Kjær, Severin, † 1907¹,

Lærer, har afskrevet: 8818 11305 Aaa.

Klein, Henrik Carl, † 1890²,

Kancellist i Slesvigske Ministeriums Arkivkontor, Kancellisekretær, har afskrevet: 1453 Aba og 5687 Aba.

Klevenfeldt, Terkel, † 1777³,

Genealog. Se 1. Række IV. 150 f. Han har allerede tidlig begyndt at samle originale Dokumenter; og nogle saadanne har han, dog sagtens kun i sine yngre Dage, skænket til Danske Selskab. Gennemgaende drejer det sig ved disse Foræringer om Breve fra ret spredte Arkiver. 2 af Brevene (9039 10103) hører til de nedfr. nævnte Krognos-Breve, af hvilke Klevenfeldt har ejet mange. Men i øvrigt er der af de Breve, som han har foræret Danske Selskab, 3 (1043 1169 8865), der vedrører Taasinge; et (10455) vedrører Skam Herred, og et (4913) Skovby Herred; et (2737) vedrører Randers, 3 (4679 4819 5190) København, 3 (5487 9130 9415) Aarhus, og et (7473) Bogense, men uden at noget af disse Breve hidrører fra vedkommende Bys eget Arkiv⁴.

I sine senere Aar har Klevenfeldt derimod sikkert i alt væsentligt selv beholdt de Origg., han kom i Besiddelse af⁵, og han efterlod sig alene af Pergamentsbreve fra Tiden 1451-1513 over 250. Paa Auktionen efter Klevenfeldts Død købte Kongen betydelige Dele af hans efterladte Samlinger, saaledes de allerfleste af de middelalderlige Pergaments- og Papirsbreve, som han havde ejet, samt hvad Luxdorph kalder hans »genealogiske Værk«, d: hans Stamtavler, hans Samling af Afskrifter af Diplomer til Adelen Historie og hans Samling af Tegninger af gamle Segl. At Købet har fundet Sted paa selve Auktionen og ikke underhaanden, fremgaar af den Maade, hvorpaa det stadig omtales i de officielle Akter, af det ganske uafvendte Beløb, som Regningen lød paa, af at Pengene anvistes til Auktionsholderen Hans Eegholm, og af at Luxdorph i sine Dagbøger først omtaler Købet af det »genealogiske Værk« over en Uge efter Auktionens Begyndelse⁶. Beløbet, der, saaledes

¹) DBL.¹ ²) Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 181. Richter, 100 Aars Dødsfald S. 608. ³) DBL.¹ ⁴) Derimod er det vel næppe rigtigt, at det er ham, der har foræret det fra Ribe Kapitels Arkiv stammende Brev 1042 til Danske Selskab. ⁵) I 1774 forærede han dog det originale Adelsdiplom for Stamfaderen til den adelige Slægt Rosenvinge til et dalevende Medlem af Slægten, se 10424. ⁶) Om Købet se RA. Guldbergs Protokol over Kabinettsordrer 1776-79 S. 88 (1778 Jan. 21, Nr. 8); RA. Assignat. Ktr., Orig. kgl. Resolut. (Vejled. Arkivregistr. III. 36) 1778 Nr. 9; RA. Assignat. Ktr., Udgiftsbog for Hof- og Civilestaten (sstds. III. 45) 1778 S. 62; RA. Finanskollegiets Hoved-Udgiftsbog for Civilestaten

som det anvistes til den nævnte Eegholm, udgjorde 2389 Rdr. 55 Skill., stemmer i øvrigt ikke helt hverken med den Købesum, som Schøning opgiver i en af ham affattet Vurdering over det indkøbte¹, eller med det Beløb, som man kommer til ved at sammentælle de i det kongelige Biblioteks Eksemplar af Museum Klevenfeldianum anførte Priser for de Numre, som nu findes i RA.

De Pergamentsbreve, som Kongen købte, blev ikke mange Aar efter Købet indordnede i Gehejmearkivets forskellige Samlinger. I Kataloget over Auktionen i Klevenfeldts Bo er de for den overvejende Dels Vedkommende kun opførte ganske summarisk²; men der haves en særlig Fortegnelse over de af Kongen købte Pergamentsbreve³, hvori hvert enkelt Brev er registreret, dels af Klevenfeldts Medhjælper Jon Mortensen og dels af Gehejmearkivets Registratur Weber. Over Klevenfeldts Papirsbreve vides der derimod ikke at have eksisteret nogen Registratur; en ikke ringe Del af dem fandtes dog indlagt blandt Samlingerne af hans Afskrifter (for største Delen under de enkelte Familier) endnu i nærværende Udgivers Ungdom og kan identificeres ved Hjælp af en af Udgiveren dengang til eget Brug optagen Fortegnelse; men at Klevenfeldt har ejet adskillige andre Papirsbreve, er givet⁴.

Hvorfra Klevenfeldt har faaet alle disse Breve, giver den af Jon Mortensen affattede Registratur slet ingen Oplysning om. Derimod er Brevene i Webers Registratur i Overensstemmelse med Klevenfeldts Auktionskatalog⁵ dog af og til holdt samlede i Grupper efter deres Indhold; undertiden er det kun efter den Lokalitet, som de angaar, men 2 Gange tales der om »den til Matstrup Gaard og Gods« (eller: Matstrup

---

1778 Bl. 300; og Luxdorps Dagbøger udg. ved E. Nystrøm II. 133 (den sstds. S. 131 under 1777 Nov. 8 omtalte Kabinetsordre er ikke funden i Guldbergs Protokol over Kabinetsordrer for Sept.-Nov. 1777). Om Hans Eegholm se Nystrøm, Christian Frederik v. Beck og hans Slægt S. 34-36 og Personalhist. Tidsskr. 6. R. III. 139, 142-53. — Fremstillingen af Købets Historie i DAA. L, 1. Paginering S. 47 er lidet heldig, idet man dér maa faa det Indtryk, at Købet foregik underhaanden og i Klevenfeldts levende Live.

¹) RA. Reg. 60 S. 281-82. Denne Schønings Vurdering omfatter ikke alle de Numre, der nu findes i RA., men kun Museum Klevenfeldianums Manuskripter i Fol. Nr. 139-70 og 223-48 og i Kvant Nr. 206-57. Det er de samme Samlinger, der forekommer i en med Webers Haand skreven Fortegnelse i Kall Fol. 128 (her dog uden Angivelse af Museum Klevenfeldianums Løbenumre); men hertil maa i alt Fald føjes følgende nu i RA. beroende og øjensynlig ligeledes af Kongen købte Numre af Museum Klevenfeldianum: Manuskripter i Fol. Nr. 104-5, 107 a-b, 108, 131-32 og 222 og i Kvant Nr. 130, 136 og 140-42 samt de sstds. S. 258-59 under Nr. 16-36 anførte Pergamentsbreve. ²) Museum Klevenfeldianum, Hafniae 1777, S. 257-59. ³) RA. Registrant 60. ⁴) Saaledes Brevene 1751 og 10561. ⁵) Museum Klevenfeldianum S. 258 f.

Gods) »hørende Samling«, men ganske vist paa en saadan Maade, at det ikke kan være med Rette, at alle de paagældende Breve er henførte til Matrups Godsarkiv¹. Derimod angiver Klevenfeldt selv i sine Samlinger af Afskrifter og Segltegninger meget ofte, hvor de af ham benyttede Originalbreve da fandtes; og da de paa det Tidspunkt, da han brugte dem, for en stor Del var i andres Eje og først senere gik over i hans Besiddelse, faar man paa denne Maade adskillige Oplysninger. Naar hertil kommer, hvad der kan udlæses af Brevene selv, vil det i mange Tilfælde være muligt at udskille større Grupper af Breve, om hvilke det kan paavises, enten hvor deres oprindelige arkivalske Hjemsted har været, eller dog ad hvilken Vej de er kommet i Klevenfeldts Besiddelse.

Et enkelt af Klevenfeldts Breve har i alt Fald oprindelig hørt hjemme i Roskilde Kapitels Arkiv: 11525.

Et andet enkelt Brev har tilhørt Viborg Bispearkiv: 8181.

Fra Ribe Kapitels Arkiv har Klevenfeldt erhvervet²: 452 578 851 977 1032 1503 (hvori 958) 1549 2101 5162 5248 8367 10451 (hvori 12757) 11553 12189 2083 (i Vidisse yngre end Aar 1513).

Til Ribe Kapitels Arkiv slutter sig et Brev af Ribe Dominikanerklosters Arkiv (idet dette Klosters Breve senere til Dels er blevet forenede med Kapitelsarkivet): 9195.

Fra Antvorskov Klosters Arkiv stammer et enkelt Brev, som dog er kommet til Klevenfeldt med Kærgaardsholm Godsarkiv: 5622.

Til Maribo Klosters Arkiv har hørt følgende Papirsbreve: 897 1555 9329 samt mulig 1803.

Fra Franciskanerklostret paa Øen Torkø i Bleking eller rettere fra dets Forgænger, et St. Claræ Kapel paa samme Ø, stammer: 2310 5720.

Fra Rudkøbing Kirkes Arkiv hidrører 2 Breve, af hvilke dog det yngste oprindelig har tilhørt Odense St. Knuds Kloster, uden at det nu kan oplyses, hvorledes det er kommet til Rudkøbing: 3888 10403.

Fra Aarhus har Klevenfeldt faaet et betydeligt Antal Breve. Mange af dem kan afgjort ses at have tilhørt Byens eget Arkiv; om andre gælder det derimod, at hvis de nogen Sinde har været i Byarkivet, kan dette ikke have været deres oprindelige Opbevaringssted, idet disse Breve fra først af har været udstedte til private³. Nedfr. findes Klevenfeldts Aarhus-Breve opførte i 2 Afdelinger, af hvilke Afdelingen A indeholder de Breve, der med Sikkerhed kan henføres til selve Byens Arkiv, medens Afdelingen B indeholder de Breve, der oprindelig er udstedte til private:

A: 1547 1932-33,34⁴ 2145 3848 4394 4404-05,30,32,39,69 4513 5876 (hvori

¹) Jfr. ovfr. S. 313. ²) Om disse fra Klevenfeldt stammende Breve af Ribe Kapitels Arkiv se ovfr. S. 61. ³) Jfr. ovfr. S. 199 f. ⁴) Dette Brev er ikke fundet i Reg. 60, men anføres anden Steds som ejet af Klevenfeldt.

5833) 5877 (hvori 5835) 5886 5901,29 6079 6247¹ 6788 7462 8430 8745 10208² 10545.

B: 536 605 766 843 1008 2558 (hvori 1817) 2570 2975 4395 8210 8385 9088.

Blandt Klevenfeldts Breve findes et enkelt, der maaske har tilhørt Viborg Bys Arkiv, hvad der dog ikke er sikkert: 8201.

Fra Landsbykirkers Arkiver har han faaet 2 Breve tilhørende Førsløv Kirke i Ringsted Herred: 3275 9429 og et Brev tilhørende Stokke-marke Kirke: 8640; det sidste fik han foræret i Frankfurt a. M. i 1742 af den nedfr. nævnte F. M. von Lersner.

Af Godsarkiver, fra hvilke Klevenfeldt har erhvervet et større Antal Breve er ovfr. nævnt Grinderslevkloster, Kærgaardsholm og Matrups Godsarkiver, ligesom der under Kærgaardsholm er talt om Forholdet mellem denne Gaards og Landtings Arkiver. Endvidere vil det nedfr. under Stiftamtmand Pritzbuers findes anført, at det maa antages at være fra Vedbygaard Godsarkiv, at de Breve stammer, som tidligere havde tilhørt Pritzbuer og senere var kommet i Klevenfeldts Eje. Og fra Tjele Godsarkiv havde Klevenfeldt faaet et enkelt Brev (1856)³.

Dernæst har Klevenfeldt erhvervet Breve fra forskellige Adelsarkiver, uden at det nu turde være muligt at oplyse med Sikkerhed, fra hvilken Gaard, eller blot fra hvilken Person han har faaet dem. Den største Samling Breve af denne Art er den, der har tilhørt forskellige Medlemmer af Slægten Krognos: Stig Olufssøn Krognos og hans Enke Barbara Brahe Torkildsdatter, hans Søn Oluf Stigssøn og denne sidstes Enke Anne Mouridsdatter Gyldenstjerne og Datter Ingeborg; om den Maade, hvorpaa Klevenfeldt sandsynligvis har erhvervet disse Breve, er talt ovfr. S. 374. Fra andre Adelsarkiver har han faaet: en lille Samling, der har tilhørt Jørgen Marsvins Arkiv (ovfr. S. 382), og en Del Breve af Ejler Bryskes Arkiv, der i 1629 henstod i Vigerslev Kirke og paa Langesø og da ifølge kongelig Befaling udleveredes til Langesøs daværende Ejer Hans Markdanner (ovfr. S. 347). Af de i Fru Eline Gøyes Jordebog registrerede Breve paa sjællandsk Gods, hvilke Breve paa den bekendte Mogens Gøyes Tid fandtes paa Gunderslevholm, har Klevenfeldt erhvervet 3⁴, nemlig et, der oprindeligt har tilhørt Engelbrecht Albrechtssøn Bydelsbaks Arkiv (ovfr. S. 348), og 2, der oprindeligt har tilhørt Mogens Gøyes eget Arkiv (ovfr. S. 364). Af Breve udstedte til Anders Jacobssøn Bjørn har Klevenfeldt faaet 2 fra Grinderslevkloster Godsarkiv, medens det er uvist, hvorfra han har faaet et tredje, der for-

¹) Dette Brev er ikke fundet i Reg. 60, men anføres anden Steds som ejet af Klevenfeldt. ²) Dette Brev er egentlig Aarhus Gertrudsgildes Arkiv, men er utvivlsomt før eller senere kommet til Byens Arkiv. ³) Anført ovfr. S. 324. ⁴) Fru Eline Gøyes Jordebog udg. af A. Thiset S. VII, 438 f.

mentlig ogsaa stammer fra Anders Jacobssøn Bjørns Arkiv (ovfr. S. 342). Af de 2 fra Bjørn Johanssøn Bjørns Arkiv bevarede Origg. har han ejet den ene (ovfr. S. 342). Af Breve udstedte til Peder Høg har Klevenfeldt faaet nogle (2059 3047 3918(-19?)) fra Grinderslevkloster Godsarkiv, medens det i alt Fald om ét (4413) er tvivlsomt, hvorfra han har faaet det (ovfr. S. 368). Af Johan Pederssøn Oxes ad saa mange forskellige Veje bevarede Arkiv har Klevenfeldt ejet 3 Breve, nemlig et Pergamentsbrev (1877), der har Paategning af Ole Worm († 1708), og 2 Papirsbreve (3359 og 4567) (ovfr. S. 388, 389); og ligeledes har han ejet et Papirsbrev af Johan Oxes Søn Torbern Oxes Arkiv (10814) (ovfr. S. 392). Af Breve udstedte til Erik Ottessøn Rosenkrantz har Klevenfeldt ejet 6; men deraf har han faaet de 2 (1842 og 2130) fra Grinderslevkloster Godsarkiv og de 3 med Stiftamtmand Pritzbuers Breve, medens det næppe kan oplyses, hvorfra han har faaet det 6. (3786) (ovfr. S. 398). Endvidere har han været i Besiddelse af et enkelt Brev fra hvert af de følgende Arkiver, der i øvrigt er bevarede i et betydeligt eller dog nogenlunde betydeligt Omfang: Carl Bryskes (ovfr. S. 346), Mourids Nielsøn Gyldenstjernes (ovfr. S. 360; mulig har Klevenfeldt dog faaet dette sidste Brev sammen med Krognos-Brevene, idet Mourids Nielsøns Datter var gift med Oluf Stigssøn Krognos), Oluf Axelssøn Thotts (ovfr. S. 418; dette Brev er dog mulig senere kommet til Roskilde Bisps Arkiv) og Oluf Holgerssøn Ulfstands (ovfr. S. 421). Af de ganske faa fra Corfits Rønnovs Arkiv bevarede Origg. har Klevenfeldt ejet en (ovfr. S. 405), og ligeledes en af de 2 fra Mourids Skaves Arkiv bevarede Origg. (ovfr. S. 407); af et lille Arkiv for forskellige Medlemmer af Slægten Væbner har han ejet: 6895 10561 11468 11564 (ovfr. S. 424 f.). Og endelig kan nævnes en Række af ham ejede Breve, som enten stammer hvert fra sit forskellige Arkiv, der ellers ikke er bevaret, eller som i alt Fald maa være naaede til Klevenfeldt gennem nu ukendte Mellemed: 480 3072,78 4021 7916 8417 8559 10399 og 10445.

Det kan endnu anføres, at af de ovfr. nævnte Breve, der har været i Klevenfeldts Eje, er der 3, om hvilke det vides, at de tidligere havde tilhørt den nedfr. nævnte Jens Villumssøn Rosenvinge († 1739), nemlig 480 3359 4567.

Medens alle de ovfr. omtalte Breve kun anføres ganske summarisk i Klevenfeldts Auktionskatalog, for saa vidt de overhovedet nævnes deri, specificerer Kataloget 4 Adelsdiplomer fra Tiden 1451-1513¹. Intet af disse Breve købtes af Kongen; men de 3 af dem (989 3869 6127) kom senere til GHS. og findes nu i RA., medens det 4. (566), der efter Klevenfeldts Tid har været i Chr. Brandts Eje, nu maa anses for tabt.

¹) Museum Klevenfeldianum S. 257 f.

Af Haandskrifter ejede af Klevenfeldt er i nærværende Værk citerede følgende: Ny kgl. Saml. Fol. 409, 558, 599, 771, 774; Ny kgl. Saml. 4to 123, 626, 729, 841 b, 1208; Additam. Fol. 113; GHS., Gener. Fol. 71. (Om alle disse Haandskrifter jfr. nedfr. i den samlede Fortegnelse over Haandskrifter.) Ogsaa Haandskriftet af Ribe Oldemoder (se ovfr. S. 62 f.) har Klevenfeldt ejet; jfr. den trykte Udgave, O. Nielsens Indledn. S. II.

Af nu tabte Dokumenter, som Klevenfeldt har afskrevet eller benyttet (f. Eks. til sine Segltegninger), kan nævnes: Breve fra Sorø Klosters Arkiv, fra Arkiver for Institutioner i Malmø (dengang i Malmø Bys Arkiv)¹, fra Dallund og Lyngholm Godsarkiver, fra Rosenholm-Arkivet, fra Tirsbæk og Tjele Godsarkiver og fra Hr. Bohn paa Bornholm. Af andre, nu tabte Breve, m. H. t. hvilke vort nuværende Kendskab helt eller delvis skyldes Klevenfeldt, kan anføres: 1744 4621 11169.

Knudsen, Christian, † 1911²,

Sognepræst til Avernakø. Af hans Samlinger i Ny kgl. Saml. 4to 2683 indeholder 8., 19. og 22. Del Afskrifter og Udtog af Dokumenter 1451-1513. Heraf er ovfr. citeret: af 19. Del: 9695 og af 22. Del: 10815.

Knudsen, Hans, † 1851³,

Arkivembedsmand. Af hans Afskrifter, hvis Kilder i Regelen endnu er bevarede (det gælder dog ikke helt om 1214), citeres nogle ovfr.: 1214 2926,52. En Afskr. skreven af P. H. Resen er bevaret i Knudsens Samlinger: 11494.

Knudsen, Hans Oksen (Aagesen), † 1917⁴,

Godsejer, til Trøjborg. Se S. 333 (Trøjborg Godsarkiv).

Knudssøn, Thomas, † 1581⁵,

Kannik i Ribe, formentlig Forfatter af Fortsættelsen af Ribe Bispekrønike (∴ hverken den ældste Redaktion eller Cornelius Hamsforts Tilføjelser). I den af Thomas Knudssøn formentlig forfattede Del af Krøniken (i SRD. VII. 182 ff.⁶) anføres for Tiden 1451-1513 følgende Breve:

¹) For saa vidt man af en Notits i Klevenfeldts Segltegninger, Dringenberg om 2311 (Perg. Malmog. Malmogis acquisit.) vilde slutte, at dette Brev har været i Klevenfeldts Eje, maa en saadan Slutning sikkert anses for urigtig.

²) Elvius, Danmarks Præstehist. i Aarene 1885-1914 S. 76 f. Grohshennig og Hauch-Fausbøll, Danmarks Præstehist. 1884-1911 I. 55. ³) DBL.¹ ⁴) DBL.¹ Trap⁴ IX. 333. Personalhist. Tidsskr. 7. R. III, Dødsfald i Danm. 1917 S. 19.

⁵) Se om ham Kinch, Ribe I. 98, 386, II. 178 f.; Haandskrifter nævnes ovfr., bl. a. under 52 (jfr. Erslev, Kilderne til Danmarks Hist. i Middelald. S. 23).

⁶) Jfr. 1. Række IV. 119.

- S. 199 L. 28: 52
 - 200 - 9: 452
 - — - 12: 12807
 - 201 - 9: 2497
 - — - 28: 12996.

Koch, Carl Johan, † 1885¹,

Proprietær, Cand. jur. Se S. 326 (Trudsholm Godsarkiv).

Kock, Laurids Olufsen, † 1691²,

Præst, Digter, har formentlig afskrevet (og i alt Fald til Peder Syv sendt en Afskr. af) et fra Kallundborg Kirkes Arkiv stammende Brev: 48.

Kolderup-Rosenvinge, Janus Lauritz Andreas, † 1850³,

Retslærd, har tidligere ejet det endnu tidligere V. J. Coyet og nu Lunds UB. tilhørende Haandskrift J 4to 55, som Rosenvinge har lagt til Grund ved sin Udgave af 6033. Endvidere har han ejet Dombogen Ny kgl. Saml. Fol. 836 b (se nedfr. under Haandskrifter), som han havde købt paa G. L. Badens Auktion.

Kousgaard, Niels Brock, † 1913⁴,

Boghandler, har i 1911 til RA. solgt: 3083.

Krabbe, Anne († 1618)⁵.

Se 1. Række IV. 138 f. Naar Haandskriftet Gl. kgl. Saml. Fol. 844 betegnes som Anne Krabbes Kopibog, er dette ikke uberettiget, for saa vidt som hun i Haandskriftet jævnlig taler i første Person (Bl. 120 a, 219 a, 250 a, 348 b, 354 a, 356 a, 362 a). Men paa intet af de Steder, hvor dette er Tilfældet, er Haanden hendes egen. Hendes Haand (der findes i RA. GHS., Gener. 4to 20 paa Titelbladet, men i en større Prøve i RA. Danske Kanc., Erik Krabbes Lovarbejder II. 1), forekommer overhovedet kun et Par enkelte Steder i Gl. kgl. Saml. Fol. 844 (saaledes Bl. 153 b og 155 a) og har, disse Steder sammenlagte, ikke skrevet mange Ord i Kopi-bogen, hvad der maa siges at være ret heldigt for saa vidt, som Haanden er vanskelig at læse og lidet øvet. Derimod findes der i Haandskriftet en hel Række andre Hænder; og af disse kan ganske vist nogle dels efter deres hele Karakter og dels efter den Maade, hvorpaa de indfører

¹) Trap⁴ VI. 460. Richter, 100 Aars Dødsfald S. 619. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹

⁴) Personalhist. Tidsskr. 6. R. V, Dødsfald i Danm. 1913 S. 12. ⁵) DBL.¹ Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 323-27.

Anne Krabbe selv som talende¹, ses at tilhøre Tiden før hendes Død. Men andre af Hænderne afskriver Breve eller Beretninger om Begivenheder m. m., der er yngre end 1618 (helt ned til 1651³), saa at Haandskriftet altsaa er fortsat efter hendes Død.

Det lader sig da ogsaa paavise, at det har tilhørt den som personalhistorisk Samler og Forfatter kendte Axel Jørgenssøn Urne³. Det siges om et Par Breve i Haandskriftet, at Axel Urne havde laant det ene af Sophie Sehested⁴ den 9. Febr. 1650 og 2 andre af Ove Blik den 17. Aug. 1650, og at han lod de 2 sidste »udcopie« den 10. Sept. samme Aar⁵. Og ganske vist beviser dette ikke, at de Kopier, han har ladet tage, netop er dem, der er indførte i vort Haandskrift (hvor de er skrevne med Skrivershænder); men at dette alligevel er Tilfældet, bliver klart, naar man ser, at Axel Urnes egen Haand forekommer flere Gange i Haandskriftet. Hans Haand (der kendes fra GHS., Gener. Fol. 116, de forreste Blade indtil Bl. 1 b incl. og Bl. 7 b) genfindes adskillige Steder i Anne-Krabbe-Haandskriftet; den har ganske vist aldrig skrevet en hel Side i det, men derimod jævnlig Rettelser, Randbemærkninger eller andre Tilføjelser⁶, én Gang et Par latinske Gravskrifter⁷, og en anden Gang en Overskrift, der kun angiver Indholdet af et Brev, som saa afskrives fuldstændig af en Skrivershaand⁸. Og endvidere viser det sig, at

¹) Jævnlig anføres det, naar hun har »ladet« et Brev fordanske, hvad der for fleres Vedkommende er sket i 1615 (se flere af de ovfr. anførte Steder); det fremgaar heraf, dels at hun næppe har kunnet Latin, og dels at hun har bevaret sin historiske Interesse til sine sidste Aar. ²) Bl. 306 a-308 b. ³) Naar det hedder i Orion (Qvartalskrift) I. 1, at bl. a. Jørgen Emmikssøn Kaas har »sammenskrevet« Haandskriftet, er det anvendte Udtryk, saa vidt skønnes, mindre heldigt; men i alt Fald kan man ikke deri lægge, at den nævnte Jørgen Kaas, der døde 1608 (DAA. XXXIV. 249), altsaa før Anne Krabbe, har ejet Haandskriftet. — Ifølge Orion, anførte Sted har ogsaa Dr. Ludvig »Pouchs« og »hans Stedsøn Omeis« været med til at sammenskrive Haandskriftet. Men Ludvig Pouch's Haand er jeg overhovedet ikke stødt paa i Haandskriftet (der rigtignok nu er defekt). Og ganske vist har en N. L. F Omeis gjort nogle Notitser i det. Men for det første var han ikke Pouchs Stifsøn, men hans Stifsøns Søn (jfr. Wiberg II. 486 og 21 f.). Og for det andet er de af ham gjorte Notitser ret faa og ganske korte, idet de jævnlig kun bestaar af hans Navn, og den længste af dem er paa 6 Ord (Haandskriftets Bl. 81 b); og endvidere er Notitserne skrevne med en ret ung Haand (fra Midten af 18. Aarh.), der er væsentlig senere end Haandskriftets egen Tilblivelsestid, saa at man ikke kan tale om, at den nævnte Omeis har sammenskrevet Haandskriftet. Derimod er det muligt, at han har ejet det; og senere har det tilhørt den i 1780 afdøde Samler Christian Brandt (Gigas II. 268). ⁴) Jfr. om hende Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 27, 9. R. II. 34 og de i Registret til 9. R. IV anførte Steder. ⁵) Bl. 301 a, b, 302 a (jfr. 1. Række Nr. 6603 (mindre nøjagtig) og 7981 samt nærværende Værk Nr. 7147). ⁶) Bl. 46 b, 48 a, 62 b, 359 a, 368 a, 380 a, b. ⁷) Bl. 49 a-b. ⁸) Bl. 367 a.

en i Haandskriftet ret hyppig¹ forekommende Skriverhaand, der gør et meget tiltalende Indtryk ved sin Fasthed og Tydelighed, tilhører en Mand, der utvivlsomt har staaet i Axel Urnes Tjeneste, eftersom man anden Steds kan finde et af Axel Urne underskrevet, men af den nævnte Skriver skrevet Brev fra Aaret 1648². Naar Kopibogen er kommet i Axel Urnes Besiddelse, lader sig ikke angive med Sikkerhed; men efter al Sandsynlighed har han ejet den i alt Fald i den anden Halvdel af 1620'rne. En i Haandskriftet indført ret udførlig Fortegnelse over den »Tillische armede« i Aaret 1626 har af Axel Urne selv faaet Tilføjelsen: »Efter Hbtra Hbtrafmaf beretning«³ (hvad der skal læses: efter Vogen Vogensøns Beretning); det Brev, hvortil han, som ovenfor nævnt, selv har skrevet Overskriften, er et af Aar 1626, hvori Christian IV bekendtgør, hvorfor han har ladet Fru Anne Lykke arrestere; og adskillige andre af Axel Urnes Tilføjelser⁴ vidner om hans Interesse for de i den anden Halvdel af 1620'rne mellem Kongen og Stænderne førte Forhandlinger — alt sammen Træk, der, sete under ét, tyder paa, at han har ejet Haandskriftet allerede da. Og han har altsaa, som allerede nævnt, beholdt det i alt Fald til 1650. Han har ladet indføre en Del Breve i det, der er ældre end 1513; for Tiden 1451-1513 gælder det dog kun om et højst ubetydeligt Antal (jfr. 7147 ovfr.).

Det kan nævnes, at Haandskriftet jævnlige har Ordet: »Legi« bag efter sine Afskrifter, skrevet med en anden Haand end selve Afskrifterne, nemlig en Haand, der øjensynlig tilhører Erik Lauridssøn Lunov til Viskumgaard⁵. At denne havde for Skik at forsyne Originalbreve, der gik gennem hans Hænder, med Paategningen: »Legi«, ses af adskillige endnu bevarede Originaler⁶; og at det er hans Haand, der ogsaa har skrevet »Legi« i Haandskriftet, turde fremgaa ved en Sammenligning mellem Hænderne i saadanne Notitser paa Originaler og i Kopibogen⁷. Og at han har staaet i Forbindelse med Axel Urne, ses af en Notits i Haandskriftet⁸, der lyder: »De Haarboes frihedtzbreff, som jeg haffuer seet hoeß Erick Lunow paa Wiskum den 25 octobris anni 1648« — en

¹) Bl. 55 a, 77 a-78 a, 252 b-279 b, 290 a-300 a, 301 b-302 a, 336 a-337 a.

²) RA. Hyldinger 95. ³) Bl. 62 b. ⁴) Saaledes Bl. 368 a, 380 a-b og sikkert ogsaa 359 a. ⁵) Død formentlig 1674 (jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 325 og de dér anførte Steder). ⁶) 1408 5754 7457 7755 9476 10450; de her nævnte Breve angaar lollandske Forhold undtagen det sidste, der stammer fra Lyngholm Godsarkiv i Thy. Fra sidstnævnte Arkiv stammer ligeledes 2286 2633,45 3718 5636 og 7941, der ogsaa har haft Paategningen »Legi« med Erik Lunovs Navn eller Forbogstaver; men disse sidste 6 Breve er alle tabte. ⁷) Sammenlign især Haandskriftets Bl. 148 b og 149 a med 10450 A.

⁸) Bl. 253 a (jfr. 1. Række Nr. 7097).

Notits, der er skreven af den ovennævnte Skriver i Axel Urnes Tjeneste, saa at »jeg« øjensynlig her betegner Axel Urne¹.

Anne-Krabbe-Haandskriftet er i sin nuværende Skikkelse uheldigvis meget defekt, idet der, som det fremgaar af dets fra det 17. Aarh. stammende Foliering, nu mangler talrige Blade rundt om i det; bl. a. begynder det først med Bl. 43. Men Kopibogen er bleven flittig benyttet af andre, saa at dens Indhold derigennem for en Del lader sig rekonstruere; desværre er dog de Haandskrifter, der er fremgaaede af denne Benyttelse, nu ogsaa selv gennemgaaende ufuldstændige, og endvidere har de oftest ikke tilsigtet en fuldstændig Gengivelse af Kopibogen, ligesom de jævnlig giver det, de meddeler, i en anden Orden end denne.

Blandt de Haandskrifter, der har benyttet Gl. kgl. Saml. Fol. 844, kan først nævnes HGA. Fol. 33, der er skrevet med en Haand fra 17. Aarh. og nu bestaar af 2 Dele, mellem hvilke der dog vistnok mangler noget, ligesom der mangler noget foran den første og efter den sidste Del. Medens den Haand, der har skrevet den allerstørste Del af Haandskriftet, er uden synderligt Særpræg og næppe vil kunne identificeres, kan det paavises, at c. 4 Linier paa Haandskriftets Bl. B 23 a er skrevne med den bekendte Rigsraad Otte Krag's Haand², utvivlsomt fordi den egentlige Skriver ikke har været i Stand til selv at gengive disse paa Latin skrevne Linier (i et Brev af Aar 1412) rigtig efter Forlægget. Det ligger da nær at mene, at Haandskriftet i HGA. er afskrevet paa Foranledning af Otte Krag og har tilhørt ham; dog er i alt Fald dette sidste ikke sikkert, idet der, som vi snart skal komme tilbage til, foreligger Rester af en anden Gengivelse af Anne Krabbes Kopibog, der kan paavises at være skrevne af en Mand, som har været i Otte Krag's Tjeneste; og det synes lidet rimeligt, at Otte Krag til eget Brug skulde have ladet tage 2 Afskrifter af Kopibogen. At Haandskriftet i HGA. er afskrevet netop efter Gl. kgl. Saml. Fol. 844, fremgaar af, at det gengiver Dele af dette, der er skrevne med flere forskellige af dets Hænder (deriblandt den Haand, der tilhører den ovennævnte Skriver hos Axel Urne), og af, at begge Haandskrifter jævnlig har Ordet »Legi« bag efter deres Afskrifter, men saaledes at denne Tilføjelse i HGA. Fol. 33 er skreven med den samme Haand som selve Afskrifterne. Haandskriftet indeholder, saaledes som det nu foreligger bevaret, Breve, der ikke findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 844 i dets nuværende ufuldstændige Skikkelse, men forbigaar

¹) Ogsaa Peder Dyrskjød nævner Erik Lunovs Samlinger blandt sine Kilder (Saml. til jydsk Hist. III. 275). ²) Dette kan ses ved en Sammenligning med Otte Krag's Haand f. Eks. i en Koncept af Maj 1660 i RA. Nederlandene C, Pakken: Otto Krag's og Godske von Buchwalds Gesandtskabsarkiv.

paa den anden Side Breve, der findes i Haandskriftet i Gl. kgl. Saml.; derimod forandrer det ikke den indbyrdes Følgeorden for, hvad det meddeler efter det.

Dette sidste gælder ogsaa om et andet af de Haandskrifter, der har benyttet Gl. kgl. Saml. Fol. 844, nemlig Ny kgl. Saml. 4to 857 b, et uheldigvis temmelig lille Haandskrift, der nu kun omfatter 20 Blade, som er skrevne med én Haand fra 17. Aarh., og af hvilke de sidste 6 (fra midt paa Bl. 15 a) svarer ganske til den nuværende Begyndelse af Gl. kgl. Saml. Fol. 844 (Bl. 43-48). Det kunde da ligge nær at antage, at ogsaa de første, godt 14 Blade af Ny kgl. Saml. svarede nøjagtig til en Del af de forud for Bl. 43 gaaende, nu manglende Blade i Gl. kgl. Saml. For denne Antagelse taler det, at der allerede i Ny kgl. Samlings Bl. 1 b nævnes en »beentaffle«, som er »mig Anne Krabbe s. Jacob Biørns til hende kommet«. Mod den taler det navnlig, at der i denne Del af Ny kgl. Saml.¹ er forbigaaet et Brev², som nu ganske vist ikke findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 844, men i HGA. Fol. 33 og dér paa et saadant Sted³, at det maa antages at have staaet paa de Sider af Gl. kgl. Saml., som Ny kgl. Saml. ellers afskriver. Og da det er et Laasebrev paa Stenalt, en Gaard, som Anne Krabbes Mand og hun selv ejede, og fra hvis Arkiv hun øjensynlig har hentet en Mængde af sine Afskrifter, kan man vistnok rolig gaa ud fra, at hun selv ogsaa har ladet dette Brev afskrive i Gl. kgl. Saml. Fol. 844, saa at det fandtes deri, dengang dette Haandskrift blev benyttet af Ny kgl. Saml. Der er nemlig noget, der taler for, at den nævnte Benyttelse har fundet Sted paa et Tidspunkt, da Gl. kgl. Saml. Fol. 844 endnu ikke helt havde faaet sin nuværende Skikkelse. Man bør i saa Henseende næppe lægge for stor Vægt paa, at Ny kgl. Saml. 4to 857 b paa Bindet bærer Titlen: »C. 1. Reis til Rom. 1642«, medens Gl. kgl. Saml. Fol. 844, som nævnt, er fortsat til 1651; thi Indbindingen af Ny kgl. Saml. skriver sig vistnok fra en Tid, der er betydelig yngre end 1642, saa at det er tvivlsomt, hvilken Autoritet man kan tillægge Aarstallet 1642. Men hvad der i langt højere Grad tyder paa, at Benyttelsen har fundet Sted, før Gl. kgl. Saml. fik sin endelige Skikkelse, er, at Ny kgl. Saml. ender midt paa en Side med Ordene: »Hanß graffscrifft liuder saalediß«, og at der paa det tilsvarende Sted i Gl. kgl. Saml.⁴ derefter følger en latinsk Gravskrift, som er indført med en anden Haand end det nærmest foregaaende, nemlig med Axel Urnes egen, og altsaa formentlig paa et senere Tidspunkt, saa at dette latinske Stykke næppe har staaet i Haandskriftet, da det blev benyttet af Ny kgl. Saml.

¹) Mellem Bl. 1 og 2.   ²) Af Aar 1433 (1. Række Nr. 6668).   ³) A Bl. 9 b.
⁴) Bl. 49 a.

Endvidere findes i Blandingspakkerne Ny kgl. Saml. Fol. 594 b og Fol. 598 q 2 Hæfter, der er skrevne med én og samme Haand fra 2. Halvdel af 17. Aarh. og øjensynlig afskrevne efter Gl. kgl. Saml. Fol. 844¹ og det tidligst i 1650, hvad der fremgaar af, at Hæftet i Ny kgl. Saml. Fol. 598 q medtager de ovfr. nævnte Oplysninger, som findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 844 om, at et Par dér indførte Breve er afskrevne i 1650. Begge Hæfterne indeholder Breve, som nu mangler i Gl. kgl. Saml. Fol. 844; men der er ikke mindste Grund til at antage, at Hæfterne skulde have haft anden Kilde end dette. Ikke blot er de Overskrifter, som Hæfterne sætter over Breve, der nu mangler i Gl. kgl. Saml., ganske i Stil med lignende Overskrifter i dette Haandskrift; men ogsaa Tilføjjelsen »Legi« findes i Hæfterne bag efter Breve, der nu mangler i Gl. kgl. Saml., og den er i Hæfterne skreven med samme Haand som selve deres Afskrifter. Derimod meddeler Hæfterne ikke de Breve, som endnu findes i Gl. kgl. Saml., i den Orden, hvori de staar i dette Haandskrift, og de kan altsaa ikke bruges til at afgøre, paa hvilken bestemt Plads i Gl. kgl. Saml. et dér nu manglende Brev har staaet².

De 2 Hæfter er skrevne med en Haand, som viser sig at tilhøre en Tønne Madssøn, der døde som Borgemester i Nyborg i Slutningen af 1695; han havde været Skriver over Nyborg Len (Amt) i de nærmeste Aar før og efter 1660, var i 1665 blevet først Kirkeværge og 3 Uger senere Raadmand i Nyborg og var i 1670 blevet Borgemester sslds.³ At hans Afskriver-Virksomhed skulde hidrøre fra en historisk Interesse, som han selv har næret, er mindre sandsynligt, ogsaa i Betragtning af, at han i hele sit senere Liv var knyttet til Fyn, medens Brevene i Anne-Krabbe-Haandskriftet, for saa vidt de vedrører en bestemt Landsdel, har en overvejende jydsk Karakter. Derimod viser det sig, at hans Stilling som Skriver paa Nyborg falder paa en Tid, da den ovennævnte

¹) Hæftet i Ny kgl. Saml. Fol. 598 q har saaledes Bl. 6 a en Henviisning: »vide infra fol. 300«, der er tagen fra Gl. kgl. Saml. Fol. 844 Bl. 253 a, hvor den henviser til dette sidste Haandskrifts Bl. 300, medens den er ganske meningsløs i Ny kgl. Saml. — Derimod er det urigtigt, naar det i nærværende Værks 1. Række IV. 157 hedder, at Ny kgl. Saml. Fol. 598 q indeholder Afskrifter efter Peder Dyrskjøt. ²) Hæftet i Ny kgl. Saml. Fol. 594 b er øjensynlig identisk med et, der omtales i Det Kgl. Danske Selskabs Begynd. S. 146 under Nr. 40 som »føræret af Provst Terpagert«. ³) RA. Fynske Reg. 1665 Nr. 22, 29, 1670 Nr. 165, 1695 Nr. 70 (hvor hans Eftermand faar Bestalling som Borgemester 1695 31. Dec. »udi dend forige nu ved Døden afgangne Borgemesters Tønne Madsens Sted«; Angivelsen i Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 326, at han døde »ved Nyårstid 1696«, kan saaledes præciseres lidt nærmere). Se om ham Personalhist. Tidsskr. IV. 260, 261 og 7. R. IV. 117; jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 326 f. Hans Haand findes i forskellige Regnskaber for Nyborg Len og Amt 1657-62 (i RA.).

Otte Krag var Lensmand dér, endvidere at Tønne Madssøn har afskrevet en Del Erklæringer af Adelsmænd i Ribe Stift fra 1655-56, paa hvilken Tid Otte Krag var Lensmand paa Riberhus¹, at hans Haand jævnlig forekommer i Skrivelser og Erklæringer, som Otte Krag i 1650'erne har indsendt eller afgivet til Danske Kancelli vedrørende sine jydsk Ejen-domme eller Len², og endelig, at Tønne Madssøn foran i 2 af Otte Krag's Dagbøger (for 1656 og 1657) har indført nogle Notitser, der ikke er af Dagbogs-Karakter³. Og der maa da siges at være en overvejende Sandsynlighed for, at det er for Otte Krag, at Tønne Madssøn har ud-ført sine Afskrifter efter Anne-Krabbe-Haandskriftet.

Et andet Haandskrift, der ogsaa maa antages direkte eller indirekte at have benyttet Gl. kgl. Saml. Fol. 844, er Ny kgl. Saml. Fol. 540; og et Haandskrift, der ligeledes viser Slægtskab med Anne Krabbes Haandskrift, er Ny kgl. Saml. 4to 1263 (som delvis er skrevet med Frands de Thestrups Haand). Begge disse Haandskrifter gaar dog en Del længere ned i Tiden end Gl. kgl. Saml. Fol. 844 i dets nuværende Skikkelse, og de indeholder begge Stof, der sikkert aldrig har staaet i Gl. kgl. Saml. De har altsaa haft andre Kilder end dette, og det af Frands de Thestrup skrevne Titelblad til Ny kgl. Saml. 4to 1263 lyder da ogsaa: »Extract af eet Manuscript in Folio, som Ole Hermandsøn Nysted udi Hobroe i Jylland haver eyet, hvorudi adskillige danske Antiqviteter findes, deraf eendeel skreven Anno 1550 og saa omtrent (for-nemmelig adelige Slegtebøger), andre Ting skrevne Anno 1600 og føl-gende Aar«. Disse to Haandskrifters Forhold til Gl. kgl. Saml. Fol. 844 er da i Enkelthederne ret vanskeligt at udrede; men da de kun indeholder faa Breve før 1513, har Spørgsmaalet ringe Interesse for os.

Endnu staar tilbage at omtale den Samler, hvis Benyttelse af de for Anne Krabbe afskrevne middelalderlige Breve har sat sig de stær-keste Spor i det til vore Dage bevarede Haandskriftmateriale, nemlig Peder Dyrskjøt. Medens der om hans Samlinger i Almindelighed hen-vises til Bemærkningerne ovfr. S. 457-63, skal her anføres, at der er en overvejende Sandsynlighed for, at Kilden til Peder Dyrskjøts Afskrifter efter »Anne-Krabbe«-Breve har været ikke vort nu bevarede Anne-Krabbe-Haandskrift, men et andet, dermed nær beslægtet. Uheldigvis

¹) RA. Danske Kanc., Akter ang. Forstrækninger og Kontributioner til Landets Defension 1625-58, Læg VII. 5. ²) Se saaledes RA. Indl. t. Jydsk Reg. 1655 Nr. 100, 103 og t. Jydsk Tegn. 1655 Nr. 89, 159, 174, 193, 227, 1657 Nr. 75. ³) Stykkerne i Udgaven i Danske Saml. 2. R. II S. 74 Tekstens L. 3 f. n.-S. 75 L. 8 og S. 80 L. 14-S. 81 L. 5 er skrevne med Tønne Madssøns Haand (se de originale Dagbøger i Ny kgl. Saml. 8vo 242-43), hvad der for det første Steds Vedkom-mende er ret mærkeligt, for saa vidt som Otte Krag dér taler i 1. Person.

vanskeliggøres en Besvarelse af dette Spørgsmaal ikke blot ved, at Gl. kgl. Saml. Fol. 844 i sin nuværende Tilstand er saa ufuldstændig, men tillige ved den Maade, hvorpaa Peder Dyrskjøts Afskrifter er naaet til os. Som tidligere nævnt, er hans egen Afskrift efter Anne-Krabbe-Brevene gaaet tabt; og ganske vist haves der Afskrifter efter hans Afskrift, men den af disse Afskrifter, der nu fremtræder som et samlet Haandskrift (Ny kgl. Saml. Fol. 558), er ikke helt fuldstændig bevaret. Og en anden Afskrift efter Peder Dyrskjøts Haandskrift er muligvis endnu bevaret fuldstændig; men den er nu splittet ad paa flere forskellige Steder saa vel i Rigsarkivet som i det kongelige Bibliotek; og tilmed er det vistnok hyppigst Tilfældet, at disse Enkelt-Afskrifter af Breve, der hidrører fra Peder Dyrskjøts Haandskrift, ikke selv angiver noget om, hvorfra de stammer, saa at det vil være meget vanskeligt at faa en samlet Oversigt over dem.

Selvfølgelig beviser den Omstændighed, at et Brev i Gl. kgl. Saml. Fol. 844 nu ikke kan paavises i en Dyrskjøtsk Afskrift, ikke, at Peder Dyrskjøt ikke har kendt det nævnte Haandskrift; thi den paagældende Del af Haandskriftet har maaske ikke interesseret ham, saa at han ikke har brudt sig om at afskrive den. Naar saaledes Gl. kgl. Saml. Fol. 844 indeholder et ret betydeligt Afsnit vedrørende Kong Carl I af England, og dette Afsnit ikke vides at være afskrevet af Peder Dyrskjøt, kan det jo bero paa manglende Interesse hos ham for den paagældende Sag. Men paafaldende er det dog, at det yngste egentlige Brev i Gl. kgl. Saml., som Peder Dyrskjøt vides at have afskrevet, er af Aar 1552. Og det kan overhovedet ikke paavises, at Peder Dyrskjøt har afskrevet noget af de Breve, der er indførte i Gl. kgl. Saml. med dette Haandskrifts yngste Hænder, hvis Indehavere har skrevet endnu i Aaret 1650 og i 1651 eller maaske senere. Og blandt Breve skrevne med disse Hænder findes der dog Kongebreve fra det 15. Aarh., hvorved Personer optages i Adelsstanden, (Haandskriftets Bl. 253 a, 300 b, 301 b, 302 a), og det kan næppe betvivles, at Peder Dyrskjøt vilde have afskrevet saadanne Breve, hvis han havde kendt dem. Man kunde mene, at han havde benyttet Gl. kgl. Saml. Fol. 844 paa et saa tidligt Tidspunkt, at disse Breve endnu ikke var indførte i det. Og ganske vist har han begyndt sin Samler-Virk-somhed i en ung Alder (han var født 1630 og afskriver i alt Fald ét Brev, som han siger, at han har set i Original i 1652¹); men det er dog i Betragtning af den indgaaende Brug, han har gjort af Anne-Krabbe-Brevene, lidet troligt, at hans Afskrivning af dem skulde være afsluttet i 1650 eller maaske før. I den Del af hans Brevveksling med Biskop

¹) Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 160 a.

Jens Bircherod, der foreligger offentliggjort¹, nævner han da heller aldrig Axel Urne blandt dem, der personlig eller gennem deres Samlinger har ydet ham Oplysninger. Og dog synes det, at han ikke har noget imod at omtale sine Kilder; Anne Krabbes Samlinger nævner han flere Gange, ganske vist mest hendes Samlinger af Slægtbogs-Karakter, men dog ogsaa, at hun »med egen Haand [!] har udskrevet mange gamle latinske Breve paa Dansk, hvoraf for^{ne} sl. Erik Krabbe havde en stor Bog og berettede, at hun endda havde flere². Denne Erik Krabbe var Anne Krabbes Brødersøn og døde 1659; han omtales flere Gange af Peder Dyrskjøt som en af dem, der havde hjulpet ham ved hans Samlervirksomhed³, og bl. a. altsaa som Besidder af den nævnte store Bog med Anne Krabbes Brevafskrifter. Men om hans Samlingers senere Skæbne vidste allerede Peder Dyrskjøt intet⁴, saa at de vel i alt Fald for største Delen for længst er forsvundne. Der er da en ikke ringe Sandsynlighed for, at der foruden Gl. kgl. Saml. Fol. 844 har eksisteret et andet Haandskrift, som har været af omtrent samme Indhold, men ikke ført saa langt ned i Tiden, og som har været i Erik Krabbes Besiddelse⁵. Med denne Hypotese vilde det ogsaa kunne passe, naar Peder Dyrskjøt om et af de af ham afskrevne Breves Aarstal skriver: »1499 det er vist 1499 eller 1501; det kand ey vel læses⁶; thi der vilde ingen Grund være til denne Bemærkning, hvis hans Kilde havde været Gl. kgl. Saml. Fol. 844, hvor Brevet ganske tydelig er dateret: »md paa dett første⁷.

Nedenfor meddeles en Fortegnelse over de Breve, der i nærværende Udgave er citerede fra de ovenfor nævnte Anne-Krabbe-Haandskrifter Gl. kgl. Saml. Fol. 844, HGA. Fol. 33, Ny kgl. Saml. 4to 857 b og 1263, sstds. Fol. 540, 594 b og 598 q⁸, men derimod ikke over de Breve, der kendes i Afskrifter efter Peder Dyrskjøt; disse sidste Breve, der hos

¹) I Saml. til jydsk Hist. III. ²) Saml. til jydsk Hist. III. 274. ³) Saml. til jydsk Hist. III. 252, 254, 262, 276, jfr. 227. Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 51 a, 160 a (det ovfr. omtalte Brev, som Peder Dyrskjøt efter eget Sigende havde set i Original 1652). Man kan ogsaa blandt Peder Dyrskjøts Kilder finde nævnt Christian Krabbes Ekstrakter (Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 184 a), hvorved der sikkert sigtes til Erik Krabbes Fader Christian. ⁴) Saml. til jydsk Hist. III. 254. ⁵) Dette Haandskrift kan dog, at dømme efter Peder Dyrskjøts Benyttelse af det, ikke være afsluttet før 1615, eftersom Peder Dyrskjøt gengiver adskillige Breve, om hvilke det i Gl. kgl. Saml. hedder, at Anne Krabbe først har ladet dem afskrive eller oversætte i 1615 (Gl. kgl. Saml. Fol. 844 Bl. 353 a, 354 a, 356 a, 362 a; i Ny kgl. Saml. Fol. 558 henholdsvis Bl. 111 a, 97 a, 83 a og 92 a). ⁶) Ny kgl. Saml. Fol. 558 Bl. 140 a. ⁷) Gl. kgl. Saml. Fol. 844 Bl. 150 b. ⁸) De Breve i Haandskrifterne, som ikke er citerede i Udgaven og derfor ikke findes paa Fortegnelsen nedfr., er næsten alle Breve fra Dueholms Diplomatarium; en Undtagelse danner kun 7217 (i HGA. Fol. 33, Bl. A 7 b).

Peder Dyrskjød, hvad hans Anne-Krabbe-Breve angaar, er omstillede i en vis, efter Aarhundreder indrettet, kronologisk Orden, findes paa en Fortegnelse ovfr. S. 462 f. I Fortegnelsen her nedfr. henviser uindklamrede Bladtal til Bladtal i Gl. kgl. Saml. Fol. 844, og indklamrede Bladtal til Bladtal i HGA. Fol. 33 (med dettes to Afdelinger A og B); hvor der til et uindklamret Nummer er føjet et K 1, betegner dette, at det paagældende Nummer tillige haves i den bevarede Del af HGA. Fol. 33 paa det Blad, som findes nærmere angivet i Udgiven ovfr.

Bl. 43 9675 ¹	Bl. 137 349 K 1	Bl. 167 5419 K 1
[Bl. A 1 775 8190	- 138 4998 K 1	[Bl. B 24 3289
- - 2 3783] ²	- 140 8395 K 1	- - 26 750-51]
Bl. 110 3784 3631	- 147 7229 K 1	Bl. 211 9900
- 113 1265	- 148 6811 K 1	- 251 9711 ³
- 114 7337	- 149 9461 K 1	- 252 4264
- 115 7044 2260	- 150 2307 K 1	- 302 7147
- 116 6871	- 156 4154 K 1	- 410 2963
- 117 7338	- 158 1515 K 1 (hvori	- 416 2768
- 118 11451	765 K 1)	- 419 5062
- 125 1847	- 160 7690 K 1	Efter Bl. 424 4467
[Bl. B 6 3497 891]	- 163 6421 K 1	

Medens HGA. Fol. 33, saaledes som tidligere nævnt, opfører de Breve, som det har fælles med Gl. kgl. Saml. Fol. 844, i den samme Rækkefølge som dette Haandskrift, kan det samme ikke paavises i Hæfterne i Ny kgl. Saml. Fol. 594 b og Fol. 598 q. Hæftet i Ny kgl. Saml. Fol. 594 b indeholder af Breve fra 1451-1513 kun: 13047 10070-71 og 7186, af hvilke intet forekommer i de ovfr. registrerede 2 Haandskrifter. Og Hæftet i Ny kgl. Saml. Fol. 598 q indeholder af citerede Breve fra 1451-1513: 639 7147 4264 4467 10064 7205 2963; men for saa vidt disse Breve findes blandt de ovfr. registrerede 2 Haandskrifters Breve, er det i en anden Orden.

Hvad endelig Haandskrifterne Ny kgl. Saml. Fol. 540, 4to 857 b og 4to 1263 angaar, findes der i dem ikke flere Breve 1451-1513 end dem, som er anførte paa nærværende Side i Note 1 og 3.

Krabbe, Erik, † 1564⁴,

Rigsraad. I hans Lovarbejder findes Afskrift af: 2146.

¹) Findes ogsaa i Ny kgl. Saml. Fol. 540 og 4to 857 b og 1263. ²) Som ovfr. nævnt, findes de her indklamrede Numre i HGA. Fol. 33; men om disse 3 Numre er anbragte paa den rigtige Plads i Forhold til de bevarede Dele af Gl. kgl. Saml. Fol. 844, er vanskeligt at afgøre paa Grund af den fragmentariske Tilstand, hvori begge Haandskrifter befinder sig. ³) Findes ogsaa i Ny kgl. Saml. 4to 1263 S. 238. ⁴) DBL.¹

Krag, Otte, † 1666¹,

Rigsraad. Om hans historiske Interesse i Almindelighed jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 326-29. Om hans Forhold til Corfits Braem og til Tønne Madssøn se henholdsvis anf. St. S. 329 og her ovfr. S. 503 f.; om nogle Linier, han har skrevet i RA. HGA. Fol. 27² og 33, se henholdsvis det nævnte Festskrift S. 328 og her ovfr. S. 501. Om Haandskrifter fra 17. Aarh., der indeholder Afskrifter af mange Breve til hans Gaard Voldbjærgs Historie (Ny kgl. Saml. Fol. 1332 c, men især 1507-8) se her ovfr. S. 329 f. Et formentlig af Otte Krag egenhændig afskrevet Adelsdiplom findes i RA. MS. Klevenfældts Nobilitationsbreve (500).

Krag-Juel-Vind-Arenfeldt, Frederik Sigfred, † 1866³,

Baron. Se S. 324 (Sæbygaard Godsarkiv).

Kristensen, Evald Tang, † 1929⁴,

Folkemindesamler, har ejet: 7458 og har afskrevet: 9356.

Kristensen, Marius, f. 1869⁵,

Dr. phil., nordisk Filolog, har velvillig meddelt Udgifveren Afskrifter efter Forlæg, der findes paa Endrupholm: 10978 11013.

Krog, Andreas Christian, † 1797⁶,

Præst i Viborg og i Norge. Se nedfr. under Christen Sørensen Testrup.

Kylander, Per, † 1793⁷,

Stadskomminister i Vadstena, senere Sognepræst (i Östergötland), har foræret 7453 til Linköpings Stiftsbibliotek.

König, Andreas, † 1776⁸,

Sognepræst (sidst til Aalsø, Sønder H. Dyrs), har efterladt omfattende topografiske og personalhistoriske Samlinger, som dog gennemgaaende er af ringe Interesse, idet hans Kilder for største Delen er bevarede, og navnlig har han gjort en udstrakt Brug af Danske Atlas. Her ovenfor er kun citeret: af Ny kgl. Saml. 4to 742 a (jfr. Ny kgl. Saml. Fol. 1541): 9501; af Ny kgl. Saml. 4to 748: 676 2002 og 3. Bd. S. 135; af Ny kgl. Saml. 4to 1190 Bd. I: 1. Bd. S. 598; af Ny kgl. Saml. 4to 1194 Bd. II: 8055; af

¹) DBL.¹ ²) Dette Haandskrift er citeret ovfr. under 12640. ³) DAA. III. 411. ⁴) DBL.¹ Hof- og Statskalender 1930 S. 623. ⁵) Dahl og Engelstoft. Dansk biografisk Haandleksikon. ⁶) DBL.¹ ⁷) Svenskt biografiskt lexikon Ny följd VI. 135. ⁸) Wiberg I. 37.

Ny kgl. Saml. 4to 1198 Bd. I: 9223. (Af Andreas Königs andre Haandskrifter Ny kgl. Saml. 4to 661, 749, 756, 760, 1190 Bd. II, 1192 Bd. I-II, 1194 Bd. I, III og IV og 1198 Bd. II-IV er intet citeret ovfr.)

Laarsen, Lorentz,

deputeret Borger i Slesvig By. Se S. 229 (under Slesvig By). Ny kgl. Saml. Fol. 886 indeholder af Breve, som er citerede i Udgaven ovfr., følgende: 5382 10026 7476 7106 4696 6677 9053 11229 Ab (jfr. Aa).

LagerBring (Bring), Sven, † 1787¹,

svensk Historiker, har i 1764 meddelt (»comm.«) Brocman en Pergaments-Orig., som i alt Fald endnu i 1910 eksisterede i svensk Privateje: 6478. Endvidere har LagerBring i et Haandskrift i Lunds UB. (H c 4to 109) givet egenhændige Uddrag af en Del Malmø-Breve, af hvilke nogle (1785 2590 4481) nu kun kendes fra disse Uddrag, medens andre dog tillige haves i deres fulde Ordlyd, nemlig 2957 (som er bevaret i Orig.), 579 og det ovennævnte 6478 (om hvilke mulig det samme gælder) samt det nedennævnte 6246. I et andet Haandskrift i Lunds UB. (Diplomatarium Lagerbringianum T. II) har LagerBring egenhændig afskrevet de nu tabte Breve 1741 4429 5132 og 11278, af hvilke de 2 første stammer fra Aarhus-Arkiver og senere har været i Christianstad Bys Arkiv, medens de 2 sidste har tilhørt Brønnestad Kirkes Arkiv (i V. Gøinge H.). Og endelig findes der i Klevenfeldts Samlinger i RA. egenhændige LagerBring'ske Afskrifter af de 2 tabte Malmø-Breve 2311 og det allerede nævnte 6246.

Langebek, Jacob, † 1775²,

Gehejmearkivar³ og Historiker. Se 1. Række IV. 150. Han har foræret ikke faa Origg. til Danske Selskab: 400 489 1013 1408 4057 4417 5754 7457

¹) Svenskt biografiskt handlexikon. ²) DBL.¹ ³) Erslev, Rigsarkivet og Hjælpebidlerne til dets Benytt. S. 4 udtaler: »Ved Langebeks Tiltrædelse som Gehejmearkivar (1748) henlaa der store Mængder af uregistrerede Breve, stammende dels fra Kancellierne, dels fra den sjællandske Adels Arkiver (jfr. Repert. IV. 109). Pergamentsbrevene lagdes i lange kronologiske Rækker, delte efter Landsdele; Voss gennemførte en nærmere topografisk Fordeling og registrerede hvert Brev særskilt, dog kort«. Denne Udtalelse synes naturligst at maatte forstaas saaledes, at det er Langebek, der har foretaget eller ladet foretage den nævnte Ordning i lange kronologiske Rækker; men det turde være tvivlsomt, om der lader sig føre noget Bevis herfor. Det er rigtigt, at der i den af Gehejmearkivar Voss egenhændig skrevne Registrant i Kvart over »Voss's Samling« kan findes citeret saadanne Rækker som Rester af en tidligere Ordning. Men deraf behøver jo ikke at følge, at denne Ordning gaar tilbage til Langebeks Dage; den kan skrive sig fra hans Efterfølger Schønning eller fra dennes Efter-

7755 9476; og der findes endnu i hans Ekscerpter paa KB. én Orig.: 7149. Om hans Forhold til den svenske Generalmajor Christian Barnekow og den Forøgelse af Gehejmearkivets Samlinger, som blev den endelige Følge heraf, se S. 269 ff.

Som anført i 1. Række IV. 150, har Langebek til »Langebeks Diplomatarium« i RA. (eller undertiden paa enkelte andre Steder) afskrevet eller ladet afskrive en meget stor Mængde Breve, af hvilke særlig det ikke ringe Antal faar Betydning, hvortil Kilden er gaaet tabt siden Langebeks Tid. Af saadanne Breve, hvis Kilde nu er tabt, kan nævnes: et Brev, der maa have tilhørt Kongens Arkiv (9590), Breve hentede fra den saakaldte »Coldingische Handlung« af Aar 1575 (1474 8182 a), Breve hørende til Roskilde Kapitels Arkiv (9843 9866), til Københavns Kapitels Arkiv (ovfr. S. 46), til »Viborg Stifts« (∴ formentlig Viborg Kapitels) Arkiv (2431), Breve hentede fra Haderslevregistret (ovfr. S. 78), Breve hørende til Sorø Klosters Arkiv (ovfr. S. 96 f., 98) tillige med Breve hørende til Maribo Klosters Arkiv (ovfr. S. 100 f.) og et enkelt hørende til Holme Klosters Arkiv (9159), Breve hørende til Ø Klosters Arkiv (ovfr. S. 114), Breve fra forskellige Aahus-Arkiver (4429 9190), fra Aakirkebys Arkiv (4631 8832 11769 12266), fra Kallundborg Bys og Kallundborg Kirkes Arkiver (ovfr. S. 150, 151), fra Københavns Nicolai og Petri Kirkers Arkiver (ovfr. S. 157 f.), fra Præstøs, Skelskørs og Vordingborgs Arkiver (ovfr. S. 165, 167, 170), fra Stubbekøbing Bys og Kirkes Arkiver (ovfr. S. 173), fra Saksøbing Bys og Kirkes Arkiver (ovfr. S. 176, 177), fra Faaborg Bys Arkiv (ovfr. S. 179), fra Odense Bys Arkiv (4997), fra Aalborg Bys, Aalborg Frue Kirkes og Aalborg Helligaandsklosters Arkiver (ovfr. S. 195 f., 198 f.), fra Randers Bys, Randers Barbaræ Gildes og Catharinæ Gildes, Randers Frue og Laurentii Kirkers, Randers Franciskanerklosters og Randers Helligaandsklosters Arkiver (ovfr. S. 208 f., 210, 211, 212), fra Taars (Musse H.) Kirkes Arkiv (3517 6541 8086 9650 9714 11257), fra N.-Holmgaard Godsarkiv (ovfr. S. 304 f.; af Brevene fra

følger Voss selv, inden den sidste begyndte sit egentlige Registreringsarbejde. I alt Fald fremgaar det jo af den ovfr. S. 270 citerede Udtalelse om Forholdene i Gehejmearkivet efter Langebeks Død, at Arkivets Registraturer dengang ingenlunde var fuldstændige, hverken for Pergamenternes eller for Papirbrevens Vedkommende. Og i den første Aarsberetning, som Voss som Gehejmearkivar afgiver til Kancelliet (i 1781), omtaler han det Arbejde, som han agter at udføre for de danske og norske Arkivaliers Vedkommende, »naar først den store Mængde Documenter, som ikke findes registrerede, ere bleven bragte i nogenledes Orden, hvilket hidindtil har været mit og mine Medhjælperes daglig Arbejde i Archivet« (RA. Gehejmearkivets Arkiv, Pakken »Aarsberetninger m. m.«; jfr. Udtalelser sstds. fra de nærmest følgende 4 Aar, dels i Voss's egne Aarsberetninger, dels i vedliggende Beretninger af Weber).

det sidste Arkiv er dog de fleste, men ikke alle, endnu bevarede) og fra Rosenholm-Arkivet (ovfr. S. 318-21).

Endvidere har Langebek afskrevet adskillige nu tabte Breve, som paa hans Tid fandtes i Viborg Landstings Arkiv (561 1979 3469 7085 8762 9023 9436 9960; jfr. ovfr. S. 264). Og han har afskrevet 2 Breve, der i 1762 fandtes blandt afdøde General Christian Lerches Breve (nedfr. S. 512) og ladet afskrive Breve, som han har laant af Provst Bützow (ovfr. S. 452) og af Højesteretsadvokat A. Lowson (nedfr. S. 514).

Af Langebeks Samlinger i Rigsarkivet, der kun for en mindre Del er skrevne af ham selv, mærkes:

Af Pk. I: 8526.

Af Pk. II: under Falster og Lolland: 5220 6221 227 3404 4109 6547 2192; under Fyn: et af Lucoppidan skrevet Hæfte (se nedfr. S. 515) og 1425.

Af Pk. VI: se ovfr. S. 49 (om Odensebogen), S. 97 Note 5 (om 2 Registraturer fra 17. Aarhundredes 2. Halvdel vedrørende Sorø Kloster), S. 171 (om Stege Bys Bog), S. 185 (om en Fortegnelse over Odense-Breve), S. 269 ff. (om Breve paa Vidtskøfle, der er forærede Langebek), S. 278 (om Optegnelser af Søren Abildgaard om Arkivet paa Vallø), S. 293 f. (om Damsgaard Godsarkiv), S. 304 (om N.-Holmgaard Godsarkiv), S. 318 (om Rosenholm-Arkivet), S. 460 (om den Afskrift, som Gram har ladet tage af Peder Dyrskjøts Samlinger) og nedfr. under Joachim Pritzbuur om de denne Mand tilhørende Breve¹.

Af Pk. VIII: 5384.

Af Pk. IX: et Kwartbind med Titel: »Femarscher Landrecht de anno 1326«, hvori: 1902 8672 9041.

Af Pk. X: 9170.

Af Pk. XIII: 1816 8114,20,25 8334 6899.

Det kan nævnes, at man kan finde Langebeks Haand blandt Brocmans Samlinger i Stockholm (11227).

Af Haandskrifter, som Langebek har ejet, kan anføres:

Ny kgl. Saml. Fol. 407 d (nævnt i 1. Række IV. 93), indeholdende de af ham selv i 1767 attesterede Afskrifter af hans egne Afskrifter fra 1752-53 af de nu tabte Privilegier for Faaborg; heraf er dog fra 1451-1513 kun: 124.

¹) Hertil kan endnu føjes en i Pakken liggende, af Langebek skreven Fortegnelse, som han har betegnet: »Landskrone. Orig. Documenterne in Archivo Civit. Rostok. 1754«, og som registrerer en Række Breve (for største Delen fra Tiden 1451-1513), der vedrører Gods i Landskrone og Omegn, som sandsynligvis alt sammen er kommet til Byens tyske Kompagni. Men da Brevene i 1754 fandtes i en tysk Bys Arkiv, er de ikke medtagne i nærværende Udgate.

Ny kgl. Saml. 4to 761. Se ovfr. S. 220.

Thott 4to 2041 (det Haandskrift, der tidligere indeholdt det nu deraf udtagne Haandskrift af Peder Palladius's Visitatsbog, 3: Thott 4to 2041 b). Af Thott 4to 2041 er ovfr. citeret: 4294 4709 5023.

Kall Fol. 40. Se ovfr. S. 47 f.

Donatio variorum Fol. 19. Se ovfr. S. 126, 127, 129 under Resens Atlas. Om Langebeks »Amanuensis« Matthias Martin se nedfr. under Martin.

Langschmidt, Levin Frederik, † 1758¹,

Postmester i Skelskør fra 1751, Byfoged sstds. fra 1752, er sagtens identisk med en »Mr.« Langschmidt, der har ejet et nu tabt Papirsbrev, som Langebek afskrev i 1749: 5329.

Lassen, Otto Viggo, † 1919²,

Overlæge i Randers, har ejet det falske Brev 6744, hvis nuværende Opbevaringssted ikke er Udgiveren bekendt.

Lauridssøn, Jesper, † 1685³,

(undertiden betegnet med Tilnavnet Smit (Smetius)), Sognepræst til Brenderup (Vends H.), har skrevet en Historie om sit Sogn, der dog nu kun kendes i en Afskr. af Jon Mortensen i Thott 4to 1424. Haandskriftet er omtalt og væsentlige Dele af det trykt i Kirkehist. Saml. 4. R. III. 140-54; derimod er det ikke dér trykt fuldstændig, saaledes som man kunde tro efter 1. Række IV. 105 f. Det indeholder Afskrifter eller Udtog af følgende Breve: 5451 5434 5445 11740 8053 7997.

Lerche, Christian, † 1757⁴,

Greve, General. Langebek har i 1762 afskrevet et Par Breve: 2652 3540, som nu maa anses for tabte, men som han betegner som den afdøde General Lerches Breve. Han maa hermed mene General, Overkrigssekretær, Grev Christian Lerche († 1757) til Lerchenborg; men det vil næppe kunne oplyses, hvorledes denne er kommet i Besiddelse af Brevene, der ikke ses at have nogen Forbindelse med hans Ejendomme, idet det ene vedrører fynsk Gods, medens det andet angaar Gods paa Lolland og øjensynlig oprindelig har tilhørt Halsted Klosters Arkiv. Det synes da en ikke urimelig Formodning, at Christian Lerche kan

¹) Fr. Olsen, Den danske Postetat 1624-1927 (Kbhvn 1929; maskinskrrevet Værk) S. 223. ²) Christophersen og Johnsson, Den danske Lægestand 1907-1915, 9. Udg. (Kbhvn 1915) S. 382. Hof- og Statskalender 1920, Tillæg Sp. 42. ³) Wi-berg I. 216. Kirkehist. Saml. 4. R. III. 142 f. ⁴) DBL.¹

have arvet Brevene fra sin Fader Vincents Lerche († 1742; jfr. nedfr.), der havde bibliofile og personalhistoriske Interesser.

Lerche, Jacob, † 1772¹,

Viceraadmand, Byfoged og Borgemester i Nyborg. Se ovfr. S. 181-84. I det Eksemplar af hans dér omtalte Samlinger til Nyborg Bys Historie, der nu opbevares i FLA., findes Afskrifter af følgende nu tabte Breve, der har hørt til Nyborg Bys Arkiv: 324 703 5475, til Nyborg Vor Frue Kirkes Arkiv: 4573-74 6882 og til Nyborg Gamle Kirkes Arkiv: 10266. Den Redaktion af Jacob Lerches Arbejde, der findes i Ny kgl. Saml. 4to 736 k, indeholder derimod kun Afskrifter af de 3 førstnævnte Breve: 324 703 5475.

Lerche, Knud Madssøn, † 1666²,

Lerche, Oluf Knudssøn, † 1682²,

Sognepræster i Nysted. En nu tabt Afskr. af 9778 blev funden i den førstes Gemme efter hans Død; 2 endnu bevarede Afskrifter af det samme Brev er attesterede af den sidstnævnte.

Lerche, Vincents, † 1742³,

Hofembedsmand, Godsejer, har meddelt Klevenfeldt en Afskr. af 1623 og har sikkert ejet Gl. kgl. Saml. Fol. 758 (se nedfr. under Peder Hansen Resen); endvidere har han ejet det S. 474 nævnte Haandskr. Thott Fol. 764. — Jfr. ovfr. under Christian Lerche.

v. Lersner, Friedrich Maximilian, † 1753⁴,

Sekretær i Tyske Kancelli 1723-30, senere bosat i Frankfurt a. M., har i 1742 i Frankfurt a. M. foræret Klevenfeldt: 8640.

Lewenhaupt, Adam Casimir Ludvig, † 1895⁵,

Greve, havde i sit Arkiv paa Sjöholm (i Södermanland): 7974.

Lindberg, Andreas Jacob⁶,

Student, har formentlig foræret til Danske Selskab et Brev af 1577 Juli 20, hvori Udtog af 10157.

Lindberg, Jakob Kristian, † 1932⁷,

Nationalbankdirektør, har i 1931 foræret til RA.: 10962.

¹) Personalhist. Tidsskr. IV. 274 f. ²) Wiberg II. 488. ³) DBL.¹ ⁴) Personalhist. Tidsskr. 4. R. V. 233 f. ⁵) Elgenstierna IV. 622. ⁶) S. Birket-Smith, Københavns Universitets Matrikel III. 34. ⁷) Dahl og Engelstoft, Dansk biografisk Haandleksikon. Hof- og Statskalender 1933 S. 630.

Linde, Christen, † 1756¹,

til Kærgaardsholm, Landting og Tirsbæk. Se S. 307 ff., 324 (Kærgaardsholm Godsarkiv og Tirsbæk Godsarkiv).

Linde, Christen, † 1790²,

til Bækmark, Engelsholm, N.-Holmgaard, Ulsund m. m. Se S. 304 f. (N.-Holmgaard Godsarkiv).

Lindfors, Anders Otto, † 1841³,

Filolog, Professor. Af den til Universitetsbiblioteket i Lund skænkede »Lindfors'ska donationen« er her ovfr. citeret Pergamenterne 2107 5640 12261 og 12885.

Lorentz, Vilhelm Conrad, † 1854⁴,

Amtmand. Kancelliraad, Prokurator C. Olsen i Randers havde indsendt til HGA. en Del Dokumenter, som i et Par Aartier havde været i Amtmanden i Randers V. C. Lorentz's Værge, uden at denne kunde huske, hvorfra han havde faaet dem. I 1848 tillod derefter Lorentz, at Dokumenterne forblev ved HGA., men saaledes, at de skulde tilbageleveres, hvis de reklameredes af rette vedkommende⁵: 5837 9534,83. Da Dokumenterne vedrører V.-Horne H. og Lorentz tidligere havde været Amtmand i Ringkøbing Amt, er de mulig kommet i hans Besiddelse i hans Embedstid dér. Det er muligt, men ikke sikkert, at alle 3 Breve, saaledes som Tyge Becker er tilbøjelig til at antage⁶, stammer fra Gaarden Frøstrups Arkiv (i V.-Horne H.).

Hiort-Lorenzen, Hans Rudolf, † 1917⁷,

Stiftsskriver, Etatsraad, har i 1904 foræret til RA.: 7631.

Lowson, Andreas, † 1758⁸,

Højesteretsadvokat, Højesteretsassessor, har laant Langebek de nu tabte fynske Breve 7398 8649 9086 og 11188, af hvilke i alt Fald de to første og det sidste omtrent ved den Tid har tilhørt Grundejere paa Fyn.

¹) Lengnick, Genealogier, 2. Saml. II, Linde S. 3. Saml. til jydsk Hist. 4. R. II. 359 f., 363 f. ²) DAA. XXXIV. 317. Lengnick, Genealogier, 2. Saml. II, Linde S. 4. ³) Svenskt biografiskt handlexikon. ⁴) Bloch, Stiftamtænd og Amtmænd S. 141, 122. Richter, Juridisk og statsvidenskabelig Stat (Kjbhvn 1881) S. 204. Richter, 100 Aars Dødsfald S. 696. ⁵) RA. Hist.-genealog. Arkivs Kopibog S. 26, 28 f.; RA. sammes Journal S. 30 f. og Embedsbreve Nr. 33 (1848 Jan. 6). ⁶) Den anførte Kopibog S. 26. ⁷) DBL.¹ X. 389. DAA. XXXV S. IX, L 1. Paginering S. 69 ff. ⁸) DBL.¹

Lucoppidan, Peder Jenssøn, † 1717¹,

Sognepræst til Landet og Bregninge paa Taasinge. Se 1. Række IV. 146 og 36, 37 f.

I Ny kgl. Saml. Fol. 561 findes fra 1451-1513: S. 97: 12965. S. 98: 3439. S. 99: 13104. S. 107: »Ex archivis capituli Roschildensis«²; 4. Bd. S. 516 3766 7806. S. 275: 12446³. S. 288: 12640. S. 353: 4264.

Det nysnævnte Brev 12640 afskriver Lucoppidan ligeledes i Thott Fol. 1114 (der omhandler Familien Brahe); og i Blandingspakken Ny kgl. Saml. 4to 1276, hvori er afskrevet 12924, har Lucoppidan skrevet et Udtog af 7554 (Ca). I et Kvarthæfte i RA. Langebeks Saml. Pk. II har Lucoppidan afskrevet nogle fynske Breve, hvoraf ovfr. er citeret: 5495 10027 og 10412 (med Oplysning af Lucoppidan om den sidstnævnte Orig.). Og fra GHS., Gener. Fol. 45 a-b (der er blevet betegnet Lucoppidans Slægtetog, men, saaledes som anden Steds⁴ omtalt, ikke er én Slægtetog, men indeholder Uddrag og Afskrifter af flere forskellige Kilder af personalhistorisk Art) er ovfr. citeret: 5049 12924 4767 12640 12643-45 1685 4556 (hvilke alle stammer fra en Tekst af Sophie Belows Slægtetog) samt 7554 Ca. I LDipl. har Lucoppidan afskrevet et nu forsvundet Brev, der tidligere fandtes i Gem. Arch.: 3450; og om hans Forbindelse med Th. Br. Bircherod vidner ikke blot en Afskr. af 10027, som han har leveret denne sidste, men ogsaa Brevudtog, som han ligeledes har meddelt Bircherod efter Origg., der efter Lucoppidans Opgivelse tilhørte en »Ejendomsbonde« paa Taasinge: 9270 11221 (jfr. 1043 1169 8865).

Ludvigsson, Rasmus, † 1594⁵,

Krønikeskriver. Af en Pakke i Kammararkivet i Stockholm med Titelen »Rasmus Ludvigssons Strödda handlingar« (Løbe-Nr. 246) er ovfr. citeret: 4448-49 8566 12738.

Ludvigssøn, Bertel, † 1719⁶,

Sognepræst i Assens, Provst i Baag H. Se ovfr. S. 243 om Haandskriftet Additam. 4to 104, hvori han i 1686 har afskrevet den i FLA. beroende Baag Herreds Provstebog af 1667.

Luja, Laurids, † 1732⁷,

Professor, har været i Besiddelse af et Brev, der oprindelig tilhørte Ørslev Kirke i Vends H.: 4180.

¹) DBL.¹ ²) I den Henviisning, som 1. Række IV. 146 paa dette Sted giver til »foran S. 114«, skal der i Stedet derfor læses: »foran S. 37 f.« ³) Dette Brev, som Lucoppidan selv ejede i Orig., forærede han i 1679 til Biskop Thomas Kingo; jfr. her ovfr. S. 491. ⁴) Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 45. ⁵) Svenskt biografiskt handlexikon. ⁶) Wiberg I. 119. ⁷) DBL.¹

Lund, F. C.,

Proprietær, har i 1892 foræret til RA.: 5499 Aaa.

Lundt, Jørgen Jørgensen, † 1752¹,

Sognepræst til Ringe (Gudme H.). Hans tabte haandskrevne Bog om Ringe Sogns Beskaffenhed i 1745 indeholdt Afskrifter af: 6741 7393 7496 9669 9951.

Lunov, Erik Lauridssøn, † formentlig 1674.

Se S. 500 f.

Luxdorff, Bolle Willum, † 1788²,

Gehejmerraad, har i 1756 »tilsendt« Langebek 2 Pergamenter: 10168 og 11486, men uden at det siges, hvem der ejede dem, og uden at de dengang kom i Gehejmearkivets Besiddelse; dette er først sket langt senere, i 19. Aarh., men som det synes, uden at det nærmere kan oplyses, hvorledes det er gaaet til. Endvidere har Luxdorff, som ovfr. S. 319 f. omtalt, ejet Haandskrifter (Additam. 4to 94 og Ny kgl. Saml. 4to 2091), hvori han selv eller andre har afskrevet eller ekscerperet væsentlige Dele af Rosenholm-Arkivet. Fremdeles er fra Additam. 4to 91, der ligesom Additam. 4to 94 har hørt til Luxdorffs Samlinger til Mønthistorien, ovfr. citeret: 525 12560 1811. Fra andre af Luxdorffs ejede Haandskrifter er citeret: fra Ny kgl. Saml. Fol. 497 (2. Bd.): 1664 1586 1603; fra Ny kgl. Saml. Fol. 832 (der for den her benyttede Del af Haandskriftet er Afskr. af Gl. kgl. Saml. 4to 3258): 10890; fra Ny kgl. Saml. 4to 668 III (nævnt ovfr. S. 154): 458 733 10565 6098 9305 (alle 5 afskrevne af Luxdorff selv); fra Ny kgl. Saml. 4to 1293 b: 356 A 13068; fra Ny kgl. Saml. 4to 1293 e: 4443, se ogsaa under 6263; fra Ny kgl. Saml. 4to 1304 (et i 16. Aarh. skrevet Lovhaandskrift): 8914 12078 6033; fra Ny kgl. Saml. 4to 1306 b (et Lovhaandskrift, der for største Delen er skrevet i 16. Aarh. og c. 1600): 6033 (kun Begyndelsen); og fra AM. Access. 11: 6033.

Lykke, Valdemar, † 1657³.

Se S. 300 ff. (Grinderslevkloster Godsarkiv).

Madssøn, Jacob, † 1606,

Biskop, se Veile.

Madssøn, Mogens (Magnus Matthiæ), † 1611⁴,

Biskop og Historiker. Se 1. Række IV. 124 ff.

Regum Daniæ series, trykt fra Aar 1320 i Rørdam, Monum. 2. R. II. 119-245; jfr. Rørdams Indledning, især S. 113-18. Haandskrifter

¹) Wiberg II. 617. ²) DBL.¹ ³) Ovfr. S. 300 Note 2. ⁴) DBL.¹

af Arbejdet nævnes hos Rørdam S. 118; jfr. Gigas, Katalog ov. det kgl. Bibliotheks Haandskr. III. I. 7 f.

Skriftet omtaler følgende Breve (Sidetallene henviser til Udgaven hos Rørdam):

S. 162 2461,75	S. 175 8752 (?)
- 169 5421	- 177 9640
- 171 6263 6604	- 180 10410 10683
- 173 8109	- 182 11523

Episcoporum ecclesiae Lundensis series, udgivet 1710 af Thomas Bartholin († 1737), der Bl. 5 a-6 a omtaler de 3 af ham ved Udgaven benyttede, men nu (saa vidt vides) ukendte Haandskrifter. Jfr. Rørdam, Monum. 2. R. II. 101, der nævner et Par Haandskrifter af Arbejdet (Gl. kgl. Saml. 4to 2989; Ny kgl. Saml. 4to 1202); andre bevarede Haandskrifter er: Donatio variorum Fol. 11¹ og Fol. 41 og de 3 Haandskrifter i Uppsala UB.: W 583, De la Gardie Nr. 45 og Nordin Nr. 732. Af de nedfr. nævnte Breve er omtrent Halvdelen saadanne, som er indførte i Lundebogen; men ogsaa de øvrige hidrører fra lundske Arkiver.

Skriftet omtaler følgende Breve (Sidetallene henviser til Udgaven af 1710):

S. 188 Anm. Brev af Aar 1462 ²	S. 205 Anm. 3518
- 189 2003	- 206 Anm. 12873 3920
- 190 Anm. 1756	- 207 6565
- 191 2935,99	- 208 3076
- 193 5570	- 213 Anm. 9548
- 201 3076	- 214 9888
- 204 3314	- 215 10515 10722
- 205 3442,43	- 216 10723 11337

Madssøn, Peder,

Præst, se Mathie, Petrus.

Madssøn, Tønne, † 1695³,

Borgemeester i Nyborg. Se ovfr. S. 503 f.; de Breve, som han har afskrevet i Hæfterne i Ny kgl. Saml. Fol. 594 b og 598 q, er nævnte ovfr. S. 507.

Magnusson, Arne, † 1730⁴,

Professor, Arkivsekretær, Samler. Se 1. Række IV. 146. Den store Samling af originale Diplomer til Danmarks Historie⁵, som findes i den af

¹) Skænket til Universitetsbiblioteket 1731 af Grev Christian Rantzau. ²) I nærværende Værk er Brevet ved en Forsømmelse ikke blevet indføjjet i Nummerrækken. ³) Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 326 f. ⁴) DBL.¹ ⁵) Om Fortegnelserne over den se Kålund, Katalog ov. den Arnemagn. håndskriftsaml. I. 335, 336 (og Árni Magnússon's levned og skrifter I. I. 216).

ham dannede Arnamagnæanske Samling, kan i det væsentlige deles i 3 Hovedgrupper: en, hvis Breve er af meget uensartet Proveniens, en, hvis Breve stammer fra Roskilde Kapitels Arkiv (dels Kapitlet i Almindelighed og dels de enkelte Altre), og en, hvis Breve stammer fra Roskilde Claræ Klosters Arkiv. Af de 65 Fascikler, som Hovedrækken af den Arnamagnæanske Samlings danske Diplomer omfatter, kan det, naar Hensyn blot tages til Tiden 1451-1513, siges, at den første af de nævnte 3 Hovedgrupper bestaar af Fasc. II-XIV, den anden af Fasc. XXIV-XLIX, og den tredie af Fasc. LXII-LXV¹. Men en konsekvent Adskillelse mellem de 3 Grupper er ikke gennemført. Man kan i den første Gruppe finde Breve af Roskilde Kapitels Arkiv (35 3305 10687 11037); og i den Gruppe, der omfatter Roskilde Claræ Klosters Breve, forekommer ikke blot Breve, der utvivlsomt har hørt hjemme i Roskilde Kapitels Arkiv (1583-84 1794 2436 3098 3590 3748 5522,48 A 6529 7612 9856), men ogsaa Breve af anden Art, der i alt Fald ikke kan antages at have tilhørt Claræ-Klostret (216 265 1517 10762), ja endog svenske Breve, der derfor ikke er medtagne i nærværende Udgave (AM. LXIII. 2, 22, 28).

Om Samlingens Breve af Roskilde Kapitels og Roskilde Claræ Klosters Arkiver er talt ovfr., henholdsvis S. 41 og 93. Medens disse 2 Arkiver utvivlsomt hvert for sig er kommet samlet i Arne Magnussons Værg, er Samlingens første Del af en saa forskelligartet Oprindelse, at dens enkelte Breve sikkert er kommet i hans Besiddelse paa mange forskellige Maader, selv om der kan skelnes i alt Fald enkelte ikke helt ubetydelige Afdelinger, som han sagten har erhvervet paa én Gang. Af saadanne mere samlede Erhvervelser er ovfr. S. 390 og 440 nævnt de Breve, som han har købt paa Auktionen efter Aalborg-Biskoppen Jens Bircherod; og ogsaa efter den i 1708 afdøde Professor Ole Worm har han gennem dennes Broder Biskop Christen Worm faaet en hel Del Breve (jfr. ovfr. S. 389 og nedfr. under Ole Worm). Ligeledes har han erhvervet baade Haandskrifter og Breve, der har tilhørt Jens Rosenkrantz († 1695). For dennes Haandskrifters Vedkommende kan henvises til Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. II S. XIX-XX (jfr. Henvisningerne paa samme Binds S. 738) og Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 336. Hvad Jens Rosenkrantz's Breve angaar, udtaler Arne Magnusson selv et Sted, at han »fick siden Rosenkrantz's Originaler«; men af saadanne lader der sig nu kun én (7825) paavise i den Arnamagnæanske Samling, og selv om det er sandsynligt, at denne indeholder andre fra Jens Rosenkrantz stammende Breve, er

¹) Jfr. Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. II. 611.

det i alt Fald givet, at forskellige Breve, som Jens Rosenkrantz har ejet, nu er gaaet tabt¹.

Hvad den oprindelige Proveniensi angaar af de Breve, der tilhører den første Hovedgruppe af Arne Magnussons danske Diplomer, er der ikke faa af Brevene, som oprindelig er udstedte til ganske ubetydelige Personer, eller hvis oprindelige Arkiv er usikkert, saa at det ikke lønner sig at efterspore det. Derimod kan der nævnes følgende Arkiver af større Interesse, til hvilke forskellige Breve af den nævnte Gruppe kan antages engang at have hørt (idet der skal mindes om, hvad der allerede er anført, at Gruppen indeholder enkelte Breve af Roskilde Kapitels Arkiv): Kongens Arkiv: 245; Dronning Dorotheas: 6430; Københavns Kapitels: 1451 (?) 7404 (?); Odense St. Knuds Klosters: 12161; Viborg Bisps: 7267 7580; Torkø Klosters: 7825; Antvorskov Klosters: 6 8375; Esrom Klosters: 3201; Roskilde Agnete Klosters: 355 (?); Skovklosters: 6288 6536; Sorø Klosters: 1517² 2058 4434 4708 (hvori 3044) 5279 5513 5610 6465 6580 7455; Maribo Klosters: 709 4200 7137 (hvori 2080); Odense St. Hans Klosters: 6 (senere til Antvorskov Klosters Arkiv); Ø Klosters: 4302; Nakskov Kirkes: 235; Odense Albani Kirkes: 2391 2910 3523 8802; Svendborg St. Annæ Gildes: 3997; Ribe Gæsteboders³: 7971; Espe Kirkes: 5426; Sønderhaa Kirkes: 9645; Store Restrup Godsarkiv: 7223; Knud Barritsens Arkiv: 12798; Jens (Niels) Anderssøn Basses (senere formentlig dennes Svigersøn Christiern Nielssøn Dyres): 4230 5950 7489; Ove Billes: 9400 10410 Aa (?); Torbern Bentssøn Billes: 1859,76; Lave Brocks: 5326; Peder Brockenhuss's: 8062; Oluf Daas: 9824; Henrik Dringenbergs: 2415; Iver Christiernssøn Fastis Hustrus: 2611; Diderik Friis's: 5919 (?); Anders Ebbessøn Galts: 745; Anders Globs: 9880; Oluf Pederssøn Globs: 6298 7490; sammes Børns: 10127; Ulf Godovs: 40 (?); Joachim Griis's Enkes: 7623 9541 10819,78-79; Thomas Jenssøn Kaas's: 1020 1194 3346 3480 3863 8188; Jep Mortenssøn Krag's: 1753; Peder Langs: 10033; Henrik Meinstrups: 1759 4571 4876 5169-70 5650 5750 6280 6491 6805 8234; Claus Nebs Enkes: 7397; Johan Pederssøn Oxes: 3 84 156 (?) -57 (?) 274 359 1407 1642 2091 2376 (?) 2445,84, 92 (?) 2559 2600,02 2770,86 3033 3163 3341,45 3532 3840 4625,91 4791 4863-64 5046 5417,49 5832 6052,62 6560; sammes Enkes: 7050,64 7185 7235 7850 (hvori 7051) 7883 8067,73 8447-48 9113 (?),57; Johan Johanssøn Oxes: 10831; Peder Oxes: 8215 (hvori 8073) 8897 (hvori 6124); David Arildssøn Qvit-zows: 6166; Erik Ottessøn Rosenkrantz's: 938 1690; Skelm Pederssøns:

¹) Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 335, 338. ²) Dette Brev findes dog i den Gruppe, der i Hovedsagen omfatter Breve af Roskilde Claræ Klosters Arkiv. ³) Denne Betegnelse findes dog ikke i det paagældende Brev; jfr. Kinch, Ribe I. 440.

3750; Niels Aagessøn Sparres og sammes Hustrus: 1165 7459; og Henning Axelssøn Valkendorfs Arkiv: 11723¹.

Arne Magnusson har efter Jens Rosenkrantz ejet Perg.-Haandskriftet af Universitetets Statuter, der nu findes i Additam. 4to 299 (4520 (jfr. de dér givne Henvisninger m. H. t. Haandskriftets Historie²) og 8420). Endvidere har Arne Magnusson ejet Brevet 6659, som han i 1718 forærede til Aalborg-Biskoppen Frants Thestrup, og som er kommet til RA. med Aalborg Helligaandsklosters Arkiv, samt det nu tabte Perg.-Haandskrift af Skraaen 6420 og sandsynligvis ogsaa de nu forsvundne Breve 1603 og 2736, af hvilke det første i alt Fald har været »apud« ham.

Hvad Arne Magnussons Afskrivervirksomhed angaar, har han i Bartholins Collectanea Bindet C afskrevet en stor Del af de Breve, der er citerede med Nummer ovfr. S. 434, og i Bindene H og K alle de Breve, der er nævnte med Nummer ovfr. S. 435 ff. Endvidere har han selv i AM. 4to 911 og AM. 4to 1050 IX dels afskrevet og dels ekscerperet en ovfr. S. 80 f. omtalt, nu tabt Registratur over Universitetets og Roskilde Claræ Klosters Arkiv. Om Additam. 4to 175 a se S. 453.

Om Arne Magnussons Afskriftsamling (der i nærværende Udgate ligesom i 1. Række citeres som »A. M. Afskr.«, for saa vidt det drejer sig om den Række, der er betegnet »Diplomer vedrørende Danmark i afskrift«) se 1. Række IV. 146. Af, hvad dér er anført om, at Samlingen indeholder enkelte Afskrifter af Thorkelin, vil det fremgaa, at Betegnelsen i Kålungs Katalog (II. 611) af Afskrifterne som »udførte for Arne Magnusson« ikke er helt korrekt, hvad der ogsaa vil se af, at der i Samlingen kan findes Afskrifter af Langebek og af Abraham Kall. Ovfr. er kun citeret saadanne Afskrifter eller Udtog, der skønnes at have nogen Interesse, heriblandt dog enkelte, hvis Kilde endnu er bevaret (245 2626-27 2997 8802 10412 (og mulig ogsaa 10972 og de fra Københavns Vartovs Arkiv stammende Breve 4489 6950 7967 8003 9132)). Men i øvrigt findes i Samlingen Afskrifter eller Udtog af Breve, hvis tabte Originaler har hørt hjemme i Københavns Kapitels Arkiv (1468), i Roskilde Frue Klosters

¹) I nyere Tid er enkelte Breve afgivne fra den Arnamagnæanske Samling til RA. I 1894 kom Brevet 391 til RA., vistnok nærmest ved en Fejltagelse, idet Brevet fulgte med en Række andre Breve, der ved samme Lejlighed afgaves til Arkivet fra Universitetsbiblioteket, men ikke hørte til den Arnamagnæanske Samling. Og i 1922 afgav Samlingen til RA. en Del Breve, der først var kommet til den en rum Tid efter Arne Magnussons Død og havde hørt for største Delen til Roskilde Agnete Klosters, men for en mindre Del til Roskilde Frue Klosters Arkiv; heraf var dog fra Tiden 1451-1513 kun de 2 Breve 196 og 853, der hvert hørte til sit af de 2 Klosters Arkiver. (Jfr. Árni Magnússon's levned og skrifter I. I. 192.) ²) Arne Magnusson betegner udtrykkelig Haandskriftet som »nunc meo« i AM. 4to 1045 (under Bartholin K S. 217-39).

(9934)¹, i Køge Kirkes og Gertruds Kapels (92 2089²), i Næstved Peders Kirkes (2508 5409), i Borre Bys (paa Møen; 1155 6310), i Saksøbing Kirkes (4109 6547³), i Lollands Sønder Herreds Kalentes (3591 8641), i Joachim Griis's Arkiv (3696)⁴ og i en borgerlig Mands Arkiv (11500 11766).

Ogsaa enkelte andre Steder kan man træffe Afskrifter eller Udtog tagne af eller for Arne Magnusson efter nu tabte Breve, saaledes 5017; fremdeles i AM. 8vo 257: 423 4109 6545 8330; og i LDipl.: 1139 Aa 11492.

Malling, Peder, † 1865⁴,

Stadsbygmester, forærede i 1845 til GA. en Del Dokumenter, hvoriblandt 10 Pergamentsbreve fra Tiden 1451-1513⁵; de 8 og mulig ogsaa det 9. (nemlig 7215 7523 8576 9873 9903,07 10031 10460 11057) hører til N.-Holmgaard Godsarkiv (se ovfr. S. 304 f.); det 10. er det fynske Brev 7364.

Martin, Matthias,

»Amanuensis hos velb^r H^r JustitzRaad Langebeck«, er indført i RA. Københavns Ekstraskattemandt 1762, 4. Bd. S. 12. Skønt det næppe kan bevises med Sikkerhed, at Indførselen er egenhændig, kan der formentlig ikke være Tvivl om, at Haanden er den samme som en, der forekommer ikke sjældent i LDipl., f. Eks. under 1460 Juni 13 og 1510 Sept. 9; og som anført ovfr. S. 47, viser det sig, at Haanden er den samme, som har afskrevet omtrent hele Haandskriftet Kall Fol. 40. Den paagældende Matthias Martin er utvivlsomt identisk med en Matthias Martini (ell. Martin), der immatrikuleredes ved Universitetet 1745 Juli 31 fra Slagelse Skole⁶. Og han har øjensynlig arbejdet for Langebek til dennes Død; i alt Fald haves der en udateret Koncept til et Brev, hvori den ovfr. S. 270 omtalte, efter Langebeks Død nedsatte Kommission anmoder »Mr. Martin« om at møde i Kommissionen med, »hvad han af velbemældte Hr. EtatsRaad maatte have faaet og endnu have hos sig til Udskrivning af de til det kongel. Geheime-Archiv henhørende eller andre Sager for samme i Kommissionen at aflevere«⁷.

Masius, Hector Gotfred, † 1709⁸,

Teolog, havde i 1689 (øjensynlig til Brug ved sine kirkehistoriske Studier⁹) laant en Del Breve af Gem. Arch., og saa vidt det kan ses, er intet af

¹) Her er dog en lille Brøkdell af Originalen bevaret. ²) Afskriften af dette sidste Brev findes blandt Samlingen af Afskrifter af norske Diplomer. ³) Jfr. de ovfr. S. 519 nævnte Breve af hans Enkes Arkiv. ⁴) DBL.¹ ⁵) RA. Reg. 98 S. 21-22. ⁶) S. Birket-Smith, Københavns Universitets Matrikel III. 55; jfr. Hundrup, Biographiske Efterretn. om de fra Slagelse lærde Skole dimitterede Disciple, 1. Hefte S. 52. ⁷) RA. Gehejmearkivets Arkiv, Pk. »Embedspapirer 1731-79«. ⁸) DBL.¹ ⁹) Jfr. DBL.¹ XI. 180.

Brevene blevet leveret tilbage i Masius's Levetid. En Fortegnelse over det laante findes i Lohmanns Registrant over Gem. Arch. (RA. Reg. 32) S. 491 f.¹, sammenholdt med S. 7 f.; af de i nærværende Værk optagne Numre har det ifølge den nævnte Fortegnelse drejet sig om 395 3450,88 4169 5695 C 6754 8863 9307 9466 12284 12825. I Tidens Løb er dog de fleste af Brevene kommet tilbage igen, uden at det nu altid kan oplyses, hvorledes det er sket; og der mangler af de nævnte Numre nu kun 3450 og 12825.

Mathie, Petrus (Peder Madssøn)²,

Præst ved St. Peders Kirke i Ribe. Det er formentlig ham, der i det middelalderlige Haandskr. Ny kgl. Saml. 4to 123, som han har ejet³, har afskrevet Brevene 1899 og 2005, af hvilke det første i Orig. har hørt til Holstebro Kirkes Arkiv.

Matthiesen, Knud,

Dentist i Sønderborg, ejede i 1927: 5459 (optaget i Tingsvidne af Aar 1556) 5633 og 7066.

Matthiessen, Carl Markus Andreas, † 1893⁴,

Arkivsekretær, har afskrevet eller gjort Optegnelser om forskellige Aktstykker, der dengang delvis var bedre bevarede end nu: 447,57 1492 1531 5384 7209 9099.

Michelsen, Michael, † 1742⁵,

Bogholder ved det danske og norske Assignationskontor, har forfattet et alfabetisk ordnet Værk: »Nobil. Dan. Genealogiæ« eller »Danske Adels-slægter«. Ifølge en Paategning af Gram paa det 1. Blad af Gl. kgl. Saml. Fol. 1087, 1. Bd., solgte Michelsen selv i 1725 en Redaktion af sit Arbejde til Grev Christian Danneskiold-Samsøe, paa hvis Auktion i 1731 det ifølge Gram blev købt af Otto Thott; en af Michelsen selv meget forbedret Redaktion af Arbejdet blev af hans Enke solgt til Kongen, i hvis Haandbibliotek den fandtes, indtil den brændte med dette ved Christiansborgs Brand 1794⁶. Hvad Enkelthederne i Grams Beretning angaar, maa dog bemærkes, at den paagældende Auktion ifølge det trykte Katalog over

¹) Jfr. ogsaa Additam. 4 to 172 e. ²) Kinch, Ribe I. 360 f. ³) Om Haandskriftet se Nyerup i Minerva. Oktbr., Novbr. og Decbr. 1787 S. 1-16 og Ellen Jørgensen, Catalogus codicum Latinorum bibliothecæ regiæ Hafniensis S. 163 ff. (jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 219, 222). ⁴) Erslew, Supplement til Almindeligt Forfatter-Lexicon II. 335. Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 165. Fortid og Nutid III. 61-63. ⁵) Meddel. fra det kgl. Gehejmearkiv for 1886-88 S. 293; jfr. Hans de Hofmans Fortale til GHS., Gener. Fol. 55. ⁶) Werlauff, Efterretn. om det store kgl. Bibliothek, 2. Udg. S. 219.

den først fandt Sted i 1732, og at Michelsens Værk ikke er fundet blandt de i Kataloget opførte Haandskrifter. Men i øvrigt er Grams Beretning formodentlig rigtig; i alt Fald findes der nu i Thott 4to 1877-81 et Haandskr. i 5 Bind, der utvivlsomt er det, hvortil Gram siger. Det er nemlig skrevet med Michelsens egen Haand¹ og netop ved Tiden 1725, saa vidt det kan ses navnlig af, hvad det meddeler om Kongefamilien; og endvidere har det uden paa Bindene trykt en svømmende kronet Svane, der genfindes i det Danneskiold-Samsøe'ske Vaaben.

Afskrifter fra 18. Aarh. af Thott 4to 1877-81 findes i Gl. kgl. Saml. Fol. 1087 1.-2. Bd. og i GHS., Gener. Fol. 68 a-c. I den sidste Afskr. kan findes enkelte Smaa-Tilføjelser af Langebek; derimod er det urigtigt, naar det i Lexicon ov. adel. Familier I S. XXVIII hedder, at Afskriften selv er skreven af Langebek.

I de ovennævnte 3 Tekster af Michael Michelsens Arbejde afskrives eller omtales de følgende i Udgaven ovfr. citerede Breve (der for største Delen forekommer i Haandskrifter af Sophie Belows Slægtebog): 7147 4767 7040 1685 4556 7554 (C) 12924 (hvori 2126) 5049 12640. Det sidstnævnte Brev findes ogsaa i LDipl. i Afskr. af Michael Michelsen.

Mikkelssøn, Knud, † 1478-88²,

Biskop i Viborg, har i sine Glosser til Jydske Lov givet Uddrag af forskellige Aktstykker (Domme eller Erklæringer af Kongen og Rigsraadet eller af Viborg Landsting). Glosserne findes foruden i de gamle trykte Udgaver af dem (Ribe 1504 og København 1508) i forskellige Haandskrifter, af hvilke flere er ældre end Udgaverne. Haandskriftet AM. 8vo 12 er endogsaa blevet antaget for at være skreven uden Tvivl enten af Biskopen selv eller af hans Haandskriver³ og er blevet betegnet som »Biskop Knuds Kladdebog«⁴. Dr. jur. Ludvig Holberg⁵ har imidlertid paavist, at Glosserne ogsaa her er afskrevne efter et ældre Haandskrift; men han siger dog, at »Biskop Knuds Apparat blev . . . afskrevet i Overensstemmelse med den i Hskr. 12 (S. 250) angivne Plan«⁶, ligesom Holbergs Forgængere jævnlig taler om de Anvisninger, som AM. 8vo 12 giver for en eventuel Afskrift af det⁷. Herved maa imidlertid bemærkes, at Haandskriftet ganske vist er ret vanskeligt at overskue, og at det

¹) Denne findes i Rigsarkivets Samling af fotograferede Haandskriftprøver.

²) DBL. ³) Kofod Ancher, Lov-Hist. I. 168 = Saml. jurid. Skr. I. 336; jfr. Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. II. 331, at »det antages istandbragt af biskop Knud af Viborg«. ⁴) Saaledes Rosenvinge, Gl. danske Love III S. XXIV (»Klakkebog«) og Aarsberetn. fra Geheimearch V. 2, 48. ⁵) Dansk og fremm. Ret S. 11. ⁶) Anf. St. S. 12. ⁷) Saaledes Kofod Ancher, Lov-Hist. I. 165, 168, 169, 180 (= Saml. jurid. Skr. I. 331 f., 336, 337, 352); Thorsens Udgave af Jydske Lov, Forerindring S. 7; Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. II. 330.

derfor ikke er let for den, som ikke har underkastet det et meget grundigt Studium, at udtale sig med fuld Sikkerhed herom; men i alt Fald de Steder af det, der er fundet paaberaabte som Hjemmel for disse Anvisninger¹, indeholder ikke Anvisninger til, hvad der bør gøres, men kun Oplysninger om, hvorledes det af Haandskriftet benyttede Forlæg saa' ud.

Af andre ældre Haandskrifter af Biskop Knuds Glosser maa nævnes AM. 8vo 16² og Gl. kgl. Saml. 4to 3135 og 3136 (der alle tre indeholder en Angivelse af, at Afskriften af Glosserne er fuldendt 1488 Fredagen før *Esto mihi*³, en Angivelse, der altsaa formentlig har staaet i de tre Haandskrifters Kilde, uden at denne sidste behøver at skrive sig fra Biskop Knuds Levetid) samt Gl. kgl. Saml. 4to 3137, hvor Afskriften af Glosserne siges fuldendt 1503 s. Edmund Biskops Dag⁴.

Haandskrifter af Biskop Knuds Glosser, der afgjort er yngre end de ældste trykte Udgaver, er: Gl. kgl. Saml. 4to 3140 a (senest fra 1582; Haandskriftet har tilhørt Bogsamleren Niels Foss); RA. MS. Andre Videnskaber Nr. 22, »Jydske Lov m. m.« (formentlig fra Slutningen af 16. Aarh.); Uldall Fol. 10 (fra 1607) og 4to 231 og 232 (fra 17. Aarh.).

De Uddrag af Aktstykker, som Glosserne indeholder, er trykte samlede hos Kofod Ancher, Lov-Hist. I. 203 ff. = Saml. jurid. Skr. I. 385 ff.; til de dér anførte maa dog føjes 12661. Brevene er: 13052 12660 1993-94 1047 2206 1995 12661 og 1330⁵. Hertil kommer (uden for Glosserne) i AM. 8vo 12: 6314; i adskillige af Haandskrifterne: 2146; samt i Uldall Fol. 10: 6033.

Molbech, Christian, † 1857⁶,

Historiker, Sprogmand. Et af ham skrevet Udtog og Brudstykke (efter LDipl.) er citeret under 434.

Moldrup, Peder, † 1787⁷,

Ejer af Vestervig Kloster, har forfattet et »Forsøg til en Beskrivelse over Westervig Closter«, der findes i Haandskr. i Thott 4to 1453 og indeholder Afskrifter eller Udtog af 2633 9129 11617 (med Bemærkning, at dette sidste Brev fandtes i Orig. hos Moldrup) 9232 12771 12906,09 10452 Aeb 2286 Ae.

-----
¹) Haandskriftets S. 248, 250, 325. ²) Dette Haandskrift er atter afskrevet i Ny kgl. Saml. Fol. 802. ³) AM. 8vo 16 Bl. 189 b. Gl. kgl. Saml. 4to 3135 Bl. 187 b f. og 3136 Bl. 189 b. Derimod er det urigtigt, naar Holberg, anf. St. S. 10 siger, at den samme Angivelse findes i AM. 8vo 12. ⁴) Anf. St. Bl. 181 b. ⁵) De findes dog ikke alle i det ovfr. nævnte Haandskr. i Rigsarkivets Manuskriptsamling (et Haandskr., som i øvrigt først vil findes citeret i 7. Bind »Tilføjelser og Rettelser« (under 1047)). ⁶) DBL.¹ ⁷) Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon V. 407.

Moller, Olaus Henrik, † 1796¹,

Skolemand og Personalhistoriker, har ejet Løgumbogen (Ny kgl. Saml. Fol. 881) og Ny kgl. Saml. 4 to 1492 d, hvilket sidste Haandskr. er en original bispelig Stadfæstelse af Statuter for et Kalente i Maarkær (11556, hvori 12889); dette Haandskr. forærede han i 1754 til Danske Selskab.

Moller har egenhændig skrevet en meget stor Del (hele den første Del) af et Resen-Haandskr. (Ny kgl. Saml. 4 to 731), der er omtalt ovfr. S. 128 under Resens Atlas og omfatter Fyn, Smaalandene og Jylland. Han har endvidere selv skrevet Ny kgl. Saml. 4 to 849, der er en direkte eller indirekte Afskr. af en Del af Lucoppidans ovfr. S. 515 nævnte Haandskrift Ny kgl. Saml. Fol. 561 og derfra har hentet Udtog af Brevene 3439 13104 12965 4. Bd. S. 516 3766 7806. I Ny kgl. Saml. 4 to 850 har han afskrevet 12640. Hans Afskrifter (i Ny kgl. Saml. 4 to 1492 c og e) af Dele af Løgumbogen er omtalte ovfr. S. 116 Note 1 under Løgum Kloster.

Moltke, Adam Ferdinand Gottlob, † 1820²,

Greve, Søofficer, Søn af Adam Gottlob Moltke, har i 1784 indleveret 12284 (Gem. Arch. I. 15) til GA.

Moltke, Adam Wilhelm, † 1864³,

Greve, har i 1854 foræret til GA.: 3243 og 5572⁴.

Moltke, Frederik Ludvig, † 1824⁵,

Greve, Gehejmerraad, Søn af Adam Gottlob Moltke, har interesseret sig for GA., fremsat en Række Bemærkninger om det med Forslag til Reformer og tilbudt at arbejde daglig gratis i det »medens [!] min Nærværelse i Kiøbenhavn«⁶.

I Aug. 1785 tilstillede Danske Kancelli Gehejmearkivaren en Samling Diplomer, som Grev F. L. Moltke havde tilsendt Kancelliet til Opbevaring i GA. Ifølge den vedlagte Fortegnelse⁷ omfattede Samlingen følgende Breve fra 1451-1513:

Gem. Arch. I. 7: 4169; I. 13: 9307 (disse 2 Breve, som er opførte paa Fortegnelsen over Gaven af 1785 (under Nr. 42 og 74 a), er dog ifølge en Tilføjelse i Lohmanns Registrant over Gem. Arch. S. 8 allerede 1784 Sept. 2 indleverede til GA.).

Københavns Kapitels Arkiv: 650 (Orig.) 1722 2948 4667 4713,23 4846 (hvori 4813),59,82 4909,95 5000,03 b,24,27-28,30-31,35,37-38 5102,53 5970 6071

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) Jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. LXXV.

⁵) DBL.¹ ⁶) RA. Pakken »Embedspapirer 1780-1812« under 1784 Sept. 18, jfr. Okt. 30. ⁷) RA. den anførte Pakke under 1785 Aug. 8.

(hvori 1080) 6135 (hvori 6092) 6294 6526 6734 7233 8858 (?) 9700 9811 11212 11574 12149 (oprindelig Københavns Gertruds Kapels Arkiv) 12983.

Oluf Pederssøn Godovs Arkiv: 662,65 2634,43.

Sammes Enkes Arkiv: 6116.

Borgemester i København Jep Claussøn (Godov?)'s Arkiv: 3790 3814 4077 4490.

Uvis Proveniens: 127 2674-75 4039 (hvori 4037) 4900 5765 7163 Ab.

Mortensen, Jon (Jón Marteinsson), † 1771¹,

Afskriver, faar som Menneske intet godt Omdømme², men var en paa-
lidelig Afskriver, der blev meget anvendt af Tidens Historikere, saaledes
formentlig allerede af Gram, idet det mulig er for ham, at Jon Mor-
tensen har afskrevet Gl. kgl. Saml. Fol. 727; jfr. ovfr. S. 82. Jon Mortensens
Haand forekommer meget hyppig i LDipl., hvor han har afskrevet Breve
for Langebek i alt Fald endnu i 1759³. Ogsaa Klevenfeldt har benyttet
ham meget som Afskriver, baade i sine Samlinger i RA. og i Haand-
skrifter, der nu findes paa det kongelige Bibliotek: Ny kgl. Saml. 4to
626⁴ og 841 b⁵. I det af Luxdorph ejede Haandskr. Ny kgl. Saml. 4to
1293 e har Jon Mortensen afskrevet det under 6263 Ab anførte Aktstykke;
og i de utvivlsomt af Frands de Thestrup ejede Haandskrifter Ny kgl.
Saml. 4to 747 a og b forekommer Jon Mortensens Haand hyppig. End-
videre har han, mulig for Langebek, taget den Afskrift af den saakaldte
Brenderup Kirkebog, der er omtalt ovfr. S. 512 og findes i Thott 4to
1424, og hvis Forlæg nu ikke mere kendes. Ogsaa Haandskriftet Kall
4to 380 har han skrevet; jfr. ovfr. S. 220. I Rostgaard 4to 121, LIX a
har han afskrevet 358; og i Gem. Arch. XVII. 1 b afskriver han et helt
Bind efter en Kilde, som nu findes i Kiels SA., Acta A XX Nr. 3315 og
er omtalt ovfr. S. 13 Note 2 (jfr. 6763 med Tilføj.).

Moth, Johan, † 1705⁶,

Arkivar. Et Udtog med hans Haand af et nu forsvundet Brev af
Kongens Arkiv nævnes i 7260 Ab. At hans Haand findes nogle Gange
i det i Kiel opbevarede Haandskr. af Registrum Christierni primi, er
anført ovfr. S. 12.

¹) Ehreneron-Müller, Forfatterlexikon V. 431. Árni Magnússons levned og
skrifter, de i II. 323 anførte Steder. ²) Se det sidst anførte Skrift I. I. 196,
I. II. 56. Sstds. I. II. 36 kalder en islandsk Landsmand af ham ham for »fyrst
stúdent og síðan soldat«; men da han dør, betegnes han i Kirkebogen som
»Studios. John Martini« og siges at være død af »Kuld og Trang« (SLA. Køben-
havns Trinitatis Kirkes Bog over begravede 1757-1813 under 1771 Maj 7).
³) Saaledes 5493 6684. ⁴) 6796 9074. ⁵) 9616 9924. ⁶) DBL.¹

Mule, Rasmus, † 1718 ell. 1720¹,

württembergsk Kammerraad, har »meddelt« Th. Br. Bircherod 5 Breve, af hvilke de 4 (4734 10911 11726 12809) nu er tabte, medens det 5. (11409) i 1745 er foræret til Danske Selskab og i 1894 af Universitetsbiblioteket afgivet til RA.

Munch, Niels Simonsen, † 1786²,

Embedsmand under Kommercekollegiet, Justitsraad, er øjensynlig den Justitsraad Munch, i hvis Bo der i 1787 blev holdt Auktion over Bøger og Haandskrifter, ved hvilken Lejlighed baade GA. og GHS. gjorde forskellige Indkøb. I det trykte Auktionskatalog findes der dog i alt Fald for Tiden 1451-1513 ingen Specifikation over de Dokumenter, som Munch har ejet; og heller ikke er der paatruffet nogen samlet specificeret Fortegnelse over, hvad GA. købte paa Auktionen³. Et Brev, som Arkivet købte, var 9963, der har hørt til Kongens Arkiv.

Mørch, Matthias (ell. **Mads Madsen**), † 1724⁴,

Præst i Lumby (Lunde H.), har reddet et oprindelig til hans Kirke givet Afladsbrev, som han havde fundet omkring Bøndernes Bylov, og som senere er kommet til Fyns Bispearkiv og nu findes i RA.: 3550.

Nielsen, Hans,

Hospitalsforstander i København. Om ham selv og hans Haandskr. Ny kgl. Saml. 4to 686 se S. 160. Haandskriftet indeholder følgende ovfr. citerede Breve: 464 1657 3712 4117 4421,28,89 4839 5025 6950,74 7265 7959,67 8744 9132,34 9879 10171 10517 11258.

Nielsen, Oluf August, † 1896⁵,

Raadstuearkivar. Om hans Gave til GA. af Breve, der er kommet fra Endrupholm Godsarkiv, se ovfr. S. 294 f. I 1857 har han foræret til Arkivet: 5265 8433 10577 og 11535, og sagtens i 1859: 5051; og Brevene 9158 10038,81 10192 10861 10938,81 og 12314 er øjensynlig ogsaa kommet til GA. gennem Oluf Nielsen. Fremdeles har han i 1882 ejet 11520, som i 1896 af H. W. Harbou blev foræret til RA.; og efter Nielsens Død solgte hans Enke i 1896 til RA. 11942 og den bevarede kongelige Stadfæstelse af 8825 samt formentlig en Brevregistratur, der har indeholdt

¹) DAA. XXI. 328. Personallhist. Tidsskr. 5. R. VI. 13 f. ²) Personallhist. Tidsskr. 9. R. IV. 42 f., 47 f. og de dér S. 43 Note 1 anførte Steder (de i Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 177 givne Oplysninger stemmer ikke helt med dem i Meddel. fra det kgl. Gehejmeark. for 1886-88 S. 202). ³) Om Statens Køb jfr. RA. Sag til Finanskollegiets Journal 1787 Nr. 204. ⁴) Wiberg II. 326. ⁵) DBL.¹

Brevene 10995 og 12315. Til RA. er endvidere kommet fra Stednavneudvalget nogle Optegnelser, der er gjorte af Aalborg-Biskoppen Jens Bircherod og senere har tilhørt Oluf Nielsen; se ovfr. S. 441. I Oluf Nielsens Samlinger i selve Stednavneudvalget findes den ovfr. S. 471 under C. K. L. Hansen omtalte Afskr. af et Brev af Aar 1547 med Udtog af deri indeholdte ældre Breve; og paa Endrupholm haves en af Oluf Nielsen selv tagen Afskr. af et Brev, hvis Orig. nu maa antages forsvunden: 10978. Endelig kan det nævnes, at han har meddelt den ovfr. nævnte Samler Christian Knudsen Oplysninger om et Brev af Aar 1507 i Kongens Arkiv, hvis Kilde ikke er paatruffen: 10815.

Nyerup, Rasmus, † 1829¹,

Litterærhistoriker, har i 1801 faaet sendt af P. M. Nødskov en nu i LDipl. anbragt faksimileret Afskr. af den nu forsvundne Orig. 6074. Nyerup har endvidere været Mellemand ved J. M. R. Fønss's Gave i 1826 af den ovfr. S. 466 omtalte Fønss'ske Samling til GA.² Og han har i Additam. 4 to 83 afskrevet en Del af 12876.

Nyrop, Camillus, † 1918³,

Industrihistoriker, har i 1904 deponeret i RA.: 154 og 1113.

Nysted, Oluf Hermanssøn, † 1740⁴,

Klokker, Degn og Bedemand i Hobro, har udfoldet en omfattende Virksomhed som personalhistorisk Skribent og Tegner af adelige Vaaben. Frederik Rostgaard nævner en Samling af adelige Vaaben, »som en Student ved Navn Ole Nysted, ellers af gemene Mand kaldet Døve Ole, haver malet i de Aar 1687 og 1688« paa Rostgaards Bekostning⁵. Om Oluf Hermanssøn Nysteds meget betydelige Arbejde paa Christen Erichsens Haandskr. Additam. Fol. 80 er talt ovfr. S. 463; hans Arbejde for Ludvig Pontoppidan paa dennes Theatrum nobilitatis Danicæ i Haandskriftet Thott Fol. 1072-73 nævnes nedfr. under Pontoppidan. Af Oluf Hermanssøn Nysteds mere selvstændige personalhistoriske Arbejder (af hvilke adskillige sikkert er forfattede for at skaffe deres Ophavsmand en Indtægt) er det langt fra alle, der indeholder Afskrifter eller Udtag

¹) DBL.¹ ²) Jfr. RA. Reg. 67. ³) DBL.¹ Hof- og Statskalender 1919, Tillæg Sp. 42. ⁴) NLA. Hobro Købstads Skifteprotokol 1619-1759 Bl. 226 b. RA. Jydske Tegn. 1730 2. Juni Nr. 40. RA. Danske Kanc., Suppl. 1730 1. Halvaar PPP Nr. 839. ⁵) Uldall 4 to 479, Titelbladet; jfr. Thott 8 vo 526. Hvis den anførte Tidsangivelse er nøjagtig, stemmer den ikke helt godt med den af nærværende Værks Udgiver i Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 52 fremsatte Formodning, at den paagældende er identisk med en Olaus Hermannides, der immatrikuleredes i 1689.

af Breve. Og det kan bemærkes, at hans Haand ganske vist gør et tiltalende Indtryk ved sin Fasthed og Tydelighed; men hvis man heraf vilde slutte, at hans Afskrifter er fejlfri, er dette urigtigt: i en Pakke i NLA.¹ afskriver han paa et Folioark 4 Breve fra Tiden 1451-1513, hvis Origg. er bevarede; men alle 4 Breve er urigtig daterede i hans Afskrifter, der ogsaa indeholder andre Fejl. I nærværende Ud gave er (ud over det ovfr. omtalte i Christen Erichsens og i Ludvig Pontoppidans Samlinger) kun citeret nogle faa med Oluf Hermanssøn Nysteds Haand skrevne Afskrifter eller Udtog af Breve, nemlig: af den saakaldte Düring-Rosenkrantz's Slægtbog i RA.²: 1127 (Tilføj.) og 3421; af GHS., Gener. 4to 64 (o: et Haandskr., der er en med Oluf Hermanssøn Nysteds Haand skreven Kladder): 12954 7147 5575; af GHS., Gener. Fol. 33 B, Under-Nr. 60 (o: et for største Delen med Oluf Hermanssøn Nysteds Haand skrevet Haandskr.): 7554 Bb. Frands de Thestrup citerer som Kilde for en Afskr. af 2317: en gammel Protokol i Folio, som Sognepræsten i Mariager havde faaet af Oluf Hermanssøn Nysted, og som da fandtes³ paa Mariager Kloster; og anden Steds (i Ny kgl. Saml. 4to 1263) nævner Frands de Thestrup ligeledes et Haandskr. i Fol., som Oluf Hermanssøn Nysted har ejet⁸.

Nødskov, Poul Matthias, † 1805⁴,

Forfatter. Se S. 329 (Voldbjærg Godsarkiv).

Nørbæk, Christen Nielsen, † 1782⁵,

Ejer af Damsgaard. Se S. 293 f. (Damsgaard Godsarkiv).

Olesen eller Olsen, Oskar, † 1915.

Se Fru Hedvig Weidemann.

Olivarius, Holger, † 1753⁶,

Sognepræst til Ørslev og Bjerre, Provst i V.-Flakkebjerg H., har foræret til Danske Selskab: 2731.

Olsen, Christen, † 1881⁷,

Prokurator, Kancelliraad, var en ivrig historisk Samler, hvis Samlinger RA. efter hans Død købte i 1883 af Overkrigskommissær Casper Conrad

¹) Trudsholm Godsarkiv, Pakken Diverse Dokumenter Nr. 2 (Olsens Samlinger). ²) Jfr. om denne (RA. MS. Alm. dansk-norsk Personalhist. 16 b): Personalhist. Tidsskr. 9. R. IV. 50-52 (og Henvisningerne sstds. 10. R. I. 41). ³) Jfr. Behrend, Katalog ov. det kgl. Biblioteks Haandskr. vedr. dansk Personalhist. (II) S. 46, Personalhist. Tidsskr. 10. R. I. 31 (og om Ny kgl. Saml. 4to 1263 til lige ovfr. S. 504, 507). ⁴) DBL.¹ ⁵) Trap⁴ V. 445. ⁶) Wiberg III. 676. ⁷) DBL.¹

Emil Bangert († 1895)¹. Der fandtes herimellem en Del Pergamentsbreve stammende fra forskellige Arkiver, men ogsaa mange Akter paa Papir.

Pergamenterne (af hvilke et Par dog kun foreligger i yngre Vidisser) er for Tiden 1451-1513 følgende: 947 1892,98 1951 2295 2992 3312 7405 9153 9357. Brevene er af ret spredt Proveniens, om end de fleste vedrører Vendsyssel. 947 1892 2992 9153 og 9357 har tilhørt Børglum Klosters Arkiv; 1898 og 1951 er Anders Nielssøn Banners, og 2295 Mourids Nielssøn Gyldenstjernes Arkiv.

De efter Kancelliraad Olsen købte Papirdokumenter er afgivne til NLA. Der findes herimellem 2 Eksemplarer af det ovfr. S. 209 f. under Randers By omtalte, af S. A. Stadfeldt samlede, haandskrevne »Randers Bys Diplomatarium«; endvidere en Reversal over Gl. Estrup Godsarkiv (jfr. ovfr. S. 295) og en i 1672 affattet Registratur over Arkivet paa Hammelse (jfr. ovfr. S. 302). Men tillige indeholder de til Viborg afgivne Olsen'ske Samlinger forskellige enkelte Breve, nemlig 2 Origg., af hvilke den ene (5249) har tilhørt Trudsholm Godsarkiv, og den anden (10182) Børglum Bispes (eller maaske Børglum Klosters) Arkiv, samt nogle Afskrifter af Breve, der dog for en stor Del ogsaa kendes i andre Afskrifter (1071 3324 4653 5228 10476).

Naar den ene af de her nævnte Origg. har hørt til Trudsholm Godsarkiv, hænger det sikkert sammen med, at Ejeren af dette Arkiv, som havde foræret det til GA., havde overdraget til Kancelliraad Olsen at foretage Afleveringen — en Opgave, som denne imidlertid ikke havde kunnet bekvemme sig til at bringe til Afslutning, medens han levede².

Olsen, Christian Frederik, † 1869³,

Proprietær til Mejlgaard, Jægermester, forærede i 1847 til HGA. 2 Adkomstbreve af Mejlgaards Arkiv: 3864 9107.

Olsen, Oskar, † 1915.

Se Fru Hedvig Weidemann.

Olufssøn (Olssøn), Peder, † c. 1570⁴,

Kronist. Se I. Række IV. 119. I sin Minoriterkrønike (Historia de inchoatione et propagatione ordinis fratrum minorum in Dania et regionibus septentrionalibus 1232-1535; i SRD. V. 511-28) nævner han S. 520: 2609 3197 4580; og S. 522: 7998.

¹) RA. Reg. 107, 4. ²) Se de ovfr. S. 326 Note 2 anførte Steder. ³) Trap⁴ VI. 614. Hof- og Statskalender 1870, Tillæg Sp. 58. ⁴) DBL.¹ XII. 437.

Olsen (Olufsen), Peder, † 1692¹,

Sognepræst til Borre, har i et i RA. opbevaret Hæfte afskrevet 3 til Borre Bys Arkiv hørende Breve: 1155 6259 6310.

Opitius, Sebastian Peder Andresen²,

Kapellan i Boddum (Refs H.), har i 1753 afskrevet et nu tabt Brev af Børglum Bisps eller Ingstrup Kirkes Arkiv: 5007; hans Afskr. findes i Langebeks Ekscerpt.

Oxenstierna, Erik Gustaf, † 1871³,

Lieutenant, Kystchef i Ystads Toldkammer, død i København, har i 1861 solgt til GA. 6579, der mulig har hørt til Karl Bengtsson af Vinstorpa-Slægtens Arkiv.

Parsberg, Holger, † 1692⁴,

Landsdommer, Samler. Om hans historiske Interesse se Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 334 f. I hans »Museum« fandtes, som anført ovfr. S. 434, nogle norske Breve og af danske: 1586 4629 7825 og 2298. Af disse 4 Breve har 1586 og 2298 hørt til Bjørnholm Godsarkiv (jfr. S. 305); men af dem alle 4 er nu kun 7825 bevaret i Orig. (i AM.), skønt Arne Magnusson et Sted udtaler i større Almindelighed, at Jens Rosenkrantz »har faaet den⁵ og flere andre efter Parsbergs Død, men jeg fick siden Rosencrantzes Originaler«⁶.

Af Haandskrifter har Holger Parsberg ejet bl. a. Lovhaandskriftet AM. 12mo 445, hvorfra ovfr. er citeret 2146, samt en Række Haandskrifter, der efter hans Død blev købt til Universitetsbiblioteket og brændte med dette 1728; det var mest Dele af Resens Atlas, men der var dog bl. a. derimellem: »Kopier af Breve, som ere fundne udi Vor Frue Kirke udi Kjøbenhavn, og om Kirkens 27 Altre i de katholske Tider«⁷.

Pederssøn, Christiern, † 1554⁸,

Kannik, Forfatter. Se I. Række IV. 119. I sin Fortsættelse af Saxo (Christiern Pedersens Danske Skrifter V) synes han at have benyttet enkelte Breve, om end hans Omtale af de paagældende Begivenheder er saa

¹) Wiberg I. 192. ²) Wiberg I. 179. ³) Elgenstierna V. 597. ⁴) DBL.¹
⁵) 5: 7825. ⁶) Arnamagn. Afskr. af danske Dipl. Pk. IX, 1495 Jan. 30; jfr. Festskrift til Kristian Erslev S. 335. — Om Origg. af Køge Bys Arkiv, som er gaaet gennem Holger Parsbergs Hænder, se sidst anførte Sted (hvor der dog ikke nævnes noget Køge-Brev fra Tiden 1451-1513). ⁷) Birket Smith, Om Kjøbenhavns Universitetsbibl. S. 52 f. ⁸) DBL.¹

kortfattet, at det ikke altid kan siges med fuld Sikkerhed: S. 509 L. 1: 3444-45; L. 3: 3449; L. 7: 3637.

v. Pentz, Frederik Ludvig Christian, † 1770¹,

Konferensraad, Ejer af Fjellebro. Se S. 284 (Fjellebro Godsarkiv).

Peringsköld, Johan, † 1720²,

svensk Historiker. Af hans nu i SvRA. opbevarede Afskriftsamlinger citeres ovfr.: af hans Bullarium E 3: 12718 (hvori 10666) og af hans Diplomata E 22: 5421 6095.

Petersen, Anton Ludvig William, † 1870³,

Fuldmægtig i Finansministeriet, har ejet: 9470.

Petersen, Karl Nikolaj Henry, † 1896⁴,

Museumsdirektør, har ejet: 3901.

Petersen, Niels Matthias, † 1862⁵,

Historiker og Sprogmand. Om hans Forhold til Breve, som gennem Wegener er kommet til GA., se nedfr. under Wegener. Foruden dér nævnte Breve har han afskrevet adskillige andre Breve i LDipl.; men da hans Forlæg i Regelen er bevarede, er det kun i enkelte særlige Tilfælde, at hans Afskrifter er citerede ovfr. med Nævnelse af Afskriverens Navn: 4529 7427 8278. I LDipl. har han dog afskrevet et Brev (7432), som har hørt til Nykøbing S. Kirkes Arkiv, men hvis Orig. nu er tabt; af et andet, nu tabt Brev fra det samme Arkiv (10784) har han derimod kun meddelt et Udtog, der nu findes i SLA. Om hans Virksomhed ved Affattelsen af en Registratur over den til København udlaante Del af Barritskov Godsarkiv og om det af denne Virksomhed fremgaaede Haandskr. Additam. Fol. 206 se ovfr. S. 289.

Petersen, Ulrik, † 1735⁶,

historisk Samler. Se om ham og hans Samlinger 1. Række IV. 147, hvor der henvises til Lorenzen i Danske Saml. 2. R. IV. 338-60. Hvad Statens Erhvervelse af en betydelig Del af Samlingerne angaar, har Eskel Lohmann under sit Ophold i Slesvig købt adskilligt efter Ulrik Petersens Død, uden at det dog nu synes at kunne afgøres, hvor meget og hvad det ved denne Lejlighed har drejet sig om; og endvidere opgives det,

¹) DAA. XLII. 471, XLI. 456. Trap⁴ IV. 734. ²) Svenskt biografiskt handlexikon. Elgenstierna V. 680. ³) Hof- og Statskalender 1871, Tillæg Sp. 68. ⁴) DBL.¹ ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹

at Staten i 1761 afkøbte en Broderdatter af Ulrik Petersen, der var Enke efter Rektor Andreas Hojer i Slesvig By, det af hendes Farbroder efterladte Manuskript Beschreibung der Stadt Schleswig, idet hun til Gengæld fik sin Pension forhøjet¹. Men den Beskrivelse af Byen Slesvig, der (ud over de 3 Bind og 12 Kapsler, som Ulrik Petersens Samlinger i RA. i øvrigt udgør²) nu opbevares i Arkivet som en særlig Pakke, og hvis officielle Titel begynder: »Der durchlauchtigsten Herren Hertzogen von Holstein-Gottorff Haupt- und Residenz-Stadt Schlesewig«, er øjensynlig for den allerstørste Del kommet til Arkivet paa en helt anden Maade. Det allermeste af denne Pakke (men ganske vist bl. a. ikke dens første 48 Sider) er nemlig i 1843 blevet foræret til GA. af en Major C. R. L. v. Kindt († 1864)³.

I Udgaven ovfr. er citeret følgende af Ulrik Petersens Samlinger:

Collectanea (i RA.).

Vol. V: 2767 8325 4805 5219 10026 10907 11229.

Vol. VI: 8329 12165.

Vol. VII: 6970 Aa.

Vol. VIII: 5334 5013 4678 3157 4696,98.

Vol. IX (i et Udkast til Haupt- und Residenz-Stadt Schlesewig):
2803 5166 9053 1829 (med Tilføj.) 1714 5219 (2 Gange) 6970 Ab 7476 6677.

Vol. X: 4696 (4 Gange) 3157 (2 Gange) 4698 (2 Gange).

Vol. XI: 3458 (hvori 3437-38) 10198 11288 10779.

Vol. XII: se 1. Bd. S. 177.

Vol. XIII: 1904 5918,20 2190.

Vol. XIV: 5613 8496 a 6763 6880 (2 Gange) 6885 (2 Gange) 11362.

Haupt- und Residenz-Stadt Schlesewig (i RA.).

S. 148: 10026. S. 150: 12883 13002. S. 177: 205. S. 178: 1829 (med Tilføj.). S. 201: 4805. S. 255: 13013. S. 479: 11288. S. 490: 7476. S. 613: 5382.

¹) Jfr. Danske Saml. 2. R. IV. 344 og West i Fortid og Nutid III. 60 f.

²) Ifølge en Udtalelse af Thorkelin i 1821 maa det have været i 1820, at de Ulrik-Petersen'ske Samlinger, som da fandtes i GA. (og som ifølge Thorkelins Fremstilling Lohmann havde erhvervet for Staten i 1736) var blevet »inbundne i 15 sterke Bind« (RA. Indl. til Danske Kanc. 2. Dept. Breve 1821 Nr. 1146).

³) RA. Gehejmarkivets Embedspapirer 1843 Aug. 18 (Brev fra N. M. Petersen). RA. Gehejmarkivets Kopibog 1843 Sept. 1. Efter den Maade, hvorpaa Ulrik Petersens Arbejder omtales i Staatsbürgerl. Mag. X. 638 f., maa man antage, at der dér foreligger en Sammenblanding mellem hans egentlige Collectanea og Beskrivelsen af Slesvig By; i Vol. IX af Collectanea findes et Udkast til Beskrivelsen af Slesvig (jfr. straks her nedfr. og Danske Saml. 2. R. IV. 349), og maaske er det dette Udkast, som Staten har erhvervet i 1761. (Lorenzen i Danske Saml. 2. R. IV. 344 mener, at det, som Staten købte i 1761, var baade selve Beskrivelsen og de 15 Volumina Collectanea.)

S. 723: 6462. S. 725: 6463. S. 726: 6677. S. 728: 9838. S. 745: 9025. S. 1029: 4790 13016. S. 1032: 13015.

De her ovfr. S. 229 og i 1. Række IV. 147 nævnte Haandskrifter Thott Fol. 1230 og 1231 (som er betegnede »Stadtsachen« henholdsvis Nr. 1 og 2) er for en stor Del, men ikke udelukkende skrevne med Ulrik Petersens Haand. I Udgaven ovfr. er de 2 Haandskrifter citerede for følgende Breve: Thott Fol. 1230 for 4696 og 9025; og Thott Fol. 1231 for 6677 og 13018-19; og i alt Fald det ganske overvejende Antal af disse Numre er i de 2 Haandskrifter skrevne med Ulrik Petersens Haand. Haandskriftet Gl. kgl. Saml. Fol. 1030 er helt igennem skrevet af Ulrik Petersen; men det er her ovfr. kun citeret for 3020. Ny kgl. Saml. Fol. 906 er derimod en Blandingspakke, hvis Indhold er skrevet af forskellige; men de eneste 2 Breve, som er citerede derfra ovfr., (681 og 7733) er netop afskrevne af Ulrik Petersen, om end med Notarialattest (og Rettelser, som slutter sig dertil) af en anden.

I Haandskriftet Nr. 174 i Kiels SA. har Ulrik Petersen afskrevet 5167 s. Et andet Haandskr. sstds. (»Von Städten abgegebene Manuskrifte«, Slesvig Nr. 6) indeholder en Række af Ulrik Petersen tagne Afskrifter af Breve af Slesvig Bys Arkiv, nemlig: 1881 2479 2648 2700,58, 65,78,82-83 6348 7863.

Endvidere omtales der i Danske Saml. 2. R. IV. 353-60 (jfr. 338 f., 345) endnu 2 Bind af Ulrik Petersens Samlinger, der i alt Fald dengang fandtes i Raadstuearkivet i Slesvig By, men som nærværende Værks Udgiver ikke har benyttet. Det er saaledes muligt, at Bindene indeholder Stof, der burde have været medtaget her i Udgaven; men det maa dog bemærkes, at der i Danske Saml. 2. R. IV. 353-55 meddeles en specificeret Fortegnelse over en hel Del Breve, der er afskrevne i det ene af de 2 Bind, at der blandt disse Breve kun er 4 fra Tiden 1451-1513 (nemlig paa S. 353: nærværende Udgaves 5872; paa S. 354: 1415 og 13002; paa S. 355: 4805), og at disse 4 Breve alle er kendte anden Steds fra (1415 endda fra en Orig.), om end 13002 ganske vist paa dette andet, kendte Sted er lidt kortere end i den Tekst, hvorefter en tidligere Udgiver har aftrykt det.

Petreus, Johannes, † 1603 ell. 1605¹,

Præst i Odenbøl (Edoms H.; Nordstrand), nævner i sin »Beskrivelse« af Nordstrand² Brevene 1132 5128 og 7965; og i 2 Haandskrifter af det nævnte Skrift, der findes paa Kiels UB., (S. H. 222 A og B) meddeler han Afskrifter af 11198.

¹) Quellensamml. der Gesellsch. f. Schlesw.-Holst. Gesch. V. 10-16. ²) Udgivet i Quellensamml. der Gesellsch. f. Schlesw.-Holst. Gesch. V. 71-288. Om Haandskrifter (i Kiel og Ny kgl. Saml. 4 to 1445) se sstds. S. 17-20.

Plesner, Christian Ulrik Adolf, † 1882¹,

Arkivembedsmand, har afskrevet ikke faa Breve i LDipl.; men da hans Forlæg i Regelen er bevarede, er det kun i enkelte særlige Tilfælde, at hans Afskrifter er citerede ovfr. med Nævnelse af Afskriverens Navn: 1661 2104 2629,66 2858 5500 6953² 9607,96 9809. Endvidere er en Afskr., som Plesner har taget efter et Brev i den nu tabte Snødebog (ovfr. S. 247 f.), og som findes i RA. uden for LDipl., citeret ovfr.: 1456.

Pontoppidan, Erik, † 1764³,

Biskop, Prokansler, Forfatter. Se 1. Række IV. 149. Da han i 1747 lod holde Auktion over sine Bøger, blev der ogsaa solgt nogle Pergamentsbreve, af hvilke Danske Selskab købte i alt Fald 476 2673 3133 3787 4811(?) 5387 10129 10803 11476, som (med Undtagelse af 476 og 11476) alle hører til Arkiver for Medlemmer af Familien Krognos (jfr. ovfr. S. 373 f.).

Af hans Samlinger, som findes i Thott Fol. 736-41 og 4to 1574-80⁴ og er skrevne med forskellige Hænder, er følgende citeret i Udgaven ovfr.:

af Thott Fol. 736: 5611 7556-57 8216 2393;

af Thott Fol. 737: 3498 7095 7204 9343 (om disse 4 Breve jfr. ovfr. S. 457) 11557 5860 51 356 E;

af Thott 4to 1575: 4. Bd. S. 516 370 (om Haandskriftets S. 340-417 se ovfr. S. 127 under Resens Atlas; de nedennævnte Breve af Bindet er afskrevne efter Københavns Raadstuearkivs »Bøger« Bd. 10-1 (jfr. ovfr. S. 160 f.): 3834 4489 1657 2574 3166 4839 (hvori 4837) 6950 12094 10517 7265 3. Bd. S. 632;

af Thott 4to 1577: 9219 8641 458;

Thott 4to 1580 er for den ganske overvejende Del afskrevet efter Bartholins Collectanea Bd. F og H, og hvor Thotts Kilde Bartholin er citeret i Udgaven ovfr., er det samme ogsaa sket for Thotts eget Vedkommende. For Tiden 1451-1513 er det hos Thott kun ét Brev (i Haandskriftets S. 508; anført her ovfr. i 7. Bd. S. 300 f.), der ikke er afskrevet i de nævnte 2 Bd. af Bartholin, hvorimod det findes i Bartholins Bd. D.

Pontoppidan, Ludvig, † 1706⁵,

Præst (Fader til Erik Pontoppidan), har efterladt et adelshistorisk Værk med Titelen »Theatrum nobilitatis Danicæ«, der foreligger i flere Haandskrifter. Til et af disse (Thott Fol. 1072-73) har han selv skrevet Titel-

¹) DBL.¹ ²) Ogsaa dette Brevs Orig., som ikke var Udgiveren bekendt, da det paagældende Udtog blev trykt, eksisterer endnu, se Tilføjelser og Rettelser. ³) DBL.¹ ⁴) De anføres i Auktionskataloget efter hans Død (af 1766).

⁵) DBL.¹; jfr. Lexicon ov. adel. Familier I S. XXVI.

bladet, ligesom han egenhændig har gjort Tilføjelser rundt om i Haandskriftet; men dette er i øvrigt for største Delen skrevet af den ovfr. omtalte Oluf Hermanssøn Nysted (der deri har indført Brevudtoget 7554 Ba — det eneste Brev fra Tiden 1451-1513, som er paatruffet ved en Gennemgang af Haandskriftet). Andre, delvis afvigende Haandskrifter af Pontoppidans Arbejde er: Ny kgl. Saml. Fol. 781; GHS., Gener. Fol. 71 (afskrevet af Klevenfeldt og af ham forsynet med Tilføjelser; hans Kilde var et Eksempplar, som var blevet laant ham af Oberst H. A. Stevens, der døde 1749); sstds. Fol. 72 a-b; sstds. 4to 50-51 (øjensynlig med Urette tillagt Slange; med Tilføjelser af Ryomgaards Ejere Peder Fogh og Palle Kragh Hoff); sstds. 4to 54 (for største Delen skrevet med Frands de Thestrups Haand); og sstds. 4to 85 (med Tilføjelser af Frands de Thestrup). De første af de her nævnte Haandskrifter indeholder ikke flere Breve end Thott Fol. 1072-73; i GHS., Gener. 4to 50 er imidlertid tilkommet 7147, og samme Samlings Gener. 4to 85 indeholder (foruden et Par i nærværende Udgave ikke citerede Breve) 1127 3909 og 7554 Ba.

Det kan tilføjes, at det ovfr. S. 438 nævnte Haandskr. Karen Brahe Nr. 1638 har været ejet af Ludvig Pontoppidan.

Praëm, Christen, † 1871¹,

Sognepræst til Skivum-Giver (Aars H.) 1831-61, har i 1861 som Pastor emeritus foræret til GA. en Række Breve: 978 1298 1343-44 1740 1909 2139,48,77 4669 8698 10615 10701 12201,91. Af disse har 12, der er nævnte ovfr. S. 54, hørt til Viborg Bishops Arkiv; af de øvrige har 8698 hørt til Visborggaard Godsarkiv, og 10615 og 10701 er udstedte til en beskeden Svend Just Poulssøn i Kelstrup².

Prehn, N.,

»Mr.«, har i 1747 laant Langebek det formentlig til Københavns Nicolai Kirkes Arkiv hørende, men nu tabte Brev 10583.

Pritzbuier, Joachim, † 1719³,

der efter at have beklædt forskellige Hofstillinger var Stiftamtmand paa Fyn 1705-13 og Overlanddrost i Oldenburg 1713-18, var en »curieus« Mand, der »lagde sig efter Videnskab om Landets og Rigets Sager«. Han havde »bekommet« et stort Antal (over 100) Breve af Ejeren af Vedbygaard F. A. Barner (der ejede denne Gaard fra Aar 1700 og faldt ved Gadebusch 1712); men da Pritzbuier ikke selv kunde læse Brevene,

¹) Wiberg III. 98 og Supplement S. 144. ²) RA. Pk. »Registraturer og Designationer«; jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. III S. XVII (hvor »sextende« er en Trykfejl for »ellefte«). ³) DBL.¹

»særdeles den gamle danske Skrift«, havde han laant dem til Professor Thomas Broder Bircherod i Odense, og denne har derfor i sit Haandskr. Ny kgl. Saml. Fol. 402 Bl. 74 b-91 a dels afskrevet, dels givet mere eller mindre udførlige Uddrag af mange af Brevene¹. Da Pritzbuur i 1713 drog til Oldenburg, overgav han Brevene til en Søren Knudssøn (der da paa femte Aar havde været i hans Tjeneste), »om nogen dennem maatte affordre«; og det maa antages, at Søren Knudssøn derefter i Juli 1718 har sendt Kongen Brevene eller maaske kun en Designation over dem. Der haves i alt Fald i Rigsarkivets Arkiv et renskrevet Brev² fra Søren Knudssøn til Kongen, hvori han siger, at han »haver understaaet mig Deres kongl. May^{tt} forbemelte Breve at tilstille«; dette Brev er ganske vist kommet til RA. fra Johan Bülow's Manuskriptsamling i Sorø (Nr. 63, 3, 14), uden at det vel nu lader sig oplyse, hvorfra Bülow har faaet det, men maaske har det endnu i hans Tid henligget i Kongens Kabinetsarkiv.

Hvis Søren Knudssøn har sendt selve Brevene til Kongen, kan denne i ethvert Tilfælde ikke have beholdt dem. Det vilde ogsaa have været ret mærkeligt, om Kongen havde gjort det paa det foreliggende Grundlag; Søren Knudssøn maa nemlig antages at have handlet ganske paa egen Haand ved at skrive sit Brev, eftersom han ikke med et Ord nævner, at han har indhentet den da endnu levende Pritzbuers Samtykke. Og vel findes det ganske overvejende Antal af Brevene, i ethvert Fald af dem, som er ældre end 1513, nu i RA.; men om de allerfleste af dem lader det sig godtgøre, at de har været i privat Eje længe efter 1718. Ganske vist er den Designation over Brevene, som er indført i Søren Knudssøns Brev til Kongen, meget summarisk affattet (den indeholder bl. a. saa lidet detaillerede Angivelser som »Latinske Breve Munckestiil 13 St~~tt~~« eller »PergamentsBreve 33«), saa at det paa Grundlag af den alene vilde være ganske umuligt at identificere Brevene. Men en god Støtte hertil ydes af Th. Br. Bircherods ovennævnte Haandskrift. Og endvidere haves i RA. i Langebeks Samlinger Pakke VI en anonym Registratur, der med en Haand fra 18. Aarh. anfører Breve fra Nr. 1 til 126 (dog saaledes, at enkelte af disse Numre omfatter mere end ét Brev). Denne Registratur giver ikke mindste Oplysning om, naar, af hvem eller hvorfor den er affattet; men af en Sammenligning dels med Søren Knudssøns Designation (paa de Steder, hvor denne dog gør sig

¹) De 2 Afskrifter paa Haandskriftets Bl. 88 a, der synes skrevne paa en anden Tid end Haandskriftets nærmest foregaaende og efterfølgende Sider, er dog sikkert ikke tagne efter Originaler hos Pritzbuur. ²) RA. Pakken »Gehejmearkivet 1676-1730« under Aar 1718. De ovfr. meddelte Oplysninger om Pritzbuers Forhold til Dokumenterne stammer fra dette Brev.

den Ulejlighed at anføre Navnet paa vedkommende Brevs Udsteder) og dels med det ovennævnte Haandskrift Ny kgl. Saml. Fol. 402 fremgaar det, at Registraturen over de 126 Numre utvivlsomt maa være en Fortegnelse over Pritzbuers Breve. Gennemgaar man da nærmere denne anonyme Registraturs Breve, for saa vidt de falder inden for Tiden 1451-1513, viser det sig, at alle Registraturens Pergamentsbreve fra det anførte Tidsrum har tilhørt Klevenfeldt¹ og først fra ham er kommet til GA. Hvor mange af Papirsbrevene det samme har været Tilfældet med, lader sig nu næppe oplyse; et enkelt af dem (8019), der nu findes i RA. Privatarkiver, Jørgen Rud, (men for Tiden 1451-1513 kun dette ene) har Paategning bagpaa med Klevenfeldts Haand, saa at det sagtens har tilhørt ham; og det samme gælder da maaske andre i Registraturen anførte Papirsbreve, der i længere Tid har været i Privatarkiver, Jørgen Rud. Men andre af Registraturens Papirsbreve er naaet til GA. ad anden Vej: 6 (nemlig 2755 7375 7951 8862 8884 og 12867) fandtes tidligere i Danske Selskabs Papirer, hvortil de formodentlig var kommet gennem Sandvig, idet de er mærkede med hans Navn²; et 7. (5064) solgte en Student Falck i 1785 til GHS., saa at det er med dette Selskabs Samlinger, at det er indlemmet i GA., hvor det nu er anbragt i Jørgen Ruds Arkiv; og et 8. (12770) er først kommet til RA. i 1920 ved en Aflevering fra KB. af en Del Sager, som ikke var indlemmede i Bibliotekets Manuskriptsamlinger. Endelig kan det anføres, at der er 2 af Registraturens Breve (Nr. 8 og 111), som nu kun kendes i Afskrift; de eksisterede begge i 1757, da de blev afskrevne af Jon Mortensen, men synes nu forsvundne³.

De Breve, som omtales i Søren Knudssøns Brev, maa efter dettes Ordlyd antages alle at stamme fra Vedbygaard Godsarkiv; og af Registraturens Breve er det da ogsaa kun meget faa, der ikke kan bringes i en naturlig Forbindelse med denne Gaards Ejeres Arkiver. Dette vil fremgaa af nedenstaaende Specifikation over samtlige Registraturens Breve fra Tiden 1451-1513⁴.

¹) De er formodentlig alle kommet i hans Besiddelse senest 1757; i alt Fald har han paa en Afskrift af et enkelt af dem (7369) i LDipl. noteret: »Ex orig. perg. Di Pritzbuur, nunc propr., dscr. c. 1757 Kl.« ²) Disse Breve er nu ogsaa overførte til Jørgen Ruds Arkiv undtagen 7375, der ganske vist utvivlsomt er endt sstds., men er anbragt under Jørgen Markmands Arkiv. ³) M. H. t. Pritzbuers Breves Skæbne i Tiden mellem 1718 og den Tid, da nogle af dem kom i Klevenfeldts Eje, kan det nævnes, at et Brev af Aar 1433 (1. Række Nr. 6661), der nu ikke kendes i Orig., men er afskrevet af Th. Br. Bircherod i Ny kgl. Saml. Fol. 402 (Bl. 84 b) blandt de øvrige Pritzbuur-Breve, i en Afskr. i LDipl. har Paategning af Gram om, at Originalen da tilhørte Jacob Bircherod. ⁴) Det ved hvert Brev anbragte første Nummer er Brevets Løbenummer i Registraturen.

Mikkel Ruds Arkiv: Nr. 89: 526.

Jørgen Rud Mikkelssøns Arkiv: Nr. 107: 2755; 12: 2885; 21: 3475; 67: 4303; 99: 4326; 125: 5064; 47: 5087; 97: 5167; 111: 5268; 14: 5269; 4: 5646; 72: 7010; 90: 7173; 70: 7357; 32: 7368; 34: 7369; 69: 7372; 85: 7375; 76: 7767; 71: 7820; 73: 7841; 74: 7842; 75: 7843; 30: 7848; 77: 7899; 102: 7951; 126: 8019; 104: 8080; 110: 8862; 109: 8884; 33: 8936; 101: 12867.

Jørgen Markmands Arkiv (senere utvivlsomt til Jørgen Ruds Arkiv): Nr. 112: 7375; 8: 12806.

Erik Ottessøn Rosenkrantz (Jørgen Ruds Svigerfader)'s Arkiv: Nr. 83: 4830; 96: 4831; 82: 4922.

Mads Erikssøn Bølle (Knud Rud Jørgenssøns Svigerfader)'s Arkiv: Nr. 96 bis: 6796.

Jørgen Rud Knudssøns Arkiv: Nr. 117: 12770.

Ove Brahes Arkiv: Nr. 16: 1515 Aug. 29, hvori 7356 og 12780-82.

Diverse Arkiver: Nr. 88: 1166; 87: 9074.

Ramus, Jonas, † 1765¹,

Assessor i Hofretten, senere Justitiarius i den norske Overhofret, har i 1747 foræret til Danske Selskab: 11243. Om Udlaan til ham af gamle Privilegier for Faaborg, der derved er gaaet til Grnnde, se 1. Række IV. 93.

Rantzau, Christian, † 1771²,

Greve, Vicestatholder, Stiftamtmand, har i 1731 foræret Universitetsbiblioteket en Række værdifulde Haandskrifter, blandt hvilke tidligere er omtalt: Donatio variorum Fol. 11 (Haandskr. af Magnus Matthiæ's Episcoporum ecclesiae Lundensis series), Fol. 53 (Aarhusbogen) og 4 to 140 (Codex Esromensis) samt Additam. Fol. 51 (Æbelholtbogen) (her ovfr. henholdsvis S. 517, 58, 89 f. samt 99). Hertil skal maaske endnu føjes den nu kun i Afskr. kendte Christiern I.s Brevbog (ovfr. S. 4).

Rasmussen, Michael Nicolai Christopher Kall, † 1863³,

Historiker, har ejet: 9470.

Refslund, Hans Clemensen, † 1902⁴,

Tingskriver i Tønder og Højer Herreder 1853-64, Kogsinspektør for Gl. og Ny-Frederikskog, har i 1853 foræret til GA. en Del Afskrifter, som

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) Erslew, Forfatter-Lexicon, Suppl. II. 780. Alberti, Lexikon der Schlesw.-Holst.-Lauenburg. u. Eutinischen Schriftsteller von 1829 bis Mitte 1866 II. 242. Alberti, Lexikon der Schlesw.-Holst.-Lauenburg. u. Eutinischen Schriftsteller von 1866-1882 II. 160. Han døde 1902 Maj 16 (velvillig Meddelelse fra Landsarkivet i Aabenraa efter Personregistret for Tønder).

han havde taget efter Originaler under et Ophold i Slesvig. Det angives at være 22 Afskrifter af Breve fra Tiden 1460-1717¹; og det har da sikkert for Tiden før Kong Hans's Død drejet sig om 10 Breve, som er omtalte nærmere ovfr. under Trøjborg Godsarkiv (S. 332), idet de er specificerede paa et dér citeret, af Refslund forfattet udateret »Register over Documenter, der findes paa Troyborg«. Men af de 10 Breve er der, som nævnt paa det anførte Sted, et, der nu kun kendes i Udtog (fra Registret); og der er overhovedet kun 3 af dem, der nu vides at være bevarede.

Reiersen, Andreas, † 1785²,

Sognepræst i Mov, senere i Ringsted, endnu senere i Hillerød, har formentlig foræret til Danske Selskab: 1188 2721 3403 3508 og har muligvis ogsaa ejet en gammel Kopi af 11266.

Reinboth, Friedrich Adolph, † 1749³,

Waisenhusdirektør, Historiker. Om hans Haandskr. Ny kgl. Saml. Fol. 895 se Kirkehist. Saml. 4. R. II. 570-73 og Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. LX. 337-39. Af de mange i Haandskriftet indeholdte Brevudtog er følgende citerede i Udgaven ovfr.: 1492 3437 2. Bd. S. 413 921 6197 534 13027 9772 5. Bd. S. 581 10007 12988 4. Bd. S. 25 5822 4. Bd. S. 224 7661 12786 9007 9497 5. Bd. S. 488 10779 5293 5. Bd. S. 257 5. Bd. S. 272. — Reinboth's Afskr. (i Ny kgl. Saml. 4to 1460) af Gl. kgl. Saml. Fol. 1047 er nævnt ovfr. S. 455 Note 5 under Poul Cypræus.

Resen, Peder Hansen, † 1688⁴,

Præsident, Historiker, Retslærd. Se 1. Række IV. 139. Om hans Atlas se her ovfr. S. 125-30; om hans Beskæftigelse med Københavns Historie se S. 153, 154 f., 160 f. En nu tabt Orig., som han maa antages at have ejet, er nævnt under 6652; en med hans egen Haand skreven Afskr. af et Antvorskov-Brev findes i H. Knudsens Samlinger i RA.: 11494. Af endnu bevarede Haandskrifter uden for Resens Atlas og uden for Københavns Raadstuearkiv, som Resen formentlig har ejet, er ovfr. S. 152 nævnt Gl. kgl. Saml. 4to 3155. Et af ham forfattet Haandskr. »Elephant Ridder Ordens Beskrivelse«, der udgør Gl. kgl. Saml. Fol. 758 og senere har været ejet af Vincents Lerche, er omtalt ovfr. S. 44; men det indeholder ingen Afskrifter, der er citerede i nærværende Udgave. Af Haandskrifter, der har været i Resens Bibliotek, men nu er gaaet til Grunde, er tidligere (S. 120 f.) anført Nicholaus Jordani's Samling af Breve vedrørende Mino-

¹) Aarsberetn. fra Gehejmearch. I S. LXIII. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. LX. 337-39, 342-45. ⁴) DBL.¹

riterne. Og endvidere er ovfr. S. 465 nævnt 3 nu tabte Haandskrifter af hans Bibliotek, som Personalhistorikeren Franck de Franckenau havde benyttet, en Benyttelse, som har sat sig et indirekte Spor bl. a. i det af Sandvig afskrevne Haandskr. Kall 4to 404. Det ene af disse 3 Haandskrifter angives at have begyndt med en adelig Slægtebog, men desuden at have haft et ret uensartet Indhold af anden Art. Det har indeholdt Afskr. af 1515 (hvori 765); men naar der anden Steds (i Rostgaard 4to 110, hvorfra intet Brev er citeret i nærværende Udgave) afskrives nogle Breve (hvoriblandt 8552), der siges at være udskrevne »af Præs. Ped. Resens Værk om danske adelige Familier«, drejer det sig vel her snarest om et andet Haandskrift.

Rhuus, Christen Lauridssøn, † 1709¹,

Borgemester og Byfoged i Sæby. Om et af ham forfattet Haandskr. se ovfr. S. 109 (under Maristed Kloster); det indeholder Afskrifter af Brevene 3187 5611 7556-57.

Ribbing, Sigurd, f. 1879²,

fhv. Statsraad, Generaldirektør, Stockholm, ejede i 1931: 9727.

Ries, Thomas, † 1923³,

Købmand i Aabenraa, har i 1921 ejet det ovfr. S. 438 (under J. N. v. Bergen) nævnte 8145.

Riis, Jens Jørgensen, † 1779⁴,

Postmester og Borgemester i Kolding. Om hans Interesse for sin Bys Historie, der unægtelig kunde være adskillig bedre dokumenteret i Enkelthederne, end Tilfældet er, jfr. ovfr. S. 205 f. Det Haandskr. i Kolding Raadstuearkiv (i Kolding), hvis Afskrifter ifølge en i det 19. Aarh. skreven Titelseddel »ere tagne af« Jens Riis, indeholder (foruden en ret lang Række Breve, der kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra) følgende, som er citerede i Udgaven ovfr.: 2908 4557 4972 (hvori 147) 7053 11387.

Rist, Peter Frederik, † 1926⁵,

Officer, Forfatter, har foræret til GA.: 8429.

¹) Trap⁴ V. 44. Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon VII. 14. Anton Jakobsen, Sæby Købstad (Sæby 1906) S. 24-29. ²) Elgenstierna VI. 295. ³) Sønderjydske Aarb. 2. R. 1924 II. 309. ⁴) Vejle Amts Aarbøger 1911 S. 181-88, 202. Fyhn, Kolding S. 71. Olsen, Postvæsenet i Danm. 1711-1808 S. 390. Samme, Den danske Postetat 1624-1927 (Kbhvn 1929; maskinskrevet Værk) S. 331. Trap⁴ VII. 494, VIII. 467. ⁵) DBL.¹ Hof- og Statskalender 1927 S. 618.

Rogert, Poul, † 1749¹,

Sognepræst til Utterslev (Nørre H. Lolland). Om hans Haandskr. Thott Fol. 730 se 1. Række IV. 148 f., hvor der henvises til den udførligere Fremstilling i Kirkehist. Saml. 3. R. VI. 401-8 (der handler dels om Samleren selv, dels om hans Haandskrift).

Haandskriftets Bl. 36 a-38 a. Breve af Kongen og Dronningen om Nakskov: 4443 42 465 1375 2266.

Bl. 76 a-b. »Udtog af Nackskous Privilegier, saa mange som ved Numerering og Registering var og fantes i Byens Gjemme og Forvaring d. 16. Febr. 1630²: 3770 42 21³ 424,65 1375 2266 3770 4443 12555 8218 9252.

Bl. 321 a-325 b er trykt Kirkehist. Saml. 4. R. II. 274-88 og for Brevenes Vedkommende tillige ÆA. V. 837-50 (jfr. sstds. 836 f.).

Bl. 358 b-363 a. (Afskrifter af Breve hørende til Lollands Sønder Herreds Kalentes Arkiv⁴): 3591 5105 6720 6913 8641 8847,68,82 9219 9431.

Bl. 388 a-414 b er for Brevenes Vedkommende trykt herefter i ÆA. V. 851-69.

Bl. 420 a-427 b og 428 a-435 b er for Brevenes Vedkommende trykt (efter 2 Tekster, hvoraf den ene er Rogerts Kilde) i ÆA. V, henholdsvis S. 880-85 og 873-76 (jfr. 871).

Bl. 452 b-456 a. (Privilegier m. m. for Lollands Præster, afskrevne ikke efter Karen Brahes Haandskr. Nr. 151 b (jfr. ovfr. S. 240), men mulig efter en derfra afledet Kilde:) 3808 (hvori 731 Ab) 5634 8216.

Bl. 472 a-473 b: 1768 1883 7769 3112 4973 11106.

Bl. 481 a-483 b er trykt (efter Rogerts Kilde) i ÆA. V. 899-906.

Bl. 489 a-496 b er for Brevenes Vedkommende trykt (efter 2 Tekster, hvoraf den ene er Rogerts Kilde) i ÆA. V. 876-80 og 881 (jfr. 871).

Bl. 633 a. 2636 (o: selve Originalen, indklæbet i Haandskriftet).

Rohmann, Jørgen Lindegaard, † 1860⁵,

Præst, Historiker, har i Pakken Ny kgl. Saml. 4to 741 k afskrevet 7139 7196 og 11653, øjensynlig efter Tekster, der dengang fandtes i Rudkøbing Bys Arkiv og nu i FLA.

Rosenkrantz, Anne Ottesdatter, † 1589⁶,

g. m. Albrecht Gøye Mogenssøn. Se S. 543 f.

Rosenkrantz, Iver Gunde Lewis Augustus, † 1891⁷,

Baron, har ejet et Fotografi af det (saa vidt vides) ellers ganske ukendte Brev 7145 s.

¹) DBL.¹ ²) Aaret 1730 i 1. Række IV. 148 er en Trykfejl; jfr. sstds. S. 90. Se i øvrigt her ovfr. S. 175. ³) Er kun et Tingsvidne. ⁴) Jfr. ovfr. S. 241. ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹ ⁷) DAA. XXVII. 417.

Rosenkrantz, Jens, † 1695¹.

Se om ham 1. Række IV. 143 og Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 335-38. Originalbreve, som han har ejet, er, for saa vidt de er afskrevne i Bartholins Collectanea, anførte ovfr. S. 434 ff. (under Bartholin C 573-609, H 509-54, K 62 (?), 154-68, 200-17); det er for største Delen Breve hidrørende fra forskellige Klosterarkiver (Bækkeskov, Antvorskov, Maribo og Ribe St. Hans Kloster), men de er nu alle tabte. Derimod findes der i AM. ét Brev (7825) af det blekingske Kloster Torkøes Arkiv, som fra Holger Parsberg var kommet til Jens Rosenkrantz (jfr. ovfr. S. 88, 531); og ligeledes er det ret sandsynligt, at en Del i den samme Samling bevarede Breve af Sorø Klosters Arkiv har tilhørt Jens Rosenkrantz (jfr. ovfr. S. 96).

Af de Haandskrifter, som Jens Rosenkrantz har ejet, kan først nævnes Ny kgl. Saml. 4to 634², idet det lader sig paavise, at dette Haandskrift for en stor Del er skrevet med hans egen Haand. Han har deri selv indført Udtog af et ikke ringe Antal Breve, der oprindeligt har tilhørt Maribo og Sorø Klosters Arkiver, Udtog, der viser en for de Tider ret usædvanlig Interesse for Brevenes Segl, som Jens Rosenkrantz ofte beskriver eller gengiver i skitserede Pennetegninger. Hans Beskæftigelse med Sorø-Arkivet (hvortil jo paa den Tid Maribo Klosters Arkiv var overført) finder en naturlig Forklaring i, at hans Fader Jørgen Rosenkrantz i en lang Aarrække var knyttet til Sorø, først som Hofmester for Akademiet og senere som Forstander for Skolen. Haandskriftet omtaler følgende i Udgangen ovfr. citerede Breve: 9859 3343 3769 1563 660 202 4353 577 2689 672 6626 5610 6218; men af disse Breve er det kun det næstsidsste og mulig det sidste, der stammer fra Sorø Klosters Arkiv, hvorimod de andre afgangne eller efter al Sandsynlighed hidrører fra Maribo Klosters (jfr. ovfr. S. 96, 100).

Et andet Haandskrift, hvori Jens Rosenkrantz's Haand forekommer saa hyppig, at han sikkert har ejet det, er et til Klevenfeldts Samlinger i RA. hørende Bind, der bærer Titelen: »Collect. geneal. Dan.« (MS. Alm. dansk-norsk Personalhist. Nr. 20); Jens Rosenkrantz har heri gjort adskillige Rettelser og Bemærkninger til 4626 og Rettelser til 11912.

Et tredie Haandskrift, Ny kgl. Saml. Fol. 785³, indeholder ganske vist kun Jens Rosenkrantz's Haand i ringe Omfang; men det har dog straks paa sin første Side en af ham skreven Bemærkning: »Skr. aff en legebog, fru Ane RCrantz, Albreth Giøes, skreff met egen hand 1553«,

¹) DBL.¹ ²) Om den urigtige Henførelse af dette Haandskrift til Peder Dyrskjødt se Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 337. ³) Jfr. om dette Haandskrift Personalhist. Tidsskr. 9. R. II. 27-30 og de sstds. S. 28 Note 1 anførte Steder.

og der kan formentlig ikke være Tvivl om, at han har ejet Haandskriftet; ja det er ikke usandsynligt, at det er ham selv, der har foranlediget dets Tilblivelse. Det er ikke helt afgjort, for hvor stor en Del af Haandskriftet Jens Rosenkrantz's Henviisning til Fru Anne Rosenkrantz som Kilde skal gælde; den gælder selvfølgelig for det Brev, hvormed Haandskriftet begynder, og som er en Afskr. af Mogens Gøyes Testamente af 1514; men det kan betragtes som givet, at den ogsaa gælder for de 3 Breve fra 1451-1513, som i Haandskriftet følger umiddelbart derefter (nemlig 10433-34 og 10441), idet ogsaa disse 3 Breve angaar Slægten Gøye. Og endvidere gælder Jens Rosenkrantz's Kildeangivelse sagtens ogsaa 4154 Ab; og flere Breve fra Tiden 1451-1513 findes ikke afskrevne i Haandskriftet.

Jens Rosenkrantz har fremdeles ejet Additam. 4to 299, som indeholder Universitetets Statuter (4520 og 8420; jfr. ovfr. S. 82 og 520). Og han har ejet en Række Haandskrifter, der nu findes i den Arnamagnæanske Samling; men af de Haandskrifter, som i det trykte Katalog over denne Samling er henførte til Jens Rosenkrantz¹, er det kun AM. Fol. 291 og 4to 872, der er af nogen Interesse for nærværende Udgave; de er omtalte ovfr. S. 95 f. og 457. Hertil maa dog føjes et Par Arnamagnæanske Haandskrifter, som ogsaa har tilhørt Jens Rosenkrantz, uden at det er nævnt i det trykte Katalog over Samlingen, nemlig AM. 4to 871 samt 4to 875 og 877 (jfr. ovfr. S. 469 Note 5, S. 104 og 436).

Rosenkrantz, Niels, † 1824²,

Minister. Om hans Forhold til de 2 Breve 3624 og 3713, af hvilke han afgjort har foræret det første og formodentlig ogsaa det andet til den »Kongelige Kommission til Oldsagers Opbevaring«, jfr. ovfr. S. 321.

Rosenkrantz, Palle Adam Vilhelm, f. 1867³,

Baron, Overretssagfører, har foræret til RA. det under I. Gunde L. A. Baron Rosenkrantz nævnte Fotografi af 7145 s.

Rosenvinge, Jens Villumssøn, † 1739⁴,

Præst i Vissenbjerg, Provst. Se 1. Række IV. 148. Han var en Søstersøn af Aalborg-Biskoppen Jens Bircherod og var ifølge en Udtalelse af Gram »bleven Eier« af dennes »skrefne Sager og Collectanea«. Herved forstaas øjensynlig ikke blot Bircherods bekendte Dagbøger, men tillige en Del (men rigtignok ogsaa kun en Del) af hans Samling af gamle Dokumenter; som anført ovfr. S. 390, 440 og 518, var andre af disse (og det vistnok den

¹) Jfr. Kålund, Katalog ov. den Arnamagn. håndskriftsaml. II S. XIX-XX, 738.

²) DBL. ³) DAA. XXVII. 417. ⁴) Wiberg III. 598.

største Del, i alt Fald af Pergamenterne) kommet i Arne Magnussons Eje. Gram, der først i 1734 kom i Forbindelse med Rosenvinge, laante i dette Aar hans Samling af gamle Breve og afskrev dem eller lod dem afskrive¹. Det er dog ikke helt klart, om det altid har drejet sig om Originaler²; og endvidere kan der være Grund til at gøre opmærksom paa, at den overvejende Del af de Breve fra Tiden 1451-1513, hvis Ordlyd kendes fra Jens Rosenvinges Samlinger, har været Papirsbreve. Dette hænger formodentlig sammen med, at Jens Bircherods Pergamentsbreve i alt Fald for største Delen sikkert er kommet paa Auktion efter hans Død og ved den Lejlighed, som det maa antages, er blevet købt af Arne Magnusson. For Papirsbreve synes Tiden derimod ikke at have interesseret sig saa meget som for Pergamenter³; og det har da sikkert hovedsagelig været Papirsbreve, som Rosenvinge har arvet. Men det er en sørgelig Skæbne, der har ramt i alt Fald de Breve fra Tiden 1451-1513, som Gram havde laant af ham; de fleste er nu tabte, og bortset fra et enkelt Pergamentsbrev⁴, som Rosenvinge vel næppe har ejet i Orig. og næppe har kunnet laane Gram i Orig., og fra et andet Pergamentsbrev (12615; af Ø Klosters Arkiv), som nu findes i RA., uden at det kan oplyses, hvorledes det er kommet der, synes det kun at være nogle faa Papirsbreve, der er bevarede, nemlig 3 (480 3359 og 4567), der var kommet i Klevenfeldts Eje, 1 (3476), der efter at være ejet af Sandvig er kommet til RA. med Danske Selskabs Samlinger, og 2 (3844 og 6231), om hvilke det vel næppe kan oplyses, hvorledes de er bevarede.

Blandt de tabte Breve før 1450, om hvilke vor Viden helt eller delvis skyldes Jens Rosenvinges Samlinger, var der et ikke ringe Antal, der stammede fra Antvorskovs Arkiv⁵. Noget lignende er i langt mindre Grad Tilfældet for Tiden 1451-1513; som det vil ses af den efterfølgende Liste, stammer Brevene ganske vist fra ret spredte Arkiver, men det er dog Johan Pederssøn Oxes Arkiv, der er talrigst repræsenteret, medens Antvorskov kun har 5 Breve at opvise.

Følgende Breve i Udgaven ovfr. stammer fra Jens Rosenvinge⁶:

fra Odense St. Knuds Klosters Arkiv: 10037;

fra Antvorskov Klosters Arkiv: 2481 7436 10404 11494 11917;

¹) Breve fra Hans Gram udg. af Herman Gram S. 34 ff., 64 f. ²) Medens Brevenes naturlige Vej har været fra Bircherod til Rosenvinge, er 3550 afskrevet i Bircherods Dagbøger efter en Afskr., som Rosenvinge havde sendt Bircherod, saa at denne ikke har set Originalen; men der er næppe Grund til at antage, at Rosenvinge skulde have ejet denne endnu bevarede Orig. ³) Man kan sammenligne, hvad der nu fra ældre Katalogiseringsarbejder vides om, hvilke Pergaments- og hvilke Papirs-Originaler Klevenfeldt har ejet. ⁴) Nemlig 3550; jfr. her ovfr. Note 2. ⁵) Jfr. 1. Række IV. 148. ⁶) De af disse Breve, der er afskrevne i Bircherods Dagbøger, er nævnte ovfr. S. 440.

fra Ø Klosters Arkiv: 2333 4277,81(?) 4375 4686(?) 6231 12615;
 fra Skamby Kirkes Arkiv: 11242 (hvori 4938);
 fra Albæk Kirkes Arkiv: 8732;
 fra Torbern Jepsson Billes Arkiv: 480;
 fra Johan Pederssøn Oxes Arkiv: 762 1940 2912 3081 3359 3476 3714
 3844 4567 5934;
 fra Peder Oxes Arkiv: 7934 (hvori 848);
 fra Erik Timmessøn Rosenkrantz's Arkiv(?): 4218;
 fra Jens Eggertssøn Satzleffs Arkiv: 2297.

Rosenvinge, Svend Vilhelm, f. 1877¹,

Kontorchef i Københavns Overpræsidium, ejer 10424 og har i 1921 til RA. foræret 10867.

Rosenørn, Matthias Hans, † 1902²,

Minister, har i 1868 indsendt 11798 til GA. (jfr. her ovfr. S. 303) og i 1881 medvirket ved en Efterlevering af Arkivet fra Trudsholm til GA.³

Rostgaard, Frederik, † 1745⁴,

Gehejmearkivar, Oversekretær, har til Danske Selskab foræret Brevene 1518 3914 6550 6873 7578 8476 8592 9588 10181⁵ 10651⁶ 11116; de er nu i RA. med Undtagelse af 3914 og 11116, der begge er gaaet tabt, og af 8592, der nu findes i Stockholm i Statens historiske Museum.

Rostgaard har endvidere ejet den nu i RA. opbevarede Stege Bys Bog (jfr. ovfr. S. 171) samt en nu tabt Skraa for et Gilde i Skarholt (6420); og han har afskrevet et nu tabt Næstved-Brev: 5410.

Rönbeck, Carl Sonnberg, † 1841⁶,

Præst, historisk Samler, har ejet Brevene 579 og 6478. Han var Dattersøn af den nedfr. nævnte Petrus Sonnberg, som har grundlagt de historiske Samlinger, der forøgedes af Dattersønnen og nu i et Antal af 21 Bind findes i Lunds UB. (H c Fol. 170). Fra Samlingerne er følgende Breve citerede i Udgaven ovfr.: af Bd. I: 8182 b; af Bd. III: 10380 11985; af Bd. V: 10003; af Bd. VII: 6565 samt (i en Tekst af V. J. Coyets Relation om Lyngbygaard dets Horn og Pibe; jfr. ovfr. S. 453): 1930 13037 2354; af

¹) DAA. LIII, I. 337. ²) DBL.¹ ³) Aarsberetn. fra Geheimearch. VI S. LXXVII f.; jfr. her ovfr. S. 326. ⁴) DBL.¹ ⁵) Disse 2 Breve siges i Det Kgl. Danske Selskabs Begynd. S. 252 at være forærede til Selskabet af Rostgaard; om 10651 hedder det derimod i Danske Mag. I. 301, at »een af vort Selskab« ejer Brevet, skønt Rostgaard aldrig har været Medlem af Selskabet og tilmed paa det Tidspunkt, da det paagældende Hefte blev trykt, utvivlsomt var død. ⁶) Svenskt biografiskt handlexikon. Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne V. 157-59.

Bd. X: 3626 6024 2703; af Bd. XIII. 2: 11240. Endvidere er en Del af Bd. VII omtalt ovfr. S. 33 under Lunde Kapitel. Og i Bd. IX findes, som nævnt ovfr. S. 452, en Redaktion af G. H. Bæijers Beskrivelse over Staden Ystad; men de 2 i denne Redaktion indeholdte Breve (8316 og 10672) er i Udgaven ovfr. ikke citerede derfra.

Sadolin, Jacob Jørgensson, † 1584¹,

Sognepræst i Snøde og Stoense. Se ovfr. S. 247 f. under Snøde Kirke.

Samsing, Anders, † 1751²,

Præst og Personalhistoriker, er den oprindelige Nedskriver af Haandskriftet Ny kgl. Saml. Fol. 1666 og vistnok ogsaa af Ny kgl. Saml. Fol. 403; men i begge er der i alt Fald ogsaa skrevet meget af andre. Fra begge Haandskrifter er der citeret en Del Numre i nærværende Udgave; de findes anførte her ovfr. S. 447 og 446, men er af mindre Interesse, idet begge Haandskrifter kan henregnes til den ret talrige Kreds af Bircherod'ske og med disse beslægtede Haandskrifter.

Sandvig, Bertel Christian, † 1786³,

Historiker, har ejet Adelsdiplomet 989, som han formodentlig har købt paa Klevenfeldts Auktion, og som siden kom til GHS. og derigennem til GA. Endvidere har han formentlig ejet en Række Breve, som er kommet til Danske Selskab; et enkelt af dem (5280) var paa Perg., men de øvrige (1751 2597 2755 3476 3839 4401 7375 7951 8862,84 11181 12096 12867) paa Papir, og deres Proveniens, for saa vidt den kan oplyses, er ret uensartet; der er Breve imellem fra Ribe Kapitels, Sorø Klosters og Henrik Krummediges Arkiver, og Breve, som har været ejede af Stiftamtmand Pritzbuur, af Jens Rosenvinge og af Klevenfeldt. Og blandt de tidligere af Danske Selskab ejede Afskrifter findes en ovfr. citeret, af Sandvig tagen Afskrift: 1623. Endvidere er der ovfr. S. 465 nævnt et Haandskrift Kall 4to 404, hvori Sandvig med et af G. E. Franck de Franckenau skrevet Haandskrift som Kilde har indført Udtoget og Afskrifter, der gaar tilbage til 3 af Resen ejede Haandskrifter. I GHS., Gener. 4to 38 har Sandvig afskrevet Udtoget 7554 Ab; og i GHS., Gener. 4to 46 har han skrevet de ovfr. citerede Afskrifter: 566⁴ 934⁴ 3187 5611 7557 og 7556.

Sax, Peter, † 1662⁵,

Annalist og historisk Samler. I Haandskriftet af hans »Nordstrand. Anno 1637« i Gl. kgl. Saml. Fol. 1024 er bagi indklæbet 6903 s og 5306

¹) Wiberg III. 152. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) Det dér anvendte indskrænkende Udtryk »vist« om Sandvigs Haand er unødvendigt. ⁵) DBL.¹

(se Tilføjelser og Rettelser). Det sidste Brev haves tillige i Udtog dels i Gl. kgl. Saml. Fol. 1023, der begynder med Peter Sax's »Nordfriesslandt. Anno 1636« og derefter har »Ein beschreibung der insul Helgoland« (ligeledes af ham), og dels i Thott Fol. 1035, der indeholder en noget afvigende Redaktion af den sidstnævnte Beskrivelse.

Scheel, Christen, † 1926¹,

Hofjægermester, Greve, har i 1920 foræret til RA. den Del af det gamle Gl.-Estrup-Arkiv, som endnu var forblevet paa Gaarden; jfr. ovfr. S. 296.

Schierner, Mads Rostok,

teologisk Kandidat, (o: formentlig Mads Rostock Schirner, Organist i Slangerup). Se ovfr. S. 169 f.

Schnabel, Christian, † 1760²,

Rektor ved Roskilde Katedralskole, har i 1759 afskrevet: 4153.

Schütte (Schytte), August Theodor, † 1889³,

til Bygholm m. m. Se ovfr. S. 325 f. (Torstedlund Godsarkiv).

Secher, Vilhelm Adolf, † 1918⁴,

Retshistoriker, Rigsarkivar, har konfereret de 2 under H. C. Klein anførte Afskrifter 1453 Aaa og 5687 Aaa.

Seefeldt, Jørgen Christophersøn, † 1662⁵,

Rigsraad. Om Jørgen Seefeldts Bibliotek og dets Skæbne se især Walde, Storhetstidens litterära krigsbyten II. 363, 391-97, 406-34, 453. Den Del af Biblioteket, som var kommet i Corfits Ulfeldts Besiddelse, og som, efter at Svenskerne havde lagt Beslag paa Ulfeldts Ejendom, i 1661 var bleven sendt til Stockholm, brændte for største Delen med Stockholm Slot i 1697; og vel var der forinden kommet Haandskrifter derfra til Antikvitetsarkivet, men de Jørgen-Seefeldt-Haandskrifter, der nu findes i SKB., vides ikke at være af Betydning for nærværende Udgave. Større Interesse for denne har den Rest af Biblioteket, som Carl Gustav, saaledes som omtalt ovfr. S. 454, i 1658 havde foræret til P. J. Coyet, og hvoraf en Del kom tilbage til Danmark i 1710. Af denne Del har Haandskrifterne Gl. kgl. Saml. 3161 og 3170 tilhørt Jørgen Seefeldt; de er nævnte i Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 330 f., bl. a. med

¹) DAA. XLIV, I. 434. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) DBL.¹ Hof- og Statskalender 1919, Tillæg Sp. 43. ⁵) DBL.¹ Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 325, 329-31.

noget nærmere Angivelse af, hvor meget i dem der hidrører fra Jørgen Seefeldts egen Haand. Af Gl. kgl. Saml. 4to 3161, der hovedsagelig indeholder Privilegier for Helsingør og for Malmø (jfr. ovfr. S. 148 og 141), er i Udgaven ovfr. citeret: 5617 10565 3793 a 6425 7625 8914 (hvori 4829) og 13123. Gl. kgl. Saml. 4to 3170 indeholder adskillige med Jørgen Seefeldts Haand skrevne Aktstykker, der dog for en stor Del ikke er citerede i Udgaven ovfr.; af Haandskriftets Indhold overhovedet er dér citeret: 7016 4695 5423 356 A 3603 og 2097 (de 4 sidste, som kun er Udtog, er skrevne af Jørgen Seefeldt selv), ligesom han paa Haandskriftets Bl. 238 a omhyggelig har noteret en hel Række forskellige Titler, som Christiern I har ført i sin Kongetid. I Ny kgl. Saml. 4to 1327, der ikke vides at have tilhørt Coyet, har Jørgen Seefeldt skrevet omtrent Halvdelen selv, deriblandt det eneste Brev fra 1451-1513, som Haandskriftet indeholder, nemlig 3792; men dette Brev er bevaret i Orig. og derfor ikke citeret ovfr. Endnu kan som et Jørgen-Seefeldt-Haandskrift anføres Thott 4to 1889, der er skrevet helt igennem med hans Haand; det er citeret i 1. Række IV. 139 og vil findes omtalt nedfr. under Axel Jørgenssøn Urne. Og endelig kan det nævnes, at der findes en Bemærkning af Jørgen Seefeldt i den bageste, upaginerede Del af Haandskriftet Rostgaard 4to 135 (et Haandskr., hvis Afskrifter ikke er citerede i nærværende Udgave), og at han i denne Del ligeledes har indført nogle Tekstrettelser; men om det heraf kan sluttes, at Jørgen Seefeldt har ejet det hele Haandskrift, vides ikke.

Sehested, Hilda, † 1936¹,

Stiftsdame, Frøken, har i 1923 foræret til RA. 3901, som var gaaet gennem forskellige private Ejeres Hænder.

Sejdelin, Hans Christian Paulus, † 1872²,

Historiker, har i 1854 foræret til GA. 8192³. I Ny kgl. Saml. Fol. 368 b har han afskrevet 9218 og 12544. Hans Samlinger i Ny kgl. Saml. 8vo 223 f er nævnte under 8192.

Sevel, Frederik Christian, † 1778⁴,

Retslærd. Naar det i 1. Række IV. 151 siges, at »Ny kgl. Saml. 4to, 647 betegnes af Kall (4to, 562) som »Professor Sevels Kopibog«, er det rigtigt nok, at en saadan Betegnelse findes i Kall 4to 562; men dels er den dér skreven af Kofod Ancher og ikke af Kall, og dels betyder den øjensynlig kun, at Sevel en Tid har ejet Haandskriftet. I et langt nær-

¹) DAA. LIII, I. 367. ²) DBL. ³) Jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. LXXV. ⁴) DBL.¹

mere Forhold har derimod aabenbart Personalhistorikeren D. G. Zwergius staaet til Haandskriftet; at det er opført i Auktionskataloget af 1758 efter hans Død i 1757, beviser ganske vist kun, at han (ligesom Sevel) har ejet det, men Haandskriftet, der vil blive nævnt nedfr. under Zwergius, er utvivlsomt for den ganske overvejende Del skrevet med dennes egen Haand.

Derimod indeholder Ny kgl. Saml. Fol. 795 ifølge det kongelige Biblioteks Haandskriftkatalog¹ F. C. Sevels Samlinger, og dette Haandskrift er da ogsaa for en stor Del skrevet med hans egen Haand, hvad der dog ikke gælder noget af de Numre derfra, som er citerede i nærværende Udgave, nemlig: 8914 (hvori 4829), 10565 og 11179. Og endnu kan det nævnes, at en Afskr. i Klevenfeldts Samlinger er tagen efter en gammel Dombog, som er meddelt Klevenfeldt af Sevel: 4664 Ag.

Sidenius, Johan Christian, † 1872²,

Vinhandler i Nykøbing F., har i 1849 foræret til HGA. de fra Nykøbing F. Helligaandshus's Arkiv stammende Breve 1205 5009 5212 6022 (det sidste i yngre Stadfæstelse).

Silfverstolpe, Carl Gudmund Uno, † 1899³,

Hofmarskalk, Historiker, har afskrevet det paa Sjöholm (i Södermanland) opbevarede Brev 7974.

Vedel Simonsen, Lauritz Schebye, † 1858⁴,

Historiker. Se 1. Række IV. 153. Han har i sine yngre Aar foretaget Rejser, især paa Fyn, for at registrere og indsamle Dokumenter; fra 1811 og til Dels fra 1814 findes der i RA. Beretninger af ham om saadanne Rejser⁵. I 1811 erhvervede han fra Provst J. F. Boesen til GA. en Del Breve, som var kommet til Arkivet paa Skovsbo (jfr. ovfr. S. 287 og 448); men i øvrigt er der, saa vidt det kan ses, ikke Tale om, at GA. har høstet noget større Udbytte af Rejserne (i alt Fald for Tidsrummet 1451-1513)⁶. Vedel Simonsens Arbejde under dem synes i det væsentlige at have været et Registreringsarbejde⁷; undertiden taler han kun om »adskillige hos private forefundne Dokumenter« eller om »mig for en Tid til Brug overladte Dokumenter«. Til andre Tider er hans Udtryk

¹) Gigas II. 116. ²) Barfod, Den falsterske Gejstligheds Personalhist. II S. XXX. Richter, 100 Aars Dødsfald S. 1018. ³) Svenskt biografiskt handlexikon. Elgenstierna VII. 228. ⁴) DBL.¹ ⁵) RA. MS. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver 1811. 1814« (jfr. ÆA. V. 608 og her ovfr. S. 102). ⁶) 7497 har dog mulig været en Gave fra Vedel Simonsen selv til GA. ved denne Lejlighed. ⁷) Jfr. for Odense Byarkivs Vedkommende ovfr. S. 185 f.

mere ubestemte; men naar han engang nævner »indsamlede Dokumenter«, som ved navngivne Personers Godhed er »mig overladte«, findes der i alt Fald blandt de dér anførte Breve ét (5196), som ikke blev afgivet til GA. ved denne Lejlighed. I det hele indeholder hans Fortegnelser baade Breve, som først længe efter 1811 er kommet til GA., og Breve, som først efter Oprettelsen af Provinsarkivet for Fyn er kommet ind under Statens eget Arkivvæsen. Og helt uklart bliver Forholdet, naar han registrerer Breve, der har tilhørt Danske Selskab, og om hvilke det positivt kan paavises, at dette har været Tilfældet allerede i 18. Aarh. Blandt saadanne, tidligere af Danske Selskab ejede Breve findes et Par (6933 og 8677), der nu er tabte; men da det første af disse Breve kendes i en paalidelig Afskrift, er Tabet for dets Vedkommende ikke saa stort. Ogsaa af de andre Breve, som Vedel Simonsen har registreret efter Originaler, er der enkelte, som kendes i deres fulde Ordlyd, skønt Originalerne nu er tabte, f. Eks. 5493. Derimod maa det siges at være et meget stort Tab, at en lang Række Breve, som i 1811 fandtes i Odense »Stiftsarkiv« (∴: Amtsarkiv) og blev registreret af Vedel Simonsen efter Originalerne, nu for den allerstørste Del er gaaet tabt og for de tabte Breves Vedkommende i alt væsentligt kun kendes fra Vedel Simonsens Udtog, der baade er ret kortfattede og til Tider mindre nøjagtige. De fleste af disse Breve har hørt til Odense St. Hans Klosters Arkiv (jfr. ovfr. S. 102), og Vedel Simonsens Udtog af dem er fuldt udnyttede i Udgaven af en gammel St.-Hans-Kloster-Registratur i ÆA. V. 611-42¹. En Del Breve, som i Amtsarkivet var indblandede mellem Klostrets Breve, men ikke kan antages at have hørt sammen med dem, er ogsaa blevet ekscerperede af Vedel Simonsen; men hans Uddrag af disse Breve er ikke blevet udnyttede i ÆA. V, hvorimod de vil findes aftrykte i Udgaven ovfr. Det drejer sig om Brevene 3780 925 2699 12017 11700 6648 8721 8995 6866 678 1058 679 7701 12879 10932 11176 10263 7810 — Breve, der alle er tabte undtagen 7701, der er afgivet til GA. af Museet for nordiske Oldsager.

Foruden de Fortegnelser, som er fremgaaede af Vedel Simonsens Arkivrejser i 1811 og følgende Aar, har han imidlertid ogsaa efterladt meget omfangsrige haandskrevne Samlinger, som nu opbevares i Nationalmuseet. En enkelt Gang noterer han i en saadan Pakke med Stoltthed, at en Afskrift, som han har taget af et nu tabt Brev (1029), er foretaget »med diplomatisk Nøiagtighed«; men meget ofte giver han kun Uddrag af det paagældende Brev, og selv om dette i alt Fald i over-

¹) Jfr. ÆA. V. 606-10; paa S. 610 angives nærmere, hvor i den ovfr. S. 550 Note 5 citerede Pakke Vedel Simonsens Uddrag af St.-Hans-Kloster-Breve findes.

maade mange Tilfælde kan skyldes, at hans Kilde heller ikke har haft mere, synes det dog lidet paakrævet, at saadanne Udtog af ét og samme Brev til Tider kommer igen paa 2-3 forskellige Steder i hans Samlinger. Man fristes derfor uvilkaarlig til at ønske, at han i Stedet for havde haft Taalmodighed til at gengive nogle flere af de mange nu tabte Breve, som han har kendt i Orig., »med diplomatisk Nøiagtighed«, saa meget mere som Kilden for saadanne Breve, som han gentagne Gange meddeler i Uddrag, meget ofte endnu er bevaret og i saa Fald jævnlig kun bestaar i Haandskrifter hidrørende fra Familien Bircherod eller i Jesper Lauridsøns Brenderup Kirkebog.

De Dele af Vedel Simonsens Samlinger i Nationalmuseet, fra hvilke der er citeret Breve i Udgaven ovfr., er følgende: Bindene: »Skouby Herred. 1«, »Skouby Herred. 2« og 511 y, Pakken: »Biedrag til S. Hans Sogns Historie i chronologisk Orden« og Pakkerne XLI¹, XLVIII, LII og LIV. Pakke XLVIII er nævnt ovfr. S. 283; fra de øvrige Bind og Pakker er i Udgaven ovfr. citeret de nedennævnte Breve (som det dog ikke er anset for nødvendigt at specificere for hvert enkelt Haandskrift, fordi mange af Brevene forekommer i flere af de her nævnte Haandskrifter, ligesom de fleste ogsaa findes i andre Haandskrifter): 124 425 1029 1384 1564 1758 3550 4264 4543 4702 5363 5434,45,51,67 5803,28 6627 6839 7997 8053,58 8334 8719 8879 8981 9259 9759 10295 10655 11167 11740 12775 12800 (hvori 4095) 12801.

Skautrup, Jens Peter Andreas, f. 1896,

Professor, har velvillig meddelt Udgiveren Afskrifter efter Forlæg, der findes paa Endrupholm: 10978 11013.

Skeel, Charlotte Adelaide, † 1865²,

Enke efter Kammerherre J. E. F. Skeel († 1849) og senere gift med den senere Indenrigsminister E. V. R. Skeel († 1884). Se S. 292 (Birkelse Godsarkiv).

Skov, Klaus Petersen, † 1907³,

Bolsmand i Sjellerup (Nørre H. Als), ejede i 1870 en Vidisse af 9695.

Skriver, Claus,

Foged paa Gaunø Kloster 1586, har afskrevet en Tekst af Kong Hans's almindelige Stadsret: 6033 (Uldall 4to 254).

¹) Om Pk. XLVI se ovfr. S. 102. ²) DBL.¹ XVI. 34. DAA. XVIII. 430, XLVI. II. 190 f. ³) Dec. 10 (velvillig Meddelelse fra Landsarkivet i Aabenraa efter Personregistret for Guderup Personregisterdistrikt).

Skriver, Frederik.

Se Hanssøn, Frederik.

Smith, Henrik, † 1563¹,

Humanist, har i en Aarbog, som kun er bevaret i Uddrag, givet Udtog af 2 Breve, der findes i Origg. i Malmø Bys Arkiv: 8109 9640.

Snidker (Snitger), Jens Rasmussøn, † 1729²,

Sognepræst til Sebber, »communicerede« i 1699 Biskop Jens Bircherod det endnu bevarede Brev 1407.

Sonnberg, Petrus, † 1778³,

Præst i Lund og i V. Ljungby (Trolle-Ljungby)-Gualöf (i Villands H.) har i Lunds Sodalitium majus's Arkiv (i Lunds LA.) i Bindet »Sodalitii majoris handlinger« afskrevet: 10380 og 11985. — Jfr. ovfr. under Carl Sonnberg Rönbeck.

Sorterup, Julius Benjamin, † 1849⁴,

Arkivar ved det historisk-arkæologiske Arkiv og Sekretær ved Kommissionen for Oldsagers Opbevaring, senere Præst, har i 1848 attesteret et nu i RA. opbevaret Hæfte, der indeholder Afskrifter af Udtog af: 4343-45,50-52 5140-41 5336,54,57,59.

Sparre, Lars Eriksson, † 1644⁵,

svensk Rigsraad. I hans Kopibøger i SvRA. (jfr. 1. Række IV. 165 f.) er afskrevet: i Bindet B 15 (tidligere J 6): Bl. 226 b: 2903; Bl. 281 a: 8557; — og i Bindet B 16 (tidligere J 7): Bl. 218 b: 4227; Bl. 241 a: 3147; Bl. 261 a: 13029; Bl. 401 a: 2176; Bl. 438 b: 3189.

Sparre, Matthias Severin, † 1753⁶,

Sognepræst til Thorsager-Bregnet. Se Trane, Hans Claussøn.

Sperling, Otto, d. y., † 1715⁷,

Historiker, har mulig foretaget en latinsk Oversættelse af 2146. Han har skrevet en Indholdsfortegnelse i Gl. kgl. Saml. 4to 3154 (jfr. ovfr. S. 152).

Spormand, Peder, † 1661⁸,

Professor, har attesteret Afskrifter af: 707 2443 og 2457.

¹) DBL.¹ ²) Wiberg III. 21. ³) Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne V. 57. ⁴) DBL.¹ ⁵) Svenskt biografiskt handlexikon. Elgenstierna VII. 410. ⁶) Wiberg III. 316. ⁷) DBL.¹ ⁸) DBL.¹

Stadfeldt, Snæbiørn Asgeyrsen, † 1840¹,

topografisk Forfatter. Se 1. Række IV. 152. Om de 2 Eksemplarer af hans haandskrevne »Randers Bys Diplomatarium«, der nu findes i NLA., se ovfr. S. 209 f. Mange af de deri optagne Breve kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra og er derfor ikke citerede i Udgaven ovfr.; kun for nogle ganske enkelte Breve af denne Art er det sket af særlige Grunde: 1. Bd. S. 256 og Nr. 744 og 2781. Derimod nævnes der i den paagældende Samling en hel Række Breve, som kun kendes fra den; men de stammer afgjort eller sandsynligvis eller muligvis fra den ovfr. S. 491 nævnte Bedemand Knud Kiergaards Samlinger og er derfor anførte under ham. Stadfeldt har endvidere i Ny kgl. Saml. Fol. 1541 selv afskrevet Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 742 a, dog med Undtagelse af dette sidste Haandskrifts Afsnit om Randers; af Folio-Haandskriftet er ovfr. citeret: 9501.

Stang, Hans (Johan) Ernst, † 1788²,

vistnok Degn eller Skolelærer i Jylland, † i Norge, er mulig den »Mr. Stang«, der i 1749 forærede Danske Selskab 7966.

Starcke, Gustav³,

Læge i Helsingør, har i 1905 som Stud. art. ved Bytte overladt til RA.: 11246.

Stavanger, Peter Bendixsen, † 1757⁴,

Krigsraad, senere Justitsraad, har i 1750 til Danske Selskab foræret: 1220.

v. Stemann, Christian Ludvig Ernst, † 1876⁵,

Retspræsident og Retshistoriker, har afskrevet en Del Dokumenter til Hertugdømmernes Historie; disse Afskrifter, der findes i RA. (og delvis i Kiels SA.), er citerede her i Udgaven for følgende Breve: 1646 4177 8271 8558 10044 12437.

Stephanius, Johannes (Hans Staphensen), † 1625⁶,

Professor, Skoleforstander, har egenhændig skrevet største Delen af Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 1219 (som vedrører Universitetets Historie); i Udgaven ovfr. er citeret 4294 og 5023, som begge hører til den Del af Haandskriftet, der er afskreven af ham selv. Haandskriftet betegnes af Rørdam, Kbhvns Univ. Hist. I S. IV som »Stammemoder til en Mængde andre Samlinger af samme Indhold«; og under de anførte

¹) DBL.¹ ²) Ehrencron-Müller, Forfatterlexikon VII. 471. H. K. Steffens, Slægten Stang S. 133. ³) Hof- og Statskalender 1936 S. 350. ⁴) RA. »Møllers Rangspersoner«. RA. Sjæll. Reg. 1750 Okt. 30 Nr. 407. ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹

2 Numre vil findes nævnt en Række Haandskrifter, der indeholder Afskrifter af de samme 2 Breve. Men det nøjagtige indbyrdes Forhold mellem disse forskellige Haandskrifter vil vistnok være vanskeligt at udrede i Enkelthederne. Og naar Gigas II. 50 betegner Thott 4to 1832 som en (ganske vist senere fortsat) Afskr. af Ny kgl. Saml. 4to 1219, er dette urigtigt; det Thottske Haandskr. indeholder netop ikke de ovennævnte 2 Breve, og i det hele er der ingen overbevisende stor Overensstemmelse mellem de Breve, som de 2 Haandskrifter meddeler for Tiden 1451-1513. Derimod er Ny kgl. Saml. 4to 1220 for hele sin ældre Dels Vedkommende sikkert afskrevet (direkte eller indirekte) efter Ny kgl. Saml. 4to 1219; og Ny kgl. Saml. 4to 1222 og 1227 er vistnok atter afskrevne indirekte efter Ny kgl. Saml. 4to 1220. Disse 4 Haandskrifter indeholder i alt Fald Afskrifter af ganske de samme Breve for Tiden 1451-1513; dog er der i Ny kgl. Saml. 4to 1222 med en anden Haand indføjet et Udtog af 4709.

Om Haandskriftet AM. Fol. 291 (der bør henføres til Johannes Stephanus og ikke til hans Søn) jfr. ovfr. S. 95 f.

Endnu kan det nævnes, at Johannes Stephanus i 1622 har meddelt Sognepræsten i Næsby en Afskr. af 1436.

Stephanus, Stephanus Johannis, † 1650¹,

Filolog og Historiker, har skrevet en i LDipl. indsat Afskr. af 9624 og har skrevet Overskrift til en i RA. opbevaret løs Afskr. af 10045. Han har utvivlsomt ejet Uppsala UB., De la Gardie Nr. 33 og sagtens ogsaa Haandskriftet Nr. 39 i samme Samling (Odense-Bogen); og han har mulig ejet Ny kgl. Saml. 4to 1330². Og Haandskriftet AM. 4to 783 (det saakaldte Grinderslev-Haandskrift, der indeholder en i 15. Aarh. skreven Afskr. af 12694) har i alt Fald været i hans Hænder³.

Stryk, Heinrich Christian, † 1732⁴,

gottorpsk Hofkansler, har i et i RA. opbevaret Haandskr. gjort Uddrag af en Del tabte Breve: 1644 6072 7601 (jfr. ogsaa 4. Bd. S. 416) og har i et Haandskr. paa KB. (Ny kgl. Saml. Fol. 907) gjort nogle Notater til en Afskr. af et andet tabt Brev: 6763.

¹) DBL.¹ ²) I Haandskriftet, der for Tiden 1451-1513 kun indeholder en her i Udgaven ikke citeret Afskr. af 5172, er nogle Overskrifter skrevne med hans Haand; og det samme gælder sikkert nogle Tal, der betegner Numrene paa Haandskriftets forskellige Læg. ³) En (i det trykte Katalog over den Arnsmagnæanske Haandskriftsamling ikke medtagen) Indholdsangivelse, der findes paa Haandskriftets Binds forreste Inderside, og en Angivelse paa Haandskriftets Bl. 246 a er skrevne med Stephanus's Haand. ⁴) Allgemeine Deutsche Biographie XXXVI. 698. Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. XXXII. 139.

Sundius, Nils Johan, † 1828¹,

Præst, bl. a. i Christianstad, Provst, theol. dr., skal i 1814 som Ejer af Nøbbeløf i Broby S. (Ø. Gøinge H.) have ejet 8182 b.

Svabo, Jens Christian, † 1824²,

lærd Færing, har i Ny kgl. Saml. 4to 636 afskrevet for Suhm efter Rostgaard 4to 21: 7554 Aba 1515 Adb (hvori 765).

Svaning, Hans, † 1584³,

Historieskriver. Se 1. Række IV. 119 f. I sin

Chronicon sive historia Ioannis regis Daniæ

siger han et Sted⁴: »nos documentis ueris innitentes, seclusa omni adulatione, nudam rerum gestarum veritatem continuata narrationis serie exponere pergamus«. Et andet Sted⁵ udtaler han, at »nihil hic de meo esse additum, sed pleraque omnia ex fidissimis monumentis a secretario scriba præfati Ioannis regis non indocto conscriptis eruta esse. Quæ quum inuolucris papyraceis inde conficiendis destinata essent, mirabili interueniens casu, quasi e flamma erepta, ne discerperentur, seruaui eaque in historiam bono ac debito ordine disposui«. Men om der ved disse fidissima monumenta a secretario conscripta skal forstaas en Kopibog, som man bagefter har tænkt at kassere, eller blot en historisk Fremstilling, som oprindeligt har været bestemt til Læsning, er vel vanskeligt at afgøre. At Svaning har benyttet Breve, er givet; men i hvilket Omfang det er sket, er ikke altid let at fastslaa, og det er sikkert ikke altid, at han har haft et Brev for sig, fordi han i Forbigaaende nævner et »litteræ«. Han har kendt den i SRD. VIII. 475-78 trykte Beretning om Processen i 1489 angaaende Odense St. Knuds Kirke tillige med de i Beretningen nævnte Breve; se hans Bl. Q 3 (b)-Q 4 (a), jfr. 6263 6476 6557, 63,71 6604. Af Breve af Kongens Arkiv har han brugt:

Bl.	Nr.	Bl.	Nr.
R 2 (b)	7920	Ff 2 (a)	10828
V 2 (b)	8828	(Ff 4 a)	10410 A
- - (-)	8752 i tysk Oversættelse	(Gg 4 b)	10683
V 3 (b)	8753 Aa	Ii 2 (a)	11048
(Ee 4 b): processus . . . a Lundensi collegio . . . conscriptus om Strid mellem Konge og Ærkebisp om Bornholm. Brev?		(Kk 4 a)	11328
		Ll 2 (b)	11523
		Pp 3 (a)	12155
		Pp 3 (b)	12182

¹) Cawallin, Lunds Stifts Herdaminne V. 83. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) Bl. (R 4 a-b). ⁵) Bl. Rr 2 (a-b).

Foruden disse Breve, der afgjort eller sandsynligvis er indgaaede til Kongens Arkiv, citerer Svaning Bl. Dd 2 (b) et Brev, hvorved Kong Hans skænker Otte Rud Olufsborg, og »quæ postquam diu latuissent, post mortem D. Eschilli Bilde archimarscalci regni Daniæ inter codicillos eius inuentæ non ita multis ab hinc annis veris hæredibus restitutæ sunt«. Esge Bille døde 1552, og Brevet er mulig identisk med 10993, der en Tid har været i SvRA., indtil det i 1929 udveksledes til RA.

Foruden de ovennævnte Breve nævner Svaning imidlertid ogsaa udgaaende Kongebreve, som han sikkert har fra Kopibøger førte i Kancelliet. Breve af denne Art nævner han Bl. Bb (b) L. 13 (15), Ii 3 (b) L. 11 f. o. og 7 f. n., (Ii 4 a) L. 9, Kk (a) L. 6 og 16, Kk 2 (b) L. 8 f. n. og 5 f. n., Kk 3 (a) L. 10 f. o. og 5 f. n., Ll 3 (b) L. 14, (Mm 4 a) L. 7, QQ 3 (a) L. 12 f. n. og 1 f. n. Flere af disse Breve kunde i og for sig godt være hentede fra den bevarede »Kong Hans's Brevbog«, hvis Svaning har kendt denne¹. Men andre findes ganske vist i den bevarede Brevbog, men i en i stilistisk Henseende saa afvigende Form, at denne vanskelig kan tænkes at udgøre Grundlaget for Svanings Tekst; dette gælder om Brevene paa Bl. KK (a) L. 16 og KK 3 (a) L. 10 f. o. og 5 f. n. i Forhold til Aarsberetn. fra Geheimearch. I, henholdsvis S. 24 (se 11273 med den dertil knyttede Bemærkning), 34 og 35. Og endelig har Svaning Breve, som mangler helt i den bevarede Brevbog, se hans Bl. Bb (b) L. 13 (15) (12565), (Ii 4 a) L. 9 (12566), Ll 3 (b) L. 14 (12567-68), QQ 3 (a) L. 12 f. n. (12160) og L. 1 f. n. (12169). Han maa altsaa have kendt en Kilde foruden den bevarede Brevbog; og de Breve, han omtaler, er forholdsvis saa talrige, at det ligger nærmere at tænke sig dem indførte i en Kopibog end, at de skulde have foreligget i løse Koncepter.

Christiernvs II. Daniæ rex. (Francofvrti 1658.)

S. 132 er mulig 10276.

Endnu kan det nævnes, at 4294 forekommer i 2 fra Svaning stammende Afskrifter, nemlig i Gl. kgl. Saml. 4to 2444 (jfr. Rørdam, Historie-skrivningen og Historieskriverne S.100) og i Additam. Fol.89 (her afskrevet af Bartholin; jfr. Hist. Tidsskr. 9. R. III. 170).

Svendssøn, Peder, † 1646²,

Raadmand og Borgemester i Helsingør, har ejet »en stor bogh«, »huorwdi stod mange domme och kong. may. mandatter«, og hvori var indført 3421.

¹) Jfr. ovfr. S. 5. ²) V. Hostrup Schultz, Helsingørs Embeds- og Bestillingsmænd S. 9, 44.

Syv, Peder Pederssøn, † 1702¹,

Sprogmand og Antikvar. Se 1. Række IV. 143. Han har ejet en Pavebulle af Sixtus IV vedrørende Universitetets Oprettelse (3637), som han i 1698 overdrog til Kongen, og et nu tabt Perg.-Haandskrift indeholdende en Skraa for et Gilde i Skarholt (6420). Endvidere har han ejet en Slægtbog, som han senere overlod til Peder Resen, og som gik til Grunde med dennes Bibliotek ved Universitetsbibliotekets Brand i 1728; fra denne Slægtbog har han i Rostgaard 4to 21, som han øjensynlig har ejet (og som senere er blevet afskrevet af Svabo, jfr. ovfr. S. 556), ladet afskrive 7554 Ab² og 1515 Ad (hvori 765). Fremdeles har Peder Syv ejet den fra Tiden c. 1600 stammende Domssamling Gl. kgl. Saml. Fol. 1138. I Rostgaard 4to 2 har han afskrevet 4294. Og endelig har i hans Samlinger i Rostgaard Fol. 53 dels han selv og dels andre afskrevet eller nævnt en Del Breve, af hvilke følgende er citerede i Udgaven ovfr.: 3637 3808 (hvori 731 Ab) 5634 92 2853 48³.

Rasmussen Søkilde, Niels, † 1905⁴,

Bonde og Forfatter, har i sine nu i FLA. opbevarede Samlinger afskrevet en Afskr., der nu skal findes paa Brahetrolleborg af 8570.

Terpager, Lars, † 1772⁵,

Præst, har til Danske Selskab foræret Brevene 2722 5412,81 10643 11312. De stammer fra 4 forskellige Privatarkiver, og det er vel ikke udelukket, at de i alt Fald til Dels kan være kommet i hans Besiddelse som en Følge af hans Ungdomsvirksomhed som Huslærer og Hovmester for en Søn af Otte Krags Søn og af Niels Juels Datter. I alt Fald er et ovfr. S. 503 omtalt Hæfte i Ny kgl. Saml. Fol. 594 b, om hvilket det er nævnt, at det er overvejende sandsynligt, at det er blevet til paa Otte Krags Foranstaltning, blevet foræret til Danske Selskab af Lars Terpager. Og endvidere kan det betragtes som givet, at et Haandskr., der er anført i Det Kgl. Danske Selskabs Begynd. S. 146 f. under Nr. 41 (hvor det siges at være foræret til Selskabet af Provst Terpager), og som nu findes i RA. HGA. Fol. 27, har været i Otte Krags Hænder; man finder nemlig hans Haand paa forskellige Steder i Haandskriftet⁶. Lars Terpager har ligeledes ejet Ny kgl. Saml. Fol. 419 c (som han i 1749 forærede

¹) DBL.¹ ²) Om dette Brev se ogsaa ovfr. S. 547 under Sandvig. ³) Om Afskriften af dette sidste Brev se ovfr. S. 498. ⁴) DBL.¹ (og XIX. 474). ⁵) DBL.¹. Aarvog f. Hist. Samfund f. Præste Amt 17. Aarg. 1928 S. 87-100. I 1. Række IV. 150 er han forvekslet med Faderen Peder Terpager. ⁶) Jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 328 og her ovfr. S. 508.

til Danske Selskab¹, og som det er muligt, at Otte Krag har erhvervet som Lensmand paa Riberhus); og Terpager har tillige besiddet det ovfr. S. 161 omtalte Haandskr. RA. Reg. 30, 1. Afdel., Fasc. 2, Art. 8, Nr. 12 ab (som han i 1750 forærede til Danske Selskab) samt Haandskriftet HGA. 4to 16 (et Haandskr. fra Midten af 17. Aarh., der kunde synes at hidrøre fra en Mand, der har haft Forbindelser i Kancelliet; Haandskriftet, som Terpager i 1748 forærede til Danske Selskab, er citeret ovfr. for 10407 5446 og 500).

Terpager, Peder, † 1738²,

historisk Forfatter. Se 1. Række IV. 150 (hvor der fejlagtig er tillagt ham hans Søn Lars's Fornavn og Dødsaar). I sin »Ripæ Cimbricæ« har han aftrykt (helt eller delvis) mange nu tabte Breve af Ribe Kapitels Arkiv; de er nævnte ovfr. S. 62.

Af hans Samlinger i Ny kgl. Saml. 8vo 190 (nævnt i 1. Række IV. 150) er intet citeret i Udgaven ovfr., da alle de i Haandskriftet anførte Breve kendes i bedre Skikkelse. Det samme gælder Ny kgl. Saml. 8vo 191, hvis Indhold i øvrigt kun for en ringe Del er fra 1451-1513. Ogsaa Haandskriftet Thott 4to 1558 har formentlig tilhørt Peder Terpager, men indeholder heller intet, der er citeret i Udgaven ovfr.; og det sidste gælder ligeledes om Gl. kgl. Saml. 4to 3174, der nævnes nedfr. under Anders Sørenssøn Vedel. Derimod findes i Haandskriftet 8vo 77 i Oslo UB., som helt igennem er skrevet med Peder Terpagers Haand, Afskr. af 2 nu tabte Breve: 6152 og 10300.

Testrup, Christen Sørensen, † 1761³,

historisk Forfatter. Se 1. Række IV. 149. Om hans Interesse for historiske Dokumenter, som han samlede paa, jfr. Dipl. Viberg. S. IX f., XIX. Til Danske Selskab har han foræret Originalerne 144, 826, 2845, 4841 og 5847, af hvilke 144 stammer fra Aalborg Helligaandsklosters og 5847 fra Dalsgaard Godsarkiv, medens 2845 en Tid har været i Grinderslevkloster Godsarkiv. Breve, som han rimeligvis er kommet i Besiddelse af, fordi han ejede Viffertsholm, og fordi denne Gaard engang tidligere havde været forenet med Refsnæs, er nævnte ovfr. S. 315 f. Af saadanne Breve var 2, som dér nævnt, kommet til Ledreborg, hvorfra de i den nyere Tid er indkommet i RA.: 2038 4630; og et nu tabt Refsnæs-Brev, som Testrup ligeledes har ejet, er 3054. Endvidere har Testrup ejet det nu tabte Brev 10957; derimod findes der nu i RA. bevaret enkelte Breve, som han enten har ejet eller dog skaffet Arkivet til Laans, og som

¹) Gigas I. 260. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹

næppe er Refsnæs-Breve. Et saadant Brev (8181) ejedes senere af Klevenfeldt; men om de andre (2400 6143 og 10341), af hvilke 6143 en Tid har været i Grinderslevkloster Godsarkiv, er kommet i Gehejmearkivets Besiddelse før eller efter Christen Sørensen Testrups Død, kan næppe oplyses.

Testrup havde sendt 3 Skrifter (om Klostrene, om Kirkerne og om Tingene) i Manuskript til Grev J. L. Holstein paa Ledreborg¹; og i den Ledreborgske Haandskriftsaml. Fol. 259 a og b findes endnu hans: Om Klostrene i Viborg Stift, Om Kirkerne i Viborg Stift, og »Om Tingene, Ting-Stæderne og Rættens Betiening«, alle 3 egenhændig underskrevne af ham, og de 2 første ogsaa med en og anden egenhændig Bemærkning af ham (det første saaledes med en egenhændig Efterskrift).

De 2 Skrifter om Klostrene og om Kirkerne (der aldrig blev trykte) findes tillige i Additam. Fol. 75. Denne sidste Tekst stemmer hist og her ikke ganske med den Ledreborgske; men den er ligeledes egenhændig underskrevet af Forfatteren og af ham dateret paa de samme Dage som den Ledreborgske Tekst. Og den har ligeledes enkelte Steder skrevne egenhændig af ham (Skriftet om Klostrene saaledes et længere sammenhængende Stykke paa S. 36-39 og ogsaa her en egenhændig Efterskrift); men de egenhændig skrevne Steder er ikke altid de samme i Additam. og i den Ledreborgske Tekst. Haandskriftet i Additam. har et Par Gange en kort Notits skreven af Langebek.

Skriftet Om Klostrene i Viborg Stift, der af Forfatteren er dateret Vesterris 3. Marts 1746, findes endvidere (i Afskrifter, der stemmer med den Ledreborgske Tekst) i Ny kgl. Saml. 4to 868 e, 6. Bd. og i Additam. 4to 51, samt (i Afskrifter, der stemmer med Additam. Fol. 75) i Ny kgl. Saml. 4to 1192 b (skrevet med Frands de Thestrups Haand), i Thott Fol. 807 og i Kall 4to 499. Om den sidste Tekst udtaler den, der har ladet den afskrive, nemlig Præsten Andreas Christian Krog († 1797), i Haandskriftet selv, at Afskriften er tagen efter »Originalen«, der findes i Frands de Thestrups Samling.

Af Skriftet Om Kirkerne i Viborg Stift, der af Forfatteren er dateret Vesterris Pinseaften (☉: 28. Maj) 1746, findes en efter den Ledreborgske Tekst tagen Afskr. i Ny kgl. Saml. 4to 868 e, 1. Bd., medens Afskrifter, der stemmer med Teksten i Additam. Fol. 75, findes i Thott Fol. 808 (skrevet med samme Haand som det ovennævnte Thott Fol. 807) og Kall 4to 499 (jfr. ovfr. om dette sidste Haandskrifts Kilde).

Det tredie af de ovennævnte Skrifter: »Om Tingene, Ting-Stæderne og Rættens Betiening« findes i en efter den Ledreborgske Tekst tagen

¹) Langebekiana S. 95.

Afskr. i Ny kgl. Saml. 4to 868 e, 1. Bd. Medens Skrifterne om Kirkerne og om Klostrene, som nævnt, ikke er trykte, er Skriftet om Tingene trykt, men i en noget afvigende Redaktion, i Testrups »Relation om Tingene og Tingstederne samt Rættens Betiening« (Flensborg 1747). Ganske vist er det de samme Breve, der forekommer i den trykte og i de skrevne Tekster; men de skrevne Tekster mangler f. Eks. hele den i den trykte Tekst S. 17-28 indførte Tabel over Tingdage og Tingsteder, og de mangler hele den trykte Teksts »i Høstmaaneden 1747« daterede Fortale, men har til Gengæld til allersidst Dateringen Vesterris 22. Sept. 1746.

Skriftet Om Klostrene i Viborg Stift indeholder Brevene: 1083 569 3054.

Skriftet Om Kirkerne i Viborg Stift indeholder Brevene: 11300 961 281.

Skriftet Om Tingene, Tingstederne og Rettens Betjening indeholder ligesom den trykte Redaktion Brevene: 3143 6724 6717 6926 6520 4300.

Et Skrift af Testrup, som han gav Titelen Rinds Herreds Krønike, findes i Haandskr. (for den overvejende Del skrevet med Forfatterens egen Haand) i Ny kgl. Saml. 4to 756 c; Uddrag af det er meddelte af O. Nielsen i Saml. til jydsk Hist. I. 342-74 og II. 1-78. Det indeholder Udtog af nogle faa Breve: 2350 6308 10933 1398.

I Testrups trykte Danmarks og Norges Krigs-Armatur findes Brevet 10957 (aftrykt efter den ovennævnte, af Testrup selv ejede Orig.) og endvidere Begyndelsen af Brevet 5838 (trykt paa Skriftets S. 449, formodentlig ogsaa efter en Orig., som Testrup har ejet, eftersom hans nedennævnte Søn Søren Testrup i 1761 kunde laane Langebek denne Orig.).

Endvidere synes 9401 at have været i Christen Sørensen Testrups Hænder; og mulig gælder det samme om 1127 (som han har afskrevet) og om 12385-86.

Derimod synes det tvivlsomt, om Haandskriftet Ny kgl. Saml. Fol. 423 c »turde maaske skrive sig fra Kristen Sørensen Testrup«, saaledes som Heise antager i Dipl. Viberg. S. XX; der findes i alt Fald ingen ydre Spor heraf i Haandskriftet.

Testrup, Søren, † 1819¹,

Krigs- og Landkommissær, Søn af Christen Sørensen Testrup, har i 1761 laant Langebek en Del Breve: 1630 2099 3894 5838 7273 8812 og 11499. De findes nu alle i RA., men vistnok uden at det kan oplyses, hvorledes de er kommet der; kun om nogle af dem (2099 3894 og 8812) kan det paavises, at de har været i GA. allerede i Gehejmearkivar Voss's Tid.

¹) Erslew, Forfatter-Lexicon III. 305 og Suppl. III. 358.

Af Brevene har 5838 tidligere tilhørt Aarhus Bisps Arkiv, 3894 Refsnæs Godsarkiv, 2099 Peder Høgs og 11499 Niels Høgs Arkiv, og de øvrige Breve andre Privatarkiver.

Ovfr. S. 327 f. under Viffertsholm Godsarkiv er nævnt 5 Breve, som efter Søren Abildgaards Angivelse var paa Viffertsholm hos Søren Testrup, og af hvilke de 3 ældste nu findes i RA., medens de 2 yngste er tabte.

Thaarup, Frederik, † 1845¹,

Statistiker og Historiker. Blandt hans i RA. opbevarede Papirer findes under Nr. 15 en Tekst af Resens Atlas, Bornholm, der er omtalt ovfr. S. 127 f., 129.

Thestrup, Frands, † 1735²,

Biskop i Aalborg, har i 1690 som Præst i Nakskov meddelt Bartholin en nu tabt Orig. af Vindeby Kirkes Arkiv: 10412. Som Biskop fik han i 1718 af Arne Magnusson foræret en endnu bevaret Orig. af Aalborg Helligaandsklosters Arkiv: 6659.

de Thestrup, Frands, † 1796³,

Landsdommer. Se 1. Række IV. 152. Han har til Danske Selskab foræret: 743 1808 4386 5299 6660, af hvilke de 2 første og det sidste har hørt til Aalborg Helligaandsklosters Arkiv. Ogsaa mange Haandskrifter har han foræret til Selskabet, dels allerede i dets første Tid⁴, dels i sit Testamente⁵. Han har personlig udfoldet en stor Afskrivervirksomhed; og blandt de af ham afskrevne Breve er der mange, som nu er tabte; men i overordentlig mange Tilfælde er hans Afskrifter utvivlsomt tagne ikke direkte efter Originalerne, men efter Langebek'ske Afskrifter af dem.

Af Afskrifter tagne af ham selv er ovfr. citeret:

af Ny kgl. Saml. 4 to 662 c: 39 4812 (Haandskriftet afskriver Privilegier for sjællandske Købstæder og har mulig været ejet af Frands de Thestrup; men det indeholder ogsaa under København Afskrifter, som næppe er skrevne af ham, af 733 6098 10565 og 11179 og under Præstø Afskrifter tagne af Langebek af 5666 og 8893);

af Ny kgl. Saml. 4 to 727 d (Breve vedrørende lollandske og falsterske Købstæder): under Saksøbing: 227 2192 3404 4109 5220 5870 6221 6547 7737;

af Ny kgl. Saml. 4 to 733 c (Privilegier m. m. for fynske Købstæder): under Odense: 370⁶ 936 4000 3110 1425 1314 7521 5478 6687 7896; under Nyborg⁷: 324 703 5475; under Faaborg: 9300;

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) Det Kgl. Danske Selskabs Begynd. S. 142-66, passim. Om Kall 4 to 444 se nedfr. S. 564. ⁵) NLA. Randers Amts Arkiv, Skifteprotokol i hans Bo Bl. 36 b-40 a; jfr. ovfr. S. 107. ⁶) En anden Afskr. i Haandskriftet af det samme Brev er ikke af Frands de Thestrup. ⁷) Jfr. ovfr. S. 183.

af Ny kgl. Saml. 4to 742 b (Privilegier og andre Breve vedrørende jydsk Købstæder): under Grenaa: 1071 5228 10476; under Kolding: 2908 og en Registratur over Privilegier for Byen, der dog er kendte i bedre Skikkelse anden Steds fra; under Randers: 522 764 783 954 1959 2973 3427 4243 4940 6487 7141 7563 8228 8340 8535 9082 10288 11345 11654; under Ribe: den ovfr. S. 214 omtalte Registratur over Ribe Bys Privilegier, der er afskrevet efter en i 1735 af Staten forlangt Indberetning; under Skive: 9789 2614; under Vejle: 2070; under Viborg¹: 10118;

af Ny kgl. Saml. 4to 1409 l: 1423;

af Thott 4to 1444: 5017 1139;

af et Haandskrift i Rigsarkivets Haandskriftsamling indeholdende Samlinger vedrørende Mariæger Kloster og By (RA. MS. Danmarks Topografi Nr. 74): 3783 775 6871 8839 2317.

Endvidere har Frands de Thestrup skrevet: Ny kgl. Saml. 4to 1192 b (indeholdende en Tekst af Christen Sørensen Testrups Om Klostrene i Viborg Stift; jfr. ovfr. S. 560), et Hæfte i Thott 4to 1556 (indeholdende en Tekst af Vitskølbogen²; jfr. 1. Række IV. 69 og her ovfr. S. 113) samt et Hæfte i RA. Topogr. Saml. Papir, Ø.-Han H., Øland S., Oksholm³ (indeholdende en Afskr. af den ovfr. S. 114 omtalte Tekst fra c. 1600 af Ø-Kloster-Breve).

Frands de Thestrup har ogsaa skrevet en Del i Haandskrifter, hvori tillige andre har skrevet. Han og Jon Mortensen har i Ny kgl. Saml. 4to 747 a afskrevet en hel Del Breve af Aalborg Helligaandsklosters Arkiv samt i Ny kgl. Saml. 4to 747 b Breve af samme Arkiv og andre Aalborg-Breve; i Regelen er dog disse Afskrifters Forlæg bevarede, og naar Afskrifterne til Tider er citerede ovfr., er det sket af særlige Grunde saasom, at Originalerne dengang havde flere bevarede Segl end nu⁴. I Ny kgl. Saml. 4to 761 har Frands de Thestrup skrevet et Afsnit, der er omtalt ovfr. S. 220; i Ny kgl. Saml. 4to 1263 har han afskrevet 9675. I GHS., Gener. 4to 54, der er en (for den overvejende Del med Frands de Thestrups Haand skreven) Redaktion af Ludvig Pontoppidans Theatrum nobilitatis Danicæ (jfr. ovfr. S. 536), har Thestrup afskrevet 7554 Ba.

I Blandingspakkerne Ny kgl. Saml. 4to 840 e, 1. og 2. Pk., har Frands de Thestrup afskrevet henholdsvis 4264 og 10957.

¹) Herunder findes en Registratur, der ikke er skrevet med Frands de Thestrups Haand, over Privilegier for Byen, der alle kendes i bedre Skikkelse. ²) Derimod findes i det samme Haandskr. en anden, ikke helt fuldstændig Tekst af Vitskølbogen, som ikke er skrevet af Frands de Thestrup. ³) Sstds. findes ogsaa Afskrifter tagne af Frands de Thestrup af Brevene 2333 4375 4789 5017 og 7272. ⁴) For Brevene 596 1139 4735 8793 og 9437 mangler dog nu Forlæggene.

Han har sagtens ejet Haandskrifterne Ny kgl. Saml. Fol. 423 c (jfr. her ovfr. S. 463 og 561), Domssamlingerne Ny kgl. Saml. 4to 1386 og Kall 4to 567 samt det af 5 Pakker bestaaende Haandskr. GHS., Gener. Fol. 85, der er en (med Tilføjelser af Frands de Thestrup forsynet) Redaktion af Ludvig Pontoppidans *Theatrum nobilitatis Danicæ* (jfr. ovfr. S. 536). Kall 4to 444 (hvorfra ovfr. er citeret 12446 og 12640) har han i 1751 foræret til Danske Selskab.

Jfr. ovfr. S. 529 (under Oluf Hermanssøn Nysted).

Thestrup, Rasmus Pederssøn, † 1656¹,

Borger i Aarhus, har i 1616 i et i RA. opbevaret Haandskr. afskrevet: 6033.

Thomsen, Sophie,

Enkefrue, Bynksminde pr. Hjortshøj (Ø.-Lisbjærg H.), har i 1930 deponeret i RA.: 6207.

Thorkelin, Grimur Jónsson, † 1829²,

Gehejmearkivar, har i LDipl. afskrevet 2 Breve af Gehejmearkivets, af hvilke det ene (3466) i Udgaven ovfr. var blevet anset for tabt, men har vist sig at være identisk med 1748 (se Tilføjelser); det andet (3903) var paa Thorkelins Tid noget bedre bevaret end nu.

Thornberg,

Herredshøvding, Aar 1804 se S. 451 (under Kaptajn Brock).

Thott, Tage Ottessøn, † 1658³,

Rigsraad, har ejet et nu i SKB. opbevaret Haandskr., hvori findes Udtog (efter en Markeskelsforretning af Aar 1622) af 6108 4131 2707 2237 og 11408. Haandskriftet er det, der nævnes i Hist. Tidsskr. IV. 144 f. som Nr. 32; det omtales ogsaa af Walde, Storhetstidens litterära krigsbyten II. 384 f.

Thura, Albert, † 1740⁴,

Præst og Litterærhistoriker. I hans Aalborg Stifts Beskrivelse (Haandskrifter i Thott 4to 1445, Ny kgl. Saml. 4to 743 og 743 a) forekommer enkelte Breve, af hvilke ovfr. er citerede 1139 og 922.

de Thurah, Laurids Lauridsen, † 1759⁵,

Arkitekt og arkitektonisk Forfatter. Et Haandskrift af Thurah med Rygtitel »Om Sielland og Fyen« fandtes tidligere i det Deichman'ske Bibliotek

¹) Hübertz, Aarhus II. 307-28. Aarbøger udg. af Hist. Samfund f. Aarhus Stift I (1908) S. 65-74. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) DBL.¹ ⁵) DBL.¹

i Christiania UB., men er nu i Nationalmuseet i København; Haandskriftets udførlige Titelblad, som viser, at det er blevet suppleret af Hans de Hofman, er trykt i Fortid og Nutid V. 56 f. Haandskriftet indeholder følgende ovfr. citerede Breve, der alle findes i dets ufolierede Afsnit: 10027 4180 9270 11221.

2 Bind Originale Indberetninger vedrørende Sjælland til Thurah og Hofman fandtes ligeledes tidligere paa det ovennævnte Sted i Christiania, men er nu i Nationalmuseet i København; 1. Binds Titelblad er aftrykt i Fortid og Nutid V. 56. Der findes i Bindene Indberetninger baade af 1755 og af 1772-73. Ovfr. er citeret en Række Privilegier for Vordingborg, der er afskrevne i 2. Bd. under Baarse H., Vordingborg: 451 2109 4468 5507 9186. Jfr. ogsaa ovfr. S. 474 f.

de Thygeson, Thyge Georg Carl Frederik, † 1905¹,

Hofjærgemester, senere Klitinspektør. Se S. 289 f. og 313 f. (Barritskov og Matrup Godsarkiver).

Thyregod, Christen Andersen, † 1898²,

Forfatter. Se S. 303 (Hemmestrup Godsarkiv).

Trane, Hans Claussøn, † 1732³,

Dejn i Hornslet, har skrevet en versificeret Beskrivelse over Hornslet Kirke med Titel: »Hornslet Kirke wiiser sin Stand, sin Statz, sit Støff«. Den er ledsaget af Prosanoter og Tillæg indeholdende bl. a. Afskrifter af Indskrifter i Kirken; men det er ikke klart, om ikke noget af den sidstnævnte Del af Arbejdet mulig skyldes en anden, idet Skriftet først efter Tranes Død blev sendt til Iver Rosenkrantz med en Dedikation, der er dateret 1734 Juli 20 og forfattet af en Matthias Severin Sparre, der senere blev Præst i Thorsager-Bregnet i Ø.-Lisbjerg H. og døde 1753. Det Eksemplar af Skriftet, der fandtes i Iver Rosenkrantz's Bibliotek, er benyttet i Marmora Danica II. 152-55. Andre Haandskrifter haves i Donatio variorum Fol. 59, i Ny kgl. Saml. Fol. 419 og i RA. GHS., Gener. 8vo 9⁴; samt et Brudstykke i RA. GHS., Gener. 4 to 85 (under Rosenkrantz). Forfatteren har mulig benyttet nu tabte Breve fra Rosenholm-Arkivet; han nævner saaledes ganske kort et Brev af Aar 1474 (3573), der rimeligvis skriver sig herfra. Men det eneste gamle Brev, han afskriver

¹) DBL.¹ (og XIX. 482). ²) DBL.¹ ³) Se om ham og hans Skrift: Søren Hansen i Saml. til jydsk Hist. 3. R. II. 445-47 og i Fra Randers Amt III (1909) S. 13. ⁴) I dette sidste Haandskrift, der ved en Forseelse ikke er blevet citeret i Udgaven ovfr., forekommer de samme 2 (straks herefter omtalte) Breve (3573 og 3909), som anføres i de andre Haandskrifter.

fuldstændig, nemlig 3909, opgiver han selv at have taget fra »de skrevne bøger om addelen«; det vilde herved ligge nærmest at tænke paa en eller anden Slægtebog, men ganske vist synes Brevet ogsaa at have været afskrevet af Peder Dyrskjøt.

Trolle, Anne Nielsdatter, † 1723¹,

slægtebogsinteresseret Adelsdame, har ejet Thott Fol. 1081, der er et yngre Haandskr. af Sophie Belows Slægtebog (jfr. ovfr. S. 438) og indeholder ganske de samme Breve som det ældste Haandskr. af denne. Anne Trolle har egenhændig skrevet betydelige Dele af Haandskriftet, men meget lidt af Brevene².

Ulfeldt, Knud Christopherssøn, † 1657³.

Fra det øjensynlig af ham ejede Slægtebogs-Haandskr. Ny kgl. Saml. Fol. 779 (der senere har været ejet af V. J. Coyet, jfr. ovfr. S. 455) er citeret ovfr.: 7554 A 1515 (hvori 765⁴) 6555 (jfr. 12924) 6095 (jfr. 2126 paa Bl. 60 b).

Ulfstand, Tale, — 1645 —⁵,

Slægtebogsforfatterinde. Se S. 450. Hun har skrevet største Delen af Haandskriftet Kall Fol. 127; men det eneste Brev fra dette Haandskr., som er citeret ovfr., nemlig 9900, er skrevet med en Skriverhaand.

Urne, Axel Jørgenssøn, † 1653⁶.

Se S. 499 ff. Om det af ham forfattede Skrift Viffert Seefeldts Aner se 1. Række IV. 139; i det Eksemplar, som dér kaldes »orig. Haandskrift«, nemlig Thott 4 to 1888, har Axel Urne selv skrevet 2 Titelblade (Bl. 1 a og 45 a), men ellers ikke meget med egen Haand. Det andet Eksemplar, Thott 4 to 1889, der er skrevet med Bogsamleren Jørgen Seefeldts (Viffert Seefeldts Broders) Haand, afviger fra det første og er jævnlig mere kortfattet; det udelader f. Eks. ofte Brevenes Dagsangivelser. Det er derfor uheldigt, at det er denne sidste Tekst og ikke Axel Urnes egen Redaktion, som Thiset har aftrykt i Personalhist. Tidsskr. 6. R. IV. 211-31⁷.

¹) DAA. VIII. 425, VII. 81. ²) Om de fra Thott Fol. 1081 afledede Sophie-Below-Haandskrifter jfr. Personalhist. Tidsskr. 7. R. IV. 45-47, 48. ³) DBL.¹ Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 331 f. ⁴) Den latinske Slutning af dette Brev er skreven med Knud Ulfeldts egen Haand. ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹ ⁷) Jfr. Festskrift til Kristian Erslev fra danske Historikere S. 324 f., 331. Det er urigtigt, naar det i 1. Række IV. 139 siges, at Thott 4 to 1889 indeholder en Selvbiografi af Viffert Seefeldt; det drejer sig om en Selvbiografi af Jørgen Seefeldt selv. Og det er heller ikke korrekt, naar Thiset i Personalhist. Tidsskr. 6. R. IV. 211 kalder Haandskriftets Tekst af Viffert Seefeldts Aner for en »Afskrift« af »Axel Urnes originale Arbeide«.

Ovfr. S. 315 er anført de Breve af Refsnæs Godsarkiv, der nu kun kendes fra Thott 4to 1888; men desuden indeholder dette Haandskr. Udtog af følgende Breve af Godsarkivet, der endnu haves i Origg.: 2038 3894 4125 5239, samt af 3054, der er kendt anden Steds fra. Alle de samme Breve (med Undtagelse af det ovfr. S. 315 nævnte 11441) genfindes i Udtog i Thott 4to 1889, der tillige afskriver 4559 og giver Udtog af 2563¹, 2 Breve, der mangler i Thott 4to 1888, men utvivlsomt heller aldrig har hørt hjemme i Refsnæs Godsarkiv.

Urne, Johan Christian, † 1787²,

Amtmand paa Bornholm, har i Ny kgl. Saml. 4to 726 b afskrevet 2446 (men ikke efter en Orig.) og 11859; det sidste Brev er ligeledes afskrevet (maaske efter Teksten i Ny kgl. Saml.) i J. C. Urnes Samlinger i Additam. 4to 342.

Ussing, Frederik Algreen-, † 1869³,

historisk Forfatter, har i et Læg i RA. afskrevet et nu tabt Brev af Kallundborg Kirkes (Bys) Arkiv: 165.

Wadskiær, Christian Frederik, † 1779⁴,

Poet og Professor. Om hans Haandskr. Kall Fol. 149 og dets Forhold til AM. 4to 911 og til AM. 4to 1050 se ovfr. S. 80 f. (jfr. ogsaa for det sidstnævnte Haandskrifts Vedkommende ÆA. V. 1293 f.). De Breve, for hvilke Kall Fol. 149 er citeret ovfr., er de samme, for hvilke det er sket m. H. t. AM. 4to 911, nemlig: 2045,67 8627,33 11958 7011 4541.

Weber, Jens Jacob, † 1805⁵,

Registrator, har til GHS. foræret 3869 og 6127.

Vedel, Anders Sørensen, † 1616⁶,

Historieskriver. Se 1. Række IV. 120. Af Rostgaard 4to 50, som delvis er skrevet med hans Haand (og som atter er afskrevet for Suhm i Ny kgl. Saml. 4to 838), er ovfr. citeret 2448 (Bl. 2 b) og 2324 (Bl. 20 b), men ikke 2468 (Bl. 17 a). Bl. 59 a-63 a er skrevne med Vedels Haand. Efter en Overskrift paa Bl. 59 a (der er trykt i 1. Række IV. 120) opregnes paa Bl. 60 a-b 3 Breve fra 1451-1513, der er afskrevne i de ovfr. S. 71 nævnte Protokoller af 1579. Og efter en Overskrift paa Bl. 61 b (der ogsaa er trykt i Række IV. 120) opregnes paa Bl. 62 a en Række Privilegier for Slesvig Kapitel fra 1451-1513, der ligeledes er afskrevne i de nævnte Protokoller, men tillige bevarede i Origg.

¹) Se Personalhist. Tidsskr. 6. R. IV. 226. ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ XVIII. 128. DBL.² I. 241. ⁴) DBL.¹ ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹

Af det i 1. Række IV. 156 (jfr. 120) nævnte Haandskr. Gl. kgl. Saml. 4to 3174 (der »hører til Vedels Samlinger«, men senere har været i Peder Terpagers Hænder) er intet citeret i nærværende Række. Det indeholder for 1451-1513 kun 3 Breve (paa S. 43, 46, 47), nemlig henholdsvis 452 8367 og 9576, der alle er bevarede i Origg., og det første tillige i Ribe Oldemoder.

Vedle, Clement Severinsson (Sørensen), † 1643-44,

Borgemester i Vejle. Se ovfr. S. 218 under Vejle Bys Arkiv.

Wegener, Caspar Frederik, † 1893¹,

Historiker, har som »Prof. Wegener i Sorø« sendt GA. »til Afbenyttelse« en Del Dokumenter, over hvilke der foreligger en af N. M. Petersen skreven udateret Registratur², der i alt omfatter 10 Breve, af hvilke dog kun et (9401) er fra Tiden 1451-1513. Derimod har Wegener ved Skrivelse af 1842 Nov. 5 foræret GA. 23 Pergamentsbreve »fra 1400-, 1500- og 1600-Tallet«, som han var kommet i Besiddelse af »ved Gave fra flere Sider«³. Men nogen Designation over disse 23 Breve er ikke paatruffen. Og ganske vist vil man i LDipl. finde Afskrifter tagne af N. M. Petersen af Brevene 1937 6134 7715 10168,97 og 11486; men om alle disse Breve bruger N. M. Petersen det mærkelige Udtryk, at de er »meddeelt« eller »meddelt til Afbenyttelse« af Wegener, (for 1937's, 6134's og 7715's Vedkommende med Tilføjelse af, at de hører »til Brevene fra Trudsholm«, hvilken Gaards Arkiv i alt Fald i Hovedsagen først er kommet til GA. en rum Tid efter, at N. M. Petersen var ansat i det (jfr. ovfr. S. 326 f.)). Og Petersen giver ingen Oplysning om, naar han har taget sine Afskrifter, eller hvorledes eller naar Brevene, der nu alle (foruden de 6 sidstnævnte ogsaa 9401) findes i Origg. i RA., er kommet dertil. M. H. t. Tidspunktet for Gehejmearkivets Erhvervelse af Brevene kan det bemærkes, at Petersen i sine Afskrifter kalder Wegener for Professor, hvad han imidlertid først blev i 1848, efter at han var blevet Gehejmearkivar⁴ og et Par Aar efter, at Petersen havde forladt GA.⁵; Professor-Betegnelsen finder imidlertid sin Forklaring i, hvad Thiset oplyser i Fra Arkiv og Museum Serie 2, I. 8.

Weibull, Lauritz Ulrik Absalon, f. 1873,

Landsarkivar, senere Professor i Lund, har i 1910 afskrevet 2 af en privat Dame ejede Breve: 579 6478 (jfr. ovfr. S. 469).

¹) DBL.¹ ²) RA. Pk. »Registraturer og Designationer«. ³) RA. Gehejmearkivets Embedspapirer 1842 Nov. 5. RA. Gehejmearkivets Kopibog 1843 Jan. 9. ⁴) Erslew, Forfatter-Lexicon III. 472. Jørgensen, De danske rigsarkivers hist. S. 163. ⁵) Sidst anf. St. S. 163 f.

Weidemann, Hedvig,

Frue, Kastelsvej 10, København, har i 1935 foræret til RA. Brevene 2493 (i Vidisse 1576 Dec. 15) 4208 4563 6133 6457 7507,22 og 11742¹. Brevene havde tidligere tilhørt Giverindens Fader Oskar Olesen eller Olsen, der var Ejer af Sindinggaard (i Hammerum H.) 1877-94 og døde som Hotel-ejer i Birkerød i 1915². Han havde c. 1889 udlaant dem til Raadstuearkivar Oluf Nielsen, der offentliggjorde de 7 af dem i Danske Magazin 5. Række II, hvor Nielsen siger (S. 28), at de »for en 30 Aar siden« fandtes paa Stubbergaard (i Ginding Herred), men at de angaar forskellige Egne af Jylland, og at kun enkelte vedkommer Stubbergaards Omegn. Brevet 4563 har Nielsen trykt i 1893 i Harsyssels Dipl. At Brevene er kommet fra Stubbergaard til Sindinggaard, skyldes efter al Sandsynlighed, at Olsens Forgænger som Ejer af Sindinggaard, J. Boserup, ogsaa havde ejet Stubbergaard³.

Veile, Clement Severinssøn (Sørenssøn), † 1643-44.

Se Vedle.

Veile, Jacob Madssøn, † 1606⁴,

Biskop. Om hans Visitatsbog (»Jacob Madssøns Visitatsbog«) se ovfr. S. 243; om nogle Tilføjelser, som han har gjort i en i 16. Aarh. skreven Registratur over Ribe Kapitels Arkiv, se ovfr. S. 63. Han har ejet Haandskriftet Uldall Fol. 16, hvori findes: 4294 5023 9110 Ab 3339 9110 Ac 3339.

Weinwich, Niels Henrik, † 1829⁵,

historisk Forfatter, skænkede i 1787 til GHS. 40 Pergamentsbreve, af hvilke dog kun 3 var fra Tiden 1451-1513. De 2 af disse (8081 og 10450) stammer fra Lyngholm Godsarkiv; det 3. (11925) har oprindeligt tilhørt Christiern Nielssøn Dyres Arkiv, men er øjensynlig bevaret gennem Barnekow'ernes Arkiv paa Vidtskøfle. Brevene findes nu i RA., hvortil dog de 2 er kommet ad en mindre normal Vej: 8081 fra Museet for nordiske Oldsager og 11925 i Aaret 1894 fra Universitetsbiblioteket. (Jfr. ovfr. S. 273, 312 og 351.)

Werlauff, Erich Christian, † 1871⁶,

Historiker, har i 1858 paa Danske Selskabs Vegne indsendt til GA.: 11201. Af hans paa KB. opbevarede »Manuskripter« er ovfr. citeret: af Nr. 7: 7598 og 11871 (se tillige her ovfr. S. 164 f.); af Nr. 18: 163 725 1193 3410 og 4264.

¹) Se 2493 (med Tilføjelse). ²) Se om ham Trap⁴ VIII. 204; Konrad Understrup, Sinding Sogn (Herning 1917) S. 111; Personalhist. Tidsskr. 7. R. I, Dødsfald i Danm. 1915 S. 20. — Baade Formerne Olesen og Olsen er fundet brugte. ³) Trap⁴ VIII. 184, 204. ⁴) DBL.¹ ⁵) DBL.¹ ⁶) DBL.¹

Wessman, Nils,

Assessor i det svenske Antikvitetsarkiv, har i Haandskriftet E 163¹ i Uppsala UB., der betegnes »Handlingar om Skåne«, afskrevet eller gjort Uddrag af en lang Række Breve vedrørende Skaane. Arbejdet er udført c. 1758 (i Regelen egenhændig af Wessman), og Forlæggene findes for største Delen endnu i det svenske Rigsarkiv og i Lunderegistret, delvis dog ogsaa i det danske Rigsarkiv og spredt anden Steds. Der har derfor som oftest ikke været Grund til at citere Haandskriftet ovfr., og naar det er gjort, har det haft en særlig Aarsag. Det er sket under 2581 7247 8589 og 8579 (ved disse 2 Afskrifter er der i Haandskriftet indklæbet originale Segl fra de nu tabte Originalbreve) 6916 9426 (hvori 9375) 11227 og 3615-16.

Fra et andet Haandskrift i Uppsala UB., S 58 (Lunds Stifts Landebog 1569), er under 10771 citeret en Afskrift af Wessman, hvori han giver Oplysning om et Brevs Segl.

v. Westphalen, Ernst Joachim, † 1759²,

lærd, Statsmand, gottorpsk Hofkansler. Se 1. Række IV. 147 (hvor hans Fornavn og Dødsaar er urigtig angivne). Den i RA. opbevarede store Afskriftsamling, der betegnes Westphalens Diplomatarium, er jævnlig citeret ovfr. (naar det drejer sig om Breve, hvis Originaler er tabte). Afskrifterne er dog næsten altid fra 18. Aarh. og formentlig i Regelen af ringe Værdi. Det er et helt Særsyn at træffe en Afskr. fra det 15. Aarh. (2661) eller fra det 16. (11026) eller fra det 17. og c. 1600 (2190); men det kan dog nævnes, at der af og til kan findes en Afskr. eller et Udtog af et Brev, for hvilket Udgifveren ikke har paatruffet nogen anden Kilde. Ovfr. er citeret Brevene 437 858 1448 1644,47 1710 1904,64 2190 2272 2318 2661 3019 3959 4788 5128,42 5920 6072 6970 7106 7476; 4. Bd. S. 416; 7601,84 9053-54 9257 9763 10026,44 10198 10934 11026 11127,98 11229 11555,59.

Wibom,

»possessionat« paa Hufvesta (o: Hufvudsta, Danderyds skeppslag, Stockholms län)³, har i Hofmarskalk Carl Silfverstolpes Tid ejet: 4999.

Viborg, Jens, † 1581⁴,

Ærkedegner i Ribe, har afskrevet nogle (nu for største Delen tabte) Breve af Ribe Kapitels Arkiv: 8568 (med Tilføj.), 9103 (ligeledes), 10787-88. Se ogsaa ovfr. S. 63 om den af ham skrevne Registratur over Ribe Kapitels Arkiv.

¹) I 1. Række IV. 166 urigtig kaldt E 263. ²) Allgemeine Deutsche Biographie XLII. 218. Zeitschr. f. Schlesw.-Holst. Gesch. XXXII. 140. ³) Gaarden har haft flere Ejere af det anførte Navn (Ahlenius och Kempe, Sverige IV. 567). ⁴) DBL.¹

Villadsen, Peder, † 1673¹,

Biskop. I Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4to 841, som har tilhørt Peder Villadsen, er med en Haand fra 17. Aarh., som ikke er hans, afskrevet Brevene: 9513 9418 9405 9716 9770 9809 10017.

Winsløw, Peder Jacobssøn, † 1705²,

Præst. Haandskriftet Kall 4to 471 er ifølge H. F. Rørdam samlet af Winsløw; og ifølge Rørdam i Kirkehist. Saml. 4. R. II. 227 er nogle i Haandskriftet indførte Privilegier for Præstø skrevne med Winsløws egen Haand. Men i alt Fald af Haandskriftets øvrige Indhold fra Tiden 1451-1513 er næppe noget skrevet af Winsløw selv. Haandskriftet indeholder for Tiden 1451-1513 Afskrifter af en Række Privilegier for Odense (der sagtens stammer direkte eller indirekte fra Afskrifterne i Ny kgl. Saml. 4to 1312 b; jfr. ovfr. S. 185), fremdeles af nogle Breve vedrørende Parsberg'er (7699 12558 6206), af 2 Privilegier for Præstø og af et Kongebrev for Præstø Skomagere (5666 8893 11661) samt af et Privilegium for Bogense (5655; med jævnlig Eftertegning af Forkortelserne).

Worm, Matthias, † 1707³,

Præsident, Digter. Se ovfr. S. 213 under Ribe Bys Arkiv.

Worm, Ole, † 1708⁴,

Professor. Arne Magnusson udtaler et Sted: »Disse Breve haver ieg bekommet af Monsr. Christian Worm, hand fick dem hos hans Broder Professor Oluf Worm, men Oluf Worm fick dennem oven paa Hvelvingen i Vor Frue Kirke, veed mand saa snart intet, hvem de de jure tilhøre⁵. Men i det Omslag, hvorpaa dette er skrevet, ligger der nu ingen Breve, men kun ganske korte Notitser, der er forsynede med Aar, men ikke med Dag, saa at de er ret vanskelige at identificere. Adskillige Breve, der findes i Origg. i AM., har dog kunnet identificeres ved Hjælp af Notitserne; og det viser sig overhovedet, at et ikke ringe Antal Breve i denne Samling har Paategningen O. Worm paa Bagsiden (for Tiden 1451-1513: Brevene Fasc. III. 31; IV. 5, 6, 9, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 23; V. 13, 15, 20, 23; VI. 1, 2, 3, 4, 5, 13, 14, 18, 20, 21, 26, 35; VII. 2, 3, 6, 9, 10, 11, 12, 20, 27, 28, 32; VIII. 8; XIV. 17), undertiden med en eller anden Tilføjelse, saa at samtlige disse Breve formentlig engang har været ejede af Ole Worm. Det er Breve fra flere forskellige Personers Arkiver, saaledes Torbern Bentssøn Billes, Christiern Nielssøn Dyres(?), Peder Langs,

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) DBL.¹ ⁴) DBL.¹ ⁵) AM. Afskrifter, Pk. XIV, »Miscellanea«.

Henrik Meinstrups, Niels Aagessøn Sparres og hans Hustrus og især Johan Pederssøn Oxes og hans Enkes.

Foruden paa de anførte Breve i AM. findes en Paaskrift af O. Worm ogsaa paa Brevet 1877, der har været ejet af Klevenfeldt. Da ogsaa dette Brev har hørt til Johan Oxes Arkiv, stammer utvivlsomt ogsaa det fra Kisterne i Frue Kirke.

Worsaae, Jens Jacob Asmussen, † 1885¹,

arkæologisk og historisk Forfatter, har i 1851 foræret til GA.: 2501.

Voss, Christian Eberhard, † 1791²,

Gehejmearkivar. Se 1. Række IV. 151. Hans omfattende Registratur over »den Vossiske Samling» i GA., som han for største Delen havde ordnet topografisk, kan endnu være af Betydning som et Hjælpemiddel til at paavise, paa hvilket Tidspunkt et Brev har været til Stede i Arkivet; se saaledes ovfr. under 1063 og 1078 og ikke faa Steder i det nærværende Bind.

Et langt mere omfangsrigt Arbejde fra hans Haand foreligger dog i hans store Samlinger til Hertugdømmernes (særlig deres Adels) Historie, de saakaldte Voss's Ekscerpter i RA. En systematisk Gennemgang af disse Samlinger fra først til sidst er ganske vist ikke blevet foretaget; men de er dog jævnlig blevet benyttede ovfr. Af særlig Interesse er de for Haderslev Kapitels Arkivs Vedkommende. Vel er det tvivlsomt, om der i Voss's Ekscerpter har foreligget Afskrifter eller Udtog efter det egentlige Haderslevregister, idet en Række af Voss meddelte Brevudtog (Numrene 91, 1292, 5179, 5262 og 9496), for hvilke der i Udgaven ovfr. for de 4 første Breves Vedkommende som Kilde er angivet »Haderslevregistret», af Voss selv siges hentede fra »registr. capit. et eccles. Hadersl. sive reg. no. 2«³. Men i alt Fald et saadant registrum no. 2 har Voss altsaa benyttet. Og endvidere er det nævnt ovfr. S. 76, at en i hans Ekscerpter gengiven »Extract» af Aar 1564 anfører 11 Haderslev-Kapitel-Breve fra Tiden 1451-85 (eller 1513); det er: 685,87-88 736 1291-92 1318 2515 4094 4211 5669.

Andre Steder af Voss's Ekscerpter, der ikke vedrører Haderslev Kapitels Arkiv, er citerede under 312 490 4698 5334 6794 (∩: en Afskr. af et tabt Brev af Niels Erikssøn Rosenkrantz's Arkiv) 9010 10044 10113 10743.

Afskrifter af Voss, der ikke findes i hans Ekscerpter, er citerede under 5384 6207 8526.

Voss, Friedrich Gerhard, † formentlig 1772,

Byskriver, Postmester. Se S. 454 (V. J. Coyet).

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) Jfr. ovfr. S. 78 f.

Wøldike, Andreas, † 1770¹,

Biskop, har foretaget nogle Rettelser i en Afskr. af et Brev: 2963 (og attesteret en Afskr. af et andet Brev: 4646).

Zwergius, Detlev Gotthard, † 1757²,

Præst, har i 1747 som Provst og Præst i Slangerup foræret et Privilegium for denne By til Danske Selskab: 72.

Blandt hans Samlinger maa nævnes Ny kgl. Saml. 4to 647, der (som omtalt ovfr. S. 549 f.) i 1. Række IV. 151 med mindre god Grund er blevet henført til F. C. Sevel; Haandskriftet er nemlig utvivlsomt for den ganske overvejende Del (deriblandt formentlig alle de straks herefter nævnte Breve) skreven med Zwergius's egen Haand³. Af dets Breve er ovfr. citerede 3808 (hvori 731 Ab) 5634 92 (alle disse Numre afskrevne efter Peder Syvs Samlinger i Rostgaard Fol. 53).

Et andet af Zwergius's Haandskrifter, Thott 4to 1390, der er skrevet med hans egen Haand, er omtalt ovfr. S. 170⁴.

Endnu 2 Haandskrifter viser sig at have tilhørt Zwergius, nemlig Ny kgl. Saml. 4to 1128 b og Thott 4to 1588. De er begge opførte i Auktionskataloget over hans Bibliotek, henholdsvis S. 44 under III og S. 162 under LXXVIII; og de indeholder begge Atskrifter (skrevne med hans egen Haand) af 7136.

Øst, Niels Christian, † 1842⁵,

Litterat, solgte i 1837 til Danske Selskab 28 Pergamentshreve⁶, blandt hvilke der var 7 fra Tiden 1451-1513, som nu alle findes i RA. 4 af Brevene (2226,30 4720 og 8168) stammer fra Høgholm Godsarkiv, og Øst har formentlig købt dem i 1830 paa Auktion efter Aarhus-Biskoppen Andreas Birch (jfr. ovfr. S. 306). Af de 3 andre stammer ét (6260) fra Johan Pederssøn Oxes (eller maaske Esrom Klosters) Arkiv (jfr. ovfr. S. 90, 388), og et andet (7994) fra Aarhus Bispearkiv (ovfr. S. 57); det tredie (10209) haves nu kun i en yngre Vidisse, men Originalen har været i Vitkøl Klosters Arkiv (ovfr. S. 113).

¹) DBL.¹ ²) DBL.¹ ³) Jfr. ogsaa Gigas's Haandskriftkatalog I. 170 ff., hvor Haandskriftet, over hvilket der gives en ret specificeret Indholdsfortegnelse, henføres til Zwergius. ⁴) Jfr. den specificerede Indholdsfortegnelse hos Gigas I. 161-65. Haandskriftet er nævnt i det trykte Auktionskatalog over Zwergius's Bibliotek S. 69 under XXIV. ⁵) DBL.¹ ⁶) Designation findes i RA. Danske Selskabs Arkiv, Pk.: Diverse 1750-1848 (under 1837 Okt. 1).

HAANDSKRIFTSAMLINGER.

Naar et Haandskrift-Nummer nedfr. er sat i Parentes, betegnes derved, at det paagældende Haandskrift vel indeholder Breve, som er medtagne i Udgaven ovfr., men at Haandskriftet ikke er citeret for disse Breves Vedkommende, fordi de kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra. Og selv ved de Haandskrifter, for hvilke der nedfr. er anført Brevnumre, er dette kun sket for de Breve, ved hvilke Haandskriftet er citeret ovfr.

Nedfr. er anvendt en Række stærkt forkortede Henvisninger til trykte Haandskriftkataloger. Forklaring over Forkortelserne er given foran de enkelte Afsnit (under det kongelige Bibliotek, Universitetsbiblioteket (den Arnamagnæanske Samling), Rigsarkivet (Genealogisk-heraldisk Selskab), Nationalmuseet, Karen Brahes Bibliotek i Odense og Universitetsbiblioteket i Kiel). Naar der umiddelbart efter Haandskrift-Nummeret eller efter Henvisningen til de nævnte Haandskrift-Kataloger er tilføjet: »1. R.«, betegnes derved, at det paagældende Haandskrift er nævnt paa det tilsvarende Sted i 1. Række IV. 154-67.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK.

De umiddelbart efter det enkelte Haandskrift-Nummer anførte Bogstaver B., G. eller HM. efterfulgte af et Bind- og (eller) et Sidetal, betegner: Bogstavet B: Katalog over det kongelige Biblioteks Haandskrifter vedrørende dansk Personalhistorie udgivet ved C. Behrend; Bogstavet G: Katalog over det (store) kongelige Bibliotheks Haandskrifter vedrørende Norden, særlig Danmark, udgivet ved E. Gigas; og Bogstaverne HM: det udkomne 1. Binds 1. Hefte af det af T. A. Becker udgivne Historisk Museum. For B's Vedkommende betegner Tallene I og II henholdsvis de i Aarene 1925 og 1927 udkomne Dele af dette Katalog; Delene er ikke selv forsynede med noget Bindtal ud over, at det sidste Bind har Tallet II trykt paa Ryggen af sit Omslag.

Langebeks Ekscerpter.

- (15 (G. I. 37).)
31 (G. I. 39). Heri: 7149 (Orig.).
34 (G. I. 39). Se S. 127 (Resens Atlas, København). Heri: 12158.
41 (G. I. 40). Under Slagelse: 2853.
46 (G. I. 40). Se S. 127 (Resens Atlas, Roskilde).
47 (G. I. 40). Se S. 58 (Aarhus Kapitel).
48 (G. I. 40). Under Skive: 9789.
52 (G. I. 41). Under Den Helligaandshus i Aalborg: 6891 7007.
53 (G. I. 41). Under Koldings Privilegier: en Registratur, der er nævnt ovfr. S. 206.
54 (G. I. 41). Under Privilegier: en Registratur, der er nævnt ovfr. S. 214 under Ribe.
56 (G. I. 42). Under Skagen: 106 12622; under Visborg: 1127.
57 (G. I. 42). Se S. 531 (Opitius).
58 (G. I. 42). Under Jelling Syssel: 6284 9004.
59 (G. I. 42). Under Herreder i Jylland: 5611 7556-57.
(60 (G. I. 42).)
61 (G. I. 42). Heri: 10635.
(62 (G. I. 43).)
(69, 73 og 76 (G. I. 44).)
82 (G. I. 45). Under Domkirken i Lund: 9590.
(160 (G. I. 53).)
185 (G. I. 75). Under »7 Stykker Adelsbreve fra H. H.«: 471 7427.
187 (G. I. 75). Under Christiensen: 11912.
(188 (G. I. 75).)
192 (G. I. 75). Under Sappe: 1515, hvori 765.
193 (G. I. 75). Under Urne: 9900.
(280 (G. I. 89).)

Werlauffs Manuskripter.

- 7** (G. I. 99). Se S. 429 f. og 569 (Abildgaard og Werlauff).
18 (G. I. 104). Se S. 569 (Werlauff).
(32 (G. I. 110).)

Allens Samlinger.

- (Afdeling I Nr. **50** (G. I. 125).)
 (Afdeling I Nr. **53 y 2** (G. I. 126).)

Gammel kongelig Samling.

- Fol. 724** (G. I. 153). Se S. 120, 127, 129 (Franciskanerordenen; Resens Atlas, Sjælland).

- Fol. 725** (G. I. 154). Se S. 127, 128 (Resens Atlas, København).
- **726** (G. I. 155). Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland).
- **727** (G. I. 187; 1. R.). Se S. 48, 82 f. (Københavns Kapitel; Københavns Universitet).
- **734** (G. I. 155; 1. R.). Se S. 126, 127, 129 (Resens Atlas, Bornholm).
- **735** (G. I. 155). Se S. 126, 127 (Resens Atlas, Bornholm m. m.).
- **756-57** (G. I. 285). Se S. 44, 474 (Roskilde Hellig tre Kongers Kapel; Hertzholm).
- **758** (G. I. 286). Se S. 44, 540 (Roskilde Hellig tre Kongers Kapel; jfr. P. H. Resen).
- **844** (G. II. 268; 1. R.). Se S. 498-507 (Anne Krabbe).
- **847**. Se S. 37 (Lunde Kapitel).
- **848**. Se S. 37 (Lunde Kapitel).
- **982** (G. II. 236). Se S. 455 (V. J. Coyet). Heri: 4216 B.
- **1023**. Se S. 548 (Peter Sax). Heri: 5306 (jfr. dog Tilføjelser og Rettelser).
- **1024**. Se S. 547 f. (Peter Sax). Heri: 6903 s 5306 (∩: i Tilføjelser og Rettelser).
- **1030** (1. R.). Se S. 534 (Ulrik Petersen).
- **1047** (1. R.). Se S. 455 f. (Poul Cypræus).
- **1087** (B. II. 46). Se S. 523 (Michael Michelsen).
- **1092-93** (B. II. 62; 1093: 1. R.). Se S. 442, 443 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- (— **1100**.)
- **1108** (B. I. 116). Se S. 455 (V. J. Coyet). Heri: 1251 7041.
- **1119** (G. II. 120). Se S. 454 (V. J. Coyet). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
- **1128** (G. I. 259; 1. R.). Se S. 212, 454 (Ribe By; V. J. Coyet).
- **1129** (G. II. 40, 323). Heri: 6263 med de tilhørende Breve vedrørende Processen om Odense St. Knuds Kirke (efter et Perg.-Haandskrift i det gamle Universitetsbibliotek).
- **1131** (G. II. 290). Heri: 4264.
- **1134** (G. II. 189; 1. R.). Se S. 454 (V. J. Coyet). Domssamling, hvori: 7048 2946 2563 1009 12078 4712 2499 2053 3703.
- **1135** (G. II. 190; 1. R.). Se S. 468 (Gram). Domssamling, hvori: 10890 1009 2988 2563.
- **1136** (G. II. 190; 1. R.). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.
- **1137** (G. II. 190; 1. R.). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.

Fol. 1138 (G. II. 190; 1. R.). Se S. 558 (Peder Syv). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 5318 2368 2988 4664.

— **1139** (G. II. 190 (hvor urigtig: 4., 1139); 1. R.). Se S. 442 (Jens Bircherod). Domssamling, hvori: 12202 6369 5693 2563 2946 2499 7048 3421 3703 4154 11259 10602.

— **1140** (G. II. 191; 1. R.). Domssamling, hvori: 1009 10890 2563 7723 2988.

— **1141** (G. II. 191; 1. R.). Domssamling, hvori: 1009 10890 2563 7723.

— **1148** (1. R.). Haandskrift fra 17. Aarh. Heri: 1132.

— **1150** (1. R.). Registrum Christiærni primi; se S. 10 ff., 17.

4 to 2346-47 (G. I. 213; 1. R.). Se S. 457 (F. C. Drejer).

— **2349** (G. I. 225; 1. R.). Se S. 442, 443, 445 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **2350** (G. I. 231; 1. R.). Se S. 442 (Jens Bircherod).

— **2351** (G. I. 226). Er Afskr. af en Tekst af en Indberetning, som i Henhold til et Paalæg fra Stiftamtmanden og Biskoppen i Odense af 1706 Okt. indsendtes til disse fra Præster i en Række af Stiftets Herreder. Den Tekst, der er Kilden for Bibliotekets Haandskrift, findes i FLA., der har købt den paa Auktion efter Frederik Krarup. Heri: 3550 5363.

— **2377**. Se S. 454, 465 (Lyngbygaard; Niels Foss).

(— **2443** (G. II. 231; 1. R.).)

— **2444** (G. II. 231). Se S. 557 (Svaning). Heri: 4294.

— **2446-47** (G. III. I. 7 f.). Haandskrifter af Magnus Matthiæ, Regum Daniæ series; jfr. ovfr. S. 516 f.

— **2471** (1. R.). Se S. 31 (Lunde Kapitel).

(— **2473**. Afskrifter af Niels Foss.)

(— **2478** (G. I. 194). Afskr. af Niels Foss.)

— **2479** (G. I. 195). Se S. 464 (Niels Foss).

(— **2481** (G. I. 207). Afskrifter af Niels Foss.)

— **2483** (G. I. 218). Heri: 7559.

— **2484** (G. I. 219). Heri: 7560.

— **2490** (G. I. 241). Se S. 464 (Niels Foss).

— **2491** (G. I. 233). Se S. 50 Note 1 (Odense St. Knuds Kloster).

(— **2493** (G. I. 255). Afskrifter af Niels Foss.)

— **2494** (G. I. 263; 1. R.). Se S. 113, 465 (Vitskøl Kl.; Niels Foss).

— **2495** (G. I. 264; 1. R.). Se S. 112 (o: 1. Række IV. 69, Vitskøl Kl.).

(— **2496** (G. II. 17). Afskrifter af Niels Foss.)

— **2527** (G. III. I. 41). Se S. 464 (Niels Foss).

(— **2529** (G. III. I. 41). Afskrifter af Niels Foss.)

(— **2530**. Afskrifter af Niels Foss.)

(— **2531**. Afskr. af Niels Foss.)

- (4 to **2532**. Afskrifter af Niels Foss.)
- (— **2533** (G. II. 215). Afskrifter af Niels Foss.)
- **2535** (G. III. I. 42). Se S. 465 (Niels Foss).
- (— **2536**. Afskrifter af Niels Foss.)
- **2537**. Se S. 464 (Niels Foss).
- (— **2538**. Afskr. af Niels Foss.)
- (— **2539**. Afskr. af Niels Foss.)
- **2540** (G. III. I. 43). Se S. 464 (Niels Foss).
- **2541** (G. III. I. 47). Se S. 474 (Hjelmstjerne).
- **2545** (G. III. I. 50). Se S. 464 (Niels Foss).
- **2546** (G. III. I. 51). Se S. 464 (Niels Foss).
- **2918**. Se S. 475, 465 (Andreas Hojer; Niels Foss).
- **2987** (B. II. 62). Indeholder bl. a. en Afskr. fra 18. Aarh. af Ribe Bispekrønike uden Hamsforts Tilføjelser; jfr. ovfr. 1. Bd. under Nr. 52 og nærværende Bd. S. 497 f. under Thomas Knudssøn.
- **2988** (B. II. 63; 1. R.). Se S. 443 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **2989**. Haandskr. af Magnus Matthiæ, *Episcoporum ecclesie Lundensis series*; se S. 517.
- **3109** (G. III. I. 43). Se S. 464 (Niels Foss).
- **3110**. Se S. 464 f. (Niels Foss).
- **3124** (G. II. 122; 1. R.). Se S. 27 (Lunde Ærkebisp).
- **3125** (G. II. 123). Lovhaandskrift. Heri: 11179 6900.
- (— **3126** (G. II. 124).)
- (— **3128** (G. II. 125; 1. R).)
- **3129** (G. II. 126). Lovhaandskrift. Heri: 6033 8914 (hvori 4829) 12078.
- **3132** (G. II. 128). Lovhaandskrift. Heri: 356.
- **3135** (G. II. 129). Se S. 524 (Knud Mikkelsøn).
- **3136** (G. II. 130). Se S. 524 (Knud Mikkelsøn).
- **3137** (G. II. 130; 1. R.). Se S. 524 (Knud Mikkelsøn).
- **3140 a** (G. II. 131). Se S. 524, 465 (Knud Mikkelsøn; Niels Foss).
- **3140 b** (G. II. 131). Se S. 465 (Niels Foss).
- **3144** (G. II. 162). Heri: 2138.
- **3148** (G. II. 166). Heri: 6033.
- **3149** (G. II. 169). Heri: 6033.
- **3150** (G. II. 169). Heri: 6033.
- **3151** (G. II. 169). Heri: 6033.
- **3152** (G. II. 169). Se S. 454 (V. J. Coyet). Heri: 6033.
- **3153** (G. II. 170). Heri: 6033 12078.
- **3154** (G. II. 167). Se S. 152, 154 (Københavns By). Heri (foruden Breve, der kun nævnes): 6033 10565 12617.

4 to 3155 (G. II. 134). Se S. 152, 154 (Københavns By). Heri (foruden Breve, der kun nævnes eller af anden Grund ikke er citerede ovfr.): 6033 10565 12617.

— **3156** (G. II. 134). Heri: 10565 11179 1. Bd. S. 397.

— **3160** (G. I. 209; 1. R.). Se S. 148 (Helsingør). Heri: 5617 10565 1. Bd. S. 238 3793 a 6425 7625.

— **3161** (G. II. 134; 1. R.). Se S. 148, 141, 548 f., 454 (Helsingør; Malmø; Jørgen Seefeldt; V. J. Coyet).

— **3166-67** (G. I. 232; 1. R.). Se S. 185, 465 (Odense; Niels Foss).

— **3169** (G. I. 262; 1. R.). Se S. 220, 465 (Viborg; Niels Foss).

— **3170** (G. II. 135). Se S. 548 f., 454 (Jørgen Seefeldt; V. J. Coyet).

(— **3174** (G. I. 248; 1. R.). Se S. 559, 568 (Peder Terpager; Vedel).)

— **3179** (G. II. 7). Heri: 10635.

(— **3180** (G. II. 7).)

(— **3198** (G. II. 57). Afskr. af Niels Foss.)

— **3199** (G. II. 66; Ellen Jørgensen, *Catalogus codicum latinorum bibl. reg. Hafniensis* S. 410). Se S. 82 (Københavns Universitet).

— **3200** (G. II. 57). Se S. 465 (Niels Foss).

(— **3201** (G. II. 60). Afskrifter af Niels Foss.)

— **3227 b** (G. I. 222). Se S. 465 (Niels Foss).

(— **3228** (G. I. 290). Afskr. af Niels Foss.)

(— **3249**.)

— **3258** (G. II. 191). Se S. 465 (Niels Foss).

(— **3259** (G. I. 231). Afskr. af Niels Foss.)

8 vo 3595 (G. I. 196). Se S. 161 (Københavns Helligaandskloster).

— **3644** (B. II. 63). Er en Tekst af Ribe Bispekrønike, skreven med Haand fra 16. Aarh. og uden Hamsforts Tilføjelser; jfr. ovfr. 1. Bd. under Nr. 52 og nærværende Bd. S. 497 f. under Thomas Knudssøn.

— **3658** (G. II. 136). Lovhaandskrift. Heri: 2146.

— **3664** (G. I. 234; Perg.-Haandskr. beskrevet: Nyrop, Gilde- og Lavsskraer I. 761). Heri: 8125 8114.

Ny kongelig Samling.

Fol. 361 (G. I. 136; 1. R.). Se S. 449 (Corfits Braem).

— **368 b** (G. I. 167; 1. R.). Blandingspakke. Under »^b) Sjælland & Bornholm«: 92 383. Under »^c) Lolland, Falster, Fyn etc.«: Afskr. af Fortegnelser over Breve i Faaborg Bys Arkiv, som kendes i bedre Skikkelse anden Steds fra, og af 12775. Under »^d) Jylland«: Reversal over Breve i Matrup Godsarkiv (se S. 313); og under Visborggaard: 1127 12385-86. Under »^e) Slesvig«: 11484 (Orig.; se S. 223 (Flensborg Bys Arkiv)); se endvidere S. 549 (H. C. P. Sejdelin).

- Fol. 372**, Bd. I (G. I. 188). Se S. 154 (København).
- **374** (G. I. 154). Se S. 127 (Resens Atlas, København).
- **375 a** (G. I. 200; 1. R.). Se S. 153 (København).
- **375 b** (G. I. 200; 1. R.). Se S. 153 (København).
- **376** (G. I. 200). Heri: 6033.
- **377** (G. I. 200). Heri: 6033.
- **386 a** (G. I. 196). Heri: 7967.
- **388 k** (G. II. 212). Se S. 276 (Gisselfeld Godsarkiv).
- (— **389** (G. II. 72).)
- **390** (G. I. 155; 1. R.). Se S. 127, 129 (Resens Atlas).
- **392 c** (G. I. 219). Se S. 97, 98 (Sorø).
- **394 b** (G. I. 181). Pakke. Heri: 39 Ab og Ac 6261.
- **395** (G. I. 155; 1. R.). Se S. 127 (Resens Atlas, Møen).
- **398 d** (G. III. I. 118). Heri: 4631.
- **398 e** (G. I. 223; 1. R.). Heri: 8832 6773 12266 11769 4631.
- **400** (G. I. 227). Se S. 445 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **401** (G. I. 156). Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland).
- **402** (G. I. 227; 1. R.). Se S. 442, 443, 444, 537 f. (Bircherod'ske Haandskrifter; J. Pritzbuer).
- **403** (G. I. 228). Se S. 446, 547 (Bircherod'ske Haandskrifter; Anders Samsing).
- **404** (B. II. 57). Se S. 443, 446 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **406** (G. I. 233; 1. R.). Pakke. Se S. 185 (Odense By). Heri: 370 936 1314 1425 3110 4000 4997 5478 6687 7114 7521 7896.
- **407 d** (G. I. 230; 1. R.). Se S. 511 (Langebek).
- **408** (G. I. 234; 1. R.). Afskrifter af Privilegier for Svendborg. Heri: 4706 Aaa 4583 Aaa.
- **409** (G. I. 228; 1. R.). Se S. 443, 446 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **413 u** (G. I. 253; 1. R.). Se S. 200 (Aarhus By).
- **415 b** (G. I. 254; 1. R.). Pakke. Heri: 8171 (Orig.; Aarhus Kapitels Arkiv).
- **417 p** (G. I. 243). Pakke. Er N.-Holmgaard Godsarkiv (Skodborg H.), som Biblioteket har købt efter J. H. Begtrup; se S. 305, 438. Heri: 2892 (Orig.).
- **419** (G. I. 261, hvor der for 1733 skal læses 1734). Se S. 565 (H. C. Trane).
- **419 c** (G. I. 260; 1. R.). Se S. 213, 558 f. (Ribe By; Lars Terpager).
- **420** (G. I. 260; 1. R.). Se S. 213 (Ribe By).

Fol. 423 c (G. I. 263). Se S. 463, 561, 564 (Christen Erichsen; Christen Sørensen Testrup; Frands de Thestrup).

— **495 d** (G. II. 212; 1. R.). Pakke. Indeholder Registraturer over Breve i Ribe Stiftskiste (skreven af Grønlund selv; jfr. ovfr. S. 60 Note 8) og over Byarkiverne i Aarhus, Kolding, Randers og Viborg (se henholdsvis S. 200, 204, 209, 220).

— **495 h** (G. II. 213; 1. R.). Pergamentsbreve. Indeholdt af Breve, der skulde medtages i nærværende Udgave, kun 8231 (hvori 7633); Brevet er i 1920 afgivet til RA.

— **497** (G. II. 214; 1. R.), 2. Bd. Se S. 516 (Luxdorph).

(— **504** (G. II. 214). Afskr. efter AM. 4 to 874.)

(— **505** (G. II. 214).)

(— **506** (G. II. 216). Afskr. efter AM. 4 to 875, ɔ: det ene Haandskr. af Dueholms Diplomatarium (Udgavens S. 1-79 (dens Nr. 130 incl.) undtagen dens Numre 60, 62, 98, 99, 109 og 125).)

— **540** (G. II. 274; 1. R.). Se S. 504, 506 f. (Anne Krabbe).

(— **541** (G. II. 219).)

(— **547 a** (G. II. 233). Afskr. af Bartholins Collectanea Bd. B.)

(— **547 b** (G. II. 233). Afskr. af samme, Bd. D.)

(— **549** (G. II. 233). Afskr. af samme, Bd. F.)

(— **550** (G. II. 233). Afskr. af samme, Bd. K.)

— **558** (G. II. 236; 1. R.). Se S. 460-63, 505 (Peder Dyrskjød; Anne Krabbe).

— **559 d** (G. II. 231). Se S. 472 (Peder Hegelund).

— **561** (G. II. 235; 1. R.). Se S. 515 (Lucoppidan).

— **576** (G. III. I. 8). Haandskr. af M. Matthiæ, Regum Daniæ series; jfr. ovfr. S. 516 f.

— **594 b** (G. II. 214; 1. R.). Se S. 503, 506 f. (Anne Krabbe) om det til Haandskriftet hørende Hæfte; af Haandskriftets løse Afskrifter er ingen fra 1451-1513.

— **598 q** (G. II. 215; 1. R.). Se S. 503, 506 f. (Anne Krabbe) om det til Haandskriftet hørende Hæfte; af Haandskriftets løse Stykker er i Udgaven ovfr. kun citeret 3716, der er en Orig., medens en anden Orig. (7973), der tidligere hørte til Haandskriftet, i 1920 er afgivet til RA.

(— **599** (G. III. I. 42). Afskrifter af Jon Mortensen, tagne for Klevenfeldt.)

— **600** (G. III. I. 42). Se S. 430 (Kofod Ancher).

(— **606** (G. II. 295).)

— **718** (G. I. 215; Ellen Jørgensen, Catalogus codicum latinorum bibl. reg. Hafniensis S. 411). I Rigsarkivet 1889-1918. Se S. 43 (Roskilde Kapitel).

(Fol. 722 (G. I. 256). Afskr. efter AM. 4to 877, 3: det andet Haandskr. af Dueholms Diplomatarium (fra Udgavens S. 80 Nr. 132 incl.))

- **724.** Se S. 37 (Lunde Kapitel).
- **725** (1. R.). Se S. 31 (Lunde Kapitel).
- **725 d** (1. R.). Se S. 33 (Lunde Kapitel).
- **726.** Se S. 38 (Lunde Kapitel).
- **726 d** (G. II. 38). Afskr. efter Bartholin K af 12831.
- **737 c** (G. II. 13; 1. R.). Pakke. Heri: 4180 7114.
- (— **743** (B. II. 4; 1. R.).
- **754** (G. II. 55; 1. R.). Se S. 58 (Aarhus Kapitel). Heri desuden: 4294 5023 5641.
- **770** (B. II. 50, 51). Se S. 450 (Sophie Brahe).
- **771** (B. II. 51). Se S. 452 (Lisbet Bryske).
- **774** (B. II. 50). Se S. 438 (Sophie Below).
- **777** (B. II. 50). Se S. 438 (Sophie Below).
- **779** (B. II. 45). Se S. 455, 566 (V. J. Coyet; Knud Ulfeldt Christopherssøn).
- **781** (B. II. 44, hvor der L. 9 f. n. fejlagtig staar Thott i Stedet for Ny kgl. Saml.). Se S. 536 (Ludvig Pontoppidan).
- **785** (B. II. 47; 1. R.). Se S. 543 f. (Jens Rosenkrantz).
- **790** (B. II. 54; 1. R.). Nobilitationsbreve. Heri: 471 7147 7427 11912.
- **791** (B. II. 54). Liste over nobiliterede. Heri: 10424.
- **795** (G. II. 116). Se S. 550 (F. C. Sevel).
- **797** (G. II. 148). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
- **798** (G. II. 148). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
- **799** (G. II. 149). Lovhaandskrift; Afskr. efter AM. 8vo 22. Heri: 1193.
- **800** (G. II. 149). Lovhaandskrift; Afskr. efter AM. 8vo 10. Heri: 2146.
- (— **802** (G. II. 149). Se S. 524 Note 2 (Knud Mikkelsøn).)
- **805 b** (G. II. 149). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
- **808** (G. II. 150). Heri: 6033 10565.
- **809** (G. II. 150). Afskr. efter AM. 8vo 27. Heri: 1193.
- **832** (G. II. 192). Se S. 516 (Luxdorph).
- **833** (G. II. 193; 1. R.). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 5318 2368 2988 4664 2563.
- **834** (G. II. 193; 1. R.). Domssamling, hvori: 2563 1009.
- **836 b** (G. II. 193). Se S. 432, 498 (G. L. Baden; Kolderup-Rosenvinge). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563 3703 2946 2499 7048.

Fol. 838 (G. II. 194). Domssamling afskrevet i 18. Aarh. efter Ny kgl. Saml. Fol. 843 (se nedfr.); indeholder saaledes de samme Domme som dette Haandskrift.

— **839** (G. II. 194). Domssamling, en Del beslægtet med Ny kgl. Saml. Fol. 836 b. Indeholder: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.

— **842** (G. II. 194; 1. R.). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 5318 2368 2988 4664 2563.

— **843** (G. II. 194). Domssamling, hvori: 1009 10890 618 2220-21 2362 863 2097. (Jfr. Ny kgl. Saml. Fol. 838.)

— **844** (G. II. 194; 1. R.). Domssamling, hvori: 2563 1009 618 2220-21 2362 863 10890.

— **845** (G. II. 194; 1. R.). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.

— **846** (G. II. 194). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 5318 2368 2988 4664 2563.

— **846 m** (G. II. 194). Domssamling, hvori: 2499 2946 7048.

— **847** (G. II. 194; 1. R.). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.

— **847 g** (G. II. 119; 1. R.). Orfejdebreve. Se S. 468, 462 (Gram).

— **881** (1. R.). Er Haandskriftet af Løgumbogen; se S. 115 f.

— **882**. Se S. 472 f. (A. Heimreich).

— **886** (1. R.). Se S. 229, 509 (Slesvig By; Lorentz Laarsen).

— **895**. Se S. 540 (F. A. Reinboth).

— **896** (1. R.). Pakke med Afskrifter (de fleste tagne i 18. Aarh.) vedrørende Hertugdømmerne. Heri: 7209 1531 1643 (hvori 1345).

(— **897**.)

(— **897 b**, T. I.)

(— **901**.)

— **901 b**. Heri: 2190.

— **902**. Heri: 2190.

— **904**. Se S. 23 (Eidersted, Everschop og Utholm).

— **906** (1. R.). Se S. 534 (Ulrik Petersen).

— **907**. Se S. 555 (H. C. Stryk). Heri: 6763.

— **908 c**, 1. Bd. Bd. med Rygtitel: »Allerhand die holsteinische

Noblesse betreffende Documenta. Num. 3.« Heri: 11559 11544 11567.

— **959**. Heri: 2190 11559.

(— **960**.)

— **961**. Heri: 2190 11559.

— **961 b** (1. R.). Heri: 2190 11559.

— **962**. Heri: 2190.

Fol. 1301 e (B. I. 11). Pakke. Heri: 11558 (Orig.).

— **1310 e** (B. I. 35). Pakke. Heri: 13039 1515 (hvori 765) 1604 2095-96 2102 2333 4712 3289 3454 3703,14 4441 5017,45 5636.

— **1332 c** (B. I. 60). Se S. 329 f. (Voldbjærg Godsarkiv). Heri: 12632.

(— **1375** (B. I. 109).)

(— **1405 d**.)

— **1507** (G. II. 218). Se S. 329 f. (Voldbjærg Godsarkiv). Heri: 11274-75,77 11355 7449 12074 7423 5676 11900 3618 5577 11452 5677 13056 11359 11863 1691 3457 5979 6176 212 8836.

— **1508** (B. II. 48). Se S. 329 f. (Voldbjærg Godsarkiv). Heri: 5705 4051 12943 6429 7579 5251 5338 6451,69 3335 6458 6606 8564 3448 6468,66,56,70 5979 6202 4051 8310 2361 3435 1249 8564 5705 6074 7642 6176 5979 3435 2361.

— **1541** (G. III. II. 146). Se S. 554 (S. A. Stadfeldt).

— **1567** (G. III. II. 146). Se S. 39, 53 (Viborg Bisp).

— **1643**. Heri nævnes: 1784 6126 6. Bd. S. 293.

— **1666** (B. II. 64). Se S. 447, 547 (Bircherod'ske Haandskrifter; Anders Samsing).

4to 123 (Ellen Jørgensen, *Catalogus codicum latinorum bibl. reg. Hafniensis* S. 163). Se S. 522 (Petrus Mathie).

(— **624** (G. I. 139; 1. R.).)

— **626** (G. II. 214; 1. R.). Pakke. Se S. 526 (Jon Mortensen); foruden de dér nævnte 2 Breve findes ogsaa 1550 afskrevet i Haandskriftet.

— **634** (G. II. 216; 1. R.). Se S. 543 (Jens Rosenkrantz).

— **636** (G. II. 233). Se S. 556, 558 (J. C. Svabo; Peder Syv).

— **646** (G. I. 170), 3. Bd. Se S. 214 (Ribe By).

— **646 c** (G. I. 170; 1. R.). Pakke. Se S. 212, 465 (Ribe By; Niels Foss). Foruden det dér omtalte er ovfr. fra Haandskriftet citeret Taasinge-Brevene 1043 1169 8865 9270 og 11221.

— **647** (G. I. 170; 1. R.). Se S. 573 (D. G. Zwergius).

— **657 b** (G. I. 173). Se S. 437 (T. A. Becker).

— **659** (G. I. 154). Se S. 127, 129 (Resens Atlas).

— **662 c** (G. I. 182). Pakke. Se S. 154, 562 (København; Frands de Thestrup).

— **663** (G. I. 190; 1. R.). Pakke. Se S. 154 (København).

— **664** (G. I. 190). Pakke. Se S. 154 (København). Af Breve vedrørende København er ovfr. citeret: 6098 10565 og 11179; men desuden indeholder Haandskriftet: 6033 og 8641.

— **668** (G. I. 186), 2. Bd. (•Tom. III•). Se S. 154, 516 (København; Luxdorff).

— **672** (G. I. 200). Heri: 6033 (sikkert afskrevet efter Ny kgl. Saml. Fol. 377).

4 to 674 (G. I. 200). Skrevet med Haand fra c. 1650. Heri: 10565 11179 1. Bd. S. 397 6033.

(— **675** (G. II. 168).)

— **686** (G. I. 196; 1. R.). Se S. 160 (Københavns Helligaandskloster). Heri: 9132 7967 4839 (hvori 4837) 4489 3712 7959 5025 4117 464 4421,28 10171 11258 6974 8744 9134 9879 1657 6950 10517 7265.

— **687** (G. I. 196; 1. R.). Se S. 161 (Københavns Helligaandskloster).

— **702-3** (G. I. 214). Se S. 457 (F. C. Drejer).

— **712** (G. I. 217). Heri: 8526.

— **726 b** (G. I. 224). Se S. 567 (J. C. Urne).

— **727 d** (G. I. 240; 1. R.). Se S. 562 (Frands de Thestrup).

— **729** (G. I. 226; 1. R.). Se S. 445 f. (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **730** (G. I. 229). Se S. 441 f. (Jens Bircherod).

— **731** (G. I. 156). Se S. 128, 525 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland; O. H. Møller).

— **732** (G. I. 156). Se S. 126, 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland).

— **733 c** (G. I. 229; 1. R.). Se S. 562 (Frands de Thestrup).

— **736 k** (G. I. 231; 1. R.). Se S. 182 f., 513 (Nyborg; Jacob Lerche).

— **737** (G. I. 232; 1. R.). Se S. 185, 450 (Odense; Chr. Brandt).

— **741 k** (G. I. 237; 1. R.). Se S. 542 (J. L. Rohmann).

— **742 a** (G. I. 245). Se S. 508 (A. König).

— **742 b** (G. I. 245; 1. R.). Se S. 563 (Frands de Thestrup).

— **743** og **743 a** (G. I. 246). Se S. 564 (Albert Thura).

— **747 a-b** (G. I. 252; 1. R.). Se S. 526, 563 (Jon Mortensen; Frands de Thestrup).

— **748** (G. I. 247). Se S. 508 (A. König).

(— **749** (G. I. 247). Se S. 509 (A. König).)

— **749 b** (G. I. 252). Se S. 473 (C. V. Hertel).

(— **756** (G. I. 248). Se S. 509 (A. König).)

— **756 c** (G. I. 249). Se S. 561 (Christen Sørensen Testrup).

(— **760** (G. I. 251). Se S. 509 (A. König).)

— **761** (G. I. 262; 1. R.). Se S. 220, 563 (Viborg; Frands de Thestrup).

— **763 f** (G. I. 264). Se S. 329 (Voldbjærg Godsarkiv).

— **804 d** (G. I. 25). Samlinger vedrørende Møntvæsenet (Haandskriftet, hvis Kilde for en stor Del er Additam. 4 to 91, er ikke, saaledes som udtalt af Gigas, anf. St., skrevet med C. E. Voss's egen Haand). Heri: 525 12560.

— **837** (G. II. 214; 1. R.). Se S. 444 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **838** (G. II. 215; 1. R.). Se S. 567 (Anders Sørenssøn Vedel).

4to 840 e (G. II. 276; 1. R.). Se S. 563 (Frands de Thestrup). Heri findes (foruden de 2 af Frands de Thestrup afskrevne Breve 4264 og 10957); i 1. Pk.: 878 356 A 434 1009 2563 4712 2988 4734 4938 6443; og i 2. Pk.: 9418 9405 9716 9770 9809 10017 9305 9624 12446 325.

— **841** (G. II. 276). Se S. 571 (Peder Villadsen).

— **841 b** (G. II. 215; 1. R.). Se S. 526 (Jon Mortensen).

— **842** (G. II. 218). Heri: 4264 12446 12640.

— **849-50** (G. II. 241). Se S. 525 (O. H. Møller).

— **851 d** (G. II. 237; 1. R.). Se S. 468 (Gram).

— **857 b** (G. II. 277; 1. R.). Se S. 502, 506 f. (Anne Krabbe).

— **868 c** (G. I. 140). Heri: et Uddrag af Registranten af 1671 over Gemeensch. Arch. (jfr. ovfr. S. 15).

— **868 e** (G. II. 278). Om Tom. I se S. 128, 560 f. (Resens Atlas; Christen Sørensen Testrup). Om Tom. VI se S. 560 (Christen Sørensen Testrup). Om Tom. VIII se S. 453 (V. J. Coyet); heri ogsaa: 12834.

— **868 g** (G. II. 239). Se S. 456 (F. J. V. Dauw).

— **868 m** (G. II. 251), 1. Bd. Se S. 438 (J. H. Begtrup).

— **868 p** (G. II. 267; 1. R.). Se S. 467 (Klavs Gjerding).

(— **931 e** (G. III. I. 41).)

— **934 c** (G. III. I. 43). Se S. 465 (Niels Foss).

(— **1124 a-b** (G. II. 234). Afskr. af største Delen af Bartholins Collectanea Bd. H.)

— **1128** (G. II. 14). For største Delen skrevet med én Haand fra c. 1600. Heri: 4294 5023 (begge af Universitetets Arkiv) 2703 3339 4855 6103 9110 11108 12265 12461 (disse 8 Breve vedrører Forhold Øst for Sundet (bl. a. paa Bornholm) og er delvis af Lunde Kapitels Arkiv). Jfr. S. 27 (Lunde Ærkebisp).

— **1128 b** (G. II. 14). Se S. 573 (D. G. Zwergius).

— **1128 c** (G. II. 14). Pakke. Heri: 10045.

(— **1130** (G. II. 15).)

— **1185** (G. II. 244; 1. R.). Se S. 450 (Chr. Brandt).

— **1186** (G. I. 229). Se S. 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **1188** (G. II. 43). Se S. 241 (Lollands Sønder Herreds Kalente).

— **1189** (G. I. 241). Se S. 453 (Jacob Claussøn).

— **1190** (B. II. 65), Bd. I-II. Se S. 508 f. (A. König).

(— **1192** (B. II. 66), Bd. I-II. Se S. 509 (A. König).)

— **1192 b** (G. I. 251; 1. R.). Se S. 560, 563 (Christen Sørensen Testrup; Frands de Thestrup).

— **1193** (G. I. 264; 1. R.). Se S. 113 (Vitskøl Kloster).

— **1194** (B. II. 65), Bd. I-IV. Se S. 508 f. (A. König).

— **1198** (B. II. 66), Bd. I-IV. Se S. 509 (A. König).

4 to 1202 (B. II. 62). Haandskr. af Magnus Matthiæ, Episcoporum ecclesie Lundensis series; se S. 517.

— **1203**. Se S. 31 (Lunde Kapitel).

— **1207** (B. II. 69). Se S. 443, 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **1208** (B. II. 69). Se S. 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **1219** (G. II. 55). Se S. 554 f. (Johannes Stephanus).

— **1219 b** (G. II. 55). Heri: 4294 5023.

— **1220** (G. II. 55). Se S. 555 (Johannes Stephanus).

— **1222** (G. II. 56). Se S. 555 (Johannes Stephanus).

— **1227** (G. II. 56). Se S. 555 (Johannes Stephanus).

— **1263** (B. II. 46; 1. R.). Se S. 504, 506 f., 529, 563 (Anne Krabbe;

Oluf Hermanssøn Nysted; Frands de Thestrup).

— **1276** (B. II. 48). Pakke. Se S. 515 (Lucoppidan).

— **1293 a** (G. II. 150). Se S. 212 (Ribe By).

— **1293 b** (G. II. 150). Se S. 516 (Luxdorph).

— **1293 e** (G. II. 150). Se S. 516, 526 (Luxdorph; Jon Mortensen).

— **1304** (G. II. 158). Se S. 516 (Luxdorph).

— **1306 b** (G. II. 151). Se S. 516 (Luxdorph).

(— **1310 b** (G. II. 151).)

— **1312 b** (G. II. 152; 1. R.). Se S. 185 (Odense By).

(— **1327** (G. II. 154; 1. R.). Se S. 549 (Jørgen Seefeldt).)

(— **1330** (G. I. 292). Se S. 555 (Stephanus Johannis Stephanus).)

— **1342** (G. II. 154). Heri: 10565 11179.

(— **1343** (G. II. 215). Afskr. efter Rostgaard 4 to 136.)

— **1345 b** (G. I. 217). Originalt Perg.-Haandskr. af 13001; beskrevet:

Nyrop, Gilde- og Lavsskraer II. 122.

(— **1345 bd** (G. I. 217).)

— **1346** (G. II. 179; Ellen Jørgensen, Catalogus codicum latinorum bibl. reg. Hafniensis S. 408). Perg.-Haandskr. af 5820; beskrevet: Nyrop, Gilde- og Lavsskraer I. 455 f.

— **1346 b** (G. II. 194). Se S. 456 (F. J. V. Dauw).

— **1346 bb** (G. II. 195). Se S. 456 (F. J. V. Dauw).

— **1346 bc** (G. II. 195). Pakke. Heri: 866 2097 3603.

— **1347** (G. II. 168). Heri: 6033 8914 (hvori 4829) 6899.

— **1348 c** (G. II. 170). Heri: 6033.

— **1349** (G. II. 170). Heri: 6033.

— **1350** (G. II. 170). Heri: 6033 10565 11179 12078.

— **1351** (G. II. 170). Heri: 6033.

— **1352** (G. II. 170). Heri: 6033.

— **1353 b** (G. II. 155; 1. R.). Se S. 212 (Ribe By).

— **1354** (G. II. 155). Heri: 6033 8914 (hvori 4829) 6899.

- (4 to 1368 (G. II. 174). Afskr. af Niels Foss.)
- 1385 (G. II. 195; 1. R.). Domssamling. Er Afskr. af Ny kgl. Saml. Fol. 834 (ovfr. S. 582) og indeholder saaledes de samme Domme: 2563 1009.
  - 1386 (G. II. 195). Se S. 564 (Frands de Thestrup). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 4664 2563.
  - 1409 I (B. II. 58). Se S. 563 (Frands de Thestrup).
  - 1425-26 (G. I. 286). Se S. 474 (Hertzholm).
  - 1434. »Collectio der Urkunden von adelichen Gütern in Sleßw. v. Holstein«. Er skrevet med én Haand fra 18. Aarh.; nævner: 2318 12740 5142 12741 12888 1964 2009 3959.
  - 1443 (1. R.). Se S. 23 (Femern). Heri: 1902 8672 9041.
  - 1445. Se S. 534 Note 2 (Johannes Petreus).
  - 1453. Afskr. af en Tekst af Registranten af 1671 over Gemeinsch. Arch. (jfr. ovfr. S. 15).
  - (— 1454.)
  - (— 1455.)
  - 1460. Se S. 455, 540 (Poul Cypræus; F. A. Reinboth).
  - (— 1463. Afskr. efter Rostgaard 4to 135.)
  - (— 1490. Jfr. Kirkehist. Saml. 4. R. II. 569.)
  - 1492 c (1. R.). Se S. 116 (Løgum).
  - 1492 d (Ellen Jørgensen, Catalogus codicum latinorum bibl. reg. Hafniensis S. 410). Originalt Perg.-Haandskr. af 11556 (hvori 12889); i 1754 af O. H. Møller foræret til Danske Selskab.
  - 1492 e (1. R.). Se S. 116 (Løgum).
  - (— 1499 (1. R.),)
  - (— 1502 b (1. R.),)
  - (— 1504.)
  - 1510 (1. R.). Se S. 224 (Flensborg By).
  - 1519. Heri: 2190.
  - (— 1534 c.)
  - 1977 b (B. II. 22). Heri: i 1. Pk.: 7145 (Segl); i 3. Pk.: 5453 (hvori 1089).
  - 1986 c (B. I. 12). Jens Bircherods Dagbøger; se S. 439 ff.
  - 2068 i (B. I. 81). Pakke. Heri: 6274.
  - 2091 (B. I. 109; 1. R.). Se S. 318-21 (Rosenholm-Arkivet).
  - 2173 c. Se S. 454 (V. J. Coyet).
  - 2231 b. Se S. 454 (V. J. Coyet).
  - 2683. Se S. 497 (Chr. Knudsen).
  - 3136. Skrevet med én Haand fra 2. Halvdel af 16. Aarh. Heri: 8914 (se 7. Bd., Tilføjelser) 12078 Ab 6033 (se 7. Bd., Tilføjelser).

- 8vo 186** (G. II. 119). Se S. 443, 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).
 (— **190** (G. I. 260; 1. R.). Se S. 559 (Peder Terpager).)
 (— **191** (G. I. 249; 1. R.). Se S. 559 (Peder Terpager).)
 — **201 c** (G. I. 10). Se S. 429 f. (Søren Abildgaard).
 — **223 f** (G. II. 252). Se S. 549 (H. C. P. Sejdelin).
 — **304** (1. R.). Se S. 473 (A. Heimreich).
 — **407**. Se S. 33 (Lunde Kapitel).
 — **586** (G. III. II. 145). Skrevet med én Haand fra 18. Aarh. Heri:
 8526 3003 2. Bd. S. 264 2941.

Thottske Samling.

- Fol. 703 b** (G. I. 154). Se S. 127, 129 (Resens Atlas, Sjælland).
 — **722** (G. I. 155; 1. R.). Se S. 127 (Resens Atlas, Møen).
 — **724** (G. I. 156). Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og
 Jylland).
 — **725** (G. I. 156). Se S. 127, 128 (Resens Atlas, Fyn og Smaa-
 landene).
 — **730** (G. I. 238; 1. R.). Se S. 175, 542 (Nakskov; Poul Rogert).
 — **732** (G. I. 157). Se S. 126, 127, 128 (Resens Atlas, Jylland).
 — **735** (B. I. 96, 110; 1. R.). Se S. 297 f. (Fussingø Godsarkiv).
 — **736-37** (G. II. 238; 1. R.). Se S. 535 (Erik Pontoppidan).
 — **749** (G. II. 212; 1. R.). Jfr. ovfr. S. 60 Note 8 (Ribe Kapitel).
 — **750** (G. I. 9). Se S. 209, 230, 298, 325, 327 f., 430 (Randers og
 Sønderborg Byarkiver; Fussingø, Tjele og Viffertsholm Godsarkiver;
 Søren Abildgaard); se ogsaa 3176.
 — **751** (G. I. 10). Heri: 7349-50.
 — **758-61** (G. I. 283). Se S. 44, 474 (Roskilde Hellig tre Kongers
 Kapel; Hertzholm).
 — **764** (G. I. 285). Se S. 474 (Hertzholm).
 (— **765** (G. I. 286).)
 — **788** (G. III. I. 8). Haandskr. af Magnus Matthiæ, Regum Daniae
 series; jfr. ovfr. S. 516 f.
 — **807** (G. I. 251; 1. R.). Se S. 560 (Christen Sørensen Testrup).
 — **808** (G. I. 251; 1. R.). Se S. 560 (Christen Sørensen Testrup).
 — **1002**. Se S. 69 (Slesvig Bisp).
 — **1029**. Heri: 2190.
 — **1035**. Se S. 548 (Peter Sax).
 — **1067** (B. II. 54; 1. R.). Nobilitationsbreve. Heri: 471 11912 566
 7427 1623 10113.
 — **1072-73** (B. II. 43). Se S. 535 f. (Ludvig Pontoppidan).
 — **1077** (B. II. 51). Se S. 450 (Sophie Brahe).

- Fol. 1080** (B. II. 50). Se S. 438 (Sophie Below).
- **1081** (B. II. 50). Se S. 438, 566 (Sophie Below; Anne Trolle).
- **1082** (B. II. 51). Se S. 452 (Lisbet Bryske).
- **1083** (B. II. 51). Se S. 452 (Lisbet Bryske).
- **1114** (B. I. 15). Se S. 515 (Lucoppidan).
- **1133** (B. I. 139; 1. R.). Hæfte vedrørende Familien Thott, skrevet med Haand fra 18. Aarh. Heri: 8544 3880 12761-62 3331.
- **1162** (G. II. 136). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
- **1175** (G. II. 167). Indeholder Fortegnelser over Breve i Aalborg Bys Arkiv (se S. 195, 197) og i Ribe Bys Arkiv (se S. 214).
- **1176** (G. I. 262; 1. R.). Se S. 220 (Viborg By).
- **1201** (G. II. 191; 1. R.). Domssamling, hvori: 10890 1009.
- **1202** (G. II. 192). Domssamling, hvori: 1009.
- (— **1211**.)
- **1212**. Heri: 2190.
- (— **1213**.)
- **1214**. Heri: 2190.
- **1229**. Vedrører Slesvig By; jfr. ogsaa S. 229 Note 6. Heri: 4696.
- **1230-31** (1. R.). Se S. 229, 534 (Slesvig By; Ulrik Petersen).
- **1232** (1. R.). Vedrører Husum. Heri: 1904 5918 5920 10907 8325.
- (— **1233** (1. R.). Se S. 231 (Tønder).)
- **1236** (1. R.). Se S. 23 (Femern). Heri: 1902 8672.
- 4to 710**. Skrevet i 15. og vel Begyndelsen af 16. Aarh. For største Delen Lægeraad. Heri: 2449 12776.
- **1390** (G. I. 161). Se S. 170, 573 (Slangerup; Zwergius).
- **1403** (G. I. 198). Se S. 161 (Københavns Helligaandskloster).
- **1405** (G. I. 215). Se S. 40 (Roskilde Kapitel).
- **1414** (G. I. 213; 1. R.). Se S. 457 (F. C. Drejer).
- **1415** (G. I. 208). Vedrørende Helsingør. Heri: 12616.
- **1419** (G. I. 227). Se S. 445 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **1420** (G. I. 227). Se S. 445 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **1421** (G. I. 227). Se S. 446 (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **1423** (G. I. 227). Se S. 443 f. (Bircherod'ske Haandskrifter).
- **1424** (G. I. 230; 1. R.). Se S. 512, 526 (Jesper Lauridsøn; Jon Mortensen).
- **1425** (G. I. 156). Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn).
- **1444** (G. I. 242). Se S. 563 (Frands de Thestrup).
- **1445** (G. I. 246). Se S. 564 (Albert Thura).
- **1446** (G. I. 157). Se S. 128 (Resens Atlas, Jylland).
- **1449** (B. I. 96, 110; 1. R.). Se S. 297 (Fussingø Godsarkiv).
- **1450** (G. I. 157). Se S. 128 (Resens Atlas, Jylland).

- 4 to 1453** (G. I. 262; 1. R.). Se S. 524 (Peder Moldrup).
 — **1476**. Se S. 453 (V. J. Coyet).
 — **1477** (G. I. 286). Se S. 474 (Hertzholm).
 — **1556** (G. I. 264; 1. R.). Se S. 563 (Frands de Thestrup).
 (— **1558** (G. I. 261; 1. R.). Se S. 559 (Peder Terpager).)
 — **1559** (G. II. 281). Pakke. Heri: 4180 9675.
 — **1575, 1577, 1580** (G. II. 10). Se S. 535 (Erik Pontoppidan).
 — **1588** (G. II. 10). Se S. 573 (D. G. Zwergius).
 (— **1790**. Forarbejde af Peder Rhode til hans trykte Samlinger til Haderslev Amts Beskrivelse.)
 — **1832** (G. II. 50). Heri: 12158; se i øvrigt S. 555 (Johannes Stephanius).
 — **1873** (B. II. 50). Se S. 438 (Sophie Below).
 — **1877-79, 1881** (B. II. 44). Se S. 523 (Michael Michelsen).
 — **1888** (B. I. 89, 124; 1. R.). Se S. 315, 566 f. (Refsnæs Godsarkiv; Axel Urne).
 — **1889** (B. I. 124; 1. R.). Se S. 315, 549, 566 f. (Refsnæs Godsarkiv; Jørgen Seefeldt; Axel Urne).
 — **1913** (B. II. 63; 1. R.). Se S. 443 f. (Bircherod'ske Haandskrifter).
 — **1914** (B. II. 63; 1. R.). Se S. 444 (Bircherod'ske Haandskrifter).
 — **1968** (B. I. 139). Pakke. Heri: 6095.
 — **1977** (G. II. 137). Lovhaandskrift. Heri: 11179 6033.
 — **1982** (G. II. 138). Lovhaandskrift. Heri: 6033 6899.
 — **1983** (G. II. 138). Lovhaandskrift. Heri: 12078.
 — **1987** (G. II. 138). Lovhaandskrift. Heri: 356.
 — **1989** (G. II. 139). Lovhaandskrift. Heri: 356.
 — **1990** (G. II. 139). Lovhaandskrift. Heri: 6033 8914 (hvori 4829) 6899.
 — **1991** (G. II. 139). Lovhaandskrift, tillige indeholdende en Samling af Domme. Heri: 6033 2946 2499 7048 2315 3579 1009 3421 2563 4154.
 — **2000** (G. II. 141). Lovhaandskrift. Heri: 2146 356.
 — **2009** (G. II. 141). Heri: 10565 11179 1. Bd. S. 397.
 — **2012** (G. II. 167). Heri: 6033; se endvidere S. 212 (Ribe By).
 — **2013** (G. II. 272; 1. R.). Se S. 203 f., 471 (Kolding By; Frederik Hanssøn).
 — **2014** (G. II. 167; 1. R.). Pakke. Heri: Afskrifter af Breve vedrørende Nyborg (324 703 5475; alle 3 afskrevne efter Ny kgl. Saml. 4 to 733 c; jfr. ovfr. S. 183) og Odense (370; jfr. ovfr. S. 185).
 — **2022** (G. II. 192; 1. R.). Domssamling, hvori: 2563 4712.
 (— **2029** (G. II. 17).)
 — **2035** (G. II. 10). Heri: 10635.

- 4 to 2041** (G. II. 50). Se S. 512 (Langebek).
 — **2041c** (jfr. G. II. 50; tidligere løst liggende i 4to 2041). Heri Afskrifter fra 18. Aarh. af: 4294 4709.
 (— **2042** (G. II. 50).)
 (— **2045**.)
 — **2047**. Heri: 2190 11559.
 — **2070 b**, 1. Bd. Afskrifter fra 18. Aarh. af Breve vedrørende Nordstrand: 1132 5128 7965 10044.
 — **2074** (1. R.). Se S. 23 (Femern). Heri: 1902 9041.
 — **2075** (1. R.). Se S. 23 (Femern). Heri: 1902 9041.
 — **2089** (Kålund, Katalog ov. de oldnorsk-islandske håndskrifter S. 351). Heri: 6033.
 — **2164**. Se S. 453 (V. J. Coyet).
 — **2167**. Se S. 37 (Lunde Kapitel).
 — **2173** (1. R.). Se S. 475 (Andreas Hojer).
8vo 451 (G. II. 272). Heri: 4294.
 — **459** (G. I. 247). Se S. 128 (Resens Atlas, Jylland).
 — **518** (G. II. 59). Heri: 4294 4709 5023.
 — **585** (G. II. 142). Lovhaandskrift. Heri: 2146.

Kallske Samling.

- Fol. 31** (G. I. 153). Se S. 127, 129 (Resens Atlas, Sjælland).
 — **33** (G. I. 154). Se S. 127, 128, 129 (Resens Atlas, København og Dele af Sjælland).
 — **35** (G. I. 154). Se S. 127, 128 (Resens Atlas, København).
 — **40** (G. I. 188; 1. R.). Se S. 47 f. (Københavns Kapitel).
 — **41** (G. I. 188; 1. R.). Pakke. Heri: 3316.
 — **44** (G. I. 198). Se S. 161 (Københavns Helligaandskloster).
 — **50** (G. I. 210; 1. R.). Se S. 149 (Helsingør).
 — **52** (G. II. 168; 1. R.). Se S. 131, 132.
 — **54** (G. I. 166; 1. R.). Se S. 131, 132.
 — **57, 59, 60** (G. II. 168; 1. R.). Se S. 131, 132 f.
 — **77** (G. II. 273). Se S. 433 (Oluf Bang).
 (— **78** (G. III. I. 40).)
 — **94** (G. II. 168; 1. R.). Se S. 431 Note 2 (Kofod Ancher).
 (— **99** (G. I. 255). Afskr. af Breve i Dueholms Diplomatarium; jfr. Udgavens 2. Indledning S. I.)
 — **127** (B. II. 51). Se S. 566 (Tale Ulfstand).
 — **128** (B. II. 2). Se S. 493 Note 1 (Klevenfeldt) om en med Webers Haand skreven Fortegnelse over de paa Klevenfeldts Auktion købte Sager.
 — **130** (B. I. 12). Se S. 443, 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

- Fol. 147** (G. II. 52). Heri: 4294.
 — **149** (G. II. 47). Se S. 80, 81, jfr. 567 (Københavns Universitet; jfr. Wadskiær).
 — **162** (G. II. 170). Heri: 6033.
4to 364 (G. I. 173). Heri: 11231.
 (— **366** (G. I. 188).)
 (— **367** (G. I. 200).)
 — **370** (G. I. 217). Afskr. af Ny kgl. Saml. 4to 1345 b: 13001.
 — **374** (G. I. 240; 1. R.). Se S. 175 (Nakskov).
 — **376** (G. I. 156). Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland).
 — **378** (G. I. 166). Se S. 126, 128, 450 (Resens Atlas, Jylland; Chr. Brandt). Om et tidligere i Haandskriftet liggende Hæfte vedrørende Slagelse se Tilføjelser og Rettelser under 1145. Fra Haandskriftet er tillige citeret: 922.
 — **379** (G. I. 256). Se S. 456 (F. J. V. Dauw).
 — **380** (G. I. 262; 1. R.). Se S. 220 (Viborg By).
 — **401** (G. II. 234). Se S. 430 (Kofod Ancher).
 — **404** (G. II. 214; 1. R.). Se S. 465, 541, 547 (Franck de Franckenau; Resen; Sandvig).
 — **420** (G. III. I. 8). Haandskr. af Magnus Matthiæ, Regum Daniæ series; jfr. ovfr. S. 516 f.
 — **426** (G. II. 288; 1. R.). Pakke. Heri: 12446.
 — **444** (G. II. 292). Se S. 564 (Frands de Thestrup).
 — **471** (G. II. 12; 1. R.). Se S. 571 (P. J. Winsløw).
 — **483** (B. II. 60). Pakke. Se S. 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).
 — **499** (G. I. 251; 1. R.). Se S. 560 (Christen Sørensen Testrup).
 — **511** (G. II. 53). Heri: 4294 5023.
 — **546** (G. II. 147). Se S. 430 (Kofod Ancher).
 — **548** (G. II. 147). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
 — **549** (G. II. 147). Lovhaandskrift. Heri: 6029-30.
 — **551** (G. II. 148). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
 — **552** (G. II. 148). Lovhaandskrift. Heri: 356.
 — **558** (G. II. 168). Se S. 431 (Kofod Ancher).
 (— **559** (G. II. 180).)
 — **561** (G. II. 148; 1. R.). Pakke. Heri: 356 13123.
 — **562** (G. II. 200; 1. R.). Se S. 431 (Kofod Ancher).
 — **567** (G. II. 192). Se S. 564 (Frands de Thestrup). Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 4664 2563.
 (— **568** (G. II. 192).)

4to 584. Afskr. af en Tekst af Registranten af 1671 over Gemeinsch. Arch. (ovfr. S. 15).

— **640.** Se S. 31 (Lunde Kapitel).

— **641.** Se S. 453 (V. J. Coyet).

8vo 665 (G. II. 119). Se S. 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **668** (B. II. 62; 1. R.). Se S. 49, 470 (Odense St. Knuds Kl.; Cornelius Hamsfort).

Uldallske Samling.

Fol. 5 (G. II. 167; 1. R.). Se S. 131, 175 (om Indsendelse i 1773-74 af Afskrifter af Byprivilegier; Nakskov).

— **7** (G. II. 143). Lovhaandskrift. Heri: 6033.

— **10** (G. II. 143). Se S. 524 (Knud Mikkelsøn).

— **11** (G. II. 170). Heri: 6031-33 6935 6899 8109 2146 3339 4087.

(— **12** (G. III. I. 42).)

— **16** (G. II. 215). Se S. 569 (Jacob Madssøn Veile).

— **48.** Heri: 11559 2190.

— **49.** Heri: 2190 11559.

— **50** (1. R.). Pakke. Se S. 23 (Femern). Heri: 1902 9041.

— **74** (G. I. 233; 1. R.). Se S. 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

(— **77** (G. I. 258).)

— **183** (G. I. 153). Se S. 127, 129 (Resens Atlas, Sjælland).

— **184** (G. I. 180). Se S. 127 (Resens Atlas, Sjælland). Heri tillige:

2291 6342.

— **185** (G. I. 210; 1. R.). Se S. 149 (Helsingør).

— **186** (G. I. 152; 1. R.). Se S. 127, 128 f. (Resens Atlas).

— **188** (1. R.). Se S. 31 (Lunde Kapitel).

— **189** (G. I. 156). Se S. 127, 128 (Resens Atlas, Fyn og Smaalandene).

— **190** (G. I. 227). Se S. 445 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **191** (G. I. 156). Se S. 127, 128 (Resens Atlas, Jylland).

— **199** (B. II. 50). Se S. 438 (Sophie Below).

(**4to 215** (G. II. 144).)

— **217** (G. II. 144). Lovhaandskrift. Heri: 6033.

— **228** (G. II. 161). Lovhaandskrift. Heri: 2146.

— **231** (G. II. 164). Se S. 524 (Knud Mikkelsøn).

— **232** (G. II. 145). Se S. 524 (Knud Mikkelsøn).

— **237** (G. II. 177). Heri: 4712.

— **241** (G. II. 145; 1. R.). Heri: 955.

— **249** (G. II. 167). Se S. 127, 129 (Resens Atlas).

— **250** (G. II. 146; 1. R.). Heri: 13123.

— **253** (G. II. 170). Heri: 6033 10565.

- 4to 254** (G. II. 146). Se S. 552 (Claus Skriver).
 — **257** (G. II. 192; 1. R.). Domssamling, hvori: 1009 10890 2946
 2499 7048 2315 3579 4712 4664 2053 2988 2368 3703 2563.
 — **258** (G. II. 192; 1. R.). Domssamling, hvori: 1009.
 — **332**. Heri: 11559.
 — **356** (G. II. 59). Heri: 4294.
 — **360** (G. II. 216; 1. R.). Se S. 319, 431 (Rosenholm-Arkivet; Kofod
 Ancher).
 — **376** (G. II. 222), 1. Bd. Er en Afskr. af Registraturerne i ÆA.
 I. 1-160, men delvis med Brevene omstillede i en anden Orden.
 — **443** (B. I. 109; 1. R.). Se S. 320 f. (Rosenholm-Arkivet).
8vo 484 (G. II. 179; 1. R.; Nyrop, Gilde- og Lavsskraaer I. 560). Se
 S. 211 f., 210 (Randers Helligaandskloster; Randers Købsvendelav).

Ledreborgske Haandskriftsaml.

- (Fol. 214 (HM. S. 34). Se S. 231 (Tønder).)
 — **232** (HM. S. 36). Jfr. S. 164 (Køge Gertruds Kapel: 12834).
 — **250** (HM. S. 37). Se S. 168 (Slagelse).
 — **259** (HM. S. 38). Se S. 560 f. (Christen Sørensen Testrup).
 — **267** (HM. S. 38: »Gottorpske Archivsager«). Et Bind, hvori er
 indhæftet forskellige Designationer over gottorpske Arkivalier. Tiden
 1451-1513 angaar kun en »Registratur der OriginalBrieffe betreffend F.
 G. Ambtere, welche ausz dem gemeinen Gewelbe bey Inuentierungh der-
 selben genohmmen sein«. Registraturen er skreven med den gottorpske
 Kammersekretær Marcus Schwencks¹ Haand; men de deri nævnte sles-
 viske Breve fra 1451-1513 kendes alle i Orig. undtagen 7601.
 — **336** (HM. S. 42). Domssamling, hvori: ²4712 1009 2053 5318 2368
 2988 4664 618 2220-21 2362 863 10506 2563².
 — **347** (HM. S. 42). Heri: 2190 (se Tilføjelser og Rettelser).
Kvart og Oktav 14 a (HM. S. 53). Heri: 6033 10565 6033.
 — **73** (HM. S. 61). Se S. 453 (V. J. Coyet).
 — **308** (HM. S. 85). 9196 (Orig.).
 — **340** (HM. S. 87). Afskr. af en Tekst af Registranten af 1671 over
 Gemeensch. Arch. (jfr. ovfr. S. 15).
 — **342** (HM. S. 87). Heri: en Afskrift (mulig efter Ny kgl. Saml. 4to
 849; jfr. ovfr. S. 525 under O. H. Møller) af de deri indeholdte Lucoppi-
 dan'ske Breve.

¹) Se om denne († 1651 ell. 1652): Andresen u. Stephan, Beiträge zur Gesch. der Gottorfer Hof- u. Staatsverwaltung von 1544-1659 I-II, især I. 245 f.
²⁻²) Samtlige de fra dette Haandskrift anførte Numre med Undtagelse af 10506 vil kun findes citerede under Tilføjelser og Rettelser.

Kvart og Oktav 389 (HM. S. 91). Heri: 4294 5023.

— **390** (HM. S. 91). Heri: 4294 5023.

— **391** (HM. S. 91). Se S. 465 (Niels Foss).

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET.

E donatione variorum.

Fol. I (1. R.). Bartholins Collectanea. Se S. 433-37.

— **11**. Haandskr. af Magnus Matthiæ, Episcoporum ecclesiæ Lundensis series; se S. 517.

— **19** (1. R.). Se S. 126, 127, 129 (Resens Atlas, Sjælland).

— **21**. Se S. 126, 127, 130 (Resens Atlas, Sjælland).

— **23**. Se S. 126, 127 (Resens Atlas, Bornholm).

— **24** (1. R.). Se S. 126, 127, 128, 442 (Resens Atlas, Møen, Bornholm, Gulland; Th. Br. Bircherod).

— **41**. Haandskr. af Magnus Matthiæ, Episcoporum ecclesiæ Lundensis series; se S. 517.

— **53** (1. R.). Er Haandskriftet af Aarhusbogen; se S. 58.

— **59**. Se S. 565 (H. C. Trane).

4to 27. Heri: 6033.

— **121** (1. R.). Lovhaandskrift; tillige indeholdende en Del Domme.

Heri: 6033 10565 2563 4712 (2 Gange).

— **140** (1. R.). Er Haandskriftet af Codex Esromensis; se S. 89, 90.

— **143**. Heri: 6033.

Rostgaards Samling.

Fol. 18. Se S. 442, 444 f. (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **53** (1. R.). Se S. 558 (Peder Syv).

— **86**. Haandskr. vedrørende Universitetet, skrevet 1641. Heri: 4294 4709 5023.

— **160**. Pakke. Heri: 8091 (Orig.).

4to 2. Se S. 558 (Peder Syv).

— **21**. Se S. 558 (Peder Syv).

— **50** (1. R.). Se S. 567 (Anders Sørenssøn Vedel).

— **107** (1. R.). Se S. 444 (Bircherod'ske Haandskrifter).

(— **110** (1. R.). Se S. 541 (Resen).)

(— **111**.)

— **121**. Om Lægget XLI se S. 433 (Frants Banner). — Lægget LVI indeholder Afskrifter fra 2. Halvdel af 16. Aarh. af 2315 og 3579. — Om Lægget LIX a se S. 526 (Jon Mortensen).

(— **135**. Se S. 549 (Jørgen Seefeldt).)

(— **136**.)

Additamenta.

Fol. 25. Perg.-Haandskr. indeholdende den i Kbhvns Dipl. I. 93-111 trykte Jordebog. Omslaget udgøres af 13134.

— **51** (1. R.). Er Haandskriftet af Æbelholtbogen; se S. 99.

— **74.** Haandskr. af Magnus Matthiæ, Regum Daniæ series; jfr. ovfr. S. 516 f.

— **75** (1. R.). Se S. 560 (Christen Sørensen Testrup).

— **80** (1. R.). Se S. 463 (Christen Erichsen).

— **85.** Er en Gengivelse af Bartholins Annales (fra Aar 1201 af) og for Tiden 1451-1513 i det væsentlige en fuldstændig Afskr. af dem (jfr. ovfr. S. 437). I Udgaven ovfr. er fra Afskriften citeret: 9813.

— **89.** Se S. 127, 130, 437, 557 (Resens Atlas; Bartholin; Svaning).

— **102.** Se S. 81 (Københavns Universitet).

— **113** (1. R.). En Mappe af Klevenfeldts Samlinger; herfra er citeret: 4435 1009 2053.

— **138.** Se S. 448 (Jørgen Carstens Bloch).

— **140.** Se S. 448 (Jørgen Carstens Bloch).

— **141.** Se S. 447 f. (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **151.** Domssamling, hvori: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.

— **152.** Domssamling, hvori: 12202 6369 5693 2946 2499 7048 3421 3703 11259 10602 4712 (med Rettelse) 2563.

— **161** (1. R.). Se S. 443, 447 (Bircherod'ske Haandskrifter).

— **177.** Se S. 276 (Gaunø Godsarkiv).

— **206** (1. R.). Se S. 289 (Barritskov Godsarkiv).

— **226.** I V: 5267. — Om IX se S. 206 (Kolding By). — Om XI se S. 183 (Nyborg By).

— **226 a.** Heri: 2146.

(— **235.**)

4 to 51 (1. R.). Se S. 560 (Christen Sørensen Testrup).

— **59.** Se S. 466 (J. J. Fyhn).

— **83.** Se S. 528 (Rasmus Nyerup).

— **91.** Se S. 516 (Luxdorph).

— **94.** Se S. 319 (Rosenholm-Arkivet).

— **104.** Se S. 243 (Baag Herreds Provstebog).

— **113.** Heri Afskrifter fra c. 1700 ell. 18. Aarh. af: 11227 1603 3316 12446.

— **135.** Heri: 4294.

— **172 e.** Se S. 522 Note 1 (Masius).

— **175 a-b.** Se S. 453 (V. J. Coyet).

— **178.** Se S. 443 (Bircherod'ske Haandskrifter).

- 4to 189 a.** Heri: 4294 4709 5023.
 — **204.** Heri: 6420 (i Afskr. fra Aar 1692).
 — **228, Tillæg.** Heri: 7782 7781 7824.
 (— **244.**)
 — **299.** Se S. 82, 520, 544 (Københavns Universitet; Arne Magnusson; Jens Rosenkrantz). Heri: 4520 8420.
 — **342.** Se S. 567 (J. C. Urne).
 — **348 l.** Heri: 8297 9253.
 (— **384 c l.**)
 — **449.** Se S. 226 (Haderslev By).
 — **45 l.** Lovhaandskrift. Heri: 6033 4659.
 (— **463.**)
 (— **466 a.**)
 (— **466 d.**)
 (— **466 m.**)
 (— **515.**)
 — **529.** Heri: 6033.
 — **530.** Heri: 6033.
 — **55 l.** Heri: 6033.
 — **63 l.** Se S. 81 (Københavns Universitet).
 — **816.** Heri: 6033 10565 1. Bd. S. 397.
8vo 56. Skovklosters Obituarium (trykt: SRD. IV. 323-35). Heri: 4587 i Udtog.
 — **58.** Se S. 470 (Cornelius Hamsfort).
 — **115.** Se S. 224 (Flensborg Bødkerlav).

Arnamagnæanske Samling.

Det umiddelbart efter det enkelte Haandskrift-Nr. anførte Bogstav K. efterfulgt af et Bind- og et Sidetal betegner det af Bibliotekar K. Kålund udarbejdede »Katalog over den Arnamagnæanske håndskriftsamling. Udgivet af kommissionen for det Arnamagnæanske legat«. Og Bogstaverne KOI. efterfulgt af et Sidetal betegner det ligeledes af Kålund udarbejdede »Katalog over de oldnorsk-islandske håndskrifter i Københavns offentlige biblioteker (udenfor den Arnamagnæanske samling)«.

Fol. 290 (K. I. 251, II S. XXVI; 1. R.). Se S. 95 f., 98, 119 f. (Sorø Kl.; Cistercienserordenen).

- **291** (K. I. 252; 1. R.). Se S. 95 f., 544 (Sorø Kl.; Jens Rosenkrantz).
 — **292** (K. I. 252). Se S. 37 (Lunde Kapitel).
 — **293** (K. I. 253; 1. R.). Se S. 37 f. (Lunde Kapitel).
 — **295** (K. I. 254; 1. R.). Heri: 1623.

- Fol. 317** (K. I. 266). Heri: 3421 2563.
- **360** (K. I. 290). Se S. 126, 127, 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaal­landene og Jylland).
- **361** (K. I. 291; 1. R.). Se S. 126, 127, 129 (Resens Atlas, Dele af Sjælland).
- **362** (K. I. 291; 1. R.). Se S. 126, 127, 129 (Resens Atlas, Møen).
- **382** (K. I. 300). Heri: 6545.
- 4 to 3** (K. I. 340). Se S. 433 (Frants Banner).
- **7** (K. I. 343). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **17** (K. I. 348). Heri: 7016 4695.
- **22** (K. I. 351). Lovhaandskrift. Heri: 6033.
- **23** (K. I. 352). Lovhaandskrift. Heri: 5172.
- **26** (K. I. 355). Lovhaandskrift. Heri: 356.
- **28** (K. I. 356). Lovhaandskrift. Heri: 9711 13068 2146.
- **29** (K. I. 358). Heri: 2146.
- **37** (K. I. 363; 1. R.). Lovhaandskrift. Heri: 712.
- **42** (K. I. 367; 1. R.). Heri: 13123.
- **783** (K. II. 202). Se S. 555 (Stephanus Johannis Stephanus).
- **854-55** (K. II. 234, 235). Haandskrifter af Magnus Matthiæ, Regum Daniæ series; jfr. ovfr. S. 516 f.
- **865** (K. II. 238). Se S. 474 (Hertzholm).
- **871** (K. II. 240). Er en med Hamsforts egen Haand skreven Tekst af Ribe Bispekrønike, indeholdende baade de i den ældre Krønike meddelte Breve (jfr. ovfr. S. 497 f.) og dem, der findes i Hamsforts Tilføjelser (jfr. ovfr. S. 470; sammenlign Erslev, Kilderne til Danmarks Hist. i Middelald. S. 23).
- **872** (K. II. 240). Se S. 457, 544 (F. C. Drejer; Jens Rosenkrantz).
- **873** (K. II. 241). Se S. 453 (Jacob Claussøn).
- (— **874** (K. II. 241).)
- **875** (K. II. 241; 1. R.) og **4 to 877** (K. II. 242; 1. R.). Se S. 104 med den dér givne Henvisning til 1. Række IV. 67 (Dueholms Diplomatarium); jfr. her ovfr. S. 436.
- **911** (K. II. 257). Se S. 80 f. (Københavns Universitet).
- **1034** (K. II. 300). Se S. 41 f. (Roskilde Kapitel).
- **1045** (K. II. 304). Er en med Arne Magnussons Haand skreven Indholdsfortegnelse til de 10 Bind af Bartholins Collectanea, ogsaa til det tabte Bind A (jfr. 1. Række IV. 140).
- **1050, IX** (K. II. 306; 1. R.). Se S. 80 f. (Københavns Universitet).
- **1051** (K. II. 307). Indeholder en Afskr. fra 18. Aarh. af Ribe Bispekrønike uden Hamsforts Tilføjelser; jfr. 1. Bd. under Nr. 52 og nærværende Bd. S. 497 f. under Thomas Knudssøn.

- 4 to 1052** (K. II. 307). Se S. 31 (Lunde Kapitel).
- 8vo 5** (K. II. 324). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **10** (K. II. 328). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **12** (K. II. 329). Se S. 523 f. (Knud Mikkelssøn).
- **15** (K. II. 332). Lovhaandskrift. Heri: 10883.
- **16** (K. II. 332). Se S. 524 (Knud Mikkelssøn).
- **17** (K. II. 334). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **21** (K. II. 336; 1. R.). Se S. 195, 196 (Aalborg By; Aalborg Sko-
magerlav).
- **22** (K. II. 338). Lovhaandskrift. Heri: 1193.
- **27** (K. II. 343). Heri: 1193.
- **230** (K. II. 458). I III: 791; i IV: 4542 1676 673 (det trykte Kata-
logs Indholdsangivelse til Afsnit IV er ikke udtømmende; det er kun
noget af Afsnittet, der angaar Sorø, og det øvrige stammer i alt Fald
delvis fra Resens Atlas).
- **233** (K. II. 460). I II: 2146.
- **257** (K. II. 466). Heri: 6545 8330 4109 423.
- (— **264** (K. II. 469).)
- 12mo 442** (K. II. 487). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **443** (K. II. 488). Lovhaandskrift. Heri: 356.
- **445** (K. II. 490). Se S. 531 (Holger Parsberg; jfr. Festskrift til
Kristian Erslev fra danske Historikere S. 335).
- **446** (K. II. 490). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **447** (K. II. 491). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **451** (K. II. 494). Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- Access. 9** (K.OI. S. 455). Lovhaandskrift. Heri: 6033 8914 (hvori
4829) 2146.
- **10** (K.OI. S. 455). Heri: 6033 3. Bd. S. 572 øverst.
- **11** (K.OI. S. 456). Se S. 516 (Luxdorph).
- **14** (K.OI. S. 457). Heri: 6033.
- »**Diplomer vedrørende Danmark i afskrift, i alt 1372 numre,**
udførte for Arne Magnusson« (K. II. 611). Se S. 520 f., 571 (Arne Magnusson;
Ole Worm).
- »**Diplomer vedrørende Norge i afskrift, i alt 2895 numre, ud-**
førte for Arne Magnusson« (K. II. 612). Se S. 521 Note 2 (Arne Magnusson).

RIGSARKIVET.

Genealogisk-heraldisk Selskab.

De umiddelbart efter det enkelte Haandskrift-Nr. anførte Bogstaver
HM. betegner det udkomne 1. Binds 1. Hefte af det af T. A. Becker ud-
givne Historisk Museum.

Generalia.

- (Fol. 2 I (HM. S. 105).)
- (— 23 (i Pk. A) (HM. S. 105).)
  - 24 (HM. S. 106). Se S. 433 (Oluf Bang).
  - 33 B, Under-Nr. 60 (HM. S. 109). Se S. 529 (Oluf Hermanssøn Nysted).
  - 45 a-b (HM. S. 111). Se S. 438, 515 (Sophie Below; Lucoppidan).
  - 68 a-c (HM. S. 113). Se S. 523 (Michael Michelsen).
  - 7 I og 72 b (HM. S. 113). Se S. 536 (Ludvig Pontoppidan). Baade i 71 og 72 b: 7554 Ba.
  - 99 (HM. S. 114). Heri: 10113.
  - 100 a-b (HM. S. 114). Baade i 100 a og 100 b: 5962.
  - 132 (i Pk. B) (HM. S. 115). Se S. 273, 312 (Vidtskøfle Godsarkiv; Lyngholm Godsarkiv).
  - 4to 4 (HM. S. 115). Se S. 433 (Oluf Bang).
  - 36 (HM. S. 117). Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland).
  - 36 b. Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn).
  - 38 (HM. S. 117). Se S. 547 (Sandvig).
  - 46 (HM. S. 117). Se S. 547 (Sandvig).
  - (— 47 (HM. S. 117).)
  - 50-51 (HM. S. 117). Se S. 536 (Ludvig Pontoppidan).
  - 54 (a). Se S. 536, 563 (Ludvig Pontoppidan; Frands de Thestrup). Heri: 7554 Ba.
  - (— 54 b.)
  - 64 (HM. S. 118). Se S. 529 (Oluf Hermanssøn Nysted).
  - 84 (HM. S. 119). Voss's Ekscerpter; se S. 572.
  - 85 (HM. S. 120). Se S. 536, 564 (dér urigtig citeret som Fol. 85), 565 (Ludvig Pontoppidan; Frands de Thestrup; H. C. Trane).
  - 8vo 9 (HM. S. 120). Se S. 565 (H. C. Trane).

Specialia.

- B 10. Heri: 471.
- B 71. Heri: 6207 Aab.
- J 2 (HM. S. 146). Heri: 934 Ae, Af.
- J 3 (HM. S. 146). Se 989.
- R 34 f. (HM. S. 160). Se 5064.

Historisk-genealogisk Arkiv.

- Fol. 27. Se S. 508, 558 (Otte Krag; Lars Terpager).
- 33. Se S. 501 f., 506 f. (Anne Krabbe).
- 4to 3 b. Heri: 6033.
- 16. Se S. 559 (Lars Terpager).

Rigsarkivets Haandskriftsamling.

Manuskripter af blandet Indhold.

6. Diverse Klevenfeldtiana. Se S. 282, 324, 458, 460 f. (Dallund og Tjele Godsarkiver; Peder Dyrskjøt).

Danmark-Norges almindelige Historie og Kongehusets Historie.

3 b. Hans Grams Ekscerpter, mest vedk. Københavns Bys og Københavns Universitets Hist. Se S. 468 (Hans Gram).

22. Klevenfeldt, Kongehuset vedkommende Dokumenter. Heri: 10017 9809 9513 (disse 3 Numre afskrevne af Biskop Matthias Foss; se ovfr. S. 464) 9590 8965 (hvori 12579)¹.

44 b. »Privilegien der Stadt Copenhagen, Handfestninger, Reichs-Täge« »1240«-1665. Heri: 6033.

Danmarks Topografi.

7 a. »Vedel Simonsens Indberetninger angaaende Odense Byarchiv og andre Provincialarchiver. 1811. 1814.« Se S. 550 f. (Vedel Simonsen).

17. H. Knudsen, Samlinger vedrørende Sjælland II. Heri: 11494 11917.

19. Afskrifter og Optegnelser ang. sjællandske Lokalteter, især Tybjærg Herred. Heri: 3141 1436 Aaaa og Aaab.

28. Samlinger vedrørende Sjællands Købstæder (undtagen København). Heri: 165.

29. Afskrevne Dokumenter angaaende Kallundborg Købstad 1410-1585. Heri: 165 5435.

42 a. Fred. C. Drejer, Ondlosa *ΠΟΛΥΞΕΣΤΟΣ*. Se S. 457 (F. C. Drejer).

51. Rudkøbing Bys Privilegier 1296-1689. Heri: 11653.

67. Diverse Samlinger vedrørende Jylland. Se S. 441, 553 (Jens Bircherod; J. B. Sorterup).

71. Afskrifter og Uddrag af Breve vedrørende Aalborg Helligaands-hus. Se S. 198 (Aalborg Helligaandskloster).

74. Frands de Thestrup, Samlinger vedrørende Mariager Kloster og By. Se S. 563 (Frands de Thestrup).

Danmarks indre Historie.

25. Klevenfeldt, Møntvæsenet. Heri: 165.

42. Klevenfeldt, Gejstlighed og Klostre. Heri: 6263.

¹) De i Haandskriftsamlingens forskellige Afdelinger fordelte Klevenfeldt'ske Samlinger er i øvrigt jævnlig citerede i Udgaven ovfr., uden at det er anset for fornødent her at give en samlet Oversigt over de citerede Steder. Det samme gælder en Del andre Haandskrifter i RA.

Hertugdømmernes Topografi.

5 ab. Afskrifter, tagne af Ewald Tang Kristensen, af Dokumenter vedrørende Frøs, Haderslev, Hvidding og Kalslund Herreder og Ribe By. Heri: 9356.

9. Ulrik Petersen, Der durchlauchtigsten Herren Hertzogen von Holstein-Gottorff Haupt- und Residenz-Stadt Schlesewig. Se S. 533 f. (Ulrik Petersen).

24. Afskrifter af Breve af Konger og Hertuger (samt enkelte andre) vedrørende Nordstrand. 1460-1634. Se S. 473 (Heimreich).

25. Corpus constitutionum juriurumque insulæ Nordstrandiae ab anno 1460 usque ad annum 1633. Heri: 1132 5128 7965.

Hertugdømmernes almindelige Historie.

3 a. Ulrik Petersen, Collectanea til den slesvig-holstenske Historie. Se S. 532 f. (Ulrik Petersen).

3 bb. Heinrich Christian Stryk, Samlinger vedrørende Slesvigs og Holstens Historie. I. Se S. 555 (H. C. Stryk).

6. Acta publica Holsatica. Vol. III. Heri: 11559 11544 11567.

10. Chr. Ludvig Ernst Stemanns Samlinger Hertugdømmernes Historie, Personalhistorie og Topografi ang. Se S. 554 (C. L. E. v. Stemann).

11. Afskrifter af Aktstykker vedrørende Slesvig og Holsten. 1288-1573. Heri: 11752.

12. »Juridisches Manuscript.« Heri: 2190.

Almindelig dansk-norsk Personalhistorie.

15. »Sophie Belows Slægtbog.« Se S. 438 (Sophie Below).

16 b. »Düring-Rosenkrantz's Slægtbog.« Se S. 529 (Oluf Hermanssøn Nysted).

20. (Klevenfeldt,) Collect. geneal. Dan. Se S. 283, 489, 543 (Egeskov Godsarkiv; Beate Huitfeldt; Jens Rosenkrantz)¹. Heri: 7427 11912 4626 1576 (med Tilføjelse).

49. Tyge Becker, Copie af de Abildgaardske Tegninger over Kirker og Antiquiteter, forsaavidt samme angaar den danske Adels Historie. Se S. 429 f. (Søren Abildgaard).

Fremmed Arkæologi. Fremmede Landes Historie og Beskrivelse.

15. W. J. Coyet, Relation om Lyngbygaards Horn og Pibe. Se S. 453 (V. J. Coyet).

16. W. J. Coyet, Chronica von dem adelichen Guthe Lyngbyegaard. Se S. 454 (V. J. Coyet).

¹) Jfr. om Haandskriftet bl. a. Personalhist. Tidsskr. 9. R. V. 20 og de dér anførte Steder.

Andre Videnskaber.

22. »Jydske Lov m. m.« Haandskrift, for største Delen skrevet i Slutningen af 16. Aarh. Nævner Breve, som er citerede i Biskop Knuds Glosse til Jydske Lov; se S. 524 (Knud Mikkelsøn) og 7. Bd. S. 470.

24. »Thor Degns Artikler.« Se S. 564 (Rasmus Pederssøn Thes-trup). Heri: 6033.

25. »K. Christophers kiøbenh. Stadsret. K. Hans's alm. Kiøbst. Ret.« Heri: 6033.

26. »Afskrift af Kong Hans's almindelige Stadsret af 1487^{16/a}.« Heri: 6033.

29. Domssamling A. Heri: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 (slaaede sammen til ét) 2362 863 2563.

30. Domssamling B. Heri: 4712 1009 2053 2368 2988 618 2220-21 2362 863 2563.

31. Domssamling C. Heri: 1009 10890 2563 7723.

32. Domssamling D. Heri: 4712 1009 2053 2368 2988 3703.

33 a. Domssamling E. Heri: 1009 2563 (2 Gange) 10890 618 2220-21 2362 863.

NATIONALMUSEET.

En Del af Museets Haandskrifter er registreret af Victor Hermansen i Fortid og Nutid V. 55-68; ved de nedfr. anførte henviser Forkortelsen FN. efterfulgt af et V. og et Sidetal til denne Registratur.

Søren Abildgaards Dagbøger. Se S. 429 f.

Vedel Simonsens Samlinger (delvis registrerede i FN. V. 60-64). Se S. 551 f., 446 (Vedel Simonsen; Bircherod'ske Haandskrifter).

Originale Indberetninger vedrørende Sjælland til **Thurah og Hofman**. I-II (FN. V. 56). Se S. 565 (Laurids Lauridsen de Thurah).

Thurahs Udkast til Beskrivelsen af Sjælland og Fyn, suppleret af Hofman (Rygtitel: »Om Sielland og Fyen«) (FN. V. 56 f.). Se S. 564 f. (Laurids Lauridsen de Thurah).

KØBENHAVNS RAADSTUEARKIV.

»**Valkendorfs Bog.**« Se S. 153 (Københavns By).

»**Bøger**« **Bd. 4.** Se S. 153 (Københavns By).

— - **5.** Se S. 153 (Københavns By).

— - **8.** Se S. 153, 154 (Københavns By).

— - **9.** Se S. 155 (Københavns By).

— - **10-1.** Se S. 159, 160 f. (Københavns Helligaands-kloster). Heri: 3834 4489 1657 2574 3166 4839 (hvori 4837) 6950 12094 10517 9132 7967 5448 5499 139 7265 8003 10713 10625 5942.

- »**Bøger**« **Bd. 15.** Se S. 155 (Københavns Lav).
 — - **18.** Se S. 152 f., 154 (Københavns By).
 — - **39.** Se S. 148 (Helsingør).
 — - **44 (a).** Se S. 153 f. (Københavns By).
 — - **47.** Se S. 161 (Københavns Helligaandskloster).

SORØ AKADEMI.

En »Fortegnelse over Sorø Akademis Manuskriptsamling ved J. H. Bang« er trykt i Indbydelsesskrift til den aarlige Hovedexamen i Sorø Akademis Skole i Juli 1861. Af Fortegnelseens Numre er benyttede ovfr.:

10. »Helsingørs Byes gamle og nye Stads Rætter Privilegier Friheder« (osv.). Heri: 6033.

168 b. Se S. 127, 129 (Resens Atlas, Sjælland).

KAREN BRAHES BIBLIOTEK I ODENSE.

Over Bibliotekets Haandskrifter haves en trykt Fortegnelse (ved Adjunkt H. Chr. Vogelsang) i Indbydelsesskrift til Afgangsexamen og Hovedexamen i Odense Cathedralsskole i Aaret 1857. Senere har der dog fundet en Omnummerering Sted, og nogle Haandskrifter var ikke blevet medtagne i Vogelsangs Fortegnelse. Numrene nedfr. betegner de nugældende Numre; et i Parentes tilføjet V. efterfulgt af et Tal henviser til Vogelsangs Nummerering.

151 b (V. 280; 1. R.). Se S. 240 (Jørgen Christiernssøns Kopibog).

1636. Se S. 452 (Lisbet Bryske).

1637. Se S. 438 (Sophie Below).

1638. Se S. 438, 536 (Sophie Below; Ludvig Pontoppidan).

1648 (V. 281). Se S. 154 (Københavns By). Herfra er ovfr. citeret: 10565 12617.

1649 (V. 282). Indeholder for Tiden 1451-1513 Breve vedrørende Odense og Faaborg: 3998 Aca 370 5474 9955.

De i Vogelsangs ovennævnte trykte Fortegnelse S. 69-81 anførte Pakker **A (313)** og **B (314)** havde en Tid været forsvundne, men er siden for en stor Del atter kommet til Stede, idet meget af deres Indhold var indkommet i Grevskaftet Brahesmindes Arkiv. Ovfr. er deraf citeret: 155 s (jfr. 639 og 7. Bd. S. 470 L. 9), 370 (se Tilføj.), 5854 og 8520.

ODENSE KATEDRALSKOLE.

Thomas Broder Bircherods Manuskript (1. R.). Se S. 442, 445 (Bircherod'ske Haandskrifter).

RIBE KATEDRALSKOLE. Grønlunds Samlinger.

Se S. 468.

HADERSLEV STATSSKOLE.

K. d. 595 og **K. d. 749**. I Skolens Bibliotek findes 2 Haandskrifter, **K. d. 595** (fra 17. Aarh.) og **K. d. 749** (fra 18. Aarh. og c. 1800), der begge indeholder Afskrifter af de for Byen udstedte Privilegier 1148 8182 a og 8800 (alle efter Christian IV.s Stadfæstelse af Aar 1639).

STATSSEMINARIET I TØNDER.

L 901. Haandskriftet **L 901** i Seminariets Bibliotek indeholder Afskrifter af Aktstykker til Tønder Bys Historie, hvoriblandt 2 fra Tiden 1451-1513; men intet af Haandskriftet er citeret i nærværende Udgave. Jfr. ovfr. S. 231.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I KIEL.

Det umiddelbart efter det enkelte Haandskrift-Nr. anførte Bogstav R. efterfulgt af et Bind- og et Sidetal betegner: H. Ratjen, Verzeichniss der Handschriften der Kieler Universitätsbibliothek, welche die Geschichte der Herzogthümer Schleswig und Holstein betreffen.

S. H. 7 (R. I. 4). Heri: 7869 11229 Ad.

— **8** (R. I. 5). Se S. 73 f. (Slesvig Kapitel). Heri: 4133 5143 10724 1828 5142 4765 5893 13100-03 3959 2868 11725 5142 4764 12370 2. Bd. S. 451 1492 3019 4. Bd. S. 151 5800 5144 9271 4149 2883 9991 1. Bd. S. 409 1373.

— **25** (R. I. 14); **25 A** (R. I. 292); **25 B**; **35 C** (R. II. 169); **35 D** (R. II. 172); **35 F** (R. III. 3). Privilegier m. m. i Ridderskabets Lade. I alle Numrene: 11559.

— **45 CC** (R. III. 521). Er Kieler-Haandskriftet af Registrum Christierni primi; se S. 12.

— **106 A** (R. II. 223). Heri: 5691.

— **137 A** (R. II. 349). Heri: 6763.

— **205** (R. II. 7). Se S. 473 (A. Heimreich).

— **222 A** og **B** (R. II. 261). Se S. 534 (Johannes Petreus). Heri: 11198.

— **226** (R. II. 16). Breve vedrørende Nordstrand. Heri: 1132 5128 7965 10044 11198.

(— **232 C** (R. II. 262, hvor urigtig 232 G; jfr. II. 361).)

— **241 B**. Se S. 227 (Husum). Heri: 1904 5918,20 8325.

— **300** (R. II. 28). Se S. 224 (Flensborg). Heri: 7178 Aaa 10296 Aaa.

— **318 C** (R. II. 267, hvor urigtig 316 C). Se S. 490 (H. N. A. Jensen).

- S. H. 365** (R. II. 42 under Nr. 22). Se S. 490 (H. N. A. Jensen).
 — **374 M.** Heri: 1448.
 — **397 A** (R. II. 274). Samlingsbind fra mange forskellige Tider.
 Heri: 13089-90.
 — **497 M.** Breve vedrørende Nordstrand. Heri: 1132 5128 7965.
 — **497 N.** Se S. 472 (A. Heimreich).
 — **503** (R. II. 106). Breve vedrørende Femern. Heri: 5851.
 — **507** (R. II. 108). Se S. 227 (Husum). Heri: 1904 5918,20.
 — **508 B** (R. III. 478). Se S. 227 (Husum). Heri: 1904.
 (— **519 M.** Se S. 224 (Flensborg).)
 — **527** (R. II. 131). Breve vedrørende Haderslev. Heri: 1148 8182 a
 8800 (alle i Stadfæstelse af Aar 1639).
 — **529 AA 1.** Breve vedrørende Slesvig By. Heri: 4696.
 — **529 AA 2.** Breve vedrørende Slesvig By. Heri: 5382 4696.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I OSLO.

Fol. 20. Udskrift af Københavns Privilegier, Stadsret og Friheder. Se S. 154 (Københavns By); Haandskriftet er for hele sin folierede Del formentlig afskrevet efter Bartholins Collectanea Bd. 27.

- **48.** Se S. 127, 129 (Resens Atlas, Sjælland).
 — **49.** Se S. 128 (Resens Atlas, Fyn, Smaalandene og Jylland).
 — **149.** »Inventarium over de Det kongelige danske Selskab tilhørende Sager.« Skreven med Haand fra c. 1800. Indeholder særlig en specificeret Registrant over Pergamentsbreve, der viser, at Danske Selskab dengang ejede ikke blot de Pergamenter, som overgik til GA., da HGA. i 1849 afgaves til GA.¹, men ogsaa et ret betydeligt Antal Breve, der først i 1894 afleveredes til RA. fra det danske Universitetsbibliotek, samt endvidere: 3767 (der nu er forsvundet), 3901 (der først i 1923 ad forskellige Omveje er kommet til RA.) og 9303 (der i 1883-84 er afgivet til GA. af Museet for nordiske Oldsager).

4to 30. Afskrifter fra 17. Aarh. vedrørende Universitetet. Heri: 4294 4709 5023.

- **115.** Se S. 214 (Ribe By).
 — **173** (I. R.). Se S. 194 (Rudkøbing).
 — **246.** Afskrifter fra c. 1700 vedrørende Universitetet. Heri: 4294 5023.
 — **268.** Heri: 6033.
 — **488.** Se S. 142 (Malmø).
8vo 77. Se S. 559 (Peder Terpager).

¹) Jfr. Aarsberetn. fra Geheimearch. I S. XV f.

BERGENS MUSEUMS BIBLIOTEK.

Haandskrift 251. Indeholder bl. a. en Domssamling, hvori: 4712
(se Tilføjelser og Rettelser).

KUNGL. BIBLIOTEKET I STOCKHOLM.

B 71. Se S. 142 (Malmø).

B 74. Lovhaandskrift. Heri: 13123.

B 79. Lovhaandskrift. Heri: 10003 (ikke fuldstændig).

B 80. Lovhaandskrift. Heri: 8914 (hvori 4829) 12078 6033.

B 90 a. Lovhaandskrift. Heri: 6033 13123.

B 116 a. Lovhaandskrift. Heri: 13123.

B 212. Lovhaandskrift. Heri: 6033.

B 215. Lovhaandskrift. Heri: 13123 3339 (her citeret med den ældre

Betegnelsen: Papirshaandskr. i Fol. Nr. 18) 6033 6899 8109 6935 11179.

(**B 216.** Lovhaandskrift.)

B 610. Se S. 146 (Ystad Smedelav).

C 40. Lovhaandskrift. Heri: 4712 (i Udtog).

C 42. Lovhaandskrift. Heri: 1156.

C 43. Lovhaandskrift. Heri: 2146.

C 46. Lovhaandskrift. Heri: 2146.

C 54. Lovhaandskrift. Heri: 725.

C 66. Lovhaandskrift. Heri: 4829 6936.

(**C 72.** Lovhaandskrift.)

K 7. Se Hist. Tidsskr. IV. 136. Bind indeholdende bl. a. Afskrifter
fra 17. Aarh. af Aktstykker vedrørende Forholdet mellem Danmark og
Sverige. Heri: 11066.

· **K 16.** Se S. 127, 128 (Resens Atlas, København).

M 10. Se S. 451 (N. R. Brocman).

M 118. Se S. 452 (G. H. Bøjser).

Usigneret Kvarthaandskrift (→Jydsk laugbok Nr. 6α). Heri: 6033
10565 2563 4712.

Molbech Nr. 32. Se S. 564 (Tage Thott Ottessøn).

Engeströmska saml. B VIII. 2. 9. Se S. 453 (V. J. Coyet).

(— — **B VIII. 2. 16.**)

— — **B VIII. 2. 17.** Heri: 9110 3731.

— — **B VIII. 2. 31.** Se S. 453 (V. J. Coyet).

— — **B VIII. 2. 39.** Heri: 11240.

— — **B VIII. 2. 53.** Heri: 4429.

— — **B VIII. 2. 54.** Heri: 2986.

— — **B VIII. 2. 61.** Heri: 6024 2703 3626 10380 11985.

(Engeströmska saml. B VIII. 2. 61 ¹/₂.)

— — B IX. 1. 11. Indeholder Privilegier for Malmø i Afskrifter fra 18. Aarh. Nævnt under 5227.

— — B IX. 1. 15. »Ecclesiastica Scanensia Vol. I.« Heri: 3339 4850 7972 2581.

— — B IX. 1. 20. »Lunde Domcapitels Privilegier.« Heri: 3339 4850 5421 7972.

— — B IX. 1. 20¹/₂. Heri: 3339 4850 7972.

— — B IX. 1. 24. »Privilegier för Heiligen Geist Hospital wid Lund.« Heri: 6024 2703.

LINKÖPING STIFTSBIBLIOTEK.

(H 38. »Iver Bertilssons Danske Handlinger.«)

(H 77.)

J 49. Er Afskr. af Oluf Baggers Kopibog; se S. 32 Note 3 (Lunde Kapitel).

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I LUND.

Ha Fol. 1-2. »Diplomata capituli Lundensis Tom. I-II.« Se S. 30 (Lunde Kapitel).

Ha Fol. 6. »Diplomata et litteræ regum et archiepiscoporum« ell.: Lunde Akademis røde Kopibog. Se S. 32 (Lunde Kapitel).

Ha 4to 1-2. Se S. 30 (Lunde Kapitel).

Ha 4to 7. »Diplomatarium Langebekianum 1314-1655.« Heri: 3081 9426 (hvori 9375) 11227.

(Hc Fol. 159.)

Hc Fol. 160. Se S. 33 (Lunde Kapitel).

Hc Fol. 162. Se S. 452 (G. H. Bæijer).

Hc Fol. 167. Se S. 32 (Lunde Kapitel).

Hc Fol. 170. Se S. 452, 546 f. (G. H. Bæijer; C. S. Rönbeck).

Hc 4to 107. Se S. 453 (V. J. Coyet).

Hc 4to 109. »Samlingar rörande Malmø stad.« Se S. 144, 509 (Malmø Helligaandskloster; LagerBring). Haandskriftet indeholder tilige Afskrifter af en Del Kongebreve rettede til Malmø, som imidlertid alle kendes i Origg.

Hc 4to 110. »Miscellanea Scanensia«. Heri: 9110.

(Hc 4to 110 a.)

J Fol. 14. Domssamling, hvori: 10890 618 2220-21 2362 863 1009 4712.

J 4to 3. Lovhaandskrift. Heri: 6033.

J 4to 27. Lovhaandskrift. Heri: 6033 6899.

J 4 to 33. Lovhaandskrift. Heri: 6033 12078 8914 (hvori 4829).

J 4 to 35. Heri: 6033.

J 4 to 55. Lovhaandskrift. Se S. 455, 498 (V. J. Coyet; Kolderup-Rosenvinge). Heri: 6033 8914 (hvori 4829) 2146.

J 4 to 58. Heri: 6033.

J 4 to 59. Heri: 6033.

Diplomatarium Lagerbringianum T. II. Se S. 509 (LagerBring).

Sophie Brahes Slægtetog. Se S. 449 f. (Sophie Brahe).

De la Gardieska samlingen, Barnekow I. Se S. 268 f., 274, 280, 306 f. (Vidtskøfle Godsarkiv; Birkholm Godsarkiv; Nielstrup Godsarkiv; Kellerup Godsarkiv). I den samme Pakke findes tillige 2 originale Domme af Aar 1575, hvori omtales Brevene 3977 3987 4047 og 7775.

De la Gardieska samlingen, Barnekow VI. Se Wieselgren, De la Gardiska Archivet III. 250. Domssamling m. m., hvori: 2563 7679 2946 7048 618 2220-21 2362 863 2053.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I UPPSALA.

C 295. Heri: 2557.

E 146. Heri: 9327 (hvori: 5063).

E 163 (i 1. Række IV. 166 urigtig citeret som E 263). Se S. 570 (Nils Wessman).

E 164. »Acta Scanensia Vol. I.« Indeholder Afskrifter, der for Aarene 1451-1513's Vedkommende alle er tagne i Aaret 1757 og alle enten efter Origg. i GA. (i hvilket Tilfælde Afskrifterne ikke er citerede ovfr.) eller efter Brevbogen AM. Fol. 293. De sidste Afskrifter er citerede i Udgaven ovfr.; men det er ikke alle Brevene i AM. Fol. 293, der er afskrevne i E 164. Jfr. ovfr. S. 38.

(**E 169** (1. R.). Indeholder Afskrifter, der for de Breves Vedkommende, som falder inden for nærværende Udgaves Plan, er tagne efter Kilder (som oftest Origg.) i Uppsala UB.)

(**E 171.**)

(**E 175.**)

E 184 (1. R.). Heri: 9190.

E 213. Se 1. Række IV. 166 og her ovfr. S. 411 (Claus Nielssøn Sparre).

(**H 115.**)

H 120. Vaabenbog over Sophie Brahe Ottesdatters 32 Aner. (Jfr. Walde, Storhetstidens litterära krigsbyten II. 386.) Heri: 1251 7041.

H 124. Lovhaandskrift. Heri: 6033 10565.

H 126. Heri: 4087.

- H 126 a.** Heri: 6033 6899.
- K 4.** Pakke. Heri: 9110 11108.
- L 39.** Heri: 6033 8532.
- L 40.** Indeholder Breve vedrørende Malmø; ovfr. er kun citeret: 10922.
- S 51** (1. R.). Se S. 267 f. (Svaneholm Godsarkiv).
- S 53.** Heri: 3731.
- S 58.** Er et ufuldstændigt Eksemplar af Lunde Stifts Landebog af 1569; heri er indklæbet en Afskr. af 10771.
- S 60.** Se S. 452 (G. H. Bæijer).
- S 64.** Heri: 4429 (afskrevet af Jakob Ichsell; se S. 489).
- U 269 c** (1. R.). Se S. 33 (Lunde Kapitel).
- (W 281.)**
- W 583.** Samlingsbind, hvori: Haandskr. af Magnus Matthiæ, Episcoporum ecclesiæ Lundensis series; se S. 517.
- W1141.** Se S. 453 (V. J. Coyet).
- De la Gardie Nr. 30-32.** Se S. 96 (Sorø Kl.).
- **Nr. 33.** Breve vedrørende Universitetet (med et Titelblad skrevet af den yngre Stephanus). Heri: 4294 4709 5023.
- **Nr. 39** (1. R.). »Odensebogen«; se S. 49 (Odense St. Knuds Kl.).
- **Nr. 45.** Haandskr. af Magnus Matthiæ, Episcoporum ecclesiæ Lundensis series; se S. 517.
- **Nr. 60.** Lovhaandskrift. Heri: 2146.
- **Nr. 62.** Lovhaandskrift. Heri: 356 (hvor Oplysning om Haandskriftets Tilblivelse i Aaret 1499 og om dets Kilde).
- Nordin Nr. 732.** Heri: Haandskr. af Magnus Matthiæ, Episcoporum ecclesiæ Lundensis series; se S. 517.

RIKSARKIVET I STOCKHOLM.

En Del Samlinger af Afskrifter af Privilegier for tidligere danske Købstæder findes i SvRA. og er omtalte ovfr. S. 133; jfr. ogsaa S. 137 under Helsingborg og S. 141 under Malmø.

Samling af kopieböcker och jordeböcker

m. m. från medeltiden jemte senare afskriftssamlingar från samma tid. Heraf er i Udgiven ovfr. benyttet:

- B 2.** Heri: 3339 8889 9592 9721.
- B 15-16** (Lars Eriksson Sparres Kopibøger; 1. R. (under den ældre Signatur J 6-7)). Se ovfr. S. 553.
- B 19.** Heri: 3076 3626 6301 8566 8904.

B 20. Heri: 3615-16 4999 7390 7974 8817 9313.

B 29 (tidligere E 102). Er »Specifikation« en ell. »Skånebrefsförteckningen«. Se S. 33 (Lunde Kapitel).

B 30. »Extracter af åtskillige breef.« Se S. 34 (Lunde Kapitel).

Depositum fra Vitterhetsakademien.

I 1918 deponeredes i SvRA. en Samling Afskrifter m. m., der tidligere opbevaredes i Vitterhetsakademien (jfr. 1. Række IV. 166); Fortegnelse over det deponerede findes i Meddel. från svenska riksarkivet Ny följd. Ser. I. 5. Bd. S. 439 f. Af det deponerede er i Udgaven ovfr. benyttet:

Peringsköld, Bullarium E 3. Se S. 532 (J. Peringsköld).

Samme, Diplomata E 22. Se S. 532 (J. Peringsköld).

Hadorphs stora kopiebok E 73 og E 80. Se S. 469 (J. Hadorph).

B. E. Hildebrands Samlingar till Svenskt diplomatarium, 8. Supplement. Se S. 474 (B. E. Hildebrand).

Uden for den trykte Fortegnelse over det i 1918 deponerede falder: Bindet E 102 a ell. »Excerpta diplomat.«. Se S. 34 f. (Lunde Kapitel).

Kammararkivet.

»Reduktionskommissionen i Skåne 1687-1689. Inkomna förklaringar m. m. rörande gravationer.« 1. Bd. Heri: 349 s. — 2. Bd. Heri: 4143 t 13040. — 3. Bd. Heri: 10459 Ad 8344 b 11365 Note q.

»Skånska åtkomstakter.« 2. Bd. Heri: 12141 Aba. — 3. Bd. Heri: 12985. — 4. Bd. Heri: 8010 b 10065. — 5. Bd. Heri: 12141 Aa.

»Rasmus Ludvigssons Strödda handlingar.« (Løbe-Nr. 246.) Heri: 4448-49 8566 12738.

LANDSARKIVET I LUND.

En Del Samlinger af Afskrifter af Privilegier for tidligere danske Købstæder findes i Lunds LA. og er omtalte ovfr.; se S. 133 (om Væ og Halmstad), S. 138 (om Landskrone) og S. 141 (om Malmø).

Andre Haandskrifter i Landsarkivet er:

Oluf Baggers Kopibog (der dog paa Grund af sin officielle Karakter maaske ikke bør henregnes til Haandskrifter). Se S. 32 (Lunde Kapitel).

»**Danska geneal. m. m. 1-4**« (Sophie Brahes Slægte- og Kopibøger). Se S. 449 (Sophie Brahe).